tarikhema.org

فراموشخانه و فراماسونری در ایران

جلد دوم

نوشته: اسماعیل رائین

www.tabarestan.info
تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

مؤسسهٔ انتشارات امیرکبیر
تهران، ۱۳۵۷

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org
استفاده از متن کتاب، اسناد ودیپلمها، عکسها و تصاویر،
بدون اجازهٔ کتبی نگارنده ممنوع است.

www.tabarestan.info
تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

راکون، اسماعیل
فراموشخانه وفراماسونری در ایران (جلد دوم)
چاپ اول: ۱۹۶۸ ایتالیا
چاپ دوم: ۱۳۴۷ ایران
چاپ سوم: ۱۳۵۷
چاپ و صحافی: چاپخانهٔ مهر، تهران
حق چاپ محفوظ است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فهرست مندرجات

فصل پانزدهم	لژهای اولیه فراماسونها درایران	۴۱ –
فصل شانزدهم	لژبیداری ایران ـ گراندارویان (شرق‌اعظم) فرانسه	۱۴۷ – ۴۳
فصل هفدهم	فراماسنها و انقلاب مشروطیت ایران	۲۱۸ – ۱۴۸
فصل هجدهم	فراماسونها وانجمنهای مخفی وعلنی‌درایران	۲۶۰ – ۲۱۹
فصل نوزدهم	اتابك و فراماسونها	۲۸۷ – ۲۶۱
فصل بیستم	افشاء اسرار ماسونی	۳۱۸ – ۲۸۸
فصل بیست‌ویکم	شاهزادگان قاجار در فراموشخانه و فراماسونی	۳۵۷ – ۳۱۹
فصل بیست‌ودوم	اقتضاحات‌ماسونی	۳۷۲ – ۳۵۸
فصل بیست‌وسوم	لژ خزعل‌خان	۴۰۹ – ۳۷۳
فصل بیست‌وچهارم	فراماسونهای معروف درشهرهای مختلف	۴۴۴ – ۴۱۰
ضمائم :	۱ ـ اسامی اعضاء لژبیداری ایران	۴۵۳ – ۴۴۶
	۲ ـ منظومهٔ آئین فراماسونی	۴۹۳ – ۴۵۴
	۳ ـ قانون اساسی گراند اوریان ترجمهٔ کامل لژبیداری‌ایران	۶۳۵ – ۴۹۴
	۴ ـ معرفی ۱۳۶۰ جلدکتاب فراماسونری	۸۳۸ – ۶۳۷

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf:tarikhema.org

tarikhema.org

فصل پانزدهم

لژهای اولیهٔ فراماسونها درایران

با وجودیکه یکصد و شصت سال[1] ازعضویت نخستین ایرانی به‌مجمع فراماسن فرانسه می‌گذرد ، معذالك هیچیك از نویسندگان ماسن یا « غیرماسن » یا مورخین دربارهٔ تاریخ قطعی تأسیس لژهای فراماسن درایران یا ایرانیانی‌که دراین‌راه پیشقدم بوده‌اند ، سند جالب و قطعی انتشار نداده‌اند .

فراماسنها مدعی هستندکه تاکنون پنجهزارجلدکتاب موافق و مخالف و بیطرف دربارهٔفراماسنی به السنهٔ مختلف‌درجهان برشتهٔ تحریردرآمده و دودوره دائرةالمعارف نیز بوسیلهٔ لژهای فراماسنی چاپ و منتشر شده است[2] ، ولی در این دو دائرةالمعارف فقط چند سطری دربارهٔ فراماسونری درایران نوشته شده‌که روبهمرفته اطلاعات مبسوط و جامعی دربارهٔ این تشکیلات در ایران بدست ما نمی‌دهد . و حال آنکه در بسیاری از تشریفات و آداب و رسوم فراماسونری کنونی اعمالی ازگذشته و حال ایران اقتباس شده و نسبت کارهای خود را بدوران باستانی ایران می‌رسانند که برای نمونه چند فقره از آنها را نقل می‌کنیم :

۱ ــ درمعابد ماسونی و بخصوص دردرجات عالیه ماسونی‌آداب و رسوم موبدان

---

۱ ــ تاریخ عضویت میرزا عسگرخان نخستین ایرانی در لژفراماسنی فرانسه در سال ۱۸۰۸ .

2_ Encyclopadiy of Freemasonary and its kindred sciences
_ Mackeys Encyclopadia of Freemasonary .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و زرتشتیان به خوبی منعکس است .

۲ ـ در ریتولهای ماسونی که بعد ازسال ۱۷۲۰ (۱۱۳۲ه) متداول شده، بسیاری از آداب مذهبی ایرانیان دورهٔ ساسانی و هخامنشی مشاهده میشود .

۳ ـ درمراسم درجات بالای فراماسونی کنونی که شاپیتر Chapter نامیده میشود، بسیاری از مراسمی که برگزار میگردد تقلیدی از عملیات مؤبدان و دربار یان ایران دوران ساسانی است .

۴ ـ بعقیدهٔ فراماسونری کنونی، کورش کبیر که باعث آزادی یهودیان از اسارت بابلیها شد ومعبدبزرگ رادراورشلیم ساخته است طبق تعلیمات درجات عالیهٔ فراماسونی «ماسون اول» یعنی جزء سازندگان و بانیان معبد بشمار میرفته است . زیرا معبدی که او ساخته مطابق همان اسلوبی است که حضرت سلیمان بنا کرده است و به این جهت ماسونها او را هم «بنّا» یا به اصطلاح امروزی «ماسون» میدانند .

۵ ـ بعضی از سلامها ، علائم شناسائی وکارهای دیگری که ماسونهای کنونی انجام میدهند با بسیاری از عملیاتی که ما روزانه در ایران عمل می کنیم مطابقت دارد مثلاً در موقع اذان گفتن ما دست راست را روی سینه می گذاریم و دست چپ را به ـ بناگوش، این اعمال عیناً مراسمی است که در درجهٔ دوم ماسونی وجود دارد .

جیمس موریهٔ معروف ، رکوع و تعظیم ایرانیها را که هنگام انجام آن دستها روی سینه و زانومی گذارند و خم میشوند منتسب به حرکات بنّایان ایران باستان کرده و آنرا نمایشی از گونیا و مثلث میداند . او معتقد است که این دو حرکت رمز بنّایان ایران بوده که هم اکنون در مراسم ماسونی عیناً تکرار می‌شود .

۶ ـ طرز سلام و تعظیم و شعائر متعددی که دراویش ایران انجام میدهند نیز شباهت فراوانی با مراسم ماسونها دارد .

علی مشیری محقق ایرانی[1] مقیم لندن که خود ازفراماسونهای لژهای انگلیسی

---

۱ ـ ایشان در دو لژ انگلیسی در لندن عضویت دارند که یکی از آنها لژ معروف Wilesdon است، اوهمچنین درژانویه۱۹۶۴ دارد Royal arch شده‌است. وی درنامه‌ای به دکتر فرخ ارفع السلطنه مینویسد : « در ریتوالها خیلی پیشرفت کرده‌ام و از خیلی از...

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

است می‌نویسد : «بنا به بعضی قرائن فراماسونری درایران بشکل و صورتهای مختلف در زمان ساسانیان وجود داشته است و پیدایش آن در ایران در زمان سلطنت کورش کبیر بوده و حتی بعضی از مراسم مرموز آنان پس از تسلط اعراب و قبول دین مبین اسلام در میان ایرانیان معمول گردید . گروهی از مردمان هم بدون اینکه خودشان بدانند تعالیم بشردوستی ونوع پرستی فراماسونی و همچنین رموز وعلائم آنان را تحت عناوین مختلف و گوناگونی جزو مراسم ملی و مذهبی خود قرار داده‌اند .

از جمله قسمت بزرگی از سنن و تعالیم برجستهٔ مذهب شیعه که پایه و اساس تمدن اسلامی می‌باشد به توسط علمای ایرانی الاصل و پاك نژاد در زمان صلاح الدین ایوبی و حسن صباح به شام و مصر کشانیده شد و پس از جنگهای صلیبی از آنجا به اروپا سرایت نمود و نیز گروهی از مسافرینی که به هندوستان رفته‌اند بوجود بعضی ازعلائم و رموزات ماسونی دراغلب مساجد وقبوراشخاص بزرگ که دردورهٔ فرمانروائی سلاطین مغول بوسیله استادان ومعماران بزرگ ایرانی ساخته شده است پی برده‌اند...[1]

در ایران فقط تعداد کمی ازفراماسونهای ایرانی از آداب عالیهٔ ماسونی اطلاع دارند. ارفع السلطنه خان فرخ که مدت شصت سال فراماسون بود ازین اسرار و علائم آگاهی داشت که آنها را حتی به برادران خود نمی‌گفت . پس ازآن مرحوم، دکتر سعید مالك که بعد از سید حسن تقی‌زاده کهنسالترین فراماسون ایرانی است از این رموز اطلاع دارد و بدین مقام ماسونی رسیده که باید معتقد باشدکه «یهوه خدای یهودیان» مسلماً «معمار اعظم» و مبدأ آفرینش جهانیان است و فقط او را یعنی خدای یهودیان را باید پرستش کرد و بس . بنابراین برای دانستن سابقه و قدمت ماسونیك در ایران

---

۱ ــ مجلهٔ خواندنیها شماره ۹۵ سال ۲۴ .

← برادران انگلیسی جلوتر افتاده‌ام زیرا ایمان کامل و اعتقاد قوی همیشه در کارها مؤثراست. مسأله برادری در اروپا ومخصوصاً در انگلستان عالم دیگری‌است . صفا و محبت و تقدس از سرو پای برادران همواره میبارد . و همه میل دارند دست بدست هم داده و یاری از دوش همدیگر بردارند برعکس ماسونهای ایران که حتی‌از جنابعالی هم کلاهبرداری کرده و بطوریکه نوشتید دکتر جعفر ... موجبات محکومیت شما را فراهم‌آورده .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بایستی از اقوال دیگران استفاده کنیم . اگر گفتهٔ مورخین فراماسون بخصوص «برنارد جونز»[1] که کتاب بسیار جامع و کاملی در باره بنّایان شرق و ایران نوشته است[2] قبول کنیم باید اذعان نمائیم که در ایران قدیم نیز سازمانهای بنائی وجود داشته است . اشمیت یکی از باستانشناسان معروف که مدت زیادی در تخت جمشید کار کرده است مینویسد : «اطاقی در این کاخ عظیم بوده که همه آلات و ادوات بنّائی و سنگتراشی در آن نگهداری میشده است . اینجا محفل و محل اجتماع بنّایان و سنگتراشان ایرانی بوده که پس از فراغت کار بدور هم جمع میشدند و در باره حرفه بنّائی سخن میگفتند» . اگر این نظریات را قبول کنیم میبایستی وجود سازمان بنّایانی را که حمزهٔ اصفهانی متولد (۲۷۰هـ - ۸۸۳م) درکتاب خود موسوم به «سنی ملوك‌الارض» مینویسد، دنبالهٔ همین مراکز قدیمی بدانیم . حمزهٔ اصفهانی مینویسد : «... همای چهرآزاد از ملوك پیشدادیان چون بکشور روم لشکر فرستاد و اسیرانی از آنجا بایران آورد در میان اسیران بنّایان خوبی بودند که بساختن صد عمارت بزرگ دست بردند این عمارتها را بفارسی هزار ستون گویند . یکی از آن عمارتها در استخر و دیگری در داراب و سومی در راه خراسان بود شهر زیبائی نیز درحوالی اصفهان ساختند که اسکندر آنرا خراب کرد ...» اگراین نوشته با حقایق تاریخی مطابقت نماید باید بگوئیم که بنّایان در روزگار قدیم یعنی حتی پیش ازحملهٔ اسکندر به ایران، درایران تشکیلاتی داشته و صنف بزرگی بوده‌اند .

علاوه براین فراماسونها ازپاره‌جهات باصوفیین وطبقات صوفیه درایران بی‌شباهت نیستند و شاید روی همین وجه تشابه باشدکه عده زیادی ازفراماسونهای قدیمی ایران جزو دستجات صوفی و دراویش بودند. همانگونه که درمیان صوفیه «مرید» ، «مرشد» و «خانقاه» وجود دارد در فراماسونری نیز «شاگرد» «استاد» ، «لژ» موجود است.

مرشد واستاد «دستگیر» شاگرد ومریدند وبه اصطلاح دراویش «اورا ازتاریکی خودپرستی به روشنائی نوع دوستی و صفای باطن راهنما می‌شوند ، خانقاه بزم محبت

1_ Bernard E. Jones.

2 _ Freemason's Guide And Compendium .

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

است و آنجا گدائی به شاهی مقابل نشیند»[1] محمود عرفان می‌نویسد «... لژهم وقتی بمعنی اجتماع فراماسونها باشد مقام انس و الفت است و در آن اجتماع توانگری که در کاخ رفیع خود آرمیده، با دهقانی که در کوخ روستائی منزل گزیده یار است و دمساز. هر دو طایفه افراد فرقهٔ خود را «برادر» خطاب می‌کنند و می‌گویند با همه خلق خدا محبت کنید و صفا و هر دو معتقدند که:

مرد باید که جفا بیند و منت دارد نه بنالد که مرا طاقت بد خویان نیست

تفاوت عمده فراماسون با صوفی در این است که اساس طریقهٔ صوفیه بر اعراض از دنیا و مافیهاست و اساس فرقه ماسونری بر توجه بدنیا و تنظیم امور دنیوی بوسیله تعاون و اجرای اصول اخلاقی است والا فراماسون با صوفی در این شعارهم آواز است که: «بترس از خدا ومیازار کس»[2] با وجودیکه فراماسونری جهان آداب ورسوم و اسرار خود را مرهون بنّایان فرق مذهبی و اسرار و آئین مراسم متداول در ایران و سایر ممالك خاورمیانه میدانند و با وجودیکه یکصد وشصت سال از آغاز فعالیت فراماسونری سیاسی کنونی درایران می‌گذرد معهذا تا کنون نه خود فراماسونهای ایران و نه الهام دهندگان آنها هیچگاه درصدد مطالعه درسازمانهای بنّائی و یا لژها واحوال فراماسونها و سیر آن در ایران بر نیامده‌اند. نخستین بار «روبرت فردریك گاولد»[3] انگلیسی که تاریخ فراماسونری خود را در سال ۱۸۷۹ م (۱۲۹۶ ه) نوشته و تا کنون این کتاب نیز بارها چاپ شده، در باره تأسیس نخستین لژفراماسونری در ایران اشاره‌ای کرده و آنرا بتاریخ ۱۸۱۰ م (۱۲۲۴ ه) در شهر اصفهان میداند، گاولد میگوید که یکی از نویسندگان ماسون بنام «توری»[4] مدعی است که در این سال فرمان تأسیس لژ در اصفهان صادرشده، اما هیچگونه دلیل و مدرکی که حکایت از تشکیل لژ در این شهر و فعالیت ماسونها نماید در دست نیست.

---

۱ و ۲ ـ مجلهٔ یغما شماره ۱۱ سال سیزدهم.

3_ Robert F. Gould

4_ Theory

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نویسنده دیگر فراماسونری در دائرةالمعارف سلطنتی ماسونیك می‌نویسد: «اطلاعاتی که از وضع اجتماعی مملکت ایران در آن زمان رسیده ضد و نقیض و غیر قابل اطمینان است. بهمین جهت با وجود تذکراتی که در تشریه‌های ماسونیك دربارهٔ تأسیس لژ در اصفهان چاپ شده نمی‌توان با قاطعیت وجود این لژ را در اصفهان تائید کرد[1] همین نویسنده زیر نام ایران در دائرةالمعارف مذکور مینویسد: «در همین تاریخ یك صاحب منصب ماسونی از لژ Ishmaed درایران بوده است»[2] ولی او هیچگونه توضیح بیشتری در بارهٔ این لژ و یا سایر فعالین آن نمی‌دهد.

نویسنده دیگر فراماسونری ضمن تشریح تشریفات ورود میرزا عسگرخان ارومی افشار به لژ فراماسونری درپاریس که در ۲۴ نوامبر ۱۸۰۸ صورت گرفته می‌نویسد: «... ولی بهرحال محتمل است که آقای سفیر در بازگشت بوطن بین دوستان مورد اطمینان خود اطلاعات چندی در باره تأسیس لژ منتشر کرده و توجهشان را به عقاید مساعد خود بآن جلب کرده باشد. زیرا از کلیه حوادث و اطلاعات بعدی چنین بر میآید که از آن تاریخ به بعد در ایران مردم طبقه عالی درباره فراماسونری ولژهای ماسونی اطلاعاتی داشته‌اند»[3].

بنظر میرسد این ادعای نویسنده دائرةالمعارف ماسونیك تا حدودی صحیح باشد زیرا «هولمز»[4] انگلیسی که کتابی بنام «بررسی و نقشه سواحل بحرخزر»[5] نوشته درباره اندیشه‌های ایرانیان و اخذ فراماسونری در میان آنان اطلاعات جالبی از گفتگوی خودش با حاکم رشت داده و مینویسد: «... صبح آقای فرماندار که بنظر میرسد شخص فوق‌العاده کودن و درعین حال مؤدب و با تمدن است از ما دیدن کرد. ایشان سئوالات فراوانی در باره فراماسونری از ما کرد که خود او بدان نام «فراموشخانه» میداد.

---

۱ و ۲ ـ دائرة المعارف سلطنتی ماسونیك ص ۵۵۸.

۳ ـ تاریخ فراماسونری گاولد جلد ششم.

4 ـ Holmes.

5 ـ Sketches on the shor of the Caspian. (London, 1845) 6. 182.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

البته باید گفت که ایرانیان به «فریمسن‌هال لندن»[1] فراموشخانه می‌گویند این لغت در نظر ایرانیان بسیار کلمه حیرت انگیز و عجیب بوده و عموماً برای ایرانیان که از آن اطلاعاتی شنیده‌اند خیلی جالب است. سئوالاتی که دراین باره از ما شد باین شرح است:

در فراموشخانه چه می‌کنند؟

فراموشخانه اصولاً چیست؟

ایرانیان معمولاً خیال می‌کردند که این مکان بسیار عجیب جائی است که در آن یك شخص ممکن است در یك روز نتیجه فهم و درك هزار سال تحصیل و علوم دیگران را بیاموزد، ولی هرکس خصوصیت مطالب آموخته را برای شخص خود نگاهداشته و به کس دیگر چیزی نمی‌گوید. بعضی از ایرانیان که به انگلستان سفر کرده‌اند فراماسون شده‌اند رفقایشان از آنها گله می‌کنند که در بازگشت به وطن به هیچوجه حاضر نیستند چیزی درباره مجمع فراموشخانه به زبان بیاورند بعلاوه ابداً نمی‌توان به اینعده فهماند که چرا فراماسونهای ایران تا این حد گوشه‌گیر و غیرقابل جوش و ساکتند و با مردم ارتباط ندارند؟ علاقهٔ طبقات مختلف به کسب اطلاع از درون لژها و محافل ماسونی حتی در بین علماء نیز رایج بوده «جوزف ولف»[2] عضو گروه سیار هیئت کلیسای انجیلی و یا «کلیسای نسطوریان» در خاطرات هشت ساله اقامتش در ایران مینویسد:

«در سال ۱۸۲۴ (۱۲۳۹ه) وقتی از شیراز می‌گذشتم بامجتهدی بنام شیخ‌حسن آشنا شدم‌که برخلاف سایرعلماء ازمذاکره باخارجیها خاصه فراماسونها امتناع نداشت و حتی مارا پذیرفت زیرا بنابرگفتهٔ او این مذاکرات موجد تفاهم بیشتری میشد.»[3]

همین نویسنده هفت سال بعد هنگامی که به‌آذربایجان غربی میرسد وباسلیمان

1— Freemasons Hall in London.

2—joseph wolff.

۳ ـ رجوع شود به‌کتاب:

Missonary journal of the reverend, (London, 1829), III.87

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پاشا حاکم شهر خوی در آذربایجان شرقی برخورد می‌کند می‌نویسد :

«... او علاوه‌بر اینکه با فراماسونری نوین به‌خوبی آشنائی داشت ادعامی کرد که یك فراماسون‌ـر است . او همچنان می‌گفت که بنیاد فراماسونری در فصل چهارم مکاشفه « سن‌جان» بنیاد نهاده شده است ... » [۱]

یکی دیگر ازکشیشان اعزامی به‌ایران بنام « پرکینز »[۲] که عضو یك هیئت مذهبی مسیحی به ایران‌داشته و در سال ۱۸۴۳ (۱۲۵۸ ه) به ایران آمده ضمن گزارشی که به‌مقامات کلیسای خود میدهد می‌نویسد : « ... این علاقه زایده « جوهر فلسفه شکاکیون پیمان شکنی و الحاد است ... » [۳] بنا بنوشتهٔ حمد الکار ، جیمز موریه نیز در حاشیه‌ای که برداستان مشهور و پر ماجرایش بنام «سرگذشت حاجی‌بابا اصفهانی » نوشته بهمین گونه شهادت میدهد .

طریقت فلسفی ایران

سند بسیار ارزنده و جالب دیگری که از تأسیس لژهای اولیه ماسونیك درایران بدست‌آمده وجود یك لژ فراماسونری مجاز را در تهران تائید میکند . نویسنده‌آمریکائی «دائرةالمعارف ماسونیك » [۴] برای اولین بار اشاره بوجود یك لژ ماسونی در ایران میکند . این نویسنده مدعی است که « تشکیل این لژ براساس طریقت فلسفی «بنّایان درایران» بوده و بهمین جهت هم نام‌آنرا Persian Philosophical Ritel گذاشته‌اند . بعقیدهٔ نویسندهٔ مذکور « آئین فلسفی فراماسونری ایران اولین بار در الرزته‌الروم و در سال ۱۷۱۸م (۱۲۳۳ه) پایه‌گذاری شده است . در آن ایام ارزروم قسمتی از خاك ایران بوده و لژی که درآن تشکیل شد در سال۱۸۱۹ به‌فرانسه معرفی شده است ... »

با توجه به‌اینکه در آن ایام لژ گراندواوریان فرانسه درسرزمین عثمانی‌فعالیت

---

1 _Researches' And Missionary Labours Among The Jews . Mohammedans and other Sects (London). 1835. P. 41 .

2_ Perkins.

3_A. Residence of Elght years in Persia among the nestorian christians (andoyer, 1843), P. 41

۴ـ شورای طریقت فراماسونری امریکائی باارسال یك فتوکپی از کتاب تاریخ فراماسونری ـــ

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

داشته چنین بنظر میرسد که طریقت مذکور از طرف این گراند لژ بوجودآمده‌باشد. در تأیید آنچه گفته شد بایستی یادآور شویم که در کتاب « دیکسیونر فراماسونری بین المللی » Internationales Freimaurer Lexikon که در سال ۱۹۳۶ به زبان آلمانی درآلمان چاپ شده و در سالهای اخیر سازمانهای « فراماسونری آبی» آنرا تجدید چاپ کرده، ازین «طریقت فلسفی ایران» ذکری شده‌است . نویسنده این دائرةالمعارف ماسونی ضمن نقل هفت درجه و سمبل اجراء شده در طریقت مذکور مدعی است که «این طریقت فراماسونری ازفرانسه به‌سرزمین عثمانی منتقل‌شده است»[۱] یکی از فراماسونهای کنونی که در این رشته مطالعات فراوان دارد و خود نیز مدتی در ترکیه مشغول مطالعه بود مدعی است که هم‌اکنون درشهرقونیه یکدسته‌از دراویش که خود را فراماسون میدانند ولی به‌هیچیك از دستجات وسازمانهای فراماسونی جهان بستگی ندارد طریقت ماسونی مذکور را شدیداً اجرا میکنند.این دراویش فراماسون به‌هیچوجه خارجیان و حتی بزرگترین صاحبان مقام ومناصب ماسونی جهان رابدرون لژهای خود راه نمیدهند . اینان هنگام اجراء تشریفات وآداب و رسوم همه اعمال‌را به‌زبان فارسی وکلمات متداول و معمول فارسی در قرن نوزدهم اجراء می‌کنند بدون اینکه اعضاء آن زبان فارسی بدانند و یا بدین زبان صحبت کنند .

این دسته از فراماسونها علائم و رموز و اشاراتی که عیاران ایرانی در دوران سلطنت شاهان صفویه در ایران بین خود داشتند عیناً اجرا می‌کنند و با این علائم همدیگر را می‌شناسند و حتی بوسیله‌آنها در اجتماعات باهم‌سخن می‌گویند.طریقت

ـ جهان این اطلاعات را در اختیار نویسنده‌گذاشته است، همچنین در دائرةالمعارف سلطنتی فراماسونری نیز دربارهٔ طریقت مذکور اطلاعاتی داده شده‌است ، رجوع شود به‌صفحهٔ ۵۵۸ این کتاب .

۱ـ رجوع شود به ص ۱۳۱۸ زیر نام Persian ـ چاپ دوم کتاب « دیکسیونر فراماسونری بین‌المللی» فوق‌الذکر که در فراماسونری‌آلمان به‌دائرةالمعارف فراماسونری آبی نیز مشهور است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مذکور درین مرشدها و پیران درادویش مولوی سه شهر قونیه ،ارزروم و ازمیر متداول است و این سه لژ با هیچیك از اجتماعات و سازمانهای ماسونی ترکیه کنونی ارتباط ندارد . آنان نام محل اجتماعات خود را « میدان علی » گذارده‌اند . در آخر هر تشریفاتی پیر بزرگ و قطب که درصدر همه نشسته شراب «طریقت» مینوشد و اطرافیان او هنگامی که می‌خواهند « میدان علی» را ترك گویند دست اورا میبوسند . در دست قطب بزرگ بجای چکشی که استاد هر لژهنگام اداره محفل بدست میگیرد تبر زین قراردارد وازاین نظر نیزاعمالی که انجام‌می‌شود درهمه لژهای‌ماسونی‌جهان معمول‌است.

بموجب مطالبی که یك نویسندهٔ آلمانی بنام «دان‌سبوتندرف» درکتاب خودبنام «کیمیاـ گران قدیم خاورمیانه» منتشرکرده ، « ... فراماسونری و سازمانهای بنّائی همیشه در سرزمینهای ایران و عثمانی وجود داشته است وبنّایان این ناحیه ازخاورمیانه‌مشترکاً فعالیت‌هائی داشته‌اند » . نویسنده مدعی است که کیمیاگران این منطقه علائم بنّائی را که هم اکنون در لژهای فراماسونری جهانی رواج دارد ، بکار می‌برده‌اند و برای اینکه اسرارحرفه‌آنها محفوظ‌باشد ، علائم و اشاراتی بین‌آنها وجود داشته‌که‌دیگران از آنها چیزی نمی‌فهمیدند .

« دان‌سبوتندرف » از بحث خود چنین نتیجه میگیرد که سازمانهای بنائی در دوران سلاجقه در عثمانی و ایران رواج داشته ، ملکشاه و وزیر او نظام‌الملك از سازمانهای بنّایان بی‌اطلاع نبوده‌اند . «سبوتندرف» میگوید : مردم ایران و عثمانی همیشه از آداب و تشریفات بنّائی و سازمانهای حرفه‌ای‌برخوردار بودند .

اگر نوشته‌ها و اظهار عقیدهٔ محقق آلمانی صحیح باشد باید این نکته را قبول کرد که «طریقت فلسفی ایران» مورد ادعای او، زیر نظر ایرانیانی‌که از اسرارورموز و علائم بنّائی اطلاعاتی‌داشته‌اند تأسیس گردیده و سپس از ازمیر به‌ایران منتقل شده است .

متأسفانه در هیچیك از تواریخ دیگر ماسونی در بارهٔ طریقت مذکور ذکری نشده ،و از تشکیل این لژ در ایران حتی‌اشاره‌ای بمیان نیامده است . در سالهائی‌که

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مشغول تحقیق در این باره بودم نیز هیچیك از نویسندگان فراماسونری جهان اطلاعاتی در این باره نداشتند و فقط یك نویسنده فرانسوی وابسته به لژ گراند اوریان که مقیم پاریس است ،در تأیید آنچه در این دو منبع ذکر کرده‌اند، اشاره بوجود یك سند جالب در آرشیو لژ مذکور کرد که بنوبهٔ خود اهمیت شایانی دارد .

جالب اینجاست که در طریقت فلسفی بنّایان ایران یعنی سازمانیکه ظاهراً در ازمیر و ارزنةالروم تشکیل شده، درجات هفتگانه‌ای وجود داشته که بعدها یعنی از لژهای کنونی جهان از آن تقلید کرده‌اند . طریقت مذکور که شاید ایرانیان در بوجود آوردن آن بی تأثیر نبودند و بهمین جهت بنام طریقت فلسفی ایران مشهور شده عبارتست از :

1_ Symbolical - J. Listeming Apprentice
2_ F.C. , adept. Esquire of Bene vol enc.
3_ Master, Knight of the sun, II Capitular.
4_ Architect of all Rites , and Knight of the Philosphy of the Heart .
5_ Knight of ecticism and Truth. III. Areo Pagute.
6_ Master good she pherd.
7_ Venerbl Grand elect.

حمدالکار محقق و شرق‌شناس انگلیسی‌الاصل وامریکائی‌الموطن که در دانشگاه برکلی کالیفرنیا امریکا به تدریس مشغول است دربارهٔ این طریقت ایرانی و وابستگی آن به ایران و ایرانیان شك کرده و چنین می‌نویسد: «... درسال ۱۸۱۹ (۱۲۳۴ه) در پاریس یك آئین ایرانی که ظاهراً سال پیش از این تاریخ در ارزروم بنیاد شده بود بوجود آمد اما بنظر میرسد که در ادعای بستگی آن بعنوان «ایرانی» بیشتر نشانه‌ای از انعکاس تمایل مرسوم به یافتن ریشه‌های شرقی برای فراماسونری باشد .این فرض اشتباه که ارز روم یك شهر ایرانی است جعلی بودن آن ادعا را ثابت میکند ...»[۱]

۱ ـ مقالهٔ تاریخ فراماسونری در ایران ص ۷ بقلم حمدالکار . باید دانست که نویسنده زبانهای فارسی ـ عربی و ترکی را بسیار خوب و صحیح می‌نویسد و می‌خواند و پایان‌نامهٔ تحصیلی‌اش در بارهٔ نقش علماء ایران در انقلاب مشروطیت می باشد وی همچنین کتابی دربارهٔ میرزا ملکم‌خان زیر چاپ دارد و مقاله و فراماسونری در ایران» او نیز منتشر شده است .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با وجوداینکه این محقق نظریه‌ای صریح درباره غیرایرانی بودن «آئین ایرانی» فوق‌الذکر میدهد معهذا میبایستی انتخاب نام «طریقت ایران» را درروی این تشکیلات ماسونی بی‌پایه ندانست و بنظر میرسد که لااقل ایرانیان فراماسون در بوجود آوردن آن سهیم بوده‌اند.

همین نویسنده بدنبال اظهارنظر فوق اضافه می‌کند: «... با وجوداین شواهدی وجوددارد که‌حتی‌در نیمهٔ‌اول‌قرن‌شانزدهم فراماسونری بهیچ‌وجه درخود ایران‌ناشناخته نبوده است. ایرانیانی‌که در اروپا سفرکرده بودند بدون توجه به ترغیب میزبانانشان که انگیزهٔ سیاسی داشتند به‌قبول فراماسونری مشتاق بودند. این اشتیاق از علاقه‌کلی آنها به‌موضوعی سرچشمه می‌گرفت که مورد تائید چندین اروپائی سفرکرده به ایران در آن دوران بود ...»[۱]

بهر حال جا دارد در بارهٔ این طریقت ایرانی در فراماسونری جهانی مطالعات بیشتری صورت گیرد تا شاید راز تشکیل آن فاش شود.

یک افسر ایرانی در لژ برلن

نوشتهٔ دیگری که در تواریخ فراماسونری به کرات از آن یاد شده عضویت یکی از افسران ایرانی در لژ فراماسونری برلن است. بموجب نوشتهٔ مجله «لندن فراماسونری»[۲] مورخ ۲۸ ژوئن ۱۸۷۳ ـ (۱۲۸۹ه) درآن تاریخ درایران عده کثیری از اعضاء دربار قاجاریه عضو لژ فراماسونری بودند و نویسنده مدعی است «... یکی از افسران ایرانی که‌در برلن اقامت دارد ومشغول ادامه تحصیل در فنون وعملیات نظامی میباشد داوطلبانه وارد سازمان فراماسونری Mystic order شده است» تا آن تاریخ هیچیک از مسلمانان وارد لژ فراماسونری آلمان نشده بودند و بنظر میرسید که ورود او به لژ «کرافت برلن»[۳] از این لحاظ دارای اهمیت فراوان بوده‌که این افسرهنگام ادای سوگند ماسونی به قرآن کریم سوگند خورده‌است. تقاضای عضویت افسرمذکور

۱ـ مقالهٔ فراماسونری در ایران ص ۷.

۲ـ یا مجلهٔ فراماسونری Freemason's Magazine, 187

3- Craft Ate Berlin Loge

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پس از گذرانیدن امتحانات ماسونی و انجام همه تشریفات بطور صحیح مورد قبول واقع شد. نشریهٔ مزبور در این باره مینویسد «... پس از طی امتحانات که برادران فراماسونری آلمان از او بعمل آوردند با رضایت کامل عضویت اورا تائید کردند و اورا جزء برادران خود شناختند. ظاهراً این افسر ایرانی ادعا میکرد که اغلب درباریان قاجار عضو این سازمان هستند و همچنانکه ماسونری آلمان به‌عضویت امپراطور و ولیعهد افتخار می‌کنند فراماسونهای ایران هم سازمان ماسونیك خودرا وابسته به‌دربار میدانند»

نویسندهٔ مجله بدون اینکه نام افسر فراماسون شده و یا درباریانی راکه عضو آن بودند ببرد اضافه می‌کند «عضویت این ماسون مسلمان ساکن برلن در میان برادران آنجا اسباب اعجاب شده زیرا آنها تصور نمی‌کردند که اندیشهٔ فراماسونری در تمام روی زمین توسعه یافته باشد[1]. علی مشیری محقق و نویسنده‌ای که دوران بازنشستگی را در انگلستان میگذراند ضمن تحقیقاتی که درباره «اولین فراموسونهای ایرانی در اوایل قرن نوزدهم نموده‌اند درباره لژی که افسر مذکور مدعی است دربار ایران را مجذوب خود کرده مینویسد:

«... باید گفت سازمان فراماسونری بشکل جدید کنونی تا سال ۱۸۷۳ میلادی که قانوناً میبایستی تابع یکی از منشورهای انگلند، اسکاتلند یا فرانسه باشد در ایران به‌هیچوجه من‌الوجوه سابقه نداشته است ...»[2]

اولین نویسنده‌ای که اظهارات افسر ایرانی مقیم برلن را به‌نقل از مجلهٔ فراماسونری لندن درج کرده گاولد نخستین نویسنده تاریخ شش جلدی فراماسونری است که بعداً نیز سایر نویسندگان ماسونی نوشته‌های او را نقل کردند. او می‌نویسد:

«ظهور این فراماسون مسلمان در برلن بنظر میرسد که تا حدی سبب ایجاد اعجاب برادران ماسون او در لژ بوده. غافلگیری و بی‌اطلاعی متوجه آن عده از فراماسونها بوده که از پیشرفت و توسعه نفوذ (بنایان) در دنیا چیزی نمیدانند. حقیقت اینست که مسلماً

۱ـ تاریخ فراماسونری گاولد جلد ششم قسمت ایران.

۲ـ مجلهٔ خواندنیها شمارهٔ ۹۵ سال ۲۳

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این گروه مرموز (بنّایان) در مشرق زمین از سالها پیش وجود داشتند. تقریباً اکثریت ساختمانهای مسلمین درهندوستان از قبیل مقابر، مساجد وبقاع متبرکه وغیره، باعلائم ماسونیك مشخص گردیده‌اند. بسیاری از این علائم که هنوزهم بطورواضح و کمال باقی مانده‌اند و بخصوص ساختمانهائی که در هند در زمان اکبرخان امپراطورمغول که در سال ۱۶۰۵ (۱۰۱۳ه) وفات یافته‌بناشده‌اند. بدینسان میتوان گفت که فراماسونری از آسیای وسطی به هندوستان سرایت کرده و عامل آن مسلمین درصدها سال پیش از این بوده‌اند».

بدنبال تحقیقات گاولد، نویسندگان دائرةالمعارف فراماسونری در امریکا اضافه می‌کنند «از این تاریخ به‌بعد فقط علائم‌اختصاری وسری یك‌ایرانی درلژامیتیه‌فرانسه Loge Clemente Amitie درپاریس دیده‌می‌شود ولی البته درتهران لژی وجوددارد که بسیاری ازایرانیان محلی عضوآن هستند[1]» این‌اطلاعات نارساونامفهوم تکات‌تاریك فراماسونری ایران ووجود لژ درتهران و یا دربارهٔ آنرا که فراماسون بوده‌اند روشن نمی‌کند. درحالیکه عده‌ای ازدیپلماتهای ایرانی منجمله میرزایوسفخان‌مستشارالدوله عضو لژ «کلمانت امیتیه» پاریس بوده‌اند.

تحقیقاتی‌که از خانواده‌های قدیمی افسران ارتش ایران بعمل آمده حاکیست که درآن ایام‌یکی ازافراد خانواده (گرانمایه) وشایدهم‌خود (مؤیدالسلطنه) درآلمان اقامت داشته است. اماآیا افسری‌که وارد لژ «کرافت‌آلمان» شده خود او بوده یا نه؟ اطلاع صحیحی دردست نیست. درآن سالها درایران وبخصوص در طبقهٔ حاکمه عده‌ای فراماسون بوده‌اندکه فعالیت کاملاً سری داشته‌اند و تشخیص‌آنها بسیاردشوار است.

اولین گراند لژ ایران

مقارن همین ایام گراندوریان در ایران لژی تشکیل داد ولی چون درکمال اختفاکارمیکرد بهیچوجه اثری ازآن در اسناد دولتی و نوشته‌های فارسی مشاهده‌نشده است. تنها اثری‌که از وجود این لژ دیده می‌شود چند جمله ایست که در سالنامهٔ

1. Mackeys Encyclopaedia of Freemasonary, p. 576.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونری گراندااوریان مصر چاپ شده‌است . دراین سالنامه زیرعنوان « گراند لژ ایران» این جملات به‌چشم می‌خورد: «گراندلژایران درسال۱۸۷۹ (۱۲۹۶ه) تأسیس شده وهنوزهم فعالیت آن ادامه دارد [۱] » این سالنامه‌که درسال فراماسونری۹۰-۱۸۸۹ چاپ شده اسامی همهٔ لژهای وابسته به گراند اوریان را منتشر کرده و وجود یك لژ اصلی و مجاز را در ایران تائید می‌کند و همچنین فعالیت ده ساله گراند لژ ایران را منعکس مینماید . منتها چون این لژ درشرائط کاملاً مخفی بوده ، اسامی مؤسسین ویا روساء آنرا منتشر نمی‌سازد ودرتهران هیچگونه اثر واطلاعی ازفعالیت این‌لژمشهود نبوده است .

در تائید نوشتهٔ سالنامهٔ مذکور دبیرخانهٔ « گراند اوریان» نامه‌ای بتاریخ ۲۸ آوریل ۱۹۶۱ درجواب تقاضای نویسنده ارسال داشته و نوشته است : «گراندلژایران که درسال۱۸۷۹ در ایران تأسیس شده فقط در مدت خیلی کوتاه فعالیتی کرده وعملیاتی انجام‌داده و تاسال۱۸۸۹ اسماً وجودداشتند ولی فعالیت زیادی نداشته‌است» بنابراین از اواخر نیمهٔ دوم‌قرن‌نوزدهم فعالیت فراماسونها درایران به‌اندازه‌ای مخفی و سری بوده که حتی یك ناظر و یادیپلمات خارجی یامأموران عادی دولت هم نمی‌توانستند ازمجامع آنها و فعالیت اعضایشان چیزی درك و یاکسب کنند .

اکثر نویسندگان ومورخان و رجال دولتی ایران که عضولژ فراماسونی نبودندبا نظر سوءظن وبغض وحتی عداوت به‌آن می‌نگریستند ومحافل ماسونی را شعبهٔ‌جاسوس و یا مثلاً دایره تخریبی واطلاعاتی سفارت انگلیس در ایران می‌پنداشتند وحال آنکه چه درآنموقع‌وچه هم‌اکنون ماسونهای خارجی‌یا ایرانی (درایران) مستقیماً باسفارت انگلیس و مؤسسات سیاسی وابسته به آن و غیره تماسی ندارند و مستقیماً دستورات خود را ازمراکزلژهای خود دریافت میدارند. گرچه به‌کرّات دیده شده‌که رؤساء لژها

۱ــ درسال ۱۳۴۰ شمسی‌که برای معالجه به‌سوئد رفته بودم درکتابخانهٔ لژاستکهلم که‌برخلاف همه لژهای انگلیسی سری و مخفی نبود این سالنامه در اختیارم گذاشته شدکه با تشکر از مدیر کتابخانه، قسمت ایران آن نقل شد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

LIBERTÉ
ÉGALITÉ - FRATERNITÉ

Grand Orient de France

PUISSANCE SYMBOLIQUE SOUVERAINE
POUR LA FRANCE METROPOLITAINE ET OUTRE-MER

16, RUE CADET
PARIS-IXe

LE SECRÉTARIAT

JLB

PARIS, LE 28 Avril 1961

Monsieur Ismail RAYIN
11, Ashrat Abad Ziba Shafi
TEHERAN IRAN

Dear Sir,

In answer to your letter dated April 25th, 1961, we made some research in our records, but we are sorry for we just found a very few indications.

1°) As far as Askar-khan is conterned, we dit not find any mention of him as a member of the Free-Masonery and especially of his belonging to the Grand Orient de France.

2°) We could not trace neither a lodge of the Grand Orient de France that would have been founded in Persia between 1890 and 1900. There is nothing of the like in our records.

The only indication we have is in the "Annuaire Maçonnique Universelle" of 1889, where we have the following indications :

- Persia : Grande Loge, founded in year 1879, had a very short existence was not active anymore in 1889.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

قسمتی از نامهٔ دبیرخانهٔ «گراند اوریان» به نویسنده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ترجمهٔ نامه دبیر کل گراند اوریان به نویسنده کتاب

۲۸ اپریل ۱۹۶۱ پاریس

آقای اسماعیل رائین ـ تهران

آقای عزیز

پاسخ نامه ۲۵ اپریل ۱۹۶۱ شما ما درسوابق خود تحقیقاتی کردیم ولی متأسفیم که آثار خیلی معدودی پیدا نمودیم :

۱ـ درمورد عسگرخان ما اشاره‌ای در باره عضویت او درفراماسونری نیافتیم . بخصوص درباره بستگی او به‌اوریانت بزرگ فرانسه .

۲ـ ما نتوانستیم ردیابی کنیم که گراند اوریان فرانسه در بین سال‌های ۱۸۰۰ تا ۱۹۰۰ درایران تشکیلاتی داشته باشد و چیزی درین زمینه در سوابق و پرونده‌های ما نیست . تنها اشاره‌ای که داریم در Annuair Maconni Que Universalle (سالنامه سال ۱۸۸۹ ماسونی جهانی است) که چنین نوشته شده :

ایران ـ لژ بزرگ درسال ۱۸۷۹ تأسیس گردید . مدت کوتاهی به‌حیات خود ادامه داد و درسال ۱۸۸۹ دیگر فعالیتی نداشت .

۳ـ لژ بیداری ایران که مرکز آن درتهران بوده است ، در ششم نوامبر ۱۹۰۷ تأسیس شده و ما برای اولین‌بار آنرا در راهنمای سالانه سال ۱۹۱۳ گراند اوریان ، پیدا کردیم .

مرکز این محفل درخیابان پست‌خانه کوچه جلال‌الدوله شماره ۸ بود. برادران در روزهای دوشنبه بایکدیگر ملاقات میکردند. برای شما به‌ضمیمهٔ این نامه فتوکپی نشان و علامت لژ ارسال می‌گردد .

اگر ما توانستیم اطلاعات دیگری بدست‌آوریم ، اطمینان داشته باشیدکه برای شما خواهیم فرستاد. متأسفیم که نتوانستیم تفصیل بیشتری درین موضوع بشما بدهم .

بااحترام ارادتمند ـ دبیر کل ام ـ پانه تی‌یر

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و اعضاء لژ درایران از کارکنان سفارت انگلیس ویا اتباع انگلستان هستند. لیکن باید دانست که سازمانهای فراماسونری ایران همیشه دستورات لازم را مستقیماً از مراکز خود دریافت میدارند وحتی ساعات تشکیل لژ و نحوه مذاکرات و جزئیات کارهای داخلی آنها از مرکز به آنان ابلاغ می گردد. متأسفانه اعمالی که ماسونهای ایرانی در گذشته انجام دادند سبب شده تا این سازمان در نظر ایرانیان شکل خاصی بخود بگیرد واکثریت مردم باسوءظن به فراماسونها بنگرند. بدبینی وشك وتردید ایرانیان حتی به نویسندگان خارجی نیز که بعضی اوقات درباره فراماسونری درایران مطالبی نوشته اند رسوخ کرده تاجائیکه «ریچارد. و. کوتام»[1] نویسندهٔ امریکائی درکتاب «ناسیونالیزم در ایران»[2] چنین نوشته است:

«...اعتقاد عمومی ایرانیان این است که دستگاه فراماسونری ازابزارامپریالیزم انگلستان است و دیگر اینکه تشکیلات فراماسونری در ایران مرکب است از عده زیادی ازایرانیان که حمایت انگلستان رافبول کرده اند وهمین امروسیلهٔ پیشرفت وترقی زندگی سیاسی آنهاشده است. وجهه نظرمردم عادی ومتعارفی ایران نسبت به تاسیسات فراماسونری شبیه نظرمردم عادی امریکانسبت به کمونیزم میباشد. از این جهت توجه سیاست بافان ایران نسبت به فراماسونری عیناً شبیه همان طبقه سیاست بافان امریکائی نسبت به جبههٔ کمونیزم است ...»[3]

دربین نویسندگان ایرانی محمود محمود بیش ازهمه نسبت به ماسونها سوء ظن دارد وآنهارا عوامل سیاسی (انگلیس) میداند. وی مینویسد: «تأسیس محفل فراماسیون درایران باید ازصدسال بیشتر باشد دراوایل قرن نوزدهم سه نفر از انگلیسها بیش ازهر انگلیسی دیگر باایران سروسری داشتند. سرهاردجونس - جیمز موریه وجیمز فریزر ... باید گفت بدون تردید اینان یکی ازاولین دسته مبلغین محفل فراماسون لندن بودند

---

1 _ Richard w.cottam

2. Nationalism in Irancpittisburch ' 1964. 23 _ 5

۳- ص ۲۳۵ ناسیونالیزم درایران.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که در ایران محفل فراماسون را دایر کردند . . . در مدت این پنجاه سال دو همسایه مقتدر ایران نگذاشتند قدمی برای ترقی ایران برداشته شود . هرکس آمد بفکر ترقی ایران افتاد به اوفرصت نداده از بین بردند . کسانی بر ایران حکومت کردند که دست نشانده خودشان بودند ، فقط درسالهای اخیر سلطنت ناصرالدین شاه بود که شاه وصدر اعظم متوجه شدند سرکار آنها باچه شیادانی است . هرکس را می شناختند از دربار رانده محافل آنهارا بستند به فتنه جویان دیگر راه ندادند ولی عمر این مدت بسیار کوتاه بود، در همین ایام کوتاه بود که ناصرالدین شاه باتیرمیرزا رضاکرمانی به تحریك سید جمال‌الدین فراماسون کشته شد . . . »[1] و این همان دورانی است که لژهای ماسونی گراند اوریان و فراماسونهای وابسته به لژهای انگلیسی در دربار و دستگاه حاکمه مملکتی مشغول فعالیت بودند که شرح فعالیت آنها به اختصار گفته شد.

گزارش سفیر انگلیس و فراماسونها

تنها نشانه ای که از فعالیت لژ فراماسونی در این ایام بدست آمده درقسمتی ازگزارش مفصل سرارتورهاردینگ وزیر مختار انگلیس در ایران است که در آن صریحاً اشاره به لژ فراماسونری ایران و اعضاء آن شده است .

وزیر مختار انگلیس مبارزهٔ طبقهٔ روشنفکر و بورژوای پایتخت را علیه قرضهٔ خارجی باالهام ازیك مجمع سری وسازمان فراماسونری میداند ومینویسد :

«بیروگزارش شماره ۱۲۴ مورخ ۱۸ اوت به استحضار می رساندکه درچند روز اخیر عده‌ای به جرم انتشار اوراق ضد دولتی بازداشت گردیده اند . اولین کسیکه دستگیر گردید مستخدم موقرالسلطنه (یکی از دامادهای اعلیحضرت شاه) بود . وی درحالیکه یکی از این اوراق همراه داشت وبقولی دیگر حامل نامه‌ای بودکه شرکت اورا در تحریکات محرز میداشت در یك قهوه خانه واقع در دژاشیب قریه‌ای در چند کیلومتری قلهك دستگیر شد .

این شخص پس از توقیف مورد شکنجه قرارگرفت ومحل چاپ اوراق معلوم شد

۱ــ تاریخ روابط سیاسی ایران وانگلیس ص ۱۸۳۷

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

ودر نتیجه موقرالسلطنه بازداشت و نام‌عده‌ای ازشخصیتهای تقریباً مهم که دراتشاراین اوراق شرکت داشتند بدست آمده خانه های مورد نظر در شب اول ماه جاری تحت محاصره قرارگرفت و افراد پلیس وارد یکی از خانه‌ها شدند . شخصی بنام سید محمد علی خان چاپ کننده اعلامیه ها از پشت بام این خانه خود را پرت و در نتیجه دچار شکستگی پا وکتك خوردن ازدست افراد پلیس پس ازچند ساعت فوت شد . درحدود چهل نفر دیگر در این‌گیرودار دستگیر شدند که یکی از آنها وزیر همایون بود این شخص اگرچه از طبقه‌ممتاز نمیباشد ولی از خانواده اعیان قدیم ایرانی بشمار میرود وچندماه قبل‌وزیر پست ومدتی‌هم‌منشی‌شاه بود وتظاهر بشاه‌دوستی‌مینمود. یکی‌دیگر از دستگیرشدگان قوام‌الدوله رئیس امورمالی‌ارتش است که چندی‌قبل بعلت نزاع با سپهسالار ازکار برکنار گردید و مراتب ضمن گزارش شماره ۱۰۸ مورخه ۶ ژوئیه بعرض‌رسید .

بین دستگیرشدگان عده‌ای سادات روحانی‌ومعلمین مدارس‌نیز می‌باشندکه‌نام‌گرامی آنها باعث تصدیع خاطرشریف می‌گردد.

بدیهی است توطئه چینی و ارتباط اینان با ناراضیهاکه از طبقهٔ تحصیلکرده و مجتهدین میباشند درخور اهمیت است . وزیر همایون به‌اتفاق عمویش حبیب‌الله‌خان به‌کاشان تبعید و بقیه زندانی شده‌اند . قوام‌الدوله‌که یکی از ثروتمندترین اهالی تهران‌است بدون‌شك بادادن رشوه خود راآزاد خواهد ساخت. بطوریکه‌گزارش‌میدهند شاه بی‌نهایت از دامادش خشمگین گردیده و قصد قتل او را داشته است که بعداً دستور شلاق زدن و بریدن دست راست او راصادرکرده است ، ولی‌صدراعظم و بانوان حرم از اوشفاعت‌کردند . اعلیحضرت‌مخصوصاً از قوام‌الدوله خشمگین بودندوی‌موقعی که از خانهٔ ییلاقی خود درشمیران قصدحرکت به‌شهرداشت جعبه‌ای مملو از نامه‌های ضد دولتی درکالسکهٔ او مکشوف و دستگیرگردید . هنگامیکه در حضور شاه تحت بازجوئی قرارگرفت‌کوشش‌نمود که این‌جملات را علیه اتابك‌اعظم توجیه نماید وبه اندازه‌ای‌شاه‌راغضبناك‌ساخت که فرمان قتل او را فوری صادرنمود . در هرحال اتابك

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اعظم ازشاه استدعا نمودند که جان قوام را ببخشد و بزندانی نمودن ایشان اکتفا فرمایند. قوام‌الدوله را بجای آنکه مثل سایر تحریک کنندگان مظنونین با شخصیت با کالسکهٔ شخصی روانه زندان نمایند مورد توهین فراوان قرارگرفت. بعد از آنکه او را کتک زدند و بازرسی بدنی از وی نمودند او را به‌قاطری سوار و پاهایش را زیر شکم قاطر بستند و زنجیری برگردنش انداختند؛ با این وضع زننده او را درکوچه و بازار گردانیدند درحالیکه میرغضب درکنار او راه‌میرفت. اوفعلا درزندان بسرمیبرد تا اراده‌ملوکانه شرفصدور یابد یك‌ناظر اروپائی که شاهد ورود او به‌شهر بوده اظهار میداردکه وضع او باندازه‌ای رقت‌آور بودکه مردن برزنده بودن برایش بهتر بود. همچنین شنیده میشود از طرف عده‌ای از مردم‌که در زمان قدرتش شاهد اعمال قساوتمندانه او بوده‌اند بی‌نهایت مورد تحقیر قرارگرفته عده‌ای از شخصیتهای طبقه اول از این‌رفتار خشن‌دربارهٔ یکنفرممتازکه تا چندهفته قبل یکی از بانفوذترین وزرای‌کشور بوده بی‌نهایت دچار حیرت شده‌اند. ازمنابع دولتی و سایرمراجع گزارش میرسدکه اوراق بدست‌آمده‌حاکی از توطئه ریشه‌داری میباشد. درنظر بوده است که اغتشاشاتی به‌بهانه بدی‌وضع آب وگرانی خواربار صورت‌گیرد و عده‌ای از ملاها آشوب‌طلبان را تحریك به هجوم به‌کاخ شاه درشمیران‌نمایند (بقول مسیو نوز تقلید از انقلابیون‌فرانسه در ورسای در زمان لوئی شانزدهم‌بوده است) وتقاضای برکناری صدراعظم و برقراری حکومت ملی نمایند. اگر این توطئه‌کشف نمی‌گردید اغتشاشات دو روزقبل صورت میگرفت‌وعقیده براین است‌که اگر اغتشاشات خنثی‌نمیگردید خونریزیهائی واقع می‌گردید. از قرار معلوم مقداری اسلحه بین اشخاص ناراضی پخش شده بود و تنها سربازانی‌که دولت بر روی آنها حساب میکرد قزاقهای ژنده‌پوشی بودندکه آنها هم بعلت عقب‌افتادن حقوق خود ناراضی‌بودند و چندصد نفر آنهاکه‌جزء سواره‌نظام بودند چندروز قبل‌نیزدرحال اعتصاب بسر میبردند.

شخص بسیار مطلعی که در مورد توطئه با او مذاکره کرده‌ام چنین‌استنباط می‌کندکه بدون‌شك این اقدام مشترکاً ازطرف‌عده‌ای مأمورین دولتی‌طبقه‌اشراف مخالف

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صدراعظم‌فعلی‌وهمچنین مجامع پان اسلامی که ازطرف شیخ جمال‌الدین پایه‌گذاری شده درصدد برانداختن دستگاه صدراعظم و درفکر انقراض رژیم‌قاجاریه و برقراری رژیم جمهوری اسلامی و اتحادیه‌نزدیك باکشور عثمانی‌است .

بعقیده اطلاع دهنده این‌اتحاد همبستگی بالژفراماسونری که از طرف مرحوم محسن‌خان (مشیرالدوله) سفیر ایران درقسطنطنیه‌که بعداً وزیر امور خارجه‌گردیده پایه‌گذاری‌شده بود .

محسن خان هنگام اقامت درقسطنطنیه ریاست لژمسلمین‌راعهده‌دار بودوبه‌آن ایمان داشت و با شیخ جمال‌الدین هم مناسبات نزدیکی داشت . علت این نزدیکی عضویت شیخ در لژفراماسونری‌بود و دیگر آنکه چون‌سلطان عثمانی تحت‌نفوذجمال‌الدین بود محسن‌خان علاقمند بودکه محبت‌سلطان را بخودجلب نماید .

یکی دیگر ازدوستان شیخ ، ملکم‌خان سفیرسابق‌ایران درلندن‌و سفیرفعلی در روم میباشدکه پس‌از قضایای مقتضحانه معاملات لاتاری باشیخ ارتباط پیداکرد و باشیخ در حملات ضدناصرالدین‌شاه فقید و جرائد اروپا و اسلامی همکاری می‌نمود و با وجودیکه یکنفر مسیحی بود تبلیغات ضدمذهبی علیه رژیم‌قاجار بعمل میآورد .

عالیجناب ممکن است بخاطر داشته باشندکه محسن‌خان پس‌از تبعید شیخ از ایران با او ارتباط پیدا نمود و بهمین‌جهت شاه مرحوم او را ازسفیرکبیری ایران در قسطنطنیه معزول و به‌جرم خیانت به‌تهران احضار نمود ولی با وساطت دوستان متنفذ خود دردربار و مخصوصاً نریمان‌خان وزیرمختار ایران دروین مورد عفو قرارگرفت و بترتیب وزیرعدلیه و وزیر امور خارجه ایران گردید . ملکم‌خان نیز به‌همین طریق بخشوده شد . تصور نمیرود دربارهٔ نقشی‌که بعداً جمال‌الدین در سیاست ایران بعهده داشت لزومی به‌گفتار باشد. میرزا رضا قاتل شاه فقید همانطورکه استحضار دارید از دوستان ونوکران فدائی شیخ بود و ازنقطه‌نظر تعصب‌مذهبی مرتکب قتل شاه نگردید بلکه‌ضمن انتقامجوئی او را وادار بقتل شاه نمود . میرزا رضا درقزوین‌زندانی ومورد آزار قرارگرفته بود از قراریکه‌به‌من‌گفته شد جلوی‌چشمش فرزندش‌راشقه و زنش‌را

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مورد تجاوز قرار داده بودند علت زندانی شدن او شرکت در توطئه‌های قبلی روحانیون علیه شاه بود .

دولت ایران از دولت ترکیه تقاضای تسلیم جمال‌الدین را بعلت شرکت در توطئه قتل ناصرالدین‌شاه نمود ولی قبل از تسلیم بطور اسرارآمیزی فوت نمود و از قرائن چنین استنباط می‌شود که مرگ او در اثر نوشیدن زهر به امر سلطان عثمانی بوده است .

جمال‌الدین طرفداران زیادی از خود باقی گذاشت که در بین آنها دشمنان رژیم قاجار و یا مسلمانان متعصب بودند و افکار آنها بطور مرتب در بعضی جراید فارسی منطبعهٔ هندوستان و مصر منعکس و علیرغم سانسور پلیس و به‌طور قاچاق به ایران می‌رسید در این دسته برخی از سران مذهب تشیع شرکت داشتند و گویا دو نفر از مجتهدین بزرگ از این دسته طرفداری می‌کردند و بطوریکه من شنیده‌ام از این دسته از مذهبیها روز بروز قوی‌تر میشدند نفوذ قدرت آنها از موقعی بیشتر شده که تنفر مردم از عملیات روسها و بلژیکی نهاده است . در بین محصلین مدارس مذهبی افکار سوفسطائیان قسطنطنیه احساسات دمکراتی توأم گردیده است . گفته شده که بلدیزیهای عثمانی بطور سری به طلاب و مدارس علوم دینی کمک می‌کنند من می‌توانم اظهار عقیده کنم که همه ساله ۱۲ هزار نفر از طلاب دینی از طرف سلطان عثمانی برای تبلیغ مرام پان اسلامیزم و خلافت آل عثمانی در میان مردم ایران پراکنده میشوند گرچه ممکن است که این عقیده شخصی خودم باشد و یا قبول کنم که گزارش دهنده به این اطلاعات صادق است .

سازمان برادری فراماسونری که توسط شیخ محسن‌خان (مشیرالدوله) در ایران تشکیل گردیده بیشتر به‌منظور انجام خواسته‌های شخصی و سیاسی او بوده . در این تشکیلات حکیم‌الملک و قوام‌الدوله (که اخیراً بازداشت شده) و نصرالملک (هدایت) که همگی مخالف رئیس‌الوزرا هستند و همچنین مشیرالدوله (میرزا نصرالله‌خان) و مخبرالدوله عضویت داشته‌اند .

گرچه پس از فوت محسن‌خان (مشیرالدوله) تاکنون لژی در ایران نبوده است با اینحال در میان باقیماندگان لژ مذکور اشخاصی هستند که هنوز وابستگی خود را به لژ

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قوام‌الدوله که شاه دستور اعدام او را داد

فراماسونری اعلام کرده واز این راه سوء استفاده می نمایند . اینها که فقط عضویت در فراماسونری داشته‌اند تلاش می‌کنند که اتحاد و همبستگی با مالکین بزرگ مخالفین و امنای درباری یا انقلابیون ومرتجعین که هدف و نظریاتشان کاملا مخالف یکدیگر هستند ایجادکنند. توقیف مدیران جراید و تعطیل چاپخانه‌های آنها که مطالب علیه دستگاه حاکمه منتشر میکنند موقتاً از تحریکات جلوگیری مینماید .

چندین موارد تازه دیگر بس از تقدیم گزارش شماره ۱۲۳ مورخه ۱۸ماه گذشته

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

غفاری

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

که به‌حضور عالی جناب معروض گردیده ، پیش آمده که یك نمونه آنرا از نقطه‌نظر ما خالی از علاقه و بستگی نیست تقدیم میشود . در این نشریات نظریات نویسندگان آنها دربارهٔ مناسبات و سیاست انگلستان در ایران به‌خوبی آشکار می‌سازد .

بهرحال صرفنظر از تحریکات دربار و درباریان مقدار بسیار زیادی از نارضایتی‌های حقیقی در کلیهٔ مردم موجود است که علت عمده آنها دراثر ترقی روزانه هزینه زندگی مردم میباشد .

بسیاری ازمردم و معلمین که به این کشور آشنائی دارند و بامن صحبت کرده‌اند معتقدند که مرتجعین که‌درشاه و نخست‌وزیر نفوذ دارند همین چند روز آینده حوادثی بوجود می‌آورند .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بهرحال گزارشهائی که بمن رسیده حاکی از آنست که بازداشتها هنوز ادامه دارد و تاکنون به‌هفتاد نفر رسیده است . درباریان صورتی از مظنونین از هرطبقه بعرض شاه رسانیده‌اند این‌صورت را زندانیانی که بازداشت شده‌اند اظهارداشته‌اند.

یکی از وزرای‌معزول معاون‌الدوله و یکی دو نفر از شاهزادگان مظنون در منازلشان تحت مراقبت قرارگرفته‌اند یکی‌ازملاهای‌متنفذکه‌بنابود امروزعصر به‌اینجا بملاقات من‌بیاید از طرف فرماندار تهران احضار شده و مورد مؤاخذه سخت واقع گردیده است. شاه و اتابك اعظم هردو ازنهضتی که پیش‌آمده بی‌نهایت‌عصبانی هستند.

اعلیحضرت طرفدار خشونت میباشد ولی نخست‌وزیر او مـایل است که باشیوه مسالمت‌آمیز و بهرنحوی‌که امکان‌پذیر باشد نسبت بخواسته‌های مردم رویه معتدلی پیش گیرد .

همکار روسی‌من در مورد این‌دسته‌بندیها امروز عصر با من مذاکره میکرد او عقیده داشت که چنین وانمود کند که‌نسبت به‌این اوضاع بی‌اعتناست . او عقیده داشت که تحریکات بعضی از درباریان و مأمورین معزول که شخصاً با نخست‌وزیر مخـالف هستند ونسبت به او حسادت میورزند برای سقوط‌کابینه میباشد.

وزیرمختار روسیه‌مسلماً مایل‌نیست اعتراف کندکه‌نارضایتی مردم‌ومخالفت‌آنها باحکومت دراثراین است که‌وزرای مردم ایران این کشور را همـه‌از عوامل روسی میدانند این احتمال را دارد که شاه و اتابك اعظم از اینکه بسر سپردگی بروسهامتهم شده‌اند ترغیب شوند که بیشتر از هروقت دیگر برای حمایت وحصول کمك همسایـه بزرگشان تلاش کنند و در آتیه نزدیکی آنها بصورت دروس مأبه خیلی بزرگ در ـ خواهند آمد بهرحال طرز تفکر شرقی با تفکر ما خیلی فرق دارد و ممکن نیست که پیشگوئی را نمود .

با احترامات فائقه

هاردینگ [1]

۱ـ اسناد بایگانی عمومی انگلستان ۶۳۷ـ۶۰ این گزارش قبلا در کتاب انجمنهای سری در انقلاب مشروطیت ایران ص ۵۵ تألیف نگارنده چاپ شده .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با وجودیکه وزیر مختار انگلیس با قاطعیت دربارهٔ سازمان فراماسونری آنزمان نظر به میدهد با اینحال حمدالکار استاد شرقشناس انگلیسی باشك وتردید گفته‌های او را نقل کرده و می نویسد :

«... هاردینگ با وجود ابراز اطمینانی که به خبرگزار خود کرده به احتمال قوی در مورد انتساب تأسیس لژ فراماسونری در تهران به میرزا محسن‌خان [مشیر - الدوله چهار م] گرفتار اشتباه شده‌است . زیرا لژی که با فراماسونری اروپا مربوط باشد و مورد شناسائی لژهای جهانی قرار گرفته باشد در ایران نبوده، بیشتر احتمال میرود که گروهی از فراماسونهای ایران که همگی در خارج از ایران به عضویت فراماسونری درآمده بودند علاقه سیاسی مشترکی به‌تأسیس فراماسونی داشتند ومیرزا محسن‌خان بر این گروه سرپرستی داشت، اما نه در مقام استاد اعظم به احتمال قوی همین اعضای لژ ایران) [1] بود که هاردینگ درباره‌آن میگوید :«مرا برای مربوط ساختن آن با لژ بزرگ‌مان دعوت کردند و برای همین گرده بودکه من درخواست کمك کردم. جوابی که رسید تقریباً مایوس کننده‌بود بعلت دوری مسافت و مشکل نظارت بر یك لژ جوان و جدیدالتأسیس و درکشوری که تازه با فراماسونری آشنا شده این امر ممکن نبود بخصوص که امکان داشت سوء استفاده هائی که ممکن است از آن بشود . بهمین جهت مقامات فراماسونری انگلستان بدین نتیجه رسید که بهتر است آنها هیچ مسئولیتی در ایران نپذیرند [2] یك سیاستمدار برجسته ایران بنام ناصرالملك [فراگوزلو - نایب‌السلطنه] که تمایلات جانبدارانه نسبت به انگلیسها داشت و در اکسفورد به‌عضویت فراماسونری پذیرفته شده بود فکر میکنم‌که او « گراند ماستر » خوبی برای آغاز کار بود » [3]

1- (Referred to as the members of A Persian lodge)
رجوع شود به ص ۲۷ مقالهٔ فراماسونری درایران .

۲- یك دیپلمات در شرق۷۷ و۷۸.
A diplomatist in the East (London , 1826)

۳- مقالهٔ فراماسونری در ایران‌ص ۲۸ .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این استاد انگلیسی اظهار عقیده میکند «... پیشنهاد ارتباط گروه فراماسونری ایران با لژ بزرگ بریتانیا ممکن است توسط خود هاردینگ عنوان شده باشد نه از طرف فراماسونری ایران . هاردینگ درجلب اشخاص وگروه‌های مختلف ،خاصه‌علما بخدمت دیپلماسی بریتانیا کوشش وسیعی داشت [۱] بهمین لحاظ میتوان گفت که انتقاد و خرده‌گیری او که میگفت « اشخاص معینی بخاطر مقاصد کاملاً متفاوتی با اصول فراماسونری از رابطه‌شان با برادری فراماسونری بهره‌برداری می‌کردند» تاحدزیادی مسخره است . اگرچه کوشش هاردینگ برای ارتباط گروه فراماسونری ایران با لژ بزرگ انگلستان در سال ۱۹۰۸ م [۱۳۲۵هـ] موفقیت‌آمیز نبود ولی سه سال بعد [۲] گراند اوریان درتهران لژ بیداری ایران را تأسیس کرد...» [۳] .

مذهب در لژهای اولیه

آنچه که یادآوری آن دراینجا لازم است ، اینست که درقرن نوزدهم و از اوایلی که فراماسونری انگلیس و فرانسه تصمیم به فراماسون کردن ایرانیان گرفتند مسیحیان ایرانی را برای دخول در مجامع فراماسونری بهتر و آماده تر از مسلمانان می‌دانستند .

چنانکه در رأس فراموشخانهٔ ایران میرزا یعقوب و میرزا ملکم خان مسیحیان ارمنی‌قرار داشتند و پس ازآنها نیز نریمان خان ارمنی و بعد نظرآقا آسوری در بین فراماسونهای ایرانی مقام شامخی داشتند . چنانکه خواهد آمد در تشکیل اولین لژ رسمی و با اجازه وباقاعده فراماسونری درایران (لژبیداری ایران) نیز مسیحیان مقیم

۱ــ این نویسنده کتابی درباره علماء ایران نوشته که دانشگاه کالیفرنیا آنرا چاپ کرده و بنام :

Religion and state in iran , The role of the ulama in the Qajar period

منتشر ساخته است .

۲ــ لژ بیداری در سال ۱۹۰۸ تشکیل شد نه ۱۹۱۱ نویسنده در این باره دچار اشتباه شده .

۳ــ مقالهٔ فراماسونری ص ۲۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ایران کارگردان بودند، اما پس از شرکت مسلمانان مصری و ترک در مجامع و لژهای فراماسونری بتدریج سازمانهای ماسونی جهان رغبت بیشتری به‌قبول ایرانیان مسلمان نشان دادند. زیرا همکاری صمیمانه‌ای که در درون لژها بین مسیحیان و مسلمانان میشد کارگردانان جهانی لژها را برآن داشت تا با تقاضای عضویت مسلمانان موافقت کنند. در اوایل کار مسیحیان ایرانی در لژهای ماسونیك بر ایرانیان ترجیح داشتند حمدالنگار می‌نویسد:

«... فقط در سازمان‌های دیپلماتیك ایران در خارج ازکشور بود که مسیحیان برای پیوستن به‌لژهای فراماسونری مزیتهائی داشتند و همین امر یعنی کم اهمیت بودن اقلیت مسیحی در ایران ممکن است، دلیلی برای تأخیر در تأسیس لژ های قابل اعتماد و با اجازه درین کشور باشد ...»[1] اگر این نظریه را قبول کنیم و عدم علاقه و حتی نفرت مردم ایران‌را درآمیزش باغیرمسلمانان در نظر بگیریم باید دلیل عدم‌استقبال ازفراماسونری‌درایران‌را همین برتری دینی بدانیم درحال حاضرهم درراس شعبات‌فراماسونری‌انگلیس‌درایران یکنفریهودی‌الاصل تبعهٔ انگلیسی بنام کریستوفر- یراك فری قرار داردکه درحدود ۵۵۰ ایرانی بردست اوبوسه میزنند وهمین امر علت اصلی‌تنفر مردم این‌کشور ازفراماسونری جهانی وفراماسونهای‌ایرانی‌است.

در این بین عده‌ای از دراویش و صوفیهای ترك و ایرانی را می‌بینیم که از فراماسونری استقبال کردند و خود را وارد مجامع آنها نمودند. البته تظاهرات آزاد اندیشی و آزادگی‌که فراماسونها درقرن نوزدهم در ایران می‌نمودند سبب‌دیگر برای نزدیکی صاحبان این فرقهٔ شرقی «دراویش» بافراماسونها میباشد. بموجب نظری که ابراز شده «... پیروان طریقت تصوف در ایران رویه‌های مذهبی خود را با رویه‌های مذهبی مورد ادعای فراماسونری مقایسه کرده‌اند از نظر این افراد لژ فراماسونری احتمالاً شکل ایده‌آل سازمانی بنظر می‌آمده است که امکان آمیختگی صوری اسلام و «مذهب انسانیت»را عرضه میداشت...»[2] بهرحال سوء ظن طبقه متعصب مذهبی

۱ـ مقالهٔ فراماسونری در ایران ص ۳۷.

۲ـ مقاله فراماسونری الگار ص ۳۸.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در ایران خاصه علما از فراماسونری تا آنجا بود که حتی از ملاقات بـا فراماسونهای شناخته شده مسیحی خودداری می‌کردند. چنانکه‌ملکم‌خان بارها تلاش میکرد کـه با سیدمحمد طباطبائی پیشوای مشروطیت‌ایران ملاقات‌کند ولی او حاضربدیدنش نمیشد. تااینکه‌یک‌روز خودرابخانه اورسانید وموفق‌شد ساعتی با اوصحبت‌کند. درآن ملاقات ملکم‌خان باافسون و حیلی‌که داشت پیشوای مذهبی ایران را با خودش همدست کرد ولی او هیچگاه عضو فراموشخانه نشد. اما بعدها کـه لژ بیداری ایران تشکیل شد وی بعضویت این لژ ماسونی درآمد. ولی وقتی کار مشروطیت ایران بپایان یافت و فراماسونری ایران درخدمت استعمار وانگلستان درآمد بطوریکه خواهد آمد سید محمد طباطبائی و فرزندش سید محمد صادق ازین سازمان بیرون آمدند. و بعد ازین علماء مذهبی ایران ازدخول درلژهای ماسونی بعلت بی‌اعتقاد بودن فراماسونها بخدا و تخطئه‌کردن مذاهب و رسانیدن استادان اعظم لژها بمقام و منصب «معمار بزرگ جهان»، یعنی «خدا» و «اداره‌کنندگان جهان» خودداری می‌کردند و هیچ‌کدام ازآنها بعضویت سلولهای مخفی درنیامدند. تااینکه در سالهای اخیر دکتر سید حسن امامی امام جمعه تهران ابتدابه‌افتخارعضویت در لژ فراماسونری فرانسه و سپس انتقال به لژ انگلیسی وابسته به اسکاتلند درآمد و سرانجام استاد اعظم لژ «نور» وابسته بگروه انگلیسی شد که در فصول آینده شرح آن خواهد آمد. اینك برمی‌گردیم به‌تأسیس لژهای ماسونی درقرن نوزدهم در ایران.

راپورت فراماسونیگری

یکی از مدارك مستند وقابل اطمینان که وجود لژفراماسونری ایران را با اطلاعات گرانبهاتر دیگری تائید می‌کند،راپورتی است که شخصی بنام «دبیرالملك» درباره فراماسونری برای میرزا علی اصغرخان امین‌السلطان تهیه کـرده است. در ایـن گزارش که متأسفانه تاریخ نگارش ندارد وجود یك سازمان فـراماسونری که شیخ محسن‌خان مشیرالدوله و میرزا محمودخان حکیم‌الملك درآن عضویت دارنـد تـائید می‌شود. دبیرالملك درگزارش خویش مدعی می‌شودکه لژ فراماسونری ایـران ابتدا

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پرنس داديان رئيس تشكيلات كه سازمان فراماسونری را كشف كرد و بلافاصله معزول شد

www.tabarestan.info تبرستان

بطور غير قانونی و بدون اجازهٔ مقامات فراماسونری جهان تشكيل شده اما پس از اينكه هفت استاد فراماسونی گراندوريان در تهران دور هم جمع می‌شوند از گراندوريان تقاضای وابستگی آنرا می‌كنند و چنين اجازه‌ای نيز از طرف لژ مزبور صادر می‌شود. وقتی فرمان تأسيس لژ به‌ايران می‌رسد سی وشش نفراز فراماسون‌های ايران در تأسيس لژ مذكور شركت می‌نمايند كه در رأس آنها مشيرالدوله و حكيم‌الملك قرار می‌گيرند. در اين اوقات پرنس داديان شاهزادهٔ ارمنستان[1] كه از عثمانی

۱ـ پرنس داديان شاهزاده ارمنستان كه رياست انبار دولت عثمانی را عهده‌دار بوده در قتل عام يك ميليون نفری ارامنه از عثمانی فرار كرده به ايران آمد. سلطان عبدالحميد بارها از ناصرالدين‌شاه خواست تا اورا به‌عثمانی مسترد كند. ولی ناصرالدين شاه نه‌تنها او را بدولت عثمانی پس نداد بلكه مقامات پليس و امور قضائی پايتخت را بوی واگذار كرد. همسر پرنس يك بانوی زيبای مجارستانی بود. شاه به‌داديان لقب (پرنس) داده بود و او در سلامهای رسمی بالباس نظامی حاضر ميشد و تا اواخر دوران سلطنت احمد شاه زنده بود. مورد علی‌اصغرخان اتابك كه خود ارمنی‌زاده بود در كمك وهمراهی به‌او دريغ نمی‌كرد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

(۱)

فراماسونیگری

گزارش فراماسونیگری دبیرالملک به امین‌السلطان صدراعظم

فراراً بتهران آمده و رئیس پلیس ایران شده بود از تشکیلات مخفی فراماسونها مطلع گردیده وچون از خطرات تشکیلات سری ماسونها وعملیاتی که در اروپا و سایر نقاط جهان مرتکب شده بودند مطلع شده بود با مشیرالدوله و حکیم‌الملک ملاقات کرد و از آنها خواست که تشکیلات نظمیه را درجریان فعالیتهای اژ ایران قرار دهند. ولی این دو نفر با نفوذی که در شخص شاه داشتند موفق شدند او را معزول و مورد غضب

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قرار دهند .

اینك بسیار بجاست که همه سطور گزارش دبیرالملك[1] را که تاکنون متن کامل آن هیچ جا ذکر نشده ، نقل کنیم :

فراماسونیگری

چنانکه برحضرت مستطاب اشرف معلوم است در تمام عالم منتشر و امروز بدرجه استعداد واستقلال یافته که اگر بخواهند وضع سلطنت یك مملکتی را تغییر دهند استطاعت مالی عظیمی دارند نظر باینکه کلیه جمع کثیری از اعیان و اعاظم هر دولتی هم درجزء آن اداره محسوب میشوند .

مقصود اصلی این شرکت عالمگیر برهمه کس معلوم نیست ولی آنچه که تاحال فهمیده شده آنست که سعی و کوشش آنها در برطرف کردن دین ومذهب وسلطنت مستقله است. بکلیه اجرائی دارند باسم شوالیه کادوش که علامت رتبه آنها دشنه ایست از نقره که برروی دستهٔ آن مثلثی است با حرف G در وسط آن که معنی آن کوانداد ینون است یعنی اتحاد عظیم و برروی غلاف آن (ظفر یاموت) منقوش است و نرابل هرلژی یعنی فرانیس برقسمتی هرآنیکه بهریك از این شوالیه کادشها امر بقتل کسی بنماید او مجبور است که سعی تامی نماید از برای کشتن آن کسیکه دشمن فراماسونیگری بنظر آمده است و از برای دلیل این مطلب شرح واقعهٔ ذیل کافی است ـ ناپلئون سیم خودش فراماسون بود بعد از آنکه بسلطنت برقرار گردید خواست که این شرکت را برطرف سازد و خیال اورا ملتفت شده برشوالیه کادوش مسیو ارسینی حکم شد که امپراطور را بکشد دو روز بعد که امپراطور با امپراطریس و ولیعهد به تیاتر میرفتند هنگام پائین آمدن از کالسکه ارسینی ازقهوه خانه روبرو بیرون آمده سه نارنجك پی در پی انداخت کالسکه

۱ـ دوران سلطنت قاجاریه چهار نفر از افراد طبقهٔ حاکم لقب دبیرالملك داشته اند :

۱ـ میرزا احمد حسین فراهانی عموزادهٔ قائم مقام.

۲ـ میرزا نصرالله شیرازی از خانواده بدرها .

۳ـ میرزا محمدحسین پسر میرزا نصرالله بعد ازفوت پدرش.

۴ـ سید مصطفی خان کاظمی برادر سناتور پروین کاظمی.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

خورد شد و یازده نفر آجودان و سرباز هلاك شدند ولی از تقدیر الهی ناپلئون باولیعهد و ملکه ازمرگ نجات یافتند همان شب سلطان مجبور گردید براینکه بمحبس رفته و بتوسط ارسینی از فراماسونها عذرخواهی نماید و التزام دهدکه منبعد دیگر مخالفت و ضدیت بافراماسونیگری نخواهد نمود ازآن ببعد امپراطور را عفو کرده آسوده‌اش گذاشتند پادشاه حالیه انگلستان ادوارد هفتم در زمان ولایت عهدیش رئیس فراماسونها بود همینکه بسلطنت نایل شد مجبورگردیدکه از فراماسونیگری استعفا دهد و متعهد گرددکه هیچگونه اذیت و دردسری بآنها نخواهد داد .

شروع و تفصیل تمام قوانین این شرکت خیلی مطول است همینقدر باید دانست که قوت آنها بمنتهی درجه است .

اما درایران چنانکه برحضرت مستطاب اشرف نیز آشکاراست مشیرالدوله مرحوم اساس این مساله را در تهران بنا کرده باستحکام و ترویج آن پرداخت که شاید بدینوسیله بتوانند اشخاص مخالف این طریقه را ازعمل ومأموریت خلع نموده مناصب عمده و دخل کثیره را مابین خودشان تقسیم نمایند ولی چون از دایره پاریس اجازه تحصیل نکرده بودند و خودشان هم علامت نداشتند لهذا در تحت قوانین و علامات فراماسونیگری با سی و شش نفر شرکتی ترتیب دادند که به آن هشت نفر از فراماسونهای فرنگی نیز ملحق گشتند چون درآن اوقات پرنس دادیان مفتش کل وزارتخانه‌ها بود و مستحفظ مخصوص اعلیحضرت همایون و سرتیپ اداره پلیس بودقبل از هرکسی از این امر مطلع گشته لازم دانست که بمشیرالدوله مرحوم وجناب حکیم الملك که روسای کل بودند اظهار نماید که به‌بینند هر آینه این شرکت نخواهد برخلاف ملت و سلطنت عمل نمایند فوراً باعلیحضرت شهریاری وحضرت مستطاب اشرف اطلاع داده تمام اجزاء را دستگیر خواهد نمود جناب حکیم الملك و مشیرالدوله فوراً بحضور مهر ظهور همایون مشرف شده پرنس دادیان را از شغل و کار خود معزول نموده بطوریکه مجال و فرصت ندادند شرحی از این مقدمه بعرض برسانند و هرگاه توجه و مرحمت حضرت مستطاب اجل اکرم امجد معتمد این بودندکه او را اخراج بلد

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نمایند با اینکه بکشتن دهند و باین واسطه بود که تا امروز هم بدون یك شغل و ماموریتی بحالت فقر و پریشانی بسر میبرد در این سفر میمنت‌اثر همایونی اجزائی که در رکاب مبارك بودند باداثره «گراندواتیون» ربط بهمرسانیده مهروعلامت‌تحصیل نمود شرکت مزبور را بریك پایه مستحکم قرار داده بعد از مراجعت بایران برخلاف دولت و مملکت رفتار نمودند تا خیانت باعلیحضرت شهریاری نمایند و مساعی کلیه آنها براین بودکه حضرت مستطاب اشرف را از امورات مملکتی خلع نموده مابین اعلیحضرت اقدس همایونی و آن پرستار امین ایران جدائی انداخته مقاصد خودشان را بانجام برسانند بعضی ازآنها دستگیر شده بعضی مغضوب گشته اما اکنون عدهٔ این سی وشش نفر چنانکه ذکرشد قریب بششصد و هفتصد نفررسیده است و خیال دارند با جماعت بابی‌ها همدست و متحدگردند واگراین‌مطلب سربگیرد خدای نخواسته دولت ایران بکلی منهدم خواهد گشت با اینکه حضرت مستطاب اشرف بحمدالله عقل کل میباشند چون محض افتخارجان نثار عقیده شخصی از فدوی خواسته‌اند لهذا جسارت بورزیده معروض میدارد .

باید بدون تأمل و درنگ شخص امینی را سرتیپ کل وزارت نظمیه قرار داد که خود او بامور پلیسی مربوط باشد و فرنگی بودن این شخص ثمری نخواهد داشت چراکه غالباً فراماسون هستند وتا اینکه از تمام اوضاع و ترتیبات مملکت و معرفت بحال مردم و مخصوصاً تقلبات واقفه را بدقت و فرصت درك و ملتفت بشوند اقلا سه چهار سال وقت لازم است. باید نظمیه را کلیتاً مرتب کرد پلیس‌مخفی و کنترل پلیس داشت‌که صحت راپورتهای مرسوله را تحقیق نمایند که بی‌جهت و ناحق اذیت بمردم بیگانه و بیگناه نشود — باید از چگونگی و چه کاره بودن و شخصیت کسانیکه از فرنگ رفت وآمد مینمایند دانسته شود و متدرجاً باید ازرعیت اخذ اسلحه نمود .

بتمام اعمال و اقدامات فراناسونیها و بابی‌ها وازلی‌ها می‌بایست یك بیك سیر و غور شود بدون اینکه یك نفر دستگیر نمود و آنها را دریك قلعه ومحبسی درهنگام اجتماع بااسناد و مهر و علامات و غیره دستگیر نمایند و تابکلی شیوع وکثرت بهم

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

نرسانیده‌اند باید جلوگیری ازاین امر بشود و برای تمام این اقدامات درسال شش‌هزار تومان کافی است و بخوبی اداره خواهد شد .

بعقیده فدوی این وسائل‌راکه معروض داشت هرگاه بزودی انجام نگیرد نه‌فقط خطر بزرگی برای دولت ملحوظ است بلکه خدای نخواسته خطرعمده از برای وجود مبارك شهریاری و حضرت مستطاب اشرف محتمل است پلیس و مستحفظین حالیه به‌ هیچوجه کفایت لازمه را از برای دفع این مخاطرات ندارند و باید دانست که شخص نه‌تنها بواسطه خنجر یاطپانچه بقتل میرسد بلکه ممکن است‌که گماشته یاپیشخدمت کسی را تطمیع نموده دارویا سمی درخوراك یامشروب اوداخل کرده شخص‌مطلوب را بهلاکت رسانند و از اینگونه وسائل بسیار است مخصوصاً ترتیب و تکمیل پلیس از برای شخص اعلیحضرت همایونی خیلی واجب و اهمیت تامه دارد چنانکه حضرت مستطاب اشرف‌مسبوق هستندکه سالسون‌که درپاریس باعلیحضرت همایونی تیراندانخته بود این اواخر در مجلس فوت کرد طبیعی است کـه از رفقای انارشیست او چند نفر بهایران آمده بخواهند تعاصی از مرگ او بنمایند و کسیکه از امریکا بپاریس میآید بدیهی است‌که بآسانی از پاریس بایران خواهد آمد وپولیس بی‌کفایت حالیه چگونه میتواند تفتیش وکشف اینگونه مسائل را بنماید اگرچه لیلاً ونهاراً دعاگو و ازحضرت ایزد متعال استقامت و دوام عمر اعلیحضرت شهریاری وحضرت اشرف را خواهـانیم و امیدواریم‌که خدایتعالی خودش این دو وجود مبارك را از هرگونه آفات و مخـاطرات محفوظ خواهد داشت ولی مهماامکن طریقه احتیاط را نباید از دست داد علاج واقعه را پیش ازوقوع بایدکرد امر امرمبارك است .»

متأسفانه باهمه تحقیق و مطالعه‌ای‌که شد تاریخ نوشتن این گزارش و مشخصات کامل نویسنده بدست نیامد . این سند که در بین اسناد دولتی میرزا علی‌اصغرخـان امین‌السلطان بوده ، اصل‌آن در اختیار تنها بازمانده او میباشد و امید است در آتیه بتوان اطلاعات کاملتری بدست آورد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سند دیگری که دو سال پس از تأسیس لژ فوق‌الذکر نوشته شده و وجود لژماسونی را در تهران تائید می‌کند مربوط به دکتر «فووریه» طبیب مخصوص ناصرالدین شاه میباشدکه درخاطرات روز ۱۹ مه ۱۸۹۱ (۱۰ شوال ۱۳۰۸) او نقل شده . فووریه

دوسند دیگر درباره لژ ایران

مینویسد: «... امروزروز جلسه سالیانه انجمن «الیانس فرانسه» بود و من باردیگر بریاست آن انتخاب شدم خطر بزرگی از بیخ گوش این انجمن بیچاره گذشت به این معنی که درمیان این همه سر وصدای توطئه رئیس نظمیه هم از حال نگرانی شاه استفاده کرده گزارش مخصوص انجمن ما را در ردیف انجمنهای سری و فراموشخانه بنظم آورده بشاه داد اورا قانع کردکه این انجمن یهودیان بافراماسونها ارتباط ندارد، درحالیکه درهمان ایام عده‌ای از روساء آن فراماسون بودند .

یکی دیگر از افراد لژ فراماسونری ایران که در آن هنگام عملیاتش باعث ناراحتی شاه و دولت شد شاهزاده حاجی شیخ‌الرئیس است . شاهزاده شیخ‌الرئیس از جمله افراد خانوادهٔ سلطنتی قاجار بودکه باسفارت انگلیس ارتباط داشت و در مواقع لزوم ازحمایت آنان برخوردارمیشد. چنانکه داف‌گرانت ـ شارژدافر سفارت انگلیس درباره‌اش مینویسد «شیخ‌الرئیس که بااین سفارت روابط دوستانه دارد درموقع حساس و خطر بسوی ما روی آورد اما خوشبختانه لزومی پیدا نشدکه اقدام غیررسمی دراین باب بعمل آید زیرا مأمورانش هم‌مسلک او به اندازه‌ای نیرومند بودندکه ازاوحمایت کنند...»[۲]

شیخ‌الرئیس که در اسلامبول وارد لژ گراندواوریان شده بود هنگامیکه بحالت تبعید دراین شهر بسر میبرد علیه ناصرالدین شاه فعالیتهائی میکرد . براثراین فعالیتها ناظم‌الدوله دیپلمات سفیر ایران درعثمانی نامه‌ای بسیارمحرمانه بشاه نوشت و درآن ضمن اینکه بعلت ترس از شیخ‌الرئیس از شاه تقاضا نموده است نامه‌اش را پس از قرائت بسوزاند چنین اعلام داشت :

۱ـ سه سال دردربار ایران ترجمهٔ عباس اقبال ص۱۹۲

۲ـ گزارش ۲۵ اپریل ۱۹۰۶ ـ 109 ـ 371 ـ F . O بایگانی راکد انگلستان .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تاریخ طبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شاهزاده شیخ‌الرئیس
عضو لژ فراموشخانه
وفراماسونری

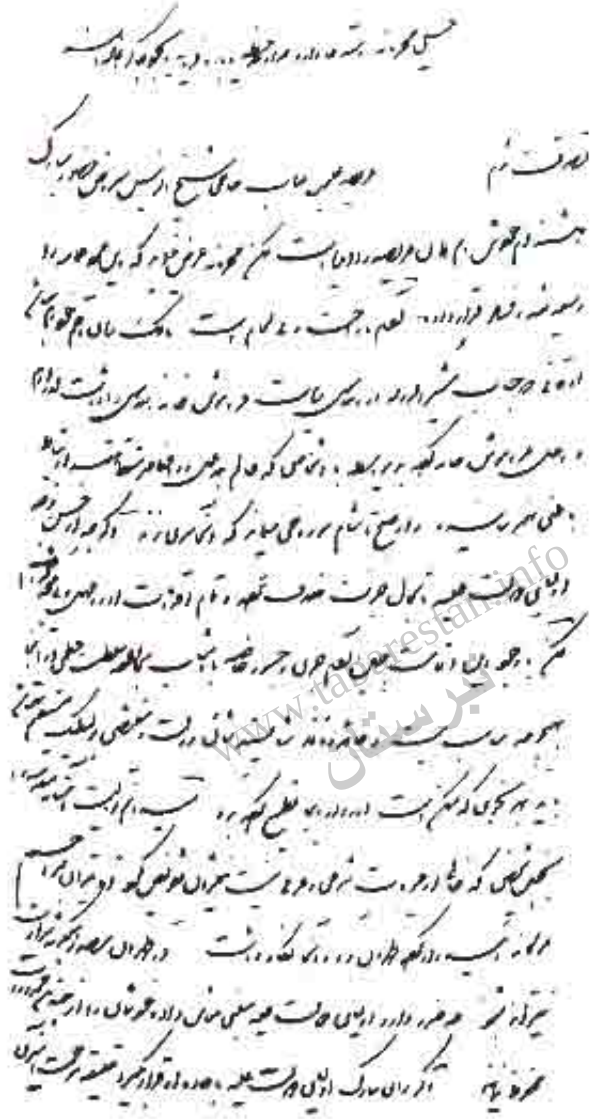
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

و خیلی محرمانه استدعا دارد بعد از ملاحظه یا پاره فرمائید یا بخود چاکر اعاده دهند.

تصدقت شوم عریضه علیحده در باب حاجی شیخ‌الرئیس معروض حضور مبارک داشته‌ام خودش هم همان عریضه را دیده است لکن محرمانه عرض مینمایدکه این‌مرد عمامه را وسیله فتنه و فساد قرار داده آدم ناراحت و بی‌لجام است مالك زبان و قلم هم نمیباشد اوقاتی که جناب مشیرالدوله در اسلامبول ریاست فراموشخانه اسلامبول را

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

www.tabarestan.info
تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

داشت اورا هم داخل فراموشخانه کرده بدینواسطه بااشخاصی که عامل بلاعمل وواعظ غیرمتعظ هستند ارتباط باطنی بهمرسانیده و از صبح تا شام سوراخی نمیماند که آنجا سری نزند اگرچه از حسن توجه اولیای دولت علیه تابحال جرئت خلاف نکرده وتمام اقدامات اورا مهمل و بی‌نتیجه گذاشته‌ام لکن با وجود این اقامت چنین آدم جری و جسور خاصه بااتساب بخانواده سلطنت عظمی دراینجا بهیچوجه مناسب نیست وحالاً

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و مالاً شایسته‌شأن دولت و مقتضی بولطیك مستقیم نمی‌باشد باید بهر نحوی که ممکن است اورا ازاینجا تطمیع کرده برد میدانیم تولیت آستانه مقدسه را بچنین شخصی که خالی از عیوبات شرعی و عرفی نیست نمیتوان تفویض کرد اما میتوان بمراحم ملوکانه امیدوار کرده به تهران برود و آنجا نگاه داشت ـ در تهران مصدر هیچگونه شرارت نمیتواند بشود ـ چه ضرر دارد اولیای دولت علیه مبلغی مدد معاش داده خودشان را از چندین محذورات محفوظ نمایند ـ اگررأی مبارك اولیای دولت علیه باعاده او قرار بگیرد تعلیقه مرحمت آمیزی بنویسند واز مستقبل حال بمراحم خسروانه مطمئن فرموده مبلغی هم مخارج راه بفرستند که این بنده تعلیقه را بامخارج عرض راه داده وامیدوار کرده روانه نمایم که بیشتر از این ماندن او در اسلامبول حسنی ندارد و بشأن و شوکت دولت برمیخورد ـ زیاده عرضی نیست ۴ شهر شعبان المعظم ۱۳۱۰»[۱]

سپس اسدخان ناظم‌الدوله بدنبال عریضهٔ مذکورشخصاً مینویسد: «عریضه مفصله را تقریباً خودش مسوده داده و بعضی تهدیدات را هم داشت که بناسوء ادب دانسته قلم کشیده عرض نکردم رقعه دیگرهم خط خود اوست عیناً می‌فرستد شکم گرسنه بهر کار قادراست.

ناصرالدینشاه در حاشیهٔ این نامه چنین نوشت: «هرطورهست شیخ را بتهران بیاورند خرجی هم بدهند توسعه معاش هم بدهند ضرری ندارد کاغذ هم بنویسید که او را روانه کنند» وبدینترتیب بتشریح فعالیت لژهای اولیه وفراماسونهائی که علیه سلطنت قاجار و شخص ناصرالدینشاه و امین‌السلطان اقداماتی مینمودند خاتمه میدهیم.

---

۱ ـ از مجموعه اسناد ابراهیم صفائی.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در فصل شانزدهم کتاب بارها به پاره‌ای حروف فارسی برخورد می‌کنیم، که با سه نقطه «مثلث» مشخص شده‌اند، این حروف با نقاط مثلثی که در سمت چپ یک حرف یا بین دو حرف قرار گرفته، هر یک معرف یک کلمه یا اصطلاح فراماسونری در لژ بیداری تهران است و در حقیقت حرف رمز یا بهتر بگوئیم مخفف کلمات و اصطلاحات اصلی هستند. در اینجا جهت اطلاع خوانندگان ارجمند همه حروف مورد نظر و معانی اصلی آنها را عیناً نقل می‌کنیم:

ب ∴ = برادر

ب ∴ ن = برادران

م ∴ = ماسون

می ∴ = ماسونی

م ∴ نی = ماسونی

کا ∴ نه = کابینه

ف ∴ م ∴ ی = فراماسونری

ف ∴ م = فراماسون

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل شانزدهم

لژ بیداری ایران
گراند اوریان (شرق اعظم) فرانسه

پس از انحلال فراموشخانه وشکست میرزا ملکم خان و یارانش،ضربت بزرگی که واقعهٔ لاتاری به حیثیت و اعتبار ملکم وارد کرد ، عده‌ای از هموطنان ما که لیاقهٔ اسرار مخفی فراماسونری بودند، به‌جانب «جامع آدمیت» که میرزا عباسقلیخان آنرا بوجود آورده بود ، روی آوردند . ولی بطوریکه گفته شد بعلت اختلافات و دو دستگیها و انتهاماتیکه به مؤسس این سازمان شبه فراماسونری وارد آمد ، این مجمع نیز به سرنوشت دو سازمان دیگر « فراموشخانه - و مجمع آدمیت » گرفتار گردید و بدین ترتیب سه سازمان فراموشخانه ایران که ازلحاظ فراماسونری جهانی غیر مجاز بشمار میرفتند ،منحل شدند .

اما فعالیت کوتاه این سه‌سازمان و تقلید ناقصی که از کارهای فراماسونها صورت گرفت و تأثیری که در اجتماع ایران باقی گذاشت ، باعث گردید تا گردانندگان

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونی جهانی، تشکیلات منظم و با قاعده‌ای «Regular» در ایران بوجود آورند و زیر نظر یکی از ارگان‌های «پذیرفته شده» در پایتخت فعالیت نمایند.

مبارزهٔ پنهانی که بین روس و انگلیس بر سر بدست گرفتن قدرت و نفوذ در دربار و دستگاه حاکمهٔ ایران درجریان بود، سبب شد تا فکر تأسیس شعبهٔ فراماسونری فرانسه بجای فراماسونری انگلیس در ایران قوت گیرد. زیرا سیاست منفور و منحوس انگلیس در آن ایام، همه جا را فرا گرفته بود و طبقات مختلف از انگلیسها نفرت داشتند و به عمال آنها بشکل جاسوس و خائن مینگریستند.

علت دیگر انتخاب لژ فراماسونری وابسته به فرانسه، از آن جهت بود که در آن ایام عده‌ای از ایرانیان و فرانسویان عضو لژهای فراماسونری، در تهران سکونت داشتند و اینان در ادارهٔ دستگاه حاکمه و دولت ایران مؤثر بودند، بعلاوه در آخر قرن نوزدهم مردم روشنفکر و تحصیلکرده ایران و درباریان و عمال دولت کشور ما به فرانسه و فرانسویان عشق و علاقهٔ بیشتری داشتند، و بعلت اشتیاقی که برای رهائی از شر دو سیاست منحوس (روس و انگلیس) نشان میدادند، نزدیکی به فرانسویان را بعلت حسن شهرت و دوری از سیاست استعماری جایز می‌شمردند.

شاید بتوان قبول کرد که این افکار و عقاید تا آغاز جنگ بین‌المللی دوم اعتقاد مردم و طبقهٔ روشنفکر را به فرانسه بیشتر کرده بود. سعید نفیسی مینویسد:

«... ازروزیکه صحبت فراماسون درایران شد، طبقات عالیهٔ ایران وکسانیکه مورد نظر و توجهٔ فراماسونهای انگلیس واقع میشدند، بیشترمایل بودند از (لژ لندن) فرارکرده و به (لژ فرانسه) روی آورند. بهمین جهت ازروزیکه اولین هستهٔ لژ فراماسونری فرانسه در ایران شروع بفعالیت کرد، بیشتر ایرانیان بدان روی آوردند.» نویسنده مذکور پس از بحث دربارهٔ سیاست انگلستان در اوایل قرن نوزدهم اضافه میکند:

«... از زمان فتحعلی‌شاه که انگلیسها مشغول دست و پا کردن در ایران شده بودند و شرکت هند شرقی کاپیتن ملکم را با اعتبار هنگفت برای جلب ایرانیان فرستاده بود، رشوه‌های گزافی به میرزا شفیع صدراعظم و حاج محمد ابراهیم خان اعتمادالدوله

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شیرازی صدراعظم و میرزا حسن خان امین‌الدوله اصفهانی و مستوفی‌الممالک وزیر مالیه که بعدها او نیز صدراعظم شد داده بود. اصلا طرفداری از سیاست انگلیسها را در قدم اول در ایران با رشوه خواری توأم کرده بودند و بهمین جهت مردم آزاردوست که از حضور بیگانگان از فساد و تباهی شرم می‌کردند و نمی‌خواستند خانواده‌ی خودو انقلاب خویش را لکه‌دار و بدنام کنند از اینکه آشکارا با انگلیسها راه داشته باشند شدیداً پرهیز می‌کردند و همین امر سبب شد که کاپیتن ملکم با همه کوششی که کرد نتوانست ایرانیان را بفراماسونری انگلیس جلب کند و تنها برخی که به‌هند رفته بودند با آنها سروسری پیدا کرده بودند ... »[1]

سعید نفیسی از این بحث خود چنین نتیجه می‌گیرد که انگلیسها از لژ بیداری ایران همان استفاده‌ای را که از لژ رسمی انگلستان در ایران میکردند بعمل آوردند و این بار مینویسد :

« ... انگلیسها همواره در این مدت نه تنها کاملا فراماسونهای فرانسوی را در ایران تحمل کردند بلکه آشکارا هم پشتیبان آنها بوده و به‌همین وسیله از آنها نفع سیاسی برده‌اند. و به‌همین جهت صدها فراماسون ایرانی هستند که خالصاً و مخلصاً و عبیدانه و با کمال حضور ذهن وامانت و صداقت به سیاست نابکارانهٔ انگلیس در ایران خدمت کرده‌اند و خود نمیدانستند که چه میکنند و یا اصلا این خوش خدمتی و خوش رقصی را ننگ نمی‌دانسته‌اند. روسهای تساری در آن زمان بالعکس عملیات فراماسونها را همواره بزیان خود میدانستند و همیشه در ایران از همکاری با این گروه خودداری کرده و از آنها نیز زیان دیده‌اند و این اوضاع همچنان تا روزگار ما دوام دارد ... »[2]

شاید یک چنین قضاوت قاطع و یک‌جانبه درحق کسانی چون سیدمحمدطباطبائی، وهمداو عده‌ای از آزادگان دیگر که‌در لژ بیداری گردآمده بودند، دورازانصاف باشد. اما بایستی این نکته را قبول کرد که پس از استقرار مشروطیت در ایران، عده‌ای از اعضاء همین لژ به‌سیاست انگلیس گرویدند. تمایل این دسته از انگلیس مآب ها که

۱و۲ـ نیمه راه بهشت ص ۱۷۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در لژ بیداری ایران بودند ، بعدها این شائبه را تقویت کرد که اشخاص مزبور هنگامیکه وارد لژ بیداری میشدند ، میدانستند که بچه سیاستی پستگی دارند .

تاریخ تأسیس لژ بیداری ایران

اکنون که به‌افکار و محیط زمان تأسیس لژبیداری ایران آگاه شدیم ، می‌کوشیم ازمؤسسین لژ و تاریخ افتتاح آن وفعالیتهائی که داشته است ، اطلاع حاصل کنیم . بموجب یادداشتی که از اوراق ابراهیم حکیمی (حکیم‌الملك) باقیمانده است ، اولین کسیکه از جانب گراند اوریان به ایران آمد تا در بارهٔ تشکیل لژ در ایران مطالعه کند . شخصی بنام «سوئیه» اسپانیائی بود . وی از جانب استاد اعظم گراند اوریان به شرق آمده بود ، تا ضمن بازدید از مصر ، عثمانی و ایران مقدمات تشکیل شعب لژرا در این کشورها فراهم سازد [1]

یك محقق شوروی‌عقیده دارد : «... درسال۱۹۰۹ بیزوزنام‌فرانسوی،فراماسونری دیگری در ایران تشکیل داد که بزودی به فراماسون نوع اروپائی مبدل شد و وسیله زنجیر کشیدن کشور توسط امپریالیستهای انگلیسی گردید ... » [2]

محیط طباطبائی نیز عقیده دارد : «... مسیو ویزیوز فرانسوی سرپرست‌الیانس فرانسه‌که مؤسس محفل شرق اعظم فرانسه درایران بوده غالب رجال تهران رابدین محفل آورده‌است ...» [3] محیط از نوشتهٔ خود نتیجه می‌گیرد که با تأسیس لژ بیداری ایران ، بساط فراموشخانهٔ ملکم برچیده شد و افتتاح آن در تهران به پرده‌گشائی از چهرهٔ فراماسونری مجهول ملکمی کمك و اسرار فراوانی کرد و در نتیجه میرزا ملکم‌خان را همانطورکه عباسقلیخان آدمیت از راه‌آدمسازی و پول‌گیری مرشد کلاه برداری خویش معرفی کرد مسیو ویزیوز هم باترجمه و طبع قانون اساسی محفل شرق

۱ـ مجموعهٔ اسناد حکیم‌الملك خریداری شده از ورثهٔ آن مرحوم .

۲ـ آثار منتخبهٔ فلسفی آخوندف بررسی چاپ مسکو ۱۹۶۳ـ (شاید منظورنویسنده لاتس ویزیوز استاد فراماسونی گراند اوریان در اروپا بوده که با احتیاط تذکر این نکته ضروری بنظر رسید . نویسنده)

۳ـ آثار میرزا ملکم خان ج (۱)

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

اعظم فراسه به‌همدستی مرحومان دبیرالملک وذکاءالملک وحاج سیدنصرالله‌اخوی وتعلیم اصول و مقررات دیرینهٔ فراماسونری از سابقه اعتبار پنجاه سالهٔ فراموشخانهٔ ملکم که رجالی همچون امین‌الدوله و سعدالدوله و فریدالملک درآن مکتب تربیت شده بودند اندازه‌ای کاست که فراماسونهای جدید ایران آنرا یك قسم تقلید غیر مجاز و یا بازی فراماسونری شناختند.[۱]

ابراهیم حکیمی در ایامیکه نویسنده عضو هیأت تحریریهٔ مجله آسیای جوان بود مقاله‌ای تحت عنوان «من مؤسس فراماسونری در ایران هستم» چنین اعلام داشت:

«... من در آن زمان که در فرنگ مشغول تحصیل بودم جسته و گریخته با اشخاص منتسبین به‌این جمعیت آشنائی پیداکرده نوع کار و طرز فکر آنها را بسیار پسندیدم و در صدد برآمدم چون بکشور خود بازمیگردم تشکیلاتی شبیه بآن تشکیلات در مملکت خود بدهم زیرا مجمع آدمیت را برای وضع آنروز ایران بسیار سودمند می‌پنداشتم و بهترین وسیلهٔ آشنا ساختن مردم ایران به اسلوب غرب تشخیص داده بودم همین بیت چون به ایران بازگشتم به‌کمك جمعی از دوستان یکدل و باوفای خود که آنها نیز همچون من تشنهٔ اصلاحات ایران بودند نظیر آن تشکیلات را در ایران دایر کردم و از قضا سود بسیار هم عاید مملکت شد، حال دشمنان ایران هر چه میخواهند بگویند ولی ترقیات نیم قرن اخیر مرهون جانفشانیها و معاضدتهای فراماسونرهای پاك طینتی است که دست اتحاد بیکدیگر داده در پیشرفت منظور مقدس ومحترم خود دمی آسوده ننشسته‌اند.[۲]

بهرحال بدون اینکه بدانیم چه‌کسانی مؤسسین اولیهٔ لژ بوده‌اند. باید بگوئیم همینکه‌هفت نفراز استادان ممتازفراماسونری‌فرانسوی‌وایرانی‌عضوگرانداوریان‌آمادگی خود را برای تأسیس لژ در ایران اعلام داشتند و تقاضای تشکیل لژی را در تهران کردند، فرمان تأسیس لژ در ششم نوامبر ۱۹۰۷ (۱۳۲۴ ه) صادرشده و به اصطلاح

۱ـ آثارمیرزا ملکم‌خان ص (کا).
۲ـ آسیای جوان چهارشنبه ۲۷ خرداد ۱۳۳۱

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

فراماسونها « نور » از پاریس به‌تهران آورده شده[1] و با وجودیکه این لژ تا سال ۱۹۱۳ (۱۳۳۱ ه) در ایران کار میکرده ، مع‌الوصف فقط در این سال برای اولین بار در سالنامه گراند اوریان اسمی از آن بمیان آمده. شاید اختفا کامل این امر از آن جهت صورت میگرفت که در ایران زمینهٔ مساعدی برای تشکیل لژ در ایران نداشته است . و با وجود دستگاه مستبد سلطنتی واداری وحکومتی سبب ترس ووحشت گردانندگان از افشاء نام لژ و اعضاء آن شده بوده.

بهر حال تنها سندی که در دست است ، توضیحی در حاشیه منظومهٔ « آئین فراماسونری شاعر معروف « ادیب‌الممالك فراهانی » است که اصل آن به‌مرحوم « اشراق » محضردار مقیم تهران تعلق داشته و بدست حسین هاشمی حائری نویسنده معروف رسیده است . در حاشیهٔ این منظومه چنین نوشته شد : « ... افتتاح این محفل مبارك و معبد مقدس در دارالخلافه بطور رسمی و با اجازه شرق اعظم و شورای عالی ماسنی فرانسه در شب سه‌شنبه ۱۹ ربیع‌الاول سنه ۱۳۲۶ هجری ۲۱ ماه آوریل سنه ۱۹۰۸ میلادی هشتم ماه آپریل روسی و هشتم نیسان رومی دوم ماه اردیبهشت جلالی سنه ۸۰۳ یکم ماه ثور تأسیس یافت » .

علاوه بر این در جلد سمت راست دیپلم ماسونی ادیب‌الممالك که مشخصات لژ بیداری شرح داده شده این جملات با خط کاتب گراند اژ دربارهٔ عضویت وی ضبط گردیده است :

پیشنهاد شده از لژ بیداری ایران ـ لژ تهران

تقاضای پذیرش ـ ۱ـ اپریل ۱۹۰۷

قبول پیشنهاد ۱۸ سپتامبر ۱۹۰۷

پذیرفته شدن بعضویت ۱۹ ژانویه ۱۹۰۸

باتوجه به‌این اسناد ومدارك میتوان گفت که لژ بیداری ایران در اواخر سال ۱۹۰۷ (۱۳۲۵ ه) شروع بکار کرده ودرژانویه ۱۹۰۸ (۱۳۲۶ ه) اولین عضو خود را در تهران

۱ـ نقل از نامه ۲۸ اپریل ۱۹۶۱ دبیر کل گراند اوریان بنویسنده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وابسته است. زیرا ادیب الممالک در پرونده ماسونی‌اش که در اختیار ماست، ادعا میکند که بنیانگذار مسئول لژ بیداری ایران میباشد.

حال به بینیم چه کسانی اداره کننده اولیهٔ این لژ بوده‌اند. در جلد چپ مقوائی پرونده ادیب الممالک که به اصل دیپلم وصل است، اسامی اعضاء کنندگان دیپلم او در تهران بدین شرح مشاهده میشود:

۱ـ دکتر رومبو رئیس کل[1]

۲ـ دکتر امیرخان ناظم دوم

۳ـ شکوه ناظم اول[2]

۴ـ ذکاء الملك خطیب

۵ـ رضاقلیخان منشی

بنظر میرسد اینعده جزو اولین دستهٔ اداره کنندهٔ لژ بیداری و یا به اصطلاح کنونی ماسونها، اعضاء کرسی لژ، بوده باشند. از رؤساء و اعضاء دوسال فعالیت لژ بیداری ایران دو عکس در دست است، که در آنها این اشخاص مشاهده میشوند:

در عکس اول که در مارس ۱۹۱۴ (۱۳۳۲ هـ) برداشته شده این اشخاص هستند:

کمال الملك غفاری ـ حاج سید نصرالله تقوی ـ شیخ مرتضی نجم آبادی ـ حاج شیخ ابراهیم زنجانی ـ دبیر الملك بدر ـ محمد علی فروغی ذکاء الملك ـ عز الملك اردلان ـ عباسقلی خان قریب ـ وقار السلطنه وصال ـ همایون سیاح ـ میرزا ابوالحسن فروغی ـ ارباب کیخسرو شاهرخ.

در عکس دوم:

کمال الملك غفاری ـ حکیم الملك حکیمی ـ سید نصرالله تقوی ـ محمد علی فروغی ذکاء الملك ـ دبیر الملك شیرازی ـ شیخ ابراهیم زنجانی ـ همایون سیاح ـ میرزا حسینخان ـ عباسقلی قریب ـ ابوالحسن فروغی ـ ارباب کیخسرو شاهرخ ـ عز الملك کردستانی.

۱ـ این شخص شناخته نشد

۲ـ حسین شکوه، شکوه الملك

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

استادان و کارگردانان یکدوره یکساله تئاتر بیداری ایران

نشسته از راست بچپ ، کمال الملک ـ حکیم الملک حکیمی ـ حاج سیاح ـ سید نصرالله تقوی ـ محمد علی ذکاء الملک فروغی ـ دبیر الملک شیرازی

ایستاده از راست بچپ ، شیخ ابراهیم زنجانی ـ همایون سیاح ـ میرزا حسینخان کمال ـ عباسقلی قریب ـ ابوالحسن فروغی ـ ارباب کیخسرو ـ عزالملک کردستانی

استادان و کارگردانان تئاتر بیداری در سال ۱۹۱۴م - ۱۳۳۳ ه

کمال الملک فروغی
استاد ارجمند تئاتر نشسته روی پله

ایستاده از راست بچپ ، ارباب کیخسرو شاهرخ ـ میرزا همایون سیاح ـ عباسقلیخان قریب ـ ذکاءالملک فروغی ـ شیخ ابراهیم زنجانی ـ سید نصرالله تقوی ـ شیخ مرتضی نجم آبادی ـ دبیرالملک پدر عزالملک اردلان ـ وقارالسلطنه وصال ـ میرزا ابوالحسن فروغی

pdf.tarikhema.org
tarikhema.org
tarikhema.ir

mandegar.tarikhema.org

www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.org
pdf.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

ابراهیم حکیمی ـ حکیم‌الملک استاد اعظم مادام‌العمر

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

محمد علیخان فروغی ذکاءالملک اسناد اعظم

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

دراین دوعکس که یقیناً یادگاری ازدودوره ازروساء لژبیداری ایران میباشد، یك نکته جالب وجود دارد وآن اینست که هیچیك ازخارجیان عضو لژ بیداری دیده نمیشوند ، درحالیکه درجلد دیپلم ماسونی ادیب‌الممالك نام دکتر (رومبو) وجوددارد وبطوریکه‌خواهدآمد درسالهائی که‌لژدرایران کارمیکرده مجموعاً هفده ماسون‌خارجی که اکثرآنها فرانسوی بودند درآن عضویت داشته‌اند .

... محمود عرفان دربارهٔ لژوتأسیس آن مینویسد :

«دراواخرسلطنت مظفرالدینشاه‌ایرانیانی که بفرانسه وبلژیك مسافرت‌کرده ودر آنجا وارد فراماسونری شده بودند بایران که بازگشتند ، این‌فرقه را درتهران تأسیس نمودند وبقول‌ادیب‌الممالك فراهانی آنرا «لژبیداری‌ایران» نامیدند»[1] . همین نویسنده درنطقی که درجمعیت‌عامیون‌ایرادکرداشخاص ذیل‌را بعنوان افراد قدیمی وپیش‌کسوت فرقهٔ فراماسونری درایران معرفی کرد :

« میرزا سعیدخان وزیرامورخارجه ـ میرزا سید محمد طباطبائی ـ سنگلجی ـ میرزا ابوتراب‌خان‌نظم‌الدوله ـ علیخان ظهیرالدوله ـ شیخ هادی‌نجم‌آبادی ـ دبیرالملك شیرازی ـ علیقلیخان سرداراسعد ـ مسعود میرزای ظل‌السلطان و لیژپوز رئیس مدرسه الیانس ـ میرزا حسینخان کحال ـ مشاورالملك محمود ـ سید نصرالله تقوی ـ میرزا ـ حسنخان مستوفی‌الممالك ـ میرزا ملکمخان ـ کمال‌الملك نقاش ـ میرزامحمدعلیخان ذکاء الملك ـ مشیرالدوله پیرنیا ـ ارباب کیخسرو شاهرخ ـ فرزین ـ ادیب‌الممالك فراهانی ـ مرتضی نجم‌آبادی ـ آقا شیخ‌ابراهیم‌زنجانی ـ میرزا فضل‌الله‌حکیم‌الهی.»

نخستین‌عضولژبیداری

میرزا صادقخان ادیب‌الممالك فراهانی[2] که خود را نخستین عضولژبیداری ایران شمرده است ، در قصیدهٔ ۵۳۰ بیتی که بنام «آئین فراماسونری» سروده دراین‌باره چنین‌میگوید:

۱ـ مجلهٔ‌یغما سال۱۳ ص ۵۴۸

۲ ـ میرزا محمد صادق‌خان ادیب‌الممالك‌کنیتش (ابوعیسی) و مستطاالرأسش قریه « کازران » ازقرای بلوك « شرا » توابع اراك است . وقتی ۱۵ ساله بود پدرش درگذشت‌و

pdf.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

ادیب‌الممالک فراهانی درلباس
اهل علم هنگامیکه در تبریز
در خدمت حسینقلیخان امیر نظام
گروسی بود

www.tabarestan.info
تبرستان

قبض پرداخت حق عضویت به لژ بیداری ایران به‌امضاء همایون
سیاح خزانه دار لژ

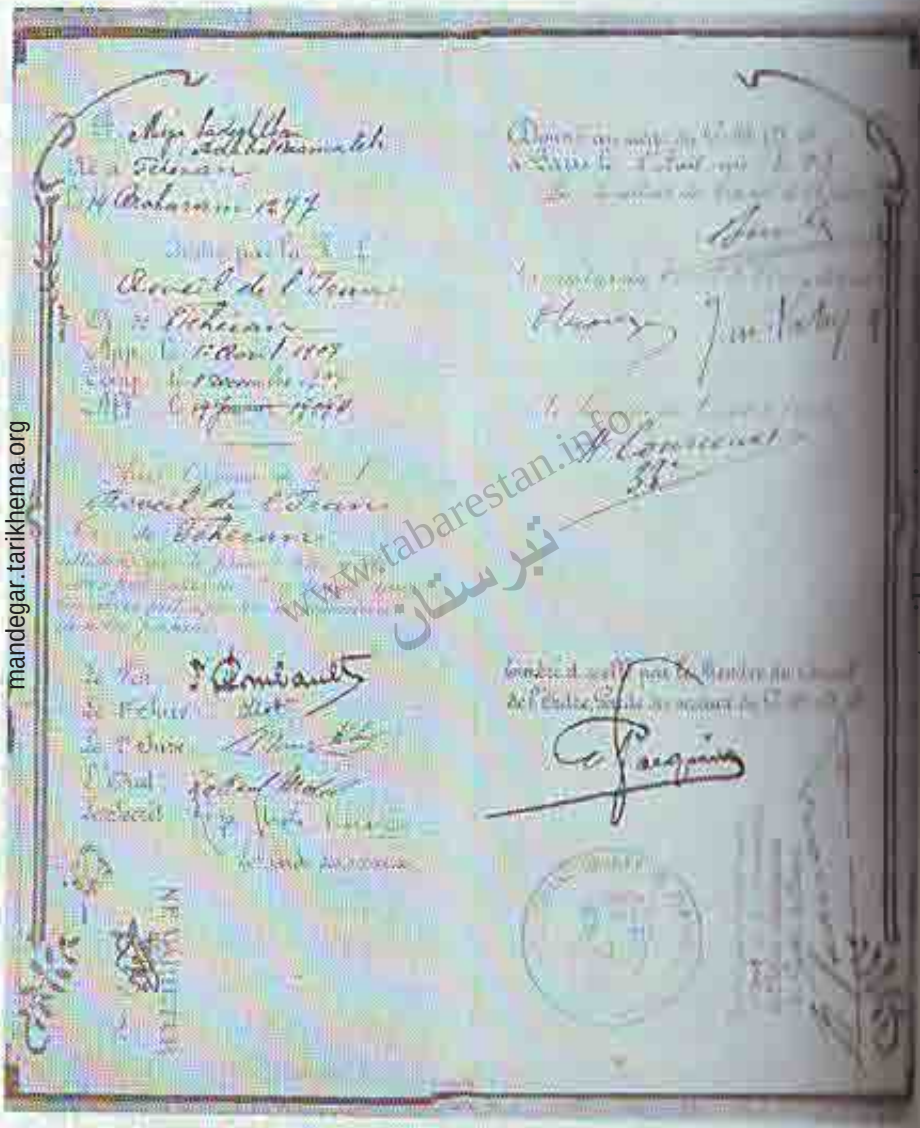
tarikhema.ir
mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org
pdf.tarikhema.org
manager.tarikhema.org

tarikhema.org

دو دوسیه دیپلم فرامازونری ادیب الممالک امضاء شکوه الملک ـ ذکاء الملک امیر اعلم ـ
وثیق الملک دوساء از بیداری ایران در سال ۱۹۰۷ م ـ وهمچنین امضاء دوساء فرانسوی از
کنفرانس ایران در پاریس به چشم میخورد

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info
تبرستان

tarikhema.org

شد ز در این سفینه مالامال — شب یکشنبه سوم شوال
رفته از هجرت شه ابرار — سیصد و بیست و پنج بعد هزار
سال میلاد ده ز پا تزده رفت — از شهور هزار و نهصد و هفت
مه بیزغاله مهر در کژدم — آن دوم بود و این به هیفدهم

وی ظاهراً نخستین عضو عادی است که بعد از مؤسسین وارد لژ بیداری شده و علاوه بر اعضاء کرسی لژ تهران که جلد چپ دیپلم اورا امضاء کرده اند . در جلد راست آن نیز از طرف رئیس شورای جمعیت گراند اوریان فرانسه ، اعضای شورای جمعیت ، نماینده لژ بیداری در مرکز گراند اوریان فرانسه و منشی شورای جمعیت در پاریس امضاء و عضویت او تصدیق گردیده است و بالاخره در متن دیپلم او در زیر شعار آزادی - برابری و برادری این جملات به چشم میخورد:

« لژ شرق اعظم - شورای عالی برای کشور فرانسه و متصرفات - برای تمام اعضای فراماسونری - سلامتی ، قدرت و اتحاد خواستار است »

و متن دیپلم بقرار ذیل است :

« بنا بتقاضائی که از طرف R. L و لژ بیداری ایران از تهران شده و بنا بشهادت این شعبه ، فراماسون میرزا صادقخان ادیب الممالک رئیس عدلیه متولد در تهران ۱۴ محرم ۱۲۷۷ و ساکن کاشان از طرف لژ پذیرفته و بدرجه Maitre قبول شده »

→

در سال ۱۲۹۳ با اتفاق برادرش بتهران آمد که از حاکم شکایت کند . او قصیده‌ای در شکایت از روزگار و بردن املاکش ساخته به شاهزاده طهماسب میرزای مؤیدالدوله تقدیم کرد . شاهزاده از شعر او خوشش آمد و از آن روز در محفل شعرا و ادبا وارد شد . خیلی زود مبتلا به تریاك ، مرفین و عرق شده در ۱۳۰۷ همراه حسینقلیخان امیر نظام به تبریز رفت و در ۱۳۱۶ در مدرسهٔ لقمانیه نایب رئیس شد . در همین سال روزنامهٔ «ادب» را منتشر کرد .

در ۱۳۱۸ از تبریز به قفقاز و خوارزم رفت و نزد پسر محمدامین خان خیوه بسر برد . در این سال به مشهد رفت و دو سال بعد مجدداً روزنامهٔ ادب را در همین شهر منتشر ساخت . در ۱۳۲۱ سردبیر روزنامهٔ (ایران سلطانی) شد . در ۱۳۲۴ سردبیر روزنامهٔ (مجلس) و در ۱۳۲۵ روزنامهٔ عراق عجم را در تهران تأسیس نمود . در ۱۳۲۶ وارد وزارت عدلیه شده ریاست عدلیه عراق و سمنان را هم داشت . در ۱۳۳۲ مدیر روزنامهٔ (آفتاب) و همان سال مجدداً رئیس صلحیه ساوجبلاغ و یزد شد ، در یزد سکتهٔ ناقص کرد و در ۱۳۳۶ در سن ۵۸ سالگی در تهران در فقر و گرسنگی بمرد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«در تاریخ ۱۹ ژانویه ۱۹۰۸ ما امضاءکنندگان گراندواریان فرانسه این دیپلم را
«میرزا صادق‌خان ادیب‌الممالک تسلیم کردیم، برای اینکه وی ازکلیه مزایا و حقوق
«این درجه استفاده نماید. وتمام فراماسونهای ممالک خارجه نیزاورا بعنوان برادرقبول
«نمایند، ودیپلم استادی Maitre را باومیدهیم.»

جالب است که با وجودیکه ادیب‌الممالک در روزهای آخرعمر به‌چند قران
محتاج بود و در فقر وگمنامی درگذشت، با اینحال بموجب قبوضی که در پرونده
فراماسونی او باقیمانده مبالغ زیررابدهمایون سیاح صندوقدار لژ و مسیولانس ویزیوز
پرداخته است:

۱ـ برای درجه C. M مبلغ یکصد قران.
۲ـ سال ۱۹۰۸ شصت قران.
۳ـ سال ۱۹۰۹ یکصد قران.
۴ـ سال ۱۹۱۰ یکصد قران.

علاوه برین قبوض، چند قبض دیگرنیز که وی برای خرید نسخهٔ قانون‌اساسی
فراماسونی در ۲۹ محرم ۱۳۲۹ وسایرمخارج پرداخته موجود است. در پرونده‌ای که
خان ملک ساسانی ازهمسراوخریداری کرده یك نامه از «ژول درك»[1]، یك نظامنامهٔ
مخصوص لژ بیداری ایران و تعدادی شعر که بخط شخص وی میباشد وجود دارد.
نظامنامه و آئین نامه‌ای که‌دراین پرونده‌ضبط است باآنچه که‌نگارنده ازاسنادحکیم‌الملك
بدست آورد، تطبیق میکند.

«دراین‌پرونده نامهٔ «ژول درك» رئیس گراندواریان در ۲۴ مارس ۱۹۰۸ وجود
دارد که خان‌ملك آنرا ترجمه نموده وعیناً نقل میشود:

«میرزا سید صادق‌خان ادیب‌الممالك

۱ـ ژول درك که در ۱۹۰۷ درپاریس استاد اعظم ودبیر کل گراندواریان بوده در
دادگستری پاریس مقامات گوناگونی نظیر: ممیزی دفاتر محاسبات ـ عضویت محکمه بدایت
پاریس ـ مستشارحکومت پاریس، حکم درمحکمه تجارتی‌عدلیه پاریس‌را داشته‌است. اصل‌عکس
اوکه به ادیب‌الممالك داده شده، نزد نویسنده است.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

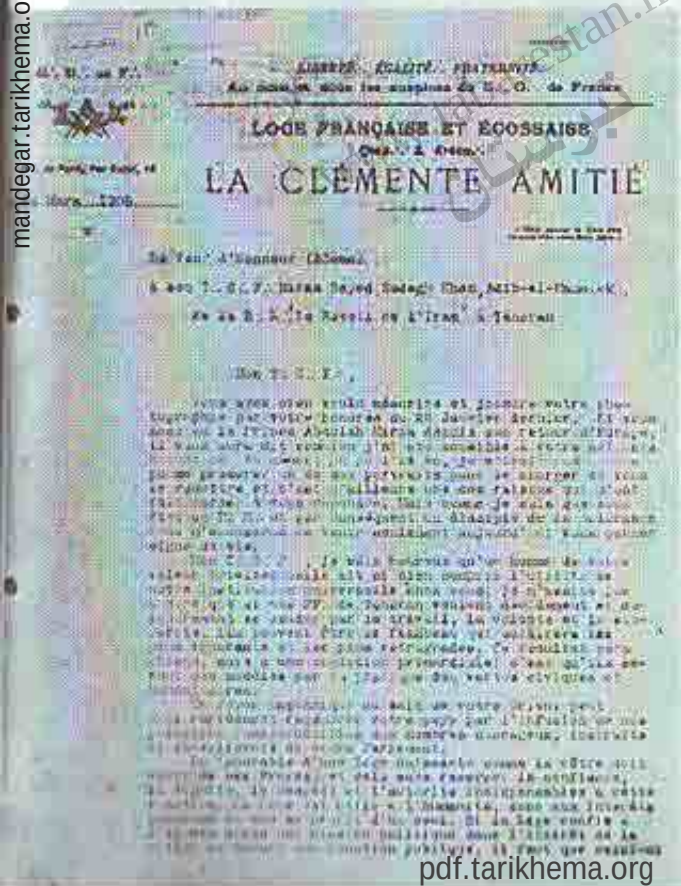
tarikhema.org

ژوزدرک استاد اعظم گراندارویان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

LIBERTÉ. ÉGALITÉ. FRATERNITÉ.
Au nom et sous les auspices du G. O. de France

LOGE FRANÇAISE ET ÉCOSSAISE
Orient de Téhéran

LA CLÉMENTE AMITIÉ

Au Vén. d'honneur (blanc)

à nos T. C. F. Mirza Saied Sadegh Khan, Akbr-el-Khan.KK

Ex au R. A. de Perse et d'Iran à Téheran

Mon T. C. F.,

نامه ژوزدرک به ادیب الممالک

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مراسله مورخ ۲۰ ژانویه شما که یك قطعه عکس خودتان را فرستاده بودید موجب کمال تشکر گردید. اگر شما شاهزاده عبداله میرزا را[1] بعد ازمراجعتش ازاروپا ملاقات فرموده باشید بجنابعالی گفته است که چقدر از این محبت شما احساس دوستی کردم، در هنگامیکه او را ملاقات نمودم از عکسهای خودم حاضر نداشتم که برای شما بفرستم ودلیل تأخیر در عرض جواب هم همین بود ولی چون میدانم که شما مهربان هستید وبنابراین شاگرد مکتب گذشت واغماض میباشید ازاینکه امروزجواب شما را مینویسم خواهید بخشید.

برادرعزیزم خیلی خوشحالم که یك مردی بمقام و رتبه ادبی شما بخوبی منافع بین المللی ما را درك کرده است. تردید ندارم که اگر برادران ماسن مادرتهران بگیرند، یکدیگر راازراه کار وعمل صمیمانه یاری کنند میتوانند همچون مشعل برای نادان ترین و عقب مانده ترین مردم را روشن نمایند. رسیدن باین نتیجه یك اساسی دارد و آن این است که در عمل نمونه حسن اخلاق مدنی و خدمت باشید.

یك مرکز ماسنی درقلب مشرق زمین میتواند با انتشار اصول جاویدان اعضای دانا وهوشمند پارلمان درمملکت ایران تجدیدحیات نمایند. رئیس محترم یك محفل تأسیس منشی لژشما بایدکاملاً مورد اعتماد واحترام برادرانش باشند و نسبت بمقام ریاست او احترامات لازم منظوردارند.

لژ برای همه مفید است. بنابراین اتحادش بمنفعت عموم است نه استفاده شخصی. هرکدام از یکی از برادران یك مأموریت سیاسی مربوط بمنافع ملت بدهد و یا یك خدمت عمومی باورجوع کند باید باین اصل معتقد باشدکه این خدمت ازطرف مردان فداکاری برای منافع عموم باوواگذارشده است.

پس برادرعزیزم جرأت وصمیمیت و اعتماد بین برادران ماسن که لایق این اسم

۱. عبداله میرزا عکاس فرزند سیف اله میرزا نوهٔ فتحعلیشاه است و اعقاب او سپهبد جهانبانی میباشد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

باشند لازم است .

درهمه عالم اشخاص ناسزاگو ومتعصب یافت میشودکه پیشرفت ما را جلوگیری میکنند وگاهی بهترین خدمتگذاررا مأیوس مینمایند. باعتقاد من ضرر اشخاص ناسزاگو برای مؤسسه حکمت شعار و انسان دوست ما بیشتر است تا خود متعصبین . زیرا باشکال میتوان به عملیات اشخاص ناسزاگویی پی برد . در صورتیکه اشخاص صمیمی متعصب قابل عفو میباشند شناختن آنها هم آسان است ومیتوان جلو ضرباتشان را گرفت .

تبریکات من ببرادران ماسن . . برای دورهم جمع شدن کوشش کنید کلیه همشهریها را بخودتان معتقد سازید وآنها را تحت دیسپلین در بیاورید وبآنها تکالیفشان را بقبولانید. وقت آن رسیده که بدنیای متمدن بنمائید که ایران لیاقت زندگی دارد میتواند منابع ثروت خود را بکار بیندازد افکار افراد را آزاد بگذارد وهرکس مطابق لیاقت واستعداد خود کسب دارائی نماید. بقسمی که مزدورین وخیانتکاران شرمسار شوند و نتوانند بهم نوع خود ضرر برسانند .

باصدای بلند فریادکنید که ما تحصیلات معنوی ومادی آزادی میخواهیم در برابر قانون مطابق لیاقت واستعداد حق تساوی میخواهیم و با همه مردم مطابق طبقه ومقام و هوش وفراست برادری میخواهیم واین سه اصل را بهآزادی فکر و اتحاد بتمام آنهائیکه موجب پیشرفت وطن هستند کمك کنید .

برادرعزیز آرزوی من از قریب ده سال باینطرف که با برادران ایران در مکاتبه هستم همین است . زیرا تاآنجائی که من میدانم شما ملتی با هوش هستید منابع ثروت بسیاردارید باید دسته‌ای با عملیات فکری واخلاقی ودسته‌ای با عملیات مادی که ضرر اخلاقی برای دیگران نداشته باشد به نتیجه برسید .

برای تمام اینکارها باید چند نفر با هوش و دقت و عایدی وجود خود را برای بنیان گذاشتن صمیمیت واعتماد لایتناهی ووطنپرستی وشهامت بین اشخاص مصروف دارند نتیجه افکارخوب ، گفتارخوب واعمال خوب است .

mandegarantarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

برادرعزیز متشکرم که برای من وسیله‌ای فراهم آوردید که این چند کلمه را بشما بنویسم امیدوارم که این مکاتبات ادامه داشته باشد در انتظار وصول نامه‌ها و یك روزی دیدارشما ـ خواهشمندم مراتب احترامات برادرانه مرا بپذیرید .

ژول درك

چرا لژهای ماسونی در ایران تشکیل میشود

اکنون به‌بینیم چرا فراماسونری کشورهای انگلیس و فرانسه درصدد تشکیل لژماسونی در ایران برآمدند و این دولژ بزرگ از تشکیل شعب خود در این کشور چه‌نظری داشتند و دارند . بطوریکه قبلاً گفته شد ، فراماسونری خود را یك سازمان جهانی میداند و اساس فعالیت خود را بر روی پایهٔ تشکیل « حکومت جهانی » و نوعی «حکومت انترناسیونالی» که کمونیستها نیز بدان اعتقاد دارند ، قرارداده است . کارگردانان این سازمان جهانی از بدو فعالیت اکنون برای توسعه این مرام درجهان، تاآنجاکه امکان‌پذیر بوده وهست ، میکوشند. بدین‌جهت سازمانهای فراماسونری فرانسه « گراندوریان » وسازمان «اسکاتلند» هر یك‌مستقلاً برای تشکیل‌شعب خوددرایران کوشیدند وهردو نیزموفق‌شدند، گروهی‌ازافراد طبقات عالی‌مملکت را وارد درسازمانهای خودکنند .

گرچه قانون اساسی ماسونی فرانسه وانگلستان وآلمان عرسه اعضاء خود را از دخالت درامورسیاسی منع میکنند ولی وجود افراد مؤثر و سیاسی کشور ما در این سازمانها بالطبع « سیاست » را وارد محافل آنها کرده ومیکند . محمود عرفان‌دراین‌باره چنین مینویسد :

«گفتیم‌که لژتهران انجمن بیداری ایران‌نیز نام داشت واگرچه‌سنت‌فراماسونری عدم دخالت در امورسیاسی است ولی چون تقریباً تمام فراماسونهای تهران از رجال سیاسی بودند اجتماع آنها وگفتگو وصحبت‌آنان طبعاً بامورسیاسی ارتباط پیدامیکرده بخصوص اینکه لژتهران دربیداری مردم و آشنا کردن عامه ملت بحقوق خود سعی مخصوص داشت و بهمین مناسبت لژتهران انجمن بیداری ایران نامیده شد و در دوره

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ناصرالدینشاه وبعد از آن‌هم که این گفتگوها ممنوع بود فراماسونها بودند که انجمن سری داشتند وعهدکرده بودندسرّاجتماع وفرقه خود را بروزندهند . وتعلیمات استادان و بزرگان خود را پیروی نمایند و بزرگان آنها همه با تمدن مغرب زمین آشنائی داشتند و میخواستند ایران را از استبداد و بی‌قانونی نجات دهند که مانند فرنگستان قانون بین شاه و رعیت و بین تمام مردم حکومت کند .

هرفراماسونی درقلب دوستان و آشنایان و خویشان خود تخم این تعلیمات را میکاشت وبآنها می‌فهمانید که غیر ازپادشاهان قاجار و اوضاع دربار ایران حکومتها و ملتهای دیگر نیزهستند و امورعامه بشکل دیگری غیراز آنچه درایران معمول بود ممکن است اداره شود .

ناشناس بودن فراماسونها باین مقصود بیشتر کمك میکرد بعلاوه فراماسونهاهمه از مردمان بانفوذ بودند و حرف آنها دردلها تأثیرداشت ...[1]»

یك نویسنده دیگر فراماسونری دربارهٔ علل و هدف تأسیس ماسونیسم درایران آن زمان، نوشته است :

«... بنّایان آزاده از تأسیس لژ فراماسونری در ایران چند مقصود را وجههٔ همت خود قرار داده بودند :

اول ـ میخواستند بشتیبانی محافل ماسونی جهان را که در سیاست بین‌المللی نفوذ فراوانی میدارند نسبت بنضهت ایران جلب کنند تا بتوانند ازدسیسه کاری عمال استبداد که مخصوصاً از طرف دولت روسیه تزاری جداً تقویت میشدند جلوگیرند و در برابر آنان مقاومت کنند .

دوم ـ حفظ استقلال کشور دربرابر مطامع خارجی.

در آن روزها چنگال روسیه چنان گلوی ایران را فشرده بود که دیگر کسی امیدی ببقای استقلال کشور نداشت. بنّایان آزاده میکوشیدند باکمك نیك خواهان جهانی مانع شوند اژدهای روسیه لقمه‌ای را که تابیخ فروبرده بود بخورد .

۱ـ مجلهٔ یغما شماره ۱۳ سال ۱۳۲۷

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سوم ـ میخواستند برای اداره امور کشور پس از بارورشدن نهال آزادی افرادی مؤمن باصول و پابند بمبانی اخلاقی تربیت کنند که درعین حال واقف باوضاع عمومی جهان نیز بوده باشند. از این نظر ازفراماسون در حقیقت مکتبی برای پرورش افراد جهت اداره رشته‌های مختلف اجتماعی بوده تا آن تربیت شدگان بتوانند کشور را با ایمان و اخلاق طبق سنن دمکراسی اداره کنند.

خوشبختانه زحمات نیکخواهانه آن پیشروان در هر سه نظر قرین کامیابی شد و هم شعاع بیداری ایرانیان روزبروز فروزنده‌تر میگردید وهم استقلال کشور دربرابر تهاجم خارجی محفوظ ماند. همچنین در اروپا کمیته‌هائی از آزاد مردان بجهت کمک به استقلال ایران تشکیل شد که برخی از آنها بجهت حمایت از ایران با جان خود کمکش کردند...»[1]

باید اعتراف کرد که اکثریت اعضاء لژ بیداری ایران در دوران حیات سیاسی خود همواره لغزشهای سیاسی و اخلاقی شدند، وعدهٔ کثیری از ماسونهای عضو آن لژها نیم قرن در این مملکت حکومت میکردند، بهارزشهای اخلاقی خویش پایبند نبودند، منتهی در بین بعضی از آنها سنجش این ارزشها، مقیاسهای دیگری داشت که با آنچه که دیگران بدان اعتقاد داشتند متفاوت بود. آنچه که همیشه طرف اعتراض و پرسش عامه مردم بخصوص طبقهٔ روشنفکر و نسل فعلی قرارمی‌گیرد اینست که بعضی ازماسونهای عضو لژ بیداری از سیاست انگلستان و پیروی از خواستهای آن دولت در ایران جانبداری می‌کردند، شاهد و مثالهای متعددی از افراد سرشناس لژ بیداری مورد داشتند.

این توهم از آنوقت بوجود آمدکه انگلیسها علناً به مخالفت با دربار قاجاریه برخاستند و برای بیرون راندن «روسها» ازایران ازهیچگونه تلاش واقدامی خودداری نکردند.

از آغاز نهضت مشروطیت وحتی نهضت آزادیخواهی و مبارزه بااستبداد دستگاه

۱ـ تاریخ مختصر جمعیتهای سری ص ۶۰

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قاجاریه، انگلیسها که خودرا آزادیخواه وحامی آزادی مردم ایران معرفی میکردند بدون پرده و بطور علنی ازاینگونه افکار پشتیبانی می‌کردند و بر اثر همین اقدام جسورانه آنها بود که طرفداران استبداد موفق شدند مشروطه خواهان و آزادی‌طلبان را بصورت عناصر وابسته به‌انگلستان بجامعه معرفی کنند. اساساً ایده‌ها و افکاری که جنبهٔ بین‌المللی دارد هنگام گسترش و توسعه نمیتوانند از جانبداری ویا همبستگی با یکدسته ویا یك دولت و ملت پرهیز کند.

فراماسونها وکمونیستها که هردو دارای تز انترناسیونالیسم بوده وهستند و هردو درراه بین‌المللی کردن افکار خودگام برمیدارند. درواقع اینان باعقیده «هراکلیتوس» موافق میباشندکه‌گفت: «راه فراز و راه نشیب هردو یکی است» بنابعقیدهٔ هراکلیتوس شخصی که از تپه‌ای بالامیرود ویاکسیکه از تپه‌ای فرود میآید هردو آنها بیك مقصد میرسند منتهی ازلحاظ مسیر باهم اختلاف دارند.

کمونیستها میگویند که کارگران جهان که مالکان اصلی و حقیقی دنیا هستند چرخهای صنعت اجتماع را بحرکت درمی‌آورند، باید زمام امورکشورها را بدست گیرند و کشورها را اداره کنند. ماسونها نیز میگویند طبقات عالیه و روشنفکر و افرادی‌که ازهرگونه لغزش اخلاقی واجتماعی مصون می‌باشند برای‌هدایت وراهنمائی جهان و اداره کشورها شایسته می‌باشند و اینها جماعتی هستند که باید بشریت را در راه (آزادی ـ برابری ـ برادری) پیش ببرند. و درنتیجه پیروان هر دو دسته برای رسیدن بمقصود خود از هیچگونه کوششی خودداری نمی‌کنند و شاید از هیچگونه بستگی هراس نداشته باشند.

برای نمونه میبایستی از اقدام وثوق‌الدوله در انعقاد قرارداد معروف ۱۹۱۹ (۱۳۳۷ه) نام برد. بطوریکه خواهدآمد وی یکی از چهره‌های درخشان لژ بیداری ایران بودکه درترجمه اسناد وریتول‌های فراماسونری و ازراه فن سخن‌گفتن و نوشتن برای بیداری برادران ماسونش تلاش می‌کرد. اوکه دردوران نخست وزیریش قرارداد معروف ۱۹۱۹ را منعقد ساخته بود در توجیه عمل خود مقیاس خاصی برای سنجش

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

واقعه که شاید از نظر خود وی وبعضی از برادران ماسونش صحیح بنظر می‌آید ولی از لحاظ افکار عمومی مردود وغیرقابل بخشایش بشمار میرفته است .

در آن ایام چون انگلیسها بغلط مشهور به آزادیخواهی وآزادی طلبی شده بودند بسیاری از ماسونهای عضو لژ بیداری ایران جانبداری از آن دولت را عملی صحیح می‌پنداشتند و حال آنکه همین رجال دیده بودند که سیاستمداران فراماسون انگلیس چگونه درسال ۱۹۰۷ (۱۳۲۴ه) بخاطر انعقاد قرارداد شوم و تقسیم ایران بین خود و روس تزاری لاش نمودند .

بعضی از فراماسونهای عضو لژ بیداری ایران که در آن زمان سعی داشتند نسبت بخونخواری و حمایت از انگلیسها و خیانت بمردم و مملکت به آنها داده نشود، پس از امضاء قرارداد ننگین سال ۱۹۱۹ بنای انتقاد از «برادر وثوق‌الدوله» راکه روزی یکی از رهبرهای تابناک لژ بیداری بود، گذاشتند ازجمله حاج سیدنصراله تقوی که یکی از اعضاء لژ بیداری ایران بود هنگامیکه اسم وثوق‌الدوله را می‌شنید عصبانی می‌شد و بدل اورا غیرقابل بخشایش میدانست. سناتور سیدمهدی فرخ درشرح حال خانواده وثوق‌السلطنه مینویسد :

«... در ریاست وزراء دوم آقای وثوق‌الدوله روزی به آقای اورنگ فرمودند از قرار اطلاع حاصله آقای سید نصراله (منظور حاج سید نصراله تقوی است) در مجلسی از مشیرالدوله تمجید کرده و ازمن تکذیب نموده است علت چیست؟ یا ایشان صحبت کرده باشند را بمن بفرمائید .

چند روز بعد آقای اورنگ ایشان را ملاقات می‌نماید میگوید با آقای حاج سیدنصراله مذاکره کردم، ایشان گفتند «آقای وثوق‌الدوله دارای محسنات زیادی است . شخصی است باهوش و در این قسمت حتی به مشیرالدوله برتری دارد ، معلوماتش هم بد نیست ولی مشیرالدوله شخص درست و صحیح العملی است وثوق‌الدوله دستش پلشت و بی‌باک است و مقصود اینست که شما پول میگیرید و مشیرالدوله مرد بی‌طمع و

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

درستکاری است»[۱]

وثوق‌الدوله درجواب میگوید :

ازطرف من به‌آقای حاج سید نصراله سلام برسانید وبگوئید درستی و بیطمعی آقای مشیرالدوله درزمان تصدی خود جوال جوال نشان شیر و خورشید به‌فرنگستان فرستاد و وجوه مأخوذه از اینراه را ذخیره نموده و نیز تمام امتیازات به‌اجانب به‌اعضای ایشان است و از اینراه تمول زیادی جمع آوری نموده و سهام نفت برای ورثه ذخیره کرده است . به این جهت آقایان مشیرالدوله و مؤتمن‌الملك دستشان چسبناك نیست ولی من از میرزا ابراهیم معتمدالسلطنه دیناری ارث نبرده‌ام ناچار من حالا پول می‌گیرم هرکس هرچه میخواهد بگوید بعدها پسرمنهم مشیرالدوله ومؤتمن‌الملك خواهند شد . باید تصدیق کرد که آقای وثوق‌الدوله این پروگرام را دقیقاً بموقع به‌عمل گذاردند . . .»[۲]

مبارزه پنهانی با انگلیسها

باید دانست که از لحاظ سیاسی یکنوع مبارزهٔ پنهانی در تهران بین دیپلماتهای انگلیس و فرانسه و ایرانیانی که طرفدار یکی از این دوسیاست بودند وجود داشت که درموارد متعدد مبارزه آنها بداخل لژ فراماسونری نیز کشیده میشد و گاه درگزارش‌های رسمی سفارت‌خانه‌ها منعکس می‌گردید . مثلاً درگزارشی که درهمان اوان وزیر مختار انگلیس در تهران به «سراد واردگری» وزیرامور خارجه فرستاده نوشته‌شده‌است:

«مخالفت‌هائی که دیپلماتهای فرانسوی علیه عملیات ما در ایران می‌کنند ، بتدریج صورت جدی بخود می‌گیرد .

همه عوامل آنها حتی کسانیکه درلژ فراماسونری بیداری ایران به‌این مبارزه کشانیده شده‌اند دراین امر شرکت دارند گرچه اعضاء سفارت وجود مخالفت پنهانی و

۱ــ خانواده خیانت یاشجره خبیثه ص۳۸

۲ــ این شرح برای بار دوم درخاطرات سید مهدی فرخ درمجلهٔ سپید و سیاه پائیز ۱۳۴۴ نیز نقل وتجدید چاپ شده است .

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

علنی را تائید نمی کنند ولی شواهدی در دست است که نمیتوان منکر این حقیقت شد.»[1]

علاوه بر گزارش فوق «بالفور» انگلیسی که برای اجرای قرارداد ۱۹۱۹ به ایران آمده بود در کتاب مشهور خود مینویسد: «بعضی دلایل و مدارك در دست است که برحسب آنها از نظر مرام و مسلکی فرانسویهای مقیم ایران و اگر واضحتر بگوئیم دیپلماتهای فرانسوی تا آنجا که در قوه دارند، میکوشند در برابر انگلیسها مقاومت کنند و آنها را درمضیقه قراردهند. علاقه فرانسویها دراین کشور بیشتر متوجه کاوش اشیاء عتیقه و حمایت ازپروفسورهای باستان شناس و اطباء و متخصصان دولتی است خیلی مشکل است که بتوان انگیزه آنان را درمبارزه باانگلیسها فهمید. هیچ جای بحث و تردید نیست که حتی پای فراماسونهای فرانسوی هم در تبلیغات علیه انگلیسها بمیان کشیده شده و آنان دراین راه مشغول فعالیت اند»[2]

کتاب «بالفور» که در موقع انتشار در انگلیس توقیف شده، درعین حال مبارزات پنهانی انگلیسها را با روسها و فرانسویها و سایر منابع قدرت روشن می کند. در بین اعضاء لژ بیداری ایران-ران ایالات بختیاری، عنصای ازصاحبان القاب و سیاستمداران حرفه‌ای و تنی چند از مشروطه خواهان طرفدار انگلیسها بودند. در حالیکه بقیه اعضاء لژ در صف مخالف جای داشتند و پیروی از سیاست‌های گوناگون برای عده دیگری کاملاً بی‌تفاوت بود.

در شهرستانها

هیچگونه مدرك و سندی دردست نیست که نشان دهد شعب لژ در شهرستانهای ایران نیز تشکیل شده‌است باوجوداین «هانری رنه» آلمانی درسفرنامهٔ خویش درباره فعالیت لژ فراماسونری در مشهد مینویسد: «ازسال ۱۹۰۶ [۱۳۲۴ه] درشهر مشهد یك فراموشخانه‌ای هم در این شهر تأسیس شده که اعضای آن میخواهند درصفوف ملاها شکافی ایجاد نمایند و ازقدرت و نفوذ آنها بکاهند. شعار اعضاء آن هم مانند شعار فراموشخانه‌های اروپائی میباشد که عبارت است از یك مثلث ویك پرگار ولی آنان رابطهٔ مستقیمی بافراموشخانه

۱ـ اسناد بایگانی انگلیس ۳۶۱ـ۶۰.

2- Reefnt Happenings in Persia. 1922 P. 197–198

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

های اروپا ندارند ...»[۱]

یکصد و شصت وهشت عضو لژ بیداری

حال می‌پردازیم به‌یکی ازمهمترین بحث‌های لژ بیداری ایران و اینکه چه‌کسانی در آن طی پانزده سالی که لژ فعالانه کار میکرد شرکت داشتند.

دراین‌باره چهارلیست از اسامی اعضاء لژ وجود دارد که درآنها یکصد و شصت نفر ایرانی و هفده خارجی مقیم تهران عضو لژ بیداری ایران معرفی شده‌اند. و بد نیست از مندرجات هریك از این لیست‌ها اطلاع حاصل کنیم.

۱ـ نخست ازاسامی ژلاتین‌شده موجود دراسنادحکیم‌الملك‌حکیمی یادمی‌کنیم. دراین‌لیست نام یکصد وبیست وچهار نفر از اعضاء ایرانی وخارجی لژکه ازابتداوارد آن بودند، وجود دارد. بنظر میرسد که صاحبان این اسامی در چهارسال اول تشکیل لژ وارد شده باشند. زیرا دیپلم آخرین نفرآنها که میرزا فتح‌الله سردار منصوربوده و مسیو «برنارد» فرانسوی او را معرفی کرده است درسال ۱۹۱۲ (۱۳۳۰ م) صادر شده و علاوه براین درفهرست‌مزبور نام سی ویکنفردیگروجود داردکه درسه لیست دیگر نیست.

۲ـ دومین صورت اسامی، شامل نام یکصد وپانزده نفر است که درخاتمهٔ رسالهٔ خطی آئین فراماسونی «ادیب‌الممالك» متعلق به‌مرحوم اشراق محضردار، ضبط شده است[۲]. همه اسامی که در این رساله نوشته شده در صورت ژلاتینی حکیم‌الملك وجود دارد منتهی در برابر اشخاص زیر توضیحاتی داده شده است که شرح آن چنین است:

۱ـ میرزا محمدعلیخان قوام‌الدوله[۳] رحلت فرموده

۱ـ سفرنامهٔ ازخراسان تابختیاری ترجمهٔ فره‌وشی ص۶۱۸

۲ـ این رساله اکنون درتصرف هاشمی حائری، است.

۳ـ میرزا محمدعلیخان قوام‌الدوله پسرمیرزا عباس قوام‌الدوله آشتیانی پدرابوالقاسم و غلامحسین فروهر.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲ـ میرزا اسمعیل خان ثقة الملك[1] رحلت فرموده

۳ـ حاج میرزا محسن مظفر الملك[2] جامه تهی ساخت

۴ـ نصرت الله خان عمید السلطنه سردار امجد طالش[3] رحلت فرموده

۵ـ میرزا فضل الله خان لواء الملك[4] برحمت ایزدی پیوست

۶ـ دوست محمد خان معیر الممالك[5] برحمت ایزدی پیوست

۷ـ دکتر حسین خان کحال[6] برحمت ایزدی پیوست

۸ـ مسیو پیرم خان[7] درجنگ همدان شهادت یافت جمادی الاول ۱۳۳۰

۹ـ حاج میرزا ابراهیم آقای تبریزی[8] در ۲۳ جمادی الاول ۱۳۲۶ درموقع بمباران مجلس در بارك امین الدوله شهید شد.

۱۰ـ شاهزاده امان الله میرزا ضیاء الدوله[9] در موقع هرج و مرج آذربایجان واستیلای روس خود را مخلوع نمود.

۱۱ـ محمد تقی خان احتساب الملك[10] استعفا داده است

۱ـ میرزا اسمعیل خان ثقة الملك رشتی ـ پسر میرزا محمد علی ثقة الملك از رؤسای خانواده سمیعی نوه حاج میرزا سمیع رشتی.

۲ـ حاج محسن خان مظفر الملك از اطرافیان ظل السلطان و حاکم یزد و بروجرد بود. دخترش همسر حاج میرزا یحیی دولت آبادی از مؤسسین انجمن اخوت و از ملاکین بود.

۳ـ نصرت الله خان عمید السلطنه، حاکم طالش و گرگانرود اهل تسنن بوده و در دوران حکومتش ظلم وستم فراوان بمردم کرده است.

۴ـ شناخته نشد.

۵ـ دوست محمد خان معیر الممالك از خانوادهٔ معیر، داماد ناصر الدین شاه بوده.

۶ـ دکتر حسینخان کحال از چشم پزشکان معروف است که همسرش خواهر کلنل کاظم خان سیاح و فرزندانش نام خانوادگی کمال دارند.

۷ـ پیرم خان ارمنی عضو اشتاك از سرداران مشروطیت.

۸ـ حاج میرزا ابراهیم آقا تبریزی از سران مشروطیت بود. در انقلاب صفیر بیش از سایر آذربایجانیها فعالیت میکرد و بمحمد علیشاه نا سزا میگفت.

۹ـ شاهزاده امان الله میرزا هنگامیکه قوای روس آذربایجان را اشغال کرد چون سالها بارویها مبارزه میکرد به کنسولگری انگلیس رفته یا هفت تیر خودکشی کرد.

۱۰ـ میرزا محمد تقی خان احتساب الملك نام خانوادگی مقدم پدر محسن مقدم استاد دانشگاه.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۲ـ آقاسیدجمال‌الدین واعظ — در بروجرد درمجلس زین‌العابدین امیرافخم شهادت یافت.[۱]

۱۳ـ دکترمورل — درشعبان ۱۳۲۸ در انزلی‌رحلت فرمود.[۲]

۳ـ سومین صورتی که بدست آمد، در آرشیو معتمدی نگهداری میشود. در این لیست اسامی شصت و هشت نفر بازلاتین نوشته شده و گویا از ناظم‌الدوله دیبا به‌ایشان‌رسیده است. اسامی که در اینصورت نوشته در سه لیست دیگر نیز هست.

۴ـ چهارمین صورت را علی مشیری محقق وعضوفعلی یکی ازلژهای‌انگلستان در اختیار نویسنده گذارد. در این لیست تعداد کثیری از اعضاء لژ بیداری معرفی شده‌اند و فقط نام یکنفر (میرزا یوسفخان وصالی متولد ۱۸۸۵) (۱۳۰۲ه) در آن آمده که در سه صورت دیگر نبوده‌است.

اینک اسامی فراماسونهای ایرانی، مندرج در چهار لیست را به‌تفکیک عیناً نقل‌می‌کنم:

www.tabarestan.info
تبرستان

۱ـ آقا سید جمال‌الدین واعظ پدر سید محمد علی جمال زاده از مشروطه خواهان معروف است که بدست طرفداران محمدعلی شاه کشته شد.

۲ـ دکتر مرل فرانسوی طبیب دربار قاجاریه و شاهزادگان بود. یکبار رئیس لژ بیداری ایران شد و در انزلی فوت کرد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	حکیم الملک و اشراق	معتمدی	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
الف :				
ادیب السلطنه ـ میرزا حسنخان	لـ ح	«	«	
ارفع ـ دکتر امیرخان	«	«	«	
امام القاسم خان ـ میرزا سید	ـ	«	«	۱۲۹۹ تهران
امین الفتح خان ـ حاجی	«	«	«	۱۲۹۷
امین الحسن ـ حاجی سید	ـ	«	«	۱۳۰۰ تهران
امین الله خان ـ علی خاقان	ـ	«	«	۱۳۰۶ «
آ ـ ا ـ ر ـ س	«	«	«	۱۸۶۵ بمبئی
امین الممالک ـ میرزا صادقخان	«	«	ـ	۱۲۷۷ تهران
امیر خان ـ حاج میرزا ـ آقا بیکزاده	«	«	ـ	۱۲۹۶ تهران
امیر خان ـ میرزا	«	«	ـ	۱۸۸۶ تهران
ابراهیم خان ـ میرزا سید	«	«	ـ	مرتیب قورخانه
امین خلوت ـ حسینقلیخان	ـ	«	ـ	۱۳۰۵ «
انتظام السلطنه ـ میرزا سیدمحمد خان	«	«	ـ	۱۲۸۶ «
امین الضرب ـ حاج حسین آقا	«	ـ	ـ	
افتخار التجار ـ حاج میرزا علی	«	ـ	ـ	وفات یافت
اعتلاء الملک ـ میرزا نصرالله خان	«	ـ	ـ	
احتساب الملک ـ محمدتقیخان	«	ـ	ـ	استعفاداده
اقتدار الدوله ـ میرزا عیسی خان	«	ـ	ـ	
افتخار الملک ـ دکتر میرزا علیقلی خان	«	ـ	ـ	
ب :				
ابوترابی میرزا محمد علیخان	«	ـ	«	
بقی زاده ـ سیدحسن	«	ـ	«	
بوشرگی ـ حاج میرزا آقا فراشجی	«	ـ	ـ	
بوشرگی ـ حاج میرزا ابراهیم آقا	«	ـ	ـ	

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	حکیم‌الملک و اشراق	معتمدی	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
تربیت- میرزا محمدعلیخان	«	—	—	
ث :				
ثقت‌الملک - اسمعیل خان	«	«	«	
ج :				
جوادخان- میرزاموتمن‌الممالک	—	«	«	
جمال‌الدین واعظ - آقا سید	«	«	«	
ح :				
حکیم‌الملک- ابراهیم خان	«	«	«	
حسن خان- میرزا	—	«	«	
خ :				
خان خانها - حسنعلیخان	«	«	«	
د :				
دهخدا - میرزاعلی‌اکبر	«	—	«	
دبیر مخصوص - میرزاحسنخان	«	—	«	۱۲۹۲ تهران
دقت‌الملک- محسن‌خان	—	—	«	۱۸۸۷ «
دبیرالملک- میرزا حسنخان	«	«	«	۱۲۹۰ «
دبیر حضور	«	—	—	
ذ :				
ذکاءالملک- میرزا محمدعلیخان	«	«	«	۱۲۹۴ تهران
ر :				
رضوی- سید نصرالله تقوی	«	«	«	۱۳۸۵ تهران
رضایوف- حاجی‌میرزامحمدپسر محمدباقر	«	«	«	۱۳۸۹ «
رجبعلی‌خان	—	«	«	۱۳۰۴ «
ریاضی- غلامحسین‌خان	—	«	«	۱۳۰۰ «
رئیس‌التجار - میرزا غلامرضا	«	—	—	
رضاخان- میرزا منشی وزارت خارجه	«	—	«	
رشتی- دکتر اسمعیل خان [مرزبان]	«	—	—	

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	تعلیم‌السلک مقننه واشراق	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
ل :			
زنجانی ـ حاجی شیخ ابراهیم	«	«	۱۲۸۲ زنجان
س :			
ساعدالوزراء ـ میرزا حسن خان	«	—	«
سردار امجد ـ نصرت‌اله خان	—	—	« ۱۲۶۶ گرگانرود
سپاح ـ میرزا همایون	«	«	« ۱۲۹۹ تهران
سروش ـ میرزا ابوالقاسم	«	«	« ۱۲۸۱ «
سپاح ـ حاج محمدعلی	«	«	« ۱۲۸۷ محلات
سردار بهادر بختیاری ـ جعفرقلیخان	«	«	« ۱۲۹۷
سردار ظفر ـ حاجی خسروخان	«	«	« ۱۲۷۸ «
سردار اسعد ـ حاجی علیقلی‌خان	«	«	« از قراریان مسیو برنار
سردار منصور ـ میرزافتح‌اله خان	«	—	—
ش :			
شکوه‌الملک ـ حسینخان	«	«	« ۱۲۹۷ تهران
شاهرخ ـ ارباب کیخسرو	«	«	« ۱۸۷۵ کرمان
شورازی ـ میرزاقاسم	«	«	« ۱۲۸۶ شیراز
شیخ‌الملک ـ محمد حسن	—	—	— ۱۲۷۵ بیرجند
شعاع‌السلطنه ـ شاهزاده‌ملک‌منصورمیرزا	«	—	—
ص :			
صنیع‌الدوله ـ مرتضی قلیخان	«	—	« ۱۲۷۳ تهران
صمصام‌السلطنه بختیاری ـ حسقلیخان	«	«	« ۱۲۶۹ ساری
صدرالممالک	«	«	«
صدرالعلماء خراسانی ـ آقا میرزا یعقوب	«	«	—
ض :			
ضیاءالملک ـ حسنقلیخان	«	—	« بهدوحمت ایزدی پیوست
ضیاء الدوله ـ امان‌اله میرزا	«	—	«
ضیاءالدوله ـ میرزا علیخان	«	—	« ۱۸۷۰ تهران

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	تعلیم الملک و اشراقی	معتمدی	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
ادیب ـ میرزا محمد علیخان	ـ	«	«	۱۳۰۴ همدان
اقبال ـ دکتر حسینخان	«	ـ	ـ	
ل ا				
لواءالملک ـ میرزا فضل‌اله خان				۱۸۶۱ تهران (برحمت ایزدی پیوست)
لقمان‌الملک ـ دکتر سعیدخان	«	ـ	«	
لقمان کلیمی ـ دکتر	«	ـ	«	۱۳۰۵ تبریز
لیاءالملک ـ میرزا عباسخان	«	«	«	۱۲۹۹ تهران
لسان‌الملک ـ میرزا اسمعیل خان	ـ	«	«	۱۲۹۷ رشت
لقمان‌الممالک دوم ـ دکتر صالح‌خان	«	ـ	ـ	
م ع	«	ـ	ـ	
مدل الملک ـ میرزا ابوالحسن خان	«	«	«	۱۲۹۶ خراسان
مظفرالدوله ـ میرزا رضاخان	«	«	«	۱۲۹۷ تهران
مختارالدوله ـ اسمعیل‌خان	«	«	«	۱۲۹۱ تبریز
مدبرالممالک ـ عباسقلیخان	«	«	«	
مخبرالدوله ـ میرزا حسنخان	«	«	«	تبریز
مشیرالسلطنه ـ مهدی قلیخان	«	«	«	۱۲۸۰ تهران
معاون‌الدوله ـ میرزا ابراهیم‌خان	«	«	«	۱۲۷۷ تهران
محمودخان [جم] میرزا	«	«	«	۱۲۹۹ تبریز
مساعدالسلطنه	«	«	«	
محمدرضا خان (منشی‌وزارت خارجه)	ـ	«	«	
معاون‌التجار ـ میرزا محسن	«	ـ	«	۱۲۹۳ تبریز
محمودخان ـ دکتر	«	ـ	«	۱۸۷۰ تهران
محمد حسین‌خان ـ میرزا	«	ـ	«	۱۸۸۶ «
مصباح‌السلطان ـ حاج میرزا عباس	«	ـ	«	۱۸۷۸ «
محمودخان ـ میرزا	«	ـ	«	۱۲۸۶ شیراز
معزالسلطنه ـ میرزا محمد علیخان	«	ـ	«	۱۸۷۲ تفرش
مرتضی قلیخان	«	ـ	«	۱۲۹۲
میرزایانس ـ یوسف	«	«	ـ	۱۸۶۸
معاضدالسلطنه ـ میرزا ابوالحسن خان	«	ـ	ـ	
مستشارالدوله ـ میرزا صادقخان	«	ـ	ـ	
مخبرالدوله ـ حسینقلیخان	«	«	ـ	

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	حکیم الملک واشراق	معتمدی	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
ط :				
طباطبائی ـ میرزا سید محمد	«	ـ	«	۱۸۸۷ تهران
طباطبائی ـ میرزا سید محمد صادق	«	«	«	
ظ :				
ظهیر السلطان ـ محمد ناصرخان				
ظهیر الدوله ـ میرزا علیخان صفاعلیشاه	«	ـ	ـ	
ظهیر الاعیان ـ مهدی خان	«	«	«	
ظل السلطان ـ شاهزاده سلطان مسعود میرزا	«	ـ	«	
ع :	«	ـ	ـ	
عزالملك ـ عزت اله خان	ـ	«	«	۱۲۸۹ سقز
عمیدالحکماء ـ میرزا سیدابراهیم خان	ـ	«	«	۱۲۹۲ تهران
علیخان ـ دکتر [پرتو اعظم]	ـ	«	«	۱۸۷۷ «
عبدالرحیم ـ میرزا	«	«	«	۱۲۹۶ « مستخدم وامین از
عبداله میرزا ـ عکاس	«	ـ	«	۱۲۶۳ «
عبدالعظیم ـ حاجی میرزا آقاحسین زاده	ـ	ـ	«	۱۲۸۸ تبریز
عمیدالسلطنه سردارطالش ـ نصرالله خان	«	ـ	ـ	۱۲۹۲ تهران (برحمت ایزدی پیوست)
غ :				
غفاری ـ محمدخان ـ کمال الملك	«	ـ	«	۱۸۵۷ تهران
ف :				
فروغی ـ میرزا ابوالحسن	«	«	«	
فهیم الدوله مصطفی قلیخان پسر مخبر الدوله	«	ـ	ـ	۱۲۹۱ تهران
ق :				
قوام السلطنه ـ احمدخان	«	«	«	۱۲۹۴ تهران
قوام الدوله ـ میرزا محمد علی	«	ـ	«	
قائمقام ـ میرزا مهدیخان	«	ـ	«	۱۲۸۲ کاشان
ك :				
کتابچی خان ـ پل	ـ	ـ	«	۱۸۷۲ قسطنطنیه
کتابچی خان ـ ادوارد				
کاشف السلطنه ـ محمد میرزا	«	«	«	۱۲۸۱ تربت حیدریه

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اسامی	حکیم الملک و اشراق	فلسفی	علی مشیری	تاریخ تولد که فقط در لیست معتمدی بوده
مشاورالملك ـ میرزا محمودخان	«	ـ	ـ	
مستوفی‌الممالك ـ میرزاحسینخان	«	ـ	ـ	
مدیرالممالك ـ دوستمحمدخان	«	ـ	ـ	برحمت ایزدی پیوست
مهدد سیاسی ـ میرزا عباسخان	«	ـ	ـ	
مساعدالسلطنه	«	ـ	ـ	
مظفرالملك ـ حاج میرزا محسن	«	ـ	ـ	جامه‌ای ساخت
مویدالسلطنه ـ حاج میرزا صادقخان	«	ـ	ـ	
ن :				
نواب ـ حسینقلیخان	«	«	«	۱۲۸۶ شیراز
« عباسقلیخان	ـ	«	«	۱۲۹۴
نجم‌آبادی ـ آقامرتضی	«	«	«	۱۲۹۳ تهران
ناظم‌العلوم ـ محمد تقیخان	«	«	«	۱۲۸۹ «
نصر ـ دکتر ولی‌اله خان	«	«	«	۱۲۹۳ کاشان
ناظم‌السلطنه ـ میرزا موسی‌خان (۱)	«	ـ	«	۱۲۸۷ تبریز
نصرالملك حسنعلیخان پسر مخبرالدوله	«			
ناصرالملك ـ میرزا ابوالقاسم خان	«			
ندیم‌السلطان ـ میرزا محمد	«			
و :				
وثوق‌الدوله	«	«	«	۱۲۹۲ تهران
وصالی ـ میرزا یوسفخان			«	۱۸۸۵ شیراز
ه :				
هدایت ـ رضا قلیخان	«	«	«	۱۲۸۸ تهران
« دکتر کریمخان	«	«	«	۱۸۸۲ «
« هدایت قلیخان	«	«	«	۱۲۸۹ «
ی :				
یمین‌الملك		ـ	«	۱۸۵۶ تهران

(۱) در لیست مشیری ناظم‌السلطنه است ولی لیست ادیب‌الممالك نظم‌السلطنه .

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خارجیان عضو لژ بیداری ایران

در لژ بیداری ایران هفده نفر خارجی نیز وجود داشتند که اکثر تبعهٔ فرانسه بودند. از تطبیق چهار صورتی که ازاین لژ بدست آمده اسامی خارجیان عضو لژ بدین شرح استخراج میشود :

حکیم‌الملك و اشراق مشیری معتمدی

لاتس ویزیوز متولد ۱۸۷۱	»	»	»
پائین جولین ۱۸۵۳ نیس	—	»	»
آلبرت جیمس ۱۸۷۵ اوند	»	»	»
کومبولت اندر ۱۸۸۵	—	»	»
آلفرد ادرین لوئیس ۱۸۸۶	—	»	»
بوتن	»	—	»
لکفر	»	»	»
ویه	»	»	»
کمبیو	»	»	—
دکتر مورل - پل هنری	»	»	»
سکن [1]	»	»	»
فراکسیان [2] دکتر الفرد (۱۸۸۳)	»	»	»
برنارد [3]	»	»	»
پرلی	»	»	»
دومرنیتگ	»	»	»

۱ـ مسیو سکن منشی سفارت روسیه تزاری در ایران بوده که در لیست معتمدی بنام (سوگون) با ژلاتین چاپ شده .

۲ـ در لیست مشیری بنام (فراسنها) نوشته شده .

۳ـ ضامن ارتباطات لژ بیداری ایران با مرکز گراند اوریان پاریس و در واقع گرداننده اصلی لژ بیداری ایران بود.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زملین	حکیم‌الملك و اشراق	مشیری	معتمدی
دوبروك	«	«	«

دو نامی که در آخر این صورت ذکر شده فقط در لیست معتمدی میباشد و چون بازلاتین است و واضح هم نوشته شده هم صحیح است وهم قابل اعتماد .

یك صورت جلسهٔ مخفی

بموجب قوانین جهانی فراماسونری بعد از خاتمه جلسات رسمی محافل ماسونی صورت مجلسی تنظیم میشود . ونسخه‌ای از آن بمراکزی که لژ تابع آن است ارسال میگردد . از لژ بیداری ایران یك صندوق اسناد و مدارك باقیمانده بود که متأسفانه «خانم سیاح» همسر «همایون سیاح» همهٔ آنها را آتش زد . همچنین ابراهیم حکیمی «حکیم‌الملك» تعدادی از این اسناد را که منعکس کنندهٔ عملیات و اقدامات لژ در ایام انقلاب مشروطیت ایران بود به دبیرخانهٔ «گراندوریان» پاریس برگردانید و شخص آنرا تسلیم لژ نموده که قهراً به آنها دسترسی نیست . معهذا سی و نه سند دیگر در ایران باقی مانده که از بین آنها صورت جلسه یکی از شب‌های تشکیل محفل که نمودار طرز کار لژ است عیناً نقل میشود .

صورت مذاکرات سه شنبه ششم محرم ۱۳۲۸ مطابق ۱۷ ژانویه ۱۹۱۰

صورت مذاکرات شب سه‌شنبه ۲۱ ذیحجه خوانده و پس از تصحیح قبول شد .

چهار نفر از ب.·.ب.·. دکتر امیرخان ناظم‌العلوم کاشف‌السلطنه عبداله میرزا عذر حضور خواسته بودند و هرکدام تقدیم خیریه فرستاده بودند . و چندین ورقه دستورالعمل و تغییرات فصول قوانین ماسونی که در مدت تعطیل ل.·.ب.·.ا.·. از طرف شرق اعظم رسیده بود بجهت ب.·.ب.·. قرائت وتوضیح نمود . ازجمله مطالبی که برحسب این اختیارات جدید توضیح شد این بود برادرانی که عضو رسمی و مقرر کارخانه میشوند و منظماً در جلسات حاضر نمیشوند مجبور به پرداخت وجه اشتراك سالیانه نخواهند بود و نیز مکنون یکی از اوراق این بود که فراماسونی هر چند اساساً در کلیه مسائل قانونی و سیاسی مملکت با اجتماعات صرف وقت مینماید ولی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بهیچوجه داخل مقاصد پولتیکی دستهٔ شخصی و اشخاص نمیتواند و نباید بشود . و نیز مسئله عمده که بر حسب این اوراق طرف میشود مسئله ارتباط و بستگی ل.·. ب.·. ا.·. با شرق اعظم فرانسه است که بر حسب این اوراق تقسیمات این کارخانه داخل کدام یك از آن تقسیمات میتواند بشود و مناسبات او با شرق اعظم بچه عنوان خواهد بود و مذاکره شد که در این خصوص توضیحات وکسب تکلیف از شرق اعظم فرانسه خواسته شود .

ب.·. ذکاء الملك برحسب دعوت و مخصوصاً تأکیدات هیأت مشاوره شرق اعظم را راجع به کتمان اسامی ب.·. ب.·. و مخفی داشتن اسرار ماسونی از اشخاص نامحرم که بتذویر میخواهند بعضی از آن رموز را از اهل طریقت در یابند برای برادران ترجمه نمود .

اخطار دیگر راجع به‌رأی هیئت مشاورقوانین ماسونی این بودکه برحسب قانون استادها نیز میبایست پیش‌کمر به بندند ویکی از برادران اروپائی همین مسئله را مطرح نموده بود ولی چون عادت بر این جاری شده است که استادها حمایل ببندند حالا نیز نظر بهمان عبارت استعمال پیش کمربند را نمیتوان اجباری قرار داد بلکه استادها دراستعمال حمایل و پیش‌کمربند مختارند .

برحسب تخمین در تمام لژهای تابع شرق اعظم فرانسه در سنه ۱۹۰۹ سه هزار بیگانه معرفی شده واز این‌عده درهمین سال ۲۴۰۰ نفر قبول شده‌اند و از طرف‌دیگر بواسطه ندادن وجه‌اشتراك ۶۳۰ نفرخارج شده‌اند وملاحظه شرق‌اعظم در این‌خصوص این است‌که اگر از ابتدا در قبول اشخاص بیشتردقت شود اولا ۲۴۰۰ نفراز ۳۰۰۰نفر میبایست قبول شود و ثانیاً ۶۳۰ نفر بواسطه‌ندادن وجه اشتراك خارج نمیشدند .

و نیز گراند اوریان اخطار کرده بود که کارخانجات ملتفت باشند و به بعضی توقعات کمك و اعانه که از طرف بعضی مسافران و دوره گردان مستقیماً بآنها میشود اعتبار نکنند .

ونیز ورقه دیگر شرق اعظم راجع به‌قتل‌فردو اسپانیولی‌که از ماسونهای‌صدیق

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بودو در سال گذشته ازطرف حکومت اسپانیول بیرحمانه بقتل رسیده شرق اعظم اظهار افسوس و اندوه خود را بهمه برادران و ماسونهای دنیا اظهار نمود .

ورقه دیگری راجع به وضع قوانین جدید و تفسیرات بعضی فصول قوانین ماسونی بود که از طرف شرق اعظم برای کارخانجات مختلفه در خصوص آنها خواسته بود از آنجمله این مسئله است که برحسب ترتیب هرماسونی که ۱۵ سال عضو منظم کارخانه باشد یا اینکه ۲۵ سال در طریقه ماسونی ساعی و مجاهد بوده باشد میتواند عضو افتخاری آن کارخانه انتخاب شود یا نمیتواند . در این مورد مذاکرات شورقرار گردید برادران حسینقلیخان[1] ولاتس ویزیوز در این خصوص درجلسه آینده توضیحاتی نوشته ارائه دهند .

ونیز بموجب تاکید شرق اعظم مقرر شدکه برحسب ترتیب دریك جلسه و یك شب بیش از ۵ نفر بیگانه در کارخانه قبول نکنند وجلسات تجدید شود .

ورقه دیگر محتوی چند فقره تحقیق بودکه بعضی ازآنها راجع باروپ وخارج از وقت کارخانه ماست ولی یك مسئله آن که راجع بتحقیقات درخصوص عقاید واخلاق جمعی است از روی موازین علمی و عرفی اند نه مذهبی چون خیلی عمده و محل توجه است اظهار شدکه کارخانه ما نیز در این باب صرف همت نماید قرار شد ب.'. لاتس در این خصوص راپورتی نوشته و اظهار دارد تا برادران رأی خود را بدهند .

ب.'. ادیب السلطنه لایحه راجع به ماسونی حاضر کرده بود قرارشد در جلسه آینده قرائت شود و یادآوری نمود که از تکالیف ماسونی است . برای برادرانی که از میان میروند مخصوصاً وقتی که منشاء بروزات ماسونی شده باشند جلسه عزاداری مخصوصاً برای آنها به آئین ماسونی بعمل آید و ابتدا قرارشد برای ب.'. مرحوم آقا سید جمال در جلسه ۱۵ روز بعد نطقی و تذکره بعمل آید و نیز برای حاجی میرزا ابولقاسم آقا نیز همین رسم معمول شود که همه برادران باتفاق رأی دادند .

در خصوص فرر ب.'. آقا سید میرزا محمد صادق همین پیشنهاد را نمود ولی چون این اسم مخصوص اعضای هرکارخانه است ب.'. لاتس همینقدرمناسب دانست که

۱ـ حسینقلیخان نواب تبعهٔ انگلیس ووزیر خارجه و سفیر ایران در برلن .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ترجمه حالی از او در شب معهود ایراد شود و اینکار برای شب دیگرمعین شد وخود او انشاء آن نطق را قبول‌کرد . بجهت نطق راجع به‌آقا سیدجمال و حاجی میرزا آقا برحسب خواهش و .. ب .. حکیم‌الملك مأموزشد از ب .. تقی‌زاده و آقا سیدنصرالله خواهش کنند هرکدام نطقی برای یکی از آنها حاضرکنند . ب .. عباسقلیخان یاد- آوری نمود که چون عده برادران کم است مناسب است بعضی اشخاص صحیح‌که لایق مقام هستند داخل‌شوند. دکترعلی‌خان که در پاریس داخل طریقه شده بودکاغذ توسط ب .. حکیم‌الملك به و .. نوشته خواهش کرده بود که عضو مقرر قبول شود . ب .. دبیرالملك در خصوص آقا سید محمد رضا که سابق به‌ل .. اظهار شده بود یادآوری نمود محول به‌تحقیق در جلسه بعد شد .

کیسهٔ اظهارات وکیسهٔ اعانه به‌برادران عرضه شد درکیسه اظهار یك رقعه‌بدست آمد ب .. ادیب‌السلطنه ترفیع درجه رفاقت تمنا کرده‌بود . در کیسه خیریه چهارده تومان وهشت شاهی جمع شده بودکه بامین خیریه تحویل گردید [1] .

از نخستین روزیکه «لژ تهران» بنا به اجازهٔ مرکز «گراند لژ

معبد لژ تهران و تشریفات ودرجات

شرق اعظم» درتهران تشکیل شد ،بموجب‌آئین قدیمی‌ماسونها محل‌آن مخفی ماند وچون تاکنون کتاب و نشریه‌ای در این باره منتشر نشده در بارهٔ نخستین محل مرکز ماسونهاهیچگونه اطلاعی که مستند بسند و مدرك باشد در دست نیست ولی بطوریکه یك ماسون‌قدیمی به‌نویسنده‌گفت : «شاید اولین لژ در تهران در پارك شعاع‌السلطنه‌تشکیل شده‌است» . به‌موجب اظهار همین ماسون :« در زیر زمینهای پارك مزبور ، چند اطاق و راهروپیچ در پیچ مخصوص آزمایشهای اولیه‌بودکه با شله‌های قرمز و شمشیر وسلاحهای مختلف دست و پای مرده مزین شده بود .

در آخرین اطاق‌که به‌تالار وصل بود درروی یك میزیك اسکلت مرده باشمشیر

۱ـ یك نسخه از این سند در اختیار نگارنده است .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و قرآن باز بود و تازه وارد پس از ادای سوگند وارد تالار که بشکل معابد ماسونی بود ، میشد .

علاوه بر این دو محل بطوریکه ماسونها می‌گویند « یك محل دیگر که باید آنرا (محل رسمی لژ تهران) نامید نیز وجود داشت که بالا خانه‌ای در منتهی‌الیه خیابان لاله‌زار جنوبی بوده واکنون مغازه زنبور عسل در زیر آن واقع شده و بچهار راه مخبرالدوله متصل می شود »[۱]

پس از اینکه لژ بیداری ایران بطور رسمی و با حضور نماینده گراندواوریان فرانسه تشکیل شد ، آنرا به‌محل جدیدی واقع درکوچه اجلال‌الدوله خیابان فعلی اکباتان‌منتقل کردند[۲].

پس از استقرارمشروطیت وتوسعهٔ نفوذ لژ تهران محل لژ به‌خانقاه‌ظهیرالدوله (محلی که هم اکنون انجمن اخوت ساخته شده روبروی در بزرگ‌ساختمان بانك ملی در خیابان فردوسی) منتقل گردید .

روزیکه مجلس شورایملی بوسیله محمدعلیشاه بتوپ بسته شد و خانقاه و خانه ظهیرالدوله هم بوسیله سربازان ویران گردید ، اسناد لژتهران مدتی درسفارت‌فرانسه در تهران بود وپس از خلع محمد علیشاه به‌محل دیگری کـه در خیابان قوام‌السلطنه کوچهٔ ارباب کیخسرو بود منتقل شد . این محل پس از وقایع شهریور به‌ملکیت‌رسمی فراماسونری تهران درآمد .[۳]

درجات و مقامات و تشریفات

فراماسونهای ایران مطابق دستورات و قواعد بین‌المللی ، برای اعضای‌خود درجات و تشریفات و مقامات خاصی قائل شدندکه عیناً شبیه‌تشریفات‌معابد ولژهای ماسونی فرانسه درجهان‌بود . ماسونهای ایران به رئیس خود « برادر ارجمند » می گفتند . رونویس کنندهٔ

۱ـ مجلهٔ یغما سال سیزدهم ص ۵۴۸
۲ـ نامهٔ دبیر کل گراند اوریان به‌نویسنده.
۳ـ مجلهٔ یغما ص۴۸ سال سیزدهم ص۵۴۸

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رسالهٔ خطی آئین ماسونی در این باره چنین می‌نویسد :

« ... در سنه ۶۲۰ میلادی چون جماعات فراماسونیان اهتمام کامل در ترویج شرایع دین بجا آورده و مرکز اجتماعات خود را در معابد وکنایس قرار می‌دادند لهذا برادران ف ∴ [فراماسونی] رئیس انجمن خود را او ∴ (V ∴) خطاب کردند که بمعنی(محترم) باشد وما در ل ∴ ب ∴ ا ∴ این کلمه را به لفظ Arijamind (ارجمند) تفسیر کردیم .»[۱]

سایر درجات ماسونی بر طبق اشارات و کلماتی که ادیب‌الممالک در منظومهٔ آئین فراماسونری بکار برده و همچنین در نظامنامه و آئین لژ بیداری ایران آمده به‌این شرح است :

۱ـ رئیس
۲ـ خطیب
۳ـ مهماندار
۴ـ امین
۵ـ ممیز
۶ـ معمار
۷ـ برادر کاخدار ماسونی
۸ـ دبیر
۹ـ مبصر
۱۰ـ نگهبان
۱۱ـ رفیق
۱۲ـ رفیق ستوده
۱۳ـ ناطق

علاوه بر این در نظامنامهٔ خصوصی لژ بیداری ایران اسامی دیگری به این شرح بکار برده شده:[۲]

۱ـ برادران بیگانه
۲ـ ارجمند
۳ـ برادران
۴ـ یاران
۵ـ سالاران
۶ـ اعضاء افتخاری
۷ـ اعضاء رسمی

۱ـ رسالهٔ خطی ادیب‌الممالک ص۹۳.

۲ـ رجوع شود به نظامنامهٔ خصوصی همین فصل.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در ترجمهٔ قانون اساسی گراندلوریان به‌فارسی درجات و القاب اداره‌کنندگان لژ ماسنی ایران راکه فروغی ، تقوی و بحرآنرا ترجمه‌کرده‌اند ، به‌این شرح نامیده‌اند :

۱- برادر ارجمند
۲- نگهبان اول ودوم
۳- خطیب
۴- نویسنده
۵- ممیز بزرگ
۶- خزانه دار
۷- امین خیریه
۸ - مهردار
۹- کتابدارو دفتردار
۱۰- رئیس اول ودوم تشریفات
۱۱- معمار
۱۲- ممیز دوم وسوم
۱۳- دربان
۱۴- خوانسالار
۱۵- بیرقدار

پنج نفراول‌که در اصطلاح ماسنی به (سالاران پنجگانه) معروف هستند بنام و عنوان خاص «چراغ دار» نامیده میشوند .

تشریفات داخلی در داخل محفل ومعبد لژ بیداری ایران تشریفاتی وجود داشته که شبیه معابد ماسونی درجه دوم گراند اوریان درجهان بوده است . اداره‌کنندگان این لژ هفت ماسون بودندکه همیشه سه نفرشان استاد بشمار میرفتند ودرجات و مقامات کسانیکه‌کرسی لژرا اداره میکردند بدین شرح بود :

یك رئیس
دو مبصر
یك دبیر
یك ناطق
یك امین یا خزانه دار
یك نگهبان

در عرف فراماسونی گراند اوریان در شهرهائی‌که سه نفرماسون وجود داشته «محفل ساده» ویا «محفل عادی» تشکیل‌میشود . ولی در نقاطی‌که هفت ماسون و بیشتر

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وجوددارند محفل‌درجه دوم تأسیس‌می‌گردد. در لژ بیداری هنگام ورود اعضاء به لژ افراد جدید یا تازه واردین با این اشخاص روبرو میشدند :

نگهبان ـ رفیق‌ـاستاد.

اشارات وعلائمی‌که در لژ مذکور بکار برده میشد :

(علامت رمزواشاره ـ لمس ـ حرکت دست‌ها) بود .

تزئینات داخلی لژ عبارت از :

گونیا ـ شاقول ـ پرگار ـ خط‌کش ـ دوگوی آتشین و ستونهائی‌که بر بالای آنها علامائی‌نصب بوده ومخصوصاً «چشم خدا» بود .[1]

مرحومین ادیب‌الممالك فراهانی وکاشف‌السلطنه در اوراقی‌که از خود باقی گذارده‌اند واصل آنها دراختیارنویسنده است ، اعمال وافعال و رموز و دستورات لژ بیداری ایران را بدین شرح بیان می‌کنند :

علامت و رمزمخصوصی‌که استاد بشاگردش یاد میدهد فقط باید بخود اوگفت و اگرکسی غیر از اوباشد ، ماسن حق ابراز رمز ندارد ، اگرچه سرش را ازدست بدهد «لیك سرّ بکس ندهد» اگر بیگانه‌ئی اصراردرافشاء رمزکنددست راست را بشکل‌گونیا بزیرگلو می‌کنند . این علامت‌آن است‌که اگر سرم را بزنند ، اسرارم افشاء نمیکنم .

هنگامیکه یك بیگانه وارد لژماسونی شده و بعضویت قبول میشود او را در قبری تنها میگذارند . این عمل برای آن است‌که درآن مکان خلوت ماسون بر نفس خویش غالب‌آید.ومثل یوسف ازچاه بیرون بیاید .

هریك از ماسونها وقتی بخواهند وارد معبد ماسونی بشوند باید هرگونه فلزی را ازخود دورکنند واولین بارتیمه عریان وارد لژمیشوند . بدین ترتیب‌که قسمتی از

---

۱ ـ فراماسونها درداخل یك مثلث یك چشم نقاشی میکنند وآنرا بدیوار معابد خود آویزان مینمایند . این چشم را « چشم خدا مینامند . در بعضی از لژها بجای چشم حروف «G» که اول اسم خدا بزبان انگلیسی است نصب میکنند . این‌چشم اشاره باین‌است که‌معمار بزرگ همیشه ناظراعمال شماست

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سینه وشکم برهنه شده و پاچهٔ راست شلوارتا بالای زانوی کشیده شده و از زانو تاکف پا برهنه خواهد بود و کفش پای چپ نیز از پا بیرون میکشند . از فاصلهٔ در معبد تا محراب سه‌بار دق‌الباب می‌کنند . معنی این‌سه باردق‌الباب‌این است‌که :

اول - بخواه تا بتو بدهند .

دوم - بجوئید تا بیابید .

سوم - دربزنید تاباز کنند، اگردرنکوبید ، در بروی تو می‌بندند.

این‌سه‌شعاراشاره‌به‌گفتهٔ‌پیغمبر(ص)است‌که‌میفرماید:

من طلب شیئی وجد، وجد - ومن قرع باباً ولج ، ولج .

(کسیکه چیزی‌را بجوید و بکوشدآنرا بیابد وکسیکه دری بکوبد و پافشاری کندآندرباز خواهدشد).

گفت پیغمبر که‌گرکوبی دری عاقبت زان دربرون آید سری

ادیب‌الممالك درمنظومهٔ خود، چندباراشاره بعدد ۳کرده و از(سه‌باردق‌الباب) (سه سفر)و (سه مرحله)که یادآورسه شعاراصلی‌ماسونها «آزادی - برابری - برادری» است ابیاتی سروده است .

بطوریکه ازابیات او مستفاد میشود وهمچنین ازتعلیمات و سنّتهای متداول این فرقه پیداست عدد۳نزدآنان بسیارپرمعنی ومرموزاست و راه بجاهای دوردرازی‌دارد.

ادیب‌الممالك ریشهٔ این عدد را در همه ادیان و مذاهب و فرق عالم دانسته و حتی اساس خلقت را برین عدد میداند، منتهی عدد یك را مبنا می‌شماردکه همان «احد» و«ذات احدیت» باشد وباقی اعداد را تکرارآن میداند . بعد درملت‌هاومذاهب دلبال این عددکه بنظر او مبناست میگردد و می‌گوید : هندوان سه ادراك داشته‌اند «خلقت - حیات - هلاك» ومصریان در« مثلث منشور» شان سه‌صنم مظهر نور«هرمخیس - دع - توم» داشته‌اند وعیسویان به سه «اقنوم» معتقدند«آب - ابن‌-روح‌القدس» او سپس اشاره بدین اسلام وشریعت ماکرده پایهٔ دادگری را با سه اصل «برابری - آزادی - برادری» تطبیق میکند. ادیب‌الممالك سه بنیاداخلاقی و اساسی زرتشت نیز «گفتار -

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کردار- پندار» نیك، اشاره‌ای به اصل فراماسونها دانسته است. اگر براه خطا نرفته باشیم باید گفت: آنچه راکه او درمنظومه‌اش ذکر کرده، از استدلالات شعریست و مبنا وسند تاریخی وعلمی ندارد.

ادیب‌الممالك سپس داخل معبد فراماسونی لژ بیداری ایران را تشریح کرده میگوید داخل «معبد سلیمان» ، مانند درخت ایمان راست است ، داخل معبد ما نیز چنین است. ستون راست «یاکین» وستون چپ بنام «بوعز» است و درپای این ستونها ، سازنده معبد مزدکارگران را میداده ، درمعبد تهران نیز دو ستون است که حرف «Z» در پای ستونها نوشته شده و این حرف : رمز بوجود آوردن ، خلق کردن و مرکز کار است .

لژ تهران طولش از مشرق به‌مغرب وعرض آن ازشمال به‌جنوب و در ورودی در مغرب کارگذاشته‌شده. ساختن معبد به‌این‌شکل اشاره به نفوذ درمشرق وغرب عالم است.

در معابد فراماسونری خطی از وسط معبد میگذرد و این خط تقلیدی از خط محورمعبد سلیمان است که با خط استوا برابر بوده . ودرداخل معبدها سه ستون است که علامت دانائی - توانائی وزیبائی است . این سه ستون مظهر آفتاب ، ماه و زهره است سه ستون مزبور سه مظهر صنعت ایجاد عالم بوسیلهٔ «دانائی و فرزانگی» است که «توانائی» آنرا کامل میکند .

تشریفات قبول ورود عضو جدید

فراماسونها برای پذیرفتن عضو جدید، از روز نخست مقررات شدیدی داشتند و همواره سعی می‌کردندکه در انتخاب اعضاء بیدار و مراقب باشند. پنج سال پس‌ازتأسیس لژ بیداری ایران در تهران مرکز فراماسونی پاریس این دستور را برای استاد اعظم لژ تهران فرستادکه او نیز ترجمه آنرا بوسیلهٔ ژلاتین تکثیر نموده و بین اعضاء توزیع کرد[1] .

۱- این نشریه لژ بیداری ایران از مجموعه‌های اسناد حکیم‌الملك (حکیمی) و کاشف‌السلطنه نقل شده است

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ب . خ . ع .

مجمع عمومی ۱۹۱۱ بنا برتمنائی که از لژ اتیه فراترنل شرق اورك شده بود کنگره لژهای شرق آنرا تجدید کرده بود مطالب ذیل را داده است .

اولا ـ هرسال یك مسئله که صرف ماسونیك باشد برای مطالعه به لژها فرستاده خواهد شد

ثانیاً ـ درسال ۱۹۱۱ - ۱۹۱۲ لژها مسئله ذیل را مطرح خواهند کرد (پذیرفتن اعضاء در ماسونری) چنانکه میدانید شورای طریقت همواره این مسئله بسیار مهم را محل توجه قرارداده ودر مراسلات متعدده دقت لژها را بآن جلب کرده است . بنظر ما بیفایده نیست که بعضی عبارات آن مراسلات را در اینجا عینا نقل کنیم .

در ماه فوریه ۱۸۸۶ چنین نوشته شده است :

قصور در ادای تکلیف میدانیم اگر موکداً لژها و مخصوصاً ارجمندها را دعوت کنیم به اینکه فقرات قانون ما را باکمال مراقبت متابعت کرده دراحتیاطهائی که راجع بقبول اعضای جدید درخانواده بزرگ ما باید بنمایند رعایت روح آن قانون را بکنند.

وارد شدن یك آدم معیوب دریك کارخانه ممکن است باعث خرابی آن کارخانه وبدنامی فراماسونری درآن ناحیه بشود . پس حال و ماهیت هرداوطلب را باید تفتیش کرد ودرباره او نه تنها درمحل اقامت فعلی او بلکه درجائی که سابقاً اقامت داشته ـ تحصیل اطلاع نمایند. در دویم آوریل ۱۸۸۹ نوشته شده است شرط اصلی دوام وحسن ترکیب حوزه

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ما این است که در آزمایش و قبول بیگانگان یا برادرانی که می‌خواهند مجدداً در ماسونری داخل شوند دقت و سختگیری معقولی بکاررود . هرگاه عده ما قلیل باشد ضرری ندارد ما همقطاران خود را بایدباکمال دقت انتخاب‌کنیم هرسال مجبورمی‌شویم اسامی بسیاری از برادران خودمان را محو کنیم و این باعث تأسف و از طرفی نیز موجب اشتیاق ما بوقوع دقت در قبول بیگانگان است علاوه بر این توقف در درجه اول بقدر کفایت طولانی است برای اینکه قبل ازاعطای درجه دویم وسیم به ب.ن.. آنان‌را بخوبی شناخته‌باشیم. پایه‌استادی‌نبایدداده‌مگربه‌آنانکه صمیمی وبااستقامتند. باید مابین اعضای خود همبستگی حقیقی برقراربکنیم تااین همبستگی‌که نزدبرادرانی که‌با مشاغل ومناصب دولتی میرسندباعث شودکه درحال وعقیده اولیه خودباقی‌بمانند.

در اول ژانویه ۱۸۹۴ نوشته شده است :

لازم است دائماً بخاطر داشته باشیم که تمام آداب و رسومی که قوانین ما درباره سیر بیگانگان اختیار نموده برای این مدت است که هرکس درباره داوطلبان تحصیل اطلاع بتواندکرد و ازروی بصیرت رأی بدهد بواسطه مسامحه درآن تعلیمات مفیده غالباً اشخاص داخل طریقت ما شده‌اند که بهتر آن بود ازآن طریقت دورباشند وقایع ناگواری که گاهی اوقات در کارخانه‌های ما واقع میشود عموماً ناشی از این است که بعضی از اجزاء کارخانه‌ها بواسطه مسامحه در آنجا وارد شده‌اند .

نصایح و توصیه‌های فوق‌که شورای طریقت مقرر نموده است بیفایده نبوده زیرا که بسیاری ازماسونها را آگاه ساخته است برخطری‌که ممکن است‌متوجه‌کلیه طریقت ما بشود . بواسطه خطر لژها که کمیت اعضاء را برکیفیت آنها ترجیح دهند و مجمع ۱۹۱۱ ـ این حال را ازروی نگرانی نظرکرده است زیراکه اراء سابق‌الذکر را بدون مباحثه اختیار نموده است مسئله اکنون بدرستی طرح شده حالا باید دید راه عمران کدام است . بنظر ما مقصود مجمع عمومی این نبوده است که ما تعلیمات و دلالت‌های جدیده بشما توصیه بنمائیم برای اینکه اعضای تازه که اختیار می‌کند بی‌عیب باشد بلکه نیت مجمع این بوده است که هر لژی را چاره دردی را که ممکن است عارض

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شده باشد تفتیش کند . اولاً مناسب است حال معرفین بیگانگان را در نظر آوریم و معلوم کنیم که قبل از قبول مسئولیت وارد کردن عضو جدیدی چه باید رعایت کند و چه وسایل اطمینانی باید در این باب در دست باشد. آنگاه باید تکلیف ارجمند را در تعیین مفتشین معلوم کرد .

پس از آن مأموریتی را که مفتشین داده میشود باید تصریح نموده و دانست که برای تسهیل کار آنها چه نوع نصایح وسفارشات باید به آنها کرد و خوب است بخاطر داشته باشیم که مسئلهٔ تفتیش جزء این موضوع است که کمال مراقبت را در آن باب باید داشت زیرا که خوبی وبدی اعضای جدید بیشتر راجع به حسن تفتیش است بالاخره باید مسئولیتی را که در تعیین قابلیت داوطلب و رأی قطعی بر قبول او بر عهده خود لژ وارد میشود بنظر در آورد .

دراشارات فوق مقصود این نیست که تحقیقات شما را محدود کنیم چه آنها فقط جزء مختصری است از مسئله مهمی که مطرح شده است برعکس کمال آرزو را داریم که شما دایره تحقیقات خود را بسط دهید و امیدواریم که تحقیقاتی که کارخانه‌ها خواهند کرد حاوی تعلیمات و اشارات م . خواهد بود که بعد تمام هیئت ما از آن منتفع خواهند شد[1] .

آزمایشات حضوری ولفظی

فراماسونها مطابق قواعد وآداب و رسومی که از قدیم آنرا حفظ کرده‌اند برای پذیرفتن عضو جدید ، علاوه برامتحانات متعددی که در داخل لژ مینمایند چند جلسه سئوال و جواب نیز داشته و دارند که ازطرف رئیس دارجمنده ازتازه وارد بعمل میآید .

در لژ بیداری ایران نیز امتحانات شفاهی انجام میگرفت و سئوال و جوابهائی که قبلا چاپ شده بود در اختیار تازه واردین می گذاردند . عین این سئوالات به‌نقل از نشریهٔ

---

۱ ــ یك نسخهٔ ژلاتینی ازین دستورالعمل لژ بیداری ایران که در بین اسناد مرحوم حکیم‌الملك بوده ، نزد نگارنده موجود است

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از بیداری ایران چنین است[۱]:

س ـ اسباب ارتباط ما چه چیز است ؟

ج ـ فی .·. است .

س ـ فی .·. چیست ؟

ج ـ دایره اتفاق و اتحادی است که باعضای خود علم تفکر را می‌آموزد .

س ـ آیا شما م .·. هستید ؟

ج ـ برادران من مرا به این صفت می‌شناسند .

س ـ چرا اینطور جواب میدهید ؟

ج ـ برای اینکه یکنفر شاگرد باید بخود اعتماد نکند و برحذر باشد از اینکه قبل از تصدیق برادران بر صحت خود حکم کند .

س ـ م .·. چگونه کسی است ؟

ج ـ کسی است که تولد شده باشد به‌آزادی و دارای اخلاق حمیده باشد و غنی و فقیر را مثل هم دوست بدارد و باید با تقوی باشد .

س ـ تولد به آزادی و داشتن اخلاق پسندیده چیست ؟

ج ـ ولادت به آزادی آن است که انسان از عالم رذائل رحلت کرده بواسطهٔ هدایت در این مقام خود را دارای حیات با سعادت تازه مشاهده نماید .

برای اینکه دارای اخلاق پسندیده شود باید عدالت و حقیقت را بر همه چیز ترجیح دهد. وافعال خود را باین امور مطابقه نماید .

س ـ چرا میگوئیم م .·. باید غنی‌وفقیر راکه‌با تقوی باشند بالسویه‌دوست بدارد؟

ج ـ برای اینکه م .·. حقیقی باید قدر و فضیلت انسانی را بواسطهٔ اخلاق او گرامی بدارد . سرمایهٔ عقلائی‌اکتسابی‌یا دولتهای ظاهری که بکار می‌بریم . اینها همه خارجی هستند . قسمت مشخص باین چیزی است که همیشه با اوست آن ثبات وعزمی

---

۱ ـ از اسناد خصوصی‌حسین یزدانیان محقق جوان، با تشکر فراوان مورد استفاده قرار گرفت .

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

است که در اینان بامور حسنه بکار میبرد .

س ـ تکلیف‌م .·. چیست ؟

ج ـ گریختن از رذائل و بکار بردن فضائل .

س ـ فضائل را چگونه بکار باید برد ؟

ج ـ در دائمی پرداختن بوظایف می .·.

س ـ این وظایف کدامند ؟

ج ـ کار بزرگ می .·. ساختمان جهان است سعادت آخری بنیاد ترقی عالمان است باتمامی قوای فاعله و عامه انسانی .

س ـ م .·. باید بچه کار سعی کند ؟

ج ـ باید خود را بطوری منشاء آثار و فواید عامه کند که نتایج اعمال خیریه او در همه جاوبهمه کس لاینقطع عاید شود .

س ـ شما درکجا بهمی .·. پذیرفته شده‌اید؟

ج ـ در یك ل .·. عادل کاملی.

س ـ ل .·. چگونه عادل و کامل میشود ؟

ج ـ (۳) او را نظم میدهد (۵)روشن مینماید (۷) عادل وکامل میکند .

س ـ این جواب را تفسیر کنید .

ج ـ آن (۳) عبارتست این سه‌ارگان با پنج چراغ ل .·. هستند ولی اقلا .... عضو جمع باشد تا بتوانند از روی اصول صحیحه واردین تازه را پذیرائی کنند . از این عضوهااقلا باید سه‌تن دارای رتبهٔ استادی باشد و دونفر دارای رتبه رفاقت. سه‌نفر از ماسن که اقلا یکی از آنها استاد باشد یك ل .·. ساده را که فقط لایق مشورت‌باشد میتواند تشکیل کند . از اجتماع ۵نفر م .·. که سه نفرشان استاد و یکی رفیق باشد ل .·. عادل تشکیل میشود و این ل .·. میتواند قضاوت و محاکمه نماید بالاخره ل .·. کامل مرکب است از (۷) عضو چنانکه در فوق ذکر شد و فقط دارای حکومت مطلقه می .·. میشود .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

س ـ چند وقت است که شما م.·. هستید ؟

ج ـ از وقتی که بروشنائی رسیدم .

س ـ این جواب چه معنی دارد ؟

ج ـ حقیقتاً م.·. نمیشویم مگردر آنوقتیکه عقلمان بحقایق می.·. گشوده شود.

س ـ بچه بشناسیم که شما م.·. هستید ؟

ج ـ بعلامات و اقوال و لمس.

این جواب را توجیه کنید ؟

ج ـ یك م.·. از رفتار منصفانه و صادقانه و بگفتار صدق و حق . و بالاخره با اقدامات برادرانه وهمدستی درتعهدات جانی ومالی (لژ)خودرا میشناساند .

س ـ علامت می.·. را نشان بدهید ؟

ج ـ علامت رانشان میدهد .

س ـ یعنی ترجیح میدهم که هم.·. بدهم.·. که بمن سپرده ... نکنم .

س ـ کلمه رمز دخول چیست ؟

ج ـ (دراینجا بایستی رمز تفهیم شده بکار برده شود)

س ـ مفهوم این کلمه چیست ؟

ج ـ موافق توراة این کلمه اسم اول کسی است که طریق حدادی و استعمال فلزات را منکشف نمود .

س ـ ل.·. چیست ؟

ج ـ ل.·. مقام است .

س ـ چرا م.·. ها کارهای خود را با اشاره وحروف انجام میدهند ؟

ج ـ به این دلیل که تمام قوای عامه که باید در خارج منشاء اثر و نتیجه شوند لازم است . که نخست در یکجا مجتمع و متراکم گردند تا پس از آن که بواسطهٔفشار و تراکم قوت و قدرت عاملیت آنها باعلی درجه رسید آنوقت بطوری به خارج منبسط

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

شوند که هیچ مانعی با آنها مقاومت نتواند کرد .

س ـ م ∴ را بچه میتوان تشبیه کرد ؟

ج ـ بیك سلول اجسام آلی و خاصیة تخم مرغ که در اندرون خود موجودی را که منشاء قوه و اثر است پرورانده پس از رسیدن و تکمیل خارج میکند همین مغز کلمه انسانی به منزله کارخانه پوشیده مستوری است که بتوان آنرا مظهر [یك کلمه خوانده نشد] غیرمتناهی عالم امکان فرض کرد.

س ـ در صورتیکه افعال می ∴ در محل غیر محفوظی جاری شوند آنرا بچه اصطلاح و عبارت بیان میکنند؟

ج ـ از این اصطلاح و عبارت م ∴ ها ملتفت میشوند که مقام ایشان محفوظ نیست و اقوال و افعال ایشان را ممکن است که اشخاص خارجی دریابند .

س ـ نگهبانان و قوائم ∴ شما کدامند ؟

ج ـ سه قائمه فرزانگی ∴ توانائی ∴ زیبائی ∴ که نماینده و مظهر آنها پیر ـ وسزابل) و دو (سورویان) او میباشند .

س ـ چگونه این سه قائمه ∴ ومجازی نگهبان ل ∴ یا بعبارت آخری ریاست اعمال موحده م ∴ ها را بعهده میگیرند ؟

ج ـ فرزانگی ∴ پدیدار میکند توانائی ∴ انجام میدهد ، زیبائی ∴ آرایش می نماید .

س ـ چه شمارا واداشت که طریقهٔ می ∴ را اختیار کنید ؟

ج ـ تیره‌گی ـ نادانی ـ طلب نور بینش وآگاهی .

س ـ بچه هیئت محرم اسرار می ∴ شدید ؟

ج ـ بهیئتی که نه برهنه بودم و نه مستور ووضعی میان این دو حال داشته وهیچ نوع فلزی همراه من نبود .

س ـ نکته عرفان این هیئت را بیان کنید ؟

ج ـ علامت آن است که شخص محرم باید با صداقت و اعتماد کامل در حضور

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

برادران طریقت خود حاضر شود .

ـ و آن می‌رساند فروتنی و خضوع را که درطلب حقیقت باید بخودهموار نماید.

ـ وآن علامت است از اینکه از نزدیکی عمل و مقام مقدس شخص محرم باید لازمه ادب واحترام رابجای آرد .

ـ و آن کنایه است از بی طمعی و تجرد واینکه باید در مقام نیل مراتب تکمیل بی مضایقه و دریغ خودرا ازدوایر مضره دور نماید .

س ـ بچه ترتیب اجازه دخول در ل.·. حاصل گردید ؟

ج ـ ...دق الباب

س ـ دق الباب کنایه ازچیست؟

ج ـ بطلب تا بتو بدهند.·. جستجوکن تا بیابی .·. دربکوب تا برویت بازکنند.

س ـ بعد از دخول در معبد بشما چه روی داد ؟

ج ـ پس ازامتحانات متعدده باتصویب برادران م.·.ل.·.مرا به می.·. پذیرفت.

س ـ این امتحانات کدامند وحکمت آنها چیست ؟

ج ـ این امتحانات مشتمل بر سه مسافرت وحکمت آنها هدایت من بود به‌سپردن شاهراه اصلی درطلب حقیقت .

س ـ بعد ازتحمل آزمایش دیگر چه‌کردی ؟

ج ـ پیمان بستم وسوگند یاد کردم که‌اسرار طریقه را پنهان دارم در هر زمان و هرحال اطاعت احکام طریقه را باراستی ودوستی تمام بکار بندم .

س ـ در چه‌ساعت م.·. ها کارهای خود را افتتاح می‌نمایند

ج ـ برحسب استفاده وکنایه به‌کارهای م .·. ها در وقت شروع و در ساعت ... انجام می‌گیرد .

س ـ این ساعات استعاری و کنایتی یعنی چه ؟

ج ـ این ساعات کنایه از آن است که انسان قبل از آنکه وجودش منشاءاثری بشود نیمه زندگانی خود (یاروزگار خودرا) می‌پیماید ولی ازین به بعد تا آخر عمر

pdf:tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

بدون درنگ بتدارك ایام گذشته بکوشند .

سعی نمایند که آسایش و رفاهیت وخوشبختی ابنای جنس بشررا باندازه‌ئی که مقدور است فراهم نماید .

س ـ این که م.·. ها قبل ازشروع بکار عادتاً وقت را میپرسند چه حکمت‌دارد ؟

ج ـ این سئوال کنایه این نکته است که برای آنکه قوه وتوانائی شخص با فایده و نتیجه بمصرف برسد باید بموقع و بجا باشد و دسترسی و وصول بترقی ممکن نمی‌شود مگر بوقت و ساعات مناسب پس برای اقدام بهر کار خیلی اهمیت دارد که تشخیص موقع مناسب مساعد را غنیمت شمارد و بپرهیزد از اینکه دیرتر از موقع یا زودتر از موقع مناسب بهر کار دست به‌آن کار زند که هر دو صورت موجب پشیمانی و ناکامی خواهد بود .

س ـ من شما چیست ؟

ج ـ ... سال .

س ـ این چه معنی دارد ؟

ج ـ چون از م.·. طریقه او را سئوال کنند در واقع طریقه او را پرسیده‌اند وچون شاگرد م.·. در ابتدای‌کار باید سعی کند که به سه (.·.) عدد اول واقف‌شودپس سنین عمر اول .·.·. سال است .

س ـ از تأمل وتفکر درخصوص‌کشف خواص عدد (.·.)چه نتیجه حاصل‌گردید؟

ج ـ معلوم کردم که هر چیزی (.·.) است زیرا که افراد جزوی هستند از یك کل که شامل .·.وخارج نیست .

س ـ از تأمل درحقیقت وکیفیت(.·.) چه‌استنباط کردید ؟

ج ـ معلوم‌کردم که بواسطهٔ حضورادراك انسان بلفظ(.·.) یعنی‌شیئی غیرمحدود را می‌خواهد محدودنماید . بنابراین(.·.)واقع می‌شود مابین دوغایت بی‌اصل موهوم‌که فقط الفاظ ظاهره مصنوعه صورت وجود به‌آن می‌دهند .

چنین استنباط‌می‌شود که‌مظهر یا تمثال مجسم هستی یاحقیقت درعالم‌خارج

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عدد (∴) است.

س ـ چرا ؟

ج ـ بعلت اینکه هستی یا (موجود) در نظر ثالث حد واسطه ایست که ریاست منصله برآن صدق مینماید یادرآن جلوه‌گر می‌شوند .

فراماسونها هنگامی که جلسات رسمی خود را تشکیل **سخنرانیهای داخلی** می‌دهند ، اغلب سخنرانیهائی در بارهٔ مسائل اجتماعی ،سیاسی **لژ تهران** و مرامی ایراد مینمایند . اکثر سخنرانیها سرّی است و پس‌از اینکه چاپ و توزیع می‌شود فقط به نظراعضاء لژمی‌رسد ، بهمین جهت تا کنون‌هیچ کس غیر از خود ماسونها نتوانستند از مضمون آنها مطلع شوند . از بین ۱۵ رساله‌ای که جمع‌آوری شده‌یکی از آنها راکه مسیولاتس‌ویزیوز رئیس مدرسهٔ الیسانس‌بفرانسه نوشته وپس‌از ترجمه‌دریکی‌از جلسات‌لژ بیداری ایران خوانده‌شده‌عیناً نقل‌می‌نمائیم مقدمه این رساله که عین آن در اختیار نگارنده است و به خط ادیب‌الممالک‌می‌باشد چنین نوشته شده :

« این رساله راب ∴ [1] مسیولاتس و ویزیوز در ل ∴ ب ∴ [2] ا ∴ [3] ۴۰۰۰ بفرانسه انشاء کرده و ب ∴ وثوق‌الدوله آن را به فارسی ترجمه کرده و ب ∴ دبیرالملك بطبع ژلاتینی مطبوع نموده وبه‌عموم ب ∴ ن [برادران] متحد م ∴ تقسیم‌شده به‌تاریخ سه شنبه هفتم شهر جمادی‌الاول ۱۳۲۹ مطابق ۱۶ جوزاء .

تعاون م قی ∴

ب ـ عزیز من

این قاعده در میان ما معمول شده است که در جلساتی که‌ب ∴ ن تازه در معبد قبول میشوند یکی از اعضاء کا ∴ نه [کابینه] برای ارشاد و تکمیل ملکات اخلاقی ب ∴ ن نکتهٔ از نکات طریقه م ∴ تی را شرح و تفسیر کند و دیگر برادران اصغاء نمایند .

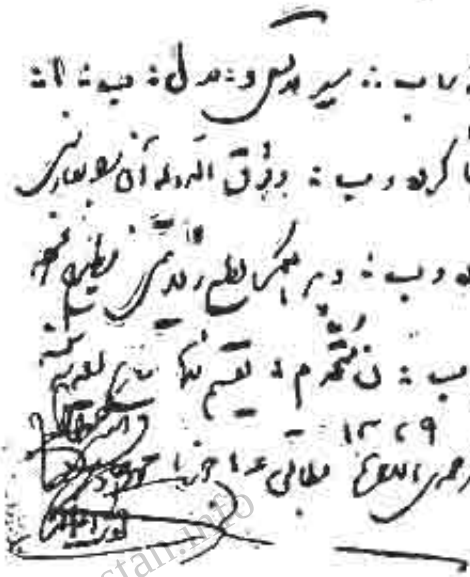
۱ ـ ب : بمعنی برادر .

۲ و ۳ و ۴ ل ∴ ب ∴ ا ∴ بمعنی لژ بیداری ایران .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دستخط ادیب الممالک در مقدمه رساله لاتس ویزیوز

ماه گذشته ب.. خطیب این وظیفه را برعهده گرفت وشرحی درباب حکمت واهمیت سر پوشی که یکی از نخستین تکالیف م.. نی است اظهار نمود .

اینك من نیز اجازه خواسته‌ام که این تکلیف را بنوبت خود اداء کنم و موضوع نطق خودرا (تعاون) که یك تکلیف دیگرم .. نی است قرار میدهم . چه من این تکلیف را از تکالیف دیگر حتی از سکوت وسر پوشی نیز واجب تر ومهم تر دانسته شرح وتفسیر آنرا نیز دشوارتر تصور میکنم . زیرا این تکلیف دارای صور وظهورات متعدده ایست که ایفای هریك از آنها درغایت صعوبت ومستلزم یك ملکه راسخه وتربیت عمیق م.. است . ودر حقیقت اثبات این معنی نفی یك مثل سائر کهنه ایست که آثار حقیقتاً حزن انگیز آن هنوز درجریان تمام ترقیات انفرادی واجتماعی عالم بشریت باقی وآن مثل این است : آدمی گرگ است برای آدمی .

اولا باید دانست تعاون چیست ؟ تعاون یك عقد واتحاد ورابطه اتصال محکمی است که مابسط وتعمیم آنرا درتمام نوع بشر آرزو میکنیم . ولی من باب قصور استعداد ونواقص آداب واخلاق امروزه مجبوریم علی العجاله این معنی را بطور تمامیت وکمال

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

درمیان قسمت کوچکی از نوع بشر یعنی ف .·. م .·. ی بکار بریم .

تعاون یك پیمان معاضدت متقابل و حمایت متبادلی است که باید تمام ف .·. م .·. هارا درحیات دنیاما نند برگهای یك درخت و اعضاء یك عائله متحد نماید . بالاخره تعاون عبارت است ازمجموع خیالات وحیات و افعالی که بواسطه آنها مخاطبه بنام ب .·. که میان ف .·. م .·. هامعمول است باید تعبیر نام یك اتصال حقیقی ومواحدت متین ومحکم باشد نه مجرد لقلقه لسان والفاظ خالی ازمغز ومقدار .

ازفحوای کلمات سابقه اجمالا معلوم میشود که تعاون بعقیده من اساس و بنیان ف .·. م .·. ی .·. است . اینك سعی میکنم که این دعوی راثابت نمایم : اگردررساله تعلیمات شاگردی که همه شماها دردست داشته اید درهمین کتابچه مختصر که مندرجات آن برای ما باید خیلی گرانبها باشد تعریف ف .·. م .·. را بجوئیم این عبارت را خواهیم یافت .

ف .·. م .·. مردی است آزاد وصاحب ملکات نیك که عدالت وحقیقت را برهمه چیز ترجیح دهد و بواسطه وارستگی از اوهام پست عادی غنی وفقیررا یکسان دوست بدارد در صورتیکه متقی و پرهیزگار باشند اکنون بیندیشیم ب .·. ن من که چرا این آزاد مردان وخداوندان سیرتهای پاك که سلطنت عدل واستیلای حق را گرامی ترین آمال خود میدانند ایجاد این اساس را که ما بعضویت آن افتخار میکنیم لازم شمرده و ضرورت چنین اتحادی را حس کرده اند ؟

آیا میتوان تصور کرد که این اشخاص جز مبادله نظریات فلسفی ورسائل خیالیه خود مقصودی نداشته فقط باین امید که تدریجاً افکار آنها درعالم خیال ووجودذهنی کسب حالات وصور جدیده کند بضرورت چنین تأسیس قائل شده اند ؟ من چنین فرضی رامعتقد نیستم . چه این نکته را نباید از نظر دورکرد که مجامعی که کم یا بیش تعداد اعضا در آنها معتبر باشد برای تولد و تکوین خیالات فلسفی جایگاه مستعدی نیست . خیال درحالت وحدت وانقطاع بهتر شکننده میشود . بعلاوه این خودلافی گزاف وزیاده طلبی جسورانه ایست که پس از پنجاه قرن که انسان متفکر در عالم هست اکنون تمنی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

چند از اشخاص هر قدر خودرا متبحر وصاحب نظر تصور کنند انجمن کنند تا برای معانی عدالت ومساوات اجتماعی وامثال آنها صورفکریه بدیع تر وزیباتر از آنچه تاکنون بنظر دانشمندان سلف رسیده است بیندیشند . یاجهد کندکه فضیلت راستی را بردروغ یاعدل را برظلام یا بردباری را بر تعصب یا درستی بر تقلب یا عفو ورحمت را برفظالت وقساوت . بالجمله مزیت تمام فضائل را بر رذائل بهتر از پیشینیان ثابت وروشن نمایند .

ب . . ن ازاین بیانات من تصور نکنندکه ف . م . . مکلف باداى یك وظیفه ارشادی وتعلیمی نیست . بالعکس هرکس طالب وسایل حسن استعمال قوای انسانی وحسن تفهم تکالیف خود باشد این وسائل رادرمعابد ماخواهد یافت ، وازاین راه بکمالات نفسانی ومقامات اخلاقی خواهد رسید . در معابد ماست که هر انسان عاقل و معتدلی باطمانینه قلب وسکون خاطر به تناول حظ اوفی وسهم اتم ازخطوط روحانیه موفق تواند شد .

لکن باید در نظر داشت که کثیری ازاعاظم فلاسفه نام معانی ومدرکاتی راکه برای اصلاح افراد و اجتماعات بشری مفید دانسته اند در تضییقات خود باشارات فائقه تأیید تخلیه کرده اند وتکلیف تعلیمی ما نسبت بامعانی ومدرکات [یك کلمه خوانده نشد] از حدود شرح وتفسیر تجاوز نتواند کرد وبالجمله تکلیف ارشادی وتعلیمی ف . . م . . ی هرچند تکلیفی نغز و نجیب ومهم است ولی تکلیفی دیگر اجل والطف واسنی بر ف . . م . . وارد است که مزیت آن بر نخستین مزیت وجود خارجی بروجود ذهنی و مزیت فعل برقوه وعمل براندیشه وحقیقت برتوهم است .

این تکلیف ثانوی یك جبهه مبرم و کوشش دائمی است برای بنیان تدریجی دوره حقیقت وعدالت وبرادری که گرامی ترین وسیله آمال ماست و برای ظهور رسائل استکمالاتی که درجات نازله آنها نیز باحرارت و عشق بسیار آرزومیشود وبا خون دل وتعصب مفرط بدست میآید. بالجمله ب . . فی . . من هرچند در خود مقام ف . . م . . ی است که مدرسه عالیه تربیت وتعلیم اخلاقی باشد اما باید پیشتر در ایجاد کارگرهای جدی وفعال سعی کند نه آنکه اهم خودرا به تکثیر عدد دانشمندان صاحب نظر و خیال آفرین مقصور گرداند . چه اگر ف . . م . . ی مدارك مدیون خودرا فقط بسرحسب اصول

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عالیه فلسفی و نکات حسنه اخلاقی تربیت کند و از آن حث و بعث حاصل خیزی که باید درعالم اجتماع بشری این جماعت را جد مشهور وعمله عاشق فتح و نصرت افکار م.ن.ی کند غافل نشیند کار خودرا ناقص واعرج گذاشته است .

اینجاست ب.ن عزیزمن که مابین افراد جمعیتی که می‌خواهد کار خود را بنظریات عادی از عمل ومفاهیم اعتباریه ذهنی محدود کند بلکه مدعی است که انسانیت را بجانب یك آتیهٔ نورانی که سعادت وکمال مطلوب اوست سوق کند ضرورت یك تعاون محکم و تزلزل ناپذیر با یك وضوح ساطع و لامعی احساس می‌شود .

پیش از این گفتیم که افکار بدیعه و اندیشه‌های باریك و بارور کمتر از مجامع کثیرالاعضاء حاصل می‌شود بلکه عادتاً از شخص واحد یا جماعت قلیل به صدور می‌رسد.

همانطور که عقیدهٔ مذکور علی الظاهر دور از صحت نیست یك قانون قلیل الاستثنای دیگر بما می‌آموزد که آن ابداعات و تجددات سیاسی که باید بوجود خارجی وظهور نفس الامر مخصوص شوند جزاز جمعیتی کثیرالافراد مرکب از اشخاص صاحب عزم و ثابت العقیده بطور مفید و ثمربخش حاصل نتواند شد .

شخص واحد انسانی که در دارالملك خیال قوی است ، در مقابل حقایق خارجی که مانع ترقیات بشری هستند ضعیف است وتقریباً بالضروره در عملیات اصلاحیه سیاسی که اقدامات یك جمعیت متحد ممکن است کسب موفقیت کند ، آدم تنها و بی‌کس به یأس و نومیدی محکوم است . همین است دلیل باریك و محکمی که ما را بسوی تعاون و تظاهر حقیقی مجبور می‌نماید .

جدوجهد متفرق و غیر منظم ما هرقدر ازروی خلوص نیت و صفای قلب باشد عقیم و بی‌حاصل می‌ماند ، همین که مانع نظم و ترتیب ومتوجه بمقصد واحد شد غالباً بحسن نتیجه و کمال توفیق ومصارمه می‌کشد .

اکنون که علل وجودیه تعاون م.ن.ی را بر حسب نظریات خود بسمع ب.ن رساندم سعی می‌کنم که کیفیت بکار بردن این مواحدت برادرانه و ترتیب اجرای این عهدنامه مظاهرت نامه را که انتاج عملیات ما فقط متوقف برحسن اعمال آن است نیز

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

برای شما تجزیه کرده بسائط ضروریه آن‌را بشما ارائه کنم .

اولا بدانید این همکاری و همدستی دائم ، این توازن و تقابل در عملیات که سرچشمهٔ تمام‌قوای ماست باکمال سطوت واستیلا برماایجاب می‌کندکه ما ف..م..ها اتم واکمل‌انواع اعتماد وحسن‌ظن‌نسبت بیکدیگر اعمال‌کنیم .

مخصوصاً این نکته را نباید فراموش کنیم که کار ف..م..ی بالتمام در معابد انجام نمی‌گیرد چه معبد در حکم‌مدرسه است و زندگانی در حکم میدان وسیع‌عملیات که ف.. م.. باید رفتار خود را در این میدان با تعلیماتی که فرا گرفته است‌منطبق نماید . از همین نقطه نظراست که اگر کسی اعتقاد کند که تعلیمات یك سال .. برای تمام مواقع زندگانی متضمن یك دستورالعمل صریح معینی است ، تصوری طفلانه‌کرده است .

بسا خیال‌ها و طرح‌ها ، بسا اصلاحات و ابداعات ف.. م .. ها خیال خودرادر خارج برای تقویت وتائید یامنع ونظارت باآنها صرف می‌کنند . در صورتی که‌هیچوقت حتی در اساس و کلیات‌آنها نیز صحبتی در کار.. نه‌های م.. نی بعمل نیامده است.

در امثال این احوال اگر صراط حق مشکوك یا مخفی باشد تکلیف یك ف.. م .. حقیقی چیست ؟ اگر ف..م.. درچنین موقعی به‌تنهائی خط‌حرکت و رفتارخود را معین‌کرده به مشاورت واستقامت ازفکر وتجربه ب..ن مبادلات نکند خطراتی‌راکه کمتر قابل عفواست مرتکب شده . چه اینگونه‌رفتار ممکن است درصورت عدم اصابت یك حرکت استکمالی طبیعی‌ومفیدرا فاش و بی‌اثر کند یا یك نمو وخیم‌الاثری‌راتسریع و ترویج نماید و برفرض اصابت و یاعادت نیز ممکن است ب..نی را که معاونت و معاضدت آنها صاحب این رفتار یا مفید وصمیمی توانستی بود در صراط باطل متوقف گذارد ، تا از روی غفلت و بی‌خبری‌آنها نیز برخلاف صلاح کارکنند وخیروفلاح در میانهٔ این کشمکش مغفول غیرمعمول بماند . بنابراین نخستین‌کلام جامعی که دارای معنی تعاون مطلوب باشد، چنین خواهد بود : موقع استفاده ازدانش وتجربه ب..نرا از دست‌ندادن و از [چند کلمه پوشته نشدم] افکار ونظریات خود برآنها غفلت روا

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نداشتن پس هروقت در بیرون معاینم . نی عده ازب . ن برحسب اتفاق در شغل وعمل شریك شوند اولین وظیفهٔ آنها این است که هم در نتیجهٔ مطلوبه از عمل هم در اختیار خط حرکتی که مؤدی بمطلوب تواند شد از روی اعتماد صادق و کامل با یکدیگر متفق و هم رأی شوند .

همین مطلب است که چندین بار در این کا . نه ازب . . ن وکیل خود درخواست کرده‌ایم اما بدبختانه باید اقرار کنیم که نتیجهٔ بزرگی براین درخواست ما مترتب نشده است . چرا؟ زیرا که عنصر اصلی این همکاری و همدستی خالصانه که حسن ظن واعتمادات در میان ب . . ن مفقود بوده است و بهمین دلیل هروقت مجامع شوریه داشته‌اند جز مبادلهٔ الفاظی خالی از حقیقت حاصلی نداشته است در این مجامع به جای آنکه چنانکه رفتار ب . . باب مقتضی است بی‌شائبه خودداری و امساك خیالات وآمال وطرحهای خود را در دامن ریخته بیکدیگر تسلیم کنند غالباً یك صمیمیت و سکوتی با احتیاط که باید دشمن در میان خود مراعات کند بکار برده‌اند .

پس قدم اول در شاهراه تعاون حسن ظن واعتماد است ومن هرچند گمان می‌کنم که از اثبات فقدان این خاصیت درمیان ب . . ن کسی رامتعجب نکرده باشم . یقین راسخ دارم که این نقیصه قابل اصلاح و علاج است چه موافق یك قانون طبیعی که در علم نفس و قوای نفسانیه مقرر ومسطوراست حسن ظن و اعتماد خود مولد حسن ظن و اعتماداست چنانکه ترقی با اسائه ظن و مذاجات نیز موجب شیوع و سریان همین صفات است . آنان که درمیان شما سخنان مرا بعلائم صحت مقرون دیده‌اند اگر عادت کنند هروقت در حالات زندگانی اجتماعی وجدان ف . . م . . نی آنها دچار دغدغه و تردید می‌شود .

ب . . نی را که در آنها صلاحیت اضائه وارشاد می‌بینند بازهستهٔ شبهات خودرا برآنها عرضه دارند و دلائلی که موجب حیرت وتذبذب آنهاست بازگفته باوساوسی که آنهارا دراحدی الطریقین متوقف دارد اظهار نمایند وبالجمله از آنها یك کنکاش برادرانه مسئلت کنند بروجه تعیین مزد این زحمت را بازخواهند یافت و این ترتیب حسن ظن مطلق و اعتماد تام را که برای اقاضه یك صورت وجدانی جمعی برکا . . نه وسیلهٔ واحده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

است به‌تدریج محقق تواند نمود .

بنابراین زنهار ، ای برادران از اجتماعات مخفی و مستور از یکدیگر و مکیدت به سیاه دلی نسبت بهم حتی از احتیاط و مبالغه در تحفظ و امساك کلام که این جمله موجب سلب اعتماد متقابل ب.ن از یکدیگر می‌شود .

بدانید ب.ن که سلامت و نجات از این راه بیرون نیست و تعیین کنید که اگر یکی از ما ها در حالت حاضر فریفته و منخدع شده یا گرفتار رنج و عذاب باشد آن فریفتگی و رنج و زحمت در آن واحد به جملگی ما ها فرداً وجمعاً عاید ومتوجه شده است .

پس ، درست شد که اعمال حسن ظن از لوازم اعمال تعاون است بلکه انفکاك این دو عملا و تصوراً از یکدیگر ممکن نیست ، لکن باید بدانیم که برای تحقق تعاون حسن ظن تنها نیز کافی نیست چه هیچکس از شخص متردد و متزلزلی که از یمین و یسار خود استشاره کرده علی الظاهر با هر عقیده متمایل شده اما چون قدر و قیمت سخنهای جاهلانه را که لفظاً تصدیق می‌کند برحسب حقیقت مستشعر نیست شاید بالاخره پس از استشاره از این و آن برای شخص خودکار می‌کنند غائب‌تر وخاسرتر نیست .

هنوز برای آنکه یك گروه آدمی بتوانند حقیقةً براصول تعاون کار کنند، آزاد است که علاوه بر حسن ظن واعتماد متقابل یك دستورالعمل عمومی و یك نظام هیئتی را دارا باشند . من نمی‌خواهم اکنون در باب نظام هیئت م.ن فی شرح و بسط زیاد بدهم همینقدر گفتن کافی است که بعقیدهٔ من آن دستور انتظامی که فراگرفتن آن در غایت دشواری است و احکام آن دور از قطعیت است و سهو و غفلت در مراعات آن بسیار واقع می‌شود دستور و نظامی است که باید اشخاص کثیرالعدد را تابع خویش کند.

من تصور می‌کنم یکی از علل واسباب عظیم عملیات ما که نظیر آن را در استرضای کامل مشروطیت ایران نیز مشاهده می‌کنیم عدم غایت و توجهی است که نسبت به تصمیم اکثریت که روح و اساس جمله نظامات اجتماعی و عنصر اصلی حکومت مشروطه است مرعی می‌داریم .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مملکت ایران که در طول قرون متکاثره درتحت فشاراصول استبداد وارده مطلقهٔ شخص واحد اسیر بوده است عجب نیست اگر از فرط عطش والتهابی که برای آزادی اظهار می‌کند و نظر به‌عکس‌العملی که نتیجهٔ تضییقات سابقه است متوقع امری شده باشدکه‌هیچ‌قومی درتحت‌هیچ قاعده‌ای بدان نائل نتوانندشد. وآن‌ادارهٔ‌امورملکی است به توسط مجموع اهالی اجتماعاً وبه توسط هریك از آنها انفراداً .

اختیاراتی که درحکومتهای ملی به افکار عمومی تفویض ودر پارلمان متمرکز می‌شود ، مقوم‌ومشخص این‌حکومت هاست پس اگرکسی این اختیاراترا ازاختیاراتی که ملوك و سلاطین درحکومتهای استبدادی غصب می‌کنندادلی باطاعت و انقیاد ندانند یك خطای خطرناك بلکه یك خیانت عظیم نسبت به وطن ارتکاب کرده است . چه نتیجه این خیال که بدبختانه در بعضی اشخاص طبیعی است جز به هرج و مرج و نفی مطلق حکومات یعنی به یك ترتیب یا بی‌ترتیبی که مستلزم تفویض اختیارات به‌عموم افراد یعنی سلب اختیارات ازتمام افراد باشد مؤدی نتواند شد .

این مسئله نیز واضح ومسلم است که‌اطاعت تام نسبت باکثریت برای تمام‌اهالی مملکت ثمره یك تربیت و تعلیم سیاسی طولانی است . هنوز فرانسه‌هابه طور کمال‌این قاعده را رعایت نمی‌کنند و در میان اقوام‌اروپ فقط انگلیسها به کمال ، اهمیت این قاعده اعتراف دارند .

اما من آرزو می‌کنم‌که در نزد جمعیت کوچك برای استکمال اخلاق و تحصیل شرافت وسعادت‌حقیقهٔ دراین خانه جمع‌می‌شوند این اصل که حقیقت و روح‌حکومت عالیه بیشتر مقبول‌ومحترم باشد . یعنی‌وقتی که ف.م.: های‌یك ك. نه‌به‌اکثریت قطع و تصمیمی کردند به جای‌آنکه همهٔ آن را مانند یك وظیفهٔ مشاقه و تکلیف‌معتبر تلقی کرده دائم در فکر آن باشند که معافیت خود را ازآن اختلاس نمایند ، جملگی آن قطع و تصمیم را چون یك فریضهٔ مقدسه و شغل محبوب استقبال نمایند ، چه این اراده ایست که بی شائبه اکراه و اجباراً از اکثریت جمعیتی صالح که هریك بر حسب وجدان خود رأی داده‌اند صادر شده و بنا براین مغایرت آن با صحت و اصابت بیشتر

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تواند بود .

قبل‌ازآنکه در مسئلهٔ تعاون که بدون آن اساس ف .. م .. ی‌ها ممکن نیست (به همین دلیل باید از صمیم قلب متوجه آن باشیم) نتیجه بگیریم لازم است یك وجه دیگر از این تکلیف اساسی راکه شاید در بادی نظر به اوج اولی متناقض به نظر بیاید و با هم‌دستی تام در امور مشترك که تا کنون از آن سخن راندیم منافی فرض شود نیز به سمع ب .. ن برسانم .

تمام این وجه تعاون که ازانضمام دو کلمه متباعد آن مفهوم به یکدیگر حاصل می‌شود (تعاون انفرادی) است و برای اینکه خوب مفهوم می‌شود از این کلمه مبهمه چه قسم تکالیفی در نظر داریم . اندك توضیحی لازم است :

درالتزام نامه م .. نی‌که تمام ماها در موقع وصول بروشنائی امضا کرده‌ایم و بمطالعهٔ دقیق آن تمام تکالیفی‌راکه برما وارد است بطورصریح ایضاح مینماید این دو جمله مندرج است :

یکی آنکه «من وعده‌میدهم که باغیرت وثبات ونظم درکار ف .. م .. بکوشم»

دیگر آنکه « من وعده میدهم دوست داشته باشم برادران خود را وباآنها بتمام قوه خودمعاضدت کنم ودرهرموقع‌قانون بزرگ تعاون انسانی‌راکه مسلك اخلاقی ف .. م .. ی است بکار برم.»

نخستین این‌دوجمله‌که تکلیف فاعلیت وعاملیت م .. نی‌را اعلام میکند. مشکل اول تعاون‌راکه تاکنون ازآن بحث میکردیم و میتوانیم آنرا تعاون اجتماعی بنامیم متضمن است، ومن در اثبات این معنی‌که فعلیت م .. نی جز با رعایت اعتماد و نظم و ترتیب‌که همکاری وهمدستی نتیجه‌آن است عملا وتصوراً ازقوه بفعل نمیآید بقدرکافی سخن راندم .

جمله ثانی‌که بیشترمربوط است بتعاونی‌که فعلاازآن سخن میگوئیم معنی‌آن‌را بصورت‌دیگردرنظرما جلوه می‌دهد: دراین‌جمله می‌بینم‌بدون اینکه بتکلیف‌اجتماعی ف .. م .. ی اشارتی شده باشد بما امرشده وبطورصریح وعده دادیم‌که یك‌دیگررا

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دوست بداریم و با تمام قوه خود با هم معاضدت و مساعدت کنیم . اکنون باید دید که کدام است آن مساعدت واثم وجدی که هر ف.. م .. به ب.. ن خود مدیون است و حق دارد بنوبت خود از آنها متوقع باشد؟ آیا مراد همین دستگیری اولی وفطری انسانی است که روابط نوعیت رعایت آن را بدرماندگان و مصیبت زدگان الزام میکند یا همان اعانتی است که غنی به فقیر مدیون است زیرا که روح انسانی از مشاهده فقر و فاقه متألم میشود یا همان احسان اقویا به ضعفاست که ضعف و بی چارگی آنها آنرا جلب میکند؟

البته هرگاه یك م.. ن در مقابل م .. دیگر یا این قانون بزرگ انسانی که دستگیری ضعفا و کشف هموم درماندگان را برما واجب میکند مخالفت نماید از رتبه ومقام خود منحط و تنزل میشود .

اما سخن اینجاست که تکلیف ف.. م.. باینقدر محدود نیست وچون خودرا باین مقدار قانع کند بیشتر از یکی از صور تعاون را که رأفت ورحمت م.. نی و بعقیده من نازل ترین مراتب تعاون است بکار نبرده . تعاون متضمن مقدمه رأفت ورحمت هست ولی عموم واستیجاب آن چند بیشتر است چرا که فقط باین حد توقف نیست که اغنیا را بمعاونت فقرا ومقتدرین را بحمایت عجزه یا اقویا را با رفاه ضعفا تحریض کند ، بلکه کمك ها و همدستی مادی ومعنوی را که ممکن است در حالات مختلفه زندگانی توانگران از توانگران واقویا ومتنفذین از امثال خود متوقع باشد نیز مانند یك تکلیف اساسی واجب میکند .

من مدعی هستم که اجرای این شرط جدید عهدنامه از بکار بردن رحم و رأفت خیلی دشوارتر است زیرا در حالتی که رحم و رأفت و نتیجه وقت است که یکی از حسیّات طبیعی انسانی است مساعدت شخص با عدیل خود ممکن الحصول نیست جز بنیروی فتح و نصرت قوه عاقله انسانی بر خصلت حسد که هرچند اقرار واعتراف بدان دشوار است ولی بدبختانه شیوع آن از دیگر خصایل معتبر تر است ، باید بخود بگوید : که هرچه مقدار اعتبارات اجتماعی یکی از ب.. ن را زیادکند بر نفوذ هیئت ما می افزاید وشخصیت وعظمت هیئت ما را ترقی میدهد چرا که تمام ف .. م.. ها در زندگانی معاهدین مدافعین وحمایت یکدیگر هستند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

من دراین‌موضوع این شرح وتفسیرها را بپایان میرسانم وامیدوارم با ثبات این دعوی موفق شده باشم که میان تمام وظایف م.ن. نی‌تعاون وظیفه‌ایست که هم شرح وهم تفسیر وهم اعمال واجرای آن دشوارتر ازسایر تکالیف است وهم اهمیت مقامش بالاتر از آنهاست بلکه‌وظایف دیگررا بنحووحدت وبساطت‌داراست چه ازآنجاکه مستلزم‌معنی اعتماد وحسن‌ظن است متضمن‌سرپوشی‌تام نیزهست‌ونظربه تضمین معنی‌همدستی مستبتع یك‌نظام محکم ولازم‌الرعایه است‌که باید دستوررفتار ف.م. ها باشد ونظر باتحاد محکمی‌که درروابط اشخاص‌بما وصیت میکند مستدعی‌وفای‌کامل بقول وعده ومترجم اتم معانی‌عشق وبرادری است.

پس ای ب.ن عزیزمن بهترین مقطع کلام من این‌تواندبودکه بازازاین‌وضعیت خودرااعاده واین‌التماس‌را تکرارکنم که‌هرچندقانون‌تعاون ازنظرهای‌ماصعب‌التناول و مستلزم مشاق نفسانی بسیاراست ولی جهدکنیم تا اقصی‌درجه امکان مطیع آن باشیم و اگروجدان ماها به‌صمیمت‌حکم میکندکه فقدان سرپوشی ، سوءظن، بی‌نظامی ، بدکامانی وسیاه دلی ما نسبت بیکدیگروبالجمله نفاق و شقاقهای داخلی ما قابل علاج نیستند ، پس بیائید دراین معبد را برخود بسته واین مقام قدس‌را بنفاق واختلاف‌خود آلوده وناپاك نکنیم ونام زیبای ف.م. راکه‌لایق نیستیم زودتراز‌خود خلع‌کنیم‌بهتر است .آری ب.ن من‌اگرکسی‌ازترقیات دیگران‌که دردرجات مادون وی‌واقع‌میشود احساس نفرت نکند چقدرمعدود ونادرالوجود هستند دلهای صاف وپاکی‌که از ترقی امثال ومهتران خود نیزاحساس یك نوع‌آزردگی رشك‌آمیز ننمایند .

بهمین‌جهت است‌که رحم ورأفت ازتعاون حقیقی شایعتروفراوان‌تراست و بهمین نظر یکی‌ازبزرگترین‌صورتعلیمات م.ن. نی‌این‌است‌که شخص مستخلق شود باینکه‌حس پست رقابت‌راکه‌غالباً حسیات ما حتی‌نسبت به ب.ن نیز ناشی ازاین‌حس‌است‌درخود اخماد واطفاءکند وخود را مجبورکندکه برهرتقدیرب.ن خود را از صمیم قلب از حملات دشمنان مدافعه وحمایت نماید . اما نباید تصورکردکه بکاربردن این نحو از تعاون که من عمداً پرده ازروی اشکالات‌آن برداشتم مستلزم ترك‌کردن خودی خود و

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تشخصات آن انسانی است چه لازم نیست براینکه کسی یك ف.·. م.·. صالح بشود یك وجود مقدس معصوم از زلات انسانی یا یك روح مجرد از علائق عنصری باشد . فقط لازم است چنین شخص انسان باشد ولی انسان عاقل خیرخواه چه اگر تعاون م.·. نی یك اتحادی است که عمل بشرایط آن خالی از صعوبت نیست ولی براساس انصاف نهاده شده وچون رعایت تقابل وتکافو در آن ملحوظ است صعوبت واشکال آن نیز قابل تحمل است وبرای ما این مزارت که شخص بالطبع از قدرت وافتخار و اعتباری که بدیگران نصیب واز وی منع شده است احساس میکند یك ف.·. م دیگری که از وی[1]...

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

۱ــ نسخه‌ای که در اختیار نویسنده است وخان ملك ساسانی چندی آنرا بامانت گرفته و از آن رونوشتی برداشته ، ناقص است که عیناً نقل شد . جالب اینکه نسخهٔ دیگری از این ترجمه نطق ویزیوز که در اختیار یکی از فراماسونهای قدیمی است از صفحه پانزده به بعد آن قطع شده وشاید حاوی مطالبی بوده که بعداً انتشار آن ممنوع گردیده است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پشت جلد نخستین ترجمه قانون اساسی
از بیداری ایران که به عضو شماره ۳۳
داده شد.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

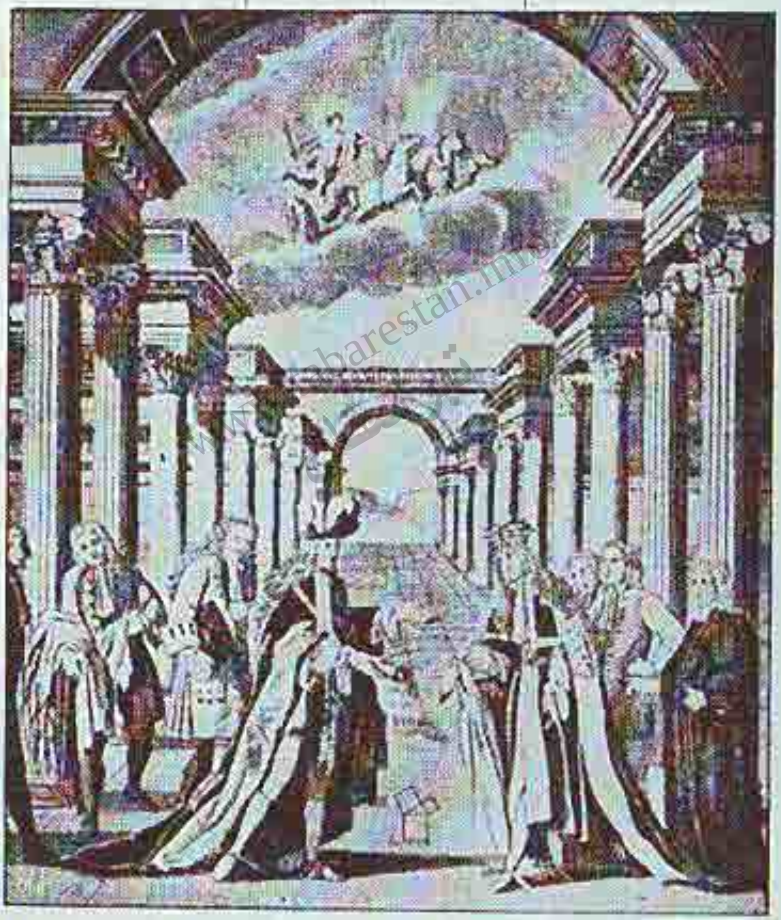
ذکاءالملک فروغی ـ حاج سید نصرالله تقوی ـ دبیرالملک بدر
مترجمین دومین قانون اساسی از بیداری ایران

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قانون اساسی فراماسونری

این تصویر که در موزه فراماسونری بزرگ لندن (در انگلستان) وجود دارد ، صفحه اول و باصطلاح صفحه مفتاح کتاب قانون اساسی فراماسونری انگلستان است ، که اولین قانون اساسی جهان می‌باشد .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قانون اساسی فراماسونری

درسال ۱۷۲۳ (۱۱۳۶ ه) دکتر «ژ. اندرسن» با کمك «تئوفیل دزاگولیه» قانون اساسی فراماسونری را نوشت و منتشر کرد. این قانون اساسی که درهر صفحهٔ آن طرز فکر «دزاگولیه» دیده میشود، پس ازانتشار، غوغائی ازطرف مجامع مذهبی علیه خود بپاکرد. رؤساء مذهبی انگلستان اشارات دکتر اندرسن را به «دینی که همه مردم برآن اتفاق داشته باشند. برای بدورافکندن مسیحیت تلقی کردند وهدف اصلی فراماسونری را نابود ساختن تعلیمات دینی دانستند.»

دکتر اندرسن درقانون اساسی خود مینویسد: «بنّای آزاد بحکم صنعتی که داراست، ملزم باین است که پیروقانون اخلاق باشد وهرگاه توانست که حقاً این فن را تفهیم کند هیچگاه ملحدی احمق یا فاسقی زندیق نخواهد شد[1]...»

اودرباره قدرت فراماسنی وعقاید بنّایان اولیه مینویسد:

«... بنّایان درروزگار باستان، دین وکیش این کشور وملت را هرچه که بود گردن مینهادند ولی اکنون نیك بختی را دراین یافتند که دین وکیشی را گردن نهند که تمام مردم برآن اتفاق داشته باشند وآراء وعقاید خاص خود راکنار نهاده ترك گویند یعنی اینکه مرد باید با فضیلت و حاذق و دارای عفت و شرف باشد و از این رو «بنّاء» مهد اتحادگردیده است وشاهراهی است برای نشرصداقت ودرستی خالصانه بین مردم.»

این کتاب که باموافقت استاداعظم گراندلژ «دوك دووارتون» تدوین شده بود جنبهٔ رسمی داشت. قانون اساسی مزبور بعدها رشتهٔ ارتباطی شدکه تمام محافل ماسنی جهان وتمام فراماسونها را بیکدیگر و به محفل خودشان مرتبط میساخت. هرعضوجدید مجامع فراماسنی موظف است این قانون را مطالعه کند وهنگام انجام تشریفات اولیه «شاگرد»ی آنرا بخواند.

بطوریکه فای نویسندهٔ فرانسوی مینویسد: «طرز تحریر این کتاب باندازه‌ای با موضوع آن وبا ذوق آنروزگار سازگار بودکه تشکیلات واتحادیه‌های رقیب فراماسونی

۱ــ صفحهٔ ۱۱۳ تاریخ جمعیتهای سری وجنبشهای تخریبی.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بدون ملاحظه آنرا تقلید و از آن استنساخ میکردند[۱]...»

درطی قرن هیجدهم محفل‌های بیشمار وفراماسونریهای مختلف پیدا شد. همهٔ لژها قانون اساسی فراماسونری‌را ترجمه‌کرده ویا عین آنرا چاپ‌می نمودند، و در اختیار ماسنها می‌گذاشتند.

قانون اساسی فراماسونها بدین ترتیب در ۱۷۴۵ م (۱۱۵۷ه) به‌فرانسه در ۱۷۴۱ (۱۱۵۳ ه) به‌آلمانی در۱۷۳۰ (۱۱۴۲ه) درایرلندودر۱۷۳۴(۱۱۴۶ه) توسط بنیامین فرانکلین درامریکا تجدید چاپ‌گردید وپس ازآن لاینقطع ترجمه و پی در پی چاپ شد. بطوریکه هم‌اکنون به‌بیش‌از۸۳ زبان متداول در جهان ترجمه شده و در دسترس اعضاء لژهاست.

این کتاب مشتمل بریك قسمت تاریخی و بیان منظم تکالیف ماسونی میباشد قسمت دوم با آنکه زیاد تحت مطالعه‌واقع نشده ولی از آن صحبت زیاد بمیان آمده است.

اما قسمت اول آن خواندنی و جالب است زیرا مقدمه آن‌چنین شروع میشود «آدم جداعلای‌ما مانند پروردگار «معمار بزرگ عالم» علوم عقلی‌را میدانسته مخصوصاً علم هندسه‌نقش‌سینهٔ وی بوده‌است. زیرا پس‌از «گناه‌آدم» اصول این‌علم‌درقلوب اخلاف وی دیده میشود.

بطوری که با مرور زمان به کمك قوانین نسبت ها که در میکانیك ملاحظه می‌گردد یك سلسله‌مباحث علمی به دست آمد و علماء به وسیلهٔ فنون مکانیکی اصول هندسه را در یك دستگاه منظم جا دادند و بالاخره علم شریفی که بدین نهج به وجود آمد مایهٔ تمام هنرها گردید و مخصوصاً هنر بنّائی ومعماری ازآن متفرع شد.

قواعد مخصوصی که برای اعمال این هنر و توسعهٔ آن به کار می‌رود زائیده‌علم هندسه است. این علم از آدم ابوالبشر به پسرانش مخصوصاً به «قابیل و شیث» رسید. شیث پسر سوم آدم (پس از قابیل و هابیل) شهر خنوج را به‌اسم پسرش بناکرد.

۱ـ فراموشخانه‌وانقلابهای قرن هیجدهم ص۱۱۶

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ظاهراً هابیل فرصت تکمیل معلومات را نیافت و سوابق (بنّائی) وی درخشان نبود . در صورتی کـه قابیل یك شهر ساخت و بنّا (ماسون)ی عالیمقداری بود . سپس پیامبران و ملت اسرائیل و شاه آنان سلیمان نبی معماری (ماسونی)را توسعه‌دادند.[۱]»

دکتر اندرسن در قانون اساسی که برای مجامع فراماسونی نوشته ، بر خلاف معماران حرفه‌ای برای تشریح مسئلهٔ «خدا» و «دین» روش خاصی به‌کار برده است .

در مجامع بنّایان و ماسونهای حرفه‌ای توجه مخصوصی به ادیان و مذاهب‌شده وحتی اذکارو اورادی به نام « تثلیث » واولیاء بهشتی داشتند . در حالیکه‌درفراماسنی از ۱۷۱۷ (۱۱۲۹ه) به‌بعد ادعیه‌ای خطاب به اولیاءاله نیست.

در قانون‌اساسی فراماسنی‌جدید انگلستان که‌اصلاح شده می‌باشد ،دکتراندرسن فقط بحث مختصری راجع به خدا و مذهب به‌میان آورده که بسیار محتاطانه و درعین‌حال جسورانه است .

در قانون اساسی مزبور گفته شده است : «یك ماسون» به علت حرفه‌اش مجبور به اطاعت ازقوانین اخلاقی می‌باشد وهرگاه‌مفهوم صحیح حرفه را درك‌کرده باشدهرگز یك ملحد تهی مغز یا یك لامذهب افسارگسیخته نمی‌شود با آنکه سابقاً ماسونها اجبار داشتند در هرکشوری‌که هستند وابسته به مذهب محلی باشند اما اکنون بجاست که در انتخاب عقیدهٔشخصی‌آزادگذاشته شوند وفقط مذهبی را قبول‌کنند که مورد قبول تمام افراد بشر است .

بدین معنی کـه کافی است ایشان مـرد خیّر و درست‌و با شرف و درستکاری باشند و از اینها گذشته وابسته به هر مذهب و فرقه‌ای کـه می‌خواهند باشند . بدین ترتیب فراماسنی کانون اتحاد و وسیلهٔ ایجاد رفاقت بین مردم خواهدشد[۲].

دکتر اندرسن در حالیکه «مذاهب» و «فرق دینی» را رها کرده و فراماسونهای جدید را ازحیث داشتن مذاهب مختلف آزاد گذاشت ، «رفاقت» و «کانون اتحاد» را

---

۱ ـ ترجمهٔ قانون اساسی انگلند سال ۱۷۸۰.

۲ ـ مقدمه قانون اساسی چاپ ۱۹۲۷

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

جانشین «اتحاد مذهبی» کرده ومعتقداست که فقط از این راه ممکن است صاحبان مذاهب مختلف را در یك لژ جمع کرد.

تنها قید اخلاقی که فراماسونری جدید آن را تصدیق و درعین حال ترویج می‌کند «مذهب طبیعی وعمومی است» فای نویسندهٔ فرانسوی می‌نویسد: «...فراموشخانه جدید از وحی والهام واز اصول مذهبی دفاع نمی‌کند واخلاقی که ترویج می‌نماید اجتماعی است، و تباینی را که بین عالم ارضی و عالم فوق‌الطبیعه بوده از بین می‌برد و دیندار و مقدس کسی را می‌داند که حقیقت را صحیحاً درك کرده باشد و بالاخره به جای یك (مذهب روحانی) یك (مذهب عقلی) را پیشنهاد و ترویج می‌نماید. این فراماسونری کلیساها را خراب نمی‌کند لیکن به وسیلهٔ ترقی دادن افکار و اذهان خود را مهیای جانشینی آنها می‌سازد.

مقام آن همانطور که عالیتر از معنویات و عقاید مذهبی است، از حکومتها هم رفیع‌تر و بلند پایه‌تر می‌باشد. فراموشخانهٔ قدیم همانطور که خادم وفادار شاهزادگان بود، لااقل نظراً از پاپ اطاعت می‌نمود، درصورتیکه فراموشخانهٔ جدید رویهٔ دیگری دارد و مدعای خود را با مضامین دقیق سنجیده و بسیار معنی‌دار بیان می‌کند...»[۱]

ملاحظه می‌شود که این نویسندهٔ «فراماسن» چگونه جملات قانون اساسی فراماسنی را بجای «مذهب روحانی» گذارده وحکومت جهانی فراماسنی را بالاتر و والاتر از «حکومتهای کشورها» می‌داند.

نکته‌ای که فراماسونها روی آن اتکاء دارند مسئلهٔ حکومت جهانی است. ناسیونالیستها معمولا «حکومت جهانی» را به هرطریق و شکلی محکوم می‌کنند و به نظر آنان «حکومت جهانی فراماسنی» وتزهای شبیه آن که به ملتها و حکومتها و سرحدات بی‌اعتناست، دشمن استقلال و حاکمیت ملل مختلف می‌دانند و پیروان این افکار را در ردیف «کمونیستها» می‌شمارند. به همین جهت در بسیاری از کشورها که افکار ناسیونالیستی رواج پیدا می‌کند، سلولهای مخفی فراماسونری نیز تعطیل می‌شود.

۱ ـ فراموشخانه و انقلابهای قرن هیجدهم ص ۱۲۱.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پیدایش سیاستهای مستقل‌ملی در کشورهائی که قدمت تاریخی دارند در برچیدن از ها تأثیر فراوان دارد. امیداست در کشور ما نیز از این رویهٔ مقدس پیروی گردد و سازمانهای ماسونی را منحل و نابود نمایند.

فراماسونها مذهب و خدا را مردود می‌دانند.

درمورد مذهب، فراماسونی بریتانیا و قانون اساسی دکتر اندرسن تا اندازه‌ای حفظ ظاهر در دو قرن اخیر کرده است. محمد عنان فراماسن عرب می‌نویسد: «اساس در بنای آزاد همانا آزادی اعتقاد و تضامن در عالم انسانیت است. این نوعی تجاوز به محفل بریتانیائی بود که در آزادی اعتقاد تاحدالحاد و انکار پیش نمی‌رود و به طور قطع مقرر می‌دارد که هر بنّائی حریص دارد برای خود و روی میز اینگونه محافل کتاب مقدس خود را بگذارد. در انگلستان انجیل، در محافل یهودی تورات، درکشورهای اسلامی قرآن ...»[1]

ولی گراند اوریان فرانسه بی‌پروا قانون اساسی فوق‌الذکر را تفسیر کرده مقررات جدیدی در بارهٔ «مذهب» وضع نمود، که در سال ۱۸۷۸ (۱۲۹۴ ه) از طرف محفل بریتانیا رد شد و محفل مزبور رابطهٔ خود را با آن قطع کرد.

بنّایان آزاد فرانسوی بعد از انقلاب کبیر فرانسه هدفهای از گراند اوریان را در یک نشریهٔ رسمی اعلام کردند «...فراماسونی مطلقاً در مسائل دولتی یا قانونگزاری مدنی و دینی مداخله نمی‌کند و اعضای خودرا وادار می‌نماید در ترقی تمام علوم شرکت جویند ولی کسانی راکه در دو رشته از زیباترین شاخه‌های دانش، کار می‌کنند مستثنی می‌سازد.

این دو رشته «سیاست» و «دین» است زیراکه این دو علم بین افراد ملل جدائی می‌اندازند و بنّای آزاد بالعکس برای اتحاد افراد و ملل کار می‌کند نه تفرقهٔ آنها»[2]

این جملات مدلل می‌سازد که فراماسونهای فرانسوی درحالیکه «دین» راکنار

---

۱ و ۲ـ جمعیتهای سری و جنبشهای تخریبی ص ۱۲۰.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

می‌گذارند، مسئلهٔ اتحاد ملل و فکر «انترناسیونال» بودن را فراموش نمی‌کنند، بلکه به اعضای خود توصیه می‌نمایند که حکومت جهانی و اتحاد ملل را جایگزین نظام کنونی کنند. حتی «فرنان موریس» فراماسن فرانسوی در سال ۱۸۹۰ (۱۳۰۷ ه) بالصراحه گفت: «بایستی در فرانسه هیچ کاری نشود مگر اینکه بنّای آزاد اثری مخفی در آن کار داشته باشد و چنانچه بنّای آزاد تصمیم بگیرد که خویشتن را بسلك انتظام آورد و خود را منظم کنند ده سال بیشتر طول نخواهد کشید که هیچکس در فرانسه بدون اشارت وی (ما) نمی‌تواند حرکت و فعالیت کند»[۱].

در نتیجهٔ این وضع گراند اوریان بدون پروا به دشمنی با کلیسای کاتولیك برخاست و یکی از فراماسونهای فرانسوی به نام «پاسیلی» رسماً اعلام کرد که «کلیسای کاتولیك» کلیسای الحاد و کفر می‌باشد».

مجلهٔ گراند اوریان در سال ۱۸۸۵ (۱۳۰۲ ه) علناً نوشت:

«ما بنّایان آزاد بایستی بقصد انهدام کاتولیك‌ها و محو کلی آنها اقدام کنیم».

گراند اوریان با از کلیسای کاتولیك فراتر نهاده اعلام کرد که نه تنها با مذهب کاتولیك دشمنی دارد بلکه تمام مذاهب و ادیان و هر نوع عقیدهٔ دینی را دشمن می‌دارد.

گراند اوریان در دشمنی با «ادیان» به این حد اکتفا نکرد بلکه از هر یك از اعضاء خود خواست که اعلان کنند. به اینکه مهندس اعظم «خدا» خیال و خرافه‌ای بیش نیست و محافل در طعن دین به صورت حاد و تند و انتقاد از آن و انهدام و تمسخر مبادی و نظرات دینی تصریح نمایند[۲] یکی از فراماسنهای دیگر به نام (دلبش) که عضو از گراند اوریان فرانسه بوده در سال ۱۹۰۲ (۱۳۱۹ ه) یعنی همان روزهائی که فراماسونهای ایرانی در ایران انقلاب مشروطیت را پی‌ریزی می‌کردند و حتی جامعهٔ روحانیت را به داخل محافل خود کشانیدند، به آنان اعلام نمود: (...خدای دروغین به لوبهٔ خود مخفی می‌شود و می‌رود و در غبار قرون گذشته در کنار آلهه هند، مصر، یونان و روم جای

۱ ـ فراموشخانه و انقلابهای قرن هیجدهم ص ۱۲۲.

۲ ـ جمعیتهای سری و تخریبی ص ۱۲۲.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

می‌گیرد. این ملل اقوام وامعی بودند که شاید ساختن و پرداختن بسیاری از این مخلوقات را شاهد بوده‌اند ... ولی بنّایان آزاد از قرون گذشته تا حال گرچه از لحاظ سیاسی با هم اختلاف پیدا می‌کردند، معهذا اینان در تمام اعصار این مبداء و اصل را که عبارتست از مبارزه با هرگونه خرافهٔ دینی و هرگونه تعصب مذهبی است وجههٔ همت خود قرار دادند. . . »[۱]

گراندلژ فرانسوی گراند اوریان در حالیکه فریاد «بی‌دینی» و برداشتن مرزهای «بین ممالک» ودخالت درامور سیاسی می‌زد، عده‌ای از افراد برجستهٔ محفل پاریس را امثال دکتر مرل، پرلی، ویزیوز، لکفر و غیره را به عناوین و مشاغل مختلف به ایران فرستاد تا آنان در ایران شعبهٔ لژ گراند اوریان را تشکیل دهند. این استادان لژهای ماسونی، ابتدا بدون اینکه مسائل دین، ملیت، مرزها و غیره را به اعضاء لژ بیداری ایران دیکته کنند، به تدریج موفق شدند، مندرجات قانون اساسی خویش را به اعضاء وفادار و قسم‌خوردهٔ خود بقبولانند وآنان را باعمالی که فرمان می‌دادند، بکمارند.

قانون اساسی فراماسونری ایران

قانون اساسی شرق اعظم (گراند اوریان) فرانسه که تا امروز نیز کماکان مورد قبول فراماسونهای فرانسوی است، در دورهٔ اجلاسیه سال ۱۸۸۴ (۱۳۰۱ ه) به تصویب مجمع عمومی شورایعالی فراماسونری شرق اعظم رسیده است. این قانون اساسی برای فراماسونهای (فرانسه و مستملکات آن) نوشته شده و به تصویب رسیدهٔ، مورد قبول کلیهٔ لژهای موجود درآن زمان واقع شده و در ۱۵ فوریه ۱۸۸۵ (۱۳۰۲) رسمیت یافته است. ولی در تاریخ ۲۷ آپریل ۱۸۸۵ پس از تصویب از طرف شورای طریقت و بعداً در ۲۵ سپتامبر ۱۹۰۹ از جانب مجمع عمومی تصرفاتی درآن به‌عمل آمده است. قانون اساسی مزبور درسال ۱۹۰۸ (۱۳۲۴ ه) در اختیار لژ بیداری ایران گذارده شد ولژ مذکور مجاز گردید که آن را به فارسی ترجمه کند.

این قانون اساسی سه بار ترجمه وچاپ شده است که بار اول به وسیلهٔ وثوق‌الدوله،

---

۱ ـ فراماسونی جهانی ۲۷۰.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.ebaresan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دبیرالملك و سید نصرالله تقوی بوده و نخستین چاپ آن در حدود فقط ۱۵۰ نسخه بوده که شامل شش باب و چهل و هشت ماده است و آن را به وسیلهٔ چاپ ژلاتینی طبع و بین اعضاء توزیع کرده‌اند .

در سال ۱۹۰۸ (۱۳۲۵ه) باردیگر همین قانون اساسی که به طور اختصار ترجمه شده بود ، در چاپخانهٔ کوچك فراماسونری با قطع جیبی چاپ وگویا در حدود ۵۰۰ نسخه از آن توزیع شده . این خلاصه که دوست دانش پژوه نویسنده حسین یزدانیان آنرا در اختیار دارد ، دومین قانون اساسی بایشت جلد مخصوصی است که روی آن جملات (ل.·. بیداری ایران ـ شرق اعظم ـ ۲۳ ۰۰۰) نوشته شده و یك صورت خورشید در یك مثلث زیبائی در آن به نظر می‌رسد و سه حرف اختصاری (آزادی ـ برادری ـ برابری) نیز در آن وجود دارد ، ظاهراً یك نفر عضو مسئول فرانسوی لژ در آن زمان شماره و مشخصات هر یك از اعضائی را که آن قانون اساسی را می خریدند یادداشت و آنرا امضاء می کرد و لژ به او می‌داده است .

سومین قانون اساسی فراماسونی در سال ۱۹۱۲ (۱۳۳۰ه) و پس از استوار شدن رژیم مشروطیت در ایران ترجمه و چاپ شده است [۱] این قانون اساسی به وسیلهٔ سه تن از اعضاء لژ که هر یك دارای مقامات مختلف درجات مخصوص بودند ترجمه شده و در صفحهٔ دوم آن در زیر عکس مترجمین اسامی و شماره‌های مخصوص آنان بدین شرح درج گردیده است :

۱ ـ میرزا محمد علیخان ذکاءالملك شماره ردیف ۲

۲ ـ حاجی سید نصرالله تقوی شماره ردیف ۳

۳ ـ میرزا حسینخان دبیرالملك شماره ردیف ۱۸

محیط طباطبائی در این باره می‌نویسد : «مسیو ویزیوز با ترجمه و طبع قانون اساسی محفل شرق اعظم فرانسه بهمدستی مرحومان دبیرالملك و ذکاءالملك و حاج

۱ ـ شاید هم این قانون اساسی در کتابخانهٔ فاروس چاپ شده بود .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سید نصرالله اخوی و تعلیم اصول و مقررات دیرینهٔ فراماسنی از سابقهٔ اعتبار پنجاه‌ساله فراموشخانهٔ‌ملکم ...، کاست...»[۱]

بهر حال قانون اساسی مزبور که یکی از مطلعین آن را دراختیار نویسنده گذارده است درسال ۱۹۱۲ (۱۳۳۰ هـ) در مطبعهٔ خصوصی فراماسونها در تهران چاپ‌شده‌است و به‌قطع جیبی در ۲۴۶ صفحه وشامل فصول زیر است :

۱ ـ قانون اساسی

۲ ـ نظامنامهٔ عمومی شرق اعظم فرانسه

۳ ـ فهرست

۴ ـ نظامنامهٔ خصوصی

۵ ـ مادهٔ شصت نظامنامه عمومی

۶ ـ غلط نامه

در مقدمهٔ کتاب قانون اساسی مذکور ، از طرف لژ بیداری ایران تقریظی نوشته شده که در آن مترجمین را بدین شرح ستوده‌اند :

ل .. محترم ب.. ا .. ش .. طهران از مساعی جمیلهٔ برادران حاجی سید نصرالله ومیرزا محمد علیخان ذکاءالملك و میرزا حسین‌خان دبیرالملك که باهمت و غیرت برادرانه خدمت خود رادر ترجمهٔ قانون‌اساسی و نظامنامهٔ عمومی وآئین‌نامه‌ها و دفاتر به بهترین اسلوب و عبارت و نیکوترین وضع و ترتیب به پایان برده و به‌زیور طبع آراسته‌اند و بالاختصاص برادر میرزاحسین‌خان بدر (دبیرالملك) که در این کمك برادرانه از بذل‌مال وصرف‌وقت وفراهم‌ساختن‌وسائل‌انجام‌کار دقیقه‌ای‌فروگذار نکرده.

موافق قانون همبستگی متفقاً به این خدمت بزرگ که مفتاح تعلیمات و اسرار ماسونی و اساس حقیقت جوئی است موفق گشته‌اند در مقام قدرشناسی تشکرمی کنند و محض تذکر از این اثر مشکور و تشویق سایر برادران از طرف عموم حاضرین جلسه ۱۴ شهر رمضان ۱۳۳۰ مطابق با ۲۷ اوت ۱۹۱۲ اجازه داده شد که این تقریظ به نام

---

۱ ـ مقدمه کتاب آثار ملکم خان .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نامی این سه برادر گرامی همواره در مفتح نظامنامه طبع شود و پیاپی با روزگار برادران به یادگار بماند.»

اینک ابتدا خلاصهٔ قانون اساسی فراماسونی و نظامنامهٔ لژ بیداری ایران را که اولین بار در ایران چاپ و منتشر شده، نقل می‌نمائیم و سپس ترجمهٔ کامل آنرا با آخرین تغییرات مصوبهٔ گراندوریان در آخر جلد دوم بنظر خوانندهٔ گرام می‌رسانیم:

اولین ترجمه قانون اساسی لژ بیداری ایران

باب اول

در اصول فی..

مادهٔ اول ـ بنای فی.. اختصاصاً نوع‌پرستی و فیلسوفی و طلب ترقی است. مقصودش جستجوی حقیقت و تهذیب اخلاق و بکار بردن اتحاد و اتفاق است. کارش اصلاح امور خیریهٔ و اخلاقی و تکمیل قوای عقلیه و مدینه عالم انسانیت است. مسلکش اغماض از خورده بینی در بارهٔ برادران و حفظ شرف خود و سایرین و آزادی مطلق وجدان.

چون ادراک حکمتهای فوق‌الطبیعه منوط فهم شخصی است، لهذا فی.. درصدد اثبات احکام و سنن برنمی‌آید.

شعار فی.. آزادی.. برابری.. برادری.. است.

مادهٔ دوم ـ وظیفهٔ فی.. آن است که دائرهٔ اخوتی که تمام برادران این طریقت را در کره ارض بهم مربوط و متصل نموده است توسعه دهد، و نوع بشر را از آن منتفع نماید.

فی.. بمحارم اسرار خود توصیه می‌نماید که تلقین و انتشار این مسلک را بنمایند. چه به واسطهٔ اعمال حسنه که سرمشق واقع شود چه به‌واسطهٔ نطق چه به‌واسطهٔ تحریرات و تألیفات به‌شرط اینکه اسرار فی.. محفوظ بماند.

مادهٔ سیم ـ تکلیف فی.. در هر موقعی که هدایت و همراهی و حمایت از برادران

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خوداست اگر چه زندگانی خودرا به مخاطره بیندازد . و نیز اگر در حق برادری ظلم شده باشد تکلیف او مدافعه خواهد بود .

مادهٔ چهارم – فی .·. کارکردن را یکی از تکالیف خاصه انسان می‌داند . قدر کارهای یدی ودماغی در نظر فی .·. یکی است وهردو را محترم می‌شمارد .

باب دوم

در باب م .·. ها وکارخانه‌های ایشان

فصل اول

در باب م .·. ها

مادهٔ پنجم – حکومت مطلقه فی .·. متعلق است به مفهوم م .·. هائی که در کار هستند . چنانکه در این قانون اساسی معین شده این حکومت مطلقه اجرا می‌شود به واسطه ادای عمومیه .

مادهٔ ششم – قبول اشخاص در فی .·. به موجب قرعه می‌شود . تمام برادرانی که حاضر هستند حق رأی دارند به شرط آنکه منظم باشد (شرایط نظم در نظامنامهٔ عمومی شرح داده خواهد شد) .

مادهٔ هفتم – فی .·. دارای علاماتی و رموزی است که نمی‌توان برای احدی توضیح نمود ، جز اشخاصی که به برادری قبول شده‌اند . این علامات و رموز به اشکالی که معین شده‌اند سرآمد اعمال ف .·. ها ووسائل شناسائی و معاونت آنها به یکدیگر در تمام کره ارض خواهند بود . دخول به فی .·. شامل چندین درجه یا منصب است .

درجات اولیه – شاگردی ، رفاقت ، استادی است . هرکس به درجهٔ استادی رسید دارای حقوق کامله فی .·. خواهد شد هیچکس نمی‌تواند از امتحانات متدرجه که در کتاب وآئین فی .·. نوشته شده است معاف شود .

مادهٔ هشتم – شرایط دخول در دائره فی .·. ودارائی حقوقی مستلزمه آن از قرار

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تفصیل ذیل است :

۱ ـ باید اقلا بیست ویك‌سال‌داشته‌باشند.

۲ ـ ایرادی باعتیادات و اخلاق او وارد نشود .

۳ ـ معیشت خودرا بقدر کافی بطور شرافتمندانه تحصیل کند .

۴ ـ سوادکافی برای فهم مطالب فی.. داشته باشد .

۵ ـ اقلا ششماه در شهری که ل.. درآن واقع است متوقف باشد .

اشخاصیکه درشهر آنها ل .. تأسیس شده است .

پسرهای م .. ها درسن هیجده سالگی می‌توان بارضایت پدر ومادر وقیم خود فقط برتبهٔ‌شاگردی‌قبول کردولی قبل از بیست‌ویك‌سال به‌درجهٔ رفاقت و استادی‌پذیرفته نخواهد شد .

از شرط اقامت در مرکز ل.. معاف‌اند .

صاحب منصبان بری و بحری و مباشرین امور عامه اشخاصیکه به واسطهٔ شغل خود مجبور به تغییر مقر هستند .

مادهٔ نهم ـ سمت فی .. حقوق و امتیازاتی‌را که باآن همراهند سلب می‌شود بواسطهٔ ارتکاب اعمال ذیل :

۱ ـ فعلی که مخالف‌ناموس باشد.

۲ ـ شغلی که منافی شرف باشد.

۳ ـ تخطی و تجاوز از تعهداتی که در موقع پذیرفتن کرده هیچکس از دائرهٔ فی.. خارج نمی‌شود مگر بعد از محاکمه‌که ترتیب و شرایط آن موافق اصول قانون اساسی‌فی.. باشد .

فصل دویم

در باب کارخانه‌های فی ..

مادهٔ دهم ـ مجمعی که م.. ها برای کار در آنجا حاضر میشوند کارخانه ایشان

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نامیده میشود . کارخانه‌هائیکه‌مخصوص درجات سه‌گانه اولیه‌باشد آنها را محفل فی.. می‌نامند . کارخانه‌هائیکه مخصوص سایر درجات فی.. تا درجهٔ ۳۰ هستند آنها را مجلس روحانی Chapitre ودارالشورای می.. Consill مینامند. کارخانه‌های اعلائی که به تنهائی حق قبول م.. ها را تاآخرین درجه دارند موسوم به مدرسهٔ بزرگ‌امین می.. Grande Colleg De Rite خواهند بود .

مادهٔ یازدهم ـ کارخانه‌های فی .. شخصاً امور راجعه به خود را به‌آزادی‌اداره مینمایند.ازقرارحدود وتربیتی که دراین قانون اساسی‌ودرنظامنامه‌عمومی‌مندرج‌است . برای اقداماتی که راجع به منافع عمومی می .. است باید از آنها مشورت کرد .

مادهٔ دوازدهم ـ در مجامع می.. تمام م .. ها با یکدیگر مقام مساوات‌کامله دارند . هیچ امتیازی مابین آنها نیست جز ازطریق برتری رتبه‌می.. ایشان .

مادهٔ‌سیزدهم ـ تمام‌مشاغل می.. به‌اکثریت‌آراء داده‌میشود وتماماموقتی‌هستند در مواقعی که نظامنامهٔ عمومی تعیین میکند ممکن است که کمك خرجی بصاحبان مشاغل داده‌شود . کارخانه‌ها سالی یك مرتبه ارکان خود را به اکثریت آراء انتخاب مینمایند . عنوان وعدد مشاغل و وظائف خاصهٔ آنها و شرایط قابلیت انتخاب و موقع‌و ترتیب انتخاب ایشان در نظامنامه عمومی معین شده است .

مادهٔ چهاردهم ـ فقط اعضای دائمی و التزامی کارخانه‌ها میتوانند برای مشاغل انتخاب شوند و فقط اعضای دائمی حق دارند که ارکان کارخانه را انتخاب نمایند . شرایط دائمی بودن م..ها در نظامنامه عمومی درج شده است .

مادهٔ پانزدهم ـ کارخانه‌هاحق تنظیم و تأدیب باعضای خود و تمام م..هائیکه در اوقات کارآنها حاضر میشوند دارند . مباحثات‌راجعه باعمال قوای بدنیه و دخالت در منازعات‌مسالك پلتیکی در کارخانه‌های‌می.. قدغن است و نظم هر مجلس‌بارئیس مجلس است .

مادهٔ شانزدهم ـ چندین کارخانه چه از یك مشرق باشد و چه از مشارق‌مختلفه میتوانند جمع‌شوند درباب منافع عمومی می.. متفقاً مذاکره نمایند . ممکن است

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

تمام آنها خودشان جمع شوند و ممکن است وکالت جمعی از م ٠٠ ها بدهند که از طرف ایشان گفتگو نمایند . برای انعقاد این مجلس باید اقلا هشت روز قبل کارخانه‌های مذکوره به شورای می ٠٠ اطلاع دهند . قرارهائیکه نتایج این اجتماعات میشوند و درهیچ صورت و بهیچوجه نباید مخالف قانون اساسی وقوانین می ٠٠ باشند .

باب سوم

در اقتدارات می ٠٠

فصل اول

در باب شرق اعظم فرانسه

مادهٔ هفدهم ـ کارخانه‌ها چنانکه ترتیب آنها بواسطهٔ این قانون اساسی و بواسطهٔ نظامنامه‌های عمومی می ٠٠ و نظامنامه‌های خصوصی که از آن مشتق می‌شوند مقرر شده است باهم تشکیل یك هیئت متفقه می نمایند . این هیئت متفقه موسوم به شرق اعظم و شورای عالی فرانسه و مستملکات فرانسه است کرسی شرق اعظم در پاریس است .

مادهٔ هیجدهم ـ هر م ٠٠ که عضو یکی از کارخانه‌های شرق اعظم فرانسه باشد میتواند عضو یکی یا چندین کارخانه که به قوهٔ مقتدره می ٠٠ دیگر متعلق است بوده به شرط اینکه قوانین آن قوه مقتدره نیز به برادران خود همین اجازه را بدهند ولی قدغن است که در یك سال در دو هیئت متفقه مختلفه داخل مذاکرات قانونی شوند .

مادهٔ نوزدهم ـ کارخانه‌هائیکه جزو هیئت متفقه شرق اعظم و شورای عالی می ٠٠ فرانسه و مستملکات هستند در اعمال خود یکی از دو مناسکی را که قبول شده است پیروی می نمایند .

مادهٔ بیستم ـ مخارج عمومی شرق اعظم را ل ٠٠ ها و م ٠٠ ها متحمل می‌شوند به واسطهٔ مالیات سرانه و خراجی که از ل ٠٠ ها گرفته می‌شود . مقدار مالیات سرانه و خراج ل ٠٠ هارا مجمع عمومی می ٠٠ معین می نمایند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل دویم

در باب مجمع عمومی می ..

مادهٔ بیست‌ویکم - مجمع عمومی شرق اعظم فرانسه مرکب است : اولا از تمام وکلای ل .. های این هیئت که به اکثریت آراء به قرعهٔ مخفی معین شده باشد . ثانیاً از اعضاء شورای می .. این اعضاء نمی‌توانند از طرف ل .. هانماینده شوند .

هر ل .. بیش ازیك نماینده در مجمع عمومی نخواهدداشت حق‌وکالت نمایندهٔ دائمی تامدتی که‌کسی برای جانشینی اومعین‌نشده‌برقرار خواهد بود .

مادهٔ بیست ودویم - در صورتیکه نماینده مانع داشته باشدل .. ها می‌توانند‌در جلسهٔ‌مخصوصی که برای انتخاب اوتشکیل‌می‌شود یك نفر نایب‌به‌جای او انتخاب‌کرده به مجمع عمومی بفرستند .هیچ م .. نمی‌تواند درمجمع عمومی بیش‌ازیك ل .. نماینده ل .. های متعدد باشد .

مادهٔ بیست‌وسیم - وکلا باید ازمیان اعضای دائمی ل .. انتخاب‌شوندواقلادوسال باشد که دارای مرتبهٔ استادی شده باشند واقلا یکسال باشد که درل .. یکه از طرف اوسمت نمایندگی‌داردعضویت‌یافته‌باشند. شغل‌ریاست ل .. مانع ازنماینده شدن نیست.

ل .. الجزایر و مستملکات فرانسه و ممالك خارجه که تابع شرق اعظم فرانسه می‌باشند می‌توانندوکلای خود را از میان اعضاء سایر ل .. های هیئت متفقه انتخاب نمایند به شرط اینکه نمایندهٔ منتخب اقلادو سال باشد که به رتبه استادی رسیده‌باشد و اقلا یك‌سال باشد که به عضویت دائمی یك‌لژ .. منظم افتخار یافته باشد .

ل .. هائیکه‌مدت‌تأسیسشان به دو سال رسیده‌است‌همین‌حق را دارندرصورتیکه هیچ یك از اعضاء ایشان استاد دوساله نباشد .

مادهٔ بیست وچهارم - مجمع عمومی هر سال در روزی که نظامنامه عمومی‌معین کرده است به‌ترتیب معمول منعقد می‌شود .

مادهٔ بیست وپنجم - مجمع عمومی منعقد می‌شود به طور فوق‌العاده . در موقعی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که شمه‌ای می‌.. باید دعوت انعقاد این مجمع راشروع کنند .

مادهٔ بیست‌وششم ـ این مجمع ازمیان اعضای خود به اکثریت آراء رئیس.. لگهبان ناطق.. دبیر.. مخبر بزرگ.. را انتخاب کرده سایر صاحب‌منصبان به‌حکم‌قرعه معین خواهند شد .

مادهٔ بیست وهفتم ـ اختیار واقتدار از وضع قوانین اساسی و سایر قوانین هیئت متفقه با مجمع عمومی شرق اعظم است .

مجمع‌عمومی‌شرق اعظم از بابت اظهارات اساسی وقانونی می.. قبل از استشاره از ل..ها حکمی نمی‌کند .

مجمع عمومی به‌مفاد و خلاصه اقوال‌می..رسیدگی نموده حکم می‌کند .

این احکام به واسطهٔ شورای می.. به مجمع عمومی داده میشود . مجمع عمومی حساب سال گذشته را جرح و تعدیل و تصفیه کرده بودجهٔ دخل و خرج سال آینده را معین می‌نماید تمام اعضای مجمع عمومی حق استفتاء ومطالبه‌جواب دارند . مجمع عمومی میتواند به موجب اظهار شورای می.. مجازات واسقاط حقی که‌به‌برادران یا به‌کارخانه‌های هیئت متفقه واردشده است به‌تعویق بیندازد .

فصل سوم

در باب شورای می..

مادهٔ بیست‌وهشتم ـ شورای می.. مرکب است از ۳۳ عضو که مجمع عمومی‌شرق اعظم‌آنها را از میان اعضای خود انتخاب نماید . اعضای شورای می.. برای سه سال انتخاب می‌شوند .

اسم اشخاص درروی کاغذهای‌قرعه نوشته و به‌رئیس اطاق انتخابات داده‌می‌شود برای انتخاب‌شخص منتخب ودر دفعهٔ‌اول ودویم‌بایددارای قبول اکثریت تام باشد. ودردفعهٔ سوم اکثریت‌آراء نسبی‌کفایت‌می‌کند درصورت تساوی‌آراء قدمت‌رتبه استادی نتیجهٔ انتخابات را معین می‌نماید .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هرسال ثلث اعضای می.. تجدید می‌شوند . اشخاصیکه از عضویت شورای می.. خارج می‌شوند نمی‌توانند منتخب شوند مگر بعداز فاصلهٔ یك سال .

مادهٔ بیست‌ونهم - هرسال بعد از تجدیدی که در مادهٔ فوق ذکر شد شورای می.. رئیس خود ودو نفر نایب‌رئیس و دومنشی و یك خازن مهرو تمبر شرق اعظم فرانسه‌را معین می‌نمایند . شورای می.. نظامنامه خود را نیز ترتیب می‌دهد .

مادهٔ سی‌ام - شورای می.. حافظ ، اساس می.. است فراهم‌کردن اجرای قوانین می.. و تصمیمات مجمع عمومی می.. واحکام عدالت می.. نیز با شورای می.. است. شورای می.. مأمور روابط شرق اعظم باقوای مدنی و باحکومتهای می.. فرانسه و خارجه است .

سفرای [یك کلمه خوانده نشد] که شرق اعظم نزد هیئتهای متفقه می.. می‌فرستد به واسطهٔ شورای می.. معین می‌شوند .

مادهٔ سی‌ویکم - ادارهٔ کارهای می.. باشورای می.. است .

قرارهای نظم ادارمی.. و اعلان رسمی و تصمیمات مجمع عمومی واشمارواخبار آراء واحکام اولیای خبرت باشورای می.. است .

شورای می.. کارهای خودراهرساله به‌مجمع عرضه‌می‌دارد. شورای می.. بودجهٔ سالیانه رامرتب ساخته اقلا دوماه قبل از انعقاد مجمع عمومی به ل.. ها می‌فرستد . اعضای شورای می.. یکان یکان درپیشگاه مجمع‌عمومی مسئول اجرای مأموریت‌خود هستند .

مادهٔ سی‌ودوم - شورای م .. رسیدگی وحکومت‌می‌کند و در سئوالات راجعه‌به اساس می.. و اعلان بیداری کارخانه‌هاوقسمت انتخابات ایشان. شورای می.. اقدامات لازمه خودرا بایددر تدارك تأسیس ل.. های تازه یا بیداری ل.. های خفته به جای آرد شورای می.. کارخانه‌هائی‌را که خارج از هیئت متفقه به ترتیب تشکیل شده وموافق این قانون اساسی و نظام‌نامهٔ عمومی رفتار می‌نمایند و نظام‌نامهٔ خصوصی ایشان بهیچوجه مخالف نظام‌نامه عمومی شرق اعظم نیست. به عضویت هیئت متفقه شرق اعظم قبول می‌نماید.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شورای می‌.. شهادت‌نامه‌ها و احکام طریقی (گذرنامه‌ها) و تذکره‌هائیکه کارخانه‌های متعدد استدعا می‌نمایند امضاء کرده به ایشان تسلیم می‌نماید.

مادهٔ سی‌وسیم ـ شورای می‌.. مأمور اصلاح واختلافات است چه این اختلافات مابین کارخانه‌ها واقع شود وچه مابین می‌.. وشورای می‌.. شکایت‌هائیکه از برادران یا از کارخانه‌ها می‌شود قبول کرده به محکمهٔ تمیز می‌.. ارائه‌می‌نماید و نیزمی‌تواند شخصاً شکایت از تقصیر کسی کرده و به محکمهٔ تمیز رجوع نماید.

مادهٔ سی‌وچهارم ـ درموارد فوق‌العاده وفقط برای نظم عمومی شورای می‌.. حق دارد که کارخانه‌ها را توقیف نماید ولی مسئولیت این کار در پیشگاه مجمع عمومی بر شورای می‌.. وارد می‌شودومدت این توقیف تا روزی است که حکم محکمه می‌.. صادر شود این محکمه بعجله دعوت می‌شودوباید رأی خودراهمان روز اظهار نماید.

باب چهارم

در تشکیل عدلیه می‌..

فصل اول قوای عدلیه

مادهٔ سی‌وپنجم ـ قوای عدلیه می‌.. جاری می‌شوددر درجهٔ اول به وساطت ل‌.. ها به‌وسیلهٔ برادران عدول که ازمیان آنها انتخاب می‌شوند.

دردرجه‌هائی به‌وساطت محکمه‌های استیناف که کتباً از وکلای ل‌.. ها قطع نظر از قوهٔ انضباطیه که متعلق به کارخانه‌ها است و به واسطهٔ ایشان مجری می‌شود (چنانچه در نظامنامه عمومی معین شده است).

فصل دوم

عدول کارخانها ومحکمهٔ استیناف

مادهٔ سی‌وششم ـ کارخانه‌هائیکه مقصر بمحاکمه می‌شوند به واسطهٔ عدولیکه

pdf.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

مرکبند از نمایندگان ل.ه.ها

مادهٔ سی‌وهفتم- تصمیمات ل.ه.ها ومحاکمه استیناف و عدول کارخانها بایدمعین باشند .

مادهٔ سی‌وهشتم- تصمیمات محاکم استیناف و عدول کارخانها ممکن است به‌محکمهٔ تمیز رجوع شوند این استیناف ممکنست به‌تأخیر افتد .

مادهٔ سی‌ونهم - ترتیب محاکمه و استیناف ومجازات قانونیه به واسطه نظامنامه عمومی معین‌شده است .

فصل سوم

محکمهٔ تمیز

مادهٔ چهلم - محکمهٔ تمیزی که تشکیل شده است در موقع اشتباه یا اشکال در محاکمات یاخطای‌دراجرای قوانین یاتجاوز از قانون‌حکم محکمه‌ها رانقض‌می‌نماید وکار را به محکمهٔ استیناف دیگر یا عدول برادران ل.ه.دیگری رجوع میکنند.

مادهٔ چهل‌ویکم - محکمهٔ تمیز مرکب است از پانزده تن اعضاء که به واسطهٔ مجمع‌عمومی برحسب‌قرعهٔ‌مخفی همه‌ساله‌انتخاب‌می‌شوند. هرسال ثلث‌اعضای‌محکمهٔ تمیز تجدید می‌شوند و ممکن‌است که اعضای محکمهٔ تمیزمکرر انتخاب شوند این‌انتخاب بعد از انتخاب شورای می.ه.واقع می‌شود بهمان شکل وبهمان ترتیب .

مادهٔ چهل‌ودویم - هیچ کس نمی‌تواند عضویت محکمهٔ‌تمیزمی.ه.و نمایندگی عدلیه می.ه.وعضویت شورای می.ه.رامعاًدارا شود .

اعضای محکمهٔ‌تمیز درمدت‌مأموریت خود که‌درماده فوق‌معین شده‌اند نمی‌توانند به عضویت شورای می.ه.انتخاب شوند .

مادهٔ چهل‌وسیم - کرسی‌محکمهٔ تمیز در پاریس شرق اعظم فرانسه است.

محکمهٔ تمیز در موقع تشکیل مجمع‌عمومی مجبوراً باید منعقد شود و در وقتی

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

که به‌واسطهٔ جهتی انعقاد آن لازم شود رئیس محکمه حکم انعقاد به آن میدهد در وقتی که اعضای محکمهٔ تمیز برای محاکم باید جمع شوند عده اعضائی که احضار می‌شوند هفت تن خواهد بود و به‌موجب قرعه که در مجلس شورای می.. باحضور رئیس محکمهٔ تمیز یا نایب او کشیده خواهد شد برای مشورهٔ محکمهٔ تمیز حضور پنج تن از اعضاء لازم است.

مادهٔ چهل وچهارم ـ هرسال محکمهٔ تمیز در جلسهٔ ماه سپتامبر بعد از تجدید ثلث اعضای خود رئیس و نایب رئیس ومنشی خود را انتخاب می‌نماید. در قسمت رسمی صورت مذاکرات و اقوال شرق اعظم این انتخاب ذکر خواهد شد.

باب پنجم

روابط شرق اعظم با ممالك خارجه

مادهٔ چهل وپنجم ـ شرق اعظم فرانسه در ممالك خارجه که دارای اقتدار منظم می.. باشند و با شرق اعظم مراودات برادرانه دارند تأسیس کارخانه نمی‌کند و هیچ تغییری در ترتیب ل.. هائی که الحال در ممالك خارجه موجود هستند داده نمی‌شود.

شرق اعظم کارخانهائی را که درفرانسه یا مستملکات فرانسه به واسطهٔ قوهٔ متفقه می.. تأسیس شده باشد تصدیق نمی‌نماید.

باب ششم

در تدقیق و تغییر م..

مادهٔ چهل وششم ـ هرگونه اظهاری راجع به تدقیق درکلیات یا جزئیات اساسی می.. یا راجع به‌حذف یا تغییر یك قانون می.. بانظامنامهٔ عمومی می.. باشد بعد از آنکه به مجمع عمومی تقدیم شد و مجمع عمومی آن را پذیرفته و رسیدگی آن اظهار از طرف مجمع عمومی به ضمیمهٔ رأی شورای می.. در این خصوص قبل از انقضای مدت سه ماه

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.abarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

به ل.·. ها فرستاده می‌شود که در آن مذاکره ومداقه نمایند و مجمع عمومی در جلسه آتیه درباب آن اظهار حکم خواهد نمود.

مادهٔ چهل وهفتم ـ مجمع عمومی ممکن است مرجع اظهارات قانونی شورای می.·. واقع شود به شرطیکه این اظهارات در جلسه اجتماعیه شورای می.·. شده باشند این اظهارات باید در پانزده روز اول بعد از ختم کنوان Convent کوچکی که در مدت انعقاد آن قبول شده‌اند به ل.·. ها رجوع شوند که مذاکرات لازمه در آنها بعمل آید.

مادهٔ چهل وهشتم ـ اصول موقتی این قانون اساسی تابع تصدیق ل.·. های هیئت متفقه است. برای آنکه تصدیق شود باید اکثر ل.·. های شرق اعظم این قانون اساسی ساکت باشند و جوابی ندهند مثل این است که این قانون اساسی را قبول نموده باشند.

علاوه بر ترجمهٔ قانون اساسی لژ گراند اوریان فرانسه که فوقاً نقل شد، لژ بیداری ایران، یك نظامنامهٔ خصوصی نیز، در شش فصل تنظیم و با تصویب لژ تهران مرکز گراند اوریان به موقع اجراء گذاردند که عیناً در زیر نقل می‌شود[1]

نظامنامهٔ خصوصی ل.·. ب.·.

فصل اول

ترتیب قبول بیگانگان

۱ ـ علاوه بر ترتیباتیکه برای قبول بیگانگان در نظامنامه عمومی مقرر است در ل.·. ب.·. ترتیبات ذیل نیز مراعات شود.

۲ ـ هرگاه یکی از برادران بیگانه را لایق آشنا شدن بسیر ماسنی بداند باید قبل از آنکه با آن بیگانه هیچگونه محبتی از وجود ل.·. در ایران بنماید به طریق ذیل

۱ ـ نظامنامهٔ مزبور را خانواده‌یك فراماسون که در ۲۵ سال قبل در گذشته در اختیارم گذاردند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رفتار شود[1] .

۳ ـ تحصیل اجازه برای مذاکره با بیگانه باید محض به امضای سه نفر استاد باشد ارجمند[2] موافق آئین ورقه را می‌سوزانند ومعرفین‌مزبور حق ندارند معرفی‌خود را به برادران دیگر معلوم کنند .

۴ ـ اسامی بیگانگانیکه معرفی شده‌اند باید در لوحهٔ[3] مخصوصی به خط‌جلی و معرفی کامل پانزده روز قبل از آنکه بخواهند برای‌تحصیل اجازه‌رأی بگیرند‌نوشته و اعلان‌شده باشد .

۵ ـ پس از آنکه بیگانه معرفی شد دو یا سه نفر از برادران را معین می‌کنند‌در باره چند ماده‌بخصوص از ورقهٔ تفتیش که‌لازم به تحقیق ازشخص بیگانه نیست‌تحقیقات خارجی نموده راپورت بدهند .

۶ ـ همه برادران حاضر حق مذاکره دارند اما حق رأی فقط برای استادان و یاران است هرگاه عده مهره‌های سیاه کمتر از خمس عده کلیهٔ مهره‌ها بوده باشد اجازه داده می‌شود .

۷ ـ عده‌کلیه رأی‌دهندگان نباید کمتر ازپانزده باشد .

۸ ـ هرگاه یك ورقه از اوراق تفتیش مقرر در نظامنامه عمومی درجواب‌یکی‌از سئوالات ساکت یا مبهم باشد ارجمندان ورقه را بتوسط برادر دیگر تجدیدکرده‌و بعد از اکمال آن رأی گرفته می‌شود .

۹ ـ ورقه‌تفتیش‌مخصوصاً در باب سابقه‌اعمال و ترجمهٔ احوال‌باید بسط وتحقیق کامل بعمل آید تابرادران از اعمال‌گذشته بیگانه‌بتوانند عقیده روشنی حاصل‌نمایند.

---

۱ ـ در نسخهٔ دیگری که یکی از فراماسنهای قدیمی در اختیار نویسنده گذاشت‌در قسمت دوم روی کلمات (به طریق ذیل رفتار شود) خط کشیده شده‌و بامداد جمله مزبور چنین تصحیح شده بود (از وجود ل.·. در ایران بنماید از ل.·. تحصیل اجازه شود) .

۲ ـ در نسخه‌ای‌که مورداستفاده قرار گرفته بر بالای کلمات (باشد ارجمند) کلمه (والا) بامداد تصحیح شده .

۳ ـ درهمین‌نسخه در بالای دوکلمه(لوحهٔ‌مخصوص) چنین نوشته‌شده(بتوسط‌نویسنده‌ها) این‌تصحیح‌هم‌بامدادشده .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۰ ـ مفتشین که از طرف ارجمند مأمور تفتیش احوال بیگانگان می‌شوند نباید سمت مأموریت خود را بسایر برادران بفرمایند .

فصل دوم

غیبت اعضاء رسمی

۱۱ ـ هر برادر یکه بدون عذر موجه دو جلسه متوالی غیبت کند یك ماه از ارتقاء رتبه او بتأخیر می‌افتد .

۱۲ ـ غیبت هر یك از اعضاء رسمی سه ماه هر یك مرتبه اعلان در صورت مجلس قید می‌شود .

۱۳ ـ صورت غیبت سالیانه هر یك از اعضاء رسمی لژ باید در موقع انتخابات عمومی قرائت شود تا برادران دقت کرده در موقع انتخابات سالاران برادران مراقب را ترجیح دهند .

۱۴ ـ برادران غائب برای غیبت بدون عذر هر جلسه باید مبلغ دوقران به‌عنوان اعانه به امین خیریه بدهند .

فصل سوم

سالاران

۱۵ ـ برادرانیکه از سالاران در اجرای وظائف مسامحه و غفلت یا تقصیری مشاهده می‌کنند باید ارجمند را متذکر سازند تا ایشان را تنبیه نماید .

۱۶ ـ ارجمند همینکه از یکی از سالاران مسامحه و غفلت یا تقصیری احساس کند در صورتیکه خطای او طوری نباشد که محتاج به محاکمه باشد ابتداء برادرانه اورا به‌ادای وظائف خود دعوت می‌کند هرگاه پس از این یادآوری سالار مذکور تنبیه نشد ارجمند یکدفعه هم در جلسه گله و شکایت برادرانه می‌کند اگر نتیجه حاصل نشد از لژ درخصوص بقای آن برادر به‌سالاری کسب رأی می‌نماید.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل چهارم

روابط برادرانه و همبستگی

۱۷ ـ هیچ برادری حق ندارد درغیاب برادری ازوی بدگوئی کند .

۱۸ ـ هر برادری که نسبت به برادر سوءظن یا شکایتی در امور شخصی یا نوعی داشته باشد باید بدواً به ارجمنداظهار نماید تا اقدامات برادرانه در این باب بنماید هرگاه ارجمند اقدامی نکرد می تواند به لژ شکایت خودرا اظهار دارد تا لژ دراین خصوص قراری بگذارد واین ترتیب غیر از تظلم ماسونی است که به موجب آن برادران می توانند یکدیگر را در تحت محاکمه درآورند وآن ترتیب به جای خود باقی ومنظور تواندبود.

۱۹ ـ حمایت ورعایت برادرانه درباره برادری محتوم است که او نیز درموقع لزوم از حمایت ورعایت برادران خود مضایقه نکرده باشد .

۲۰ ـ تکلیف هر یك از اعضای رسمی یا افتخاری است که هرگاه از برادری نسبت به برادر دیگر بدگوئی بشنود یااقدامی برضد یکدیگر ببینند فوراً به ارجمند اظهار نماید .

فصل پنجم

مجازات

۲۱ ـ برادرانیکه رعایت مواد این نظامنامه را ننمایند مانند برادرانی مجازات خواهند شدکه رعایت مواد نظامنامه عمومی رانکرده باشند .

۲۲ ـ هر برادری که علناًوعمداً برخلاف مقررات نظامنامه عمومی واین نظامنامه خصوصی اقدامی برضد برادری کند موقتاً از لژ خارج و محاکمه می شود تعیین مدت اخراج با لژ است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۳ ـ هرگاه برادری که خدمتی را رسماً در لژ بعهده گرفت ، به انجام نرساند مورد سرزنش برادرانه خواهد شد وذکر آن در نامهٔ اعمال ماسونی او می‌شود .

فصل ششم

مکافات برادرانه

۲۴ ـ هر برادری که به واسطهٔ خدمات شایان مستحق اظهار قدردانی از طرف لژ بشود برحسب درجات خدمت مکافات برادرانه ذیل در باره اومبذول می‌شود .

۱ ـ شادی بنام برادر

۲ ـ قید درصورت مجلس

۳ ـ قیددر نامه اعمال‌ماسونی

۴ ـ شادخواری بنام آن برادر در مهمانی ماسونی

تغییرات در قانون اساسی

در ۱۹۱۴ (۱۳۳۲ ه) درقانون اساسی و نظامنامهٔ گراند اوریان تغییراتی داده شد وهنگام وقوع این تغییرات نماینده لژ بیداری ایران نیز شرکت‌داشت . پس ازاینکه شورای‌عالی گراند اوریان ، تغییرات کنوانسیون را تصویب وابلاغ کرد [1] این دستور ازطرف مرکز لژگراندواوریان به لژ بیداری ایران تأکید گردید :

شرکت فراماسونهای لژ بیداری ایران درشورای عالی طریقت ، گراند اوریان درآن ایام با اهمیت فراوانی تلقی شد . زیرا تاآنروز ، فراماسونری جهانی ، ایرانیان فراماسون را قابل اعتماد ویا لایق شرکت درمجامع بین‌المللی نمی‌دانستند . به همین جهت شرکت فراماسون ایران در کنوانسیون گراند اوریان را پیروزی بزرگی برای لژ بیداری می‌دانستند . اینك متن کامل تغییرات کنوانسیون را نقل می‌کنیم :

---

۱ ـ متن دستور فوق ازمعتمدی گرفته شده‌که با تشکر نقل شد

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آزادی ـ برابری ـ برادری

شرق اعظم فرانسه ـ شورای عالی فرانسه ومستملکات

س ٭٭ س ٭٭ س ٭٭

شرق پاریس هفتم دسامبر ۱۹۱۴

برادران خیلی عزیز ٭٭

کنوانسیون ۱۹۱۳ بعضی تغییرات در مواد ۹ داد و از ۳۳ تا ۵۳ قانون اساسی که راجع بعدالت ماسونی است قبول کرد و بواسطه متحدالمالی که سابقاً برای شما فرستادم این تغییرات را بتصدیق و امضای کارخانه‌هامیرسانیم نتیجه‌این تغییرات معلوم است تغییر بعضی ازمندرجات نظامنامه‌عمومی‌راجع باصل‌رسیدگی در شکایات‌وتشکیلات تفاوتی میکردد .

ازاین‌جهت تغییراتی درمواد ۱۳۲ تا ۱۳۷ واز۱۸۱ تا ۱۸۳ مکرر واز ۲۷۵ تا ۳۴۰ مکرر نظامنامه عمومی به‌دفتر (کنوان) پیشنهاد کردیم . چون این تغییرات را کنوان قابل توجه دانست مطابق ماده چهل و ششم قانون اساسی این تغییرات را برای مباحثه به ل٭٭ها میفرستیم :

سقه VI در انتظام

ماده ۱۳۲ ـ رئیس کارخانه حق دارد بهر برادری که اسباب انقطاع مذاکرات میشود یا اظهاراتی با صدای بلند میکند و اطاعت به‌صاحب منصبانی‌که مشغول ادای

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وظیفه خود هستند نمی‌نماید یا بواسطه حملات شخصی خارج از ترتیب اغماض برادرانه که باید درهر کارخانه منظور شود رفتار نماید با نظرات برادرانه اخطار نماید ـ این اخطار ممکن است درصورت مجلس قید شود .

ماده ۱۳۳ ـ اگر برادر خطاکار به اخطار اطاعت نکند بازنظم و ترتیب مشورت برادران را برهم بزند رئیس باو امر مینماید که ازکارخانه خارج شود . اثر این حکم فقط برای مدت یك جلسه خواهد بود . ولی برادران میتوانند رأی بدهند که برادر خطاکار منتها تا مدت ششماه درکارخانه داخل نشود .

ماده ۱۳۴ ـ بواسطه این منع دخول حقوق ووظائف ماسونی زایل نمیگردد ولی اسباب میشود که مطابق ماده ۲۷۹ نظامنامه با وی برادر خطاکار درحضور کمیته صلحیه و تحقیق حاضر شود .

ماده ۱۳۵ ـ اگر کمیته صلحیه و تحقیق حکم کند که تشکیل هیئت منصفه برادران لازم است این منع دخول موقوف میشود .

ماده ۱۳۶ ـ تکرار مخالفت با نظامات جلسات از قبیل حملات سخت و بی‌ادبی نسبت بکارخانه ویا صاحب منصبهای کارخانه نسبت بمشاغل آنها ممکن است موافق ماده ۲۷۹ نظامنامه عمومی اسباب شکایت شود .

ماده ۱۳۷ ـ اگر یك مهمانی نسبت به نظم کارخانه قصوری نماید رئیس میتواند نظر بماهیت اقدام اورا تخدیر برادرانه بنماید ویا از کارخانه خارج کند . در صورت لزوم کارخانه میتواند برئیس اجازه بدهد که کارخانه که آن مهمان دراو عضواست تقاضای مجازات اورا بنماید . این تقاضا باید خلاصه صورت آن مجلس راکه این حادثه درآن رخ داده همراه داشته باشد ـ درآن صورت مجلس شرح جزئیات آن حادثه خواهد بود .

بطوریکه سابقاً بشما در متحدالمال نمره ۱۹ اطلاع داده بودیم بشما پیشنهاد میکنیم که اگر یك ماسنی اسباب اغتشاش کارخانه بشود کارخانه حق داشته باشد که کافی بداند باو قدغن نماید که در کارخانه حضور بهمرساند . عجالتاً بموجب قوانین موجوده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کارخانه‌که بواسطه یك ماشن نامطبعی نتواندکار کند اجازه ندارد جزاینکه درب خود را به‌بندد وتعطیل نماید وبعد بواسطه چندین نفراز برادران بازشدن کارخانه را استدعا نماید . هیچ نمیشود تحمل کرد که یك لژی بواسطه حرکات ناشایسته عمدی یا سهوی یکی ازاعضاء مجبور بموقوف داشتن کارخود بشود.

رفورمی که پیشنهاد میشود به ل .. ها اجازه دهیدکه یك ماشن‌را ششماه ازل.. خارج نمایند . این ترتیب‌گمان نمیکنم که اسباب اشکالی بشود بواسطه اینکه از یك طرف حقوق ماشنی شخص محکوم بجای خود باقی میماند از طرف دیگر بفوریت هیئت منصفه برادرانه رئیسه و برادر محکوم میتوانند در حضور این هیئت از خود دفاع نماید .

بواسطه ترکیب ماده ۱۳۳ نظامنامه عمومی و ماده ۳۴ قانون اساسی یك ل .. میتواند ازیك برادرکه بواسطه تندی وبی‌نظمی‌مانع کاراوبشود جلوگیری نماید. دیگر مجبورنخواهد بودکه بوسیلهٔ [یك‌کلمه‌خوانده نشد] که بستن ل.. باشد متوسل بشود. چون بستن ل .. شایان بسی تأسف است ل .. میتواند کارهای خود را تعقیب نماید و قوای قضائیه ماشنی هم مشغول رسیدگی و حکم قضیه باشد حقوق برادر متهم هم متزلزل نشده .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ارباب کیخسرو شاهرخ آخرین رئیس مجلس شورای ملی ایران

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

مبارزه پنهانی انحلال لژ بیداری ایران

فراماسونهای ایرانی، اگرچه با تکیه به‌تشکیلات منظم‌خویش ورعایت دقیق اصول پنهانکاری وهم‌چنین بعلت‌عدم آشنائی مردم با سازمان وهدفها ومقاصد فراماسونرها، میدان را برای فعالیت‌های خودکاملا باز وبلامانع میدیدند، ولی‌دخالت‌آنان درکار دستگاه‌های‌حاکمه وبخصوص‌نقشه‌های محرمانه‌وجسارت آمیزی‌که برای نفوذ در دربارپادشاهان قاجارطرح میکردند. باعث شدکه‌یك مبارزه پنهانی بین سلاطین قاجار وفراماسونها درگیر شود. مبارزه‌ای‌که سرانجام بانحلال و پایان‌کاردوره اول فعالیت در«لژ بیداری ایران» منجرشد.

اعضای لژ بیداری ایران وفراماسونهای ایرانی، ازنخستین روز ایجاد سازمانها وآغازفعالیت فراماسونی، بمنظورکسب‌قدرت وانجام مقاصد ونیات خود، همواره‌سعی داشتند دردستگاه حکومتی ایران رخنه‌کنند. بهمین‌جهت هرروز نقشه‌های‌گوناگون و تازه‌ای برای نفوذ ورسوخ‌دردربارناصرالدینشاه، مظفرالدینشاه، محمد علیشاه، وبالاخره احمدشاه طرح میکردند.

اعضای لژ باکمك برادران فراماسون خود، سعی‌میکردند، در رأس مقامات حساس مملکتی‌قرارگیرند وهمه امورکشور را قبضه‌کنند، وبرای‌رسیدن به‌این هدف، نخست میکوشیدند، تا آنجا که امکان داشت، پست‌های مهم و مشاغل عالی را شخصاً عهده‌دارشوند، درغیراینصورت یاران وخویشاوندان، وبستگان مورد اعتمادخویش‌را باین پستهای حساس بگمارند. طبعاً چنین برنامه‌ای برای چهار پادشاه نامبرده قاجار که همه آنها از سازمانهای فراماسونی وحشت داشتند ـ خوشایند نبود و بهمین جهت درخفا با این سازمان‌مبارزه میکردند ومیکوشیدند قبلاازطرحها واقدامات آنان‌باخبر شده واعمال‌وتصمیم‌آنهارا خنثی‌کنند. فراماسونهانیز برای مقابله با این اقدام‌پادشاهان قاجار، برنامه دیگری تدارك دیده وازنخستین‌روزآغاز فعالیت درایران سعی‌داشتند، تشکیلات وسازمانهای علنی و باصطلاح مستقلی‌ایجادکنندکه بظاهرهیچگونه‌وابستگی به‌تشکیلات فراماسونری نداشته باشد. آنگاه درپناه این سرپوش اطمینان مقاصدخود

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

را عملی سازند . تا چنانچه پادشاهان قاجار قصد تشدید مبارزه و یا تعطیل لژها را داشته باشند ، این سازمانهای علنی ـ که درحقیقت همان تشکیلات فراماسونری بودند ـ کماکان بکار خود ادامه دهند .

نخستین تصمیمی که دراین زمینه ازطرف فراماسونرها اتخاذ شد، باعکس العمل شدید ناصرالدینشاه مواجه گردید . ماجرا چنین بود که فراماسونها با کمك بعضی از درباریان سعی کردند اجازه تأسیس انجمنی را که بظاهر هیچ ارتباطی با مجمع ماسونی نداشته باشد ، از پادشاه قاجار بگیرند و برای این منظور نامه‌ای بدون امضاء بشاه نوشته وازاو تقاضا کردند که اجازه تشکیل چنین انجمنی را بدهد. عرفان مینویسد:

«... درپایان مقال بذکر حکایتی میپردازیم که فداکاری آزادیخواهان قبل از مشروطیت را نشانه‌ایست . دربین این مردان فداکار فراماسونها سلسله جنبانی داشتند هرجا دلی امیدواروسری پرشور می‌یافتند ، آرام آرام درآن رخنه میکردند و او را برای روزگار نوی آماده میساختند . مخفیانه انجمن داشتند و بند شکنجه را بجان میخریدند ...

پیرمردی بود درشیراز لقبش مسعودالسلطنه وجدش میرزا فتحعلیخان صاحبدیوان میگفت : من از غلام بچه‌های ناصرالدین‌شاه بودم ، وقتی که ناصرالدین‌شاه از سفر فرنگستان بازگشت ملازمان اوکه بایران بازگردیدند ، شبها درباریان دیگر بگرد آنها جمع شده ، ازاوضاع فرنگستان پرسش‌هامیکردند واین پرسشها وپاسخ‌هااجتماع آنان راگرم مینمود وامید وآرزوی اینکه کارهای خوب فرنگستان درایران‌هم معمول شود ، دردل آنها ایجاد میگردید وبا شوق و رغبت در این اجتماع حضور می‌یافتند . بحدی‌که مایل شدند ، این اجتماع بیشتراوقات دائرباشد وازاین‌مطالب گفتگو بمیان آید ، ولی‌مصلحت ندانستند ، بدون اطلاع شاه اجتماع آنها درست شود . عریضه‌ای بشاه نوشتند و استدعاکردند همانگونه که در فرنگستان هر طبقه‌ای انجمن دارند ، درباریها هم انجمنی داشته باشند، که هرهفته تشکیل شود ودرمطالبی که مصلحت اقتضا کند ، حرف بزنند . گفتند بهتر این است تو که هم بچه هستی و هم پدر بزرگت

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صاحبدیوان نزد شاه معتمد ومقرب است عریضه را تو بشاه تقدیم کنی . من قبول کردم.

شاه معمولا صبح‌ها بعد ازفراغت ازکار، درحیاط راه میرفت وبخوردن نقل ومغز بادام وفندق وپسته که گاه بگاه پیشخدمتها بجیب او میریختند مشغول میشد . روزیکه خوشحال بنظرمی‌آمد ، درگوشه‌ای ایستادم وشاه که خواست ازجلومن بگذرد ، عریضه را به اودادم .

شاه پس از خواندن عریضه خشمناك شد ، نوك عصائی که در دست داشت روی گونه وزیرچشم من گذارده بسختی فشارداد ، من طاقت نیاورده عقب رفتم . ولی اوفشار بعصا می‌آورد ، تا من بدیوار رسیدم وپشت بدیوار دادم وشاه با عصا بگونهٔ من فشار میآورد ، بحدیکه نزدیك بود چشمم بترکد . فریاد زدم وگفتم اگر حکم کنید سرم را ببرند گوارا تر باشد ... شاه عصای خود را برداشت وبسر وصورت من زد ، تا جائی که عصا شکست و گفت من از کسانیکه این عریضه را تحریر کرده‌اند ، ازانجمنهای فرنگستان بیشتروبهتر آگاه هستم، صلاح ملك وملت ایران نیست این انجمنهارا داشته باشد . اگر کسی بعد ازاین اسم انجمن‌را بیاورد شکمش را پاره میکنم[1]»

پس ازقتل ناصرالدینشاه وبه سلطنت رسیدن مظفرالدین‌شاه سلیم‌النفس ،همینکه دهشت استبداد اندکی کاهش یافت وآزادی جان تازه‌ای گرفت ، فراماسونها که خود را آماده فعالیت میکردند، در صدد برآمدند، ابتدا یك سری تشکیلات غیر ماسونی بوجود آورند و این سازمان ها را کانونی برای جلب اعضای جدید ، انتخاب آنها و فعالیت‌های خود تبدیل کنند.

یکی از مراکزی که فراماسونها در تأسیس آن پیشقدم شدند ، انجمن اخوت بود. از یکصد وده نفری که مؤسس این انجمن بظاهر مستقل بودند ، بدون شك‌هفتاد نفرشان ازسران فراماسونی ایران بودند. بطوریکه خواهدآمد[2]، انجمن اخوت درراه توسعه فراماسونیزم ، پیشرفت مقاصد سیاسی‌و استقرار مشروطیت نقش موثری داشت. بدین جهت محمدعلیشاه که خود بابرداخت یکهزار اشرفی به افتخار عضویت در لژ

۱ـ مجله یغما سال‌سیزدهم ص ۵۵۱

۲ ـ رجوع‌شود به فصل گرانداز مستقل ملی‌ایران همین‌کتاب .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونری جامع آدمیت در آمده بود، محو و نابودی انجمن اخوت را در رأس برنامه‌ها و جزء نخستین کارهای خود قرارداد و روزیکه مجلس را به توپ بست، دستور داد خانه سفلی علیشاه ظهیرالدوله را که داماد ناصرالدینشاه و خانه‌اش هم مرکز اژ بیداری ایران وهم محل تشکیل جلسات انجمن اخوت بود، ویران کنند. ولی یکی از اعضای فراماسونری که درخدمت شاه‌مستبد قاجار بود، شب قبل ازحمله به این محل، تصمیم محمدعلیشاه‌را به اطلاع کارگردانان اژ بیداری رسانید، رؤسای اژ شبانه همه اسناد ومدارك اژرا بوسیله ابراهیم حکیمی (حکیم‌الملك) به سفارت فرانسه برده، با کمك میرزامحمودخان‌منشی‌سفارت(سناتورمحمودجم‌کنونی) آنهارادریکی‌ازاطاق‌های سفارت به‌امانت‌گذاشتند. درنتیجه روزبعد وقتی سربازان‌سیلاخوری‌باتوپ های «شرـ پنیل» خانه‌داماد شاه را ویران کردند، وهمه جواهرات ولوازم خانه رابه یغمابردند، نتوانستند به اسناد اژ بیداری دست یابند. محمود محموددرین باره مینویسد:

«... علاوه بر محافل لندنی، از طرف اژدارن پاریس نیز درتهران اژایرانی دایر گردید.

دستگاه مرحوم ظهیرالدوله مربوط بفراماسون فرانسه بود. اینکه در زمان سلطنت محمد علی میرزا خانهٔ ظهیرالدوله را غارت کردند، به‌این دلیل بودکه محفل فراماسون را درآنجا سراغ کرده بودندولی مرحوم ظهیرالدوله‌قبلا خبردار شده، اثاثیه ماسونی‌را ازآنجا به‌سفارت‌فرانسه برده بودند، ولی‌خانه غارت شد وعمارت نیزویران گردیدو دیگر آباد نشد. شاید حال هم بهمان حال‌باقی مانده باشد ...»[1] در جای دیگر می نویسد: «... چون قبلا اطلاع رسیده بود که محمدعلی میرزا چنین قصدی دارد شبانه وزیرمختار فرانسه را دیده بودند وهرچه‌که متعلق به‌ماسونهای فرانسه بود به‌سفارت فرانسه بردند وشاید تا امروز هم همانجا باشد از قراراطلاعی‌که دارم دیگر محفل‌آنها دایر نگردید»[2].

بعد از عزل‌محمد علیشاه از مقام‌سلطنت وپیروزی مشروطه خواهان، فراماسونها

۱ـ تاریخ روابط سیاسی ایران وانگلیس ص ۱۸۳۹

۲ ـ ایضاً ص ۱۸۴۰.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

که در این دوران از مبارزات مـردم ایران شرکت فعالانه داشتند ورهبری انقلاب را پنهانی عهده دار بودند، این بار محل مخصوصی را که در خیابان بستخانه بود،مرکز فعالیت خود قراردادند و درروز ۱۴دسامبر۱۹۰۹ (سه‌شنبه سلخ ذیقعده ۱۳۲۷) مجدداً لژبیداری را با همه تشریفات رسمی تنصیب کردند. لژ مذکور تا سال ۱۳۱۰ ـ ش (۱۹۳۱ـم) کماکان ماهی یکبار جلسات خود را تشکیل میداد. ولی در بین‌سال های ۱۳۱۲ـ۱۳۱۰ که ارباب کیخسرو شاهرخ منشی گری لژ رابه عهده داشت ، بدستور پلیس جلسات لژ تعطیل شد. یك نشریه نیمه مخفی فراماسونها می‌نویسد:

«... لژ بیداری ایران تا بیست سال پیش [سال ۱۳۱۲] مشغول فعالیت بود. لیکن پس از آنکه سختگیری‌های دولت رو بشدت نهاد ، ناچار ازفعالیت آنان‌کاسته شد، مخصوصاً همینکه مرحوم ارباب کیخسرو که سمت دبیری لژ را دارا بود، تحت نظر قرارگرفت و سپس فوت شد، لژ یه‌یکبار از کار خود باز ماند و فرو خوابید ...»[۱] و بدین ترتیب به فعالیت نخستین لژ رسمی و با اجازه یك سازمان فراماسونی جهانی خاتمه داده شد.

(۱) تاریخچه جمعیتهای سری ازانتشارات لژ همایون سال۱۳۳۲ص۶۳.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل هفدهم

فراماسنها وانقلاب مشروطیت ایران

در باره اینکه ماسونها تا چه حد در نهضت مشروطیت ایران سهم داشتند، نظرهای مختلف بیان گردیده است که گاه اغراق‌آمیز به‌نظر می‌رسد. لیکن حقیقت آنست که نمی‌توان دخالت علنی و مخفی و سهم آنهارا در کار مشروطیت اغراق‌آمیز دانست؛ در اینکه این گروه درهیجان وغلیان افکار بخصوص درسالهای آخر حکومت مستبده محمد علیشاه مؤثر بودند تردیدی نیست. ولی تعیین حدود واثر عملیات آنان مستلزم سنجش دقیق‌تری است.

متأسفانه تاریخ نویسان بخصوص «کسروی» که حقاً مطالعات ارزنده‌ای در باره دوران مشروطیت دارد، در این باره سکوت کرده ودکتر ملکزاده نیز که‌خود «ماسن» و «ماسن‌زاده» بوده است، در حالیکه خود را به بی‌اطلاعی می‌زند، فقط چند جمله در باره «حزب فراماسون» نگاشته است. و فقط محیط طباطبائی در مقالهٔ خود موسوم به «مشروطه ستمدیده» می‌نویسد:

«در میان مشروطه طلبان اول افراد سرشناسی بوده‌اند که پیش یا پس از اعلام مشروطیت کم‌وبیش با مبانی فراماسونی آشنائی یافته بودند یا با برخی افکار و عقاید اجتماعی کم و بیش سابقه انس داشته‌اند ولی میزان دخالت و ارزش شخصیت آنها به اعتبار بستگی با فراماسون یا مسلك دیگری در جنبش مشروطه و تحول وضع و دفاع

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مردانه‌ای که بعد در برابر هجوم استبداد صغیر شد چندان قابل توجه بلکه در خور ذکر نیست ... و آزادیخواهی سعدالدوله باعضویت قدیمی او در لژ فراماسون بلژیك ارتباطی نداشت ...»[۱]

در واقع نقش فراماسونها در انقلاب مشروطیت ایران قابل انکار نیست ، لیکن به علت آنکه مأخذ و مدارك صریحی در این باره در دسترس نبوده ، بررسی صحیح درین باره صورت نگرفته است . بعلاوه این نکته مسلم است که روزی که ناصرالدین شاه کشته شد ، فراماسونها به طور علنی وارد جرگهٔ مشروطه خواهان ایران شده و از آزادمردان مشروطیت انقلابی‌تر شدند .

اکنون لازم است قبل از آنکه به تشریح اعمال و کردار وفعالیت ماسونهای ایرانی در انقلاب مشروطیت بپردازیم ، قدری از گذشته وعلل دخالت ماسونها در انقلابات مختلف جهانی بحث کنیم .

پس از انتشار قانون اساسی فراماسونری در سال ۱۷۲۳ (۱۱۳۶ ه) هموارهٔ فراماسونهای «فلسفی و سیاسی» سه‌کلمهٔ : آزادی، برادری ، برابری را شعار گفتارهای خود قرار می‌دهند و به‌آن تکیه می‌کنند .

در درون لژهای ماسنی جهان این سه‌کلمه با حروف درشت نقش‌شده و سرفصل سخنرانیهاست . تاکنون هزاران سخنران ماسن در باره مفهوم هریك از این کلمات سخنرانیهای طولانی نموده‌اند و هر عضوی که وارد محافل آنها می‌شود ، اهمیت این شعار را به او تذکر می‌دهند ولی در حقیقت در زیر ماسك این کلمات مقاصد «استاد اعظم» انجام می‌شود . شاید اگر گفته شود که شرکت فعالانهٔ ماسونها در انقلابهای بزرگ جهان نظیر (انقلاب کبیر فرانسه ، انقلاب آمریکا ، انقلابهای اسپانیا و ایتالیا) به بهانهٔ حفظ و توسعهٔ همین سه‌کلمه بوده ، سخنی بیهوده نباشد .

مرحوم محمودمحمود می‌نویسد : «... کلمات سه‌گانه موهوم که عبارت از آزادی

۱ ـ مجلهٔ تهرانمصور شماره ۹۶۳ سال ۱۳۳۰ ص ۱۳

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

برابری ، برادری می‌باشد ، یك آتشی در سال ۱۷۸۹ در اروپا به وجود آورد که خشك و تر هرچه بود سوخت و روح ملت فرانسه را طوری مسموم نمود که هنوز هم که هست از اثرات آن سم مهلك خلاص نشده‌است و ملت فرانسه به حال طبیعی خود عود نکرده است . روشن‌کنندهٔ این آتش همان اعضاء مجامع و محافل فراماسون بودند که بعدها رفته رفته شراره این آتش به تمام ممالك عالم سرایت نمود دنیائی را به آتش بیداد خود سوزانید . امروز هم این سه کلمه دام بسیار خطرناکی است که تمام ملل مقتدر و غیر مقتدر را به وحشت انداخته است . من بیش ازاین نمی‌خواهم در سر این موضوع معطل بشوم فقط می‌گویم همین آتش بعدها به خرمن هستی ایرانی افتاد و ملت ایران را سالها گرفتار انواع مصائب و محن نموده است . پس از آن دودمان آل عثمان را به خاکستر سیاه نشانید روسیه یکصد و شصت ملیون نفوس را با شعله‌های سوزان خود غافلگیر کرده هستی آن ملت غیر مجرب را بباد فنا داد و هنوز هم خاتمه پیدا نکرده است .

من این تذکر مختصر را به هموطنان خود می‌دهم که بعدها بیدار و هوشیار شده گول این شیاطین شیاد را نخورند و به الفاظ فریبدهندهٔ آنها گوش ندهند و به کتابهای شیرین وعبارات نغز آنها مفتون نشوند. مجذوب نویسنده‌های آنها که دارای عناوین فاضلانه و عالمانه و غیره هستند نگردند این الفاظ و این عبارات و این نویسنده‌های عالم و فاضل آنهائی هستند که دنیا را با کلمات شیرین و فریب دهنده اغفال نموده آتش فتنه وانقلاب را در هرسرزمینی دامن زده و اسباب اسارت دائمی سکنهٔ آنها را فراهم می آورند . باور بکنید از آن روزی که عنوان فراماسون در این مملکت پیداشده و محفل سری آنها به اشارهٔ لندن در این سرزمین تشکیل گردید . از همان روز بدبختی و سیه روزی ملت ایران شروع شده است . همینکه ناراضی‌ها و ساده‌لوحان و طبقه شیاد و ماجراجو در اطراف این محفل گرد آمدند از آن روز اساس حکومت ایران متزلزل گردید و امنیت از مملکت ایران رخت بربست ...»[۱]

۱ ـ جلد پنجم تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در کتابی نیمه مخفی که بعدها از وقایع شهریور ۱۳۲۰ (اوت ۱۹۴۲ م) به وسیلهٔ یکی از سازمانهای فراماسنی ایران منتشر شده است، هنگام بحث در بارهٔ انقلابهای جهانی و نقش فراماسونها چنین نوشته شده است:

«... و نیز در تاریخ عصر جدید، فعالیت دامنه‌دار انجمنهای سری فراماسونی در اروپا بود که زمینهٔ انقلاب کبیر فرانسه را آماده کرد و این انقلاب عظیم منجر به صدور اعلامیهٔ حقوق بشر گردید که در حقیقت موادی از آراء و نظریات فلسفهٔ ماسونی است.

شرکت لافایت که در جرگهٔ برادران بنّای فرانسوی بوده در جنگهای آزادی آمریکا نیز مثال دیگری است برای اثبات این نظریه ...[۱]»

فراماسونهای بعد از سال ۱۷۱۷ م. (۱۱۲۹ ه) نه تنها در انقلابهای داخلی ممالک اروپائی بلکه در حوادث و انقلابهای آسیائی نیز رخنه کرده‌اند. در انقلابهائی که در مصر، مراکش، فلسطین، عثمانی، ایران و هند و سایر ممالک خاور زمین رویداده فراماسنها و لژهای ماسنی نقشهای مؤثری داشته‌اند. نشریهٔ نیمه مخفی ماسنهای ایرانی می‌نویسد:

«... بعلاوه در تاریخ انقلاب مشروطیت عثمانی (منظور تدوین قانون اساسی مشروطیت به وسیلهٔ مدحت پاشا است[۲]) و ایران سایهٔ دست انجمنهای فراماسنی در آماده کردن زمینهٔ انقلاب و رهبری آن آشکارا و نمایان است ...[۳]»

همین کتاب در بارهٔ نقش فراماسنها در انقلاب مشروطیت ایران می‌نویسد:

«... باید اعتراف کرد که در زبان فارسی با همهٔ اینکه در ایران از اینگونه جمعیتها نظیر اخوان الصفاء، باطنیه، قرامطه و اسماعیلیه از خیلی قدیم پدید آمده بود و نیز فراماسنها که در عصر جدید بوده‌اند و در جنبش مشروطیت ایران دستی فعال

---

۱ ـ تاریخچهٔ مختصر جمعیتهای سری از قدیم تا جدید ص ۹

۲ ـ مدحت پاشا، معاصر میرزا حسینخان سپهسالار است که هر دو در یک دوره اقدام به تدوین قوانین کردند و فراماسون وعضو لژ اسلامبول بودند.

۳ ـ تاریخچهٔ مختصر جمعیتهای سری از قدیم تا جدید ص ۹ نشریه لژ همایون

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

داشته‌اند کتب و رسائلی در این زمینه نوشته شده وکسی به فکر تتبع در این رشته از تاریخ برنیامده است ...»[۱]

نویسندهٔ دیگری[۲] که اجداد و خویشانش اغلب در سازمانهای فراماسنی بوده‌اند در بارهٔ انقلابهای جهانی و مشروطیت ایران و نقش فراماسنها می‌نویسد :

« ... در ایران و ممالک شرق شیوع دارد که سازمان فراماسونی را انگلیسها اداره می‌کنند و مجامع فراماسونی فقط مجری و پشتیبان سیاست انگلستان هستند. اما خود فراماسونها می‌گویند هدف و مرام فراماسونی آدمیت است یعنی کمک به تهذیب اخلاق و از میان بردن اختلافات مذهبی میان ملتها که جای اختلافات و کشمکش مذهبی قوای خود را برای تربیت و تهذیب متمرکز و متحد سازند.

ولی در این نکته تردیدی نیست که دیپلماسی انگلستان در طی قرنهای هفدهم تا اواخر نوزدهم از وجود سازمانهای فراماسونی انتفاع فراوان برده و قسمت عمدهٔ نهضتهای آزادیخواهی در ممالک دنیا که رژیم سلطنت استبداد او را درهم کوبیده‌است فراماسونها دخالت مؤثر داشته‌اندمثل همین مشروطیت ایران که فراماسونها در مساعد ساختن زمینه ومتوجه ساختن مردم به مزایای مشروطیت نقش خیلی مؤثری داشتند...»[۳]

فراماسنهای جهان نه تنها در جنگهای داخلی، انقلابات و تغییر رژیمهای ممالک

۱ـ تاریخچهٔ مختصر جمعیتهای سری از قدیم تا جدید ص ۱۰

۲ـ روزنامهٔ واحه شماره ۱۳۲ ـ اردیبهشت ۱۳۳۳ ـ صاحب امتیاز و مدیر این روزنامه ونویسندهٔ این مقاله علی سپهر هستند که از روزنامه نگاران بنام وخوشنام ایران می‌باشند. مرحوم لسان الملک ، سپهر از افراد سرسلسلهٔ همین خانواده درلژ فراماسنی میرزا ملکم خان ناظم الدوله نقش مؤثری داشت ومدتها لژ مزبور در خانه او تشکیل می‌شد . همچنین نبیل الدوله از رؤسای بهائیست که سالها مقیم آمریکا بود ودر لژ فراماسنی آمریکا مقام شامخی بدست آورد و همیشه انگشتر استاد اعظم را در دست می‌کرد از افرادهمین خانواده است . مورخ الدوله سپهر ، سپاستمدار وزیر و مدیر بانك بیمه ملی آخرین فرد این خانواده است که یك لژ فراماسنی (بدون اجازه از مراکز ماسنی جهان) در تهران تشکیل دادکه مورداعتراض واقع شد و پس ازمدتی مجبور به تعطیل آن گردید .

۳ ـ روزنامهٔ واحه شماره ۱۳۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شرکت داشتند بلکه در جنگهای بین‌المللی نیز مؤثر بودند. در جنگ بین‌المللی اول که به‌شکست آلمان تمام شد، فراماسونها و یهودیهای آلمان که از انگلستان، فرانسه و متحدین آنها جانبداری می‌کردند، نقش اساسی داشتند. یهودیها که در مجامع فراماسنی دنیا نقش مهمی دارند، حتی علامت شش گوشهٔ خود را جزو علائم ماسنی کرده، واز وجود کلیمیان آواره جهان برای توسعهٔ فعالیت ماسنی استفاده کرده ومی‌کنند. هیتلر که از علل شکست قوای آلمان در جنگ بین‌الملل اول به وسیلهٔ یهودیها و فراماسنها واقف بود، همینکه قدرت پیدا کرد و حکومت دیکتاتوری را در آلمان تشکیل داد، کلیهٔ مجامع فراماسنی آن کشور را منحل و ارتباط آنها را به ظاهر با (انگلستان و فرانسه) قطع کرد. هیتلر چندین بار علناً گفت که (یهودیها و فراماسنها) از بزرگترین عوامل شکست آلمان در جنگ بین الملل اول بودند. پس از اشغال پاریس، قوای هیتلر مرکز لژهای (گراند اوریان) و (گراند لژ ناسیونال دوفرانس) را اشغال کرده کلیهٔ اسناد ومدارك آنها را به برلن حمل کرد[۱].

ماسنهای اصیل و حرفه‌ای قبل از الحاق به سازمان فراماسونری انگلستان همواره (برادران) خودرا از شرکت درحوادث و توطئه‌ها و انقلابهای ممالك منع کرده حتی در مادهٔ ۲ مرامنامهٔ خود تأکید کرده بودند که به مقام سلطنت وحکومتهای وقت وفادار باشند و توطئه‌هاراخنثی کنند: «به‌سلطنت خود و به وارثین وجانشینان قانونی آن وفادار باشید و هیچگاه مرتکب غدر وخیانت نشوید و هرگاه بشنوید یا ببینید کسی مرتکب خیانت شود وظیفه دارید که فوراً به اعلیحضرت یا مشاورین مخصوص وی یا هر مقامی که وظیفهٔ رسیدگی به این امور را داشته باشد خبر دهید»[۲].

---

۱ ـ این اسناد به وسیله یك واگن به برلن حمل شدولی مجال بهره‌برداری‌واستفاده از آن دست نداد. پس ازشکست آلمان و اشغال برلن، قوای فرانسه واگن حامل اسناد را پیدا کرده به پاریس برگرداند. این اسناد ابتدا تحویل کتابخانهٔ ملی پاریس شد ولی‌پس از چند ماه مراکز فراماسنی فرانسه اسناد را پس‌گرفتند. مقداری از اسناد قدیمی که‌قابل استفاده‌بود مجدداً به‌بایگانی تحویل شده وبقیه‌که غیرقابل استفاده بود بکارخانهٔ مقواسازی حمل وبه صورت خمیر ومادهٔ اولیهٔ کاغذ درآمد.

۲ ـ انقلابهای فراماسونری... فرای ص ۱۷۲

mardegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اما فراماسونری جدید وسازمانی که در آن شاهان ، شاهزادگان ، سیاستمداران انگلیسی و حتی وزارتخانه‌های این دولت مؤثر بوده وهستند ، همواره برحکومتهای مخالف خود به‌وسیلهٔ لژهای ماسنی پیروز می‌شوند . در فراماسنی جدید (حفظ اسرار و یاغیگری برادران) و (کمك به یاغیان همچون‌کمك به بینوایان) فرض شده ، در حالیکه در فراماسنی حرفه‌ای ماسونها موظف بودند که اسرار یاغیان را افشاء کنندو آنها را به‌دولت و دربار انگلیس معرفی نمایند .

در قانون اساسی دکتر آندرسن جملاتی‌دیده می‌شود که بکلی مغایر عمل‌ماسنها از قرن هیجدهم به بعد است. آندرسن می‌نویسد :

« یك ماسون عبارت است از یك فردآرامش‌طلب و مطیع مقامات رسمی محلی، که در آن سکونت دارد و کار می‌کند ، باشد . ماسون هیچوقت نباید در دسائس و پیمانهای عصیانی که ضد صلح و سعادت ملت بسته می‌شود دخالت کند ونباید نسبت به اولیاء امور صاحب منصبان تابع بی‌انضباط و نافرمان باشد زیرا جنگها و قتل عامها و بی‌نظمیها همیشه به‌ضرر تشکیلات فراماسونی تمام شده است .

شاهان و شاهزادگان قدیم به‌علت صحت عمل و آرامش طلبی ماسونها همواره فراموشخانه را تقویت و تشویق کرده‌اند و بدین ترتیب ماسونها توانسته‌اند افتراآت مخالفین را ردکرده وبرای دسته‌خودشان‌که درموقع صلح بیشترزمینه ترقی دارد، بیش از پیش‌تحصیل افتخارات‌کنند .

پس اگر یکی‌ازبرادران ماسون نسبت به دولت عصیان‌نمودنباید وی‌را تقویت و کمك‌کرد لیکن ممکن است او را چون بینوائی مورد شفقت قرار داد و اگر به‌خیانت دیگری محکوم نشده است ، با آنکه ماسون صحیح‌العمل هرگز نباید روابط خود را با دولت موجود در کشور با شائبه عدم اعتماد کدر و لکه‌دار سازد ، معذالك‌نمی‌توان وی را از محفل خارج کرد زیرا رابطهٔ وی با جمعیت قطع نشدنی است ...»[1]

بدین‌ترتیب ملاحظه‌می‌شود فراماسونی جدید خود را بالاتر از اجتماع‌می‌داند.

۱ ـ قانون اساسی فراماسونی چاپ ۱۹۲۳

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

درصورتیکه فراماسونی قدیم (حرفه‌ای) خود را بعنوان عضوی از هیئت اجتماع فرض می‌نمود . فراماسونی جدید درعمل معارضه با اجتماع را منطقی نمی‌داند زیرا جنگ و بی‌نظمی در هرصورت مضر است ، لیکن مأموریت حفظ نظم را در اجتماع بعهده نمی‌گیرد و اعضاء خود را فدای «منافع‌مشترک» نمی‌کند ، از مضرات اجتماع‌می‌پرهیزد و درعین‌حال خود را مافوق دولت و ملت می‌داند . بعلاوه درمقررات آن، بردن نام « شاهزاده و والی » را منع می‌کنند و در قانون اساسی نامی از آنها نمی‌بردو در عوض صحبت از ملت و صاحبمنصبان یا داوران تابع را مجاز می‌داند .

زمینه و پایهٔ فراماسونری حفظ مقررات وقوانین رژیمهای موجود نیست ، بدین جهت تنها ارتباطی را که بامقامات دولتی می‌پذیردهمانا رابطه اجتماعی است . ماسنها ظاهراً خود را از عالم سیاست دور می‌دارند ، لیکن هرگز راضی نمی‌شوندکه سیاست آنها را از انجام مرامشان باز دارد . ماسونها به همین جهت محافل خودرا از نظارت دولتها مستور می‌دارند . اختفاء محافل ماسنی جدید درسالهای اولیه تأسیس سبب شدکه اشراف و شاهزادگان قرن هیجدهم در تزدیکی با آنان ، اصرار بورزند و با آنها حسن ارتباط داشته باشند . در بعضی ازکشورها ، شاهان و شاهزادگان نیز چون می‌ترسیدند که محافل ماسنی برضد آنها اقدام کنند ماسن می‌شدند .

فای نویسندهٔ فرانسوی می‌نویسد :

« منظور وهدف فراموشخانهٔ انگلستان جنگ داخلی نیست بلکه برعکس به قدرت حاکمه ، به سلسله هانوری‌که « ستوارتها » را خارج از انگلستان نگاه‌می‌دارد و با « بورین » ها رقابت می‌کند وبکمك شما هنگام آزادی‌طلبی سیاسی و مذهبی و ایجاد اتحاد ملی متکی‌است .

افکاراولیهٔ فراموشخانه‌با سیاست جرج‌ها توافق‌دارد وبه‌این‌جهت شاهان‌هانوری باآن همکاری می‌کنند ولی چون تشکیلات‌آن جنبهٔ بین‌المللی دارد . ممکن‌است اگر ببینندکه برخی دولتهای دیگر ازاشاعهٔ افکار «ماسنی» جلوگیری می‌نمایند ، یا در راه منافع حقیقی‌ملت خودکار نمی‌کنند و یا برای انگلستان هانوری ایجاد خطرمی‌نمایند،

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با این دولتها ابراز مخالفت کند . با آنکه فراموشخانه طبق قواعد وسنن طبیعت خود نمی‌تواند به‌وسایل خشونت‌آمیز متوسل شود ، ازآنجا که نوعی ابزار تبلیغاتی است ، می‌تواند مبارزه کند...»[۱] ازاین جملات می‌توان استنباط کرد که مجامع فراماسنی خود را بالاتر و برتر ازدولتها ، ملتها ، شاهان ، ادیان و طبقات مختلف دانسته و در صورت لزوم درمبارزات مخفی وعلنی باآنها شرکت می‌کنند .

نظرات وفعالیتهای ماسنی ایران در یکصد وپنجاه‌سال

در ایران هم از روزیکه نخستین ایرانی بعضویت فراماسونری درآمد ، فراماسنها همیشه ، درحوادث دست داشتند و یا مؤثر بوده‌اند . فراماسنهای ایرانی درمدت یکصدوپنجاه سال‌همواره سعی داشتند خود را حامی و مدافع آزادی و آزادیخواهی و حکومت قانون و ترقی و توسعه تمدن جدید نشان دهند . در طول قرن هجدهم تقریباً همه‌کسانی‌که بعنوان محصل ، سیاستمدار،بازرگان و یا سیاح به‌اروپا رفته بودند فراماسون شدند و تماس آنها با دنیای مترقی‌اروپا ورفت وآمد آنها به‌ممالك اروپائی در حال رشد و توسعه سبب شد تا آنها نیز با اتکاء به‌کلمات فریبندهٔ آزادی وترویج آئین حکومت دمکراسی و پارلمانی درایران متوسل شوند . فراماسنها همه‌جا می‌گفتند بقاء حیات ایران مستلزم آنست‌که :

اولاً ـ تمدن غربی درآن‌راه یابد وترقیات جدید این‌کشور رواج پیداکند.

ثانیاً ـ اصول حکومت برپایهٔ قانون قرار گیرد .

آنها خوب فهمیده بودندکه درآن دوران خواب خرگوشی ، این کلمات ظاهر فریب یگانه وسیلهٔ رسیدن به هدفهای «استاد اعظم» و مراکز فراماسونری جهانی خواهد بود .

مهندس میرزا صالح شیرازی سومین فراماسون ایرانی است‌که در سفرنامه[۲]اش دربارهٔ «حکومت پارلمانی» و «ترقیات جدید» بحث‌کرده‌است. اوشرح مفصلی دربارهٔ پارلمان انگلیس وحکومت انتخابی و مشروطه نوشته است وآرزومی‌کندکه در ایران

۱ـ فراموشخانه وانقلابهای قرن هیجدهم ص ۱۲۳

۲ـ این سفرنامه‌را نگارنده به چاپ‌رسانیده واصل سفرنامه درموزه بریتانیاست.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نیز ترقیات جدید رواج پیدا کند.

ولی قبل‌ازاینکه «فراماسنهای ایرانی» وفرنگ رفته‌ها به‌فکر «اخذ تهران غربی واصلاح وترقی» باشند، میرزا تقی‌خان امیرکبیر به‌فکر اصلاح و ترقی ایران افتاد و حرفهائی‌که بعدها از نشینان میزدند، او به مرحلهٔ عمل نزدیك کرد. اما افسوس‌که دشمنان ایران‌وار با بان‌از نشینان، اورا‌ازپای‌درآوردند. امیرکبیر که مبرزترین نمایندهٔ مکتب اصلاح و ترقی بود، در مدت کوتاه زمامداریش، اصلاحات بزرگی در کار حکومت وامور‌اقتصاد واجتماع ایران بوجودآورد‌که هنوزهم پس ازگذشت یکصدسال اجرای نیات‌او برای بهبود مملکت لازم وضروری است. ولی ناصرالدینشاه نمی‌خواست در ایران وضع عوض شود. می‌گویند وقتی دارالفنون افتتاح شد و عده‌ای از جوانها تربیت شدند، صدراعظم ازناصرالدینشاه خواست تا یك‌روز بمدرسه بیاید و از نزدیك وضع شاگردان‌را ببیند.

پس از اینکه چندین‌بار این تقاضا تکرار شد، یکروز که قبلهٔ عالم بیکار بود به‌اتفاق عده‌ای‌ازدرباریان به‌دارالفنون رفت. درضمن‌بازدید از نخستین‌مؤسسهٔ‌فرهنگی ایران، صدراعظم ازشاه تقاضاکرد تاشخصاً ازشاگردان سئوالاتی بنماید. شاه بااصرار صدراعظم از یکی ازشاگردان پرسید: «پسر بلجیك کجاست؟ وچطور جائی است؟» شاگردمزبور در مدت نیمساعت شرح مفصلی درباره تاریخ، جغرافیا و وضع اجتماعی «بلژیك» «نه بلجیك» بیان‌کرد.

دراین‌مدت شاه سرش را زیر انداخته وبا حالت غیظ و غضب به جوابها گوش میداد. همینکه جواب شاگرد تمام شد، شاه با عصبانیت دارالفنون را ترك‌گفت.

صدراعظم و همراهانش‌که منتظر احسنت وآفرین شاه بودند، با بهت و حیرت بهم نگریستند، هیچکس نتوانست علت عصبانیت شاه را بفهمد[1] چند هفته بعد،روزی صدراعظم از شاه علت عصبانیت و ناراحتی‌اش را دو آروز پرسید. ناصرالدینشاه به اوگفت:

۱ـ مجله شیرشماره ۳ سال ۱۳۴۰ شمسی.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

«این چه دکانی است ، که بازکرده‌ای . اگر مردم بفهمند « بلجیك » چه جائی است بعدها چه‌کسی بمن وتوسواری میدهد ومرا شاه وتورا وزیر میکند ! »

دومین صدراعظمی که به‌تقلید از امیرکبیر افکار ترقی خواهانه داشت ، میرزا ـ حسینخان سپهسالار بود اودرمدتی که سفیرایران در اسلامبول بود وارد لژ فراماسنی شده بود وحتی یکبار به‌ریاست لژ انتخاب گشته ومقام « استاد اعظم » به‌اوداده شده بود. بارها میرزا حسینخان در مدتی که سفیر ایران در اسلامبول بود ، بدستور لژ نشینان اسلامبول توجهٔ زمامداران ایران را با ایجاد حکومت قانون ومشروطیت که درعثمانی با هدایت فراماسنها ومدحت پاشا آغازشده بود جلب کرد .

هم او بودکه برای نخستین بار اصلاح ایران را منوط به‌کشیدن راه‌آهن، تأسیس مدارس جدید وتشکیل «مجلس شورای دولت» دانست . میرزا حسینخان، دراساسنامه‌ای که برای مجلس شورای دولت نوشت ، نظرداد که کلیهٔ قوانین مدنی واجتماعی مملکت باید با تصویب «مجلس شورای دولت» باشد . درهمین وقت سیدجمال‌الدین اسدآبادی، استاد لژهای فراماسنی انگلستان ومصر ومؤسس محافل ماسنی ایران بنای فعالیت برای ایجاد (مشروطیت) درایران راگذارد .

بدون‌شك سیدطبق دستور لژ ماسونری انگلستان بخصوص ولف‌و براون وباحمایت ماسونهای انگلیس درمناطق نفوذ انگلستان نغمهٔ آزادی را بلندکرد ، تا جادهٔ استعمار انگلستان هموار شود.

پس ازوی میرزا ملکم‌خان ناظم‌الدوله فکراخذ تمدن غربی را اشاعه دادکه از نظرسیاسی وحتی نفع شخصی مرتکب اشتباهات بزرگ گردید. درزیر پرده «فراموشخانه» عده زیادی از جوانان پرشور و تشنهٔ آزادی را آماده مبارزه با دربار مستبد قاجار و ناصرالدینشاه کرد . ملکم خود « فکر تسلیم مطلق بتمدن خارجی » را اشاعه داد و در مدت ۵۰ سال رساله‌های متعددی در اصلاح حکومت و اخذ تمدن خارجی و استقرار

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قانون وعقاید مربوط به‌مساوات وآزادی درایران نوشت که توسط مریدانش‌منتشر شد. عقاید معروف « اگوست‌کنت فیلسوف بزرگ » را دربارهٔ (دموکراسی و بشردوستی) سرلوحهٔ عمل امضاء قرارداده بود[۱].

کانون‌عقایدفرنگ‌رفته‌هاوتمدن‌خارجی که‌بوسیله‌فراماسنها ایجادشده‌بود، بوسیله امضاء فراموشخانه به‌دربارناصرالدینشاه نیزرسوخ‌کرده وحتی «مرکزی» بوجودآورد. دراین مرکزجمعی ازشاهزادگان ، درباریان وخدمه نزدیك شاه وارد شدند . درکانون مزبورمأمورین دولت واروپا رفته‌هاکه اکثراً درلژهای ماسنی انگلیس وفرانسه وحتی عده‌ای‌که دربلژیك فراماسون شده بودند شرکت داشتند .

دکترملکزاده‌که پدرش و(شاید هم خودش) عضولژ فراماسنی ایران بوده است، درتاریخ انقلاب مشروطیت ایران ، نقش همه مردان‌آزادیخواه ایران وحتی شیفتگان «اصلاحات وترقی‌ایران» را فراموش‌کرده وهمه‌حوادث وحتی‌انقلابات فکری‌رامرهون فراماسونری دانسته چنین می‌نویسد:

« تا قبل از پیدایش حزب فراماسن درایران ، ایرانیان از افکار نوین و فلسفهٔ جدید وعقاید احزاب مترقی اروپا وعلل اختلافات فکری و انقلابات اجتماعی اطلاعی نداشتند و اگرهم‌کم وبیش ازطرقی‌که در فصول پیش بدان اشاره کردیم اطلاعاتی پیدا کرده بودند خیلی سطحی وکم عمق بود و مسموعاتی بیشتر نبود . ولی پیدایش حزب فراماسون درایران وشرکت عده‌ای ازمردان روشنفکر وآرزومند تغییرات اجتماعی‌در این جمعیت ، جمعی ازایرانیان را به‌فلسفهٔ نوین دنیای مترقی آشناکرد و آرزوها را در روی یك پایهٔ محکمتری استوارنمود. عده‌ای ازرهبران بزرگ، مشروطیت‌ومؤسسین انقلاب ملی چنانچه پس‌ازمرگشان معلوم شد درآن حزب شرکت داشتند .

تأمین کنندگان طریقهٔ فراماسونری در ایران بطور تحقیق معلوم نیست ولی بطوریکه شهرت دارد موجد این حزب میرزا ملکم‌خان بودکه برای برقراری قانون‌و عدالت درایران‌کوشش بسیارنموده بود وتألیفات سودمندی ازخود بیادگارگذارده‌که‌ما

۱ــ رجوع به‌فصل یازدهم اینکتاب

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

درموقع خود بشرح آن خواهیم پرداخت[۱]...»

وی نقش خارجیان را در رواج محافل فراماسنی درایران مؤثر دانسته و دراین باره چنین می نویسد :

«... ولیکن عده‌ای ازمطلعین سرچشمهٔ این فکر نوین ومسلك تازه را از ناحیهٔ اروپائیانی که درایران بوده‌اند میدانند .

آنچه مسلم است حزب فراماسون درزمان سلطنت ناصرالدینشاه درایران تأسیس گردید وعده‌ای درآن شرکت داشتند ولی پس ازکشته شدن ناصرالدینشاه حزب مذکور رواج بیشتری پیداکرد وبعضی ازفراماسنها ازجمله دکتر کارل در توسعهٔ آن همت گماشته وجمعی ازمعاریف عضویت آن حزب را پذیرفتند[۲]...»

ملك‌الشعراء بهاردرکتاب سبك‌شناسی هنگامیکه دربارهٔ آغاز «صداهای آزادی» و «آزادیخواهی» بحث می‌کند ، اشاره به‌فعالیت فراماسنها کرده ، چنین مینویسد:

«... دراواسط پادشاهی ناصرالدینشاه سروصداها ازداخل وخارج مبتنی برلزوم قانون وشعور درامور تقسیم مسئولیتها وانتظام مالیاتها شروع گردید .

دراین عهد چند نویسنده درداخل وخارج ایران بنوشتن آستین برزدند آتشی از افکارسید جمال‌الدین اسدآبادی درقلوب درگرفت فتنهٔ باب وکشتاری که ازآنها شد نیز مردم را به‌تفکرواداشت ، درقفقاز نیزافرادی ازایرانیان پیدا شدند مانند میرزافتحعلی آخوندزاده وطالبوف وحاج زین‌العابدین مراغه‌ای که نگران اوضاع ایران بودند وخود به‌اصول تمدن خارجی وجدید آشنا و مایل به‌آشنائی دیگران ، مقاله وتیاتر نویس و کاغذ پرانی ازداخل وخارج آغازگردید ، فراماسون بوسیله میرزاصالح شیرازی و بنا ـ بمشهور بوسیله میرزا ملکم‌خان ناظم‌الدوله عضو وزارت‌خارجه که مردی تحصیلکرده و ادیب وقانون‌خواه بود درتهران بازشد روزنامهٔ (قانون) بوسیله ملکم در لندن به طبع رسید ـ ترجمه ومقالات وبیانات‌های آخوند زاده درتهران وقفقاز انتشار یافت رساله‌های میرزا آقاخان کرمانی منتشر گردید، طالبوف کتاب احمد راکه اصول علمی جدیدرا بوسیله

۱و۲ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد اول ص ۱۱۹

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«سحبت» بزبان ساده می نوشت درخارج چاپ کرد. (مسالك المحسنین)[1] کتابی به‌اسم «ابراهیم بیک» در چگونگی اوضاع اجتماعی به‌قلم حاج زین‌العابدین نامبرده نیز منتشر گشت.

سیدجمال در اسلامبول نشست وگروهی پیرامون اوبه کاغذ پرانی سرگرم‌شدند رجال‌تربیت شده‌ایران نیز داخل‌فراماسون‌شدند و در اطراف‌دربار به گفتگوبرخاستند ورقابتهای درباری هم‌گاهی به آتشها دامن می‌زد ـ قدرت و تسلط حوزه‌اجتهاد به‌اعلی درجه رسیده‌بود، اما تشکیلات سیاسی نداشت و میرزا حسن شیرازی که در سامره‌بود بسیار بااحتیاط‌راه می‌رفت وعلمای داخل ایران هم‌بین خودشان رقابتهائی بودوبالاخره آلت دست رجال‌واعیان بودند و چون‌گفتگوی اصلاح هنوز از خواص به عوام‌نرسیده بود این طایفه یعنی (رؤسای‌عوام) نیز نیمه‌خواب وبدون اندك توجه به عاقبت‌کارها «خر خود را می‌راندند و این مصراع را می‌خواندند (دنیا پس مرگ ما چه دریا چه سراب ...»[2]

در چنین اوضاع و احوالی، فراماسونهای ایرانی که هنوزلژ مستقلی که وابسته به لژهای شناخته شده‌دنیا باشد تشکیل نداده بودند، تنها راه چاره را از میان بردن ناصرالدین شاه و قتل وی می‌دانستند. زیرا ناصرالدین شاه‌که مدت پنجاه‌سال بااقتدار سلطنت می‌کرد نمی‌خواست از امتیازات (استبدادی) خود صرف‌نظر کند و نفوذروسیهٔ تزاری نیز هرروز دردربار زیادتر می‌شد و اقدامات رقیب تازه نفس (انگلستان) را با کمك شاه و درباریان خنثی می‌کرد.

بنابراین از نظر «گراند لژانگلستان» تنهاراه رسیدن به مقصود در «برداشتن سلطان وقت» وقتل‌وی وسپس انقلاب برای‌سرنگون‌کردن (دربار مستبد) وایجادمحیط مناسبتر و فعالتر برای استوارکردن سیاست انگلیس در ایران‌بود. آزمایشی‌که گراندلژ

---

۱ ـ مسالك المحسنین‌را ملاعبدالرحیم‌طالبوف نوشته ولی‌کتاب «ابراهیم بیک» نوشتهٔ حاج زین‌العابدین مراغه‌ای‌است.

۲ ـ سبك شناسی ـ جلد سوم ص ۳۷۲.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

انگلستان در فرانسه کرده بود ، می‌بایستی در ایران نیز تکرار شود .

موریس تالمیر [1] دررساله‌ای که درسال ۱۹۰۴م(۱۳۲۱ه)

آیا قتل ناصرالدینشاه به فرمان لژ فراماسونها بود ؟

به چاپ رسانیده دربارهٔ فراماسونری و ارتباط آن باانقلاب فرانسه در سالهای ۱۷۸۹ و ۱۷۹۲ و ۱۷۹۳ م که تاحدودی با وضع ایران و انقلاب مشروطیت تطبیق می‌کند می‌نویسد:

« ... انقلاب فرانسه از مدتی پیش باکمال مهارت مانند یك نمایشنامه طرح ریزی شده بود و تمام تغییرات و توطئه‌هائی که در اثر انقلاب به وجود آمد نتیجهٔ فعالیتهای فراماسونری بوده است .

فراماسونها کار را طوری شروع می‌کنند که اسرار آنها درآینده به کلی مخفی و در پشت پرده بماند و عملیات‌ایشان همیشه به‌قتل پادشاه وقت خاتمه میافته است .

اسناد معتبری از طرف خود فراماسنها دراین باب ابداً نشر نیافته زیراکه‌مجامع آنها همیشه سری ومخفی بوده است ...» [2] .

در انقلاب مشروطیت‌ایران هم، لژ فراماسنی ایران مثل‌لژ ماسنی فرانسه‌فرمان قتل ناصرالدینشاه را صادر کردو به همین جهت‌برای اینکه حقایق مربوط به این‌وقایع را که هر دو به فرمان لژهای ماسونی فرانسوی آغاز و خاتمه یافته بشناسیم و بدانیم ناصرالدینشاه چراکشته شد؟ ناچار باید قسمتی از اقدامات ماسنهای فرانسه را در قتل لوئی شانزدهم تشریح کنیم .

در فرانسه با قتل لوئی شانزدهم ، تغییر رژیم عملی شد ، در ایران هم با قتل ناصرالدینشاه مشروطیت بنیان گرفت و در هر دو انقلاب حکم قتل را لژهای گراند اوریان صادر کردند . در بحبوحهٔ جنگ داخلی فرانسه ، فراماسنها فرمان منع تیر ـ اندازی را ازطرف لوئی شانزدهم جعل نمودند و برای مدافعین آوردند . به محض اینکه تصمیم اقامت دادن لوئی شانزدهم در معبد اجراء گردید عده کثیری از فراماسنها در

1- Maurice . Talmeyr

2- La . Franc . Maconnerieet . et . la Re ' volulution

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پاریس متفرق شده و در همه‌جا جهت ایجاد وحشت عمومی با کمال خوشحالی ومسرت اعلام می‌نمودند که لوئی توقیف گردیده است . حالا عموم مردان ،آزاد و با یکدیگر برابر هستند ، دیگر سرتاسرفرانسه چیزی جز یك لژ بزرگ نیست . همهٔ فرانسویان فراماسون هستند و بزودی سرتاسر عالم فراماسون خواهند شد [۱].

قتل پادشاه تا این تاریخ هنوز انجام نگردیده بود ولی نقشهٔ آن درجریان بود اما نه بدست کنوانسیون .

بنا به‌عقیدهٔ محمودمحمود فرمان‌قتل‌لوئی‌شانزدهم را لژفراماسونری‌فرانکفورت صادر کرد نه شورای انقلاب «...در حقیقت پادشاه فرانسه جز درفرانکفورت درجای دیگر محکوم نگردید و گرچه این حرف زیاد تعجب‌آور است ولی رأی به مرگ او اصلاً وجود خارجی نداشته است‌واین یك‌رأی ساختگی واختراعی بوده است .»

برای‌دادن‌رأی‌کنوانسیون وداشتن‌یك‌کرسی‌در آنجاوشرکت‌کردن‌درمحکمه‌های که ادعا می‌کنند‌تشکیل‌گردیده است‌سه‌شرط ضروری بود که‌هرکس‌واجد آن سه‌شرط بوده می‌توانست شرکت کند .

۱ - بیست وپنجساله باشد .

۲-فرانسوی‌باشد

۳ - به عنوان نماینده نامش ثبت شده باشد .

ولی مابین رأی دهندگان‌که رأی به قتل‌شاه دادند یکی‌بیست و پنجساله‌نیست، دیگری فرانسوی نیست و پنج نفر دیگر نامشان ثبت نشده است ...[۲]»

در ایران هم ناصرالدینشاه پنجاه سال مانند لوئی شانزدهم در فرانسه حکومت مطلقه داشت . ایام سلطنت ناصرالدینشاه نیز به عیش و شادمانی خود واطرافیانش‌تمام شد . در این ایام شوم ، افغانستان، نیمی‌ازسیستان وبلوچستان ومجمع‌الجزایربحرین

۱ - صفحهٔ ۸۳۳ جلد ۷ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس نقل از اظهارات :
Barruel , Memoires

۲ - صفحهٔ ۱۸۳۵ جلد ۵ تاریخ روابط سیاسی ایران وانگلیس .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از دست رفت و سرانجام هم ناصرالدینشاه به دستور مستقیم سیدجمال‌الدین اسدآبادی که مؤسس فراماسونری در مصر وایران بود، کشته شد.

روزی که سیدجمال‌الدین دستور قتل ناصرالدینشاه را دراسلامبول صادر کرد و میرزا رضاکرمانی را به تهران فرستاد، به‌موجب اظهارمعاون‌الوزراء که درآن تاریخ رئیس واردات پست خارجه بوده باکت سفارشی به تهران می‌رسدکه درآن خبرحرکت میرزا رضاکرمانی وفرمان قتل شاه داده شده بود ولی این باکت بعللی بازنشد[1] وپس‌از مرگ ناصرالدینشاه از مندرجات آن اطلاع حاصل گردید.

قتل ناصرالدینشاه نخستین گامی بود که برای تغییر رژیم «استبدادی» برداشته شد. در مدت پنجاه سالی که سلطنت می‌کرد، هیچ قدرتی در مقابل اووجود نداشت وفرمان او باضربات چماقداران شاهی، سرنیزه‌قزاقها وشلاق فراشان‌بدون‌اندك مقاومتی اجرامیشد. تلاشهائی که دربیست‌سال‌آخرحکومت مطلقه وظالمانهٔ ناصرالدینشاه بوسیلهٔ عناصر آزادیخواه و اروپا رفته و بالاخره دستهٔ فراماسونها و از همه مهمتر دیپلماسی انگلستان و عوامل بومی‌اینتلیجنس‌سرویس‌میشد همه با قتل و شکنجه و تبعید وتاراج پایان می‌یافت فراماسونهائی‌که در ربع قرن دوم سلطنت ناصرالدینشاه از اروپا بهایران آمدند، بفرمان لژهائی‌که درآنها عضویت داشتند همه برای تغییر رژیم وخروج نفوذروسیه ازدربار تلاش‌می‌کردند. درآن‌ایام تاریك وشوم، ناصرالدینشاه و دربارباتش طرفدار روسیهٔ تزاری بودند و بهیچوجه حاضر نمی‌شدند کوچکترین امتیازی به‌طبقات محروم وحتی متجددین وآزادی طلبان بدهند. فراماسنها ازاین عدم رضایت عمومی‌استفاده‌کرده ابتدا دستهٔ‌متشکلی بوجودآوردند و سپس‌نخستین گام‌وتنها راه علاج را در قتل وی دانستند.

سید جمال‌الدین‌اسدآبادی که خود مؤسس فراماسنی در ایران بود و سالها در دربار عثمانی برای «خلیفه‌مسلمین» یعنی سلطان‌عثمانی‌کوشش می‌کرد، از وجود مرد

۱ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس جلد پنجم ص ۱۸۳۵

۲ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس جلد پنجم ص ۱۸۳۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رانجدیده‌ای مثل میرزا رضای کرمانی [۱] که چندین بار درسیاه‌چالهای دربار و زندانهای مخوف تا پرتگاه مرگ و نیستی رفته بود استفاده نمود و اورا مأمور قتل ناصرالدینشاه ساخت .

اگر مطالب کتاب خطی « تاریخ فراماسونری در ایران » نوشته دانشمند فقید خان‌ملک‌ساسانی‌را قبول کنیم که‌درین‌ایام‌لژماسنی‌اسلامبول درایران نیزفعالیت می‌کرد

۱ــ میرزا رضا کرمانی فرزندملاحسین عقدائی معروف به‌ملاحسین پدر بوده . در سنین جوانی محمد اسماعیل خان وکیل‌الملك ، ملك او را گرفته بملا جعفر میدهد . او مجبور می‌شود از کرمان به یزد رود مدتی طلبه بودسپس بتهران می‌آید وشغل‌دستفروشی پیشه میکند درتهران نایب‌السلطنه هزاروصدتومان شال‌وخز از او می‌خرد پس ازمدتهاسیصد تومانش را کم کرده و با کتك و پس گردنی از خانه بیرونش می‌کنند . در واقعهٔ تنباکو وکیل‌الدوله او را احضار کرده می‌گوید حضرت والانایب‌السلطنه شما را احضارکرده‌است. درآنجا به‌او می‌گویند نامه‌ای بنویس بدون امضاء که با دادن امتیاز تنباکو ، قند ، راه اهواز و غیره دین از دست رفت و مملکت نابود شد . میرزا رضا می‌گوید من میدانم مردم این صحبتها می‌کنند و نوشتن ضرورت ندارد . وکیل‌الدوله پس از اینکه قسم می‌خورد که منظوری در بین نیست و ما می‌خواهیم مدرکی تهیه کنیم تا نایب‌السلطنه بتواند نارضایتی مردم را به‌شاه بگوید او را راضی می‌کنند که به‌خانهٔ نایب‌السلطنه بروند . در آنجا میرزا رضا حرفهائی که مردم درباره شاه و درباریان می‌گفتند برای نایب‌السلطنه نقل می‌کند . نایب‌السلطنه به او می‌گوید شما نامه‌ای بنویسید وهرچه مردم می‌گویند درآن به‌تفصیل‌شرح دهید ، من به شاه می‌گویم که در مسجد شاه پیدا کرده‌ام . امیدوارم دولتخواهی شما ثابت شود. روز بعد مجدداً میرزا رضا کرمانی را بمنزل وکیل‌الدوله می‌برند در آنجا نامه می‌نویسد . همینکه نامه از او می‌گیرند ، میخ و درفش و سه‌پایه سربازی و وسایل شکنجه آماده می‌کنند و به‌او می‌گویند همدستانت را بگو . میرزا رضا استقامت می‌کند و با قیچی شکم خودرا پاره می‌کند . پس از اینکه او را معالجه می‌کنند شش سال درزندانهای تهران، قم و قزوین شکنجه می‌دهند . پس از آزادی از زندان به اسلامبول می‌رود در آنجا سید جمال‌الدین پس از شنیدن شرح حالش به او می‌گوید تو چقدر حب زندگی داشتی چراشاه یا نایب‌السلطنه را نکشتی ؟ و او را با توصیه و دستورالعمل روانه تهران کرده مأمور قتل شاه می‌کند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و اغلب از ایرانیان عضو همین لژ[1] بودند ، بایستی گفت که سید جمال‌الدین بدون دستور لژ مزبور فرمان قتل شاه را نداده است . سیدجمال‌الدین از این اقدام خود دو نتیجه مهم گرفت ، یکی از میان بردن پادشاه مستبدی که سد راه اعمال و اقدامات فراماسنها بود و دیگر راضی و خشنود ساختن سلطان عبدالحمید، پادشاه عثمانی .زیرا به موجب اظهارات میرزا رضا کرمانی : وقتی فتنهٔ سامره برپا شد و میان شیعیان اتباع میرزای شیرازی و اهل سامره گفتگو و جنگ به میان آمد ، سلطان عبدالحمیدهمه تحریکات و جنگهای بین شیعیان و سنّیها را از تحریکات ناصرالدینشاه دانسته و به‌سید گفته بود درحق ناصرالدینشاه هرچه از دستت می‌آید بکن و خاطر جمع باش[2] .

میرزا رضای کرمانی در تحقیقاتی که در اظمیه از او بعمل آمده به‌تفصیل‌شرح مصیبتها و بلایائی که از طرف حکام ، درباریان و صاحبان قدرت و زور باو وارد آمده بود ذکر کرد و صریحاً گفت که از جانب سید و بدستور شخص او مأمور قتل ناصر ـ الدینشاه و نایب‌السلطنه شده است و اظهارداشت: « ... وقتی شرح مصیبتها ، صدمه‌ها و حبسها و عذابهای خود را می‌گفتم به‌من گفت تو چقدر بی‌غیرت بودی و حب حیات داشتی ظالم را بایست کشت ،چرانکشتی و ظالم در این میان غیر ازشاه ونایب‌السلطنه کسی دیگر نبود ، اگرچه در خیال نایب‌السلطنه‌هم بودم دیگر آنروز خیالم در بارهٔ شاه مصمم شد ، گفتم شجرهٔ ظلم را از بیخ باید انداخت و شاخ و برگ بالطبع خشك میشوند ...»[3]

در تحقیقات از او سئوال شد چرا سید جمال فقط تورا انتخاب کرد و او جواب داد :

« ... شما میدانید وقتیکه سید جمال‌الدین در این شهر آمد تمام مردم از هر

۱ـ تا قبل از افتتاح لژ بیداری ایران در تهران ، لژ فراماسونی اسلامبول محفل و مرکز فراماسنهای ایران بود و مدت ۱۲ سال میرزا محسن‌خان مشیرالدوله سفیرایران در دربار عثمانی استاد اعظم این لژ بود .

۲ـ تاریخ بیداری ایرانیان چاپ اول ص ۱۵۲

۳ـ تاریخ بیداری ایرانیان چاپ دوم صفحه ۹۵ .

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

دسته و هر طبقه چه در تهران چه در حضرت عبدالعظیم به زیارت و ملاقات او رفتند و مقالات او را شنیدند. چون هرچه می‌گفت لله و محض خیر عامه مردم بود همه‌کس مستفیض و شیفتهٔ مقالات اوشدند و تخم این خیالات بلند را در مضارع قلوب پاشید مردم بیدار بودند، هوشیار شدند، حالا همه کس با من هم عقیده است ولی بخدای قادر متعال که خالق سید جمال‌الدین و همه مردم است قسم از این خیال من و نیت کشتن شاه احدی غیر از خودم و سید اطلاع نداشت سید هم در اسلامبول است هرکاری میتوانید با او بکنید ...»[1]

گرچه میرزا رضا کرمانی قسم می‌خورد که جز او کسی از جریان قتل ناصر ـ الدینشاه اطلاع نداشته ولی در تحقیقات اعتراف نمود که قبل از اقدام به‌ترور وی با شیخ هادی نجم‌آبادی که یکی دیگر از فراماسنهای راسخ‌العقیده و از مؤثرین فراموشخانه بوده ملاقات کرد و از او برای پناهندگی و محل اختفا کمك خواسته است ولی مرحوم نجم‌آبادی چون از هدف و نیت و مأموریت میرزارضا اطلاع‌داشته به‌او کمك نمی‌کند.

میرزا رضاکرمانی دراین باره می‌گوید:

«... قبل‌از تحویل به‌حضرت عبدالعظیم آمدم. دراین مدتهم غیرازدوشب‌که به‌شهر آمده منزل حاج شیخ هادی ماندم وازایشان سفارش‌نامه خواستم وگفتم‌شنیده‌ام امین همایون مرد است از من نگاهداری خواهدکرد، سفارشنامه به او بنویسید حاج شیخ هادی‌گفت من اطمینان ندارم ونمی‌نویسم دوباره مراجعت‌کردم ...»[2]

لیکن، همین حاج شیخ هادی نجم آبادی‌که حاضر به نوشتن سفارشنامه برای میرزا نشد وبعدها نیزمنکر اطلاع ازهدف ونقشهٔ اوگردید روز۱۲ ربیع‌الثانی ۱۳۱۴ یعنی چهل روز بعداز به دار آویختن میرزا رضا کرمانی، مراسم چهلم او را برگزار ساخت. ! نویسندهٔ تاریخ بیداری ایرانیان می نویسد: «روز ۱۲ ربیع‌الثانی ۱۳۱۴ که چهل روز بعدازقتل میرزارضا بود در نزدیکی خانه حاج شیخ هادی نجم آبادی،

۱ ـ تاریخ بیداری ایرانیان چاپ دوم ص ۹۳.
۲ ـ روزنامه ایران نو.

pdf.tarikhema.org
www.tabarestan.info
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

آقا میرزا حسن کرمانی با آقا شیخ محمدعلی دزفولی که امروز به شغل عطاری مشغول است و بعضی ازاجزاء حاجی شیخ هادی چهلم میرزا را گرفتند ... طعام حاضرین این مجلس بادمجان بریان کرده و نان و نمك بود وفقطدراین نقطه بودکه طلب مغفرت برای میرزا رضاکردند ...» [۱] نجم آبادی بار دیگر ، روزیکه مصادف با سال میرزا بود مجلس یادبودی گرفت که در آن مراسم فقط سه نفر بودند مؤید اسلام می نویسد :

«...سال میرزارضارا مرحوم حاج شیخ هادی نجم آبادی گرفت که از امین الدوله دعوت نمود و درساعت پنج از شب گذشته مجلسی که حاضرین آن سه نفر بودند شخص حاج شیخ هادی و امین الدوله و یکی ازمحارم... حاج شیخ هادی شخصاً طعام مجلس را تهیه کرد... وطلب رحمت ومغفرت نمودند ...» [۲]

ملایان در محافل فراماسونی

پس ازقتل ناصر الدینشاه ، همینکه حکومت به دست مظفر الدینشاه که مردی سلیم النفس بود رسید واز شدت دهشت استبداد کاسته شد «فکر آزادی» دربین مردم آزاده طلب ایران که جان تازه‌ای گرفته بودند آغاز وعلنی گردید . ازیکطرف آزادیخواهان روشنفکر که قبلاً افکارشان آماده شده بود ، درنشر عقاید حکومت مشروطیت به‌فعالیت پرداختند وازطرف دیگر بعضی ازروحانیون در بیداری افکار مردم کوشیدند و عوام را از نظر (تقبیح ظلم وستم) به مقاومت علیه عمال استبداد تشویق نمودند. ولی متأسفانه دراین‌میان روحانیون هم مثل روشنفکران و تحصیلکرده ها بدام فراماسنها افتاده در تار و پود محافل و لژها گرفتار شدند .

میرزا ملکم‌خان در مصاحبه‌ای که درمصر با ویلفرد اسکاون بلانت مؤلف کتاب (تاریخچهٔ مخفی اشغال مصر بوسیله انگلیسیها) نموده بود به وی گفت : « من مایل بودم اصول تمدن غربی را در ایران شیوع دهم و برای اینکار از جامعه دیانت استفاده

۱ــ روزنامه ایران نو .
۲ ــ تاریخ بیداری ایران ص ۱۰۲
۲ ــ تاریخ بیداری ص ۱۳۴

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

نمودم» [۱] روحانیون و مجتهدین که در کشاکش مبارزات (استبداد و آزادی) سکوت کرده بودند، همینکه چندتن از آنها داخل لژهای فراماسنی شدند، یکباره به‌جنبش درآمدند و در تقبیح ظلم و ستم سخنی گفته و عوام را با خود همراه نمودند.

روحانیون تا قبل از آنکه میرسید محمد طباطبائی وارد لژ فراماسنی بشود از مجالست و مؤانست با فراماسنها امتناع داشتند و حتی نشست و برخاست با آنها را بر خود (حرام) می‌دانستند. ولی همینکه او وارد لژ ماسنی شد، میرزا ملکم خان ارمنی توانست علناً با مرحوم طباطبائی ملاقات و باوی مراوده پیدا کند. مؤیدالاسلام کرمانی که از مریدان مرحوم آقاسید محمد طباطبائی بوده در این باره مینویسد:

«... میرزا ملکم خان زمانی که در تهران بود از مرحوم آقاسید محمد طباطبائی وقت ملاقات خواست ولی آن مرحوم وقت نمیداد و به‌مسامحه می‌گذرانید و شاید ملاقات مجالست میرزا ملکم خان را بر خود حرام میدانست ... وقتی مرحوم آقاسید محمد بشمیرانات رفتند در دربند به خانهٔ آقاسید علی دربندی ورود فرموده بود بپیشخدمت خبر داد که میرزا ملکم خان حاضر و ربع ساعت وقت برای ملاقات حضرت آقا میخواهد. در این هنگام خود میرزا ملکم خان در روی مهتابی در مقابل حضرتش دیده شد که حضرت آقا ناگزیر از پذیرائی گردیده مشارالیه با حضرت حجت اسلامی خلوت نموده و در را بروی اغیار بستند ربع ساعت وقت منجر به شش ساعت گردید در این اثنا کراراً میرزا ملکم خان عازم رفتن میشد و حضرت آقا او را مانع می‌گردید. مذاکرات آن دو را کسی ندانست لکن از آن روز حالات حجت‌الاسلام تهران بکلی تغییر نمود و در راه مقصود میرزا ملکم خان هم خود را داد و هم پسرش را - از این رو گویند مرحوم آقاسید صادق وخلف عالیمقامش آقا میرزا سید محمد را نسبتی به فراماسون است چنانکه از حالات واقدامات حضرت آقای آقامیرسید محمد طباطبائی می‌توان استنباط نمود که این رئیس بزرگ اسلام را چه مسلکی و چه مقصودی در نظر است ...» [۲]

---

۱ ـ رسالهٔ مجامع مخفی در انقلاب مشروطیت به‌قلم میس لمبتن.

۲ ـ تاریخ بیداری ایرانیان چاپ اول ص ۱۹۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دکتر محمد حسین میمندی نژاد به نگارنده می‌گفت : «در یکی از ملاقاتها ، سیدمحمد صادق طباطبائی به نویسنده گفت که در جریان انقلاب مشروطیت بدرم و من وارد لژ فراماسنی فرانسه شدیم . پس از خاتمه انقلاب ناگهان احساس کردیم که دست انگلیس از آستین لژ فراماسنی فرانسه بدر آمده وقصد استعمار کشور ما را دارد. بلافاصله بدرم ومن از لژ خارج شدیم»

نفوذ ماسنها در دربار در آغاز انقلاب مشروطیت

با قتل ناصرالدینشاه و پیروزی بزرگی که از این راه نصیب فراماسنها شده بود ، فعالیت علنی و مخفی آنها شدت یافت . فکر ایجاد مشروطیت که ابتدا خواست مردم آزادیخواه بود ناگهان از درون لژهای فراماسونی به محافل سری و انجمنهای علنی و حتی مردم کوچه و بازار کشیده شد .

رؤسای انجمنهای مشروطه طلبان که بعضی از آنها ماسون‌شده بودند ،درتأسیس انجمنهای مخفی که در انقلاب مشروطیت مؤثر بود ، شرکت داشتند . بنا بنوشته میرزا صبتن « ...یکی از مجامع دستهٔ مخفی فراماسنها بودند که لژ آنها اصطلاحاً فراموشخانه نامیده میشد عده‌ای از اشخاصی که بعداً رهبری انقلاب مشروطیت را عهده‌دار شدند جزو دستهٔ فراماسنها بودند ...»[1]

گرچه فراماسنها تاکنون در بارهٔ شرکت محافل و لژها در انقلاب مشروطیت نوشته‌ای منتشر نکرده‌اند معذالك بایستی نوشته‌های محمود عرفان را درمجلهٔ یغمادر بارهٔ (انقلاب مشروطیت وفراماسونری) اطلاعیهٔ کوچکی از طرف آنها دانست .زیرا بطوریکه گذشت ، عرفان قاضی عالیمقام دادگستری در نطقی که در نیمهٔ سال ۱۳۲۸ در حزب عامیون ایرادکرد ، وبرای نخستین باردریك مجمع‌علنی لباس‌ماسونی‌پوشید[2] دربارهٔ مشروطیت می‌نویسد :

« ... علت اینکه بنوشتن این موضوع اقدام‌کردم اینست‌که تاریخ فراماسنهادر

۱ـ رسالهٔ انجمن‌های مخفی در انقلاب مشروطیت .

۲ـ نطق عرفان ، بعد از چند هفته در مجلهٔ یغما بصورت مقالاتی منتشر شد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ایران با تاریخ مشروطیت ما بی‌ارتباط نیست و مشروطیت ایران یکی از وقایع بزرگ تاریخ ماست و هرچه که مربوط به این واقعه باشد شایستهٔ توجه و دلبستگی است و تحقیق در آن ضروری ... »[۱]

حکومت آرام و ملاحظه‌کار مظفرالدینشاه بهترین موقعیت را برای توسعهٔ محافل ماسنی و رشد فکر آزادی در بین طبقات مختلف بدست می‌داد.

درباریان مستبد که هر یك دارای افکار مخصوصی بودند، حکومت این پادشاه مریض را به هرج و مرج کشانیدند. هیچکس نمی‌توانست حقیقت اوضاع مملکت را بهوی بگوید و هریك از رجال دولتی و درباری بستگی به یکی از سیاستهای خارجی داشتند. بهترین توصیفی که از دربار مظفرالدینشاه در چنین حالی شده در کتاب تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس اثر مرحوم محمود محمود است وی می‌نویسد:

«... در سلطنت چنین پادشاهی هیچ نوع اصلاح در امور مملکت نبود. برای مردمان شریف عرصه تنگ می‌شود، میدان بدست اراذل و اوباش می‌افتد و کارهای مملکتی از محور خود دور می‌افتد و میدان برای فتنه جویان باز می‌شود. درچنین مواقعی است که احزاب و مجامع سرّی مانند حلف هرزه از هر گوشه سر بلند می‌کنند. کار مملکت بدست اراذل و اوباش می‌افتد، همان محافل سرّی که اسباب انقلاب فرانسه و فتنه و آشوب سایر ممالك را برای سود خویش فراهم آوردند. همان محافل و مجامع اسباب هرج و مرج و فتنه و فساد در ایران را فراهم آوردند. این آشوب را نهضت ملی خواندند، انقلاب مصنوعی بوجود آوردند که روح ملت ایران خبر نداشت، نام این آشوب را باید (آشوب فتنه‌انگیزان) نامید که محافل سرّی ایران بسودلژ نشینان سواحل رود تیمس بر پا کردند که روسها را ترسانیده از نفوذ انگلیسیها در ایران بر حذر کنند.

گلهوار به سفارت انگلیس، مهاجرت ساختگی به قم که جرج چرچیل هم در لباس زهد و تقوی بنام (آخوند طالقانی) در این سفر همراه او بود ... »[۲]

۱ـ مجلهٔ یغما شماره ۱۰ سال ۲ دیماه ۱۳۲۸.

۲ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس جلد هفتم ص ۸۳۷.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در چنین وضع و حالی بنا باعتراف عرفان « نه تنها فراماسنها مستقیماً در مشروطیت دخالت داشتند بلکه انجمنهای فرعی و وابسته آنها که شکل ظاهریشان شباهتی با سازمانهای ماسنی داشتند نیز علناً در مشروطیت دخالت داشتند که از همه مهمتر «انجمن اخوت» را می‌توان نام برد...»[۱]

انجمن اخوت که تا امروز نیز دایر و همه هفته روزهای پنجشنبه در خانقاه واقع در روبروی در بزرگ بانك ملی در خیابان فردوسی تشکیل جلسه می‌دهند مرکز تجمع فراماسنها و جلسات سرّی آنها بود . انجمن اخوت که از روز تأسیس تا امروز حسب‌الظاهر همیشه سعی داشت و دارد که از دخالت در امور سیاسی پرهیز کند حتی در مجلهٔ « مجموعه اخلاق »[۲] که به‌تقلید از سازمانهای فراماسونری[۳] منتشر میشد و ارگان

۱ـ مجلهٔ یغما شماره ۱۱ سال ۲ .

۲ـ در کتاب تاریخ جراید و مجلات ایران در بارهٔ مجلهٔ اخلاق چنین نوشته‌شده : مجموعهٔ اخلاق در تهران به‌مدیری و نگارندگی (میرزا علی‌اکبرخان) تأسیس وجزوه اول آن در هشت صفحه بقطع کوچك خشتی در مطبعه سربی (مطبعهٔ خورشید تهران خیابان ناصریه) طبع و در سال ۱۳۲۲ قمری منتشر شده است . از جزوه اول مجموعه اخلاق تا جزوه هفدهم فقط سال (۱۳۲۳) در زیر اسم مجله چاپ شده و تا این جزوه مجموعه درهر ماه دو مرتبه یکی در غره و مرتبه دیگر در ۱۵ هرماه طبع و توزیع میشده ولی از جزوه ۱۷ که ضمناً روی پشت جلد تاریخ (غره ذیقعده ۱۳۲۴) ثبت شده مجموعه اخلاق در هرماه سه نمره (نمره دهم ـ بیستم) طبع و توزیع شده است . در هر جزوه پشت جلد مجموعهٔ اخلاق بدین قسم معرفی گردیده است : « این جزوه که بالمال کتابی خواهد شد بنام مجموعهٔ اخلاق چنانکه اسمش حکایت می‌کند رسمش برتهذیب اخلاق و ادب است از پلتیك وسیاسی ومذهبی سخن نمی گوید وکسی راجع به‌اخلاق وعلم وادب فصلی بنگارد پذیرفته‌و درج خواهد شد . »

از جزوه چهارم تا شماره بعد این رباعی که مادهٔ تاریخ تأسیس مجموعه روی پشت جلد درج شده است :

لوحی به مثل همچو کتاب مسطور — از انجمن اخوت آمد بظهور
دیدش چوسروش‌ازپی تاریخش گفت — مجموعه‌اخلاق ایامطلع‌نور۱۳۲۳

۳ـ سازمانهای فراماسنی جهان ، مجلات مخصوص بخود دارند که در سرلوحهٔ آن می‌نویسند (مطالب سیاسی در آن نوشته نمی‌شود)

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

انجمن اخوت بود رسماً نوشته شده بود که « این مجله از دخالت در امور سیاسی و مذهبی خودداری میکند »

ولی بسیاری از اعضای انجمن اخوت از رجال سیاسی تهران بودند بعلاوه خود ظهیر الدوله شخصیت برجستهٔ آن داماد شاه بود، و مقامات حساس دولتی داشت. دخالت او و یارانش که همه به هم «برادر» خطاب می کردند و می کنند[1]. در امور سیاسی واضح و آشکار است. مرحوم ظهیر الدوله یکی از بزرگترین عوامل مشروطیت و مشروطه خواه بزرگی بود، بیشتر اعضاء انجمن اخوت نیز در مسلك مشروطه‌خواهان بودند. دشمنی علنی ظهیر- الدوله با مستبدین ومحمدعلیشاه بجائی رسید که باوجودیکه خواهرشاه، همسر ظهیر- الدوله بود، در گیرودار انقلاب صغیر حتی اثاثیهٔ خانه‌اش هم غارت شد وجواهرات زن او را بدربار بردند.

انجمن مخفی فراماسنها که در آن مشروطه‌طلبان عضویت داشتند

دومین انجمن مهمی که باکمك پنهانی لژ فراماسنی و(مشروطه خواهان) تشکیل شد، «انجمن مخفی» در تهران بود. این انجمن که نامی نداشت بوسیله ملك المتکلمین و سید جمال- الدین واعظ که هر دو از اعضاء برجستهٔ لژ فراماسونری ایران بودند، رهبری و اداره می‌شد.

انجمن مزبور در حقیقت نیمه مخفی بود و روز ۲۲ ربیع الاول ۱۳۲۲ (۸ژوئیه ۱۹۰۴م) درباغ میرزا سلیمانخان میکده در خیابان گمرك که در آن زمان محل کم جمعیتی بود و بغیر از در عمومی یك در متروك کوچك در اراضی معروف امین الملك داشت، تشکیل شد.

در آن روز به مدعوین گوشزد شده بود که با کمال احتیاط یکی یکی از در باغ وارد شوند و نیز به آنها دستور داده شده بود که هرگاه محل مجمع ازطرف مأمورین دولتی کشف شود و اشخاص مورد بازپرسی قرار گیرند، همگی بدون اختلاف بگویند که حضور آنها در آن جلسه برای بسط معارف و تکمیل کتابخانهٔ ملی بوده است. ملك‌زاده می نویسد:

۱- فراماسنهای جهان همدیگر را (برادر) خطاب می کنند.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

« برای احتیاط صورت ظاهر کار ، طوری فراهم شده بود و دفتری وجود داشت که در سر لوحهٔ آن (جمله برای توسعه‌معارف) نوشته شد و در ذیل آن اسامی اشخاص ذکر گردیده بود و این دفتر روی میزی در نزدیکی مدخل باغ قرارداشت . »

میرزا سلیمانخان میکده دراین باره می نویسد[1] : «... در روزمعهود همان ساعتی که معین شده بود مدعوین یکی بعد ازدیگری از درکوچك وارد باغ شدند و ذکر نام ونشانی خود را دردفتر مخصوص امضاء نمودند .

مدعوین به‌استثنای حاجی‌میرزا یحیی دولت‌آبادی‌که مریض بود ومرشدآقاکه غایب بود بواسطه عشق و علاقه‌ایکه به‌مقصود بلکه به‌مطلوب و محبوب خود داشتند بدون بیم واندیشه سرساعت مقرره حضور یافتند ومرشدآقا هم درآخرجلسه واردشدند علت تأخیرخود را چنین بیان نمود :

«چون‌ازخانه بیرون آمدم وگامی چنددرکوچه برداشتم حس کردم‌که مردناشناسی مرا تعقیب می کند برای گمراه‌کردن او از کوچه‌های مختلف گذشتم ولی اوهمچنان مرا تعقیب می‌کرد ناچاربه‌خانه یکی ازدوستان رفتم وساعتی در آنجا توقف‌کردم تا آنکه مطمئن شدم‌آن جاسوس راه خود را پیش‌گرفته ورفته است سپس با عجله خودرا برای کسب فیض ملاقات دوستان بجمع رساندم[2]». ملك زاده مینویسد : «پس ازاینکه همه حاضرشدند ، دراطراف‌یك‌میز بزرگ‌که دروسط باغ‌قرارداشت ودرروی‌آن قرآن‌مجید بود مجتمع گردیدند. سیدجمال‌الدین از زیرعبای خود یك پرچم ایران‌که درروی‌آن با خط درشت نوشته‌بود قانون ـ عدالت بیرون‌آورد و درکنارقرآن مجید نهاد .

سپس هریك ازحاضرین با یك دست‌کلام‌الله مجید وبا دست دیگر پرچم ایران را بلندکرده و درمقابل خداوندکه قرآن کریم نماینده آن بود و وطن‌که پرچم ایران مظهرآن شناخته میشد قسم یادکردندکه درکتمان اسرارجمعیت استوارباشند .

این‌مراسم‌که تا اندازه‌ای شبیه (قسم ورودیه) هرفراماسنی به‌لژفراماسنها بوددر

۱ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد دوم .

۲ـ شرح این‌واقعه را دکتر ملکزاده به‌تفصیل بیان‌کرده است رجوع شود به‌جلد ۲ تاریخ مشروطیت ایران .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

واقع تکرار شد و همانطوریکه در اژدهای ماسنی هریك از صاحبان ادیان به کتاب آسمانی خود سوگند می‌خورند در جمعیت مزبور نیز مدعوین به قرآن مجید سوگند یاد کردند[۱].

پس از خاتمه تشریفات سوگند، ملك‌المتکلمین شروع به صحبت نمود گفت:

«... برادران وقت تنگ است و دشمن در کمین، ما جان خود را در کف نهاده و تقدیرات آینده ایران عزیز را عهده‌دار شده‌ایم باید زودتر شروع بکار کرد و از فرصت استفاده نمود و آرزوهای دیرینه که در دلهای همه‌ما نهفته است و گاه‌گاهی با اشك چشم و آههای سوزناك تظاهر می‌کرده و با فداکاری و خون موجودیت بدهیم و پرچم آزادی را به اهتزاز درآوریم.

اینك با اجازهٔ آن برادران به تعلیم خط مشی و راهی که باید پیش گرفت می‌پردازیم...»[۲]

پس از نطق ملك‌المتکلمین، مرحوم سیدجمال واعظ، میرزا عبدالخالق سدهی گیوه‌دوز میرزا محسن، حاج شیخ مهدی و حاجی میرزا علیمحمد دولت آبادی صحبت کردند.

در اینجا یك نکته جالب است و آن بکار بردن کلمه (برادران) در نطقهای ملك‌المتکلمین و سیدجمال‌الدین است.

همانطوریکه فراماسنها همیشه خودرا (برادر) خطاب می‌کنند در اینجا نیز این افراد یکدیگررا (برادر) خوانده بودند. نه تنها در نطق‌ها بلکه در مرامنامه‌ای که قبلاً نوشته و پاکنویس شده بود و در همان جلسه بدون مخالفت به تصویب رسید کلمه (برادران) در چندین ماده ذکر شده است.

در مرامنامه ۱۸ ماده‌ای که در جلسه مزبور به صورت قطعنامه تصویب شد پس از ذکر مقدمه مفصل مواد هجده‌گانه چنین تنظیم شده بود:

اول ـ اشخاص متنفذ و پاك نیت را در جرگهٔ آزادیخواهان وارد کنیم.

دوم ـ در این اختلاف و دو دستگی میان پیروان عین‌الدوله و طرفداران میرزا علی‌اصغرخان اتابك حداکثر استفاده را برای پیشرفت منظوری که داریم بنمائیم.

---

۱ ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد دوم.

۲ ـ ایضاً همین کتاب

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سوم ـ آتش اختلافی که میان دو دسته مذکور شعله‌ور شده دامن بزنیم و مخالفین عین‌الدوله را کمک نموده تشویق به پایداری بنمائیم .

چهارم ـ اشخاص جاه طلب را به‌مخالفت با دولت و دستگاه فعلی تشویق نماییم .

پنجم ـ با حوزه علمیه نجف ارتباط پیدا کرده و مفاسد دستگاه کنونی و مخاطراتی که برای مملکت درپیش است به‌آنها خاطر نشان کنیم .

ششم ـ درمیان شاهزادگان و رجال دولت کسانیکه ناراضی هستند جمع کرده و با خود همفکر نمائیم .

هفتم ـ درمیان روحانیون متنفذ تهران با آنهائیکه جسارت و شجاعت دارند بدون اینکه ازمنظور ما آگاه شوند همفکری کنیم .

هشتم ـ اگرچه مردان روشنفکری که درمیان دولتیان هستند ترسو و محافظه‌کار می‌باشند ولی چون اطلاعاتی ازسیاست جهان دارند باید باآنها بطورمخفیانه مشورت کرد و نظامنامهٔ اصلاحی که پس‌ازموفقیت باید اجرا نمود اول تهیه وآماده کرد .

نهم ـ کلیه افراد این جمعیت موظفند با تمام وسائل ممکنه در روشن کردن افکار مردم وبسط معارف کوشش کنند ومخاطرات ومعایب حکومت استبدادی را ومنافع بسط قانون را بمردم بنمایند .

دهم ـ نویسندگان این جمعیت موظفند مقالات چند ازاوضاع ایران و مفاسد دستگاه حاکمه نگاشته بمجراید مهم دنیامخصوصاً روزنامه‌هائی که درممالک آزاد منتشر میشود بفرستند .

یازدهم ـ رفقا مکلفند دستگاه ژلاتین تهیه نموده شب نامه‌های مهیج در میان مردم منتشر کنند وآسایشی که ملل متمدن جهان درپرتو قانون دارند گوشزد نمایند واز ترقیات کشورهائی که دارای حکومت ملی هستند سخن گویند .

دوازدهم ـ کسانیکه بازبان خارجه آشنا هستند موظفند که تاریخ انقلابات امم مترقی را ترجمه نموده و منتشر نمایند .

سیزدهم ـ خطباء و وعظاء باید پیش‌ازپیش درپیدارکردن مردم ونشان دادن راه

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صلاح کوشش نمایند.

چهاردهم - برای اینکه از اول کار دچار حمله مخالفین و مستبدین و ملاهای ریاکار نشویم رفقا باید تمام مطالبی را که بوسائل مختلفه منتشر می‌کنند با احکام اسلام مطابق کنند و چیزی که حربه تکفیر بدست بدخواهان بدهد ننویسند.

پانزدهم - برادران باید بوسائل ممکنه اطلاعات از دربار سلطنتی و حوزه صدارت و مقامات مهم دولتی بدست آورده و در اختیار مجمع دوستان بگذارند.

شانزدهم - به برادران تذکر داده می‌شود که در کشورهای آسیائی و شرقی بیش از هر چیز از جاه‌طلبی اشخاص می‌توان استفاده نمود و چون در میان روحانیون و رجال دولت و شاهزادگان مردان جاه‌طلب و خودخواه بسیارند ما باید با تشویق و تحریک آنها حداکثر استفاده را برای بوجود آوردن انقلاب و رسیدن بمقصودی که داریم بنمائیم.

هفدهم - گرچه در سر لوحه مرام آزادیخواهان جهان آزادی عقیده است ولی بواسطه مشکلاتی که در پیش است اکیداً به برادران توصیه می‌کنیم که از این ببعد از حضور در مجالس دینی و مذهبی غیر از مجلس اسلامی خودداری نمایند و وسیله بدست بدخواهان ندهند.

هیجدهم - ما باید با آزادیخواهان مملکت و کسانیکه در خارج هستند رابطه پیدا کرده و آنانرا به همفکری با خود وقیام دادن برضد ظالمین تشویق نمائیم.

این هیجده ماده بدون اینکه کوچکترین مخالفتی درباره مواد آن بشود به تصویب رسید و بنا به پیشنهاد کارگردانان مجمع قرار شد نه نفر برای سرپرستی و اداره جمعیت انتخاب شوند تا هر هفته جلسه خصوصی تشکیل دهند و در صورت لزوم بار دیگر جلسه عمومی را با حضور افرادیکه در همین جلسه حضور داشتند برگزار نمایند.

در نتیجه نه نفر زیر انتخاب شدند:

ملک‌المتکلمین - سید جمال واعظ - سید محمد رضا مساوات - سید اسدالله خرقانی - شیخ‌الرئیس ابوالحسن میرزا - آقا میرزا محسن برادر صدرالعلماء - میرزا سلیمانخان میکده - حاجی میرزا یحیی دولت‌آبادی - میرزا محمدعلیخان نصرة‌السلطان.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کمیتهٔ انتخابی هفته‌ای یکبار درمنزل حاج شیخ مهدی شریف‌کاشانی که هشتاد سال‌داشت تشکیل میشد اعضاء مؤسس وکسانیکه دراولین جلسه حضور داشتند بر طبق نوشتهٔ دکترملکزاده به شرح زیر بودند :

۱ـ ملک‌المتکلمین

۲ـ سید جمال‌الدین واعظ

۳ـ ابوالحسن میرزا شیخ‌الرئیس

۴ـ حاجی‌میرزا یحیی‌دولت‌آبادی

۵ـ حاجی‌سید نصرالله تقوی

۶ـ میرزا سلیمانخان میکده

۷ـ سید محمدرضا مساوات

۸ـ میرزا محمد حسین ذکاءالملک

۹ـ میرزا محسن برادرصدرالعلماء

۱۰ـ میرزا ابراهیم‌خان منشی‌سفارت فرانسه

۱۱ـ حاج میرزا مهدی دولت‌آبادی

۱۲ـ حاجی‌میرزا علیمحمد دولت‌آبادی

۱۳ـ سید اسدالله خرقانی

۱۴ـ یمین‌السلطنه اخوی‌آقای منتفح

۱۵ـ میرزا محمد علیخان نصرةالسلطان

۱۶ـ میرزا حیدرعلی زردوز

۱۷ـ یحیی‌میرزا

۱۸ـ جلال‌الممالک ایرج

۱۹ـ میرزا علی‌اکبر ـ حکیمی‌ساعت ساز

۲۰ـ حاج شیخ مهدی‌کاشی

۲۱ـ مجدالاسلام کرمانی

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۲ـ مجلسی اصفهانی

۲۳ـ جناب اصفهانی

۲۴ـ سیدعبدالوهاب اصفهانی

۲۵ـ حاج علی‌نقی‌خان سرداراسعد بختیاری

۲۶ـ بحرالعلوم‌کرمانی (برادر روحی‌کرمانی)

۲۷ـ سید عبدالوهاب معین‌العلماء

۲۸ـ اردشیرجی زردشتی

۲۹ـ ارباب‌گیوزردشتی

۳۰ـ سلطان‌العلماء زوارهای

۳۱ـ میرزا جهانگیرخان

۳۲ـ حاجی‌سیاح

۳۳ـ امین‌الاطباء رشتی

۳۴ـ میرزا محمد حسین‌اعتضاءالحکماء

۳۵ـ حاجی‌نایب‌الصدرشیرازی

۳۶ـ قاضی‌قزوینی

۳۷ـ آقا محمد حسین تاجر(معروف بخیاط)

۳۸ـ مرشدآقا

۳۹ـ میرزا نورالهخان مذوی

۴۰ـ حاجی شیخ محمد رفیع

۴۱ـ میرزا حسنخان مذوی

۴۲ـ نصرالهخان ناظم‌العلوم

۴۳ـ آقا میرزا محمد تقی محرر صدرالعلماء

۴۴ـ لواءالملك

۴۵ـ میرزا عبدالخالق سدهئی

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۴۶ـ شیخ غلام حسینی

۴۷ـ میرزا حسن رشدیه

۴۸ـ سید عبدالرحیم کاشانی

۴۹ـ سید عبدالرحیم اصفهانی

۵۰ـ میرزامحمود اخلاقی

۵۱ـ میرزا محمود شیرازی

۵۲ـ حامدالملك شیرازی

۵۳ـ خان شوکت

۵۴ـ شیخ عبداله مفید

۵۵ـ شیخ علی زرندی ناطق المله

۵۶ـ معین نظام

کمیتهٔ انقلاب ملی

با صدور فرمان مشروطیت ، جنبش‌هائی از طرف دستجات سیاسی و کسانیکه طالب آزادی بودند ، بوجود آمد . در این میان فراماسونهائی که در خارج از ایران وارد محافل شده بودند و یا آزادیخواهانی که در لژهای غیر مجاز و بدون اجازه خود را فراماسون می‌دانستند ، بیش‌ازهمه فعالیت‌می‌کردند.وطبعاً این‌گونه‌جنبش‌های پراکنده، برخورد-هائی بین اعضای آنها بوجود آورد و هر دسته خود را وارث آزادی و مشروطیت می-دانستند .فراماسونهای عضو لژ بیداری ایران که با اجازهٔ گراند اوریان فعالیت کرده بودند ، برای از بین بردن سازمانهای غیر مجاز نظیر « مجمع آدمیت » ، باقیماندگان فراموشخانه و اعضاء لژ خلق‌الساعه فراماسونری ناظم دفتر تبریزی ، درصدد تأسیس یك کمیتهٔ سرّی بنام « کمیتهٔ انقلاب ملی » برآمدند . این کمیته‌که به‌موجب‌اظهارات حکیم‌الملك برای شناخته‌نشدن هویت ماسونیك‌آن بنام «کمیتهٔ سرّی» خوانده‌می‌شد، در دوران استبداد صغیر مبارزات مؤثری کرد ، که هنوز قسمت مهمی از اسرار آن فاش نشده‌است . تنها سندی‌که در این‌باره در دست است اظهارات حکیم‌الملك است

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که برای اولین بار در سال ۱۳۲۷ شمسی (۱۹۴۸م) شرح مختصری در باره این کمیته و کلوپی که بنام اژ بیداری ایران « کلوپ بیداری ایران » نامیده می‌شد ، بیان کرده است .

حکیم‌الملك در شرح حال خود نکات جالب زندگی خویش راکه بیشتر دربارهٔ «انقلاب مشروطیت » بوده شرح داده و چنین می‌نویسد :

«... در آنزمان که محمد علیشاه قاجار راه نفاق و دو روئی با مشروطه خواهان پیش‌گرفته بود و زعمای انقلاب ایران از دسایس او و اطرافیان بدخواهش در امان نبودند همه روزه از اذان صبح تاطلوع آفتاب یك جلسه مهم‌سرّی ازجمعی‌ازان‌انقلاب ایران در منزل آقای حکیم‌الملك واقع در خیابان بستخانه تشکیل می‌شد کسانیکه در این جلسه سرّی حضور می‌یافتند عبارت بودند از :

تقی‌زاده ـ مرحوم میرزاجهانگیرخان صوراسرافیل ـ مرحوم ملك‌المتکلمین ـ مرحوم سیدجمال واعظ اصفهانی ـ مرحوم خلخالی ـ مرحوم مساوات ـ وآقای پرویز مدیر کتابخانهٔ تهران هم دراین‌جلسات شرکت می‌کردند .

در این جلسات سرّی بود که نقشه‌های مبارزه با مستبدین طرح می‌گردید و بالاخره همین جلسات بود که پس‌از مدتی تبدیل به‌هستهٔ اصلی حزب دمکرات ایران گردید ... »[1]

ملکزاده بدین کمیته سرّی نام (کمیتهٔ انقلاب ملی) داده و در باره‌افراد عضو و مؤسسان آن نیز اسامی بیشتری را ذکر نموده و علت تشکیل (کمیتهٔ انقلاب ملی) را چنین ذکر کرده است : « ... سران آزادیخواهان واقعی و موجدین حقیقی مشروطیت که اوضاع را روشنتر از دیگران می‌دیدند و حقایق را بهتر از دیگران درك می‌کردند یقین داشتند که این رشته سر دراز دارد و این‌شاه بانکاء روسها و در باریان و شاهزادگان هیچوقت تمکین ازمشروطیت وقانون نخواهند کرد و بهر وسیله که ممکن شود کلك مشروطیت را خواهند کند ... بالاتر از همه

۱ـ اطلاعات ماهانه سال ۱۳۲۷ مقاله (در محنهٔ انقلاب مشروطیت ایران)

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

تکیه این شاه مستبد بدولت مقتدر استبدادی روسیه بود و از پطرزبورگ دستور می‌گرفت و بسازِ سفیر روس وفرمانده قفقاز می‌رقصید و دائماً با ساحبمنصبان روسی و سفیر روس و شاپشال در تماس بود و هرچه می‌کرد با مشورت و نظر آنها بود[۱] ... محمد علیشاه مکرر گفته بود اجدادش سلطنت مستبده را با شمشیر بدست آورده‌اند و او با شمشیر آنرا حفظ خواهد کرد.

مهمتر از آنچه گفته شد این است که محمد علیشاه ملت را بنده و برده خود می پنداشت و آنها را لایق برای مداخله در امور کشور و مشورت در سیاست نمی‌دانست ...

کمیتهٔ انقلاب از پانزده نفر رهبران مشروطه تشکیل یافته بود وما برای اینکه فرزندان آینده ایران قائدین انقلاب ورهبران مقاومت را بشناسند بذکر اسامی آنها مبادرت می‌جوئیم ـ ملک‌المتکلمین ـ سید جمال‌الدین ـ میرزا جهانگیرخان ـ سید محمد رضا مساوات ـ تقی زاده ـ حکیم‌الملک ـ سید عبدالرحیم خلخالی ـ سیدجلیل اردبیلی ـ معاضدالسلطنه ـ میرزا سلیمانخان میکده ـ میرزا علی اکبر خان دهخدا ـ حاجی میرزا ابراهیم آقا ـ میرزا داودخان ـ ادیب‌السلطنه و نصرةالسلطان.

جلسهٔ کمیته هر نیمه شب درخانهٔ حکیم‌الملک واقع درخیابان پستخانه تشکیل میشد وقبل ازطلوع آفتاب اعضاء آن متفرق میشدند. میرزا محمد نجات ـ حسین آقاپرویز میرزا محسن نجم آبادی سه‌نفر ازجوانان روشنفکر وآزادیخواه آن زمان رابط کمیته بودند وابلاغات و نوشتجات وتلگرافات ودستورات کمیته را بخارج می‌رسانیدند ...»[۲]

مرحوم حکیم‌الملک درشرح حال خوداشاره به تأسیس کلوپ بیداری ایران کرده وآنرا مرکز اجتماع آزادیخواهان واحرار صدر مشروطه ایران ودرحقیقت ستاد آزادی ایران میداند ومیگوید: از همین کلوپ بودکه مشعل آزادیخواهی همواره شعله‌ور بود وتمام ایران را

۱ـ شاید گناه نابخشودنی محمد علیشاه همین نزدیکی او با روسها بود و همین امر سبب سقوط سلطنتش شد.

۲ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد ۲ ص ۲۱۸

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از نور خود منور ساخت.[۱]

حکیم‌الملك هروقت از این کلوپ یاد می‌کند می‌گوید «آرزو دارم این نام زنده گردد و آن شور و حرارت و عشق و ایمان صادقانه‌ای را که در آن کلوپ می‌دیدم، یکبار دیگر در این کشور ببینم ...»[۲]

با اشاره صریح و روشنی که حکیمی درباره فعالیت «کلوپ بیداری ایران» نمود و با توجه به اسامی مندرج در مقالهٔ اطلاعات ماهانه و نوشتهٔ ملکزاده، هر نوع ابهامی که درباره شرکت فعالانه ماسونهای ایران در «انقلاب مشروطیت ایران» وجود داشته باشد از بین میرود و مسلم می‌گردد که لژ بیداری ایران پس از اطمینان به پیروزی انقلاب مردم، چگونه انقلاب را هدایت و رهبری کرده و مقاصد استاد اعظم را اجرا نموده است. همین لژ بود که سران بختیاری را عضو خود ساخت و بوسیلهٔ آنها قوای مسلح جمع‌آوری کرد و برای مبارزه با مستبدین گسیل داشت. مسلح کردن مردم و پنهان نگهداشتن اسراری که ماسونها در اواخر انقلاب مشروطیت ایران انجام دادند، خاطره انقلاب فرانسه و فعالیت فراماسونها را در حوادث انقلابی بیاد می‌آورد.

ولتر انقلابی معروف فراماسنی فرانسه در یکی از نامه‌هایش مینویسد: «بایستی برحسب توطئه چینی‌های قبلی اقدام کرد نه از روی تعصب شخصی ... فلاسفه حقیقی باید مانند فراماسنها یك اتحاد برادرانه مابین خود بوجود آورند ... بایستی اسرار (میترا) فاش نگردد ... بزنید و دستهای خود را پنهان نمائید ... فراماسنها در انقلاب فرانسه، فرماندهان نظامی را وارد تشکیلات خود کرده بآنها «سقف فولادین»[۳] لقب داده بودند و نمونه آن واقعه‌ایست که در روز ۱۴ ژوئیه و فتح باستیل روی داد درروز ۱۴ ژوئیه یك مرد ناشناس دراول صبح خود را به «بارون دوستن وال» معرفی کرده می‌گوید: آقای بارون امروز موانع را آتش خواهند زد از ایشان ممانعتی بعمل

۱ـ فراماسنها همواره خود را مشعلدار آزادی و منبع نور و روشنائی میدانند.

۲ـ اطلاعات ماهانه سال ۱۳۲۷

۳ـ voute d'Acier

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نیاورید زیرا در اینصورت عده زیادی قربانی خواهید داد بدون اینکه بتوانید کوچکترین شعلهٔ آتش را خاموش سازید.[۱]

پس از ۱۴ ژوئیه مرتباً انقلاب در فرانسه توسعه میافت. حتی لژهائیکه در حدود ۱۵۰ و ۲۰۰ فرسنگ از یکدیگر فاصله داشتند و در ترس و وحشت بسر می‌بردند به سرعت عجیبی همه مسلح می شدند ولی هیچکس نمی فهمید چه کسانی آنها را زیر سلاح در می‌آورند. در «اورلئان» دهاقین بطوری تهیج شده بودند که همه آنها با داس و شن کش مجهز گشته و از هر طرف می‌گریختند.[۲]

فولک برتانو نویسندهٔ کتاب راهزنان مینویسد:

«یك غوغای وحشتناکی در سرتاسر مملکت برپا گردید و بهمه نقاط ـ آن راه یافت می‌گفتند دزدان و راهزنان می‌آیند و همه مساکن را غارت می‌کنند. حاصل و زراعت‌ها را آتش میزنند ـ زنان و بچه‌ها را سر میبرند ـ در بعضی ولایات مثلا مغرب که بندرها پر میخورد هجوم از طرف همین راهزنانی که ذکر آن گذشت انجام نمی‌گرفت بلکه حمله از طرف انگلیسها بود. گفته میشد که انگلیسیها در مملکت جلوه می‌آیند و غارت می‌کنند تاراج و تاخت و تاز مینمایند و سرها را می‌برند ... در انگولم می‌گفتند ۱۵۰۰۰ بشهر راهزن ریخته است در رسن اتین دوفرز می‌گفتند ۴۰۰۰ نفر هجوم آورده‌اند ... این صدا همه‌جا یکسان بود، ترس و وحشت همه را فراگرفته و مردم به اعلا درجه تحریك و تهیج شدند همه این اعمال را فراماسونها انجام میدادند.»[۳]

بنابراین وقتی در تاریخ انقلاب مشروطیت ملکزاده، اولین قدم (کمیتهٔ انقلاب) را (ایجاد یك نیروی ملی برای حفظ آزادی و مقابله با استبداد می‌داند) باید آن را سرسری گرفت و یا این اقدام را نتیجهٔ تهیج عمومی دانست. زیرا تا آنوقت هنوز عامهٔ مردم ایران و حتی طبقات دوم و سوم شاه را «ظل‌الله» می‌دانستند و حاضر نبودند کوچکترین قدمی علیه خاندان قاجار بردارند. ولی ناگهان بدستور (کمیتهٔ انقلاب) لژ بیداری

۱ـ کتاب لوئی بلان ص ۱۹۵

۲و۳ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس ص ۱۸۲۹

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

ایران هزارها جوان مشروطه خواه وحتی پیرمردان در سلك مجاهدین و سربازان ملی درآمدند و بازحمت زیاد اسلحه تهیه کرده ومسلح شدند. ملك‌زاده می نویسد:

«... مجاهدینی که دست از کار کشیده بودند به فراگرفتن فنون نظامی وجنگی پرداختند. عده‌ای از جوانان از قبیل تیمور تاش و یارمحمدخان افشار و چند نفر از صاحب منصبهای مشروطه خواه چون ابوالفتح‌زاده ومنشی‌زاده که از تیپ قزاق استعفا داده بودند به آموختن و مشق دادن سربازان ملی همت گماشتند. از میان انجمنهای ملی عده‌ای داوطلب داخل قشون ملی شدند و روزها در مقابل مجلس و انجمنها رژه می‌رفتند و در روزهای خطرناك برای حفظ مجلس و رهبران ملت از هجوم مستبدین کشیك می‌دادند. عده‌ای از مشروطه‌خواهان اثاثیه خانه‌های خود را فروختند وتفنگ و فشنگ خریدند و خود را برای دفاع از آزادی مجهز کردند ...»[1]

دردوران استبداد صغیر ودر روزهائیکه محمد علی‌میرزا مردم **دکتر مرل فرانسوی** را به گلوله بسته بود، ریاست لژ فراماسنی بیداری ایران در تهران با دکتر مرل فراماسون عضو لژ گراند اوریان بود. اودر روزهائی که لژ باز بود و (قانون اساسی فراماسنی) را به فراماسنها می‌آموخت، خودش علناً مواد (قانون اساسی ماسنی) را زیر پاگذارده و علناً دستور طغیان وسرپیچی علیه حکومت وقت، به برادرانش می‌داد و حتی خود در جنگهای خیابانی شرکت می‌کرد.

او جملات قانون اساسی ماسونی راکه می‌گوید «ماسون هیچوقت نباید دردسائس و پیمانهای عصیانی که ضدصلح و سعادت ملت بسته می‌شود دخالت کند ... زیرا جنگها و قتل عامها و بی‌نظمیها همیشه بضرر تشکیلات فراماسنی تمام شده است ...»[2] فراموش کرده و نه تنها به این جملات توجهی نمی‌نمود، بلکه خود نیز موجد «دسائس» و «عصیانها» شد و از جمله اداره کنندهٔ انقلاب و محرکین اصلی بود.

دکتر مرل چون می‌دانست جنگها و قتل عامهای مشروطیت ایران با نقشهٔ صحیحی پی‌ریزی شده و نتیجهٔ آن (بضرر تشکیلات فراماسنی) نخواهد شد، روزی که محمد

---

۱ ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد دوم ص ۲۲۲

۲ ـ قانون اساسی گراند اوریان نسخهٔ فرانسه چاپ سال ۱۸۹۲ ص ۳۰

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ادیب‌الممالک فراهانی

علی میرزا مجلس را به توپ بست، به‌عنوان کمك به قزاقان مجروح وارد معرکه‌شد و با درشکه درباری اسلحه به مجاهدین می‌رسانید و از دادن آب و نان به مشروطه طلبان و معالجهٔ آنها کوتاهی نمی‌کرد.

ادیب الممالك در یادداشتهائی که در پرونده فراماسنی‌اش موجود است دربارهٔ

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

اقدامات دکتر مرل در روز بمباران مجلس می نویسد : « آن روز برادر دکتر مرل از همه روزها فعالتر، بانشاط‌تر بود، او بدون پروا به‌جنگجویان اسلحه، غذا و دوا می‌رساند. دکتر مرل صفوف قزاقان را شکافته، خود را به برادرانی که محاصره شده بودند رسانیده موجبات فرار آنها را فراهم می‌کرد »[1] دکتر مرل علاوه بر طبابت مدیر روزنامهٔ «اکودوپرس» یا «صدای ایران» بود که در تهران به‌زبان فرانسه منتشر می‌شد.

شمارهٔ اول این روزنامه در ۱۲ مارس ۱۸۸۵ (۱۳۰۲ قمری) در تهران منتشر شده است. قبلاً روزنامهٔ فرانسهٔ دیگری بنام « لاپاتری » (وطن) در ایران انتشار می‌یافت که مدیر آن « بارون دونرمان » بلژیکی بود. از این روزنامه فقط یك شماره در ۹ محرم ۱۲۹۳ (فوریه ۱۸۷۶) منتشر شد که به دستور ناصرالدینشاه توقیف و تعطیل گردید. علت توقیف روزنامهٔ مزبور مقاله‌ای در باره «آزادی» بوده که مطابق طبع شاه نبود و منجر بصدور دستور توقیف آن گردید.

ناصرالدینشاه در سفر فرنگستان مطابع فرانسه را دید و تصمیم گرفت در ایران نیز مطبعه‌ای که حروف لاتین داشته باشد دایر کند. بدین منظور هنگامیکه از ترکیه عبور می‌کرد در اسلامبول مطبعه‌ای خرید و با یك حروفچین به تهران آورد. در همین مطبعه بود که دو روزنامهٔ فرانسوی منجمله روزنامهٔ صدای ایران وابسته به لژ بیداری ایران، طبع می‌شد. دکتر مرل روز ۵ سپتامبر ۱۹۱۰ م (۱۳۲۷ ه) در تهران درگذشت و کلیهٔ فراماسنها جنازهٔ او را با آئین فراماسنی تشییع کردند و سپس در لژ بیداری ایران مجلس یادبودی برای او منعقد ساختند که در آن عده‌ای از فراماسنها در بارهٔ او سخنرانی نمودند و ادیب‌الممالك نیز قطعهٔ زیر را در بارهٔ او قرائت نمود :

در شب دوشنبه سلخ شهر شعبان ۱۳۲۸ هجری مطابق پنجم سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی که محفل عزای مرحوم ب.. دکتر مرل منعقد بود در ل.. ا.. این قطعه را انشاء و قرائت نمودم[2]:

---

۱ ـ این یادداشتها در اختیار نویسندهٔ است.

۲ ـ در صفحهٔ ۱۸۸ ـ ۱۸۹ دیوان ادیب‌الممالك در پاورقی این قطعه نوشته شده « دکتر مرل از اعضای حزب فراماسیون ایران بوده ادیب‌الممالك هم از بزرگان این حزب بوده به شهادت دفاتر او ـ حروف و نقطه رموز و اشارات حزبیست »

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

برادران به جهان اعتماد کی شاید
که می بکاهد شادی و غم بیفزاید

زمین عمارت خاکیست پی نهاده بر آب
اساس[1] خاك چو بر آب شد کجا پاید

بقا ز نام طلب نی ز عمر تا نشوی
نظیر آن که مگر ماهتاب پیماید

بر این ودیعه که بخشیدت آسمان کبود
مبند دل که شبی این ودیعه برباید

بیاودر پی آسایش عزیزان کوش
که در زمانه کسی جاودان نیاساید

شب تو حامل مرگ است ولاجرم یکروز
زنی که حامله شد بچه را همی زاید

درون خاك بخسبد چو زر در آخر کار
شهی که افسر زرین بر آسمان ساید

ولی جدائی دکتر مرل از این مجمع
غمی بود که تن کوه را بفرساید

بشد برادر ما ای دریغ در دل خاك
بسوگواری او خون گریستن باید

روان فرخ آن محترم چو سر تا پای[2]
زنور بود به بنگاه نور بگراید

درود باید بر وی نثار کردن از آنك
درود ما چو رود نور او فرود آید

امیدوار چنانم ز کردگار بزرگ
که ز ننگ غم ز دل این گروه بزداید

برادران را بخشد ز لطف دلداری
بخاندان «مرل» اجر و صبر بخشاید

زهی جلالت معمار اعظم آنکه بفضل
نهد بنا و به عدلش همی بیاراید

زخاك وسنگ اساسی نهاده در گیتی
که سنگ وخاك مر اورا بصدق بستاید

بنان معتقدش خاره‌ای کند بلور
دهان منکر اوسنگ خاره می‌خاید

بخوان به نکته توحید سر (الاالله)
که رمزهای نهان را صریح بنماید

الف به شکل عمود است ولام الف پرگار
دو لام سطح وزها گوتیا پدید آید

بود وظیفه «ماسن» که بر روان مرل
درود خواند و شکر خدای بر آید

که چون خدای بیندد دری زحکمت خویش
بروی بنده دو صد در زفضل بگشاید

تو همچو سروی ومقبا چنانچه خواهی کرد
که اره گیرد و شاخ ترا ببیراید

تو خشت خام وخدا اوستاد خانه طراز
مکن درنگ بنه سر کجاکه فرماید

رواق تبستین و چرخ لاجوردی را
گهی به مشك سیه که بزر بیندایند

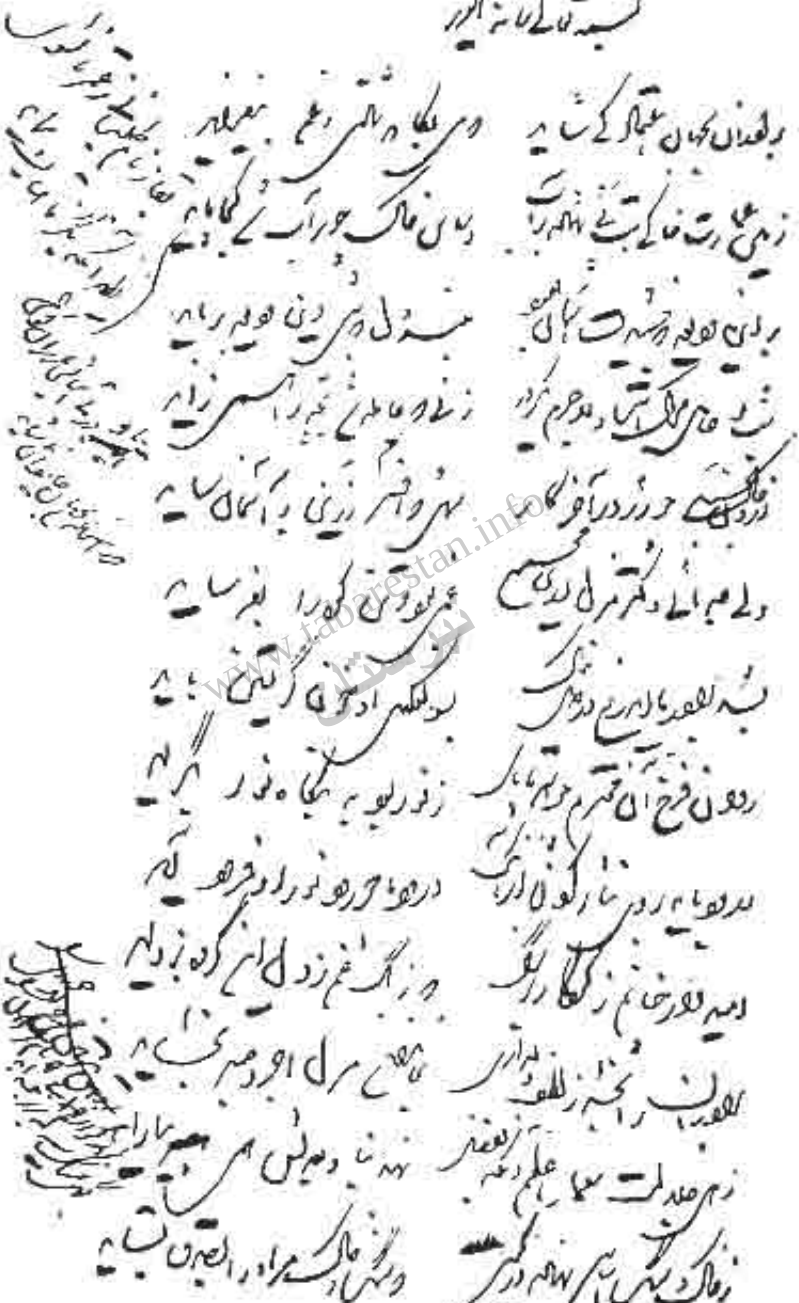
اگر تو خادم بزم (روی دو لیرانی)
صبور باش به غم تا که غمگسار آید

شرح پاورقی در صفحه ۱۹۰

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نسبه تعالی شانه العزیز

---

۱ ـ دستخط ادیب الممالک ، ازمجموعه اسناد نویسنده

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

سازمان لژفراماسنی درمجلس‌شورای‌ملی

پس از پیروزی مشروطه طلبان و شکست مستبدین ، فراماسنهای ایران یکه‌تاز میدان سیاست و اجتماع ایران شدند .

یکی از قدمهای برجستهٔ لژفراماسنی ادارهٔ‌مجلس‌شورای ملی و سازمان دادن به امور داخلی آن بود . بطوریکه سید حسن تقی‌زاده در یك جلسهٔ خصوصی با حضور احمد فرامرزی به نگارنده گفت :

« کلیهٔ سازمانهای جلسه علنی و حتی ادارات مجلس شورای ملی تقلیدی از نظامنامهٔ لژ بیداری ایران و تشکیلات داخلی لژ مزبور بود » هنگام تشکیل جلسه علنی همانطوریکه در محافل ماسنی رئیس و دو نایب رئیس جلسه را اداره‌می‌کنند در مجلس شورای ملی نیز همین سازمان داده شد .

چهار منشی جلسهٔ علنی مجلس شورای ملی که اطراف رئیس نشسته‌اندووظائف حضور و غیاب ، قرائت لوایح و صورت مذاکرات و مصوبات ، شمارش آراء ، قرائت پیشنهادات همه عیناً کارهای استاد اعظم ، دو معاون ، منشی و خزانه‌دار ، مهماندار و ممتحن را انجام می‌دهند .

در داخل مجلس شورای ملی شش محل برای نشستن افرادی غیراز نمایندگان وجود دارد که کلمهٔ « لژ » در بارهٔ آنها استعمال شده، واز دورهٔ دوم تا کنون بدین‌نام نامیده می‌شوند .

لژها عبارتند از : لژ جراید ـ لژ برخیده (مخصوص دیپلماتها) ـ لژ رؤسا و سلطنتی ـ لژ بانوان ـ لژ ویژه .

زیرنویس صفحه ۱۸۸

۱ ـ در نسخهٔ‌خطی به خط شاعرحکمه‌داماس» نوشته شده ولی در دیوان چاپی«بنای» خاك چاپ شده

۲ ـ در نسخهٔ خطی«پای» نوشته شده.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

طرفین محل اجتماع نمایندگان مجلس شورای ملی دو لژ عمومی برای تماشاچیان هادیست که نظیر این دو لژ در داخل سازمان ماسنی برای «ویزیتورهای فراماسون» وجود دارد. مقام «خطیب» درلژ ماسنی با جای سخنران در تالار علنی مجلس شورای ملی کمی فرق دارد ولی بهر حال این محل نیز درسازمان مجلس فراموش نشده است.

همانطوریکه در محافل فراماسنی نگهبانان داخلی و خارجی ورود و خروج اعضاء را به «لژ» ها کنترل می‌کنند. در مجلس شورای ملی نیز دو نوع نگهبان وجود دارد. نگهبانان خارجی تالارها، درهای ورودی لژها، درهای کاخ مجلس شورای ملی همه سربازان گارد مخصوص هستند که تحت نظر مستقیم رئیس مجلس شورای ملی قرار دارند. ولی در جلو و داخل تالارها، اطاقهای کمیسیونها و سایر اماکن هیئت رئیسه نگهبانان داخلی مجلس شورای ملی قرار می‌گیرند که همه با البسهٔ مخصوصی ملبس هستند. (همچنانکه نگهبانان لژهای ماسنی لباس مخصوص دارند) سه کارپرداز انتخابی مجلس شورای ملی نیز کارهای خزانه‌دار، رئیس تشریفات و دفتردار لژهای ماسنی را اداره می‌کنند.

همانطوریکه در معابد ومحافل ماسونی شخص مخصوصی حافظ و نگهبان تالار محفل است، در مجلس شورای ملی نیز «رئیس بازرسی» مجلس عیناً همان کارهارا اداره می‌کند. اداره بازرسی مجلس در کار گارد انتظامی، کنترل ورود وخروج افراد به محوطهٔ داخلی مجلس، بازرسی بدنی واردین که اسلحه سرد یا گرم همراه نداشته باشند و حفاظت درهای ورودی به عهدهٔ ادارهٔ بازرسی و زیر نظر رئیس بازرسی است.

در محافل فراماسنی طبق یك سنّت قدیمی ورود هر نوع لوازم فلزی حتی دسته کلید و فلزات دیگر (بجز نشانها و سلاحهای نگهبانان داخلی و خارجی) ممنوع است. در داخل معابد ماسونی محلی است که در لژ بیداری ایران به نام (انبارلباس و غیره) و محلی نیز به نام «رختکن» وجود داشته است. در این دو محل فراماسنها موظف بودند کلیه سلاحها و لوازم فلزی خود را بگذارند و پس از پوشیدن لباس و

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حمایل مخصوص از کرباس عبور کرده وارد سرسرا بشوند ، و پس از اینکه کنترل شدند به داخل تالار بروند . در مجلس شورای ملی نیز دو سرسرا وجود دارد که نمایندگان فقط پس از عبور از آنها می‌توانند وارد تالار جلسهٔ علنی بشوند . بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که فراماسنها حتی سازمان داخلی مجلس شورای ملی را نیز شبیه تشکیلات داخلی خود کرده‌اند ، که در جلد پنجم این کتاب تفصیل بیشتری در این باره داده شده‌است.

تأثیر لژ فراماسونی ایران در نوشتن متمم قانون اساسی ایران

نوشتن قانون اساسی ایران هم یکی دیگر از اعمالی است که تحت تأثیر لژ فراماسونی انجام گرفت . در این مورد لژ به عمال و اعضاء خود دستور داد تا در تغییر و تبدیل مواد قانون اساسی دخالت کرده ، آنچه را که « استاد اعظم » می‌خواهد انجام دهند. چنانکه می‌دانیم پس از صدور دستخط مشروطیت قانون اساسی اول مشروطیت ایران در ۵۱ ماده تنظیم گردید و سپس اصول آن در مجلس اول ضمن متمم قانون اساسی بطور مفصل تدوین شد .

ولی در همان مرحلهٔ اول راجع به تشکیل مجلس سنا بین نمایندگان اختلاف شدید بروز کرد و این امر باعث تأخیر در توشیح قانون اساسی گشت . وزیر مختار وقت انگلیس در ایران که « سیسیل اسپرینگ رایس » نام داشت جریان آخرین روز توشیح قانون را به نقل از اظهارات یکی از عمال مخفی سفارت که در کنار تخت خواب مظفرالدین شاه بوده طی گزارشی که روز ۴ ژانویه ۱۹۰۷ به سر «ادوارد گری» وزیر امور خارجه وقت خود داده ، چنین نوشته است :

« در امر اختلاف مجلس سنا یکی از نمایندگان در جلسه مذاکرات گفته است هر اختلاف و مشاجره‌ای به نفع دشمنان آزادی تمام می‌شود و از این رو بهتر است آن اختلاف را کنار بگذاریم .

مظفرالدین شاه که در این وقت بیمار و علیل بود گفته است که : که اراده‌اش مثل خود او مریض است .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمناً عریضه‌ای به مظفرالدین‌شاه نوشته شد که اگر قانون اساسی توشیح نگردد در سراسر کشور اغتشاش بر پا خواهد شد و لعنت خدا برکسی خواهد بود که خون مردم را به هدر دهد. این نامه را یکی از درباریان پاره کرد ولی به اسرار شاه‌مطلب آن را به اطلاع وی رسانده است. مظفرالدین شاه گفته است: «فردا قانون راامضاء خواهد کرد» ولی چون‌حال او بسیار وخیم‌بود و احتمال‌میرفته است که روز بعد زنده نباشد، یکی از حاضرین دربار موقع را مغتنم شمرد وهمان وقت به شاه توصیه کرده است که قانون اساسی را خود امضاء نماید و به فردا موکول نکند. مظفرالدینشاه این پیشنهاد را پذیرفته و محمد علی میرزا ولیعهد و میرزا نصرالله‌خان مشیرالدوله صدر اعظم‌را احضار کرد و در حضور آنها این قانون را توشیح نموده است.

اطلاع رسیدکه مظفرالدینشاه به محض‌گذاشتن‌امضای‌خودبای متمم قانون‌اساسی گفته است که «حالا به آسودگی می‌میرم»[1]

سیسیل اسپرینگ رایس وزیر مختار انگلیس در تهران به سر ادوارد گری در روز۴ژانویه ۱۹۰۷ چنین مینویسد:

«شاید گزارش زیر راجع به وضع و شرایطی که تحت‌آن مشروطیت آن‌اعطا شد و نگارنده جریان آن را از یکی از بازیگران اصلی این واقعه شنیده‌است قابل توجه باشد:

پس از خاتمه شورا که در آن ما اعضاء انجمن به توافق رسیده بودیم تصور می‌کردیم کلیهٔ مشکلات خاتمه یافته است اما هنگامیکه نمایندگان به اتفاق ما به مجلس برگشتند و تصمیم متخذه را (راجع به‌قانون سنا) اعلام کردند نخست سکوت حکمفرما شد وبعد یك نفر از میان تماشاچیان فریاد زدکه به مجلس خیانت‌شده‌است. تردید و ابهام‌عظیمی برمحیط‌سایه انداخت و ناراحتی‌به جمعیتی که در خارج‌اجتماع کرده بودند سرایت نمود و بزودی مسلم شد که مردم پیشنهاد ما را نخواهندپذیرفت.

---

۱ ـ اطرافیان‌آن روز مظفرالدینشاه درتواریخ معرفی شده‌اند. چون گزارش‌دهنده «جاسوس» سفیر انگلیس واحتمالا یکی‌از فراماسنها بود. ازمعرفی وی خودداری شده‌است. ولی نظری‌کوتاه به نام اطرافیان شاه درآنروز جاسوس مذکور شناخته می‌شود.

www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بین ما و اعضای انجمن بحث و مشاجره شدید درگرفت وما فکر کردیم این شکاف وسیعتر از آنست که بتوان مسدودش کرد .

اما اشخاصی از میان روحانیون آمدند و گفتند که اگر ما بمشاجره و اختلاف ادامه بدهیم فقط دشمنان آزادی استفاده خواهند کرد بنا براین ما موافقت کردیم که پیشنهادهای خود را تغییر بدهیم و ولیعهد نیز در پذیرفتن آنچه که ما لازم می‌دانستیم اشکالی بوجود نیاورد . مردم هم آنچه راکه بین ما توافق شده بود پذیرفتند و بمشاجره واختلاف خاتمه داده شد .

بنابراین همه چیز برای امضای شاه آماده بود . ولیعهد کاغذ را نزد شاه فرستاد . اعلیحضرت روی صندلی مخصوص خود نشسته و خیلی خسته بود و با وجود این می‌توانست صحبت و استدلال کند . اما موقعیکه پیغامبر با کاغذ وارد شد و اعلیحضرت دریافت که آن فرمانی است که بایستی گفت (باذکر یک ضرب‌المثل فارسی) مرد بیمار خواست و اراده‌اش هم بیمار است ، و از توشیح خودداری نمود . بعداً معلوم شد که این واقعه روز یکشنبه اتفاق افتاده بود . آنگاه برخی از روحانیون طراز اول نامه‌ای نوشتند و در آن ذکر کردند که اگر شاه فرمان را امضاء نکند در سراسر ایران آشوب برپا خواهد شد و این گناه شاه خواهد بود . و نفرین وغضب خداوند گریبان او را خواهد گرفت و تا داخل گور همراه او خواهد بود مخصوصاً اگر خون مردم که خداوند آنها را تحت مراقبت او قرارداده است بخاطر خطای او ریخته شود . این نامه به کاخ سلطنتی رسید و بدست یکی از درباریان افتاد که آن را خواند . شاه از او پرسید در نامه چه نوشته شده ؟ او نامه را تکه تکه کرد و گفت این مطلبی نیست که شاه بشنود . شاه هراسان شد و اصرار کرد که باید بفهمد در نامه چه نوشته شده . سرانجام وقتیکه موضوع را شنید و گفت «فردا امضاء خواهم کرد» اما چند نفری که آنجا نشسته بودند گفتند بهتر است همان شب امضاء کند . بنابراین شاه بدنبال ولیعهد و صدر اعظم فرستاد و در حضور آنها فرمان را امضاء کرد . موقعیکه امضای خود را پای فرمان گذاشت گفت : «حالا دیگر به آسودگی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

میبرم » (امضاء) سیسیل اسپرینگ رایس [۱] (۲۳۰۵ ایکس ـ ۱۵)

اما قانون اساسی تنظیمی دارای نقایص فراوانی بود که تکمیل آن احساس میشد. کارگردانان لژ بیداری ایران وقتی زمینه را مستعد دیدند، بهنگام تشکیل مجلس اول، میرزا جوادخان سعدالدوله را که از تبعید مراجعت کرد و بعنوان ابوالمله داخل مجلس شده بود مأمور نمودند تا این نقائص را رفع و قانون اساسی را تکمیل کند.

میرزا جوادخان که در پاریس به عضویت لژ فراماسنی درآمده [۲] بود می گفت مواد قانون اساسی ۵۱ ماده ای شامل تمام حقوق اساسی و مسئلهٔ تفکیک قوای سه گانه نیست و باید اصلاح گردد و در آن زمان گفتار او بیشتر از هر مشروطه‌خواه دیگری در افراد نفوذ داشت [۳].

وقتی «ابوالمله» نقائص اساسی را در مجلس مطرح کرد، دیگران با او همصدا شدند. انجمنهای مخفی و علنی آزاد و وابسته به جمعیتها و فرق مختلف، منجمله فراماسن‌ها با هم آهنگ گردیدند. هرچند این انجمنها و جمعیتها درست نمی‌دانستند و نمی‌فهمیدند که نقص قانون اساسی ۵۱ ماده‌ای در چیست و چه باید بر آن افزوده گردد، معذلك از گفتهٔ ماسنها پشتیبانی می‌کردند. و سر انجام نتیجهٔ فشار افکار عمومی و اصرار نمایندگان مجلس شورایملی سبب شد تا مجلس یك کمیسیون هفت نفری را به ریاست سعدالدوله مأمور تنظیم متمم قانون اساسی نماید. سعدالدوله ومحقق‌الدوله (معلم مدرسه سیاسی) از سایر اعضاء کمیسیون با تفکرات اروپائی بیشتر آشنا بودند و به اینجهت توانستند دیگران را تحت تأثیر قرار دهند و درنتیجه باید سهم آنان را در تهیهٔ متمم قانون اساسی بمراتب بیش از دیگران دانست. تقی زاده، سید نصراله تقوی و حاج امین‌الضرب که هرسه عضو لژ بیداری ایران و مأمور کمك بسعدالدوله و پیش بردن اوامر استاد اعظم

۱ ـ اسناد بایگانی عمومی انگلستان آرشیو شماره ۳ ـ ۲۱ ژانویه، قسمت ۱۵ شماره یك ۲۲۱۵.

۲ ـ مقالهٔ مشروطهٔ ستمدیده به‌قلم محیط طباطبائی ۱۳۳۰/۱۱/۲۸ مجلهٔ تهران مصور شماره ۹۶۳.

۳ ـ دراین دوره سعدالدوله مشروطه‌خواه درجه اول بود و همه را تحت‌الشعاع قرار داده بود و به اکثر از مشروطه خواهان بی‌اعتنائی می‌کرد.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

بودند ، مأموریت داشتند حوادث و ماجراهای ساختگی برای هیجان مردم بوجود آورند تاشاه قاجاررا بانوشتن قانون اساسی جدید موافق کنند . تقی زاده دربارهٔ نقش خویش دراین حوادث مینویسد :

«درموقعیکه مجلس ازبابت‌عمال سپهدار تنکابن وطفره وزراء ازحضور درمجلس وقبول‌مسئولیت وسایر اتفاقات ناموافق وبی‌اعتنائی تام بمجلس درهیجان بودمن کاغذی راجع به‌این اوضاع و عدم استحکام مشروطیت و عدم ترتیت آثار بران و اسم و بی‌رسم بودنش به‌آقا میرزا محمدعلی تربیت[عضولژ فراماسنی درتبریز ومؤسس شعبه‌لژدرآن شهر] درتبریز نوشتم‌که حسب‌المعمول هر هفته مکاتیب شخصی راجع به احوال خود واوضاع می‌نوشتم .

کاغذیکه دراین موقع نوشتم درشدت‌نگرانی ازوضع وتاریکی افق سیاست‌بود یعنی مطابق همان روزهاکه مجلس اتمام حجت به‌دولت فرستاد و تقریباً امید به قبول شدن آنرا نداشت . این مکتوبرا باشرح وبسطی نوشته بودم .

پس‌از ده روزکه مکتوب به‌تبریزرسید درتهران‌همه‌چیز روبراه شده‌بودولی‌وقتی‌که مشارالیه کاغذمرا خواند خیلی از اوضاع دلگیر شده و بیکی دونفر از پیشروان مشروطیت در تبریز نشان داده بود ، آنها فوق‌العاده برآشفته و اصرار کردند که باید کاغذ علناً درانجمن‌خوانده شود ، واقدامات لازمه بعمل آید . بالاخره مشارالیه‌مسوده کاغذ مرا بدون نام ونشان وباحذف مطالب شخصی وامضاء به‌آنها دادکه تقریباً مثل‌یك مقاله میشدکه نویسنده‌اش مجهول است و فقط یکی دونفر می‌دانستند که این کاغذ در انجمن خوانده شد و تأثیر عظیم‌کرد . مردم سخت بهیجان آمدند . ولولهٔ عظیمی برپا شد . ناطقین فریادکشیدند وبعضی خودرا ازپنجره به حیاط انداخته و به بازار دویدند ودریکساعت بازار ودکان بسته‌شد و انقلاب سختی برپاگشت[1] با وجودیکه خود سید حسن تقی زاده اقرار می‌کندکه (درتهران همه‌چیز روبراه شده) وکلیهٔ مسائلی‌که‌نشان میدادکه فراماسنها بدان متوسل شده‌اند از میان رفته است ، معذالك انجمنی‌که کار-

۱ ـ مجلهٔ یغما شماره ۱۶ سال ۱۳ ص ۳۴ .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گردانان اصلی آن فراماسنها بودند برحسب دستور کسی یا کسانیکه میخواستند مملکت متشنج باشد ، شروع به اقدام کرده وشهر تبریز باردیگر دچار هیجان وانقلاب شد. اهالی تحریك شده تبریز که فقط یك مقاله (بدون عنوان و امضاء) خوانده بودند[1] به تلگرافخانه رفته تقاضای مخابره حضوری باوکلای آذربایجان کردند .

در آن تاریخ در تهران فقط تقی زاده وکیل تبریز بود . او عده ای از وکلای آذربایجانی الاصل راازقبیل حاجی محمد اسمعیل مغازه ـ حاجی میرزا احمد مرتضوی و سعدالدوله را به تلگرافخانه برد تا با متحصنین مذاکره کنند و اینکار نیز انجام گرفت لیکن ، وکلائی که به تلگرافخانه رفته بودند و همچنین سایر وکلای مجلس از علت تحصن و هیجان بی اطلاع بودند واساساً نمی دانستند چرا آذربایجانیها باردیگر انقلاب کرده اند و جواب آنها چه خواهد بود .

خود مردم تبریز و متحصنین هم نمی دانستند چه می خواهند به همین جهت در تلگرافات خود موضوع مشخصی راعنوان نکرده بودند. وکلای مجلس درجواب آنها گفتند «سبب شکایت نیست ومجلس مستحکم و مشروطیت پابرجاست» ولی تبریزیها در جواب گفتند «از قرار معلوم اساس مشروطیت در تهران محکم نیست و دولت خودش را رسماً وحقیقةً مشروطه ندانسته واعتنائی به مجلس ندارد»[2] تقی زاده که خود می دانست چه می خواهد به وکلا گفت که مردم تبریز قانون اساسی می خواهند وباید با آنها همراهی کرد .

وی می نویسد : «... این فقره را نمی شد رد کرد و درحقیقت مشروطیت درست محکم نشده بود و قانون اساسی مختصری که نوشته بود [درنوشتن اولین قانون اساسی فراماسونها نقش اصلی و مؤثر نداشتند] حقوق دولت و ملت را جمع نموده و یك چیز ابتدائی بود لهذا بعضی از وکلا با شورشیان تبریز همراه شده و گفتند که باید بهمین وسیله شورش تبریز تمام نقایص کار را برطرف کرده و بنای امور را به اساس محکمی

۱ـ مجلهٔ یغما شماره مسلسل ۱۵۸

۲ ـ مجلهٔ یغما شماره مسلسل ۱۵۸ .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گذاشت»[۱]. ملاحظه می‌شود تقی‌زاده که در چند سطر قبل کتاب انقلاب ایران می‌نویسد: «در تهران همه‌چیز روبراه شده بود» چند سطر بعد می‌گوید: «حال باید از این شورش برای رفع نواقص استفاده کرد».

اما درهمان اثنا سعدالدوله که با مسیو نوز بلژیکی ومسیو پریم دشمنی می‌کرد چون در مجلس نفوذ داشت و نطقهای اوهمه وکلای تازه‌کار را مسحور می‌کرد از موقع استفاده نموده عزل آنها را نیز خواست.

روز ۲۴ ذیحجه که دو روز از انقلاب صنوعی تبریز می‌گذشت کلیه وکلای آذربایجانی بجز دو نفر به تهران آمده در خانهٔ حاج محمد اسمعیل مغازه‌ای منزل کردند. آنها بعد از ورود به تهران با افسون وکلای فراماسون به تلگرافخانه رفتند و با متحصنین تبریز مذاکره و آنها را تشویق به پایداری نمودند. دولت که بار دیگر با موضوع مخصوصی روبرو شده بود تشکیل جلسه داد و پس از شور و مذاکره قرارشد میرزا نصرالله خان ناثینی مشیرالدوله که خود ازرؤساء لژ بیداری ایران بودبا پیشروان وکلا ملاقات و مذاکره کند.

در اولین جلسهٔ ملاقات مشیرالدوله، قدری تندی کرد و به وکلاء گفت دولت همه چیز داده است و حالا شما باید مردم را ساکت کنید.

ولی ناگهان نطقهای آتشین تقی‌زاده و حاجی امین‌الضرب (حاجی حسین آقا) اعضاء لژ بیداری و سعدالدوله که فراماسن بلژیك بود و نظریات شخصی داشت، آغاز شد. و در مجلس ناگهان بین وکلا و دولتیان مشاجره درگرفت و صدراعظم که خودش فراماسن بود و از کنه موضوع اطلاع داشت برای اینکه زمینه را آماده کند و مردم را منقلب سازد گفت: «دولت بشما مشروطه نداده بلکه مجلس مرحمت کرده که مشاوره بکنید» این گفتهٔ او همه را عصبانی کرد. تقی‌زاده به حاضرین گفت: «تا مشروطیت رسماً اعلان نشود داخل مذاکره نگردند.»

فردای آن روز درتهران نیز تعطیل عمومی شد و مردم به تحریك انجمن مخفی

---

۱ ـ تاریخ انقلاب ایران ص ۳۵.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونها به مجلس ریخته و صراحتاً تأیید و تصدیق مشروطیت را مطالبه کردند.

بالاخره پس از چهار پنج روز غوغا و کشمکش و مذاکرات سخت با دربار لژ فراماسنی چون دید نزدیك است شکست بخورد، حاج مخبرالسلطنه هدایت راکه از استادان لژ بود پیش شاه فرستاد و او را واسطه قرار داد.

حاج مخبرالسلطنه چندین بار بین شاه و مجلس واسطه مذاکره شد. و شاه که از تحریکات انگلیسیها و فراماسنها آگاه بود برای اینکه بین مشروطه طلبان نفاق بیاندازد و قانون اساسی تنظیم نشود پیشنهاد جالبی کرد. او گفت کلمهٔ «مقننه» بجای «مشروطه» بدنبال کلمهٔ مجلس نوشته شود.

وی گفته بود ترجمهٔ صحیح «کونستی توسیون» مقننه می‌باشد نه مشروطه که به زعم بعضیها ترجمهٔ سهوی (Conditione lle) بوده است!

ولی معترضین و فراماسنها فقط کلمهٔ «مشروطه» را می‌خواستند و مجلسیان هم همین کلمه را خواستار شدند. محمد علیشاه بار دیگر نیرنگی بکار برده گفت بعوض «مشروطه» «حکومت مشروعه» گفته شود. این حیله اثر خود را کرد کلیه علماء موافق شدند ولی فراماسونها همچنان کلمهٔ «مشروطه» را خواستند. دراینوقت یکی ازجوانهای فرنگی مآب که از تاریخ انقلاب فرانسه و نقش ماسنها در انقلاب آگاه بود به دستور لژ ماسنی ایران تاریخ لوئی شانزدهم و برانداختن او را از سلطنت عنوان کرده و چندین نطق آبدار در این باره برای مردم ایراد نمود. این نطقها که مینوت آنها بدست ماسنهای فرانسوی عضو لژ ایران نوشته شده بود مؤثر واقع شد و محمد علیشاه را بزانو در آورد.[۱]

در نتیجه روز ۲۷ ذیحجه ۱۳۲۴ ـ (۱۹۰۶ م) شاه دستخطی صادر کرده نوشت: «که ایران درعداد دول مشروطه و دارای کونستی توسیون است» براثر این وضع بعضی از مقاصد دیگر نیز از قبیل عزل بلژیکیها برآورده شده بود و دولت همان روز اعلام

۱ ـ یادداشتهای ادیب‌الممالك فراهانی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کرد که کمیسیونی برای نوشتن متمم قانون اساسی تشکیل شده است .

روز ۲۸ ذیحجه ۱۳۲۴ ه (۱۹۰۶ م) سرانجام کمیسیونی تحت ریاست سعدالدوله با شرکت تقی‌زاده، مستشارالدوله، حاجی امین‌الضرب، حاجی سید نصراله ومشارالملك و چند نفر دیگر برای نوشتن متمم قانون اساسی تشکیل شد و در همان روزهای پراز اغتشاش مسوده چند ماده از قانون اساسی که حقوق شاه و ملت را تعیین می‌کرد تهیه گردید و شاه نیز همه را تصدیق کرد .

ولی چون لژماسنی ایران در نوشتن قانون اساسی نظر بخصوصی داشت ومی‌خواست چند ماده از قانون اساسی فراماسنی را نیز درقانون‌اساسی بگنجاند، جلسات‌را طولانی کرد وسرانجام وضع را طوری پیش آوردکه فقط چند فراماسنی‌که ازلژ بیداری ایران مأموریت شرکت در تنظیم مواد قانون را پیدا کرده بودند شروع بنوشتن قانون اساسی نمودند .[1]

سید حسن تقی‌زاده در این باره چنین می‌نویسد: « . . . کمیسیون تحریر متمم قانون اساسی یکی دو جلسه منعقد شد و سپس شروع به نوشتن آن کرد . سعدالدوله نیز در این یکی دو جلسه حاضر شده و با کمال تکبر میگار خود را بدهن گرفته و گوش داد .

بعد حاضر نشد وهمه را سه چهارنفر ازوکلا نوشته و تمام‌کردند . عمدهٔ اعضای آنها میرزا صادقخان مستشارالدوله و تقی‌زاده و حاج سید نصراله اخوی بودند .

برای نوشتن قانون مأخذ و کتب لازمه در دست نبود و فقط یك جلد قانون اساسی بلژیك‌که آنرا سعدالدوله[2] ازمیرزا اسمعیل خان منشی سفارت بلژیك‌به عاریت

---

۱ ـ یادداشتهای ادیب‌الممالك فراهانی .

۲ ـ میرزا جواد خان سعدالدوله اصلا از تبریز بود . پدرش میرزا جبارناظم المهام و جدش صفرعلی تاجر و از اهل خوی بود . در جوانی در تبریز تحصیلات جدید کرده و بعداً در حدود ۱۲۷۷ هجری با دوجوان دیگر برای یادگرفتن فن تلگراف به تفلیس رفت و دو سال در آنجا بود .

پس از ورود به ایران عضو تلگرافخانه شد ومدتی دردستگاه علینقی‌خان مخبرالدوله←

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

گرفته بود در دست کمیسیون بود که آنرا اساس قرار دادند و بعدها از قانون اساسی فرانسه و دول بالکان نیز بعضی چیزها بر آن افزوده، و نوشتند» و بدین ترتیب لژ فراماسنی ایران پیروزی دیگری کسب نمود و منویات و تصمیمات خود را به مرحله عمل در آورد.

فراماسنها و قوانین دادگستری

رؤسا و کارگردانان لژ بیداری ایران که خود را سردمدار انقلاب مشروطیت ایران می‌دانستند و مدعی بودند که رهبری انقلاب ایران را در دوران سلطنت محمد علیشاه بعهده داشته‌اند، در سال‌های آرامش و سکون نیز همچنان فعالیت پنهانی را برای بدست گرفتن زمام کارهای مملکتی ادامه می‌دادند.

فراماسنهای ایرانی عضو لژ بیداری که تحت تأثیر «برادران فرانسوی» خود قرارداشتند، پس ازرسوخ درمجلس شورایملی، مجالس ایالتی و ولایتی و سازمانهای دولتی، سعی کردند درتدوین قوانین مملکتی نیزشرکت کنند. درآن زمان تحصیلکرده‌ها و فرنگ رفته‌ها بیشتردردربار و ازوفاداران سلطنت بودند. اینها گرچه شیفتهٔ آزادی و حکومت قانون بشمار می‌رفتند، ولی نمی‌خواستند با کسانیکه علناً با شاه و دربار مخالفت کرده و به حکومت سلطنتی بچشم دشمن می‌نگریستند موافقت کنند.

بعلاوه در دوران استبدادکبیر و صغیر، دسته‌ای که با دربار دشمنی داشتندهمه متمایل بسیاست انگلیس بودند ویا افکار عمومی جامعه، آنها را مجریان دستورسفارت بریتانیا درتهران می‌دانست. به همین‌جهت آن دسته از افراد که می‌توانستند درتدوین قوانین و تنظیم نظامات و آئین نامه‌های مملکتی شرکت فعالانه داشته باشند، خود را کنار کشیده و علاقه‌ای نشان نمی‌دادند. انزوا وگوشه‌گیری این دسته از روشنفکران

پدر صنیع‌الدوله که وزارت را داشت بسر برد و ترقی کرد.

میرزا جواد خان چندی «معلم خان» دولتی تبریز و تلگرافخانه آنجا را داشت. هنگامی که در وزارت تلگراف و پست بود دختر مخبرالدوله را به زنی گرفت. بنا باظهار تقی‌زاده در کتاب تاریخ انقلاب ایران او را اذیت و آزار می‌داد. این حرکات سبب شد که مخبرالدوله وی را وادار به طلاق دخترش کند ولی سعدالدوله راضی نمی‌شد. مخبرالدوله اورا بچوب بسته و مجبور بطلاق کرد و ورثه همیشه بین آنها عداوت شدید وجود داشت.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

سبب شد تا فراماسنها هرچه می‌خواهند بکنند و همه قوانین و نظامات موضوعه‌را خود ویا باکمك فراماسنهای فرانسوی انجام دهند .

تنظیم آئین دادرسی جزائی که در سال ۱۳۳۰ هـ. ق (۱۹۱۱ م) بپایان رسید زیر نظر لژ بیداری ایران ، با همکاری چهار فراماسون ایرانی انجام گردید . از این عده سه فراماسون ایرانی: مشیرالدوله ـ ذکاء الملك ـ تقوی ویك فراماسون فرانسوی [مسیو پرنی][1] بودند.

پرنی که در فرانسه تحصیل علم حقوق کرده بود به اتفاق چند همکار فراماسنی دیگر به عنوان مستشار عدلیه استخدام و به ایران آمده بود .

قانون محاکمات جزائی که چهار فراماسون عضو لژ بیداری ایران نوشته بودند دارای ۵۰۶ ماده بود که بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری ایران به « کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورایملی » در دوره اول پیشنهاد شد . در کمیسیون مذکور که شاید هیچیك از اعضایش ازمواد آن چیزی نفهمیدند ، شور اول آن به‌اتمام رسید . شور ثانی آن نیز تا ماده ۱۷۰ تمام شده بود که تعطیل مجلس شورای ملی پیش آمد و تصویب قانون موقتاً متوقف گردید . فراماسنها که در آن ایام در عدلیه نفوذ فراوان داشتند ، برای پیش بردن نظرات و دستورات محفل فراماسونری در سال ۱۳۳۰ ق (۱۹۱۱ م) مواد با قصد وشش‌گانه را به ضمیمه مقدمه‌ای به هیئت دولت وقت پیشنهاد کردند. آنها برای آنکه نظریات لژ را با شعائر اسلامی تطبیق داده باشند، مرحوم سید محمدحسن مدرس را به ریاست کمیسیون عدلیه انتخاب کرده و بدینوسیله موافقت او را نیز جلب

---

۱ ـ آدلف پرنی دادیار دادستان پاریس بنا به تقاضای میرزا حسنخان مشیرالدوله وزیر عدلیه که فراماسون بود وبامعرفی‌وکمك مؤثر گراندوریان پاریس بوسیله احمدخان ممتازالسلطنه سفیر ایران درپاریس استخدام و بنام مستشار عدلیه به ایران آمد . همراه او مسیولاتس دیزیوز که اوهم فراماسون بود به اتفاق لوبلان به ایران‌آمدند و هردومستشار وزارت معارف شدند .

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

نمودند[۱].

در مقدمهٔ قانون مذکور نوشته شده: «... نظر به اهمیت و فوریت قانون مزبور و لزوم و کثرت احتیاج عمومی به‌آن از طرف وزارت جلیلهٔ عدلیه از امضاءکنندگان حاج سید نصرالله تقوی ـ ذکاءالملك ـ میرزا رضاخان طباطبائی تقاضا شد به معاونت و مشاورت حضرتین آقای سید محمد حسن مدرس وآقای مشیرالدوله و با جلب نظریات جناب مسیو پرنی‌پرکو در دولت قوی‌شوکت جمهوری فرانسه ومستشار عدلیه شور دوم قانون مزبور را به انجام برسانیم که از طرف هیئت جلیله وزراء موقتاً به موقع اجراء گذاشته شود تا پس از افتتاح مجلس شورای ملی پیشنهاد به مقام هیئت مقننه شده بعد از جرح و تعدیل و تحصیل نظریات نمایندگان ملت از آن مقام منیع گذشته قانونیت کامله حاصل کند لهذا در مدت دوماه با حضور آقایان مدرس و مشیرالدوله و جلب نظریات جناب مستشار شور دوم آنرا به اتمام رسانیدیم و موافقت آن با قوانین مقدسه اسلامیه و عادات و اخلاق مملکت نیز بقدر مقدور رعایت شده است. نصرالله تقوی ـ ذکاء الملك ـ رضا طباطبائی نائینی»

قوانین و مقررات نظامات خلق‌الساعه‌ای که فراماسنهای ایرانی و فرانسوی‌به مردم کشور ما تحمیل کردند، آنقدر عجولانه وناشیانه و خلاف عرف و شرع وعادات وآداب مردم بود که هنوز هم‌پس از گذشت نیم قرن اسباب فساد و تباهی است. باوجود این قوانین‌ومقررات بسیار سنگینی‌که به تدریج برای کیفر متخلفین از قانون‌ومجرمین وضع و به موقع اجراء گذارده شده و با وجود مراقبت و دقتی که از طرف مأمورین مربوطه بعمل‌آمده و کمیسیونهائی که بمنظور اصلاح قوانین و بهبود اوضاع اجتماعی مرتباً تشکیل میشود، متأسفانه نه تنها ارتکاب جرائم ومخصوصاً تکرار جرم کم‌نشده

۱ ـ مرحوم مدرس در ذیل قانون مذکور می‌نویسد: «حقیر درکمیسیون مجلس دارالشوری وکمیسیون‌خارج حاضر بودم‌وبقدرامکان‌سعی نمودم الضرورات‌تسبح‌المحذورات امور جزائی که بمحاکم صلحیه ومحاکم جنائی اختصاصی‌که بر طبق قانون تشکیلات باشد ارجاع‌می‌شود موافق شرع انور است و مواد متعلقه‌به امور اداری مخالفتی باقوانین‌اسلامیه ندارد فی ۲۳ رجب ۱۳۳۰ امضاء سیدحسن مدرس محل مهر»

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بلکه بصورت وحشتناکی بالا می‌رود . زندانهای شهرهای بزرگ مانند تهران ، اهواز تبریز ، اصفهان وشیراز پر ازمتهم و مجرم‌است. روی میز محاکم‌جزائی وجنائی آنقدر پرونده انباشته شده‌که با وجودکار طاقت‌فرسای دادرسان باز ازحجم آنها کاسته‌نمی‌شود و این همه مجازاتهای‌سنگین اعدام وحبس‌ابد وغرامت‌های سنگین نه‌درتقلیل جرائم ونه در وقوع وتکرار جرم تأثیری ندارد .[1]

شاید بتوان گفت که مشکلات موجود در عدلیه ما بیشتر ناشی از دخالت چند فراماسون و مستشار بی‌اطلاع‌تر از ، فراماسون بوده است و قوانین موضوعه ماسونها نه تنها درد اجتماع را کم نکرده بلکه موجب فساد و تباهی نیز شده است .

با وجودیکه قضات پیر و جوان و حقوقدانان و وکلای دادگستری در سالهای متوالی به قوانین‌موضوعه فراماسونها ایرادات متوالی وارد آورده‌اند[2]، با ایتحال‌دستهای مرموز و قدرتهای نامرئی تا مدتهای زیادی مانع از تغییرقوانین مذکور بودند.

سیستم آئین دادرسی جزائی که فراماسونهای ایرانی و فرانسوی برای ما تدوین کردند با (روش‌اتهامی) جاری است . از روز اول که ژاندارم یا پلیس در کاردخالت می‌کند تا روزی‌که متهم بدادگاه می‌رود، نه او در حمایت و پناه است و نه جامعهٔ‌ایران از متهم‌جانبداری می‌کند .در ممالك متمدن جهان که مردم‌کشور در پناه قانون‌هستند سازمانها و دستگاههای علمی که وارد اصول جزائی و روانی هستند ازآنها حمایت می‌کنند. در حالیکه در ایران متهم گرفتار چرخهای زنگ‌زده اداری و اتهامی که فراماسونها پنجاه سال قبل درست‌کرده‌اند می‌باشند .

دکتر محمدشاهکار حقوقدان معروف می‌نویسد : « درست است که از بدوآئین دادرسی جزائی تا کنون بسیاری از مواد حذف شده و تعداد زیاد دیگر مواد اضافه شد . درست است که محاکمهٔ فصلی جنائی که در سال دو ماه تشکیل می‌شد تبدیل به

۱ ــ مجلهٔ کانون وکلا شمارهٔ مسلسل ۹۲ سال شانزدهم .

۲ ــ مقالهٔ دکتر شاهکارتحت عنوان « سیاست جزائی وآئین دادرسی جزائی وقانون مجازات عمومی ما ولزوم تغییر آنها » مجلهٔ کانون وکلا شمارهٔ ۹۲ .

mandegar.tarikhema.org
www.ebaresan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

محاکم دائمی شده و عوض یك دادگاه در مرکز پنج دادگاه جنائی درست شد . درست است که هر روز وهرزمان که دچار اشکالی شدیم قانونی بر روی قانون افزوده بعنوان تبصره ـ مادهٔ الحاقی ـ مواد اضافی ـ مواد آزمایشی ـ مواد موقتی و غیره برآن اضافه کردیم امااصل پارچه باقی ماند فقط وصله‌های رنگارنگ ناجوری برآن لباس اضافه شد که در حال حاضر آئین دادرسی جزائی ما که بقول مقنن برای «کشف وتحقیق جرائم و تعیین مسئولیت وضع شده» نه سبك قدیم تفتیش آراء وعقاید داردونه روش جدیداً تهامی و اختیارات وسیع قاضی و جلب نظر هیئت منصفه ورسیدگی کامل در دادگاه وتجدید صحنه اتهام و رسیدگی به دلائل مادی رسیدگی به وضعیت روحی ومعنوی مرتکب جرم بیشتر مواد دست قاضی را بسته وباوجود آنکه می‌داند فلان مجازات برای مرتکب زیاد و غیر عادلانه است ماده ملحقه به آئین دادرسی جزائی مانع است یا بکلی اگر مطلب بر او روشن نباشد و بخواهد واقعاً در دادگاه رسیدگی کند . و مدارك واقعی را به بیند مواد مربوط به تشکیل دادگاه جنائی که حتماً باید این مدارك واسناد قبل از جلسهٔ مقدماتی تقدیم شده باشد مانع میشود .

تمام ممالك دنیا در این پنجاه سال اخیر بکلی قوانین جزائی و آئین دادرسی جزائی خود را زیرو رو کردند و نتایج خوب آن را دیدند . عرض نمی‌کنم ارتکاب جرم از بین رفت، عرضم اینست که هم حرمت بشری و آزادی افراد را درنظر داشتند و هم دفاع و حمایت اجتماع را و اگر این دو اصل به موازات یکدیگر مورد توجه نباشد و مخصوصاً علم جزا را صرفاً از جنبهٔ قضائی و حقوقی خارج نکرده وبه آن جنبهٔ اجتماعی ندهند بهبودی در اوضاع پیدا نخواهد شد ... »[1]

تاریخچهٔ عدلیه و فراماسونهای کنونی

فراماسونهای ایران ، حتی در دوران کنونی نیز «عدلیه» ایران را کـه تغییر نام داده و «دادگستری» شده است ، رهـا نکرده و کماکان در صدد نفوذ و رخنه درآن هستند . ایشان اگر نتوانند در قوانین و لوایح موضوعه دولت دخالت کنند ،

۱ـ مجله کانون وکلا شمارهٔ ۹۲ سال ۱۳۲۳

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در صدد برمیآیند از راههای دیگر در کارهای قضائی بوسیلهٔ اعضائی که در دادگستری و محاکم دارند، داخل شوند. فراماسنها حتی در نوشتن «تاریخ دادگستری ایران» نیز خود را وارد کرده و سعی داشتند که در تنظیم و تألیف این کار علمی دخالت کنند. در سال ۱۳۴۳ دکتر باقر عاملی وزیر دادگستری که خود از استادان لژ «خیام» وابسته به گراند لژ اسکاتلند میباشد، در صدد برمیآید «تاریخ دادگستری» ایران را تألیف کند. وی دعوتی از قضات عالیمقام، وکلای نامدار عدلیه و تنی چند که در دادگستری نبودند، نمود و با آنها در باره نوشتن تاریخ مذکور گفتگو کرد. پس از چند جلسه مذاکره قرار شد، برنامه‌ای برای تنظیم کتاب مذکور تهیه شود و چند نفر که صلاحیت نوشتن و شرکت در تاریخ دادگستری را دارند انتخاب شوند. بموجب برنامه مصوبه مقرر گردید تاریخ قضاوت ایران به سه مرحله مهم تقسیم شود که بترتیب عبارت بودند از قبل از اسلام - بعد از اسلام - بعد از مشروطه.

قسمت سوم که در درجهٔ اول منظور نظر وزیر وقت دادگستری و عضو لژ فراماسونری خیام[1] بود بدو بخش قبل از الغاء کاپیتولاسیون و بعد از الغای کاپیتولاسیون تقسیم شده است. قسمت قبل از اسلام را دکتر پرویز کاظمی عضو لژ فراماسونری «تهران»[2] تعهد کرد که از قرار معلوم در آن باب کاری از پیش انجام داده بود و قسمت مربوط به اواخر قاجاریه و اوایل مشروطه را محمود عنایت[3] مستشار دیوان کشور تقبل نمود. و محمود عرفان[4] مستشار دیوان کشور فصل مربوط به قبل از الغاء کاپیتولاسیون را بر عهده گرفت (بخصوص کارهائی که در دوره وزارت عدلیه مرحوم پیرنیا[5] انجام گرفته بود) و قسمتهائی بعداز

۱ ـ سند چاپی و پلی کپی سال ۱۳۴۳-۱۳۴۴ لژ خیام که در اختیار نگارنده است.

۲ ـ دعوت نامهٔ لژ فراماسونری پلی کپی و منتشر شده که اصل آن موجود است.

۳ ـ از عضویت محمود عنایت در لژ ماسونی سندی بدست نیامده امامرحوم حاج مخبر السلطنه هدایت و چند تن دیگر عضو لژ بیداری ایران بوده‌اند. و مسعود هدایت نیز عضو لژ (مزدا) والبته وابسته به گراند لژ ناسیونال دو فرانس می باشد.

۴ ـ محمود عرفان عضو لژ فراماسونری مستقل مهر، نویسنده و ناطق فراماسونری در ایران می باشد که با حمایل والبسهٔ فراماسونری در سال ۱۳۲۷ شمسی در جمعیت عامیون ایران که اکثر مؤسسین آن فراماسون بودند، شرکت کرد

۵ ـ مرحوم پیرنیا عضو لژ بیداری ایران بود

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آن را شخص دکتر عاملی استاد لژ ماسونی خیام قبول کرده که با همکاری دکتر یگانهٔ وزیر مشاور کابینه هویدا (درسال ۱۳۴۴ تا ۱۳۴۶) و ارسلان خلعتبری (که درهیچیک[1] از لژها شرکت ندارد) و به کمک دستگاه وزارت دادگستری تنظیم آنرا به انجام رساند.

تنظیم دوره اسلام تاریخ قضائی ایران برعهده نویسنده واستاد معروف محیط طباطبائی[2] نویسنده کتاب میرزا ملکم خان (مؤسس لژ فراموشخانه ملکم) می باشد که شخصاً می نویسد: «چون عجله در تنظیم این کار میشد و مدارك موجود در تهران جهت استیفای حق بحث کفایت نمی کرد، این جانب که قسمت مربوط به دورهٔ اسلام برعهده ام گذارده شده بود فوراً به تهیهٔ اسناد بحث از فارسی و عربی و فرانسه و انگلیسی همت گماشته و در مدت بسیار کوتاهی، کتابخانهٔ کوچکی جهت تهیهٔ مقدمات فراهم آوردو تقریباً تمام فصل تابستان سال ۱۳۴۴ را در تهران با تحمل گرمای شدید کوشید تا در آغاز شهریور ماه قسمت مربوط ... تهیه و تنظیم و تدوین و تحویل دادگستری داد.. درآن موقع زمینهٔ کلی کتاب منظور، بیش از شصت صفحه فراهم آمده بود ولی احتیاج به یك تجدید نظر و ترتیب توحید شکلی داشت که آقای دکتر عاملی خود برعهده گرفت که با همراهی دستگاه دادگستری آن را صورت تکمیل بدهند» استاد محیط طباطبائی اضافه میکند: «طبع و نشر این اثر مشترك و بی سابقه که قرار بود پیش از پایان سال ۱۳۴۴ انجام پذیرد به سبب غیر معینی تا ترمیم هیئت دولت وتغییر وزیر دادگستری، عملی نشد... و بعداً از طرف وزیر جدید در جواب استفساری که شد، معلوم گردید که انجام چنین امری از دستور کارهای جاری آن وزارت، حذف شده است...»[3]

---

۱ ـ عضو لژ مولوی و تهران

۲ ـ استاد محیط طباطبائی هیچگاه بدون لژهای فراماسونری پا نگذاشته و مقام فضل و ادب و معلومات ایشان بالاتر ووالاتر از شرکت در این مجامع است. اگر نویسندگان فراماسون قصد داشته اند ایشان را در نوشتن کتاب تاریخ دادگستری ایران شرکت دهند، فقط بخاطر مقام علمی و اطلاعات عمیق استادی باشد. محیط طباطبائی پس از نوشتن کتاب (ملکم خان) صدماتی از فراماسونها و وابستگان این مجمع سری نیز دیده است.

۳ ـ مجله وحید شماره ۲۱ سال ۱۳۴۶

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بعد از برکناری دکتر عاملی وزیر دادگستری عضو لژ فراماسونری خیام، بلافاصله انتشار «تاریخ دادگستری ایران» تعویق افتاد. و با وجود انتشار چنین کتابی با کمک بعضی از عوامل فراماسونری، یکی دیگر از دستورات لژ فراماسونری ایران بود، که حوادث زمان آنرا متوقف کرد.

فراماسنهائیکه به‌مجلس رفتند

با خروج محمد علیشاه از ایران و پیروزی واقعی که نصیب گردانندگان مشروطیت شد اعضای لژ بیداری ایران و فراماسنهای دیگر قدم مهم و برجستهٔ دیگری در راه تحکیم موقعیت خود برداشتند که عبارت بود از فرستادن عده‌ای از فراماسنهای «عضو شده در خارج از کشور و در لژ بیداری به مجلس بوده» به تحقیق نمی‌توان گفت که آنها باچه وسائلی موفق شدند اینده از اعضاء لژ را به مجلس شورای ملی بفرستند. زیرا در دوره دوم قانونگذاری ایران هنوز اعتماد مردم نسبت به مشروطیت کم نشده بود و عوام الناس که رأی دهندگان حقیقی بودند مثل دوران بعد از شهریور ۱۳۲۰ گرفتار فساد، تباهی نبودند.

با وجود این اگر فقط اسامی انتخاب شدگان تهران را مورد مطالعه قرار دهیم می بینیم که از بین شانزده نماینده‌ای که از تهران انتخاب شده‌اند سیزده نفر آنها فراماسن هستند که با علامت «ستاره» مشخص است:

۱ـ حاج سید نصرالله سادات اخوی با	۳۳۱۵ رأی	✡
۲ـ حسنعلیخان نواب	۲۱۰۲ »	✡
۳ـ میرزا محمد علیخان ذکاءالملك	۲۰۸۹ »	✡
۴ـ شیخ محمد حسین یزدی	۱۷۰۳ »	
۵ـ مرتضی قلیخان صنیع‌الدوله[1]	۱۵۱۳ »	✡

۱ـ مرتضی قلیخان صنیع‌الدوله در فراماسن شده و بنا به‌اظهار آقای مختارالملك صبا از مؤسسین جمعیت «ترقی» بود که بعد از شهریور ماه ۱۳۲۰ تغییر نام پیدا کرده و حزب عامیون شد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۶ـ میرزا حسنخان وثوق الدوله	۱۰۴۵	رأی	✡
۷ـ حسنعلیخان	۳۹۵	»	
۸ـ میرزا محمد خان صدیق حضرت	۹۸۶	»	✡
۹ـ اسدالله میرزا	۷۶۴	»	
۱۰ـ میرزا حسنخان معتمدالممالك	۳۷۲	»	✡
۱۱ـ دکتر امیر خان امیراعلم	۲۹۳	»	✡
۱۲ـ یحیی میرزا لسان الحکماء	۲۷۹	»	✡
۱۳ـ حاجی میرزا عبدالحسین خان وحیدالملك	۲۷۴	»	✡
۱۴ـ میرزا داودخان	۱۷۰	»	✡
۱۵ـ میرزا محمدخان احتشام السلطنه	۱۶۰	»	✡
۱۶ـ شاهزاده یحیی میرزا (اسکندری)	۱۶۲	»	✡

علاوه بر کسانیکه از تهران انتخاب شدند، عده‌ای از فراماسنها نیز از ولایات انتخاب شده و به مجلس رفتند.

یك سئوال بلا جواب از سید حسن تقی زاده

سید حسن تقی زاده دو سخنرانی در بارهٔ (مشروطیت ایران) (اخذ تمدن خارجی) درسالهای ۱۳۳۹ و۱۳۴۰ ش‌ـ (۱۹۶۰ و ۱۹۶۱ م) در باشگاه مهرگان ایراد کرد که در هیچیك از آنها یا مقالات مصاحبه‌ها و حتی گفتاری که در مجلهٔ یغما[1] بصورت سلسله مقالات جداگانه چاپ شده، در بارهٔ نقش فراماسنها و لژ بیداری ایران در انقلاب مشروطیت ایران اظهاری ننموده و سکوت مطلق کرده‌است. تقی زاده در آخرین روز سخنرانی خود در بارهٔ (اخذ تمدن خارجی)[2] وقتی نوبت به سئوال و جوابها رسید، ازطرف نگارنده مورد سئوال و جوابی قرار گرفت که اطلاع از آن لازم‌است.

۱ـ سئوال اول در بارهٔ نفوذ و رسوخ افکار خارجیها و اقدامات آنها در مشروطیت بود.

۱ـ تهیهٔ مقدمات مشروطیت در آذربایجان مجلهٔ یغما ۱۴۳ ـ تیرماه ۱۳۳۹

۲ـ مجلهٔ یغما شمارهٔ مسلسل ۱۴۹ـ سال سیزدهم اخذ تمدن خارجی ۱۳۳۹

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تقی زاده در جواب گفت : «بدون شك اندیشه ها و افکار خارجیان و حتی کمکهای آنان در انقلاب مشروطیت ایران مؤثر بوده و هیچکس نمی‌تواند این مسئله را نادیده بگیرد و انکار کند .»

۲ـ سئوال دوم در بارهٔ نقش لژ بیداری ایران در انقلاب مشروطیت بود .

تقی‌زاده بلافاصله به این سئوال پاسخ نداد و پس از اینکه به سئوالات دیگران پاسخ گفت ، در آخرین لحظاتی که جلسهٔ سخنرانی تمام میشد ، پس از خواندن سئوال اظهار داشت : «منظور سئوال کننده از فعالیت لژ فراماسنی است که من اطلاعی ندارم»[1] از این جواب همه خندیدند و چون بلافاصله مجلس سخنرانی خاتمه یافت مجال سئوال و جواب دیگری باقی نماند .

نظریهٔ وزیر دولت در بارهٔ انقلاب مشروطیت و فراماسنها

قبلا گفته شد که هیچیك از نویسندگان فارسی و حتی محققین خارجی که در بارهٔ «مشروطیت ایران» مطالعه و تحقیق کرده‌اند ، ذکری از فراماسنها و نقش آنها در انقلاب مشروطیت ننموده‌اند . با وجودیکه سید حسن تقی زاده معروف و مشهور به عضویت در سازمان فراماسنی جهانی و ایران است ، و تاکنون چندین خطابه و مقاله در بارهٔ انقلاب مشروطیت ایران نوشته ، معذلك همچنان سکوت را حفظ کرده و اسرار درون لژ بیداری ایران و برادران فراماسون خویش را در جریان انقلاب مشروطیت مخفی نگهداشته است .

تنها مقام دولتی که این سکوت پنجاه ساله را شکسته است ، دکتر حسن ارسنجانی وزیر کشاورزی کابینهٔ دکتر علی امینی و امداله علم است . وی ضمن نطقی که روز دو شنبه ۲۶ بهمن ۱۳۴۰ ش (۱۵ فوریه ۱۹۶۲ م) از رادیو تهران ایراد کرد در بارهٔ انقلاب مشروطیت و نقش فراماسنها چنین گفت :

۱ـ تاریخ انقلاب ایران مجلهٔ یغما اردیبهشت ۱۳۴۰

mandegar.tarikhema.org
www.ebaresan.info
ایرانستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«چون صحبت از تأثیر محو آثار خود فئودالیته در تحکیم مشروطیت دموکراسی ایران بمیان آوردیم وذکر کردیم[۱] که انقلاب مشروطیت ایران یك انقلاب سیاسی توأم با افکاراجتماعی ازطرف یکعده قلیل مردم متوسط ایران بود، برای اینکه مطلب بیشتر روشن بشود و برای اینکه دانسته بشود هدف ما از این توضیحات چیست وچرا اعتقاد داریم تا وقتی که قدرت فئودالی در یك مملکت باقی و برقرار است انتخابات آزاد و مجلس ملی نمی‌تواند وجود پیدا کند و راه علاج ما آن راهی را که عمه دنبال آن هستیم برای ایجاد دموکراسی در ایران برای نجات از شرتقلب در امر انتخابات برای استقرار حاکمیت ملی بوسیلهٔ ملت و بدست خود ملت تنها راه نجات توسل به اجرای قانون اصلاحات ارضی وازبین بردن اصول فئودالی است؛ برای اینکه بهترمطلب توجیه شده باشد من تاریخچه‌ای از نظر انقلابات مشروطیت ایران ذکر می‌کنم.

در بین هموطنان من شاید کسانی که مستحضر باشند انقلاب مشروطیت ایران از جهت تبلیغ افکارسیاسی بچه وسایلی به‌ایران منتقل شد خیلی‌زیاد نباشند. کسانیکه تاریخ مشروطیت ایران را بدقت مطالعه کرده‌اند انتشارات جراید و مقالات را در صدر مشروطیت دیدند مطالبی‌که در خارج از ایران بزبان فارسی چاپ می‌شد از قدمهای اولیهٔ سید جمال‌الدین اسدآبادی ومرحوم پرنس‌ملکم‌خان وبعدبانیان دیگرمشروطیت در ایران که سعدالدوله‌بنمایندگی آنها در ایران اقداماتی می‌کرد اطلاعاتی دارند

۱ ـ مجلهٔ خوشه ازشماره ۲۹ بهمن ۱۳۴۰ دربارهٔ این نطق چنین می‌نویسد، «نطق مهم ارسنجانی که رادیو تهران آنرا انتشار داد اولین نطق و سخنی است که از دستگاه حاکمهٔ ایران بفزیان فراماسونری گفته شده و در تاریخ ایران این اولین باری است که به این دسته خیلی قوی و نیرومند در هیئت حاکمهٔ ایران از طرف یك مقام مهم رسمی در هیئت حاکمه، حمله می‌شود و شمه‌ای در باره آنها گفته می‌شود یکبار دیگر درتاریخ اخیر ایران بفراماسونری حمله‌شده است اما نه از طرف مقام رسمی هیئت حاکمه، و آنهم آقای رضا افشار بود که در حکومت آقای علاء در مجلس در اقلیت بود و شرحی از اعمال نفوذ فراماسونری در کارهای اقتصادی کشور بیان کرد که آنهم در روزنامه‌های کثیرالانتشار درج نشد و فقط در صورت‌مذاکرات مجلس است».

دکتر حسن ارسنجانی تا این تاریخ عضو از فراماسونری نشده و یا لااقل نگارنده از آن بی اطلاع است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

دکتر ارسنجانی ، نخستین وزیر ایرانی که در باره فراماسونری اظهار نظر کرده است .

mandegar.tarikhema.org

www.tarikhema.ir

بخوبی این مطلب را می‌دانند که نفوذ قطعی تبلیغ مشروطیت بمعنی تحول حکومت استبدادی به حکومتی که در دست مردم متوسط باشد ناشی از تبلیغاتی بود که در درجهٔ اول فراماسونها از راه لژهای خودشان در ایران انجام می‌دادند؛ البته شاید کلمهٔ فراماسونری که همان فراموشخانه خود ما باشد در نظر جوانهای امروزی که یادگارهای تلخی را از بعضی از شعب فراماسونری در ایران و دنیا داشته‌اند و در نیمهٔ دوم قرن بیستم دارند زندگی می‌کنند خیلی تعجب آور باشد که چطور نهضت فراماسونری نهضتی که ما در ایران بنام فراموشخانه عنوان می‌کردیم این نهضت توانسته باشد به‌مشروطیت ایران کمك بکند ولی برای اینکه بیشتر روشن باشند این مطلب را اضافه می‌کنم که انقلاب مشروطیت و انقلاب کبیر فرانسه را هم فراماسونها درفرانسه بوجود آوردند . در بین اسنادی که امروز منتشر شده و دیگر در دسترس همه هست نشان داده می‌شود که نه تنها

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نویسندگان بزرگ فرانسه‌از قبیل ولتر، ژان‌ژاک‌روسو، متفکرینی از قبیل دالامبر مونتسکیو حتی انقلابیون بزرگ فرانسه مثل‌روبسپیر، دانتون مارا و خود میرابو تمام اینها اعضای لژ فراماسونری بودند.

در آن زمان فراماسونری نهضت مترقی زمان خودشان محسوب می‌شد. اقدامی بودقیامی بودعلیه قدرت فئودالیته درتمام ممالك اروپائی به‌نفع طبقهٔ متوسط که‌حکومت بورژوازی را بعد بوجود آورد؛ بنابراین وقتی که در انقلاب فرانسه به‌موجب اسناد منتشره ما می‌بینیم که پیش از انقلاب دویست لژ وجود داشته که ژاکوبیك اسمش بوده بلافاصله بعد از انقلاب همین دویست لژ به اسم لژ ژاکوبن‌ها مصدر امور انقلابی فرانسه می‌شوند یااینکه فینهٔ قرمزی که فراماسونها درجلسات خودشان سرشان می‌گذاشتند بلافاصله بعد از انقلاب کلاه مخصوص انقلابیون فرانسه می‌شود. یا شعار معروف‌فراماسونها به‌اسم اگالیته- فراترنیته- لیبرته- آزادی برابری و برادری بلافاصله شعار انقلابیون فرانسه‌قرارمی‌گیرد. زیاد تعجب نمی‌کنیم‌این نهضت درتمام دنیا دامنه پیداکرده، بعد از انقلاب کبیر فرانسه و بعد از انقلاب آمریکا که‌درآنهم‌همین نهضت وجود داشته و اقدام می‌کرده همین ریشه‌ها در آنجا هم بوده به‌ممالك دیگری کم‌کم رخنه پیداکرده البته وقتی‌که این نهضت به‌شرق رسیده جنبهٔ خاصی‌توأم باآن‌شده. آن عبارت از اعمال نفوذ سیاسی بعضی از ممالك مقتدر جهان در ممالك عقب مانده آنروز دنیا محسوب می‌شده وازاینجاست‌که آلودگی نام نهضت فراماسونری که در روزخودش نهضت مترقی بوده ودوره خودش را با خاتمه یافتن انقلابات بورژوازی دراروپا خاتمه داده و باید طبعاً از بین می‌رفته درآنروز نهضت پیشرو و مترقی زمان‌محسوب‌می‌شده. کسانیکه ازایران‌وسیلهٔ انتقال‌افکارفراماسونری درایران شدند دردرجهٔ اول پرنس‌ملکم خان بوده که درلندن سفیر ایران بوده کتابهائی که‌نوشته تحت عنوان آدمیت یا شرایط آدمیت‌که آدمیت ترجمه دومانیسم‌فراماسونری است. تمام‌اصطلاحاتی‌که دراین کتابها بکاربرده شده اصطلاحات خاص فراماسونریست‌که به‌زبان‌فارسی درآمده حتی ما وقتی روزنامهٔ حبل‌المتین هندوستان را که یکی از روزنامه‌های مؤثر در مشروطیت ایران

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بوده نگاه می‌کنیم سرمقاله‌هایش با شرایط آدمیت شروع می‌شود کسانیکه البته وارد به‌این اصطلاحات نیستند توجه ندارند. حالا با توجه به‌این اصطلاحات وقتی رجوع می‌کند بسرمقاله‌های روزنامه حبل‌المتین یا سایر جراید آزادیخواه که در خارج از ایران آنروز منتشرمی‌شده نگاه می‌کنند می‌بینند که این اصطلاحات در تمام صفحات و مطالب این جراید مملو و پر است.

سید جمال‌الدین اسدآبادی و نظایراو درامرفراماسونری مسلماً یا اطلاع بودند تمام‌کسانیکه درنهضت مشروطیت‌ایران قدم اول‌را برمی‌داشتندآشنابااصول فراماسونری بودند یا کسانی بودند که از طریق آنها به‌این افکار توانسته بودند پی ببرند و رخنه کنندو ازطریق عثمانی این افکاررا به‌ایران انتقال بدهند.

در صدر مشروطیت حزب دمکراتی که تشکیل شده بود که با اولتیماتوم روسها در ۱۹۱۱ از بین رفت و حکومت وقت این‌را برچید وافرادش ازایران گریختندرفتندور بودن‌اجتماع کردندغالب اینها ازاعضای‌فراماسونری عضرخودشان بودندبنابراین انقلاب مشروطیت‌ایران‌یك انقلاب سیاسی‌وادبی بود بیشتربه‌این‌معنی که‌از نقطه‌نظررسیدن افکار ازنقطه‌نظرآن‌لحظه، اقتصادی‌آن‌لحظهٔ اجتماعی که یك‌طبقه‌اقتصادی می‌رود جای طبقهٔ اقتصادی دیگررا بگیرداز آن‌لحاظ‌فورماسیون وترکیب جامعه ماتکوین نشده‌بود بلکه تحت‌تأثیرشرایط بین‌المللی‌تحت‌تأثیرامواج انقلابی آزادیخواهی که‌سربازان فرانسه تا وسط روسیه پیش برده بودند تحت تأثیر افکار انقلابی که در ممالك امپراطوری‌عثمانی منتشر شده بود و ارتباطی که ما با فرانسه آنزمان داشتیم این افکار بوجود آمده بود خیلی تعجب آوراست که در بین‌شاهزاده‌های قاجار در بین متعصبین از استبداد دوره قاجار کسانی را ما می‌بینیم از بین شاهزاده‌ها که در فرانسه تحصیل کردند به‌ایران آمدند نهضت های آزادی در خانه اینها سرچشمه گرفته همانطور که در دورهٔ پیش از انقلاب کبیر فرانسه خود درباریها، خود شاهزاده‌های دربار فرانسه خانه‌شان مرکز نویسندگان بزرگ مبلّغ انقلابی بود یعنی انقلاب در این دوره یك جنبهٔ فانتزی و ایده‌آلیستی برای‌کسانی داشت‌که هدف انقلاب را خودشان تشخیص نمی‌دادند انقلاب

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

های بورژوازی برای از بین رفتن استبداد و دوره فئودالیته بود ولی بعضی ازفئودالها و بعضی از همین مستبدین خوش نیت و خوش باطن که بر اثر مرور در کتب بر اثر دانستن ادبیات تاریخ و روانشناسی محیط تبدیل به آدمهای خوبی شده بودند خود اینها مبلّغ افکار تازه انقلابی در فرانسه میشدند. همینطور که درتمام ممالك شدند و در ایران هم همین ها مبلّغ اولیه این افکار بودند پس تعجب نمی‌کنیم وقتی‌که می‌بینیم در بین مبلغین مشروطیت ایران کسانی هستند از بزرگان زمان از شاهزادگان زمان ازکسانی‌که از خوان نعمت استبداد بهره میبردند خود اینها مبلّغ آزادی و دموکراسی در مملکت بودند بدون اینکه توجه به‌نتایج اجتماعی و اقتصادی این کار داشته باشند شاید در بین اینها ناراضی‌های دربار قاجار بودند که می‌خواستند از طریق انتقال توارث، انتقال تخت و تاج بیك سلسلهٔ دیگر از خانواده قاجار از راه استمداد از انقلابیون و مشروطه‌خواهها هدف خودشان را بدست بیاورند بهمین دلیل اینها در انقلاب مشروطیت دخالت کردند ولی خارج از اینها ایده‌آلیست‌ها، اشخاص مترقی اشخاص دانشمندی، بتعدادمعدود در مملکت ما بودند که اینها از حسن نیت یا از مقاصد شخصی این قبیل‌افراد خوب دستگاه بالا استفاده می‌کردند، افکار خودشان را توسعه می‌دادند، درتمام طبقات مختلف این طبقات مختلف کسانی که لبیك می‌گفتند بدعوتی که‌آزادیخواهان ایران‌می‌کردند چنددسته بودند، درجه اول آنها شهرنشین‌ها بازرگانان، کاسب ها و خلاصه‌کسانی بودند که زندگی بورژوازی را بنحوی از انحاء می‌فهمیدند و حس می‌کردند در درجه دوم مالکین جزئی بودندکه در خارج‌ازایران تحصیل کرده بودند افکار تازه را یاد گرفته بودند یا تحت تأثیر مبلغین افکار تو قرار داشتند رعایای خودشان را بسیج می‌کردند برای مبارزه‌بعنوان مجاهد درراه‌مشروطیت ایران و به‌تعداد زیاد از روحانیون ایران بودند بدلایل خیلی زیاد قدم اول را اینها برداشتند. همینطورکه‌می‌دانیم برای‌گرفتن مشروطیت‌قدم اول را سیدالدین که‌نام آنها راگذاشتند مرحومان بهبهانی‌وطباطبائی این دونفراولین قدم را در راه‌گرفتن‌مشروطیت ایران برداشتند، از حسن نیت سلطان وقت استفاده کردند وقتی که‌خطابه مظفرالدین

www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شاه را در اولین مجلسی که برای تأسیس عدالتخانه یا مجلس شورایملی بیان کرده می‌خوانیم می‌بینیم که شاهزاده‌های قاجار تا چه اندازه مظفرالدین شاه را حتی تهدید کردند که نباید مشروطه بدهد. بیانات او در آن جلسه که خطاب به بزرگان قاجار بوده واقعاً عبرت‌آور است و نشان می‌دهد که این مرد با حسن نیت کامل متوجهٔ خطرات زمان خود شده و اقدام بصدور فرمان مشروطیت کرده ولی مشروطیت ایران که تقریباً با قیمت ارزانی بدست آزادیخواهان ایران آمد همانطور که عرض کردم آن شکل خاص طبقاتی، شکل خاص اقتصادی و اجتماعی خودش را پیدا نکرده بود بهمین دلیل فئودالهائی که باید مشروطیت در مقابل آنها رشد و نمو بکند و اسباب از بین رفتن نفوذ آنها بشود خودشان در مشروطیت جای گرفتند و آمدند لژهای اول مشروطیت را دردست گرفتند خیلی جالب است که عباسقلی آدمیت کسیکه بعد از سعدالدوله اجاقدار کار فراماسونری بوده و فراماسونها همانطور که عرض کردم مبلّغ افکار مشروطه‌طلبی بودند.

اینها سعی کردند محمد علی شاه قاجار را به‌عضویت فراماسونری در بیاورند و او را یکمرتبه به جلسهٔ خودشان دعوت کردند و از او حق عضویت گرفتند و بعد از آن جراید فراماسونری به تبلیغ و تقویت محمد علی میرزا مطالبی نوشتند.

پس بنابراین افکار انقلابی ومشروطه طلبی آزادیخواهان ایران افکار فرم‌گرفته و سالم بمعنای اقتصادی و اجتماعی خودش نبوده. یك سلسله تخیلات وافکار ادبی توأم بارشادت وانسان دوستی نوع‌پرستی و شرافت ذاتی این افراد بوده که اینها را محرك شده دربین اینها هم کسانی بودند که واقعاً مفهوم مشروطیت را می‌دانستند می‌فهمیدند مشروطیت یعنی چه، از احساسات مردم استفاده می‌کردند و بهرصورت اولین تکان را به ملت ایران دادند، نوع حکومت را عوض کردند ومجلس شورای ملی ایران را بوجود آوردند حکومت ایران را به صورت حکومت مشروطه درآوردند همین آزادیخواهان که در نهایت سلامت و شرافت در جبههٔ جنگ جنگیدند بعد در صندلیهای پارلمان ایران مبارزه کردند برای استقرارمشروطیت بعد ازاستبداد صغیر بازهم ادامه بـه کار خودشان دادند باهمان افکار ساده و شرافتمندانه خودشان بدون اینکه توجه بحقایق

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اقتصادی واجتماعی شرایط انقلابی زمان خودشان بکنند، بهمان رویه و به همان سیره ادامه دادند، درنتیجه ملت ایران بعد از اینکه به مشروطیت رسید بعد از اینکه مردم شهرنشین ایران تشنهٔ مواهبی بودند که در دنیا مشروطیت بمردم داده بود وتفویض کرده بود نتوانستند به این آرزوها برسند وقتی که مواجه با یك چنین شکستی شدند همهٔ اینها بفکر فرورفتند هرکس دلیل شکست مشروطه طلبی را بر اثر عدم صداقت یا صمیمیت بعضی از افرادی میدانست که در مشروطیت دخالت کرده بودند؛ بعضی‌ها نسبت دادند که مردم ایران رشید نیستند برای گرفتن مشروطیت بعضی‌ها گفتند که ملت ایران لایق آزادی نیست. ولی واقع ونفس الامر حقیقت مطلب هیچکدام از اینها نبود آنروز مشروطه خواهان ایران که از اصول اقتصادی زمان قدری دورتر بودند تحت تأثیر افکار خاص انقلابی قرارداشتند نمی‌توانستند درك کنند که نه ملت ایران تقصیر در داشتن یا نداشتن آزادی داشته ونه خیانت بعضی ازمشروطه‌طلبان توانسته تأثیری در بی‌اثرماندن مشروطیت ایران بگذارد بلکه علت العلل علت غائی علت واقعی تمام این تحولات وعقیم ماندن این تحولات یك چیز بوده وآن استقرار فئودالیته حتی در دوره مشروطیت همانطور که در تمام دنیا بعد از استقرار مشروطیت ودموکراسی حکومت از دست ده‌نشین‌ها ازدست فئودالهای مالك کسانی که تعدادی رعیت داشتند تعدادی غلام مسلح داشتند منتقل شد به حکومت مردم متوسط که یا درشهر و یا دردهات بودند تبدیل شد حکومت عمدتاً مالکین به حکومت مالکین جزء تبدیل شد حکومت روحانیون بزرگ ومتنفذ مسیحی به حکومت کسانیکه در طبقات پائین‌تر روحانیت قرار داشتند همینطور در ایران باید بعد از انقلاب مشروطیت که روحانیون ما پیشقدم بودند تجار ایران یعنی طبقه متوسط مردم پیشقدم نهضت مشروطه طلبی بودند شهرنشین پیشقدم بودند و باید اساس مالکیت عمده را حل می‌کردند تا بتوانند مشروطیت را درمملکت مستقر کنند بدون توجه به این مفاهیم متأسفانه خیال کردند مشروطیت عبارت از انتخابات صنفی عبارت از اینست که چند نفر شریف و با حسن نیت و با انساندوست از اصناف انتخاب بشوند بیایند در مجلس بنشینند حتی رجال آنروز که منتسب به طبقات قدیمی بود بانهایت شرافت فداکاری بکنند و بخواهند با افکار ادبی با افکار سوفسطائی با افکار صوفی منشانه خواهند توانست انقلاب

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مشروطیت ایران‌را پایدار بکنند. آن روز این مطلب‌را توجه نداشتند در نتیجه‌ازوقتی که انتخابات‌عمومی اعلام کردند فوراً قدرت مالکیت یعنی قدرتی که استبداددرایران مورد استثمار خودش حتی قرار داده بود همانها مجلس را دردست گرفتند آناً در تمام نقاط ایران فئود الها زارعین را وادارکردند بنفع آنها یا بنفع نمایندگان آنها رأی بدهند و مجلس را قبضه خودشان بکنند و از راه مجلس توفیق پیداکردند حکومت‌را در دست‌خودشان بگیرند تابیش از کودتای سوم اسفند در ایران این وضع ادامه‌داشت حکومت خان خانی‌در تمام ایران باوجود استقرارمشروطیت وجود داشت حتی‌دردوره سلطنت رضا شاه فقید درغالب نقاط ایران‌گردن‌کشهای فئودال وجود داشته بیست‌سال طول‌کشید تارضاشاه‌فقید بانیروی نظامی‌توانست‌قسمت بقسمت‌ایران این‌فئودالهای به معنای خودش را یعنی خانهائی که دارای افراد مسلح بودند از بین ببرد ومملکت را یك‌پارچه بکندحکومت متمرکز ملی را درایران‌بوجود بیاورد.

وظیفهٔ نسل بعد بودکه اقدامات‌رضا شاه کبیر را تکمیل بکنند وحکومت‌ایران را برپایهٔ استقرار دموکراسی بمعنای‌خودش قویم و استقرار بکنند و اساس مشروطیت که اساس تشکیلات ملی ایران باید باشد قویم وپایدار نگاه‌بدارند.»

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل شیخ‌جدهم

فراماسونها وانجمنهای مخفی و علنی در ایران

مجامع مخفی ماسنی دنیا و ایجاد انقلابات

فراماسنهای دنیا مثل عمهٔ جمعیتهای سرّی و مخفی عالم از بدو تشکیل سازمانهای ماسنی ، سعی داشتند در پشت پرده انجمنهای مخفی و علنی باقی بمانند و بازیگر اصلی باشند و برای نیل بهدفهای مرام خود از این انجمنها، استفاده کنند. انجمنهای مخفی و علنی ، کلوپها وحتی کتابخانه‌هائی که فراماسنها در کشورهای بزرگ اروپا وآسیا تشکیل دادند ، همواره در ایجاد انقلابات، حوادث خونین وتغییر رژیمها مؤثر بوده‌اند .

آشوب ایتالیا وفتنهٔ اسپانیا درقرن شانزدهم را ماسونها رهبری می‌کردند . کارل تون هایس در جلد اول تاریخ خود می‌نویسد : «... لژهای فراماسون مراکز مناسب و امنی برای تبلیغات بود . آزادیخواهان که روابط بسیار نزدیکی درمیان ملت اسپانیول پیداکرده بودند، می‌توانستند بواسطهٔ علائم واشارات وطرز مخصوص دست دادن واسامی و الفاظ سرّی و مرموز ، بدین وسائل آزادی- برابری وبرادری را بهملت اسپانیول تعلیم بدهند . در میان عناصر لامذهب و ضد روحانیون حتی درمیان صاحب منصبان قشون این نهضت توسعه یافت تا اینکه در کشور اسپانیول جنگ داخلی شروع گردید...»[1]

1 – Aypolitical and Cultural History . of Modern Europe P771
By . Carlton . J . Hayes

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

انقلاب فرانسه نیز به تحقیق در اثر فعالیت و کار مداوم انجمنهای مخفی وعلنی از فراماسنی فرانسه آغاز و پایان یافت .

موریس تالمیر[1] در رساله‌ای که در سال ۱۹۰۴ به‌چاپ رسانیده‌است ، درخصوص فراماسونری و ارتباط آن با انقلاب فرانسه درسالهای ۱۷۸۹-۱۷۹۲-۱۷۹۳(۱۲۰۳ - ۱۲۰۶-۱۲۰۷) چنین مینویسد « ... انقلاب‌فرانسه ازمدتی پیش باکمال مهارت‌مانند یك نمایشنامه طرح‌ریزی شده بود وتمام تغییرات و توطئه‌هائی که‌در اثر انقلاب‌بوجود آمد نتیجهٔ فعالیتهای فراماسونری بوده است .

فراماسونها کار را طوری شروع می‌کنندکه اسرار آیندهٔ آنها بکلی مخفی و در پشت پرده بماندو عملیات ایشان همیشه به‌قتل پادشاه خاتمه میافته است . اسنادمعتبری از طرف خود فراماسنها در این باب ابداً نشر نیافته زیرا که‌مجامع آنهاهمیشه سرّی‌و مخفی بوده است ...[2]»

کمیتهٔ سری‌که نظامیان‌انقلابی ، حتی افسران گارد شاهی فرانسه درآن شرکت داشتند ، یکی از کمیته‌های فراماسنها بود .

«لیروی» افسر گاردوشکارگاه سلطنتی درسرمیزشامی‌گفت: «...من‌منشی کمیته‌ای بودم که این انقلاب از آنجا سرچشمه گرفت واین رنج‌وندامت مراخواهدکشت!

این‌کمیته درمنزل‌بارون هولباخ تشکیل می‌شد واعضای برجسته ماعبارت‌بودند از المبرت-نورگو-کندورسه-دبدور-لاهارپ ولاهوانیون که در قصر خودشان درمدت انقلاب کشته شدند .

اغلب این کتابهائی که می‌بینید ازچندی قبل علیه مذهب - اخلاق اجتماعی و علیه دولت انتشار یافته است همه از تألیفات ما بوده است . و ماآنها را مجاناً یا به قیمت بسیار ارزان که در حکم مجانی بوده به تجار دوره‌گرد میدادیم که به‌بهای بسیار ارزان بمردم بدهند . اینهاست علتی که ملت‌را تغییر داده وآنها را به جائی‌که امروز

1- Maurice Talmeyr .

2 - La france Maconnerilet La Revolution Francaise.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ملاحظه مینمائید کشانید ...[1]»

تاریخ دویست وپنجاه‌سالهٔ فراماسونری نشان داده که همواره ماسنها بدون اینکه ماهیت خودرانشان دهند دراجتماعات ومؤسسات مختلف ظاهر میشوند. درانقلاب کبیر فرانسه نیز فراماسنها چنین اقداماتی می‌کردند.

مرحوم محمود محمودمی نویسد: «... تمام اشخاصی که در لژهای پاریس بودند دو سه‌سال انقلاب آنها را درکلوبها ـ درمجامع ـ کمیته‌ها ـ روزنامه‌ها و سایراجتماعات مشاهده می‌نمائیم.

مثلاً کندورسه ـ پریـو ـ گارا ـ بای بی کامیل دمولن ـ فورکروی ـ دانتن ـ شنیه لامتری، رابوسن اتین[2]. اینها همه درلژ (نه‌خواهران)[3] بوده‌اند وعدهٔ کثیر دیگری نیز[4] منجمله میرابو، فوشه، روبسپیر متعلق بسایرلژهای معروف فعالیت میکردندونیزعدهٔ قابل توجهی ازاعیان واشراف ودرکها (کنت‌هاوشاهزادگان) که درصحنه‌های انقلاب نقش‌هائی ایفاکرده‌اند بااشخاص فوق‌الذکر بودند ...

در این دوره تغییر فاحش درطریقه انتخاب اعضای فراماسونری وثبت نام آنها بعمل آمد به این معنی که تا تاریخ مزبور درلژها فقط صاحبان منصب ومقام و نجیبها ـ آرتیست‌ها ـ خطبا ـ نویسندگان ـ بورژواهای بزرگ وکوچک راه داشتندوازاین پایه تنزل نمی‌کرد.

ناگهان درسال ۱۷۸۷ (۱۱۳۸ه) عده‌ای حمال وقایقران ونیز طبقهٔ اراذل واوباش کوچه‌گرد و قاچاقچی وراهزن ـ قاتل وجانی که از این راه امرار معاش می‌کردنداداخل لژهای فراماسنها شدند.

حتی بطورناگهانی وطبق فرمان استاد بزرگ ماسونری تمام‌دستهٔ گارد فرانسه با

---

۱ ـ جلد ۷ تاریخ روابط سیاسی ایران وانگلیس ص ۱۸۲۳

2 ـ Brissot . Gerat Camille dmioulins . Fourcroy . Danton . Chenier . Lamettrie . Rabud ـ Saint ـ Etienne .

3 ـ Loge des Neufsoeurs

4 ـ Robespierre ـ Fauchet ـ Mirabeau

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صاحب‌منصبان آنها که از مدتی قبل فراماسون شده بودند ولی برای اینکه شناخته نشوند در آنجا رفت و آمد نمی‌کردند، تظاهرات علنی بنفع ماسونها شروع کردند.

در این موقع همه‌جزء این دسته ظاهر شدند، بدین طریق فراماسونری به آخرین درجهٔ توسعه و قدرت رسیده بود و کاملاً درهمه جا مرکزیت داشت. در لژ پاریس کسانی جمع بودند که همه آنها از رجال انقلاب بودند و اینها با لژهای «ایلومی نیست»ها ارتباط دائم داشتند...[1]»

در انقلاب فرانسه علاوه بر تظاهر مخفی و علنی فراماسنی، کمیته‌های سرّی و تعداد زیادی انجمنها، کلوبها و مجامع علنی و اجتماعی وجود داشت که بوسیلهٔ فراماسنها اداره میشدند و ازمهمترین آنها بایستی کلوب «ژاکوبن»ها را نام برد[2].

کلوب مرکزی ژاکوبن‌ها درشهر پاریس وشعب آن در ۲۸۲ شهر فرانسه که لژهای فراماسونری وجود داشت دایر بود.

این کلوب بمنظور اینکه کسی از اسرار آن آگاه نشود نام خود را کلوب «ژاکوبن»ها نهاده بود.

انتخاب نام ژاکوبن از آن جهت بود که اولین دستهٔ فراماسونهای فرانسه در دیر «ژاکوبن» بودند و همین ژاکوبیت‌ها[3] بودند که فراماسونری را در این کشور رواج دادند. ژاکوبیتها برسرمریدان و شاگردان خود شب‌کلاه قرمزی میگذاشتند، فراماسنها و اعضاء کلوب ژاکوبن هم در سرتاسر فرانسه کلاه قرمز برسرمی‌گذاشتند.

فراماسنهای فرانسه مؤسسه مهم دیگری نیز داشتند که به موجب اسنادی که از میان اوراق «کاردینال دوبرنیس[4]» کشف شد و «دشان[5]» نویسندهٔ فرانسوی در کتاب (اجتماعات سرّی و جامعه[6]) نوشته «کلوب تبلیغات» بوده‌است.

---

۱ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس ص ۱۸۲۷

2 – Le Club des Jacobins.

3 – Les Jacobites.

4 – Cardinal de Bernis.

5 – P. Deschamps.

6 – Les Socie. Tis Secretes et Le Socie. Te

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شاید بتوان این کلوپ را مرکز «فرماندهی» مجمع فراماسنهای فرانسه دانست زیرا کاردینال «دوبرنیس» که مدتها استاد اعظم لژ فراماسنها بوده می‌نویسد: «... توجهی به صورت اعضای محترمی که کلوپ تبلیغات را تشکیل می‌دهند، هدف این کلوپ را روشن میکند. بطوریکه همه کس میداند منظور نهائی این کلوپ نه فقط قوام دادن فرانسه است، بلکه رخنه‌دادن آن مابین تمام ملل اروپاست و واژگون ساختن کلیهٔ دولتهائی که فعلاً بر روی کارانند» اکنون که تا اندازه‌ای ازسوابق پنهانی فراماسونها در انجمنها ومجامع آگاه شدیم، بد نیست، بدانیم آنان درکشور ما چه میکرده‌اند؟

انجمنهای مخفی و علل تشکیل آنها در ایران

قبل از اینکه بدانیم انجمنهای مخفی فراماسنی درایران و بخصوص در «انقلاب مشروطیت» چه نقشی داشتند، لازم است که ازسابقهٔ انجمنهای مخفی اطلاعاتی داشته باشیم.

خاور زمین ازروزگاران کهن شاهد تشکیل انواع مختلف جمعیتهای مخفی بوده‌است. این جمعیتها یا درتاریخ ممالک این سرزمین تأثیر داشته‌اند و یا سعی می‌کرده‌اند که درحوادث مؤثر واقع گردند. ایران دورهٔ اسلامی نیز ازاین حیث مستثنی نبوده است. مجامع و دستجات مختلف گاه‌بگاه سعی نموده‌اند با تشکیل جلسات سرّی، حقوقی را که متعلق به خود میدانستند و به وسیلهٔ حکومتهای مطلقه و استبدادی پایمال گردیده بود دوباره بدست آورند.

ایرانیان موفق شدندبا عضویت در این‌گونه مجامع و شرکت در فعالیتهای مخفی تجربیات و پیروزی‌های سودمندی بدست آورده و به مقاصدی که در زمینه‌های دیگر داشتند نائل شوند.

بنابراین تعجبی ندارد اگرادعاکنیم که وجودفعالیت جمعیتهای مخفی درنخستین مراحل نهضت ترقیخواهانه و مدرنیزه ساختن کشور ایران که منجر به انقلاب مشروطه ۱۲۸۵-۱۲۸۳ش-(۱۹۰۶-۱۹۰۵ م) گردید، سهم مهمی داشتند وبعبارت دیگر انقلاب مشروطیت و جنبش ترقی خواهانهٔ ایران تاحدود زیادی مدیون فعالیتهای جمعیتهای مخفی ملی بوده است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

باید دانست که ساختمان وشالوده اجتماعی ایران درقرن نوزدهم براثرفعالیتهای دولتهای خارجی تضعیف گردید ، معهذا وفاداری مردم نسبت بدستجات ومجامع محلی و گروههای مختلفه مذهبی و صنفی ادامه یافت و این وفاداری بصورت معتقدات مردم درآمد .

ناسیونالیسم بمفهوم تمامیت ارضی تقریباً نامعلوم بود و میهن‌پرستی جزدرمورد امور مذهبی بندرت محسوس می‌گردید . در اینجا بدنیست متذکر شویم که‌درآن‌سالها نویسندگان و خطباء ایرانی هنوز کشور ایران را «ممالك اسلامی» می‌نامیدند و «شاه ایران» را نیز «شاهنشاه اسلام» خطاب می‌کردند . و علاوه براین اعتراضات اشخاصی که نقش عمده‌ای در تحولات تاریخی ایران و انقلاب مشروطیت بـر عهـده داشتند ، مستقیماًمتوجهٔ بیگانگانی بودکه بحدود وثغورکشورهای اسلامی و مذهب اسلام‌تجاوز می‌نمودند نه به کشور ایران و ایرانیها . رابطهٔ بین مراد و مرید که عبارت از رابطهٔ یك روحانی و شاگرد وی باشد ، همواره جنبهٔ مطلق و آمرانه داشت واین ارتباط به جامعه نیز سرایت فراوانی نموده بود .

دولت ایران درآن زمان دولت مستبدی بود . مردانی که نمی‌توانستند با رژیم استبدادی موافق باشند چاره‌ای نداشتند جز اینکه یاازکارکناره‌گیری کنند ویا موجبات واژگون ساختن حکومت را فراهم‌آورند .

همین پدیده اجتماعی ، تاحدودی موجبات توسعهٔ جمعیتهای مخفی را که‌اغلب بادستجات افراطی مذهبی ارتباط داشتند فراهم‌آورد وقتل وترور تنها اسلحهٔ دستجات برای نیل به قدرت سیاسی بود[1] .

در دوران سلطنت ناصرالدینشاه ۱۲۲۷-۱۲۷۵ ش (۱۸۴۸ تا ۱۸۹۶ م) برای نخستین بار فراماسونهای عضو سازمان (میرزا یعقوب و میرزا ملکم‌خان) که اقلیت کوچکی را تشکیل داده بودند ، با احتیاط وملایمت خاصی مسئله اختیارات‌نامحدود

---

۱ ـ برای اطلاع‌بیشتر رجوع شود به‌کتاب «انجمن‌های سری در انقلاب مشروطیت ایران» تألیف نگارنده .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پادشاه را مورد انتقاد ، قرار داده و مراتب انزجار خود را نسبت به اجحافات طبقهٔ حاکمه و دوروئی و تملق روحانی نمایان اعلام داشت .

فراماسنهای آن زمان که بعقیدهٔ خانم لمبتن « فراماسنهای انگلیسی و فرانسه اصولا آنها را نمی شناختند » اوضاع کشور خود را در آن زمان با سایر کشورها مخصوصاً کشورهای اروپای غربی مورد مقایسه نامطلوبی قرار می‌دادند. وبرای اینکه براز موفقیت کشورهای اروپائی پی ببرند ، علاقهٔ زیادی نسبت به‌نوع حکومت کشورهای اروپائی نشان می‌دادند .

فراماسنها به تدریج معتقد شدند که با اتخاذ اصول و رویه حکومتهای اروپائی خواهند توانست از تجاوزات و دخالت بیگانگان که فساد حکومت موجب تسهیل آن گردیده بود ، جلوگیری نمایند . و همچنین از مزایا و جنبه‌های مثبت تمدن غرب برخوردار شوند . در این هنگام حوادث و جریانات مختلفی نیز به تدریج موجب بیداری سایر طبقات مردم ایران می‌گردد .

از دست رفتن قسمتی از خاك ایران و الحاق آن به‌روسیه وعدم توانائی ایران در مقابله با تجاوزات بیگانگان و بحران مالی کشور و تفویض امتیازات به‌کشورها و اتباع خارجی از جمله این عوامل مختلف بود. در نتیجه این وقایع فراماسنهای ایرانی از حوادث و افکار ترقیخواهانهٔ مردم حداکثر استفاده را نمودند و هر جا نغمهٔ آزادی بلند می‌شد ، خود را به‌آنجا می‌رساندند .

در سال ۱۲۶۹ ش (۱۸۹۰م) که مخالفت عامهٔ مردم و طبقهٔ روحانی با سلطنت استبدادی جنبهٔ صریح و آشکار بخود گرفت، مردمی که بهیجان آمده بودند بر اثر تشویق (میرزا ملکم خان و سید جمال‌الدین اسدآبادی دو پایهٔ اصلی و اساسی فراماسونری درایران) و به‌بهانهٔ لغوامتیاز تنباکو[1] بنای مخالفت با استبدادراگذاردند

۱ـ مبارزه با امتیاز تنباکو که ناصرالدینشاه به یك شرکت انگلیسی داده بود ، نخستین مقاومت منفی مردم دردوران سلطنت قاجاریه است ، در این مبارزه مردم ، حاجی میرزا حسن شیرازی که از علمای مذهبی مقیم سامره بودنقش‌اساسی داشت و هم او بود که فرمان تحریم تنباکورا داد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و اظهار نمودند که تفویض امتیازات به‌خارجیها موجب تهدید دنیای اسلام و استقلال ایران است.[۱]

این مخالفت دو جنبه داشت، یکی مبارزه با فساد و دیگری با نفوذ بیگانگان.

نخستین آثار مخالفت در یزد و تهران و سپس در تبریز و اصفهان و شیراز پدیدار گردید. و به‌تدریج این جنبه ترقیخواهی به علماء نیز سرایت کرد، و آنها به‌بهانهٔ آشنائی با فقه اسلامی طلاب را وادار می‌نمودند که با علوم جدید آشنا شوند و در جریانات اجتماعی شرکت کنند.

اساساً در آن زمان جامعهٔ مترقی و روشنفکر و حتی مردم طبقهٔ دوم بیدار شده بودند، کسانیکه شیفتهٔ آزادی و رهائی از چنگال فراشان بیرحم دربار قاجار، چماقداران حکام جابر وظالم‌بودند مجتمع گردیدند وعلیه‌کسانیکه «فرمان حکومتی» را با پول گزافی می‌خریدند به مبارزه برخاستند.

مردم بیدار که به‌تدریج به آنها نام «آزادیخواهان» و بعدها «مشروطه طلب» داده شده، بیش از هرچیز می‌خواستند اصول تمدن غربی را در ایران شیوع دهند و برای انجام این هدف به‌جامعهٔ دیانت و روحانیت روی آوردند و در پناه آن به فعالیت پرداختند.

مجامع نیمه مخفی که ازاواخر سلطنت ناصرالدینشاه درتهران وسایرشهرستانها بوجود آمد (و بسیاری ازآنها بدون اینکه شناخته شود از بین رفت) عموماً به نام «انجمنهای ملی» معروف شدند. انجمنهای مخفی در آغاز فعالیتهای‌خود را منحصراً به رهائی از استبداد و بهره‌مند شدن از آزادی و عدالت و بخصوص فرهنگ استوار می‌گردانیدند.

انجمنهای مخفی ایده‌ئولوژی و یا برنامهٔ خاصی نداشتند ولی در خلال سطور مرامنامه‌ها، شب‌نامه‌ها و مقالاتی که انتشار می‌دادند، دستورات مذهبی و کمی‌هم‌مفاد

۱ـ ملکم خان بعدها امتیاز «لاطاری» در ایران برای شاه گرفت که داستان افتضاح آمیز آن مفصل و شیرین است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مرامنامه‌های احزاب سیاسی غرب دیده می‌شد[۱].

پرفسور لمبتن انگلیسی معتقداست که: «مراتب وهمبستگی این جمعیتها به‌جمعیتهای مذهبی افراطی اواسط اسلام و جمعیتهای ادبی که در زمان سلطنت فتحعلیشاه تأسیس گردیده بیشتر بود.»

هم او می‌نویسد: «... یکی از این مجامع مخفی دستهٔ فراماسنها بودند که از آنها اصطلاحاً «فراموشخانه» نامیده می‌شد و عده‌ای از اشخاص که بعداً رهبری انقلاب مشروطیت را عهده‌دار شدند جزو دستهٔ فراماسنها می‌باشند.

تأسیس فراموشخانه را به‌میرزا ملکم خان نسبت می‌دهند و اغلب از اعضاء اصلی آن ازشاگردان قدیمی مدرسهٔ دارالفنون بودند که در ربیع‌الاول ۱۲۶۸ مطابق با دسامبر ۱۸۵۱ احداث گردیده بود...»

شاید از این به‌بعد بتوان نقش رهبری «انجمنهای ملی» را بوسیلهٔ فراماسنها قبول کرد زیرا پس از ترور ناصرالدینشاه بوسیله میرزا رضای کرمانی در سال ۱۳۱۳ هـ (۱۸۹۶م) «فعالیت انجمنهای ملیون بیشتر شد.

اعضاء این انجمن‌را بغیراز مردمانی که حقیقتاً شیفتهٔ آزادی بودند. اغلب افراد متوسط و طبقهٔ علما تشکیل می‌دادند که در پشت پرده تعداد زیادی از این انجمنها مرکب ازافراد فراماسون بودند. در اوایل کار «انجمن‌ها» و در روزهائیکه هنوز تعداد آنها به‌ادعای ایوانف روسی[۲] «تنها در تهران به ۱۴۰» نرسیده بود توسل بزور و انقلاب و واژگون ساختن حکومت برای نیل به‌نظریات ترقیخواهانه لازم شمرده نمی‌شد و انجمنها حتی حاضر به‌شنیدن انتقاد ساده ازاوضاع رقت‌بار وجابرانه روزهم نبودند.

اصولا طبقهٔ حاکمه واعیان وحتی برخی ازملاها ومجتهدین متنفذ که وجودشان برای پیشرفت انجمنها لازم وضروری بود، مادامی که مقرری آنها ازطرف دربار میرسید کاری به‌این کارها وشرکت درمجامع مخفی نداشتند وحتی حاضر نبودند یکبار هم در جلسات

۱ـ در آرشیو نگارنده دویست و هفتاد نسخه رسالهٔ مخفی، شبنامه و اعلامیه آغاز نهضت بیداری و دوران مشروطیت موجود است.

۲ـ صفحهٔ ۳۴ تاریخ مشروطیت ایوانف.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

سلام ما بر شما ای سربازهای مظلوم و ای برادرهای
زندانی محروم یقین بدانید در سوگل خدا بحال شما
گریان است و چشمهای ملا فکه مغربین بر گرسنگی و برهنگی
شما خون گریه میکند خدا او شما مظلومین را از ظالمین میگیرد
این ظالمین جون شما را فبشما نمیدهند و از حقوق شما عمارتهای
عالی میسازند و مشغول مشغول شراب خوردن و قمار کردن
هستند ... از وقتیکه ما اهل شهر شنیدیم که شما بعلت نبودن
آذوقه نمیکنید و میگیرند ملکی بر ما حرام شد از برای حال
شما خواب و خوراک ندارم رفتیم خدمت حجة الاسلام
آقا سید عبد الله و رئیس المسلمین آقا سید محمد و عرض حال
شما را با بیشان نمودیم فرمودند ما که چندماه است
گفتگو با دولت میکنیم برای کار همین سربازهای
بیچاره است که چرا پول نمیدهد که دولت از دهنه برای سرباز
سگ بان بیچاره ها نمیدهد بهر حال ما حاضریم که دو قرص
نان خود را از گیسه خود مان بسربازها بدهیم که این
بیچاره ها از گرسنگی نمیرند تا ما فکر اصلاح کار آنها باشیم

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سئوال و جواب میرزا محمد نامی

سئوال بعد از حمد و صلوات احوالی تا جواب چند سئوال بر سبیل برادرانه از حال من هر رود از خدا امر کن بموانع شغل کار کنیت میالات کردار ناحه گشت هم کو مالش معلوم است که کافی هم کوفی تو ایم یکیم جز از مرگ اورای باصلاح نیت سئوال باید راضی بود خدا و خدا و خدا و جواب تاکه بر سر اصل این هلکت بگذند چه طور شد که خدا از برای یکصد و بیست هلکت که در روی زمین است باید صبر کرد جواب اصل این هلکت بگذند چه طور شد که خدا از برای یکصد و بیست هلکت که در روی زمین است باید صبر کرد جواب اصل این هلکت بگذند چه طور شد که خدا از برای یکصد و بیست هلکت که در روی زمین است باید صبر کرد

بعزت تموت آیت مدلل است آیا شش کلمه نخواهد بود الحمد هد کافر هستند از برای یک شب سلطان یک شهر ذلت اشیاع ظلم برنیاف خواهد اینکه ظلم خدا ظلم بکنند سئوال پس تاکه میزانید این قرآن از جانب خدا نیست جواب تقصیر از شما است که مال و جان می کردن شی را بخدا نفرمودند یاد ازدن خدا انشاس یا عمل داده که از اتهامات این شش مردم در بلده اسیر ذلیل هر چه اراده بنمایند میکنند نه مال از برای مردم مانده و نه جان و نه عرض نه ناموس یک

استخوان این مردم ذلیل را هم روزه در ایران ظلم خود بینمایند هر چند سلطان خود بشخصه ظلم نمیکند اما چون ظالم را او سلط برمظلوم بنماید ناچار دشمن امر مستند باد خواهد بود سئوال شاکه در حفظ آسمین حدالفاظ و اجرا تا نون در کلیه امور ملکی و اد دیگر حکم فرمود که اجرا نمایند دیگر چه تقصیر وارد جواب چه فائده که حکم شما چهار ده ایجوان آنیک خود شش یک سلطان مستقل است هر چند اکه میل دارد اجرا نماید و هر چه را که میل ندارد زیر پا میکند اید سئوال آنیک مجلسی فراهم فرمود که روزان بدهند امیر بیادر و حاجب الدوله و ناصر الملک مسئول نکند اشتند که کار ملکت و سلطنتا اصلاح شود جواب هم امیر بیادر و حاجب الدوله یک بار چه ظلم و حماقت هستند و قانون را خیر بحال خیانتکاف که کرده و میکنند و دانند اما ناصر الملک که مرد عاقل بود نمایند چنین نمیدهد که این مجلس صورت ساز ون است و آنیک بایی کار یا اجرا نمی نیست سئوال ما از حال آنیک چنین نمیدهد و دم که عامل اجرا قانون هست زیرا که فائده این کار از برای خودش بیشتر است به مال و جان و در چه اراده سلطنت قانون فی شش طاهر اوه در معرض تلف است تا قانون نباشد از بین جات اطمینان برای او حاصل نخواهد شد جواب بله خود آنیک هم لخت این نکته هست ولی ثروت و خود برتری او را مانع شد چون روشنای ملت مطالبه قانون خود اکرا جرا شود باسم اینا نام خواهد شد پر معلوم شد که آنیک خیلی اوم کم شرف کار بایی بزرگی و شرف بایی شرکت را از برای یک خیال بایی کوچکی واهی الحال میکردیم که ایی آنیک اد سئوال معلوم شد که جمیع بارش نیت سئوال ایی تقصیر بعقاء و انایی است زیرا که چرا بید و جهد در کار نیکنند راه خیال پوچ را از کله ایی مردم بیرون نی نایند که مرتش تا خود قانون نیت مرتش اصلاح مفاسد ملک و ملت است با هر کس میخواهد تمام بشود بشود جواب پس شما خبر ندارید که انایی مرزا سید محمد چند دیروز چه کاغذ خوفی دیبی باب آنیک نوشت که با آنایان در بلده دایم دست از سلطانیه حقوق ملت برنمیدارم بلی خبر دارم سواد کاغذ را دیدم خدا با آنا سید محمد هر بد هد باز میانه طاها اگر یک تفر باشد اوست که میگر ملت انایان دیگر بنگر خودشان هستند ما چاره تحت بگیریم و انها صد روز بنگر توقی و توسعه اداره و جلب منافع داخل خود باشند آخر کدام خبیر از برای مردم جهان بیان طاعات و نجاست بود یا در مقام ترویج احکام شیعه و ملکت دارای و مذهب اطلاق هم بد انایان نجف و انجا بایی ایم یک هر که از پرتو آفتاب پنهان نمیتوان شد و زیر کاسی نمیکنند آخر نمانی ایشان منحصر است باین که در حاشیه رساله که مرتبه بود مسئلات استفتا نمایند یا کاغذ دیگر نکرایی نیستند که ظلم عالم را از اگر قدرت سلطانان از دست برگشتند دولت و ملت اسلام کم نخواهد شد

برای ترویج ان شهید شدند از بیان رفت و شاید

واله علیهم السلام

دیی از هر طرف روی اورده اند و علماء بیچ از فروع چیپیده اصول اد دست داده سئوال اینا چیست

علماء انایان هم کوس بدهید ایشان هم عرقی دارند میکویند ما که زحمت برای مردم میکشیم مردم خود بیغیرت و نادان هستند چرا در مقام مطالبه حق و داد برنی ایند فرض بانیم مردم نیایند بنگر حالی خودشان باشند مردم نخواهند فی زحمت نفته نوک دهن انجا بگذاریم اگر صدر اسلام را ملاحظه کنید میبایند که حضرت پیغمبر یک تنه کا پیش پیغمبر بلکه مردم از جان هاف خود کذشتند و پیغمبر را یاری نمودند و پیش ف بردند نایده رنج کنج میر نمیشود ... صدق است رحیم فرمایند انشاالله تعالی فردا شب خدمت جنابالی در همین موضع میرسیم و هر انچی لازمه بخواهی و اتم خواهیم کرد

نایند و تصدیق فرمایند ایی عبد ظلی که بر مردم خود از فی حق و فی میرق خود مردم است ...

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مخفی شرکت کنند و گفتارهای انقلابی و انتقادی بشنوند. چنانکه در یکی از جلسات «انجمن مخفی»[۱] که بعداً ذکر آن خواهد آمد، همینکه سخنگوی انجمن شروع به انتقاد کرد و برخی از مشکلات زندگی مردم را برشمرد، عده‌ای تصمیم گرفتند از آنجا بروند ناظم‌الاسلام می‌نویسد:

«اول آنکه همه‌اهالی آن مجلس جرأت استماع اینگونه مذاکرات را نداشتند و از ترس آنکه شاید خبر به‌عین‌الدوله برسد در شرف حرکت کردن و رفتن بودند[۲]»

ناظم‌الاسلام که یکی از کارگردانان ظاهری انجمن بود برای اینکه سایرین را از وحشت برهاند و حاضر به‌شرکت در انجمن مخفی کند، در جلسهٔ اول متوسل به‌پیشوای مذهبی بزرگ آن زمان میرزا سیدمحمد مجتهد طباطبائی شده و گفت: «... در این عصر و زمان عالم و رئیس روحانی هم مانند جناب آقا میرزا سید محمدمجتهد طباطبائی داریم که تاکنون عالمی باین خوبی و آگاهی و صحت و انصاف نداریم، سیاسی می‌داند، خطوط خارجه را می‌خواند، به‌حقوق ملل عارف و...»

فراماسنها و کارگردانان پشت‌پرده و حتی ظاهری (انجمن مخفی) و سایر انجمن‌های مخفی و علنی و آزادیخواهانه همواره رهبران و پیشروان اقدامات آزادیخواهانه را از طبقهٔ علماء انتخاب کرده و این طبقه را به‌عنوان سپری در برابر تجاوزات طبقات حاکمه نسبت به‌مردم قرار می‌دادند.

زیرا طبقهٔ علماء و مجتهدین و حتی ملایان درجه دوم و سوم تنها دسته‌ای از اجتماع بودند که می‌توانستند علم و دانش را در میان مردم بسط و توسعه بدهند و بعلاوه اعتقاد عامه نسبت به مذهب شیعه موجب شده بود که مردم علماء را رهبران واقعی خود بشناسند.

انجمن‌ها تنها وظیفهٔ خود را بیداری مردم و آگاه ساختن آنها از مضار استبداد و تشریح خبرهای نیک آزادی می‌دانستند. واغلب در شب‌نامه‌هائی که منتشر می‌ساختند جنبهٔ ترقی خواهانه و تجدیدطلبی را نیز فراموش نمی‌کردند و از دولت می‌خواستند

۱ـ انجمن مخفی فوق‌الذکر کارگردانانش ملاها بودند.

۲ـ کتاب بیداری ایران چاپ دوم ص ۱۶۵

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تا مدارس جدیدی ایجاد نماید و علوم و دانش جدید را به‌مردم بیاموزد. پرفسور لمبتن انگلیسی معتقد است که: «قسمت عمده‌ای از اطلاعات خود را از اعضاء انجمنها در بارهٔ ترقیات خارج مدیون نشریات فارسی بود که در خارج از ایران به‌چاپ می‌رسید که از جمله می‌توان روزنامهٔ اختر در اسلامبول و حبل‌المتین در کلکته و قانون را در لندن نام برد. در سال ۱۳۲۲ (۱۹۰۴م) نخستین کتابخانهٔ ملی با کوشش اشخاصی مانند میرزا آقای اصفهانی، ملک‌المتکلمین و سیدنصراله تقوی و نصرت‌السلطنه تأسیس گردید و این کتابخانه مرکز تجمع اصلاح‌طلبان به‌شمار می‌رفت.»

قبلاً گفته‌شدکه سازمانهای فراماسونری حتی در تأسیس قرائتخانه‌ها وکتابخانه‌ها و سازمانهای انتشارات برای پیش بردن مقاصد خود بخصوص هنگامیکه هدفهای انقلابی وجود داشت استفاده می‌کردند.

در ایران هم فراماسنها در تأسیس اینگونه مراکز اقدام کرده‌اند، بطوریکه پرفسور لمبتن اشاره‌کرده است نخستین کتابخانهٔ ملی در ایران بوسیلهٔ ملک‌المتکلمین، سیدنصراله تقوی و نصرت‌السلطنه تأسیس گردید، چنانکه قبلاً اشاره‌شد[1] سید نصراله تقوی یکی از ارکان لژ بیداری ایران و هم‌او بودکه در ترجمهٔ قانون اساسی ماسنی شرکت داشت و ملک‌المتکلمین نیز جزو همین دسته بود.

حاج سید نصراله تقوی بنا به‌مأموریتی‌که ازطرف سازمان ماسنی ایران‌داشت «کتابخانهٔ ملی» را یکی دیگر از پایگاههای تجددطلبی و آزادیخواهی فراماسنها قرارداد و خانم لمبتن اعتراف می‌کند «این کتابخانه مرکز تجمع اصلاح‌طلبان بشمار می‌رفت» همینکه تأسیس انجمنها رواج یافت و بخصوص بعد از قتل ناصرالدینشاه بر تعداد انجمنهای تهران و ولایات بسرعت افزوده شد، بطوریکه ایوانف روسی با استفاده از اسناد بایگانی راکد وزارت خارجهٔ روسیهٔ تزاری می‌نویسد:

«تنها در تهران ۱۴۰ انجمن وجود داشت و در ولایات نیز جمعاً ۱۱۰ انجمن تأسیس و منحل شد.»[2]

---

۱ ـ رجوع شود به فصل لژ بیداری ایران همین کتاب.

۲ ـ تاریخ مشروطیت ایوانف ص ۱۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مرحوم کسروی در تاریخ مشروطیت هنگامی که حادثه روز ۹ جمادی الاول ۱۳۲۳ هـ (۱۹۰۶ م) وجنب وجوش انجمنها را بیان می‌کند رقم انجمنها را در تهران به ۱۸۰ رسانیده چنین مینویسد: «... انجمنهای تهران به جنب‌وجوش پرداخته‌باز بمدرسهٔ سپه سالاری آمدند.

نخست انجمن شاه‌آبادکه از انجمن‌های بزرگ وبنامی بود با افزارجنگ‌ورده وشکوه آمده سپس انجمن‌های دیگر پیروی نمودند، و هرانجمن یکی از حجره‌هارا گرفته لوحهٔ خود رابسر درآن آویخت. روزنامهٔ‌مجلس مینویسد: یکصدوهشتادلوحه به شمارآمداز اینجامیتوان‌دانست‌که چه انبوهی در میان می‌بوده...»[1] دکترملکزاده تعداد انجمن‌ها را تا ۲۰۰ کمیته در تهران می‌داند. در تأسیس تعداد زیادی از این انجمن‌ها فراماسنهای ایران دخالت مستقیم داشتند. بطوریکه می‌توان گفت یك یادو نفر آنها مستقیماً عضو مؤسس این گونه انجمن‌ها بودند. ولی در عده‌ای از انجمن‌ها نیز بهیچ وجه اسمی از اعضاء فراماسونری بمیان نیامده و گمان می‌رود ماسنهاازپشت پرده اینگونه انجمن‌ها را که اکثرا افراطی بودند اداره می‌کردند[2]

مرحوم کسروی در کتاب تاریخ مشروطه ایران چندین بار از فعالیت «انجمن نهانی» و «مرکزغیبی» یاد می‌کند. اودر تاریخ مشروطه وکتاب‌هاورساله‌های‌دیگری که نوشته، همواره در بارهٔ سازمان فراماسنی ایران سکوت کرده و فقط در کتاب «زندگی من» اشاره مختصری به فراماسنها نموده[3] است وبهمین علت عده‌ای ازدوستان

۱ ـ تاریخ مشروطیت کسروی ص۱۶ جلد سوم چاپ اول.

۲ ـ اشاره به رهبری آقای تقی‌زاده درکمیته دهشت است.

۳ ـ کسروی در این کتاب می‌نویسد، «کمیسیون ترفیع در دست آقایان حاجی‌سید نصراله رئیس تمیز و سید حبیب‌اله مدعی‌العموم تمیز وصدرالاشراف ودیگران می بود، من با آنان سلام وعلیك هم نمی‌داشتم و همیشه دوری گزیده بودم.

آنگاه چنین شناخته می‌بود که آنان ازکسان بافهم و دانش بسیار بدشان‌آید وتاتوانند جلو پیشرفت آنان را در کارهای وزارت عدلیه گیرند... اینها را دانسته بودم ویك چیز که بس دانسته‌ام آنست که این آقایان از پیرامونیان فروغی و خود از «دستهٔ بدخواه» می‌بوده‌اند. و این از پرگرام کارآنان می‌بوده که تا توانند کسان با فهم و جربزه راخود دارند و جلو پیشرفتشان گرفته دچار نومیدی سازند...» (صفحه ۲۵۰ چاپ دوم زندگی من یادداشت درعدلیه.)

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کسروی سکوت مطلق او را دلیل همبستگی در سازمان فراماسونری (ایران یا عراق) دانسته واو راملزم به حفظ اسرار وسوگندی که در بدو ورود یاد کرده بود می‌دانند... با توجه به اهمیت فعالیت و اقدامات فراماسنها در مشروطیت ، می‌توان اشارات اورا در مورد «انجمن نهانی» و«مرکز غیبی»منطبق با فعالیت فراماسنها که تنها دستهٔ متشکل و رهبری کننده انقلاب مشروطیت ایران بخصوص درسالهای آخر دورهٔ استبدادصغیر بودند ، دانست .

نویسندهٔ تاریخ‌مشروطه ایران می‌نویسد : « ...یك‌انجمن‌نهانی که برای‌دشمنی با اتابك وکوشش درراه برانداختن او بپا شده بود... شیخ یحیی کاشانی که مقاله‌ای در بارهٔ نادرستی‌های‌انجمن معارف و بدخواهی با اتابك در روزنامهٔ حبل‌المتین نوشته بود خواست و او باز گفتارهائی نوشت و به حبل‌المتین فرستاد وکم‌کم روزنامهٔ ثریا نیز به زبان آمد واو هم سخنانی نوشت ...»[1]

درجای دیگر می‌نویسد : «...سیدحسن برادر دارندهٔ حبل‌المتین ومنصر الملك از باشندگان انجمن نهانی نیز به اینجا می‌آمدند وهمیشه نکوهش ازاتابك‌می نمودند..»[2]

هنگام تشریح عملیات انجمن تبریز کسروی می‌نویسد :

« در تبریز آزادیخواهان فیروزانه میکوشیدند ، در بیرون انجمن(یا چنانکه خود می‌نامیدند مجلس ملی) و در نهان مرکز غیبی کارهارا پیش می‌برد .

مرکز غیبی‌که بیشتر در خانهٔ شادروان علی‌مسیو برپا شدی با دوچشم‌بازکارهای محمد علی میرزا و پیرامونیان او را می‌پائید و به راه بردن دستهٔ مجاهدان کـه تازه پدید می‌آمدند می‌پرداخت ... حاجی مشیر دفترکه می‌بایست دستورهای انجمن‌را به کار بندد و بی پروائی نشان می‌داد ، مرکز غیبی باز فرصت یافت به کار برخاست‌وروز سوم‌آذر (۸ شوال) یك دسته از مجاهدان به انجمن رفته از نابسامانی کارها و ناامنی پیرامون شهر و بی‌پروائی حکمران گله کردند ...»[3]

---

۱ ـ تاریخ‌مشروطه ایران جلد اول ص ۳۴ .

۲ ـ تاریخ مشروطه ایران جلد اول ص ۳۵

۳ـ ایضاً صفحهٔ ۲۵۱ همین‌کتاب

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

اینك تا آنجاکه مقدور بوده و بااستفاده‌از اطلاعات ذهنی و عینی سالخوردگانی که درقید حیات هستند و یا اسناد و مدارك محدودی که بدست آمده است ، از چند انجمن مخفی و علنی که بنحوی از انحاء فراماسنهای ایران در تأسیس آنها دخالت داشته ، ویااداره کنندهٔ آنها بودند به تفصیل یاد می‌کنیم .

باید دانست که فراماسنهای ایرانی به شیوهٔ گذشتگان خود در حفظ آداب و رسوم و اسرار سازمان‌های اصلی وفرعی لژها کوشش فراوان می‌کنند و کمتر دیده‌شده است که از اسرارو یاتصمیمات درون لژها چیزی بگویند و یا بنویسند . بهمین‌جهت برای یك ناظر بیطرف ویا فرد غیر ماسن کسب اطلاع از تصمیمات درون لژهامشکل است و تنها گذشت زمان‌ممکن است کمکی به‌بیطرفها بنماید.

نخستین انجمن‌مخفی درباره‌ٔ فراماسنها در آن‌نفوذ داشتند

هنوز به تحقیق معلوم نیست که کدام یك‌ازفراماسونهای ایرانی نخستین جمعیت مخفی را تشکیل و یا اداره‌کرده‌اند زیرا از اوایل سلطنت‌ناصرالدین شاه به تدریج ماسنهائی که در فرانسه ، انگلیس و بلژیك به‌عضویت این فرقه‌قبول‌شده بودند ، در مراجعت به ایران یکدیگر را پیدا کرده پس از مجالست با هم جلقه‌های محکمی تشکیل می‌دادندکه گاهی نیز نام «انجمن‌مخفی» بدانها می‌گذاشتند .

در نخستین‌سفری که ناصرالدین‌شاه از سفر فرنگستان برگشت ، عده‌ای از درباریان‌روشنفکرکه شیفتهٔ تمدن غرب بودند،ازملازمان شاه‌خواهش‌کردندتاآنچه را در فرنگستان دیده‌اند برای آنها بازگویند .

داستان‌های شورانگیز و دیدنیهای حیرت آور ملازمان شاهی آن‌چنان در دل این‌افراد شور وهیجانی بپا کرده بودکه اکثردرباریان آرزو می‌کردند کارهای خوب فرنگستان در ایران هم معمول شود . در دلهای بیدار این عده از درباریان به تدریج آرزوی اصلاح اوضاع ایران پیدا شد و به همین جهت ماهها بعد از ورودشاه به ایران جلسات شبانه همچنان ادامه داشت و درباریان با شوق و رغبت در این اجتماع حضور می‌یافتند.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بنا به‌گفتهٔ محمود عرفان‌این شور و هیجان و رغبتها به‌حدی رسید که‌درباریان «... مایل شدند این اجتماع بیشتر اوقات دائر باشد و از این مطالب گفتگو به میان آید»[۱].

درآن ایام در بین درباریان چند فراماسون متنفذ وجود داشتند که به دستور دوستان خارج از دربارهمیشه برای ایجاد «آزادی بیشتر» و یاتشویق شاه به عمران وآبادی ایران تلاش می‌کردند.

فعالیت چند فراماسون درباری و «غیردرباری» دراین اجتماعات شبانه به‌جائی رسید که‌بتدریج از«مجتمعین شبانه» انجمنی‌مخفی‌ساختند. محمود عرفان هنگام‌بحث دربارهٔ «فداکاری آزادیخواهان قبل ازمشروطیت »می‌نویسد:[۲]

«... درپایان مقال بذکر حکایتی می‌پردازیم که فداکاری آزادیخواهان‌قبل‌از مشروطیت را نشانه‌ایست.

دربین این مردان فداکار فراماسنهاسلسله جنبانی داشتند و هر جادلی امیدوار و سری‌پرشور می‌یافتندآرام‌آرام درآن رخنه می‌کردند واورا برای روزگار نوی‌آماده می‌ساختند. مخفیانه انجمن داشتند و بند شکنجه را به جان می‌خریدند»

عرفان سپس بذکر داستانی می‌پردازد که به تفصیل آن در یادداشتهای میرزا حسینخان مسعود السلطنه شیرازی که جدش میرزا فتحعلیخان صاحب دیوانی بوده برمی‌خوریم.

میرزا حسینخان که در سال ۱۲۳۴ش ـ (۱۸۵۵ م) متولد شده و در سال ۱۳۲۰ ش ـ (۱۹۴۱ م) وفات‌کرده است وی تحصیلات خود را در تبریز شروع کرد و تاموقعی که جدش ایالت آذربایجان را داشت با او در مرکز آذربایجان زندگی می‌کرد، سپس به تهران‌آمد ودر دارالفنون به‌تحصیل پرداخت. در بیست سالگی واردخدمات‌دولتی شدودرحوزهٔ مرکزی ایران حاکم گردید.

---

۱ ـ صفحهٔ ۵۵۱ مجلهٔ یغما شمارهٔ ۱۲

۲ ـ ایضاً همین‌شماره

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

درسفر دوم ناصرالدین‌شاه به‌فرنگستان دستور داد تا میرزا حسینخان را جزو ملازمان درباری کنند ولی میرزا علی اصغرخان اتابك با این انتصاب مخالفت کرد و مانع رفتن اوشد. اما پس از اینکه شاه به فرنگستان رفت، میرزا نیز فراراً از راه روسیه عازم اروپا گردید وسرانجام خود را به‌شاه رسانید.[۱]

او در این سفر به کشورهای آلمان، فرانسه بلژیك و انگلستان رفت و آمد کرده و بنا به‌اظهار میرزا فتحعلیخان فانی (خان بابا خان ـ مدیرالدوله) به عضویت یکی از لژهای فراماسونی درآمد.

در مراجعت به وطن، ناصرالدین شاه دستور داد او را (به جرم مسافرت بدون اجازه) چوب بزنند. میرزا مدتها مخفی بود تا اینکه به‌اتفاق میرزا احمدخان مؤیدالملك (نوهٔ حاج ابراهیم خان) بحضور شاه رسید وطلب بخشایش نمود.

شاه نسبت به او تغیّر کرده و حتی چند ناسزا نثار او نمود و پرسید «چرا به‌اروپا رفتی؟» مسعودالسلطنه جواب داد «وقتی سفرنامهٔ اعلیحضرت همایونی را خواندم در قلم شوری بپا شد و به اروپا رفتم» شاه پس از شنیدن این جمله مدتی بفکر فرورفت و بعد اورا بخشید ودستور داد همچنان دردربار باشد.

میرزا حسینخان خود در یادداشتهایش می‌نویسد: «...درسفر اول شاه به‌فرنگستان عده‌ای از احرار که بعدها من آنها را شناختم انجمنی تشکیل داده بودند که محرمانه بادرباریان تماس داشتند این عده که دستورات خود را از محل ناشناس می‌گرفتند عبارت بودند از:

میرزا حسن‌عکاس، میرزا نصرالله خان وفرج‌الله‌خان معروف به‌گل و بلبل ومیرزا رضا کرمانی ودر مدتیکه سید جمال‌الدین اسدآبادی درتهران اقامت داشت اوهم با این عده همکاری محرمانه داشت.

در ایام جوانی روزی این عده نامه‌ای بمن دادند که به شاه بدهم. یك‌روز که شاه قلیان خواست، نامه را به اودادم وقتی نامه‌راخواند عصایش را بسر ورویم شکست

۱ ـ نقل از اظهارات خان بابا خان فانی به نویسنده.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf:tarikhema.org

tarikhema.org

وگفت : اگر تو قوم و خویش نبودی می‌دادم تورا بکشند ، به آن پدر سوخته‌ها بگو این ... خوریها زود است »

درجای دیگر به نقل از خاطرات صاحب دیوان چنین می‌نویسد : «من از غلام بچه‌های ناصرالدینشاه بودم، وقتیکه ناصرالدین‌شاه‌از سفر فرنگستان بازگشت‌ملازمان او که به ایران بازگردیدند شبها درباریان دیگر بگرد آنها جمع شده از اوضاع فرنگستان پرسشها می‌کردند... آنها مایل شدند این اجتماع بیشتر اوقات دائر باشد وازاین مطالب‌گفتگو به میان‌آید ولی مصلحت ندانستند بدون اطلاع‌شاه اجتماع آنها درست شود .

عریضه‌ای به شاه نوشتند و استدعا کردند همانگونه که در فرنگستان هرطبقه انجمن دارند درباریها هم انجمن داشته باشندکه‌هرهفته تشکیل‌شود ودرباره‌مطالبی که مصلحت‌اقتضا کندحرف بزنند. گفتند بهتر این‌است‌که‌توچون هم‌بچه‌هستی وهم پدربزرگت صاحب‌دیوان ونزد شاه معتمد و مقرب است عریضه را به شاه تقدیم کن . من قبول کردم . شاه معمولا صبحها بعد ازفراغت از کار در حیاط راه می‌رفت و بخوردن نقل و مغز بادام و فندق و پسته که گاه بگاه پیش‌خدمتها به‌جیب اومی‌ریختند مشغول‌می‌شد . روزی‌که‌شاه‌خوشحال بنظر می‌آمددرگوشه‌ای ایستادم وشاه‌که خواست ازجلومن بگذرد عریضه را به‌اودادم ولی با فحش وکتك مواجه‌شدم[۱] .»

از تاریخ تأسیس وخاتمهٔ فعالیت این انجمن درباری ونفوذی که‌فراماسنها درآن داشتندهیچگونه سند ومدرك‌وحتی یادداشتی دردست نیست‌ولی باتوجه به اشاره‌ای‌که محمود عرفان درنطق‌مختصر فراماسنی خودمی‌کند . «دربین این مردان فداکار[منظور آزادیخواهان‌قبل از مشروطیت است]فراماسنها سلسله‌جنبانی‌داشتند...مخفیانه‌انجمن داشتند وبند شکنجه را بجان می‌خریدند[۲]» می‌توان تا اندازه‌ای به صحت یادداشتهای مسعودالسلطنه واظهارات دیگری که دربارهٔ آن‌شده پی برد .

۱ــ تفصیل این واقعه در همین کتاب آمده است.

۲ ــ مجلهٔ یغما شمارهٔ ۱۲ ص ۵۵۱

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir

tarikhema.org

سند دیگری که در تأیید نوشته‌های فوق در دست است ، اظهارات میرزا رضای کرمانی در محضر بازپرس راجع به «انجمن مخفی» می‌باشد که در بارهٔ مظفرالدینشاه بوده و نظمیه برای کشف واطلاع از آن تلاش وفعالیت می‌کردند .

میرزا رضای کرمانی در جواب سئوال راجع به انجمن مخفی چنین می‌گوید :

« ... آقاسید جمال‌الدین که اینجا آمده بود بعضیها تقریرات او را می‌شنیدند مثل میرزا عبداله طبیب، میرزا نصرالله‌خان ومیرزا فرج‌اله‌گرم می‌شدند . می‌رفتند . بعضی کاغذها می‌نوشتند به ولایات می‌فرستادند که از خارج تمبر پست می‌خورد و برمی‌گشت. مجمع آنها را میرزا حسینخان نواده صاحب دیوان گرم نگاه‌می‌داشت به جهت اینکه سیدرا دیده کلماتش را شنیده بودند .

بعضی از رفقاشان مشغول کلاه درست‌کردن بودند مثل حاج سیاح که می‌خواست ظل‌السلطان را شاه کند ویکی دیگر را صدراعظم[1] » این اظهارات میرزا رضای کرمانی دلیل دیگری است بر وجود «انجمن مخفی» که بوسیلهٔ سید جمال‌الدین پی‌ریزی و رهبری می‌شد ومیرزا حسینخان مسعودالسلطنه نیز یکی از اداره‌کنندگان آن بود.

بعد از شکست «فراموشخانه» های میرزا یعقوب ومیرزا ملکم‌خان وفرار پدر به روسیه و تبعید پسر به‌خاك عثمانی تا مدتها هیچیك‌ازسر جنبانان پایتخت و شهرستانها جرأت ابراز وجود ویا تشکیل محافل مخفی را نکردند .

انجمنهای مخفی بی نام

در اواخر سلطنت ناصرالدینشاه عده‌ای که می‌خواستند «انجمن مخفی» در تهران تشکیل دهند ، گرفتار قوای استبداد شده بدستور پادشاه کشته شدند . تفصیل این واقعه را مؤیدالاسلام کرمانی چنین نقل می‌کند :

« ... چندسال قبل بناصرالدینشاه راپورت دادند که شبها جمعی در محلهٔ سنگلج دریك خانه اجتماع کرده ودر امر مملکت و اصلاح مذاکره می‌کنند پادشاه جمعی را فرستاد شش هفت نفر ازاصلاح خواهان که دورهم نشسته بودند مأخوذ وشبانه آنها را

---

۱ ـ تاریخ بیداری ایرانیان ص ۹۳

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

به‌حضور شاه بردند . چاهی که در اندرون حفر کرده بودند که برف در آن می‌ریختند و یا برای همین جور کارها مهیا بود سنگ سر آن را برداشته مأخوذین را در آن چاه انداختند آن وقت خود پادشاه تفنگ را بدست گرفته متجاوز از سی فشنگ از پی آنان فرستاد که به‌اعتقاد خود زودتر آنها را به اسفل السافلین رساند و به‌حاضرین هر کدامی یک اشرفی انعام داد برای شکرانهٔ موفقیت برقتل آنها ...»[1] و بعد از این حادثه که اطلاع بیشتری از آن در دست نیست ، تشکیل محافل سرّی و انجمنهای اصلاح طلبانه در ایران از بین رفت .

پس از قتل ناصر الدین شاه و به‌سلطنت رسیدن مظفر الدین شاه بتدریج مردم آزاده دور هم جمع شدند و چون شاه مردی ، علیل و سلیم النفس بود آزادیخواهان نیز جرأت یافته فعالیت خود را علنی کردند . هنگامیکه مظفر الدین شاه می‌خواست از روسیه برای سفر اروپا پول قرض کند ، تظاهرات ناسیونالیستها و مردان آزاده و اصلاح طلب بحد اکثر خود رسید . همچنین در سال ۱۳۲۱ه‍(۱۹۰۴م) بعضی از دستجاتیکه جلساتی تشکیل می‌دادند ، براین عقیده شدند که موقع مناسب برای واژگون ساختن دستگاه استبداد پیش آمده است . به همین لحاظ روز ۲۹ مه ۱۹۰۴ م جلسه‌ای مرکب از شصت نفر تشکیل شد . بیشتر اعضای این جلسه را افراد طبقهٔ روحانی تشکیل می‌دادند . ولی در بین آنها از سایر طبقات از قبیل بازرگانان ، اصناف ، اعضای ادارات ، دونفر زرتشتی و سران ایلات نیز وجود داشت . در این جلسه برنامه عمل و یا به اصطلاح اساسنامه‌ای مرکب از ۱۸ ماده تدوین گردید و با آنکه طبق ماده ۱۶ موضوع آغاز انقلاب رسماً ذکر گردیده بود ، معهذا اقدامات جمعیت فقط محدود بتوسعه و نشر افکار ترقی خواهانه گردید . در سایر موارد پیش‌بینی شده بود که «برای جلوگیری از اکاذیب و افترای بدخواهان[2] اقدامات جمعیت باید در چهارچوب مقررات وقوانین شرع اسلام باشد» آنان از مرحومین میرزا سید محمد

---

۱ ـ تاریخ بیداری ایرانیان ص ۱۷۰

۲ ـ در آن زمان مردمان آزاده و آزادیخواه را بی‌دین ، یهودی ، بابی و ازلی معرفی واغلب از پیشوایان دینی که جیره‌خوار دربار قاجار بودند اینگونه اشخاص را « مهدورالدم» می‌نامیدند .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

طباطبائی و آقا سیدعبدالله بهبهانی که هردو از پیشروان مشروطیت ایران هستندخواستند که برای تحقق یافتن به‌خواسته‌های جمعیت با یکدیگر همکاری نمایند.

از تشکیل این جمعیت که خواستار «واژگون ساختن دستگاه استبداد» بود، اطلاعات و معلومات بیشتری در دست نیست. تنها منبعی که در باره این حادثه ذکری کرده رسالهٔ «انجمنهای سرّی در انقلاب مشروطیت» خانم لمبتن است.[1]

کمیتهٔ سرّی بی‌نام

در اغلب یادداشتهای کسانیکه فراماسون بودند و یا بعد ها وارد لژ فراماسونی (بیداری ایران) شدند، ذکری از فعالیت یك کمیته سرّی بدون نام شده است. این کمیته که مدت دوسال در تهران دایر بوده و هفته‌ای یکبار در خانه یکی از اعضاء تشکیل می‌شد مذاکراتی داشته است که بیشتر بر محور درجائی از استبداد» و ایجاد محیط آزادی دورمی‌زده.

سرهنگ ابوالحسن‌خان برزین‌افسر بازنشسته ارتش درباره جلساتی‌که درخانهٔ پدرش تشکیل می‌شد، چنین می‌گوید:

«پدرم میرزا حسینخان مؤتمن نظام‌که بعدها «شهاب‌الدوله» لقب‌گرفت‌ومدتها امیرتومان قشون بود، هنگامی‌که درتهران اقامت داشت اکثراً درجلسات آزادیخواهان شرکت می‌کرد و از سال ۱۳۱۷ تا ۱۳۱۹ قمری (۱۹۰۰تا ۱۹۰۲م) نیز هفته‌ای یکبار جلساتی در خانهٔ ما که در سرچشمه بود تشکیل می‌شد.

کسانیکه در این جلسات بیش از سایرین شرکت می‌کردند و من اسامی آنها را خوب بخاطر دارم عبارتند از:

۱ـ ملك‌المتکلمین اصفهانی ۲ـ میرزا طاهر تنکابنی ۳ـ سعید العلماء

۴ـ انتظام‌الحکماء ۵ـ دکتر هادیخان ۶ـ میرزا مرتضی‌خان اصفهانی خواجوی.

این اشخاص تك تك به منزل ما می‌آمدند و بهمان وضع‌هم از خانه ما خارج می‌شدند بطوریکه می‌توانم بگویم که آمد و رفت این عده مجموعاً نیم ساعت طول

۱ـ کتاب جریانات خاورمیانه رسالهٔ «انجمنهای سری انقلاب‌مشروطیت» این رساله در سال ۱۹۵۸ درلندن چاپ شده است.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

می‌کشید . بنظر می‌رسید که این جلسات درخانهٔ دیگران‌هم بود زیرا اغلب پدرم روزها و شبها بمنزل نمی‌آمد و می‌گفتند که بخانهٔ همین اشخاص می‌رود .

هنگامیکه جلسات در خانه ما تشکیل می‌شد ،هیچیك از اهل خانه جز من که طفل خردسالی بودم ، حق ورود باطاق پذیرائی خانه نداشتند .تنها کسیکه حق‌داشت چای وآب و خوراکی تا دم در اطاق ببرد من بودم و حتی برادرم که چند سال از من بزرگتر بود درآن روزها اکثراً درخانه نمی‌ماند وبدستور پدرم بخانهٔ اقوام می‌رفت .

پس از دو سال بتدریج جلسات مزبور ترك شد و هنگامیکه پدرم در قزوین سکوت داشت مستبدین او را بجرم آزادیخواهی مسموم کرده ،کشتند . دوستانش که باقیمانده بودند در انقلاب مشروطیت و استبداد صغیر شرکت کردند و بارها به من گفتند که تلافی خون پدرم را نموده‌اند .

انجمن مخفی اول

در ذیقعدهٔ ۱۳۲۲ (فوریه۱۹۰۵ م) انجمن دیگری زیر نظر مستقیم سید محمد طباطبائی که از رؤساء لژ بیداری ایران و از فراماسنهای راسخ‌العقیده‌بود بنام« انجمن‌مخفی» تشکیل‌شد

اعضاء این انجمن که رهبری اصلی آن با سید محمد طباطبائی بود و ناظم‌الاسلام کرمانی بدستور مستقیم وی آنرا اداره می‌کرد ، اکثراً از افراد طبقهٔ روحانی تشکیل‌شده‌بودند و بطوریکه ناظم‌الاسلام‌می‌نویسددرجریان‌سه‌سالی که‌این‌انجمن‌فعالیت می‌کرد ۱۵ نفر زیر درآن نقش اساسی را داشتند :

ناظم‌الاسلام کرمانی ـ آقا سیدبرهان خلخالی ـ حسینعلی ادیب بهبهانی ـ ذوالریاستین کرمانی ـ سیدمحمدتقی[1] ـ سیداحمد ناظم‌الشریعه‌کرمانی ـ سید یوسف سیرجانی ـ مجدالاسلام مدیر روزنامهٔ ادب ـ حاج شیخ‌محمد سلطان‌المحققین واعظ اصفهانی ـ شیخ مهدی سلطان المتکلمین ـ شیخ یحیی کاشانی ـ سید حسن کاشانی برادر مؤیدالاسلام ـ میرزا محمد گلپایگانی ـ حاج ملا عباسعلی واعظ .

۱ـ سید محمد تقی یکی از محارم آیت‌الله بهبهانی و در انجمن مخفی مأمور ارتباط وایجاد محیط مناسب و حسنه بین آیت‌الله طباطبائی و آیت‌الله بهبهانی بود .

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

ناظم‌الاسلام خود در کتاب تاریخ بیداری ایرانیان ، جزئیات جلسات این گروه مخفی و اقدامات و عملیاتی را که زیر نظر مرحوم طباطبائی انجام داده تشریح نموده و مطالبی می‌نویسد که گرچه نمودار ارتباط انجمن با فراماسونری نیست ولی قراینی دربارهٔ این ارتباط مشاهده می‌شود که حداقل آن وجود شخص آقاسیدمحمدطباطبائی عضو لژ بیداری ایران بوده است .

شادروان طباطبائی شب ۲ ذی‌الحجه (۷فوریه ۱۹۰۵ م) ناظم‌الاسلام کرمانی را مأمور تشکیل این انجمن مخفی کرده و او روز بعد ۱۴ نفر از دوستان و یاران خود که مرحوم طباطبائی عضویت آنها را تصویب کرده بود برای تشکیل انجمن مخفی دعوت نموده . نخستین جلسهٔ انجمن روز هیجدهم ذیحجه ۱۲۸۳ (۲۱ فوریه ۱۹۰۵ م) که مصادف با عید غدیر بود ، در خانهٔ ناظم‌الاسلام تشکیل شد .[1] در جلسه مذکور یکی از کارهائی که آغاز گردید ، قرائت سیاحتنامهٔ ابراهیم بک ، مقالات روزنامهٔ حبل‌المتین با نطق مفصل ناظم‌الاسلام بود.

قرائت این مقالات که معرف ترقی کشورهای غربی در زمینه‌های مختلف بود هیجان زیادی در حضار برانگیخت ، تا جائیکه تمام اعضاء معتقد شدند که علت عقب‌افتادگی ایرانیان بر اثر جهالت و نقص تعلیم و تربیت می‌باشد . در نخستین جلسه وقتی ناظم‌الاسلام شروع به‌سخن می‌کند ، عده‌ای از حضار از ترس عین‌الدوله دیکتاتور وقت ، قصد رفتن می‌نمایند واووقتی می‌بینند یارانش جرأت شنیدن جملات انتقادی علیه شاه و صدراعظم را ندارند ، فوراً کتاب سیاحتنامهٔ ابراهیم بک را بازکرده صفحهٔ ۶۶ آنرا قرائت می‌نماید .

جلسهٔ دوم انجمن روز ۲۶ ذیحجه ۱۳۲۲ (۳مارس ۱۹۰۵م) در منزل ذوالریاستین کرمانی تشکیل گردید. در این جلسه ابتدا مسئله جهالت و بیسوادی مردم مطرح

۱ــ سازمان‌های فراماسونی در جهان ، از نفوذ افراد برجسته عضو آنها برای جلب مردم و رهبری افکار عمومی استفاده می‌کنند . و آنان را در رأس تشکیلات ، انجمن ها ، جمعیت‌های خیریه وغیره میگمارند . استفاده ازشخصیت طباطبائی هم بدین نظر صورت گرفت.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

شد و سپس مسئلهٔ عوارض و مالیاتهائی که تیول درباریان ، متنفذین و حکام بود مورد مذاکره قرار گرفت ، و برای مثال گرفتن روزی هزار تومان تعارف از خبازخانه و قصابخانه تهران بوسیله عین‌الدوله شرح داده شد . و سخنگویان اصرار ورزیدند که بوسیله متنفذین‌وآزادیخواهان‌بدربارو دولت فشار آورند تا مجموعهٔ قوانین جامعی مشتمل بر وظایف وزرا و حکام و حقوق و وظایف کلیهٔ طبقات ، تشکیل شرکتها و انجمنهای تجاری و همچنین رفتار بیگانگان تدوین شود . سخنگوی جلسه گفت که اگر قانون در مملکت حکومت می‌کرد « انواع شرکتهای تجارتی تشکیل و سد اهواز بسته و خط آهن کشیده می‌شد . »

عنوان کردن « تنظیم قوانین » یکی از هدفهای فراماسنهای ایرانی بود . زیرا قبلاً هم فراماسنها کلمهٔ «قانون» را همیشه بر زبان می‌آوردند و بخصوص در دوران تمالیت ملکم و پدرش احتیاج مردم بداشتن قوانین جدید عنوان شده بود. بهمین لحاظ انجمنهای مخفی قبل و بعد از صدور فرمان مشروطیت همواره فکر تدوین قوانین را مطرح و این امر را بین مردم شیوع می‌دادند.

از صورت جلسات « انجمن مخفی » که ناظم‌الاسلام آنها را مفصلاً ذکر کرده معلوم می‌شود که ترس از استبداد ، برانداختن نفوذ دولتهای خارجی بخصوص روس و انگلیس و اعتقاد به اصلاح فرهنگ و ایجاد مدارس از مهمترین مسائل مورد بحث بوده است . ناظم‌الاسلام در پایان صورت مجلس دوم می‌نویسد: «... این مجلس گرچه نسبت به‌مجلس اول بهتر و خوبتر بود ولی بواسطه عدم وثوق و اطمینان کامل هنوز وقت اظهار مقصود نرسیده‌است و باید در دوسه جلسه دیگر باز کتابخوانی کرد تا غیرت و حرارت وطن در همگی بروز وظهور نماید والا هنوز حبس و قتل امر یقین است و راپورت دادن به‌عین‌الدوله را نسبت به‌بعضی از اجزاء احتمال می‌دهیم » وی سپس می‌نویسد : « ... راپورت این مجلس را کماهی خدمت حضرت حجةالاسلام‌داده فرمود امیدوارم که اقدامات خیرخواهانه واهتمامات مجدانه غیرتمندانهٔ‌امثال شما اثری بخشد و دست غیبی نیز مددی فرماید »

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

معلوم نیست اشارهٔ مرحوم طباطبائی دربارهٔ «دست‌غیبی» همان‌مرکزغیبی‌است‌که کسروی بدان اشاره کرده یا نه ؟

بهرحال جلسهٔ سوم‌انجمن روز ۲۹ ذیحجه (۶مارس۱۹۰۵) در مسجدسپهسالار در حجرهٔ شیخ محمد شیرازی مشهور به فیلسوف تشکیل شد در این جلسه همانطوری که ناظم‌الاسلام اشاره‌کرده است، خواندن متروك شد وخود اوبنام اینکه«شیخ‌فیلسوف» سیاحتنامهٔ ابراهیم بگ را از حفظ می‌داند مطالبی در بارهٔ مظالم درباریان‌وخانوادهٔ قاجار بیان کرد و از ارتش بی‌جیره و مواجب و بی‌توپ وتفنگ صحبت نمود . در همین جلسه دربارهٔ صدها میربنج ، سرتیپ، امیرتومان و سپهسالار گفتگو شده‌وحضار از سخنگوی جلسه تقاضا کردند که علیه این افراد قیام شود . صحبتهای محرمانه‌ای نیز شده که‌درصورت‌جلسه قید نگردیده است .

جلسهٔ ششم- این انجمن روز ۱۲محرم ۱۳۲۳ (۲۰ مارس۱۹۰۵) درخانهٔشخص ناظم‌الاسلام تشکیل گردید . دراین جلسه موضوع وابستگی و الحاق آقا سید عبداله بهبهانی به جمعیت ، و همکاری صمیمانهٔ او مورد مذاکره قرار گرفت و قرارشدآقاسید محمدتقی که یکی‌ازمحارم‌آقابود مأموراین‌اقدام شود. درجلسهٔ مزبور مقرر شدهرگاه تعداد اعضای انجمن‌به سی‌نفررسید، هریك ازاعضاء مأمورشوند تا به نوبهٔ خودانجمنی تشکیل دهند . و هر یك از انجمنهای فرعی نیز که اعضاء آن به سی نفر رسیدمأمور تشکیل انجمن فرعی دیگری شود . همچنانکه رسم فراماسنهاست قرار شد هیچیك ازاعضاء انجمن‌ها ، اعضاء انجمنهای دیگررا نشناسد وفقط مرشدوهادی خودرا محرك وتشکیل دهندهٔ انجمن بداند .

جلسهٔ هفتم ـ انجمن‌روز۱۵ محرم ۱۳۲۳(۲۳مارس۱۹۰۵) درخانهٔ ناظم‌الشریعه کرمانی تشکیل‌گردید.

در این جلسه برای اولین بار اعضاء « صرف ناهار » کردند و به نظر می‌رسد که بتدریج « پول » بطرف انجمن سرازیر شده است ، زیرا در همین جلسه وقتی صحبت از مخارج طلاب وغیره می‌شود ، سید محمدتقی فیلسوف در جواب می‌گوید :

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

«... عیب کار اینست که جناب آقا (منظور مرحوم طباطبائی بوده) پول ندارد که خرج طلاب کند و تا به طلاب، پول ندهند جمع نخواهند شد، حتی آنکه چند شب قبل پول برای چای وقلیان مجلس طلاب نداشتند.

آقاسیداحمدگفت: **غصه پول را نخورید عجباً قریباً جناب آقا صاحب پول‌خواهد شد. آنکه باید برساند خواهد رسانید ...چند نفرازهواخواهان اسلامیت حاضر شده‌اندکه پول بدهند تا ده‌هزار تومان هم مستقبل‌شده و آوردند لیکن جناب آقا قبول نکردند** و می‌فرمایندمن‌جزرفاهیت‌وآسودگی مردم مقصودی ندارم گرفتن پول منافی است با این غرض مشروع ومقدس ...»

جلسهٔ‌هشتم ـ انجمن روز۲۱محرم۱۳۲۳ (۲۹مارس ۱۹۰۵)درخانهٔنوالریاستین تشکیل‌شد. دراین‌جلسه پس‌ازقرائت‌رابورتهای مخفی‌وقتی صحبت سیاسی‌آغازگردید، همهاندار اعضاء انجمن‌گفت‌که حضرت‌امام‌حسین(ع) نخستین نمونه فداکاری‌انجمنهای مخفی بوده است، وی اظهار داشت: «... اول‌کسی که‌انجمن را تأسیس نمود در اسلام مردم را امر بدعوت واحقاق حق‌فرمود مقنن قوانین عدالت و مؤسس‌آزادی وحریت دویمین فرزند پیغمبر و سومین امام ما حسین بن‌علی (ع) بود. آن حضرت اول‌کسی بود که برای پیشرفت مقصود در انجام تکالیف الهی انجمن مخفی را تأسیس نمود،اول کسی بود که داعی به‌اطراف فرستاد، و اول‌کسی بود که قبول ظلمت و ظلم ننمود.اگر آن حضرت تأسیس‌انجمن مخفی نفرموده بود اسلام بالمره ازبین رفته بود ...»ناطق‌در این جلسه بیش از همه حرارت‌بخرج می‌داد، مسئله انقلاب را برای اولین بارمطرح کرده‌گفت: «... تا انقلاب‌نبینیداصلاح‌نتوانید کرد، طالب باشید انقلاب راکه‌بیداری در انقلاب است، جوینده باشید انقلاب راکه به اصلاح خواهید رسید، سعی‌کنید در انقلابات تا عدالت طلبان بیدار شوند ...»

درهمین‌جلسه مواداساسنامهٔ انجمن مخفی در۱۵ماده بوسیلهٔ نوالریاستین‌قرائت شدکه خلاصهٔ آن اینست:

۱ ـ انعقاد این انجمن‌برای بیداری برادران وطن رفع‌ظلم، حفظ‌حقوق‌واصلاح مفاسد مملکت است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

۲ ـ در این انجمن مسلمان ، زرتشتی ـ یهود ـ مسیحی به شرط ایرانی بودن پذیرفته می‌شوند .

۳ ـ واردین و اعضاء انجمن باید به‌کتاب آسمانی خود قسم بخورند که جز نوع پرستی وخدمت بوطن هدف دیگر نداشته باشند .

۴ ـ در انجمن مزبور ریاست باصاحب‌الزمان است و همه در حکم شخص واحد هستند .

۵ ـ درهرجلسه انجمن باید روضه بخوانند ومجلس بنام روضه‌خوانی ختم‌شود.

۶ ـ اعضاء انجمن مکلف بحفظ و حراست یکدیگر هستند ولی حق تکلیف‌شاق بردیگران ندارند.

۷ ـ دروغ ، مجادله ، استعمال الفاظ رکیك ، شوخی ، افترا وبدخلقی ممنوع

۸ ـ مذاکرات انجمن باید راجع به‌بیداری مردم ، خیروصلاح مردم ، رفع‌ظلم وظالمین وچاره جوئی برای استخلاص مظلومین باشد .

۹ ـ توقیرعلماء چهارمذهب فوق‌الذکربکلی ممنوع خواهد بود .

جالب اینجاست که ناظم‌الاسلام‌شش ماده دیگر که ازاسرار غیرقابل افشاء بوده ، طبق دستوری که‌داشته افشاء ننموده ودر بارهٔ آنها چنین می‌نویسد :

«ازمادهٔ دهم تایازدهم‌چون با رموز واسرار انجمن بستگی داشته و نویسنده‌قسم خورده است که مادام‌العمر آنها را ابراز نکند نوشته نشده است .»

نکته‌ای که جالب‌توجه است ، قبول صاحبان مذاهب زرتشتی ، یهودی‌ومسیحی درانجمن مزبور است . درآن زمان در ایران فقط فراماسنها بودند که با زرتشتیان ، کلیمیان ومسیحیان در یك لژ ومانند یك‌برادر می‌نشستند . وهمهٔ ادیان صاحب‌کتاب را محترم‌می‌شمردند. علاوه براین‌فراماسنهای‌جهان اژروز تشکیل تاکنون فقط‌صاحبان ادیانی را که خداپرست هستند وکتب آسمانی دارند بعضویت قبول می‌کنند وآنها را به پیغمبر خود وکتب مقدسه قسم می‌دهند .

انجمن مخفی مرحوم طباطبائی نیز به‌پیروی ازهمین قانون وشیوهٔ قدیمی‌ماسنها ،

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

واردین را ملزم به شهادت و قسم بکتب آسمانی کرده و در مادهٔ سوم اساسنامه چنین نوشته بود :

«... هرکس وارد این انجمن می‌شود اول باید شهادت بذات باریتعالی و رسالهٔ پیغمبر خود بدهد و به کتب آسمانی بهر کدام که معتقد است قسم یاد کند که تا دم مرگ ازاین انجمن غرضی جز نوع پرستی نداشته باشد وهمّ خودرا مصروف بخدمت نوع ووطن نماید»

باری ، جلسهٔ نهم ـ انجمن در روز ۱۲ صفر ۱۳۲۳ (۱۹ آپریل ۱۹۰۵) در خانهٔ ناظم‌الاسلام تشکیل شد . در این جلسه موضوع «مشروطیت» وتطبیق آن باقوانین اسلام مورد بحث قرار گرفت وجمعیت آماده شد که هریك بنوبهٔ خود و طبق دستوری که داده‌خواهد شد ،مردم رابیدار کرده ، برای مقابله باظلم واستبداد دربار قاجاریه آماده نماید . دراین‌جلسه بار دیگر مسئلهٔ جهل وبیسوادی عمومی ومخالفت درباریان باافتتاح مدارس مورد بحث قرار گرفت وچنین نتیجه گرفته شد «مادام که اساس مقدس مشروطیت برقرار نیاید نورعلم پرتو افکن ساحت ایران نخواهد شد»[۱]

موضوع جالب دیگری که وحشت واضطراب اعضاء انجمن را آشکار می‌کند ، موعظهٔ ذوالریاستین در روز ۷ صفر (۱۴ آپریل ۱۹۰۵) است . درآن روزذوالریاستین درحضور مقامات دولتی و درباریان بشدت از دستگاه استبدادی وقت انتقاد کرده‌بود . اعضاءانجمن پس از مشورت او رامجبورکردند تا مدتی سکوت اختیارکند وحتی برای روضه خوانی نیز نرود .

متعاقب این موعظهٔ شدید عده‌ای از تجار بزاویهٔ مقدسه حضرت عبدالعظیم‌رفته وروز ۱۹ صفر (۲۶ آپریل ۱۹۰۵) بدانجا پناهنده شدند . علت تحصن و بست تجار نارضایتی طبقات‌مردم از دستگاه گمرك ومسیو نوز رئیس بلژیکی آن وتعدیات‌گمرك چیان به تجار بود .

محمدعلی میرزا ولیعهدکه بمناسبت مسافرت مظفرالدینشاه به اروپا موقتاً به

---

۱ ـ کتاب بیداری ایرانیان ص ۲۱۳

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تهران آمده بود به مردم قول داد که مسیو نوز را از کار برکنار خواهد نمود. و مردم نیز با طمینان حرف وی دست از تحصن برداشتند و این جریان برای انجمن مخفی که انتظار زیادی از تحصن تجار و نارضایتی مردم داشت، شکست بزرگی محسوب گردید، و اعضای انجمن برای جبران این شکست در ربیع الاول ۱۳۲۳ (مه ۱۹۰۵) هنگام صدارت عین الدوله طی اعلامیه‌ای خطاب باو پس از شرح عدم امنیت و بی نظمی مملکت وفساد طبقهٔ حاکمه تقاضا نمودند که مبانی زیر در کشور ایجاد شود.

۱ ـ ایجاد عدالتخانه و قوانین عدلیه.

۲ ـ قانون ثبت اسناد واملاك ومساحی، اراضی.

۳ ـ تعدیل مالیات بر پایهٔ صحیح.

۴ ـ نظم قشون.

۵ ـ اصول انتخاب حکومت وتعیین حق حاکم ومحکوم.

۶ ـ اصلاح وترویج تجارت داخله.

۷ ـ تصفیه عمل گمرك.

۸ ـ تصحیح عمل ارزاق واجناس.

۹ ـ تأسیس مدارس علمی ـ تشکیل کارخانجات و معادن.

۱۰ ـ وظائف وزارت خارجه.

۱۱ ـ اصلاح مقرری وحقوق ومستمریهای دولتی.

۱۲ ـ محدود نمودن حدود وزراء ـ وزارتخانه‌ها وملایان به قانون شرع.

درخاتمه اعلامیه، مزبور نوشته شده بود: «...اگر همین فصول دوازده گانه مرتب وبموقع اجراء آید دولت ایران در عرض بیست سال از ژاپون می گذرد...»[1]

ولی ورق حوادث طور دیگری برگشت. هنگامی که متحصنین در زاویهٔ مقدسه بودند، عین الدوله تصمیم گرفت آنهارا باقوهٔ قهریه از تحصن خارج کند. او ابتدا امیرخان سردار، برادرزادهٔ خود را حاکم شهر ری کرد. ولی چون او در باطن با مشروطه طلبان

۱ ـ تاریخ بیداری ایرانیان ص ۲۲۸

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بود و اقدام شدیدی نمی‌نمود ، ناچار امیر بهادر با ۲۵۰ سرباز مأمور اخراج متحصنین شد . اتفاقاً روز ۱۴ ذیحجه ۱۳۲۳ (۱۰ ژانویه ۱۹۰۶) شاه درخانهٔ امیر بهادر مهمان بود . مشروطه‌طلبان عده‌ای زن را مأمور کردند که سر راه مظفرالدینشاه شیون کنند و انجمن مخفی بوسیلهٔ یک زن ناشناس نامه‌ای به شخص شاه رسانید که مضمون آن چنین بود:

«... ای کسیکه تاج سلطنت را برسر تو گذارده و عصای سلطنت را بدست تو داده بترس از وقتیکه تاج را از سر تو و عصا را از دستت بگیریم ...[1]» همانروز پیشخدمت خاصه که از طرف «مرکز غیبی» مأموریت داشت به شاه اطلاع داد که مردم بازارها را بسته‌اند و خیال شورش و بلوا را دارند و مظفرالدینشاه از شنیدن این خبر ناراحت شده کالسکهٔ شخصی خود را بزاویهٔ مقدسه فرستاد و متحصنین را به شهر باز گردانید .

پس از خاتمهٔ تحصن نامهاجرت علماء وتجار به قم بعللی که معلوم نیست فعالیتهای «انجمن مخفی» بتدریج کم شد و در واقع منحل گردید. خانم دکتر لمبتن دررسالهٔ خود می‌نویسد :

«...پس از صدور اعلامیه مزبور ، جلسات انجمن مخفی بازهم ادامه پیدا نمود و تصمیم گرفته شد نماینده‌ای در هریك از شهرها و ایالات مملکت انتخاب و منصوب شود تا بتوانند نظریات و منویات اصلاح‌طلبانه انجمن را در بین مردم توسعه دهند.

شکی نیست که فعالیتهای انجمن در بروز انقلاب مشروطیت و آگاهی مردم از علل مفاسد و بدبختی و فساد و جهل و نکبت سهم بسزائی داشته است ...[2]»

انجمن مخفی ثانوی یا انجمن دوم

گروه مخفی دیگری که در اوایل سال ۱۳۲۳ه (۱۹۰۶م) مستقیماً زیر نظر فراماسنها و لژ بیداری ایران بوجود آمد. درتاریخ بیداری ایرانیان بنام «انجمن مخفی ثانوی»

۱ـ تاریخ بیداری ایرانیان ص ۳۰۰ .

۲ـ کتاب جریانات خاورمیانه مقالهٔ انجمنهای سری.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نامیده شده است[۱] .

مؤسس این گروه مخفی آقای سیدمحمد صادق[۲] دومین فرزند شادروان سیدمحمد طباطبائی ، یکی از ارکان مشروطیت ایران است .

بطوریکه گذشت ،مرحوم طباطبائی و فرزند وی سید محمد صادق طباطبائی هر دو عضو لژ بیداری ایران بودند .

وفراماسنهای آن زمان بوجود این دو عنصر برجسته افتخار می‌کردند و حقاً بایستی آنها را از ارکان «انقلاب مشروطیت» و فعالیتهای علنی ومخفی دانست .

ناظم‌الاسلام‌کرمانی‌که ازمریدان‌مرحوم‌سیدمحمد طباطبائی‌بود دربارهٔ عضویت آن‌مرحوم درمجمع فراماسنها می‌نویسد: «... مرحوم‌آقا سید صادق‌وخلف عالیمقامش

۱ــ در یادداشتهای ادیب‌الممالک اشاره به این انجمن و دخالت فراماسنها ورهبری آنها شده است . این یادداشتها از جمله مجموعه اسناد خطی خان ملك ساسانی است که آنرا در اختیار نگارنده نگذاشتند .

۲ــ سیدمحمدصادق‌طباطبائی در۱۲۵۸ش (۱۸۷۹م)درتهران متولد شده در۱۲۶۱ش (۱۸۸۲ م) با بستگانش به‌عتبات عالیات مشرف گردید ده‌سال درسامره بود ودر۱۲۷۲ش (۱۸۹۳م) به تهران مراجعت کردند. علوم‌قدیم وجدید، ادبیات فارسی . حساب و هندسه، جغرافیارا فراگرفت .زبان‌فرانسه، ترکی‌سریانی‌وعبری را محرمانه‌آموخت در ۱۲۷۸ش (۱۸۹۹م) پدرش را تشویق کرد که مدرسه‌ای بنام «مدرسه اسلام» تأسیس کند وهشت سال در رأس این مدرسه بود . در ۱۲۷۹ ش ۱۹۰۰م کارخانه قالیبافی و عباباقی و دو سال بعد هم شرکت منسوجات وطنی را در تهران تأسیس کرد .

در بین ۱۲۷۹ش تا۱۲۸۷ ش ــ (۱۹۰۰ تا ۱۹۰۷م)درجه اجتهاد گرفت. درهمین سال به‌اتفاق پدرش بزاویه مقدس عبدالعظیم و سال بعد به‌قم مهاجرت کرد . در۱۲۸۵ ــ و (۱۹۰۷ م) روزنامهٔ مجلس‌را تأسیس نمود . سال بعد محمد علیشاه او را دستگیر و زندان کرد و با سایر مشروطه طلبان به زندان باغشاه برد و سپس به‌خارج از کشور تبعید شد . پس از عزل محمد علیشاه به ایران آمد و وکیل مجلس شورایملی شد .او حزب «اعتدالیون اجتماعیون» را تشکیل داد. در دورهٔ پنجم از وکالت مجلس مستغنی به‌سفارت ترکیه رفت و پس از سه سال مراجعت کرده در دوره ۱۴ تا ۱۶ وکیل و رئیس مجلس در ۱۳۲۷ رئیس مجلس مؤسسان شد در ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۹ شمسی سناتور انتصابی مجلس سنا بود .

www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آقا میرزا سید محمد را نسبتی بود به‌فراماسون چنانچه از حالات و اقدامات حضرت آقای آقا میرزا سید محمد طباطبائی می‌توان استنباط نمود که این رئیس بزرگ اسلام را چه مسلکی و چه مقصودی در نظر است ...»[۱]

هم او درجای دیگر، در شرح حال مرحوم سید محمد صادق طباطبائی می‌نویسد: «... با اعضاء منتسبین به‌فراماسون مراودت و معاشرت داشته که چون سریست بطریق حدس و ظن و مقاد (یعرف المرء باقرانه) می‌توان گفت که در آن مجمع انسانیت داخل شده و در مسافرت به‌خارجه هم دلیلی است براین احتمال تغییر اخلاق و تبدیل افکار یعنی تکمیل هردو مؤید این حسن ظن خواهد بود در زهد و ورع وتقوی وقدس و حسن سلوك و خوبی رفتار به حدیست که مسلم عندالکل و قولی است که جملگی برآنند...[۲]»

نگارنده در ملاقاتی[۳] که با شادروان سید محمد صادق طباطبائی در حضور فرهادپور مدیر روزنامهٔ آسیای دمکرات نمود، ایشان در باره عضویت خود در لژ فراماسونی ایران گفتند:

«درجریان حوادث مشروطیت مرحوم طباطبائی والدم ومن واردمجمع فراماسونی تهران که بنام «لژ بیداری ایران» بود شدیم. عضویت ما در مجمع مزبور تا چندسال پس از استقرار مشروطیت در ایران ادامه داشت. در این مدت برای حصول آزادی، تأسیس عدالتخانه، تشکیل مجلس شورای‌ملی و بالاخره استقرار مشروطیت آنچه لازمهٔ فداکاری بود بعمل آوردیم. پس از تشکیل مجلس شورای ملی و خلع محمد علیشاه از سلطنت، چون به تدریج احساس شدکه وجود ما درلژ لازم نیست ازشرکت در جلسات خودداری کردیم.»

مرحوم سید محمد صادق طباطبائی سپس دربارهٔ مسافرت خود به‌ایتالیا وشرکت در مجامع فراماسونی رم مطالبی بیان‌کرد و گفت: «وقتی به‌سفرایتالیا رفتم، انتظام

۱ـ تاریخ بیداری ایرانیان ص ۱۲۰
۲ـ ایضاً صفحهٔ ۲۱۱ همین کتاب.
۳ـ روز ۲۱ مهر سال ۱۳۲۹ در خانهٔ شخصی آقای طباطبائی واقع‌در سنگلج.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

السلطنه (داماد معاون‌الدوله) که در آنوقت مستشار سفارت ایران در رم و خودش‌هم ماسن بود ، به‌لژ فراماسنی گراند اوریان رم اطلاع داد که من فرزند لیدر انقلاب مشروطیت ایران و از فراماسنهای تهران هستم که به‌پایتخت ایتالیا مسافرت کرده‌ام . رئیس لژ ماسنی رم به‌افتخارم ضیافتی داد که در آن ۲۰۰ نفر شرکت داشتند و اکثراً ماسن بودند .

در مجلس ضیافت پس از انجام نطقها ، از من پرسیدند که آیا راست است که آخوندزاده و ملا هستم ؟ وقتی جواب مثبت دادم همه تعجب کردند و گفتند چطور ملاها و روساء مذهبی ایران طرفدار حریت و آزادی هستند ، در صورتیکه‌کشیشهای ما مخالف آزادی و ضد ماسن هم هستند ؟ به‌آنها گفتم در بارهٔ‌کشیشهای شما و اینکه آنها مخالف آزادی هستند من اطلاعی ندارم ولی در بارهٔ مذهب اسلام لازم است که توضیحی بشما بدهم :

اساساً اسلام مذهب حریت و آزادی است و وظیفهٔ هر فرد مسلمان رفع ظلم و رفع ظالم است ، ودر این باره اسلام تأکیدات زیادی دارد . بعلاوه در انقلاب برای آزادی و مشروطیت ایران،ملاها همه همصدا بودند و فقط آخر کار یکنفرمخالف شد که آنهم در اثر اختلاف شخصی بود. آنها وقتی فهمیدند که مراجع تقلید و مجتهدین ایران در کارهای سیاسی هم دخالت می‌کنند بیشتر متعجب شده می پرسیدند چطور مذهب شما اجازه شرکت در امورسیاسی واجتماعی به‌شما داده است ؟

من در جواب‌آنها می‌گفتم : اساس فلسفه مذهب اسلام روی خدمت به مردم ، حفظ اصول اجتماعی و شرکت در فعالیتهائی که مبتنی بر حفظ صلح ،آزادی‌واستقلال ممالک مسلمان است می‌باشد و برعکس گوشه‌گیری و انزوا ، تنبلی و سربار اجتماع بودن را گناه میداند .»

سید محمد صادق طباطبائی که در دوران انقلاب مشروطیت یکی از معممین با فضل وترقیخواه بود وشاید نخستین‌معمم ایرانی‌باشد، که‌زبان خارجی می‌دانست ومی‌توانست به‌زبان‌فرانسه‌نامه‌بنویسد.اوموسس‌مدرسه‌وروزنامه‌و ناشرافکارآزادیخواهان‌بود.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پس ازصدور فرمان مشروطیت ،چون انجمن مخفی اولی منحل شده بود ، سید محمد صادق در صدد تشکیل انجمن دیگری برآمد تا کارهای مشروطیت و مجلس شورایملی را کنترل و نظارت کند . این انجمن در نیمهٔ دوم سال ۱۳۲۴ ه (۱۹۰۶م) تشکیل شد و اعضاء آن عبارت بودند از پانزده نفر مفصلةالاسامی زیر :

میرزا کاظم‌خان مستعان‌السلطان ـ شوکت‌الوزراء ـ آقاسید نصرالله اخوی ـ ناظم الاسلام ـ آقا شیخ محمد مازندرانی ولد آخوند ملا عبدالله ـ حاج جلال ممالك ـ نواءالدوله ـ میرزا محمود اصفهانی ـ میرزا حسن‌خان پدر زن شعاع‌السلطنه ـ آقاسید قریش ـ آقا میرزا مهدی پسر بزرگ حاج‌شیخ‌فضل‌اله ـ اسدالله خان سرتیپ قزاقخانه ـ سیف‌اله‌خان سرهنگ قزاقخانه ـ بهاء دفتر .

در بین اینعده چند فراماسن فعال که اسامی آنها در لیست اعضاء لژ بیداری ایران نیز ثبت شده است دیده می‌شود . این عده هفته‌ای دوشب دور هم جمع‌می شدند وهرجلسه‌آنها درخانه یکی ازاعضاء تشکیل‌می‌شد. انجمن‌مزبور نظام‌نامه‌ومرامنامه‌ای برای کارهای اعضاء نوشت . این انجمن تصمیماتی برای مبارزه با شیخ فضل‌الله نوری گرفت ولی چون این اقدام ممکن بود در بین علماء ایجاد اختلاف و شکاف بنماید از اجراء آن خودداری شد .

یکی از اقدامات مهم‌این‌انجمن رخنه دربریگاد قزاق وجلب‌نظرقزاقهاوکوشش عضویت‌آنهادرانجمن‌های مخفی‌وشرکت‌درحوادث‌انقلابی‌بود. اسدالله‌خان‌سرتیپ‌اولین افسر قزاقخانه بود که علناً و بدون وحشت ، تقاضای برقراری «عدل ومساوات‌وقانون» را در قزاق‌خانه نمود .

او در یکی از روزها در حضور عده زیادی از افسران و افراد قزاق اظهارات شدیدی علیه افسران مافوق کرده و گفت :

«... چرا نظام وقزاقخانه عدالت نخواهند ، چرا ساکت باشیم و ببینیم که‌رئیس ما حقوق مارا بخورد وتازیانه‌استبدادرا بسر ما بزند، پس بیائید اتفاق‌کنید اتحادکنید شماهم‌مجلس داشته باشیدکه‌رئیس‌شما نتواند بشماتحکمی‌کند وشمارا بدون جهت با

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ملت طرف کند ... حالا وقت آنست که ماهم مجلس معدلت بخواهیم و خودما نراشریك ملت و هواخواه وطن دانیم پادشاه خود را مقتدر کنیم و خود را دشمن استبداد نمائیم «ماهم چه ضرردارد مجلس معدلت داشته باشیم تا رئیس ما نتوانند بهما ظلمی کنند ...»[۱]

اظهارات اسدالله‌خان سرتیپ دربین افسران قزاقخانه اثر فوق‌العاده کرده ، و افسران را بتدریج دورهم مجتمع ساخت وبه‌عقیده نویسندهٔ بیداری ایرانیان «...عموم قزاق بیدار شدند .[۲]»

خبر اجتماع افسران و افرادقزاق رؤسای قزاقخانه را متوحش کرد . یکروزکه همه افسران احضار شده بودند ، رئیس قزاقخانه اسدالله خان را احضار کرد و دستور توقیف او را داد . سرتیپ اسداله خان به‌حکم توقیفش اعتراض کرده و گفت بایدعلت توقیف و زندان مرا بگوئید ودرغیراینصورت بزندان نمی‌روم .

رئیس‌قزاقخانه ویك افسرروسی به روی اسداله‌خان شمشیر کشیدند،اسداله‌خان خواست باشمشیر با آنها مقابله کند ،افسران ایرانی مانع شدند و به او گفتند تو باید سکوت کنی تا تقصیرت ثابت شود .

دومین روزی که اسداله خان در زندان بود ، اثر بیداری ایران از ماجرای قزاقخانه مطلع شد و شروع به‌اقدام برای آزادی او کرده وآقا سید محمد طباطبائی‌هم که بعد از صدور فرمان مشروطیت نفوذ فوق‌العاده‌ای پیدا کرده بود نامه‌ای به نایب ـ السلطنه‌که وزیر جنگ بود نوشت وعلت توقیف اسداله خان و سایرافسران‌آزادیخواه را خواست . و رسماً گفت که بایستی جلو تعدیات افسران مافوق و بیعدالتی آنها گرفته شود . همینکه این نامه به‌نایب‌السلطنه رسید . فوراً رئیس قزاقخانه را احضارکرده و دستور استخلاص سرتیپ‌اسداله خان و تنظیم قانون محاکمه و مجازات افسران را داد.

همان روز رئیس قزاقخانه . اسداله‌خان را از زندان خارج ساخت و در حضور کلیه رؤسای قزاقخانه عذرخواهی کرد . سپس رؤساء را احضار نمود و آنها نظامنامه مخصوصی نوشتند که قرار شد منبعد برای مجازات افسران « مجلس مشورت نظامی »

۱ـ تاریخ بیداری ایران چاپ دوم ص ۴۹۸ .
۲ـ ایضاً ص ۴۹۹ .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تأسیس کنند .

پس‌ازاینکه نظامنامه مخصوص محاکمات نوشته شد ، بین افسران مشاجره و اختلاف افتاد و در نتیجه این مشاجره «کتابچه قانون» پاره‌گردید ولی یك مرکز غیبی بوسیلهٔ اسدالله‌خان و برادرش اختلافات را مرتفع و با نوشتن نظامنامه و قانونی بین افسران اتحاد و اتفاقی بوجود آورد و با موافقت عمه افسران قزاقخانه موافقت شد که «مجلس نظامی خاصی» در بریگاد قزاق تشکیل شود .[1]

در نیمهٔ سال۱۳۲۴ه (۱۹۰۷م) منحل شد و ازآن به‌بعدفعالیتی

انجمن مخفی دوم نکرد .

بعد از تعطیل انجمن مخفی دوم و سایر انجمنهائی که فراماسنها در تشکیل آن نقش اساسی داشتند ، تا مدتی انجمن مستقلی بوسیلهٔ ماسنها بوجود نیامد و یا نویسنده ازآن اطلاعی ندارد . اما چند انجمن کوچك دیگر که در آنها فراماسنها عضویت داشتند ، فعالیتهای پنهانی و علنی بنفع لژ نشینان می‌کردندکه بطور اختصار از آنها ذکری می‌شود :

۱ـ انجمن غیرت

انجمن غیرت به تحقیق یکی از انجمنهای فرعی فراماسونری ایرانی است . زیرا مدیریت آنرا مرحوم حاج میرزا ابراهیم آقا وکیل تبریز داشت . این شخص که از اعضاء لژ بیداری ایران بود ، انجمن‌غیرت‌را با مرحوم منشی‌زاده‌که نایب دوم انجمن بود و سرتیپ اسدالله خان ابولفتح‌زاده نایب اول و محمد نظرخان مشکوة‌الممالك(صندوقدار لژبیداری ایران) تشکیل داد .

۱ـ عهدنامهٔ بریگاد قزاق روز ۳ رجب ۱۳۲۴ (۲شهریور ۱۲۸۵ ش ـ ۲۵ اوت ۱۹۰۶م) امضاء و منتشر شد که عیناً درکتاب بیداری ایرانیان درج شده « ... تاریخ ۳ رجب ۱۳۲۴ اتفاق و اتحاد تمودیم کمافی‌السابق براستی و درستی بدولت و ملت خدمت و جانفشانی نمائیم چنانکه از ابتدای انعقاد بریگاد هم‌تاکنون خدمات جانفشانه این چاکران براولیاء دولت و ملت مکشوفه و مبرهن است... این اتحادنامه یك سرمشقی است‌که‌برسبیل وصیت‌نامه برای اولاد و اعقاب خود می‌گذاریم بهمین قسم که پدرشان اتحاد داشته‌اند آنها هم این رشته اتحاد را محکم و استوار نمایند .»

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲ـ انجمن سواد اعظم

انجمن سواداعظم یکی از انجمنهائی بوده‌که بنا به‌ادعای حسین نقفی اعزاز[1] بوسیلهٔ دکتر اعلم‌الدوله نقفی درتهران تشکیل‌شد. در سال ۱۳۲۵ ه (۱۹۰۸م) محمدعلیشاه اموال ودارائی دکتر اعلم‌الدوله را ضبط نمودوخودش‌را نیز تحت فشار قرار داد و اعلم‌الدوله چون اوضاع را نامساعد دید ، انجمن (سواد اعظم) را به‌شیخ محمد علی‌نهرانی‌رهبر «انجمن علمی» واگذارنموده و یکماه در منزل شخصی خویش پنهان شد و سپس به‌اروپا رفت .

۳ـ انجمن ایران جوان پاریس

در پاریس عده‌ای از ایرانیان که به‌عضویت ماسنی فرانسه در- آمده بودند انجمن « ایران جوان» را تشکیل دادند .فریدون خان ملکم پسر ملکم‌خان ناظم‌الدوله که در زمان حیات پدر عضو انجمن فراماسونری شرق اعظم پاریس شده بود به‌اتفاق دکتر جلیل خان دبیرالدوله (ندیم‌السلطان) (دبیرانجمن) ،اوراق و قطعنامه‌هائی‌علیه محمد علیشاه نوشت و شخصاً ژلاتین کرده برای جراید اروپا و فرانسه و حتی مشروطه خواهان ایران فرستاد و این کار را مدتی ادامه داد . بطوریکه نوشته شده است که «یلنروزلنین‌که درآنوقت درپاریس بود، به این انجمن‌رفت وازاقدامات‌آزادیخواهان ایران اظهار خوشوقتی‌کرده نزدیك یك ساعت با رئیس انجمن مذاکره‌کرده بود، یکی از هدفهای انجمن جلوگیری از گرفتن قرضه محمد علیشاه به اعتبار جواهر سلطنتی ایران بودکه اعلان‌آن درهمان اوقات درجراید پاریس منتشر شده بود[2].»

انجمن با « ژان ژورس » لیدر مقتول حزب سوسیالیست فرانسه و اولین مدیر روزنامه «اومانیته» همکاری زیادی داشت وحتی اعضای انجمن (ایران جوان)مقالاتی نوشته به « ژان‌ژورس» می‌دادند واو تحت عنوان «بیداری‌آنها و انقلاب ایران» و

۱ـ مجله یادگار صفحهٔ ۲۶ شماره هفتم سال چهارم .

۲ـ مجله یادگار شماره ۷ ص ۲۸

۳ ـ مجلهٔ یادگار شماره ۷ ص ۳۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«در ایران چه می‌گذرد» مقالاتی می‌نوشت و در روزنامهٔ خود انتشار می‌داد.

انحلال انجمنها

پس از فوت مظفرالدین شاه، همینکه محمد علیشاه به سلطنت رسید، بلافاصله در صدد کسب قدرت و تشدید فشار حکومت و سلطنت دیکتاتوری برآمد. ولی یکی از موانع مهم و غیر قابل شکستی که محمد علی شاه با آن مواجه شد وجود انجمن های تهران و ولایات بود.

محمد علی شاه در زمان ولیعهدی و تا واپسین مرگ پدرش هیچگاه تصور نمی‌کرد که روساء انجمنها و یا به اصطلاح خودش «یك مشت رجاله هرج ومرج» بتوانند در مقابل اراده و استبداد او مقاومت کنند.

ولی وقتی برای درهم شکستن قدرت مشروطه خواهان و انحلال انجمنها شروع به کار کرد، فهمید که اشتباه بزرگی کرده است و بهمین جهت ابتدا در صدد برآمد انجمنها را منحل سازد و به قول دکتر ملکزاده «به هر قیمتی که بود شاخ و برگ درخت مشروطیت را ببرد و بال و پر آزادیخواهان را بکند تا مشروطه بدون حامی و نگهبان شده ضعیف و ناتوان گردد و به خودی خود از میان برود این بود که از برای این منظور هرروز نیرنگی روی کار می‌آورد و دامی تازه می‌گسترد ...»

ولی از طرفی عدهٔ انجمنها که تعداد آنها را تا ۲۸۰ هم نوشته‌اند، او را به تفکر وامیداشت. به خصوص که بعضی از اعضاء این انجمنها چون اسیران از بند رهائی یافته بی‌اختیار حرکاتی می‌کردند که با موازین عقل و احتیاط وفق نمی‌داد و اعضاء انجمن که اکثرشان از مردمان ستمدیده و رنج کشیده بودند دری پرشور و دلی سوخته داشتند و از اصول مشروطیت و وظائف افراد مردم در کشور مشروطه و حقوق و حدود قانون کاملا آگاه نبودند خودسرانه در کارهای وزارتخانه‌ها و هیئت حاکمه مداخله می‌کردند و بهانه‌هائی به دست محمد علیشاه می‌دادند که مناسب نبود. معهذا این اقدامات انجمنها تا حدی کار ادارات دولتی را فلج کرده بود. مثلا همینکه تلگرافی از یکی شهرستانها مبنی بر شکایت از حاکم یا مأمور مالیه بیکی از آنها می‌رسید،

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

روساء آن انجمن جلسه عمومی باشرکت چند انجمن دیگر تشکیل داده و دسته جمعی بطرف مجلس یا وزارتخانه مزبور حرکت می‌کردند.

گاهی اوقات اعضاء انجمنها مستقیماً بالای سر مأمور دولتی که از او شکایت شده بود رفته با تهدید به اسلحه و زور او را منفصل و یا مطیع خود می‌نمودند.

این رفتار انجمنها و شیوهٔ کار خودسرانه آنها، بهانه به دست محمد علیشاه داده بود و هروقت یکی از سران مشروطه و یا وکلای مجلس را ملاقات می‌کرد، بنای سخنگیری از انجمنها را می‌گذارد و آنها را هرج و مرج طلب و آشوبگر می‌خواند و انحلال انجمنها را برای نظم عمومی لازم می‌دانست، و حتی چندبار مستقیماً از مجلس محدود کردن کار آنها را خواست.

چندین ماه قبل از به توپ بستن مجلس شورایملی، محمد علیشاه به وسیلهٔ وزرای مجلس پیغام داد که انجمنها موجب اغتشاش شده‌اند و مانع اجراء اوامر دولت‌اند. درگاه مجلس آنها را حامی مشروطیت تصور می‌کند باید بداند که حافظ مشروطیت و حقوق ملت خود من هستم نه این جماعت و نه این یک مشت رجاله هرج و مرج طلب که بنام انجمن گرد هم جمع شده وموجب اختلال شده‌اند.

محمد علیشاه از انحلال انجمنها دو نتیجه می‌گرفت، یکی از بین بردن قدرت مشروطیت و مشروطه خواهان و دیگری ایجاد نفاق بین مردمی که صادقانه در انجمنها فعالیت می‌کردند با مشروطه طلبان و مجلسیان.

ولی مجلسیان و رهبران مشروطیت که از نقشهٔ شیطانی وی آگاهی داشتند با مشورت (مرکز غیبی) و فراماسنهائی که در انجمنها رخنه کرده بودند، به او جواب دادند که مطابق نص صریح قانون اساسی اجتماعات در مملکت مشروطه آزاد است و مجلس نمی‌تواند قانوناً اجتماعات ملت را منحل و از فعالیت آنها جلوگیری کند.[۱]

انجمن مرکزی

محمد علیشاه گرچه موفق به انحلال انجمن‌ها و یامحدود کردن اعمال و افعال کارگردانان آنها نشد ولی با اعزام عده‌ای از همدستان خود (که همگی لباس مشروطه خواهی به تن

۱ ـ تاریخ مشروطیت ایران ج ۳ ص ۸۲.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

داشتند) بداخل انجمنها موفق شد بنام تشکیل «انجمن مرکزی» تا اندازه‌ای ازفعالیت آنها بکاهد. در یکی از شب‌نامه‌ها که شاید به وسیلهٔ فراماسونها منتشر شده، تقویت این انجمن‌ها به آزادیخواهان توصیه شده. به همین سبب شهرت دارد که تشکیل «انجمن مرکزی» یکی از نقشه‌های سازمان فراماسنی ایران برای ادارهٔ این نیروی عظیم در پایتخت بوده. زیرا در اواخر حکومت محمدعلیشاه، فراماسنها در اتحادیه طلاب، انجمن آذربایجان، انجمن مظفری، انجمن برادران دروازه قزوین که چندین هزار عضو داشت نفوذ کامل داشتند در سایر انجمنها گرچه چند نفری طرفدار ماسنها بود ولی اکثریت از بی‌طرفها و (اسیران از بند رسته) تشکیل می‌شد. اما به تدریج کار انجمنهای ملی حتی عرصه را برکارگردانان پشت پرده مشروطیت نیز تنگ کرد، بطوریکه دکترملکزاده ناچار به اعتراف شده می‌نویسد: «... هر گاه امر مهمی در یکی از ولایات پیش می‌آمد و یا خودسری ازطرف مستبدین و دولتیان دیده‌میشدهمگی راه بهارستان را پیش گرفته و درآنجا جمع می‌شدندو نطقهای آتشین و بیانات انقلابی و فریادهای تهدید آمیز اجرای قانون و محدود کردن خودسری زمامداران را تقاضا می‌کردند.

یکی از معایب انجمنها این بودکه چون به وظایف خود درکشور مشروطه آگاه نبودند در کارهای قوهٔ مجریه مداخله می‌کردند و نمایندگانی به وزارتخانه‌ها وادارات دولتی فرستاده توضیحات می‌خواستند و تاحدی کارها را مشکل کرده بودند ...»[1]

بهمین جهت ومنظور بودکه به قول ملکزاده «... پس ازچندی قائدین ملت تصمیم گرفتند که انجمنی از نمایندگان کلیه انجمنهای تهران بنام (انجمن مرکزی) تشکیل نمایند و انجمنها نظریات اصلاح طلبانهٔ خود را به انجمن مرکزی پیشنهاد کنند...»[2]

مستبدین وطرفداران محمدعلی شاه که خود تعدادی انجمن ساخته بودند بلافاصله وارد معرکه شدند و خود را داخل انجمن مرکزی کردند «... عدهٔ زیادی ازمستبدین

---

۱ ـ تاریخ مشروطیت ایران جلد دوم ـ ص ۲۰۷

۲ ـ ایضاً ص ۲۰۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و درباریان که لباس مشروطیت در برکردند وارد این انجمنها شدند وخیانتها کردند...»[۱]

ارشدالدوله که مردی فعال وجسور بود و در باطن با دربار یان و مستبدین همکاری می‌کرد، به حدی خود را طرفدار مشروطیت نشان می‌داد و اظهار علاقمندی به آزادی وعدالت می‌کرد که به عضویت انجمن مرکزی و سپس بریاست انجمن انتخاب شد واز راه نفوذی که میان مشروطه طلبان پیدا کرده بود و آمیزشی که با رهبران ملت داشت صدمات جبران ناپذیری بحکومت ملی واردآورد وعامل مهم انهدام مشروطیت شد.

انجمن مرکزی و سایر انجمنها پس از خلع محمد علی شاه به تدریج از بین رفت و تنها انجمن فراماسنها باقی‌ماند که‌از پشت پرده مجلس رااداره می‌کرد وباارادهٔ لیدرهای احزاب که جانشین (انجمنها) شده بودند به‌کار خود ادامه می‌داد.

www.tabarestan.info
تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

۱ ـ تاریخ مشروطیت ایران جلد دوم ص ۳۰۸

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل نوزدهم

اتابك و فراماسونها

میرزا علی‌اصغرخان امین‌السلطان در لباس صدارت

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ارتباط قتل اتابك با فراماسنهای ایران

مستبد یا اصلاح طلب

یکی از مردان سیاسی ایران که احتمال دارد به دستور لژ فراماسونری به قتل رسیده باشد، میرزا علی اصغر خان اتابك «امین السلطان» است.

اتابك یکی از سیاستمداران باهوش و شاید هم وطن پرستی بود، که در نیمهٔ دوم قرن نوزدهم و ده سال اول قرن بیستم میلادی حکومت مطلقه می‌کرد. در آن ایام در رأس مقامات حکومتی ایران و دربار سلطنتی دو دستهٔ مشخص و متمایز «روس‌مآب» و «انگلیس مآب» قرار داشتند.

چون اغلب اقداماتی که اتابك به اعتقاد خودش برای سعادت مردم ایران می‌کرد، به منافع انگلیسیها صدمه می‌زد، سفارت انگلیس او را روس مآب قلمداد می‌نمود و در دوران آخر حکومتش که به «ولاسف» وزیر مختار روس اختلاف پیدا کرد[1]، روسها او را انگلوفیل می‌دانستند و درباریان حریص و طماع قاجار او را دشمن «شاه و درباریان و شاهزادگان» محسوب می‌کردند.

دشمنی علنی او با میرزا ملکم‌خان رئیس فراموشخانهٔ ایران تا قبل از سفرش بدور دنیا و احتمالا عضویت او در لژ فراماسنی آلمان و همچنین تنفری که او از ناصرالملك قراگوزلو «گراند ماستر» فراماسن ایرانی داشت با ستیزه جوئی و دشمنی علنی که با سید حسن تقی‌زاده و سایر فراماسنهای ایرانی عضو لژ بیداری ایران نشان می‌داد، سبب شد تا سرانجام فراماسنهای ایرانی فرمان قتل او را صادر کنند و «کمیتهٔ مدهشه» آنرا اجرا کند. اتابك که در دوران طولانی حکومتش متوجه تحریکات دائمی فراماسنهای ایرانی و بستگی نزدیك آنها با انگلیسیها شده بود، در سفری که به اروپا کرد، در آلمان بنا به توصیهٔ میرزا ملکم خان و حاج مخبرالسلطنه هدایت در شهر (کارلس‌باد) بعضویت لژ فراماسنی درآمد[2].

---

۱ ـ اسناد وزارت خارجه انگلستان مجلد ۶۶۶ر ۶۰ نامه ۲۵ سپتامبر ۱۹۰۳.

۲ ـ عضویت اتابك فقط بنا به ادعا و نوشته باقیمانده عون الممالك است وهیچگونه سندی در دست نیست. عون الممالك معتقد است که خود او هم از جمله اعضاء جامع آدمیت شد. گرچه در بین اسناد موجود، قسم نامه عضویت او بدست نیامد، ولی در وقف نامه از خویشان او در دست است که عیناً گراور شده.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با اینحال فراماسونهای ایرانی که با لژهای آلمان ارتباط نداشتند، عضویت او را نادیده گرفتند و به (کمیتهٔ دهشت) یا (کمیتهٔ مدهشه) که برای قتل مخالفین خود بوجود آورده بودند، فرمان قتل اورا صادر کردند. دشمنی اتابك با انگلیسیها در سالهای اول زمامداریش و نزدیك شدن او با روسها، پس از حادثه لغو انحصار تنباکو و مطالبهٔ پانصدهزار لیره بعنوان خسارت از کمپانی انحصار توتون و تنباکوی ایران بیشتر شده و موجبات قتل او را فراهم آورد.

مطالبهٔ پانصد هزار لیره خسارت از طرف انگلیسیها، شاه و صدراعظم را مجبور کرد که در مقابل به وثیقه گذاشتن گمرکات جنوب مبلغ مورد ادعای کمپانی را با سود شش درصد از بانك شاهی قرض کنند و به کمپانی مذکور بپردازند. این حادثه تنفر شاه و اتابك را از انگلیسیها بیشتر کرد و آنها را به روسها نزدیك ساخت.

تا ناصرالدین شاه زنده بود و میرزا علی اصغر خان به کرسی صدارت عظمی تکیه داشت، مناسبات ایران با انگلیسیها باطناً بسیار بد بود. و با تجربیات تلخی که ناصرالدین شاه در دورهٔ سلطنت طولانی خود از سیاستهای خارجی نسبت به ایران داشت، ظاهراً روابطش را با انگلیسیها حسنه جلوه می‌داد. ولی بعد از حادثهٔ رژی، گاهی شاه و صدر اعظم علناً با انگلیسیها مخالفت می‌کردند. حادثهٔ تنباکو اولیای امور انگلستان را مطمئن کرد که نمی‌توانند دربار را از وجود طرفداران روس پاك کنند و عوامل خود را بجای آنها بگمارند. بهمین جهت فکر از بین بردن ناصرالدین شاه پیدا شد تا جائیکه سید جمال‌الدین اسدآبادی مؤسس لژهای فراماسونری در ایران و مصر و عضو لژهای انگلیسی همه‌جا می‌گفت: «باید ریشهٔ فساد از بین برود» و صریحاً نیز دستور قتل میرزا رضا کرمانی داد. در ایران هم تقی‌زاده او را «خائن‌السلطان» لقب داده بود[1].

ناصرالدین شاه روز ۲۷ ذیقعده ۱۳۱۳ (۱ مه ۱۸۹۶) به قتل رسید و به‌جای

---

۱ ـ مذاکرات مجلس اول

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

او مظفرالدین‌شاه علیل و ضعیف‌النفس پادشاه ایران شد.

باخاتمه سلطنت مطلقهٔ پنجاه سالهٔ ناصرالدین شاه، سفارت انگلیس سعی کرد خود را دوست وحامی مظفرالدین‌شاه معرفی نماید و به‌این‌حساب بانک شاهی به‌مظفرالدینشاه‌مبلغ کلانی وام‌داد. علاوه‌براین نیروی‌دریائی انگلیس یک‌کشتی حامل اسلحه را در خلیج‌فارس‌توقیف نمود و مهمات آن رابحاکم‌ایران در بوشهر تحویل داد. در مقابل‌این مساعدت‌هامقامات انگلیسی به‌شاه قاجار فشار آوردند تاتابک را معزول‌کند. شاه‌سرانجام به خواهش سفیرانگلیس وپس از ۱۵ سال، صدراعظم را معزول و او را به قم تبعید کرد. اتابک که بعد از قتل ناصرالدین شاه بیشتر جانب انگلیسیها را می‌گرفت و از دشمنی با آنها خودداری می‌کرد، هیجده ماه در قم و در حرم مطهر حضرت معصومه علیهاسلام بدعاگوئی مشغول بود ودراین مدت همواره‌می‌گفت: «کسی‌جز من نمی‌تواند ایران را اداره‌کند» وهمیشه‌منتظر فرمان «احضار» بود و سرانجام نیز مظفرالدین شاه او را احضار نمود.

بازگشت اوبپایتخت باجلال وشکوه خاصی صورت‌گرفت و صدراعظم‌نخستین قدمی که برداشت، طرد سه‌تن از افراد مؤثر سیاسی سیاست انگلستان و سازمان فراماسونری ایران از دربار بود. او قوام‌الدوله، ناصرالملک، علاءالملک را که در لژ فراماسونری‌میرزا محسن‌خان مشیرالدوله عضویت داشتند[1] از تهران‌خارج کرد[2]. و ترتیباتی داد که برای حقوق درباریان‌ومخارج سفر شاه به اروپا پول تهیه کنند. و به این‌حساب در سال ۱۳۱۵ ه (۱۸۹۸) سه نفر بلژیکی برای‌گمرک ایران استخدام کرد. چون شاه برای سفر به اروپا بی‌تابی می‌کرد، محرمانه با

---

۱ ـ مجموعهٔ اسناد وزارت خارجه انگلستان مجلد۶۳۷ر۶۰

۲ ـ دانشمند فقید محمود محمود می‌نویسد: «میرزا علی اصغر خان یا بدخواهان‌خود معاملهٔ بسیار بدی‌کرد. تمام آنهارا از اطراف شاه پراکنده نمود و هریکی را بطرفی‌فرستاد. فرمانفرما راکه‌بیش از هرکس حرارت داشت به بغداد تبعید کرد. میرزا محمدعلیخان‌قوام‌الدوله را به خراسان‌فرستاد. ناصرالملک را بنام حکومت به کردستان روانه کرد وعلاءالملک را به‌کرمان ... (صفحهٔ ۱۶۴۸ جلدششم تاریخ روابط سیاسی ایران با انگلیس.)

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

روسها وارد مذاکره‌شده و بیست و دو ملیون منات طلا از آنها قرض کرد. گرچه انگلیسیها در آنموقع گرفتار جنگهای آفریقا بودند و توجهی به تحریکات در ایران نداشتند، معذلك نگران رقیب دیرینهٔ خود بودند و اقدامات اتابك رازیر نظر داشتند. سر والنین چرول می‌نویسد: «... من باید با ترس و لرز اعتراف کنم که رقابت روسها تفوق تجارتی ما را که مدتها بازار ایران را دردست داشتیم از کف انگلیسی‌ها ربوده بود...»[1]

روابط اتابك با انگلیسی‌ها در سال ۱۳۱۷ ه (۱۹۰۰ م) به منتهی درجهٔ نیرگی رسید زیرا اتابك موفق شده‌بود موجبات احضار «سرمار تیمر دوراند»سفیر انگلیس در تهران را به لندن فراهم‌آورد و چنان قیافهٔ جدی بگیردکه روابطش با جانشین وی نیز خوب نشود. بر اثر این اقدامات دولت انگلستان جانشین «مارتیمر» را نیز به لندن فراخواند و «سر آرتورهاردینگ» دیپلمات ورزیده و باهوش‌خویش را به تهران فرستاد.[2] هاردینگ روابطش با اتابك خیلی صمیمانه بود تا جائیکه موفق شد امتیاز نفت خوزستان را در سال ۱۹۰۱ م (۱۳۱۹ ه) برای دارسی بگیرد.

اتابك بادادن این امتیاز تصور می‌کرد، انگلیسیها از او راضی شده‌اند واز حمایت عوامل خوددر ایران دست‌می‌کشند ولی تحریکات علنی ومخفی انگلیسیها و عمال آنها همچنان ادامه داشت. اتابك تا سال ۱۳۲۱ ه (۱۹۰۳ م) در مقابل دسایس داخلی وشیاطین خارجی مقاومت‌کرد. ولی قتل ناگهانی حکیم‌الملك‌استاد فراماسونری در رشت، مظفرالدین شاه را به وحشت انداخت، بطوریکه مجبور شد او را عزل کند.

حسین‌اغراز ثقفی در مقاله‌ای‌که در بارهٔ تاریخ‌مشروطیت نوشته، می‌نویسد:

---

۱ ـ کتاب مسئلهٔ آسیا ص ۶۶

۲ ـ هاردینگ برخلاف همکاران سابقش با اتابك رابطهٔ بسیار صمیمانه بر قرار کرده با او بریج بازی می‌کرد. آزادانه در بارهٔ همه‌چیز صحبت می‌نمود و حتی از سفرای پیشین و اشتباهات آنها بدون پروا بدگوئی می‌کرد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

« اتابك مدرکی به‌مظفرالدین شاه نشان دادکه ثابت می‌کرد حکیم‌الملك به‌تحریك انگلیسیها علیه شاه اقداماتی می‌کند و چون عضو مؤثر فراماسونری بود و در این مؤسسه نفوذ داشت تحریکاتش مؤثر و خطرناك بود. اتابك شاه را متقاعد کرد که اورا بکشند. حکیم‌الملك و نوکرش پس‌ازارائهٔ این شاهددرمدت دوساعت‌کشته[۱] شدند. محمود محمود نیزدراین‌باره می‌نویسد: « ... دراوایل ماه سپتامبر ۱۹۰۷ م (۱۳۲۵ ه) دررشت‌حکیم‌الملك و نوکرمعتمد او در عرض چند ساعت با یك‌وضع عجیبی که ایجاد سوء ظن می‌کرد فوت کردند و بعد از دو هفتهٔ دیگر اتابك نیز معزول و تبعیدگردید. او نه تنها از پایتخت بلکه‌از قلمرو شاهنشاه اخراج شد»[۲] سیاست تحبیب هاردینگ از اتابك آنقدر پیشرفت کرده بود که این شخص بعداز عزل از صدارت هم او را رها نکرد. در حالیکه در مدت هیجده ماهی که اتابك درگذشته در قم تبعید بود، سفیر انگلیس حتی یکبار هم بدیدنش نرفت. ولی هاردینگ او را فراموش نمی‌کرد تا جائیکه اتابك با سفیر مملکتی که همیشه او دشمن بود در بارهٔ رفتن به مصر و مطالعه دربارهٔ مشکلات این‌کشور وملاقات لرد «کرومر» مشورت می‌نمود. هاردینگ شخصاً می‌نویسد: «اتابك» از اینکه استعفایش پذیرفته شده بود خوشحال است و می‌خواهد به وین برود که یکی از پسرهایش که درآنجا درس می‌خواند ببیند واز آنجا به مصر برودو با لردکرومر آشنائی پیداکندو دراین خصوص‌مطالعه‌کند که بچه وسیله‌ای لرد کرومر توانسته وضع مالی مصر را از ورشکستگی کامل نجات دهد و آنرا احیاء کند.»[۳]

او درگزارش ۲۵ سپتامبر ۱۹۰۳ مطلب قابل تعمقی را بیان می‌کند: « از نقطه نظر ما [انگلستان] سقوط اتابك رویهم رفته باعث تأسف نیست. هرچند که در عالم واقعیت و حقیقت آنقدرها هم که معمولا تصور می‌رود او با انگلستان مخالفت‌نمی‌کند. بلکه از یکطرف بر اثراختلاف او با ولاسف (وزیرمختارروس)

۱ ـ نسخهٔ خطی کتابخانهٔ تقی.

۲ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران وانگلیس ص ۱۶۸۹

۳ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد۶۶۶ر F.O. ۶۰ گزارش ۱۷ سپتامبر ۱۹۰۳

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و از طرف دیگر برای اینکه خلاف این عقیدهٔ عمومی را ثابت کند که اوطرفدار روس نیست دراین ماههای اخیر او بیشتر بطرف ما [انگلستان] گرائیده است»[1] هاردینگ در گزارش رسمی که به وزارت خارجهٔ انگلستان فرستاده، بی طرفی اتابك را می‌ستاید ولی درکتاب «دیپلمات در شرق» در بارهٔ گناه نابخشودنی اتابك و اخراج رئیس فراماسنها از تهران می‌نویسد: «... متفرق کردن طرفداران جدی انگلیس از دربار یکی از گناهان اتابك به شمار می‌رفت مخصوصاً ناصرالملك که ادارهٔ محفل فراماسنها هم با او بود و درجهٔ گراند ماستری داشت ... شاه تصمیم گرفت اتابك را معزول کند. اورا احضارکرد، پس ازصرف یك فنجان قهوه (خالی از خطر) و تشکر از خدمات او باکمال نزاکت، صلاح اندیشی کرد، که یك چندی استراحت کند و به مسافرت برود و دریك محیط آرام و بی سروصدا اقامت کند...»[2] سرانجام میرزا علی اصغرخان همراه حاجبی‌الدوله مخبرالسلطنه هدایت عضو لژ فراماسونری ایران[3] به خارج از کشور سفر کرد. ابتدا به ژاپن رفت، سپس به تشویق مخبرالسلطنه برای قبول عضویت فراماسونری بشهر کارلسباد عزیمت نمود. در آنجا میرزا ملکم خان رئیس فراموشخانه و مؤثرترین فراماسن ایرانی از در صلح

---

۱ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد ۶۶۶ر۶۰ گزارش ۲۵ سپتامبر ۱۹۰۳

«From our own point of view the Fall of Atabek is of course not altogether to be regretted · for though he Was in reality much less unfriendly to England than Was commonly supposed, and had partly owing to personal friction with M. Vlassoff · and partly from a desire to disprove the popular belief that he was the slave of Russia · been drawing steadily nearer to us during the last few months.»

2 ـ one prominent persian statesman · the anglophile Neaerulmulk · had been initiated at oxford and might Ithink have made a good Beginnina as grand Master ـ p.77. A Diplomatistin the East.

۳ ـ رجوع شود به فصل یازدهم همین کتاب

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.bahaeeyan.info

tarikhema.org

درآمده و با واسطهٔ حاج مخبرالسلطنه طرفین تعهد کردند که دشمنیهای دیرینه را فراموش کنندو میرزاعلی اصغر خان با تشویق ملکم و هدایت عضولژفراماسنی آلمان شد. عون‌الممالک که محرر اظهارات اتابك بوده، درخاطراتش می‌نویسد: «... درفرنگ گردش کردم. درمسافرتهای سابق در ملازمت سلاطین باآنکه‌همه نوع استراحت و سیاحتها برای‌من موجود بود ولی‌آزاد نبودم، تمام بطور رسمی دولتی بوده است. این سفر به‌اختیار خود وبه‌آزادی سیاحت‌کردم. درواقع دیدم تا حال همه را خبط وخطا می‌کردم، تکلیف من نه این بود که رفتار می‌نمودیم و تکلیف مردم ایران نه‌آن بودکه درتحت قید اطاعت من‌بودند. چندی دراین‌بین‌ها تشرف خدمت مردم بزرگ دنیارا حاصل کردم، گاهی درکارخانجات [فراماسنهای ایرانی‌محافل‌ولژهای ماسنی‌راکارخانه ترجمه‌کرده‌اند] به‌اصلاح‌امورتمام‌کرهٔ‌ارض واصلاح‌وجود می‌پرداختم، تمام‌دول‌را سیاحت‌کردم، مسافرت‌زیارت بیت‌الله‌الحرام بسرافتاد. در موقعش رفتم، چندی در آن اماکن مقدسه بسر بردم به‌شرف حج‌نائل آمدم درمراجعت پایم دردی داشت‌که خیال «کارلس‌باد»کردم ...»[1]

چگونه فراماسن شدم

میرزا علی اصغرخان سپس جریان ورود به کارلس‌باد را شرح داده می‌گوید: «... به‌ژاپن رفته دولت وملت وسلطنت ژاپن را تماشاکردم. حالم دگرگون شد، دیدم خودم راکه به هیچوجه من علی اصغر یکسال‌قبل نیستم. ازملك ژاپن بحال انقلاب برای کارلس باد حرکت کردم. به اشاره عقل وعلم ایران پرنس ملکم خان راهی می‌رفتم‌که تا رسیدم به‌کارلس باد. چون اشخاصی‌که در تمام‌کره ارض خود را اول عقل‌می‌دانند ودرتمام‌سال مشغول کاروخدمت به تمام بنی بشرهستند اعم ازاینکه هند باشند یا سند، اروپ باشند یاآسیا یا آمریکا یا آفریقا، کلیه‌آنها نقشه‌مدار زندگی بنی‌نوع بشررا می‌کشند. این اشخاص سالی‌یکمرتبه به عنوان رفع‌خستگی مغزودماغ خود، دراین مکان برسم واسم‌گردش واستراحت جمع می‌شوند،منجمله

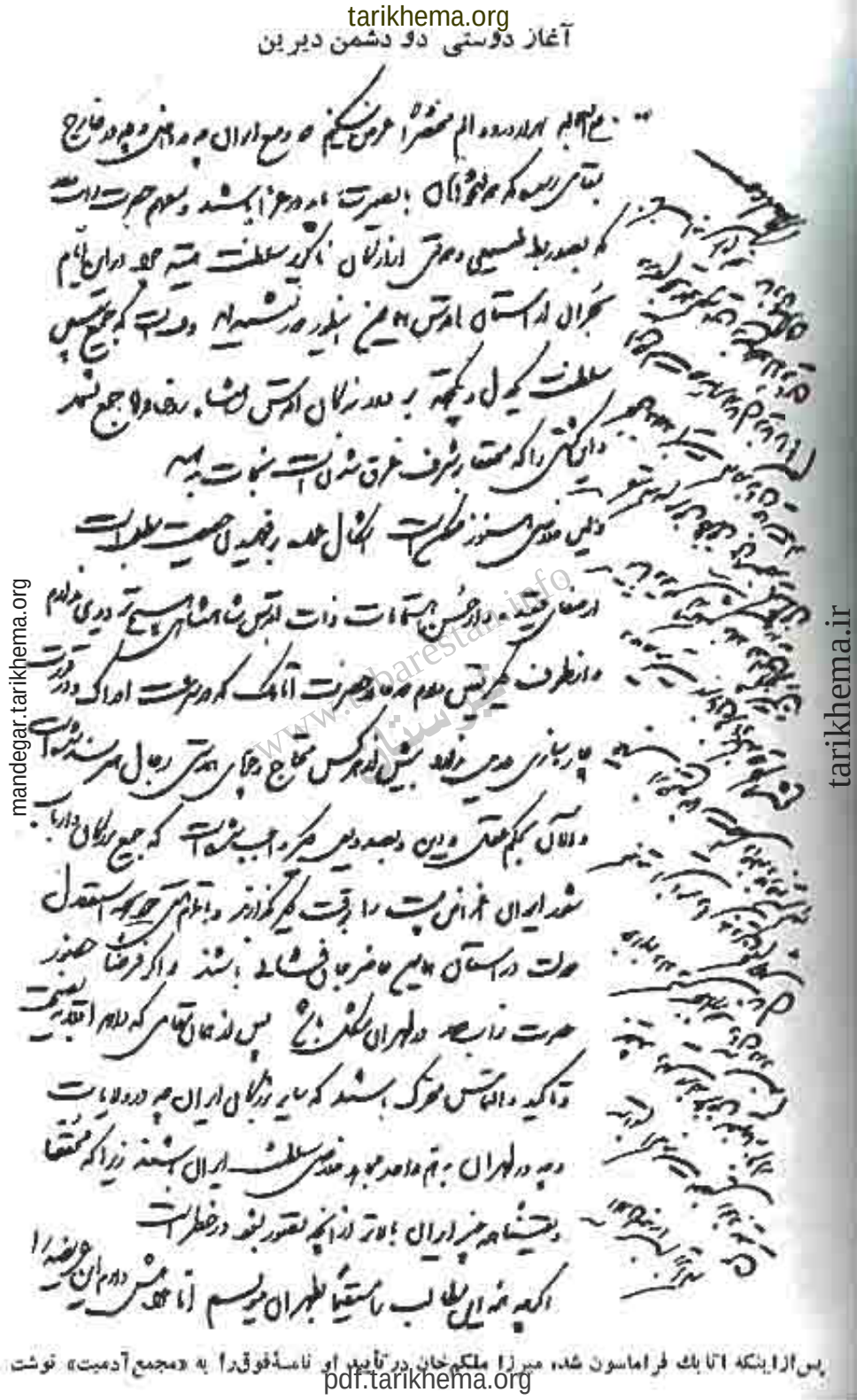
---

۱ ـ دفترچهٔ خاطرات عون‌الممالک سال ۱۳۲۶ه.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پس از اینکه آقا بابک فراماسون شد، میرزا ملکم‌خان در تأیید او نامهٔ فوق را به «مجمع آدمیت» نوشت

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این موقع هم همان موقع بود. یکی از آن بزرگان دنیا پرنس ملکم بود. چند نفر دیگر را در مسافرتهای سابق خود دیده بودم و شناسائی و آشنائی هم داشتم می‌شناختم، ولی نه به این اسم ومعنی. بعضی را به اسم ورسم وزارت فلان دولت بعضی را به حکیمی فلان ملت، بعضی‌را به حکمیت فلان مملکت می‌دیدم. دیدار این مسافرت وامروزم خبرهای دیگری نشان داده است‌که درمخیله من بلکه در مخیلهٔ تمام ایرانی خطور نمی‌کرد. زیرا ایرانی‌کجا، نقشهٔ امور بشری‌کجا؟ اعتقاد ما ایرانیها این است امروزم بگذرد فردا لاحول ولاقوةالا بالله، یا من ازسیلاب وآتش بگذرم برادرم وپدرم به درك. عالمی دیگرسیر کردم‌که به‌گفتار نمی‌گنجد، عالمی وجدانی وتحقیقی ورأی‌العینی‌آنهم برای علمای فن. بهرحال در این مکان مرا دربوته‌آهن‌گدازی‌گداختند وآنچه می‌بایست ازنوساختند. به عبارت‌آخری آدم‌کردند وبه من‌گفتند: رسدآدمی به جائی‌که به جزخدا نبیند.

این رفتار وگفتاروسیاحت برای من واقع شد، در سال ۱۳۲۲ هجری نبوی [۱۹۰۴] در این ایام شهرت غوغای ایران ومشروطیت ایران منتشر به عالم شد، این مردم ومجمع در «کارلس باد» بی‌طرف با تمام کره ارض هستند. بلکه بعضی هستند که هیچ نمی‌دانند ایرانی در دنیا هست یا نه. فقط موافق نقشه عالم شش سمت یا هشت سمت‌کره ارض را می‌بینند ...»[1]

فراماسنها اتابك را مجبور به عزیمت به ایران کردند

دربارهٔ عزیمت به ایران و مأموریتی‌که فراماسنهای کارلس باد به‌اودادند عون‌الممالك نوشت: «چون‌ایران‌یکی‌از نقاط عالم است وواجب می‌دانندکه‌آن مردان بزرگ دنیا که تمام بشررا تربیت‌نمایند وفهمیدندکه من‌مدتی‌درایران‌صدارت و سلطنت‌داشتم‌گفتندتوباید‌به‌ایران‌بروی. ازقضا دراین‌موقع‌از ایران‌احضارم‌فرموده‌بودند. یکی‌دومرتبه‌پیغام‌دادندجواب‌دادم، کتبی‌نوشتند جواب دادم مصادف شد بااین حکایت، ملزم‌کردندکه برو به‌ایران وایجاد قانون عدل باید

۱ـ دفترچهٔ خاطرات عون‌الممالك سال ۱۳۲۵.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

میرزا علی‌اصغرخان اتابک در لباس عربی در سفر زیارت خانهٔ خدا

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

بکنی اجرای این قانون باید بدست تو باشد، مأمور و محکوم کردند. حرکت کردم، آمدم، رسیدم به انزلی. آن از دحام جلوگیری از من شد.[1] اگر من خیال کجی داشتم آن هنگامه را که دیدم برمی‌گشتم ولی چون مأموریتی داشتم آن حرکات وحشیانه را باکی نکرده وقعی نگذاشتم ...»[2]

ورود اتابك به ایران

بازگشت میرزا علی اصغر خان به ایران مصادف با ابراز نظریات مختلفی دربارهٔ اوشد. درباریان و محمد علیشاه تصور میکردند، که بوسیله میرزا علی اصغرخان خواهند توانست بساط فراماسونها ومشروطه خواهان را برانداز ند وباردیگر سلطنت مطلقه برقرار کنند. فراماسنهای ایران هم که از افکار جدید او بی‌اطلاع بودند بنای مخالفت با او راگذاردند. اتابك با وجودیکه از افکار عمومی اطلاع داشت و می‌دانست که هنوز اثر تبلیغات انگلیسیها بجاست، در بدو ورود خویش ابراز نگرانی کرد و، به غلامحسین خان صاحب اختیار که به دستور شاه به استقبالش رفته بود گفت: «... مارا برای کشتن از فرنگ احضار کرده‌اند ...»[3]

بهر حال در اولین ملاقاتی که اتابك با محمدعلیشاه کرد از نیات حقیقی او مطلع شده وشاه به او گفت:

«... من با توسوای عمل سلطنتی آشنائی ودوستی وسابقه داشتم ودارم وامروز تورا برای معاونت خود می‌خواهم، باید با من همدست شده برای رفع معایب امورات نقشه کشیده، کار بکنی. توغیرتت قبول می‌کند من ذلیل زبون وعلاف وبقال ایران و تهران باشم؟ آخر من سلطانم، نه اینکه اطاعت هر ... بکنم ...» میرزا علی اصغرخان جوابداد: «من علی اصغر دوسال یا ده سال قبل نیستم، قلب ماهیت

---

۱ ـ هنگام ورود اتابك به انزلی عده‌ای از آزادیخواهان ومشروطه‌خواهان درجلوبندر ازدحام کرده علیه او تظاهرات نمودند. آنها میخواستند ویرا به روسیه برگردانند ولی حاکم گیلان اورا به تهران حرکت داد.

۲ ـ خاطرات عون‌الممالك سال ۱۳۲۳

۳ـ شماره ٤ سال ۳ ص ٤۹ مجله یادگار مقاله «غلطهای مشهور تاریخی»

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در این مسافرتم شد ، من جز خیر و آبادی مملکت نفع ندارم»[1] و چون متوجه شد این اظهارات آهن سرد کوبیدن است از صدارت مستعفی شد . ولی محمدعلیشاه موافقت نکرد و فقط نظریات اورا در اداره دسته جمعی مملکت قبول نمود.

اتابك هشت نفررا بعنوان وزیر انتخاب کرده آنها را بشاه معرفی نمود.[2] محمد علی میرزا همهٔ آنها را پسندیده وصدراعظم نیز پس از آنکه همه را دسته جمعی در صاحبقرانیه سوگند داد به مجلس معرفی کرد . وی تصورمی‌کرد. که به این ترتیب می‌تواند ، شاه را وادار بهمراهی با مشروطیت سازد ولی مخالفین او منجمله نایب‌السلطنه شروع به تحریك علیه وی کردند و حتی به‌محمدعلیشاه اطلاع دادندکه مشروطه خواهان زنجیر طلائی ساخته‌اندکه بگردن‌او انداخته وویرا درخیابانها بگردانند.

انگلیسی‌هاکه مراقب‌کوچکترین اعمال اتابك بودند ، با امیال او هیچگاه

۱ـ شماره ٤ سال ۳ ص ٤۹ مجله یادگار مقاله «غلطهای مشهور تاریخی» .

۲ـ روز ۲۰ ربیع‌الاول ۱۳۲۵ میرزا علی اصغرخان اتابك‌دومین‌کابینه (بعدازاستقرار مشروطیت) را به این شرح معرفی کرد .

۱ ـ وزیرداخله ـ علی اصغر اتابك .

۲ ـ وزیرجنگ ـ شاهزاده کامران میرزا نایب‌السلطنه .

۳ ـ وزیرعدلیه ـ عبدالحسن میرزا فرمانفرما .

٤ ـ وزیرمالیه ـ ابوالقاسم ناصرالملك .

۵ ـ وزیرخارجه ـ محمد علی علاءالسلطنه .

٦ ـ وزیرتجارت ـ مهدی غفاری وزیرهمایون .

۷ ـ وزیرعلوم واوقاف ـ مهدیقلی هدایت مخبرالسلطنه

۸ ـ وزیرفوائد عامه ـ نظام‌الدین مهندس‌الممالك .

معاون رئیس‌الوزراء ـ حسن اسفندیاری محتشم‌السلطنه .

معاون وزارت جنگ ـ جعفرقلی جلیلوند سهام‌الدوله .

معاون وزارت تجارت عبدالرزاق اعتبارالدوله .

این کابینه چهار ماه و یك روز حکومت کرد و با قتل اتابك ، احمد مشیرالسلطنه رئیس‌الوزراء شد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ملت ایران ای یادگار همه ساسانیان نظر تاریخ قدیم خود کنید واز کرده های آباء واجداد
یاد آورید مردی و مردانگی آنها سرمشق کنید تنبلی را از دست به بهید تا کی خفت و خواری
تا کی پستی و کم نامی فرخان کوشید ایرانیهای قدیم همیشه بجان دست و مردانگی معروف جهان بودند
سرزنش بلکس و مصلی و ثبلی مشهور افاق شده اند تا کی دست روی دست نهاده بتوکل منوسل شوید
طلوع امور را از مقدرات دانید تا کی فحش و بدگی و تنبلی کنید و رحمت خرابیها را از این و آن دانید
چهل سال است دولت انگلیس بنیکی و بزرگی نزد ایران بوده و ما هنوز نبوده و بوده و تو سری خورده
ایا میدانید که این دوره اخیر خرابی ما از چه تاریخ شروع شده ؟ میرزا علی اصغر خان امین
نایب ۲ یوالهوسی ناصر الدین شاه روی کار آمده واز آبادی ایران دست کشیده برای پیش رفت
مقاصد خود همین نزدیکی ناموسان بی شرف را با خود بهمدست کرده واز انواع ظلم و بی شرفی دقیقه
فروگذار نکرده از روزیکه آن خائن صدر کار شد دست ظلم از خاک ما کوتاه و بازار عدل
کساد داد و بالطبع دشمن اهل علم بود چنانچه در زمان صدارتش صاحبان علم منکوب و مخذول بودند
آواره و سرگردان بودند و بعضی که جنون وطن پرستی در سرشان بود برای زدن حرف حق شهید
و مقتول ظلم او شدند عجب است دولت و ملت ما کم کاریهای او بس نبود که دوباره تکرارش
را انتظار میکشد اگر مقصود خرابی رعیت و ویرانی مملکت است ما را کفایت می نماید و اگر مقصود
فروشی و رقیت خارجه است آنهم ما را کافی است رعیت ایران آفریده رب پاک ملک ایران دولت
است که بهمت یاری غیری محتاج نیستیم فقط چیزی که داراشده ایم و تمام اسباب اصلاحات آنرا ما
داریم مجلس ملی است یک مشت خائنین ملک و ملت و سلطنت که خود را بلباس وطنی در آورده
بودند امدند بنام مجلس را از میان بردند و با آن خاندان سلطنت را یکی متزلزل و مملکت ایران
بحرکت بشانزده سال قبل برگردانیدند

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اعلان

ای ملت ایران ای یادگار عهد ساسانیان بتاریخ قدیمه خود نگاه کنید و از کرده‌های آباء و اجداد خود بیاد آورید مردی و مردانگی آنها را سرمشق کنید تنبلی را ازدست بدهید تا کی خفت وخاری وتا کی پستی وگم‌نامی. فرنگان گویند ایرانیهای قدیم همیشه بشجاعت ومردانگی معروف جهان بودند وامروز بالعکس بمهملی و تنبلی مشهور آفاق شده‌اند، تا کی دست روی دست انداخته بتوکل متوسل می‌شویم واصلاح امور را ازمقدرات بدانیم تا کی غلامی وبندگی وتملق بکنیم ومرمت خرابیهارا ازاین وآن درخواست‌نمائیم چهل سال‌است دولت انگلیس بندگی وبردگی را از میان برداشته و ما هنوز بنده و برده و نوسری خور هستیم آیا میدانید در این دورهٔ اخیر خرابی ما از چه تاریخ شروع شده؟ میرزا علی‌اصغر بی‌اصل بی‌نسب به بوالهوسی ناصرالدین شاه روی کارآمد و از آبداری به‌کیوان داری رسید برای پیش رفت مقاصد مکنونه خود جمعی از بی‌ناموسان بی‌شرف را با خود همدست کرده و از انواع ظلم وبی‌شرفی ومملکت فروشی مضایقه نکردند، ازروزیکه آن خائن مصدرکار شد دست علم از خاك ما کوتاه و بازار جهل را رونق داد و بالطبع دشمن اهل علم بود چنانکه درزمان صدارتش صاحبان علم منکوب و مخذول در دیار غربت آواره وسرگردان بودند و بعضی که جنون وطن پرستی در سرشان بود برای زدن حرف حق شهید ملت و مقتول ظلم او شدند عجب است دولت و ملت را گه‌کاریهای [کذا] اوبس نبود که دوباره تلگرافاً او را احضار می‌کنند. اگرمقصود خرابی رعیت و ویرانی مملکت است ما را کفایت می‌نماید و اگرمقصود مملکت فروشی ورقیت خارجه است آنهم ما را کافی‌است، رعیت ایران آنقدر بی پا وملك وبران وملت گداست که بدست یاری غیری محتاج نیستیم فقط چیزی که دارا شده‌ایم و تمام امید اصلاحات آتیه را از آن داریم مجلس ملی است یك مشت خائنین ملك و ملت و سلطنت که خود را بلباس دولتی درآورده‌اند و شرف ندارند میخواهند مجلس را از میان ببرند و باآن خاندان سلطنت را بکلی منقرض ومملکت ایران به‌اجانب واگذار کنند و شایسته انجام این مقاصد بی‌غیرتانه را امین‌السلطان دانسته‌اند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

موافقت نکردند . گزارشهای وزیرمختار انگلیس تصریح می‌کند که اتابك در مراجعت‌ازاروپا درزمان‌محمدعلیشاه وقبول‌ریاست وزراء اولین‌کاری‌که‌می‌خواست بکند ، تنظیم مالیات واصلاح امورمالیه مملکت بود واین فکردر اوقوت یافت‌که بانکی تأسیس کند.اومحمد علیشاه را حاضرکرده بودکه برای تأسیس‌بانك هفتصد هزارتومان بدهد و ازبانك‌آلمان[1] هم تقاضای‌کمك‌کرد ومخبرالسلطنه را ازطرف خود برای مذاکره به سفارت‌آلمان فرستاده بود . بعلاوه اتابك درصدد برآمد از یك بانك سوئیسی بنام « کانتونال بانك »[2] در لوزان کمك مالی برای بانك ملی ایران‌بگیرد.[3] «سراسپرینگ رایس» سفیر وقت انگلیس در ایران در یکی از گزارشهای خود درباره اقدامات اتابك می‌نویسد :

«اتابك ازسفارت انگلیس تقاضا داردکه اقدام شود ، بانك شاهنشاهی نیز مبلغ دویست هزار لیره انگلیسی قرض بدهد که برای تأسیس بانك ملی ایران کمك شود واین‌کمك موجب تشکرمردم ایران‌خواهد بود»

اینطوربه نظرمی‌رسدکه اتابك می‌خواسته با جمع‌آوری سرمایه از منابع مختلف در ایران بانك ملی‌تأسیس‌کند .

سراسپرینگ رایس درگزارش دیگری که به وزارت خارجه انگلستان ـ داده می‌نویسد : « به اتابك‌گفتم ما با دولت روس یك موافقت شفاهی کرده‌ایم که بدون موافقت وهمکاری باآن دولت به ایران قرض ندهیم . اتابك گفت قرض یك امرسیاسی نیست بلکه تجارتی است . اظهارتأسف‌کردم و گفتم قرض قرض است و موافقت موافقت ...»[4] ومقصود اوازاین جمله‌آن بوده‌است‌که چون دولت‌انگلیس با روسها موافقتی‌دربارهٔ ایران‌کرده درهرحال آنرا محترم‌می‌شمارد. همانطوریکه

---

۱ ـ German. Bank

۲ ـ Cantonal . Bank

۳ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد ۳۰۴ر۳۷۱ تلگرام اسپرینگ رایس به‌ادوارد گری مورخ یك ژوئیه ۱۹۰۷ .

۴ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد۳۰۷ر۳۷۱ نامه اسپرینگ رایس .

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

گذشت اتابك در آخرین روزهای عمر خویش واقعاً بفکر اصلاح ایران بود. سراسپرینگ رایس درگزارش ماهانهٔ خودحتی خبر احضار احتشام‌السلطنه را از اروپا منعکس کرده و می‌نویسد: «اتابك احتشام‌السلطنه را برای مشاوره در اصلاح تشکیلات مملکتی از عثمانی و کمیسیون سرحدی ایران و عثمانی بتهران خواسته بود و میخواست از فکر او در این کار استفاده کند. ولی احتشام‌السلطنه روزی به تهران رسید که آن شب اتابك را بقتل رساندند.»[1]

اتابك در ایام آخر زندگی خود، در وضع سیاسی بسیار حساسی قرارداشت. نیروی آزادی جان گرفته و اعتقاد عامه مردم به سرکوبی مستبدین وکوتاه‌کردن دست درباریان زیاد شده بود. ولی از طرفی روس و انگلیس با هم سازش کرده قرار داد معروف ۱۹۰۷ را مابین خود امضاء کرده و ایران را به قسمت نمودند بودند. ازطرف دیگرعوامل انگلیسی فراماسنهای فرانسوی ودسته‌های افراطی که با کمك خارجیان و سفارت انگلیس موفقیتهائی بدست آورده بودند، حاضر نمی‌شدند عقب نشینی کنند. عامل مهم دیگری که در این بین وجود داشت دشمنی و دو دستگی دستهٔ افراطی مشروطه خواهان، انجمن آذربایجان و کمیتهٔ دهشت از یك طرف و دستجات دیگری که افکار اعتدالی داشتند از طرف دیگر بود. در دستهٔ اول عدهٔ زیادی ازفراماسنهای لژ جدیدالتأسیس بیداری ایران وجودداشتند که می‌خواستند بساط فراموشخانه‌ها، مجامع شبه فراماسنی وسازمانهای غیرقانونی (Clandestine) ماسنی را از بین ببرند و سازمان نوین را جایگزین تشکیلات قدیمی کنند.

شایعهٔ حضور اتابك درسازمانهای شبه ماسونی و همکاری او با فراماسنهائی که طرفدار محمد علی شاه بودند سبب شد تا سرانجام فراماسنهای تند رو فرمان قتل اتابك را صادر نمایند. سید احمد کسروی سفارت انگلیس را آرزومند قتل

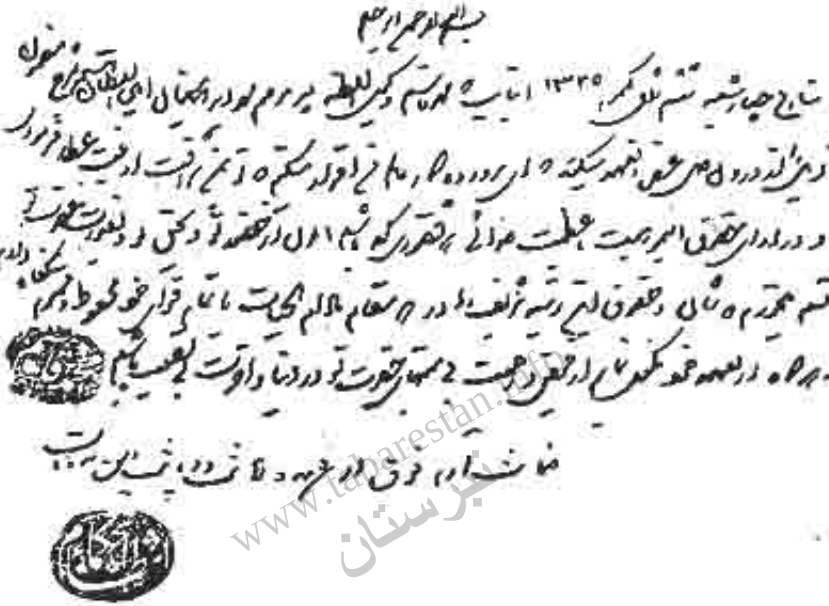
۱ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد ۳۰۷ر۳۷۱ نامهٔ اسپرینگ رایس به ادوارد گری مورخ ۱۵ ژوئن ۱۹۰۷

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسم‌نامه محمد قاسم وکیل السلطنه

پس‌ازاینکه میرزا علی‌اصغر اتابك، درکلرسباد، فراماسون‌شد، درمراجعت به‌ایران باسازمان شبه فراماسونری و غیر قانونی «جامع آدمیت» تماس گرفت. بطوریکه عون‌الممالك در یادداشتهایش مینویسد، وی از طرف «جامع آدمیت» مأمور ملاقات و مذاکره بااتابك شده بود. اتابك پس ازتماس باعون‌الممالك و ملاقاتهای بعدی، برای توسعه و تقویت جمعیت مذکور کوشش فراوان بکار برد، تاجائیکه به‌دونفر از خویشانش نیز دستورداد، داخل «جامع آدمیت» بشوند. دوقسم نامه و ضمانت‌نامه این دوتن یعنی «محمدقاسم وکیل‌السلطنه پسرابراهیم امین‌السلطان» و «عبدالله پسر علی‌اصغر امین‌السلطان» که در بین اسناد و مدارك «جامع آدمیت» باقی‌مانده است، و عیناً نقل می‌شود، نموداری از نزدیکی، صدر اعظم مقتدر ایران با سازمان فراماسونری جامع آدمیت و رهبر آن «میرزا عباسقلیخان آدمیت» است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۳۴۵

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdftarikhema.org

tarikhema.org

اتابك و تقی‌زاده را هم مطلع ازجریان سوء قصد قتل او دانسته و می‌نویسد :«یك چیز می‌باید در پایان گفتارم بیفزایم اینست که انگلیسیها چون اتابك را افزار دست سیاست روس می‌شناختند از او آزرده بودند و باشد که دشمنی کشته شدن‌او را آرزو می‌کردند ، و به‌دستیاری آقای تقی‌زاده ازپیش آگاهی‌می‌داشتند .»[1] بهر حال نباید این نکته را فراموش کرد که فراماسنهای انگلیسی و فرانسوی‌در آن زمان در امورداخلی کشور ما با یکدیگر مخالف بودند ، و مبارزه داخلی و خصومتهای شخصی را از یادنمی‌بردند.اتابك هم که شهرت داشت درشهر کارلس‌باد آلمان فراماسون شده بود ، شاید می‌خواست دستهٔ (فراماسن) دیگری تشکیل بدهد . وهمانطوریکه اکنون بین لژهای انگلیسی‌وابسته به«گراندلژاسکاتلند» لژهای فرانسوی وابسته به«گراند لژ ناسیونال دفرانس» ولژ مهر وابسته به «گراند لژ آلمان» اختلاف شدید وجود دارد ، آنها نیز درآنروز با هم مبارزه می‌کردند و در نتیجهٔ این اختلافات دستور قتل اتابك بوسیلهٔ لژ فراماسنی صادر شد ویا لااقل بااین فرمان موافقت یکی ازکارگردانان لژبیداری ایران داده شد.

حیدر عمواوغلی معروف به «حیدر برقی» و «حیدر بمبی» در یادداشتهای خود در این باره چنین می‌نویسد : «... حوزهٔ مخفی اجتماعیون عامیون تهران‌که مرحوم حاجی ملك‌المتکلمین و آقا سید جمال واعظ نیز در آن حوزه عضویت داشتند اعدام اتابك را رأی‌داده به «کمیتهٔ مجری» حکم اعدام‌اتابك را فرستادند. کمیتهٔ مجری هم حکم را به هیئت مدهشه‌که عبارت‌از دوازده نفر تروریست‌تقسیم به جوخه چهارنفری ودر تحت ریاست من بودند فرستادند .کمیسیون مخصوص‌از برای تعیین اسلحه یعنی اینکه‌ترور با بمب بشود یا با اسلحه دیگر منعقدگردید. پس از مشورت زیاد تعیین اسلحه شد وباکثریت آراء بمب واسلحه دیگرراصلاح ندیده بنا شد که بارولور این کار انجام پذیرد . در هیئت مدهشه قرعه کشیده شد بنام عباس‌آقا بیرون‌آمد ، دو نفر هم برای او محافظ قرار داده شد . چندین‌دفعه

۱ ـ تاریخ مشروطه ایران ص ۴۸۹

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

به قیطریه عمارت ییلاقی اتابك در شمیران رفتیم که منهم با آنها بودم و ممکن نشدکه کار انجام پذیرد.

خبر داده شد که فردا ۲۲ رجب اتابك به پارلمان خواهد آمد. روز جمعه ۲۱ من وعباس‌آقا ومیرزا علی اکبر و حسن‌آقا برادر عباس‌آقا به حمام رفتیم. فردا به پارلمان رفته بلیطی برای عباس‌آقا گرفته شد که در جزء تماشاچیان به پارلمان رفت ولی ما درحیاط و در مجلس راه رفته صحبت می‌کردیم؟ دو ساعت و نیم ازشب اتابك بیرون آمده با سید عبدالله مجتهد صحبت‌کنان بطرف درمی‌آمدند. تقریباً شش قدم بدر نمانده‌سیدی برای تظلم سید عبدالله را نگاهداشت ولی‌اتابك جلو آمد در حالیکه چندبن‌لاله در جلوش می‌آوردند. همینکه دو قدم ونیم...[1]

یادداشتهای حیدرعمواوغلی دراینجا قطع می‌شود. مرحوم اقبال می‌نویسد «...نگارنده ندانستم که آیا او آن‌را همچنین ناتمام‌گذاشته یانسخه‌ای که‌دست ماست‌ناتمام است.»

بهر جهت اتابك را روز شنبه ۲۱ رجب درجلو مجلس کشتند. قاتل پس‌از زدن سه تیر فرار کرد. سربازی او را تعقیب نمود بطوریکه او، تیری هم به سرباز انداخت. در اینجا دوعقیدهٔ‌مختلف وجود دارد، دسته‌ای می‌گویندکسانیکه دستور قتل‌داده بودند بدونفرمراقب عباس‌آقا منجمله خود حیدرعمواوغلی‌دستور داده بودند تا او را بکشند. ولی کسروی می‌نویسد: «... سربازی از نگهبانان‌در مجلس او را دنبال‌کردجوان زخمی نیز به او زد ولی ازسراسیمگی یاچون‌میدان را بخود تنگ می‌دید تیری هم‌بروی خود تهی کرد که به مغزش رسید و دو زمان افتاد و جان داد ...»[2] این قول صحیح است و اسنادی‌که بعداً منتشر گردیده‌آن را تأیید می‌کند. در جیب عباس‌آقا چهار کپسول استرکنین و یك قطعه کاغذیافته شد که روی آن نوشته شده بود: «عباس‌آقا عضو انجمن‌فدائی ملت به‌شمارهٔ ۴۸»

---

۱ ـ مجلهٔ یادگار شماره ٤ سال سوم

۲ ـ صفحه ٤٤٥ تاریخ مشروطه ایران

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

کسروی بدنبال داستان قتل اتابك می‌نویسد : «هر چه هست این حیدرعمواوغلی کشتن اتابك را به‌گردن می‌گیرد وچنین می‌گویند که تقی‌زاده هم آگاهی میداشته، وبرای اینکارعباس آقا راکه جوان خون‌گرم غیرتمندی می‌بود برمی‌گزیندودستور کار را می‌دهد ... »[۱]

علل قتل اتابك و بازداشت میرزا عباسقلیخان

بهرنحوی بودطرفداران انگلیسیها موفق شدندشمن بزرگ خود را از بین ببرند . گناه اتابك بنظر مورخین وبه خصوص محمودمحمودوحاج‌مخبرالسلطنه هدایتوکسروی این بوده است‌که :

۱ ـ با روسها رابطهٔ حسنه داشته و علیه انگلیسیها فعالیت می‌کرده است کسروی می‌نویسد :

« انگلیسیهاچون اتابك‌را افزار دست سیاست روس‌می‌شناختند از اوآزرده می‌بودند و باشد که کشته شدن او را آرزو می‌کردند »[۲]

۲ ـ اتابك دستورقتل محمود حکیم‌الملك عضو مؤثر سازمان فراماسونری داده[۳] و ناصر الملك قراگوزلو رئیس محفل فراماسونری را از تهران اخراج کرده بود .[۴]

۳ ـ بنظر حوزهٔ مخفی اجتماعیون عامیون « محمد علیشاه اتابك را برای انهدام اساس مشروطیت ازفرنگ به ایران آورده بود »[۵]

در حالیکه اتابك در اثر مجالست چند ماهه با حاج مخبرالسلطنه هدایت متوجهٔ مرکز خطر شده بود و به تدریج خود را با آنجا نزدیك می‌کرد . در سفر دور دنیا فهمیده بود که « انگلیسیها جایگزین روسها خواهند شد » و بهمین‌جهت

۱ ـ تاریخ مشروطیت‌ایران ص ۴۴۹

۲ ـ ایضاً ص ۴۵۱ .

۳ ـ یادداشتهای‌خطی‌حسین تقفی .

۴ ـ تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس ص ۱۷۲۴ و ۱۶۸۹

۵ ـ مجلهٔ یادگار سال سوم شماره ۸ ص ۴۸

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info

tarikhema.org

لفیر عقیده وفکر داده بود . اما او نمی‌خواست یکباره از «روس» روی‌بگرداند و خود را به دامان انگلیسی‌ها بیندازد . از این رو شاید برای بقاء مشروطیت و لفیر کلاس سیاسی دربار ایران از«روس» به «انگلیس» بتهران آمد .

٤ ـ محمد علیشاه پس ازچند جلسه مذاکره با اتابك فهمیدکه اوبامشروطه خواهان همدست شده و بوسیلهٔ او نمی‌تواند آنان را سرکوبی کند . و بـه همین جهت وقتی خبر ترور او را شنید در حضور جمعی از درباریان اظهار بشاشت‌کرد. محمد علیشاه حتی خود را بی خبر از قتل اتابك ندانسته و به خان ملك ساسانی که در اسلامبول وزیر مختار ایران بود در باره قتل اتابك گفت : « وقتی اتابك‌را از اروپا احضار کردم ، امید داشتم او با من همکاری وکمك کند ولی وقتی برگشت دیدم او هم فراماسن شده وهم ضدشاه ، بهمین جهت ازکشته شدن او خوشحال‌شدم و دستور قتل‌او را دادم [1] »

حاج مخبرالسلطنه هدایت نیز دراین باره می‌نویسد: « بعـدها از اورنگ که درادسا محمد علی میرزا را ملاقات کرده بود شنیدم که محمد علی میرزادردم نوبت تأسف برقتل اتابك خورده بود که خبط کردم . دبیرالسلطان‌هم‌درموقع‌فوت نزد اورنگ اقرار بمداخله درقتل اتابك نموده بوده است که درجبران چه‌چاره کند »[2] با وجودیکه محمدعلیشاه خود را در قتل اتابك سهیم‌و خوشحال‌میدانسته، معذلك یادداشتهای صریح و روشن حیدر عمواوغلی که عیناً در مجلهٔ یادگار نقل شده و در سطور قبل به آنها اشاره‌گردید ، ثابت می‌کند که (کمیتهٔ دهشت)وابسته به حزب اجتماعیون (عامیون) درقتل اتابك دست داشته است.

٥ ـ این سئوال پیش می‌آیدکه با وجود آنکه اتابك از روس برگشته‌بود، چرا طرفداران انگلیس وبابقول‌کسروی (انگلیسیها کشته اورا آرزو می‌نمودند) وسرانجام اورا از پای درآوردند .

---

۱ ـ یادداشتهای‌خطی ومسال در خدمت احمدشاه ـ محمدعلی‌شاه دراین‌هنگام‌دراسلامبول بحالت تبعید بسر می‌برد .

۲ ـ خاطرات و خطرات ص ۲۰۷

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

جواب این سئوال را فقط سید حسن تقی‌زاده می‌تواند بدهد. زیرا وی بنا بگفتهٔ دانشمند فقید محمود محمود که بنقل قول اوازحیدر عمواوغلی فوقاً اشاره شد، تقی‌زاده از پشت پرده ماجرای این قتل بی اطلاع نبوده است.[۱]

اما آنچه را که می‌توان به ظاهر قضاوت کرد، اینست که در آن زمان انگلیسی‌ها درایران دستجات مختلفی‌داشتند که هر یک‌بنحوی فعالیت‌می‌کردند. این دستجات با آنکه همگی خواهان «آزادی» و «رهائی از ظلم‌وجور درباریان» بودند، در تغییر سیاست دربار وقت از «روس به انگلیس» نیز اثر داشتند. لیکن دستجات مزبور بجای اینکه همه با هم متحد و یکقول و فعل باشند، شاید هم‌به تحریک انگلیسها و طبق سنت دیرین و استعماری که همیشه «نفاق بیانداز و حکومت کن» را شعار خود قرارداده‌اند، این بار هم بوسیلهٔ عوامل خوددستجات مختلف را با هم ازدر ضدیت وعناد وحتی‌مخالفت درآورده و آنانرا وادار بمبارزه با هم می‌کردند تا در فردای پیروزی صفوف متشکلی در برابر آنها قد علم‌نکنند. انعکاس این وضع درلژهای‌فراماسنی بسیار عجیب بود. در مبارزات داخلی آنروز ایران، فراماسونهائی که طبق سنن و آداب و رسوم و تشریفات مخصوصی وارد لژها شده بودند با دیگر دستجاتی‌که سازمانهای شبه ماسنی داشتند، نیزدرجدال بودند. این جماعت هر چه به‌خاتمهٔ نهضت مشروطیت و استبداد صغیر نزدیکتر می‌شدند، دامنهٔ مبارزه با دستجات دیگر را شدیدتر می‌کردند، تا درروزپیروزی بدون رقیب و فارغ‌البال بکارخود ادامه دهند.

درآنموقع درتهران‌دودسته‌قوی ومجهز که‌هردو طرفدارآزادی ودشمن‌ظلم واستبداد بودند فعالیت می‌کردند:

دستهٔ اول مرکب از آزادیخواهان (روز) و (خلق‌الساعه) و عده‌ای مؤمن بازادی ودافع ظلم بودند که فراماسونهای عضو لژبیداری ایران، آنانرا رهبری می‌کردند.

---

۱ ـ جلد نهم تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس که چاپ نشده است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

در دستهٔ دوم رجال تحصیلکرده وکسانیکه دورده سالهٔ آخر عمر ناصرالدینشاه برای بسط عدالت وگسترش آزادی وتغییر رژیم مملکت از استبداد به‌مشروطیت فعالیت‌می‌کردند شرکت‌داشتند، ورود اتابک به صحنهٔ سیاست ایران به این دسته امکان دادکه‌به‌اوتزدیک‌شوند وویرا درروش‌و نظریات جدیدی‌که پیش گرفته بود یاری‌کنند.ولی قتل اتابک فعالیت‌آنان‌را متوقف‌کرد.

وقوع قتل صدر اعظم سبب شد تا دو دسته فراماسونری «با اجازه» و «بی اجازه» بجان هم افتند و حتی‌دستهٔ فراماسون عضو لژبیداری ایران اسباب‌توقیف میرزا عباسقلیخان آدمیت را بر طبق اظهار پسرش صادقخان فراهم نماید: «... پاسی از نیمهٔ شب یکشنبه ۲۲رجب ۱۳۲۵ گذشته بود که رئیس جامع آدمیت را گرفتند ودر لباس خواب به‌مجلس‌بردند. پس‌ازیک روز وی را به‌نظمیه‌منتقل کردند و بعد از دو روز دیگر بدون استنطاق و محاکمه آزادش ساختند...»[1]

دستگیری و زندانی‌کردن وی، بدون اطلاع محمد علیشاه صورت گرفت. زیرا پلیس نمی‌دانست که شاه هم عضو سازمان فراماسونری آدمیت شده و از او حمایت می‌کند. محمد علیشاه بدون اینکه علناً از آدمیت حمایت کند موجباتی برانگیخت‌که وی راآزاد کردند. جرج چرچیل دبیر شرقی سفارت انگلیس در تهران درگزارشی‌که به وزیر مختارانگلیس، داده خلاصه‌ای ازگفتگوی خود را با مستشار نظمیهٔ تهران نوشته است. در این‌گزارش که به ضمیمهٔ راپورت ماهانه وزیر مختار انگلیس درایران برای وزیرخارجه انگلیس فرستاده شد، چرچیل ازقول «پولاکا» چنین‌می‌نویسد: «... درمورد هویت اشخاص توقیف شده ومدارکی که ازپیش آنها کشف‌گردیده، پولاکا اطلاعاتی‌راکه صنیع‌الدوله بمن‌داده بودتأیید کرد وگفت هرنوع برگه‌ای، که ممکن بوده است سرپوشی از روی واقعیت قضیه بردارد، ضبط شده. هیچگونه بازجوئی مؤثری که منجر به فاش شدن هویت بازیگران حقیقی توطئه گردد، صورت نخواهد گرفت. شاه به ظاهر، امر اکید

۱ ـ فکرآزادی ص ۲۷۱

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صادر کرده که ادارهٔ نظمیهٔ تهران هر طور که مجلس شورایملی دستور داد رفتار کند وکسانی راکه مظنون به شرکت درواقعهٔ قتل نخست وزیر فقید هستند توقیف واز آنها بازجوئی کند. ولی درعمل، نه وزیر عدلیه ونه حاکم تهران هیچکدام حاضر نیستند در این گونه بازجوئیها که می‌دانند مورد مخالفت باطنی مقام سلطنت است شرکت جویند ونتیجه این شدکه تمام اشخاص که تاکنون ازطرف نظمیه بازداشت شده بودند آزاد شده‌اند. علت حقیقی آزاد شدن اینان چیزی جز این نیست که مقامات بالاترمایل نیستند مساعی پلیس برای کشف سرتکبان حقیقی توطئه به‌جاهای باریك بکشد وازهویت بعضی ازرجال عالیرتبه کشورکه در این قضیه خونین دست داشتند پرده برداشته شود.»[۱]

متأسفانه بایستی گفت که تا به امروز هم مسئله قتل اتابك حل نشده زیرا یکی از اسناد مهم راجع به آن یادداشتهای شخصی حیدر عمو اوغلی بوده که قسمتی از آن در مجلهٔ یادگار چاپ شده ولی در آنجا که به‌قتل اتابك رسیده، قطع گردیده است. بهرحال اتابك روس‌مآب مستبد وسرانجام اصلاح‌طلب که تقی زاده درجلسات مجلس گفته بود «... امین‌السلطان لقب او نیست بلکه بایدگفت خائن‌السلطان است ...»[۲] به موجب نوشتهٔ مورخان و همچنین گزارش سفیر انگلیس «... به دستوریك انجمن انقلابی به قتل رسید ...»[۳]

درحالیکه همین سفیر بعد ازمرگ او به‌وزیر خارجه انگلیس گزارش میدهد: «... پس از قتل اتابك وضع ایران بدتر شده و به هرج ومرج رسیده است ...»[۴] واین بود ماجرای نخستین قتل سیاسی که یك عضو مؤثر فراماسونری ایران در آن دست داشت ولی به علت عدم دسترسی به اسناد لژ بیداری ایران نمی‌توان گفت که آیا لژ

---

۱ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد ۳۱۲ ـ ۳۷۱

۲ ـ اسناد وزارت خارجه انگلیس مجلد ۳۱۱ ـ ۳۷۱ تلگراف ٤ سپتامبر ۱۹۰۷

۳ ـ عین جمله گزارش وزیرمختار چنین است:

By The other of A Rivolutionary Socitey

٤ ـ اسناد بایگانی مجلد ۳۱۲ ـ ۳۷۱

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فرمان قتل را صادر کرده ویا فراماسونهای عضو رأساً دراین کارشرکت داشته‌اند
ازامین‌السلطان هم ، یادداشت‌هائی باقی نمانده . فقط درسال‌های اخیر بازماندگان
وی با انتشار اسناد بوسیله بعضی ازنویسندگان واحیاناکمك مالی به‌آنها درصدد
تبرئه‌کسیکه با قدرت حکومت میکرد برآمده‌اند . ولی چون انتشاراین اسناد
دیدگاه باقی‌ماندگان ابن «ارمنی زاده» است ، درشناخت اتابك‌کمکی نکرده‌است
بلکه به عکس سوءظن عمومی را برانگیخته است .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل بیستم

افشاء اسرار ماسونی

ازروزیکه‌سازمان‌نوین‌فراماسونری دردنیاشروع به کاروفعالیت‌کرده است، لژهای فراماسونی برای‌حفظ اسرار، گفتگوها، اقدامات‌وعملیاتی‌که درداخل لژها انجام‌می‌شود وبخصوص نجواها ومذاکرات سری، مقررات شدیدی‌وضع‌کرده‌اند و کوچکترین مجازات وتقصیرکسانیرا که اسرار پنهانی را افشاء می‌کنند «اعدام» و «ترور» قرارداده‌اند.

فراماسونهای دنیا تا کنون عده زیادی از «برادران» خود را فدای عقیده و مقررات ومندرجات قانون اساسی فراماسونری ونظامنامهٔ خود ساخته‌اند. هرگاه یکی ازماسونها، ازلژها وسازمانهای فراماسونری مستعفی‌ویا اخراج می‌شد، اگر اسراردرون لژها را افشاء وبرملاء می‌ساخت ویاکتب ومقالاتی می‌نوشت، او را به وسائل مختلف می‌کشتند و سرنوشت وی را برای عبرت سایرین بصورت مقالات ونشریات منتشرمی‌کردند. تاکنون‌کتب زیادی از طرف فراماسونها و یا مخالفین آنها دربارهٔ «قربانیان افشاء اسرارماسونی» منتشرشده که بنظر مخالفین قصه‌های جعلی وعاری ازحقیقت بوده وصرفاً برای ارعاب ووحشت اعضاء و مخالفین منتشر گردیده‌است، در حالیکه خود ماسونها به حقیقی بودن این گونه نوشته‌ها اعتقاد و ایمان دارند و آنها را حقیقت محض می‌دانند، و یا لااقل با این قصه‌ها تظاهر می‌کنند.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ناپلئون کبیر امپراطور فرانسه در لباس فراماسونی در مدخل لژ پاریس

معروفترین حادثه‌ای که در اکثر کتب فراماسونی ذکر شده «حضور ناپلئون بناپارت» در لژ فراماسونی گرانت اوریان فرانسه است می‌گویند ناپلئون مطلع شد که در پاریس جمعیت سری فراماسونری وجود دارد که اعضاء آن مخفیانه گرد هم جمع می‌شوند و علیه حکومت و سلطنت او توطئه می‌کنند. او گمان کرد که اجتماع سری اعضاء جمعیت به زیان او عمل می‌کند و در صدد اعادهٔ رژیم سلطنتی قدیم فرانسه است و به او خبر داده شد که یکی از وزیران کابینه عضو آن جمعیت است. ناپلئون بنای استمالت خاطر آن وزیر را گذارد و او را بوعده و نوید زیاد خوشدل و راضی ساخت.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

او پس ازمدتها موفق شد ، پاره‌ای از آداب ورسوم سری فراماسونری راکه فقط درون لژها انجام می‌شد واستادان ماسنی از آن با اطلاع بودند،بداند. وی پس‌از اطلاع از«رمز» ورود به محفل پاریس، لباس وزیرمذکوررا بعاریت‌گرفت وپنهانی وارد یکی ازجلسات جمعیت شد . ناپلئون تصورمی‌کرد هیچکس از این اقدامات وعملیات او آگاهی ندارد ولی همینکه با دادن علامت رمزوارد محل متحفی لژشد ودرصندلی نشست «استاد اعظم» لژبا صدای بلند حضور شخصیت بزرگ فرانسه را بین اعضاء اعلام‌کرد وپس ازذکراسم بناپارت گفت :

«فراماسونها بسی مفتخرند که شخص بزرگ و اول فرانسه ، بهدفهای عالیه ماسونها پیوسته و « منظم » شده است . » ناپلئون در میان جمعیت بلند شده خود را بهمه نشان داد وخشنودی خود را از دخول در جمعیت فراماسونری اظهارکرد .

رئیس محفل با موافقت بناپارت ، خشنودی امپراطوررا ازدخول درانجمن ابراز نمود ومراسم انتصاب درهمان جلسه بعمل آمد واوعضو مجمع فراماسونری شد. پس ازانجام تشریفات رئیس محفل‌گفت :

« حال که شما ماسون شدید، بدین مناسبت ما نیز هدیه مختصری را بشما تقدیم می‌کنیم» رئیس اشاره به یکی از نگهبانان‌کرده یکی‌ازماسونها یک‌سینی‌طلا که سرپوش روی آن انداخته شده بود بجلو ناپلئون آورده تقدیم پادشاه کرد . ناپلئون همینکه روپوش را ازروی سینی‌برداشت سر بریده وزیرخود راکه‌رازهای درونی لژرا افشاءکرده وشاه را به داخل لژراهنمائی‌کرده بود دید وقتی سر وزیر را جلو ناپلئون‌گذاشتند هنوزقطرات خون ازآن‌می‌چکید .!»

این داستان را اکثر مورخین فراماسونی و حتی بیطرفها در مقالات و کتب خود نوشته ویادکرده‌اند وبدینوسیله دستگاه فراماسونی‌را نسبت به ناپلئون‌برتر جلوه داده‌اند . حال این داستان تا چه پایه صحیح است؟ جواب‌آنرا بایستی‌اسناد ماسونی فرانسه بدهد .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حفظ اسرار و رازداری در مجامع ماسونی ایران

در ایران نیز فراماسنی با «راز داری» و «سرپوشی» آغاز شد وچون فراماسونها در دوران استبداد قاجار قبول عضویت در مجامع فراماسنی کرده و همیشه در درون لژهای خوددربارهٔ استبداد و رهائی ازظلم وجور عمال قاجارصحبت وگفتگومی نمودند، بالطبع رازداری و حفظ اسرار ازمهمترین هدف آنها قرارگرفت و تا کنون نیزادامه دارد. کسانیکه بدرون لژهای فراماسنی و محافل آنها راه یافته‌اند بارها به شعارها، کلمات وجملات کوتاه واشعاری که همه حاکی ازرازداری وتقبیح افشاء اسرار بوده به خود نسبت داده‌اند. در اصفهان در خانهٔ سرکیس تروسکانیان که از ماسونهای ساکن جلفا بوده دوکاشی ۶۰ در ۴۰ در دوقاب چوبی بدیوار نصب بوده که پس ازمرگ او به دکتر کارومیناسیان پزشک ساکن اصفهان فروخته شده است. دراین دو قطعه کاشی این بیت با خط زیبائی مشاهده میشود:

«هرکس که نمک خورد و نمکدان بشکست
در مذهب رندان جهان سگ به از اوست»

دکتر کارو میناسیان که متخصص آثارعتیقه است دربارهٔ این تابلو می‌گفت:

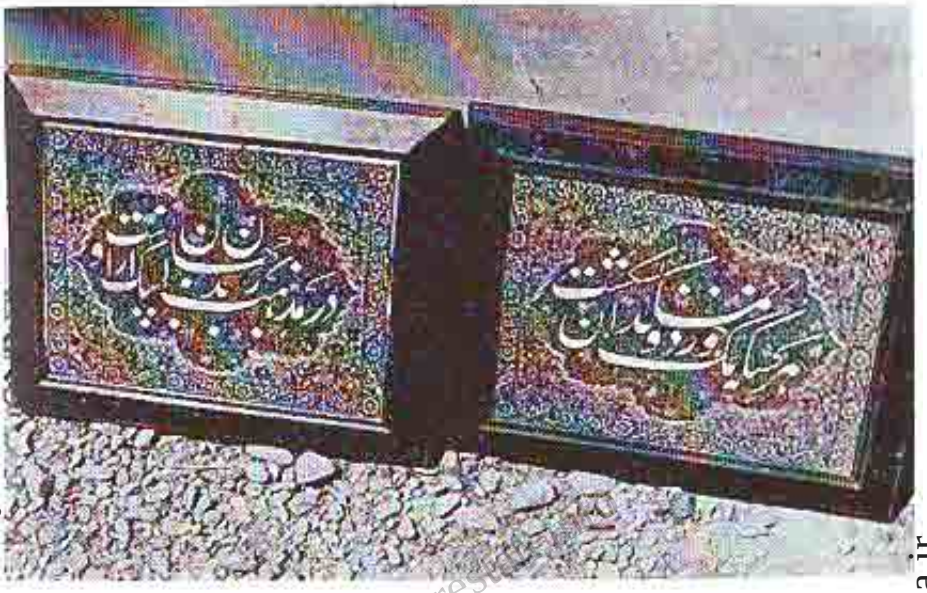
«از سراینده بیت فوق هیچگونه اطلاعی ندارم و نمی‌دانم این شاعردرکجا می‌زیسته و بقیهٔ این بیت چیست. همینطور دربارهٔ تاریخ ساختن این کاشی واستادی که آنرا ساخته است نشانی بدست نیاوردم و استادان کاشی‌کاری فعلی اصفهان هم نتوانستند سازنده آنرا معرفی کنند. ولی آنچه مسلم است دو کاشی مزبور به سبک کاشیهائی است که در دوره صفویه در اصفهان می‌ساخته‌اند. استادان فعلی کاشیکار اصفهانی و عتیقه شناسان که هم اکنون در اصفهان زندگی می‌کنند نظر مرا دربارهٔ، نوع پخت و رنگ دوکاشی مزبور قبول کرده‌اند. بنظرم می‌رسد که استعمال اینگونه رنگها و طرز پخت دو کاشی مزبور در دوران سلطنت قاجاریه بخصوص در اواخر سلطنت فتحعلیشاه دراصفهان نیز مرسوم بوده و تاآخر سلطنت

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لوحه کاشی لژ اصفهان در قرن نوزدهم

این الواح در موزه دکتر کارومیناسیان در اصفهان نگهداری می‌شود

مظفرالدینشاه هم شبیه اینها می‌ساخته‌اند. چند کاشی دیگر که از حیث رنگ و بخت با این دو کاشی برابر است مربوط به دوره سلطنت ناصرالدین‌شاه و در حدود ۱۳۰۰ (۱۸۸۲م) در اصفهان دیده شده‌است. بنابراین، میتوان گفت: این دو کاشی که شاید از شعارهای درون یک لژ فراماسنی در اصفهان بوده در دوران سلطنت پادشاهان قاجاریه در اصفهان ساخته شده و حتماً هم استاد سازندهٔ آنها اصفهانی بوده است زیرا تمام ریزکاریهای استادان اصفهانی در دوران شاهان قاجاریه در این کاشیها دیده می‌شود.»

نویسنده خود در شیراز در خانهٔ یکی از فراماسنهای قدیمی نیز تابلو مذهبی دیدم که شاید مربوط به‌هشتاد تا یکصدسال قبل باشد. روی این تابلو که در قاب چوبی بود و آنرا یک استاد مذهبکار شیرازی با رنگ و آب طلا مذهب کاری کرده بود به‌خط یک خوشنویس شیرازی این‌بیت سعدی مشاهده می‌شد:

هزار مرتبه سعدی تو را نصیحت کرد
که حرف محفل ما را به‌مجلسی نبری

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

این تابلو هم اکنون در اختیار نسل دوم یک فراماسون قدیمی است و متأسفانه از افشاء اسم صاحب اصلی تابلو و خانواده‌ای که هم اکنون آنرا در اختیار دارد معذوریم. در تهران هم در خانهٔ یکی از فراماسنهای عضو لژ بیداری ایران که شاید از جمله ۱۱۰ نفر عضو انجمن اخوت ظهیرالدوله بوده. این بیت در روی یک صفحه مذهب نوشته شده بود[۱]

هر که را اسرار حق آموختند
مهر کردند و دهانش دوختند

وجود این سه تابلو در خانهٔ فراماسنها، نشانه‌ای از «حفظ اسرار» و «رازداری» شدید آنهاست.

فراماسونهای ایرانی برای اینکه هیچگاه از این وظیفه خطیر و مهم خود غفلت نکنند با استفاده از اشعار شعرای ایرانی «حفظ اسرار» را همواره نصب‌العین قرار داده و بدینوسیله دستور مهم این فرقه عظیم جهانی را یاد آور می‌شوند.

۱ ـ تابلو مزبور در اختیار نگارنده است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

علاوه بر اینها ، در نظامنامه‌ای که لژ بیداری ایران تحت‌عنوان «مجازات» در پانزده ماده تنظیم کرده ، کیفر گناهانی که ماسونها مرتکب می‌شوند به تفصیل ذکر شده و در پایان ماده پانزدهم ماده واحده‌ای تحت عنوان « افشای سرّ و خیانت» وجود دارد که در آن چنین نوشته شده است :

« اگر برادری مرتکب این گناه عظیم شد قول و شرف خود را باخته و برضد قسمهای خود رفتار کرده است آن برادر بیگانه است و ظالم و از درجهٔ انسانیت ساقط ل .. در او بنظر حیوان درنده و حشرات مضره خواهد نگریست معهذا جمع برادران می .. دراخذ انتقام هر یک فرداً فرد بر قسمهائیکه یادکرده‌اند عمل خواهند نمود یعنی پس از تحقیقات عمیقه و محکمات دقیقه و ثبوت خیانت بهر وسیله‌که شده و هر جائیکه باشد او را راحت نخواهند گذاشت . در اجرای اعدام معنوی او خواهند کوشید خلاصه از سر خائنین بهیچ وجه دست نخواهند کشید . »

در ترجمهٔ قانون اساسی فراماسنی که بوسیلهٔ لژ بیداری ایران صورت گرفته است در این باره چنین نوشته شده است :

« ... بگروندگان خود سفارش می‌کند که بواسطهٔ سرمشق نیکوکاری و گفتن و نوشتن این مسلک را انتشار دهند با رعایت راز داری ماسنی ...»[1]

اینک آئین‌نامهٔ لژ بیداری ایران که دربارهٔ «مجازات فراماسنها» و تخلفات آنها درسال ۱۳۲۳ (۱۹۰۶ م) چاپ وژلاتین شده عیناً نقل می‌شود :

در مجازات

ل .. مسئول حرکات وطرز رفتار اعضای خود است زیراکه حق دارد م.. هائی را که سزاوار و لایق این مقام مقدس نیستند بر وفق قوانین اساسیه می .. تنبیه و مجازات نماید .

۱ ـ جمیع برادران را فرض است که در اجتماعات ل .. حضور بهمرسانند

۱ ـ قانون اساسی چاپ ۱۹۰۹ ص ۲۱

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اگر برادری را امر مهمی روی دهد کـه نتواند در ل.·. حاضر شود باید پیش از وقت علت نیامدن خود را کتباً و یا بتوسط برادری به رئیس اطلاع بدهد تا ایشان سایر برادران را مستحضر دارند.

۲ ـ هریک از برادران که در ل.·. حاضر نشد وعلت نیامدن خود را اطلاع نداد مسئول خواهد بود.

۳ ـ دفعهٔ اول رئیس از جانب ل.·. کاغذی به آن برادر می‌نویسد و یا بتوسط برادری پیغام زبانی می‌دهد که از قوانین می.·. انحراف ننماید و دوری نجوید چه حضور داشتن در ل.·. از اوامر مؤکده می.·. است.

٤ ـ اگر برادر مسئول طرز رفتار خود را تغییر داد و تنبیه شد فبها المرام والادفعه ثانی رئیس کاغذی می‌نویسد وبتوسط دو نفر از برادران که در ل.·. معین می‌شوند می‌فرستند که لساناً نیز نصایح لازمه بعمل آمده باشد.

۵ ـ دفعهٔ ثالث اگر مقصود حاصل نشد بعلاوه اقدامات مذکور درفوق جزای نقدینه قرار می‌دهند مقدار آنرا ل.·. تعیین می‌کند.

٦ ـ اگر برادری به اخطارات ل.·. اعتنا نکرده سه‌مرتبه اتصالاً در ل.·. حاضر نشد و علت نیامدنش را اطلاع نداد و یا آنکه علتیکه برای نیامدن خود بیان کـرده در محضر ل.·. مقبول نیفتاد آن برادر در حکم استعفا کرده محسوب خواهد شد.

۷ ـ این‌قسم برادران اگرچه از می.·. خارج نمی‌شوند ولی ل.·. به‌اعضای خود قدغن می‌کندکه به نظر خارجی درآنها بنگرند و بهیچوجه از مذاکرات ل.·. اطلاعی به‌آنها ندهند و در معبد نامحرمشان دانسته قبول نکنند.

۸ ـ اگر برادری برخلاف قرارداد ل.·. برادرانیکه از معبد خارجند از کار ومذاکرات ل.·. مطلع کند خوداو مسئول خواهد بود.

۹ ـ برادری‌که مسئولیت فوق را بر خود وارد آورد از سه الی شش ماه بر حسب قرارداد ل.·. درمذاکرات می.·. قبول نخواهدشد.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۰ ـ برادران مسئول که از ل.·. دور شده‌اند اگر بخواهند دوباره قبول شوند باید پشیمانی خود را کتباً به رئیس عرضه دارند و استدعای دخول در ل.·. را نماید.

۱۱ ـ رئیس عریضه را در ل.·. می‌خواند و رأی می‌طلبد اگر ل.·. به‌اکثریت آراء استدعای برادر خارج شده را پذیرفت در مجلس به عنوان برادر می‌تواند حاضر بشود و باید در محضر مقدس ل.·. علناً عذرخواهی نماید ولی اگر استدعای برادر مذکور مقبول نیفتاد رئیس کتباً یا لساناً جواب می‌دهد که تا فلان مدت حق دخول نخواهد داشت (مدت را ل.·. تعیین می‌کند).

۱۲ ـ در ختام مدت مذکور برادر خارج شده در باب قبولی خود در ل.·. باید مجدداً عریضه عرض کند ولی ل.·. بهمان ترتیب اول رفتار خواهد کرد.

۱۳ ـ برادرانیکه به ملاحظات امور پلتیکی مملکت لابد و ناچار از حضور در ل.·. محروم خواهند ماند باید علت مجبوریت خود را به ل.·. عرضه دارند اگر ل.·. رأی داد برادران مشارالیه مسئول نخواهند بود و سایر برادران می‌توانند از مذاکرات ل.·. اطلاعات لازمه را به‌آنها بدهند ولی اگر عذرشان در ل.·. حسن قبول نپذیرفت باید در اجتماعات ل.·. حاضر شوند والا مسئول خواهند بود.

۱۴ ـ برادرانیکه بر حسب قرارداد ل.·. از ل.·. موقتاً خارج شده‌اند از تأدیه حقوق صندوق معاف نمی‌باشند.

۱۵ـ برادرانیکه درمدت دوری از ل.·. اقساط خود را بصندوق نپرداخته‌اند باید اگر استدعای تجدید قبولی آنها پذیرفته شد قبل از حاضر شدن در معبد بازمانده اقساط را کاملا بپردازند.

۱۶ ـ اگر مدت تبعید از ل.·. ششماه کشید و برادر مسئول حقوق صندوق را نپرداخت برادر صندوقدار باید مطالبه نماید.

۱۷ ـ از تاریخ مطالبه صندوقدار الی یکماه اگر حقوق صندوق تأدیه نشود ل.·. حق دارد برحسب قوانین اساسی می.·. اسم آن برادر را از دفتر بکلی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اخراج نماید.

۱۸ ـ برادرانیکه بر حسب قرارداد ل ∴ از معبد دور می‌شوند در تحت نظارت و تفتیش ل ∴ خواهند بود یعنی اعضای محترم ل ∴ فرداً فرد در اعمال و افعال و اقوال و گفتار آنها از دور و نزدیک مراقبت و مواظبت تامه را خواهند داشت و اگر حرکتی مخالف قوانین مقدسه می ∴ از آنها بروز کند درمقام انتقام برخواهند آمد.

۱۹ ـ درمی ∴ تقصیر حدمعینی ندارد ولی بطور عموم مغایرت با قوانین مقدسه می ∴ بردو نوع است:

اولاعدم اطاعت بر قراردادهای ل ∴ وعدم اجرای شرایط آدمیت وانسانیت که اصل مبنای می ∴ بر آن است.

دوم افشای سرّ یعنی خیانت بر تمام هیئت مقدسه می ∴ عالم و مخالف با قسمهائی که یاد کرده است.

عدم اطاعت به قراردادهای ل ∴
و عدم اجرای قوانین انسانیت

۱ ـ هر مطلبی که در ل ∴ مذاکره وقبول گردید برگشت ندارد و اطاعت آن تمام برادران را فرض.

۲ ـ برادران غائب حق اعتراض نخواهند داشت.

۳ ـ هر اعتراض و ایرادی باشد باید در ل ∴ در اثنای مذاکرات گفته‌شود ولی وقتیکه مطلبی را ل ∴ قبول کرد دیگر احدی حق گفتگو نخواهد داشت.

٤ ـ برادرانیکه اطاعت قراردادهای ل ∴ راقبول می‌نماید مسئولند دفعهٔ اول توبیخنامه از جانب ل ∴ برعلیه آنها نوشته می‌شود و دونفر ازاعضاء مأمور به ابلاغ آن می‌گردند.

۵ ـ اگر به‌آن‌وسیله برادران سرکش‌رفتار خود را تغییر ندهند ل ∴ مجلس فوق‌العاده قرار داده برادران مشارالیهم را احضار می‌نماید و در حق آنها توبیخ

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

علنی وحضوری مجری می‌نماید .

۶ ـ در صورتیکه به احضارنامه ل.·. اطاعت نکنند و یا اطاعت کرده بیایند ولی بازموخراً درقبول قراردادهای ل.·. اهمالی ورزند آن برادران درششماه الی دوسال از ل.·. خارج خواهند شد دراین‌مدت ازمذاکرات ل.·. به‌آنها ابداًاطلاعی نخواهند داد .

۷ ـ در ظرف مدت تبعید از معبد در اعمال و اقوال آنها مخالفتی باقوانین مقدسهٔ می.·. دیده می‌شود وبعدازثبوت محکمهٔ ل.·. برادران‌مذکور را ازسمت می.·. بکلی طرد خواهدکرد .

۸ ـ برادرانیکه برخلاف قوانین اساسی می.·. بر حقوق مسلم برادران خود ویاشرف شخصی‌ویاصفتی وامور شخصی آنها صدمه برسانند در محضر مقدس می.·. مسئول خواهند بود .

۹ ـ ازآنجائیکه‌قوانین مقدسه می.·. منبع‌انسانیت است بایداعمال‌شخصی می.·. در خیرخواهی عموم بمنزلهٔ سرمشق باشد لهذا برادرانیکه از قوه و اقتدار خود استفاده‌نمودحقوق زیردستان راخواه م.·. خواه‌بیگانه پامال یا ابطال نمایند مسئول خواهندبود و طرزتنبیه این برادران را ل.·. به اکثریت معین خواهدکرد.

۱۰ ـ برادرانیکه بیشتر از ششماه از ل.·. خارج می‌شوند باید تمام اوراقی که در نزد خود دارند و اسناد می.·. آنهاست به برادر دبیر ل.·. بسپارند والا بر مسئولیتشان خواهد افزود .

۱۱ ـ اگر ل.·. برادری را از می.·. طردکرد قرار خود را بتمام ل.·. های می.·. خارجه و یا رأساً و یا بتوسط شرق‌اعظم فرانسه اطلاع خواهد داد .

۱۲ ـ هر برادری‌که در ل.·. امری را متعهد شد ویا برای‌خدمت به می.·. وعده داد مجبور برایفای آن است باید حتماً ازعهده برآید .

۱۳ ـ در معبد مقدس می.·. رودربایستی و ملاحظه و خودنمائی و بغیر

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از حقیقت سخنرانی گناه محض است لهذا از تعهدات و وعده و وعیدهای ظاهری برادران محترم باید همیشه احتراز نمایند.

چنانچه تعهدات وعده ووعیدها را اگردرسر وعده ومجری نشویدل .. کذب گولی ندانسته مرتکب آنرا مدت غیرمعینی از معبد دور خواهد کرد.

۱۴ ـ هیچیک از برادران حق ندارد بدون اجازه ل .. کسی را دعوت به می .. نماید اگردعوت کند مسئول خواهد بود ومورد مؤاخذه وتوبیخ خواهدشد.

۱۵ ـ هر یک از برادران منافع شخصیه خودرا برمنافع عامه ترجیح دهد نباید امید معاونت از ل .. داشته باشد.

اولین فراماسون ایرانی که مجازات شد

اولین فراماسن ایرانی که به‌جرم «خیانت» و«افشاء اسرارماسنی» غیاباً درلژ ماسنی محاکمه ومحکوم به‌اعدام شد، موقرالسلطنه بود. اوکه ازفراماسونهای قدماکار وازخودگذشته بود ویکبار به دستورمظفرالدینشاه به جرم «خیانت به شاه» وکمک به‌آزادیخواهان مجازات وبه‌چوب بسته شده بود وهمسرش‌را هم بزورمطلقه ساخته و به‌زوجیت امام جمعه تهران درآورده بودند، در دوران استبداد صغیر بعلت رنجشهائی‌که ازلژبیداری ایران و فراماسونهای عضوآن حاصل کرده بود بطرف محمد علیشاه رفت و اسراردرون لژبیداری را افشاء نمود و به هم مسلکان خود خیانت‌کرد وبهمین جرم نیزمحکوم به‌اعدام شد.

موقرالسلطنه‌ره محمدرحیم خان‌کشیکچی‌باشی امیر نظام‌پسر ناظم‌السلطنه بود. ناظم‌السلطنه چهارفرزند ذکور بنامهای حاجی معین‌الدوله ـ علاءالدوله ـ احتشام‌السلطنه ـ موقرالسلطنه داشت. اززوزیکه او وارد دربار شد همواره با میرزا علی‌اصغرخان اتابک همراه و همفکربود.

مظفرالدینشاه دخترخود شکوه‌الدوله را به موقرالسلطنه داد واو علاوه بر اینکه داماد شاه بود، چون باآزادیخواهان و مشروطه طلبان همکاری وهمفکری

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

موقرالسلطنه عضو لژ فراماسونی که حکم اعدام او را استادان ماسونی صادر کردند.

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

داشت مورد اعتماد و وثوق آنها واقع شد، واغلب واسطه گفتگوها ومذاکرات سرّی آنان باشاه بود. درآخرین سفر مظفرالدینشاه به اروپا، هنگامیکه محمد علی میرزا، ولیعهد و نایب‌السلطنه بود، چون ازارتباط موقرالسلطنه باآزادیخواهان وعضویت اودر فراماسونری اطلاع داشت، بعنوان اینکه وی با زنش بدرفتاری می‌کند اورا وادارکرد که همسرش را طلاق بدهد. وچون موقرالسلطنه حاضر به اینکار نبود، دربارقاجار باکمک شیخ‌فضل‌الله اجباراً اورا مطلقه ساخت، بطوریکه حتی همسرش دختر مظفرالدینشاه هم به این طلاق راضی نبود. مجریان این مجازات این شکنجه را هم کافی ندانسته و در روزهائیکه مظفرالدینشاه از اروپا

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

برمی‌گشت وسائلی فراهم کردند که شکوه‌الدوله همسر سابق اورا بعقد و ازدواج میرزا ابوالقاسم امام جمعه تهران درآوردند.

موقرالسلطنه پس از این وقایع و بر اثر ناراحتی شدید، خود را بیشتر به سازمان فراماسنی وسازمانهای علنی و مخفی آزادیخواهان نزدیك کرد تا جائیکه رسانیدن شب نامه‌های فراماسونها وسازمانهای آزادیخواهان را بعهده گرفت. در یکی ازروزها که می‌خواست شب نامه‌ای را در اطاق شاه بگذارد، مظفرالدینشاه اورا دید ودستورداد به‌چوبش ببندند. جریان این واقعهٔ مهم که شاید بتوان آنرا یکی دیگر از نقش‌های لژ فراماسنی ایران درراه مبارزه با دربار قاجار دانست توسط مورخین چنین نقل شده است:

انجمن سرّی وارسال شب نامه بخوابگاه نیاوران

درسال ۱۳۱۸ هـ (۱۹۰۱ م) که مظفرالدینشاه اتابك را مأمورگرفتن «وام» با شرایطی سنگین ازدولت روسیه تزاری نمود، فراماسنهای ایران که در آنوقت یك تشکیلات مخفی وابسته سرّی بنام «انجمن سرّی»[1] داشتند شروع به‌فعالیت علیه‌اخذ «وام» نمودند. براثراین فعالیتها مجدداً نارضایتی مردم واعتراض عمومی آغازشد.[2] اعتراضات مردم که ابتدا بصورت شایعات وسخنان بازاری شروع شد، بتدریج با صدوراعلامیه‌های مخفی وشب نامه‌های شدیداللحنی وسعت گرفت وفراماسنها بوسیله موقرالسلطنه ودیگران که همگی ازاعضاء «انجمن سرّی» بودند، اعلامیه‌ها را حتی به حرم شاه می‌رسانیدند. مندرجات شب نامه‌ها بیشتر علیه امین‌السلطان (صدراعظم) بود و آنها او را به وطن فروشی وخیانت و

۱ـ مجلهٔ یغما سال سیزدهم مقاله «نخستین شاعر آزادیخواه ایران» ص ۱۴۸

۲ـ در تاریخ انقلاب ایران براون دراین باره چنین مینویسد:

«۳ سپتامبر ۱۹۰۱ کلنشتن زیتویك ۱۳ اگست، یك آشوب دامنه‌داری منبعث از نارضایتی ازحکومت بویژه افتتاح باب مذاکره درباره وام جدیدی از روسیه را گزارش میدهد.»

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

موقرالسلطنه در بالای چوبه دار

خودداری از اصلاحات کشور متهم می‌کردند. در این شب نامه‌ها مطالب زننده‌ای نیز درباره کرفتن وام از روسیه ذکر شده بود. در یکی از شب نامه‌های ژلاتینی قصیده‌ای که سید احمد فخرالواعظین کاشانی متخلص به خاوری سروده و مضمون آن علیه امین‌السلطان بود، چنین درج شده بود:

ارمنی زاده میازار مسلمانان را — بکف کفر مده سلطنت ایمانرا
عاقبت خانه ظلم تو کند شاه خراب — پس چه حاجت که بر افلاک کشی ایوان را
دامن غیرت چه شود در کف ملت ظاهر — پاك از لوث وجود تو کند بستانرا
کاسه لیسی تو از روس ندارد ثمری — کاین سیه کاسه در آخر بکشد مهمانرا

باری، در یکی از روزها که شاه در خوابگاه کاخ نیاوران در برابر آئینه ایستاده بود، موقرالسلطنه که مأموریت داشت این شب نامه را بداخل دربار برساند پاکت حاوی آنرا درروی میز تحریر شاه گذاشت. ولی بمحض اینکه خواست خارج شود، شاه که در برابر آئینه ایستاده بود، اورا دید. و از چگونگی رسیدن شبنامه‌ها به

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.org

tarikhema.org

دربار وحتی روی میز تحریر وزیر بالش خود مطلع شد. او چنان عصبانی گردید که همانـدم به موقرالسلطنه گفت: «پس معلوم شد که ریشهٔ فساد درخانه خود من است» وسپس فرمان داد اورا به چوب بستند و آنقدر تازیانه برپایش زدند که، مجبورشد اسامی اعضاء انجمن سرّی راکه در نوشتن شب نامه‌ها دخالت داشته‌اند افشاء کند. ولی با این وصف موقرالسلطنه طبق دستور مرکز فراماسونری فقط اسامی اعضاء «انجمن سرّی» را ذکر نمود وحتی اسم یکنفر ازماسنهارا بزبان نیاورد.

وقتی شاه ازوجود انجمن سرّی وفعالیتهای علیه‌خود مطلع شدبه آقابالاخان سردار دستور توقیف و دستگیری نویسندگـان شب نامه‌ها را که همه در صفوف آزادیخواهان و مشروطه طلبـان قرار داشتند صـادر نمود و رئیس نظمیه وقت بفرمان شاه این عده را در جمادی‌الاخر سال ۱۳۱۹ (سپتامبر ۱۹۰۱) دستگیر و زندانی کرد:

۱ـ شیخ یحیی کاشانی نویسنده وتهیه‌کننده شب نامه‌ها.

۲ـ سید احمد فخرالواعظین کاشانی سرایندهٔ اشعار.

۳ـ سید حسن برادرسید جمال‌الدین مدیر روزنامهٔ حبل‌المتین.

٤ـ میرزا مهدیخان وزیرهمایون که وزیر ودر سفرشاه به اروپا همراه اوبود.

۵ـ میرزا محمد علیخان قوام‌الدوله که از درباریان بنام و مردی توانگرو دشمن سرسخت امین‌السلطان بود.

٦ـ متمم‌الملک که ازمردم قفقاز بود وچون ازمیوه‌ها کنـرو میساخته، شاه لقب متمم‌الملک به او اعطاء وحقوق ماهانه به اومیداده است.

۷ـ میرزا سید محمد مؤتمن لشکرنوری.

۸ـ میرزا محمد علیخان نوری.

۹ـ حاجی میرزا حسن رشدیه.

۱۰ـ موقرالسلطنه.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۱ـ شیخ عبدالعلی مؤید بیدگلی .

در جریان این دستگیری واقعهٔ تأثرانگیزی نیزرخ‌داد، و آن این بود که مأمورین پلیس وقتی برای دستگیری میرزا محمد علیخان توری‌میروند او بالای پشت بام خوابیده بود . همینکه سروصدای مأمورین نظمیه را شنید ، هراسان و سراسیمه بیدارشده وازفرط دستپاچگی از پشت بام بزیرافتاد وپس از چندی در زندان شهربانی درگذشت !

سایر دستگیرشدگان پس از مدتی هریک بنقطه‌ای‌تبعید ویا متواری‌شدند و در بین آنها فقط میرزا حسن رشدیه که بخانهٔ حاج شیخ هادی نجم آبادی پناهنده‌شد تازمان مرگ مظفرالدینشاه درآنجا زندگی‌می‌کرد .کسروی می‌نویسد: « ... اگر نرم دلی مظفرالدینشاه‌نبود هیچیک از آنان زنده نمی‌ماندند ... شیخ یحیی را دست بسته بر اسبی سوارکردند و به اردبیل‌فرستادند. سید حسن‌رابیاس برادرش و میانجیگری عین‌الدوله بخشیده بمبارك آباد ده عین‌الدوله فرستادند» موقرالسلطنه نیز مدتی زندانی بود و سپس با وساطت بعضی از دوستان خود در دربار آزاد شد . ولی پس از آزادی مورد بی مهری فراماسونهاواقع گردیدزیرا قسمتی از اسرار آنها را بروز داده بود و فراماسونها اغلب به او نظر خوشی نداشتند و در نتیجه موقرالسلطنه که خود را از هرطرف «رانده» میدید ، اجباراً بطرف محمد علیشاه روکرد ودر خفا بااو سازش‌نمود. بطوریکه ازآن پس اسرار فراماسونها را بطور وسیعتری به او اطلاع می‌داد . کسروی می‌نویسد: « ... پس از استقرار مشروطیت ،گویاموقرالسلطنه ازروی ناچاری یا جهاتیکه کشف‌نشده، در دربار محمد علیشاه وارد و عامل تباهکاریهای‌دربار بشمار آمده وازطرف‌ملیون رانده شد ... » علت رانده شدن وی را از جرگهٔ آزادیخواهان تقی زاده به احمد پژوه مترجم کتاب (انقلاب ایران) پروفسور ادوارد براون انگلیسی چنین نقل کرده است :

« ... شادروان‌ظهیرالدوله رئیس انجمن اخوان‌الصفاء با مشورت وصلاح‌دید

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دوستانیکه همه از مردان بنام، فهیم واز زمره اعیان شاهزادگان، معاریف‌دانشمند و بالجمله همه آزادیخواه و مشروطه طلب بودند ترتیب‌نمایشی برسم فانتوم[1] دادند.

سن نمایش در تالارخانهٔ ظهیرالدوله آراسته و همهٔ پیروان وهم‌مسلکان به ویژه‌اعضاءاخوان‌الصفاحاضر ومبلغ‌هنگفتی‌درآمدبدست‌آمدکه‌بمصرف‌نیکوکاری‌و فرهنگ‌رسیده‌بود. موضوع نمایش که‌ایفاءکنندگان‌رلهابی‌صداکار خودرا انجام می‌دادند،این‌بود که‌اوضاع سیاسی‌کشور را درآنموقع مجسم می‌ساخت و چنین بود:

پرده بالا می‌رود، محمد علیشاه‌که از هرحیث مانند خودش بود ـ روی‌تخت سلطنت آرمیده ویک جنازه در چند قدمی تخت روی زمین دراز کشیده، دراین موقع پیشخدمت داخل شده، پس از تعظیم به شاه خبر می‌دهد که سفیر انگلیس آمده، پروانهٔ شرفیابی می‌خواهد شاه اجازه می‌دهد.

سفیر واردشده بسوی‌شاه می‌رود زانوی او رامی‌بوسد ومطلب‌خود راآهسته بدون اینکه‌کسی بشنود بعرض می‌رساند. پیداست که شاه درخواست اورا پذیرفته زیرا سفیر بسیار شنگول شده، سوی جنازه رفته کلاه او را برداشته از در بیرون می‌رود.

طولی نمی‌کشد کـه پیشخدمت آمدن سفیر روس را بشاه عرض می‌نماید، اجازه شرفیابی می‌دهد، سفیر روس مثل همکارش شرفیاب و پس از تعظیم، خندان شده به‌جنازه نزدیک گشته کفش او را درآورده بیرون می‌رود.

بهمین سان کسان دیگر از نمایندگان خارجه و بزرگان داخلـه شرفیاب، هریک چیزی‌از لباس وآنچه در جنازه یافت می‌شده برداشته می‌روند. سرانجام جنازه برهنه و از هستی ساقط می‌گردد، در اینوقت چند نفر از وطن پرستان و خیرخواهان دولت و ملت آمده اجازهٔ شرفیابی می‌خواهند و شاه را از خـواب خرگوشی بیدار و جنازه را که نقش ایران بوده نشان می‌دهند که چگونه برهنه

1 – Fantome.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و ناتوان گردیده و می‌فهمانند که اگر شاه پشت به پشت او دهد ، بیاری یکدیگر دفع دشمن بدخواه توانندکرد . شاه متنبه شده برمی‌خیزد ، جنازه نیز اندام‌راست کرده بشاه دست می‌دهد ، هردو پشتها بهم داده ، در این هنگام ، همان اشخاص کلاهبردار و لختکن‌ظاهر می‌گردند ، این‌بار دیگر شاه هوشیار و نیرومند است، از یکطرف ، او از سوی دیگر وطن با مشت و لگد بغماگران را دورمی‌سازندو براه می‌افتد »[۱]

مترجم‌کتاب انقلاب‌ایران‌دردنباله این داستان می‌نویسد: «... موقرالسلطنه که از گروه اخوان‌الصفاء بود و بظهیرالدوله ارادت می‌ورزیده و در این نمایش تماشاچی بوده ، گزارش چگونگی را بشاه می‌دهد و از سوی شاه ، اشخاصی بنام تماشاچی این نمایش ، مورد تعقیب و سرزنش قرار می‌گیرند بویژه ظهیرالدوله شوهر عمهٔ‌خود وی‌مورد عتاب واقع می‌شود.گزارش دهنده شناخته شد و ازمجمع برادران [منظور فراماسونهاست] نیز رانده می‌گردد . می‌گویند علت بتوپ‌بستن خانهٔ ظهیرالدوله همین‌بوده‌که شاه‌کینهٔ اورابدل‌گرفته وخانه‌اش رادراستبدادصغیر بتوپ بسته وویران‌کرده‌است »

روزنامهٔ ایران نو[۲] که از جراید پیشرو و تندرو دوران استبداد صغیر بود در بارهٔ خیانتهای موقرالسلطنه « بگروه آزادیخواهان » و «انجمن سرّی» سلسله مقالاتی بقلم عبدالوهاب زاده نوشته و در آن چنین تذکر داده است : « ... همین

---

۱ ـ انقلاب مشروطیت ایران براون ـ چاپ اول ص ۴۲۰

۲ ـ روزنامه ایران‌نو در ۷ رجب ۱۳۲۷ ق (۲۸ ژوئیه ۱۰۰۹) در تهران بمدیریت سید محمود شبستری آذربایجانی ملقب به ابوالضیاء برای اولین بار در تاریخ جراید ایران بقطع بزرگ منتشر شد . این روزنامه ارگان حزب مستقل دموکرات ایران بود و سبک‌نوین روزنامه‌نگاری را بوجود آورد در شمارهٔ ۱۰۲ توقیف شد پس از یک هفته بمدیریت‌سیدمهدی افجه‌ای و بدون نام شبستری ومدتی نیز بمدیریت محمدامین‌رسول‌زاده که از انقلابیون معروف ایران و ضدکمونیست معروف و با استالین ولنین دوستی داشت دردورهٔ دوم پس ازسیزده سال روز ۲۶ اردیبهشت ۱۳۰۲ منتشر شده است

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

موقرالسلطنه ظاهراً عضو انجمن آذربایجان بود ولی در باطن را پورتچی محمدعلی میرزا بود که در این اواخر اعضاء انجمن فساد اخلاق او را فهمیده و در مجامع سرّی انجمن راهش نمی‌دادند. شبها همه شب هم خیال و ندیم و محرك محمدعلی میرزا بود و روزها در محافل و مجامع غم ملت می‌خورد و وطن‌وطن می‌گفت تاجائی که انجمن آذربایجان پس از اینکه سوء اعمال او را کاملا ملتفت شد از عضویت جداً خارجش نموده به اسم مشروطه طلبی علت العلل نفاق و کدورت بین انجمنها بود...»[۱] و در جای دیگر می‌نویسد: «... در بدو تأسیس انجمن فتوت که سردار ارشد و مفاخرالملك و مجلل‌السلطان و همین موقرالسلطنه اعضای آن بودند چه اظهار محبت و همدردی خارق‌العاده از آنان نسبت به ملت ایران به سمع می‌رسید. اعضاء همین انجمن برای کشیدن نقشه‌های استقلال‌کش از جاده فتوت منحرف شده و با لقب متحدالمال خود از قبیل محفل آزادگان، انجمن آل محمد، جامع آدمیت، انجمن حسن‌آباد و کمیته‌های سرّی و انجمن گلستان همدست شده و بسمت مادر وطن را دستخوش شهوترانی سپهبان درباری نمودند...»[۲]

موقرالسلطنه در دوران استبداد صغیر وهنگامی که محمد علیشاه مجلس را بتوپ بست و آزادیخواهان را دستگیر، محاکمه واعدام کرد، همچنان درصف درباریان مستبد بود و علناً با همکاران و یاران خود ستیزه می‌کرد پس از شکست محمدعلی میرزا وپناهنده شدن او به‌سفارت روس (۲۸ ژوئیه ۱۹۱۰) فاتحین ملی و مشروطه‌خواهان به وسیلهٔ درباریان اورا در فشار گذاشتند تا از سلطنت مستعفی شود. او که با خود مقداری از جواهرات سلطنتی برده بود باعده‌ای از درباریان به روسیه تبعید شدند و قرار شد سالی ۷۵ هزار تومان مستمری بپادشاه مخلوع بپردازند. یکی از همراهان شاه، موقرالسلطنه بود که در اثر نزاع با مجلل‌السلطان، مجلل‌السلطنه و امیر بهادر مجبور به ترك آنها شد. موقرالسلطنه وقتی از دستهٔ

۱ـ روزنامه ایران نو شماره ۱۳۰

۲ ـ سلسله مقالات عبدالوهاب‌زاده که شاید نام مستعار یکی از مشروطه‌خواهان بوده از شماره ۱۲۸ شروع تا ۱۳۱ خاتمه می‌یابد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

محمد علیشاه طرد شد، به فکر مراجعت ایران افتاد. او که در میان مشروطه خواهان و کارگردانان آنروز مملکت دوستان زیادی داشت، به آنها نامه نوشته موضوع مراجعت به ایران را مطرح کرد و چون جواب مساعد به او دادند، به امید جوابها و پیغامهائی که دریافت داشت به ایران بازگشت وغافل‌از این بود که دوستان فراماسونش باصلاحدید و نظر مرکز لژ ایران او را اغفال کرده و به ایران دعوتش کردند.

معظم السلطنه‌دولت‌که اطلاعات‌مبسوط ومهمی در بارهٔ سازمان‌فراماسونری ایران داشت در این باره بنگارنده می‌گفت:

«پس از اینکه نامه‌ها و پیغامهای موقرالسلطنه به دوستان فراماسونری‌او که بعضی از آنها هم‌اکنون در قید حیات‌هستند رسید، آنها عین نامه‌ها را به‌مرکز لژ تسلیم کردند. لژ بیداری ایران جلسهٔ محاکمهٔ غیابی تشکیل داده، پس از گفتگو در بارهٔ عملیات و اقدامات خائنانه‌اش و اینکه اسرار سازمان را به محمد علیشاه افشاءکرده و در دستگیری‌واعدام‌فراماسنها دست‌داشته، اورا غیاباًمحکوم به مرگ نمودند.»

مراجعت به ایران و دستگیری و محاکمه

سرانجام روز ۱۳ محرم ۱۳۱۳ (۲۱ ژانویه ۱۹۱۰) موقرالسلطنه از راه خراسان به تهران مراجعت نمود و لدی‌الورود به منزل سپهدار اعظم رفته در خانهٔ او متحصن شد. وقتی وکلای مجلس از ورودش مطلع شدند، به‌دولت فشار آوردند تا او را محاکمه و دستگیر کنند. سه‌روز بعد مأمورین پلیس وی را در خانهٔ سپهدار اعظم دستگیر کرده و به شهربانی بردند و به بازجوئی از او پرداختند و موقرالسلطنه در بازجوئی مقدماتی علت ورودخود را به ایران چنین بیان کرد:

«... چون در یکی از جراید ایران خواندم که مراهم جزو متهمین و خائنین وطن نوشته‌اند، منهم محض رفع این تهمت به ایران آمدم و خود را از

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تحت سلطه و اقتدار روس و انگلیس نجات داده و حاضر شده‌ام که اگر خیانتی از من سرزده مجازات شوم[۱]»

پلیس تهران با اجازه شعبهٔ اول محکمه جزا، خانهٔ او را بازرسی کرد ودر بازرسی خانه‌اش، کلیه اوراق و اسنادی که در مدت مسافرتش به اروپا به‌او نوشته شده‌بود وهمچنین اسناد واوراق قدیمی‌اش پیدا شد. بین این اوراق و اسنادتعداد زیادی از شب‌نامه‌ها و دستگاه چاپ ژلاتین و نوشته‌هائی مربوط به دورهٔ عضویت او در تشکیلات فراماسونری بود که به قول روزنامه ایران نو: «... همهٔ اینها برای اثبات بی‌تقصیری وی گـواه کاذب بود زیرا کاغذجات مزبور را هر کدام از یك گوشه وکناری به لطایف‌الحیل بچنگ آوردند که‌مثلابعضی کاغذجات در زیر لباسهای مشارالیه در توی صندوق رخت بوده، بعضی‌ها درتوی صندوق قند وچای بوده وپاکت بسته هم توی کاغذجات مشارالیه بوده‌که معلوم نیست چه مطلبی درآن نوشته شده است».

پاکت سربسته‌ای که روزنامهٔ ایران نو بدان اشاره‌کرده است، بطوریکه در یادداشتهای خصوصی معظم‌السلطنه دولت دیده شده، اوراق و اسناد فراماسونری او و شب‌نامه‌ها و دستوراتی بوده است که از مرکز ماسنی به او می‌داده‌اند. اغلب این شب‌نامه‌ها را موقرالسلطنه دردورانی‌که با ماسنها کارمی‌کرد شخصاًژلاتین‌کرده بود وبطورمخفی دردربار منتشر می‌ساخت.

محاکمهٔ موقرالسلطنه

محاکمهٔ موقرالسلطنه روز چهار شنبه ۷ بهمن ۱۲۸۸ (۲۶ ژانویه ۱۹۱۰) در شعبهٔ اول محکمـه جزا با حضور هیئت منصفه که از افراد زیر تشکیل شده‌بود انجام‌گرفت: مستعان‌الملك، حامدالملك آقا سید عبدالرحیم، میرزا حسینخان‌کسمائی، ابوالضیاء، مدیرایران‌نو،صدیق‌حرم،مدحت‌السلطنه،آقا میرزا مهدی نوری، آقا میرزا محسن نجم آبادی، حشمت نظام، میرمحمد علیخان

۱ـ شماره ۱۱۶ روزنامه ایران‌نو.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کلوپ ، میرزا تقی‌خان .

موقرالسلطنه در محضر دادگاه داستان خروج و مراجعت خویش‌راحکایت کرده اظهار داشت :

« روز ۲۱ رمضان ۱۳۲۷ از انزلی و به همراهی امیر بهادر و مجلل به راستف رفتیم . از آنجا مستقیماً به پاریس رفتم . ارشدالدوله و عیال او و اجزای امیر بهادر ازقبیل لیث‌الدوله وغیره در تاراسف ماندند ومن بامیل خود مراجعت کردم و برای اینکه بدانید در راه توقف نکرده‌ام تذکره‌ام را نشان می‌دهم . در خاك روسیه از والاجسکی تا بادکوبه چهار روز در راه بودم و بهیچوجه با محمد علی میرزا ملاقات‌نکردم در عشق‌آباد ، چون اموال و اثاثیه‌ام را دزد برد به‌پلیس مراجعه‌کردم‌که سند آنرا نیزهمراه دارم . از پاریس تاعشق آباد باتذکره‌ای که بنام خودم بود مسافرت می‌کردم . در عشق‌آباد از میرزا محمد تقی وکیل سابق اصفهان‌که‌گویااسم‌فعلی‌اومیرزااحمدجواهری‌است‌تذکره‌ای‌گرفتم وبه اسم روضه‌خوان‌خودم‌را به‌اومعرفی‌کردم. ازعشق آباد تامشهد ۵ روز درراه بودم، هنگام ورود به مشهد در خانهٔ میرزا علی‌اکبر که اطاقهای مخصوص زوار دارد خانه‌گرفتم از خراسان تا شاهرود با سه‌نفراز غلامهای بانك انگلیس که پول به خراسان برده بودند با یك گاری کـه گویا مال عسکر افندی است مسافرت کردم .

چون سابقاً در سمنان‌حاکم بودم و مرامی‌شناختند به استرآباد و محله‌جزو اشرف رفته به ساری رسیدم از شاهرود تا تهران ۲۴ روز در راه بـودم ، در طول راه سعی می‌کردم که همچنان مخفی باشم و با لباس مبدل بودم و به محض ورود به تهران به خانهٔ سپهدار رفته متحصن شدم »[1]

پس ازاینکه محکمه وهیئت منصفه به اتفاق آراء به اعدام او رأی دادند ، مجدداً نظمیه او را جلب کرده و به تحقیقات خود ادامه داد . در تحقیقات مجدد اقتدارالسلطنه نماینده حکومت ، نظام السلطان ، سردار محی و مرآت السلطان

۱ ـ شمارهٔ ۱۲۰ روزنامهٔ ایران

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

رئیس ادارهٔ تفتیش و وثوق نظام نیز حضور داشتند و بنابه‌نوشتهٔ روزنامهٔ ایران‌نو:

«... پاره‌ای مطالب هم از او کشف شده که استتار آن نظر به اهمیت مسئلهٔ اصلی بودو ما آنچه راکه مقتضی است درج می‌کنیم و خاتمهٔ آن را طبیعت به موقع گوشزد خواهد کرد»[۱]

اسراری که موقرالسلطنه برای اعضاءکمیسیون افشاء کرد پس از انجام‌یك سلسله تعهدات و قسم‌هائی بود که بین متهم واعضاء دولتی ردوبدل‌شده. در اولین جلسهٔ بازجوئی، پس ازخاتمه دادرسی، موقرالسلطنه که می‌خواست بهر نحوی است جان خویش را نجات دهد از اعضاء کمیسیون پرسید: «... اگر من آنچه‌راکه می‌دانم بگویم، شما به مردم می‌رسانید؟ و آیا ممکن است‌ازگناه من چشم‌پوشی شود و مرا نکشید و بلکه درکیفرم تخفیف داده شود» اعضاء کمیسیون به‌اوجواب دادند: «... اگر شما همهٔ حقایق را بازگوئید، ملت نجیب ایران قطعاً مجازات سنگین شما را سنگین نخواهدگرفت ...» موقرالسلطنه‌گفت: «... منهم سوگند به خدای جهان یاد می‌کنم آنچه را می‌دانم بدون یك‌کلمه ناحق‌ودروغ بدشما بگویم و شما هم آنرا به‌مردم ابلاغ نمائید ...» ولی مأموران بازجوئی اظهارات او را به اطلاع افکار عمومی نرسانیدند وحتی بعدها اوراق پرونده اوراهم ازبین بردند.

در تحقیقات مجدد موقرالسلطنه جریان کامل اقدامات محمد علی میرزا را ازروزخروج به ایران شرح داد ومدعی شدکه محمد علی‌میرزا منتظر اقدامات سوارهای اقبال‌السلطنه ماکوئی ورحیم‌خان بود. ملیون ومشروطه طلبان‌می‌گفتند موقرالسلطنه به دستور محمد علی میرزا برای ایجاد انقلاب به نفع او به تهران آمده درحالیکه یادداشتهای یکی ازهمکاران ماسنی موقرالسلطنه (که از ذکر نام وی معذوریم) حاکیست‌که موقرالسلطنه پس ازاختلافی که با همراهانش پیداکرد نامه‌هائی به همکاران سابق خویش‌نوشته و از آنها خواست که برای مراجعت به ایران برایش وساطت‌کنند. این نامه‌ها درمرکز فراماسونری ایران مطرح شد.

۱ ـ شمارهٔ ۱۲۰ روزنامهٔ ایران‌نو

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رؤساء فراماسونری ایران که همواره می‌خواستند این (ماسن خیانتکار) را به مجازات برسانند تا بعدها کسی به خیال خیانت و افشاء اسرار نیافتد بظاهر به او امان دادند و با مراجعتش موافقت کردند.

اگر نامه‌ها و اسنادی که از او کشف شد بدست می‌آمد یقیناً واسطهٔ لژ بیداری ایران و کسانیکه از طرف لژ به او اطمینان داده و نامه‌هائی به پاریس نوشته بودند شناخته می‌شدند. ولی متأسفانه پروندهٔ محاکمه او در دادگستری مفقود گردیده بود و با وجود آنکه هنگام مراجعه نویسنده به دکتر هدایتی وزیر دادگستری وقت نامه‌ای به بایگانی راکد وزارت خانه خویش نوشته و از مأمورین آن خواست که در پیدا کردن این پرونده کوشش کنند، معذلك پرونده مزبور بدست نیامد و فقط حکم اعدام موقرالسلطنه در پرونده یافته شد. بهر حال موقرالسلطنه علت مراجعت خود را به ایران در ادارهٔ شهربانی چنین بیان نمود: «...باری من از همان جا از شاه جدا شده با امیر بهادر و مجلل‌السلطان و ارشدالدوله به طرف پاریس رفتیم. در یکی از منازل بین راه توی یك مهمانخانه شب در سر قمار با مجلل نزاع کردیم نسبت به من خیلی فحاشی کرد توی گوش من زد من هم اورا زدم و به او فحش دادم از همان شب طبعاً از او منزجر شدم. همراهان او هم از او حمایت می‌کردند و کتك مفصل و مصفائی به من زدند و فردای آنروز از ایشان جدا شده بطرف پاریس رفتم...»

روزنامهٔ ایران نو در پایان می‌نویسد: «... بدینجا که رسید محبوس رازهائیرا افشاء نمود که ما شتاب در بازگوئی آنرا روا نمی‌داریم، حتی در پای دار هم پرسشهای بیشتری از او شد و پاسخ‌هائی داد که وظیفه کنونی ما اجازه افشاء آنرا نمی‌دهد.

اعدام این مرد تیره بخت به وضع بسیار وحشیانه‌ای انجام یافت و تأثیر دردناکی نمود این رفتار وقتی در برابر پرونده شایان تحسین مشروطیت عرض اندام می‌کند مایهٔ بسیار تأسف است چه بسیار ظالمانه و بهر تقدیر غفلتی درخور سرزنش بوده است.»

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

احمد پژوه دربارهٔ علت اعدام موقر السلطنه چنین می‌نویسد:

عقیدهٔ یک نویسنده «... اما برای تکمیل آگاهی خواننده و این داستان، نگارنده کوشیدم از رازهائیکه موقر هنگام اعدام پرده برداشته و مؤلف هم افشای آنرا روا ندیده[۱]، چیزی دستگیرم شود.

ازهرکه پرسیدم چیزی نمی‌دانست وشاید آنانکه می‌دانند و من نمی‌شناسم یا نمی‌دانم کیانند ولی نتیجهٔ استقراء خودم این است که: موقر السلطنه بی‌شك از اعضاء فریمسن (فراموشخانه) بوده وهمگی مجامع آزادیخواهان بویژه انجمنهای مخفی یا سرّی که دراین کتاب از آنها سخن رفته، ازهمین کانون (فریمسن) آب می‌خورده وبدون هیچگونه تردیدی مشروطیت ایران میوهٔ آن است و می‌گویند همهٔ سران نهضت به ویژه شادروان سید محمد طباطبائی و چه بسا مرحوم حاج شیخ هادی نجم‌آبادی و چندتن‌که هنوز می‌زیند و شاید بردن نامشان را خوش نداشته‌باشند رؤساء شعبهٔ تهران این کانون بوده و بنیاد آن بدست بیگانه و چه بسا بیش ازمرحوم ملکم‌خان هسته شده باشدوبدیهی است که ایرانیها منظورشان خدمت به‌کشورخودبوده‌ولی‌دستورشان ازمرکزاروپا مخصوصاًسوئیس می‌رسیده.[۲]

بنا به اظهاراحمدهرمز، نویسنده ومحقق معاصر که خود آنرا از دیگری شنیده است «موقر السلطنه اسرارفریمسن را به محمد علیشاه بازگوکرده واسباب گرفتاری چند تن ازمأمورین دولت را (پس‌ازبمباران‌کردن مجلس) فراهم ساخته است‌که ازذکراسامی آنان‌معذوریم. وآنچه مسلم است‌اواگرگناه چندان‌هم‌نداشته همین بازگوئی راز، بزرگترین‌گناه اومحسوب وباید اعدام می‌شد.

بهرحال‌کسانیکه درفریمسن تربیت شده و اصول آنرا محترم می‌شمرده‌اند بدیهی است به نفع نهضت‌آزادی خدماتی‌کرده، حال اگرملت ما در این پنجاه‌سال پیش رشد سیاسی نداشته وهنوزهم حاضروآماده اینکه اسرارزندگی واصول‌ترقی

۱ـ منظوراداوارد براون است که دراین باره سکوت کرده است.

۲ـ انقلاب مشروطیت‌ایران پروفسوراداوارد براون چاپ دوم ص ۴۱ و ۱۱۹

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

را بشنود نیست ایرادی متوجه واقفین به رموز صدر مشروطیت نمی‌کند»[۱]

با این تفصیل کاملا می‌توان فهمید که موقرالسلطنه نخستین عضو هیئت حاکمه و دربار ایران و اولین فراماسنی بود که به جرم خیانت و افشاء اسرار بوسیلهٔ «عدلیه» و «قوه قضائیه» یعنی قوای متکی به مردم، محاکمه و محکوم شده به مجازات رسید. شاید بتوان در تاریخ مشروطیت ایران او را اولین «قربانی» دانست و تا امروز هم هیچگاه شنیده نشده که یکی از اعضاء حاکمه و دربار قاجار را علناً در محاکم محاکمه و اعدام کنند.

بنابراین می‌توان گفت که فقط دستگاه فراماسنی ایران بوده و هست که قدرت اعدام «موقرالسلطنه» و همکارش «شیخ فضل‌الله نوری» را داشته است. زیرا از آن ببعد هیچیک از ماسنها یا اعضاء دستگاه هیئت حاکمه و درباریان قاجار که عموماً یا فراماسن بودند و یا وابسته و خویشاوند اعضاء این فرقه بشمار می‌رفتند به مجازات اعدام نرسیدند.

در کتاب انقلاب مشروطیت ایران که نویسندهٔ آن مشهور بعضویت لژ ماسونی ایران میباشد، دربارهٔ فراماسون بودن موقرالسلطنه سکوت کرده‌است. نویسنده حتی خدمات اورا به لژ فراماسنی و آزادیخواهان صدر مشروطیت فراموش کرده و وقتی در بارهٔ علت چوب خوردن موقرالسلطنه در زمان سلطنت مظفرالدینشاه مطلبی می‌نویسد از او چنین یاد می‌کند: «موقرالسلطنه پسر ناظم‌السلطنه برادرزادهٔ علاءالدوله و داماد مظفرالدینشاه به واسطهٔ جاسوسی که در دربار کرده بود به امر مظفرالدینشاه چوب خورد و از دربار رانده شد»[۲]

دکتر ملکزاده سپس به بحث دربارهٔ علت اعدام او پرداخته و چنین می‌نویسد:

«... پس از آنکه محمدعلیشاه به سلطنت رسید چون موقرالسلطنه در بی‌رحمی و خبث طینت دست کمی از او نداشت از متعهدین و محارم او کشت و مأمور قتل اتابک گردید. پس از بتوپ بستن مجلس و پایان دوره اقتدار محمد علیشاه به همدستی با صنیع حضرت

۱ـ انقلاب مشروطیت ایران چاپ دوم ص ۱۱۹

۲ ـ اعادهٔ مشروطیت ـ جلد ششم ص ۲۲۰

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و سید کمال و مفاخرالملك و شیخ محمود ورامینی از هر نوع آزار واذیت نسبت به مشروطه‌خواهان کوتاهی نکـرد و پس از فتح تهران در سفارت روس پناهنده شد و بهمراه محمد علی‌شاه به خارج ایران تبعید گردید.

پس از چند ماه‌بدون‌سابقه و انتظار و بر خلاف نص صریح پرتکل منعقده میان دولت ایران و شاه مخلوع و سفارتین روس و انگلیس که حاکی بر این بود که کسانی که با محمد علی شاه تبعید شده‌اند حق مراجعت به ایران را ندارندودر صورتی‌که بدون‌اجازهٔ دولت‌ایران به ایران مراجعت‌کنندمحکوم‌به‌اعدام خواهند شد وارد ایران گردید.

درآن زمان عده‌ای از کسانی‌که با محمد علی شاه تبعید شده‌بودند از جمله مجلل السلطان به آذربایجان رفته بودند و در میان ایلات و عشایر برای اعادهٔ سلطنت محمد علی شاه زمینه چینی می‌کردند برطبق اسناد و مدارکی که به دست دولت و مأمورین انتظامی افتاد مسلم شد که موقرالسلطنه به امر محمد علی شاه برای تهیه زمینه مراجعت او به ایران آمده و با مسیدیتی که در سفارت روس پناهنده‌بودند وشب‌وروز برای بازگردانیدن شاه مخلوع تلاش می‌نمودند همدست و هم پیمان می‌باشد.

موقرالسلطنه از طرف نظمیه دستگیر و برای محاکمه بـه مقامات قضائی تحویل داده شد. بر خلاف معمول محاکمه و مجازات موقرالسلطنه باسرعت‌غیر منتظره‌ای انجام یـافت و علت این بود که دولتی‌ها می‌ترسیدند که روسهامداخله کردموآزادی او راتقاضاکنند علت دیگر این بودکه رجال مهم آن‌زمان اکثرشان از دوستان میرزا علی اصغر خان اتابك بودند مخصوصاً سردار اسعد کـه علاقهٔ مخصوصی به خانوادهٔ اتابك داشت و یقین داشتند که اتابك به دست موقرالسلطنه کشته شده و اورا قاتل اتابك می‌دانستند.[1]

۱ ـ شاید علت‌سرعت در محاکمه‌با افشاء اسراری که دربارهٔ قراماسنها می‌دانست‌ارتباط داشته است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

موقرالسلطنه در عدلیه نتوانست از خود دفاع کند و در مقابل مدارك قطعی که در دست بود جان خود را نجات دهد و محکوم به اعدام شد. موقرالسلطنه در مذاقاتی که از خود کرده گفته بود علت مراجعت به ایران خست محمد علی‌شاه بوده و او بقدر کافی که دراروپا زندگی کنم بمن کمك نمی‌کرد و از حیث معاش در مضیقه بودم.

از طرف وزیر داخله شکرالله‌خان (معتمدخاقان) تهران مأمور اجرای حکم محاکمه شد، دار بلندی در میدان توپخانه بپا گردید و موقرالسلطنه را در میان هزارها نفر جمعیت که چون مور و ملخ سطح میدان و پشت بامها را پوشیده بودند بپای دار آوردند و طناب‌دار را بگردنش انداختند و بالا کشیدند امابواسطهٔ وزن محکوم یا بواسطهٔ پوسیدگی طناب، طناب دار پاره شد و محکوم به زمین افتاد و با عجله از جا برخاست ومی‌خواست خود را میان جمعیت انداخته فرارکند امادور او را گرفتند و یك نفر مجاهد با ته تفنگ ضربتی بسر او زد که خون‌جاری شد و همه مردم از این رفتار وحشیانهٔ مجاهد مذکور اظهار تنفر نمودند پس از آنکه طناب را استوار نمودند مجدداً محکوم را درمیان هلهله شادی و کف زدن مردم بدار کشیدند »[1]

سید حسن تقی‌زاده که از راویان حوادث مشروطیت ایران است دربارهٔ قتل موقرالسلطنه بنویسنده گفت:[2]

« با خروج محمدعلی شاه از ایران، عده‌ای از مشروطه طلبان وحتی کسانی که کارگردانان اصلی بودند تصور می کردند که او برای همیشه از سلطنت ایران چشم‌پوشیده‌ودیگر در کارمشروطه ومشروطه‌طلبان دخالت‌وتحریکاتی نداردولی خیلی زود، همه فهمیدندکه اوبه این سادگی ازسلطنت ایران دست نمی‌کشد. به‌همین جهت مشروطه طلبان و کسانی‌که دارای افکار عالیتر و روشنتری بودند همواره

---

۱ ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران ص ۲۲۰

۲ ـ این مطالب را تقی‌زاده روز ۳۰ خرداد ۱۳۳۹ در باغ شخصی خود در قلهك با حضور احمد فرامرزی به انکار ندم اظهار کرد

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

چشم و گوششان باز بود و مترصد ورود و خروج مستبدین وکسانیکه با محمد علیشاه تماس داشتند بودند.

روزی‌که خبر ورودموقرالسلطنه به‌تهران رسید، بار دیگر مشروطه‌طلبان متوجه فعالیت‌محمد علیشاه شده وازترس اینکه مبادا اومأموریت مخصوصی‌داشته باشد لدی‌الورود به‌پایتخت دستگیر و زندانی شد.

متأسفانه باید بگویم که محاکمهٔ او بدون مطالعه و عجله صورت گرفت و حکمی که دادگاه صادر کرد بیشترجنبه (عصبانیت و ناراحتی از اقدام مستبدین) را داشت. عصر روزیکه موقرالسلطنه اعدام شد، برحسب اتفاق بـه خانهٔ سردار اسعد بختیاری رفتم.

مستخدمین او مرا به‌اطاق پذیرائی مرحوم سردار هدایت کردند. وقتی واردِ اطاق مذکور شدم،گوشه‌ای از اطاق شخصی را دیدم که روی زمین نشسته و مشغول نوشتن مطالبی‌است. وقتی وارداطاق شدم، یکی از فرزندان سرداراسعد مرا با عجله از آن اطاق خارج کرده وباعذرخواهی گفت: چون سردار در خانه نیستند و این شخص هم چند روز است که متوالیاً به‌اینجا می‌آید، خواهشمندم به اطاق دیگری تشریف بیاورید و سپس مرا به‌اطاق‌دیگری هدایت کرد. وقتی سردار آمد، گفت لابد شخصی که درآن اطاق نشسته شناختید، به او گفتم چون او سرش زیر و مشغول نوشتن مطالبی بود نتوانستم‌اورا بشناسم. مرحوم سردار اسعدگفت:«او ناظم السلطنه پدر موقرالسلطنه است.»

از روزیکه پسرش دستگیر شد، هرروز بمن مراجعه کرده و تقاضامی‌کرد که وساطت کرده از اعدامش جلوگیری کنم ولی من به‌او گفتم که در حکم قضات نمی‌توان دخالت کرد. تا اینکه امروز صبح او اعدام‌شد وقتی بخانه آمدم بازهم او را در همین‌جا دیدم. با تعجب وتأثر او را تسلیت و دلداری دادم ولی او بدون اینکه گریه کند و یا متأثر باشد، نامه‌ای را که برای درج در روزنامه‌ها نوشته بود بدستم داد. مرحوم‌سردار اسعدنامه‌ای راکه چند دقیقه قبل پدر موقرالسلطنه

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نوشته بودبمن ارائه‌داد وقتی مندرجات آنرا خواندم نتوانستم از تعجب خودداری کنم. باوجودیکه‌مضمون‌نامه صریح‌وروشن‌بود ولی‌من‌نتوانستم‌هیچگونه‌نظریه‌ای ابراز نمایم و تا امروز هم همچنان متعجب هستم.»

این داستان که سید حسن تقی‌زاده آنرا برای نگارنده نقل کردند، عیناً بازگو شد، منتهی قضاوت دربارهٔ آن به‌آتیه‌ای‌که اسناد و مدارک حقیقی این واقعه منتشر شود واگذارمی‌گردد وبعید بنظرمی‌رسد، پدری بعد ازاعدام فرزندش چنین عملی‌بنماید. وبدین‌ترتیب زندگی‌سیاسی نخستین فراماسون‌اعدام‌شده، پایان‌یافت.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل بیست و یکم

شاهزادگان قاجار در فراموشخانه و فراماسونی

یکی از اقدامات جالب و شنیدنی فراموشخانه ملکم، جامع آدمیت و لژ بیداری ایران و سازمانهای فراماسونری اروپا در اواخر دوران سلطنت قاجاریه، قبول عضویت شاهزادگان مستبد و جاه‌طلب قاجار دراین‌مجامع بود.

شاهزادگانی که همهٔ آنها دشمن آزادی برادری و مساوات بودند، به‌خیال دوامهٔ سلطهٔ مطلقه حکومت‌قاجاریه‌وبارسیدن به‌سلطنت وارد سازمان‌های ماسونی می‌شدند. ازجمله این شاهزادگان دو نفربعنی ملك منصورمیرزا شعاع‌السلطنه‌پسر مظفرالدینشاه وشاهزادهٔ مستبد ومغرور مسعود میرزا ظل‌السلطان را می‌توان نام برد که به لژ بیداری ایران‌گرویدند.

آنهاچون می‌دانستند که انگلیسها برای قبضه‌کردن دربار ودستگاه‌سلطنت ایران طرفدار آزادیخواهان ومشروطه طلبان ومخالف‌درباریان روس مآب هستند خود را به‌سفارت انگلیس در تهران و حتی به دسته‌های مختلفی که با انگلیسها ارتباط داشتند نزدیك‌کردند.

شعاع‌السلطنه‌بعلت‌اینکه‌همیشه درپایتخت‌سکونت‌داشت، بیشتر به‌انگلیسها و (انگلیس مآب)هابستگی‌داشت، درحالی که ظل‌السلطان فقط با کنسول‌انگلیس در اصفهان مربوط بود و بوسیلهٔ آنها به عمال این دولت در تهران، که در سلك

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آزادیخواهان واز زعمای مشروطه طلبان بودند ارتباط داشته ،بقصد رسیدن به تخت سلطنت تلاش می‌کرد . دکتر ملک‌زاده در تاریخ مشروطیت ایران می‌نویسد: « ... و نیز چند نفر از شاهزادگان مستبد برای آنکه تکیه گاهی داشته باشند و بکمک فراماسونها به‌اندیشه هائی‌که در دل داشتند برسند درآن حزب (منظور محفل فراماسونی بیداری ایران است) عضویت یافتند ...»

شاهزاده‌شعاع‌السلطنه از حیث فهم و کمال برتر ازمحمد علی میرزا وسایر مدعیان تاج و تخت سلطنت بود. او شاهزاده‌ای‌درس‌خوان‌وهوشیار وبسیارقابل بود وبقول نویسندهٔروزنامه‌دمکرات‌ایران (... رقیب محمدعلی میرزا بشمار می‌رفت وبسیارهم دراین‌راه تلاش‌کرد تا ولیعهد ایران بشود.[1])ولی بعلت‌مخالفتهای سیاسی همسایهٔشمالی‌با شعاع‌السلطنه وفشار مداوم‌روسهابه‌دربار، شاه‌ودرباریان‌دراین‌زمینه وهمچنین‌درنتیجهٔ تماس دائم و علاقه‌ای‌که محمد علی میرزا نسبت بدربار تزار روسیه‌نشان می‌دادمظفرالدینشاه مجبورشد او(محمدعلی‌میرزا)را به ولایتعهدی خود برگزیند .

شعاع‌السلطنه مانندرجال اروپائی عادت داشت‌که وقایع‌روزانه‌رادردفترچه هائی که اکثراوقات عبارت ازیك تقویم فرنگی بود . یادداشت‌کند واین‌یادداشتها پس ازوقایع شهریور ۱۳۲۰- در روزنامه‌های نوبهار، دمکرات ایران و دیپلمات ایران بتدریج وبطورپراکنده، چاپ ومنتشرشد .

ملك منصورمیرزا یکی ازفرزندان شعاع‌السلطنه‌که در قید حیات است در بارهٔ یادداشتهای پدرش وچگونگی چاپ‌آنها بنگارنده‌گفت : « این یادداشتها را بعللی دراختیارمرحوم ملك‌الشعرای بهارگذاشتیم وقرار شد که همه‌آنها را دریك مجلد چاپ ومنتشرکند ولی‌آنمرحوم فقط قسمتهای برجسته یادداشتهاراپراکنده چاپ‌کرد .» بطوریکه ازقرائن‌امراستنباط میشود، پس از وقایع شهریور ۱۳۲۰- بعضی ازافراد خاندان قاجارکه در دوران حکومت بیست ساله اعلیحضرت فقید

---

۱ ـ شمارهٔ ۸۰ بهمن ۱۳۲۵ روزنامهٔ دمکرات ایران

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

شعاع‌السلطنه عضو لژ بیداری ایران

رضا شاه‌کبیر بطور کمتام‌میز بستندمحیط را برای فعالیت مجدد واظهاروجودمناسب تشخیص داده وبرای اینکه بار دیگرشهرتی بدست آورند ، تصمیم به‌انتشاراسناد و مدارکی‌که ازاسلاف‌خود به ارث برده‌بودند،گرفتندوبدین منظورآنها رادراختیار ملک‌الشعرای بهارگذاشتند، تا اوکتابی در باره سقوط قاجاریه بنویسد . و ظاهراً تألیف‌کتاب «تاریخ احزاب سیاسی درایران»که انتشارآن ناتمام‌ماند، دراثرتشویق وکمک خاندان قاجارصورت‌گرفته است.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

یادداشتهای شعاع‌السلطنه هم به همین علت به ملک‌الشعراء تسلیم شده بود ولی در اثر تیرگی روابطی که بین خاندان قاجار و بهار پیش آمد، این منظور عملی نشد و یادداشتها در کتابخانه شخصی بهار باقیماند.

ملک‌الشعراء در مقدمهٔ قسمتی از یادداشتهای شاهزاده شعاع‌السلطنه که انتشار یافته چنین می‌نویسد:

«... این یادداشتهای مرحوم شعاع‌السلطنه شخص را متأثر می‌سازد. این شاهزاده چنانکه اشاره کردیم، نامزد ولیعهدی ایران بود و اگر مشارالیه با این همه فکر و معلومات و هوش و استعداد و مخصوصاً با عضویت او در جمعیت (ماسونی) بپادشاهی ایران میرسید و بجای او محمد علیمیرزا که نقطه مقابل او بود بولیعهدی انتخاب نمی‌شد حتماً وضع مملکت ایران تغییر نمی‌کرد و شاید مشروطه با فجایعی دچار نمی‌گشت...»[1]

نوشتهٔ صریح بهار که متکی به مطالب نسخهٔ منحصر بفرد یادداشتهای شعاع‌السلطنه است، این نکته را روشن می‌سازد که سازمان فراماسونی ایران در عضویت شعاع‌السلطنه نظر مخصوص داشته و شاید می‌خواسته است وی را به سلطنت برساند.

بنظر میرسد همانطور که میرزا ملکم‌خان و میرزا عباسقلی‌خان[2] در نظر داشتند که با اتکاء به شاهزادگان قاجار و حتی محمدعلیشاه سازمانهای فراماسونی را در ایران توسعه دهند و بوسیله آنان (حکومت پادشاهان قاجار ایران) را اداره کنند، فراماسونهای عضو لژ بیداری ایران نیز با عضویت شعاع‌السلطنه و ظل‌السلطان همین فکر را دنبال می‌کردند.

---

۱ ـ روزنامهٔ ـ نوبهار شماره ـ ۸۸ سال سی و سوم ـ چاپ این یادداشتها بار دیگر از شماره ۸۲ سال اول روزنامه دمکرات ایران ـ ۱۸ بهمن ۱۳۲۵ ـ شروع شد و متاسفانه ناتمام‌مانده.

۲ ـ بطوریکه در فصول قبل گفته شد میرزا ملکم خان شاهزاده جلال‌الدوله را که داعیه سلطنت ایران را در سر میپروراند وارد لژ فراموشخانه کرده وحتی چندی محفل را نیز در خانه او تشکیل میداده است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کارگردانان لژ معتقد بودند همانطورکه در انگلیس پادشاهان رئیس و استاد اعظم لژهای فراماسونی اسکاتلند و ایرلند هستند، آنها نیز باید شاهان و شاهزادگان قاجاررا به عضویت سازمانهای فراماسونری در آورند . فراماسونها از نخستین روزیکه درایران تشکیلات رسمی و یا غیرقانونی بوجود آوردند قصد داشتند با بدام کشیدن شاهزادگان و بطورکلی تسلط بردستگاه سلطنت و دربار قاجار منظور اساسی خودرا تأمین کنند تا:

اولاً ـ حکومت قاجاریه را اززیر نفوذ روس‌ها خارج سازند .

ثانیاً ـ تاآنجا که می‌توانند ازمظالم واعمال استبدادی درباریان جلوگیری کنند .

ثالثاً ـ نظرات و افکار فراماسونری را بوسیله این افراد به‌مرحله اجرا درآورند .

چنانکه درفصول پیشین گذشت میرزاملکم‌خان وپدرش، شاهزاده جلال‌الدوله را وارد تشکیلات خود کردندکه پس ازانحلال فراموشخانه ، شاهزاده مغضوب ومطرود شد ـ میرزا عباسقلی‌خان آدمیت نیز باپذیرفتن عضویت شاهزادگان وحتی فراماسون‌کردن محمد علیشاه میخواست فکرملکم وپدرش‌را تعقیب‌کند،ولی‌اوهم شکست خورد . شاهزاده شعاع‌السلطنه در یادداشتهای روزانه خویش‌که در اختیار ملک‌الشعراء بهاربوده، چندین جااشاره به (فراماسون) بودن و حتی تشکیل شعبه لژفراماسونی ایران درخراسان‌کرده است . ازآنجمله دریادداشت‌روز۲۶ ذیحجه ۱۵ صفر۱۳۲۳ خود درباره لژفراماسونی مینویسد:«باقوام‌الدوله درباب‌برقراری لژصحبت‌کردم ... قرارلژرا بخانه مسیو پیریم دادیم ...»[۱]

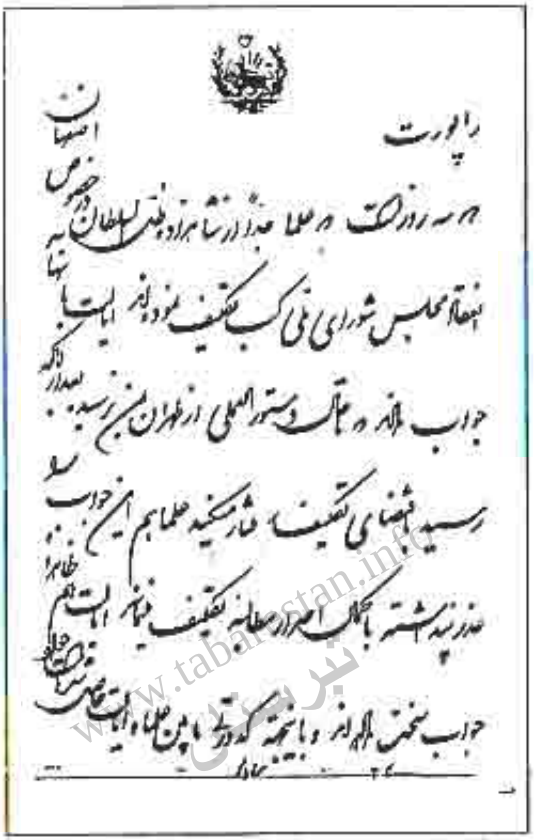
با اینکه شعاع‌السلطنه وظل‌السلطان هردوعضولژبیداری ایران بودند ولی درخارج‌ازمحفل فراماسونهاهیچگونه‌تظاهری‌بوابستگی‌به فراماسونها نمی‌کردند.

۱ـ یادداشتهای شعاع‌السلطنه دربخش مربوطه به سازمان فراماسونری‌خراسان به‌تفصیل نقل شده است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

راپورت تلگرافی تلگرافخانه اصفهان به شاه

وحتی بارها دیده‌شدکه ظل‌السلطان وشعاع‌السلطنه باافکاروا‌قدامات مشروطه‌طلبان وآزادیخواهان مخالفت‌کرده وبا آنها به ضدیت ومبارزه برمی‌خاستند.

در بارهٔ ضدیت ظل السلطان با مشروطه خواهان و آزادیخواهان و اعمال مستبدانه این شاهزاده نوشته‌های فراوانی وجود دارد ولی اسنادی که در بایگانی راکد وزارتخارجه ایران موجود است و یکی از آنها ، ذیلا برای اولین بار نقل می‌شود ، تا اندازه‌ای ماهیت این شاهزاده را روشن و اثبات می‌کند ، که چگونه او دوسره بازی می‌کرده‌است .

متن این سند بشرح زیر است :

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«راپورت اداره تلگراف خانه اصفهان حاکیست که : دو سه روز است که علما جداً از شاهزاده ظل‌السلطان در خصوص انعقاد مجلس شورایملی کسب‌تکلیف نموده‌اند. ایالت‌به‌آنها جواب‌داده‌اندکه تاحال دستورالعملی از تهران‌بمن‌نرسیده، بعد از آنکه رسید به‌اقتضای تکلیف رفتار می‌کنند. علما هم این جواب را عذر پنداشته با کمال اصرار مطالبه تکلیف می‌نمایند. ایالت هم ظاهراً جواب سخت داده‌اند وبه‌اینجهت‌کدورتی مابین علما وایالت حاصل شده است. جواد[1]»

درجواب‌این راپورت‌تلگرافی‌که روز۲۴ شعبان ۱۳۲۴ـهجری مخابره شده این‌تلگراف در روز بیست وهفتم از طرف رئیس‌الوزراء مخابره گردیده است :

«از قرار خبر تلگرافی که بعرض خاك پای مبارك شاهنشاهی ارواحنا فداه رسیده علمای اصفهان در خصوص مجلس ملی از حضرت اشرف اسعد والاکسب تکلیف نموده‌اند و جواب سخت شنیده‌اند. ذات اقدس ملوکانه ارواحنا فداه امر مقرر فرمودندکه البته مشوق هستند که ما مجلس ملی را قبول فرمودیم وبانعقاد آن هم امرفرمودیم دیگر در اصفهان هم نباید غیراز آن معامله بشود ودراصفهان هم مقرر بفرمائید که بر طبق اوامر ملوکانه و نظامنامه انتخابات در آنجا هم به تکالیف مقرره این کار شروع نموده و به آقایان علماء هم بذل عواطف کامله علیه اطمینان‌داده‌رفع‌نگرانی ایشان‌را ازاین بابت فرموده به‌اجرای نظامنامه‌انتخابات امر و مقرر خواهید فرمود.»

ظل‌السلطان در حالی که با مشروطه خواهان بظاهر دشمنی نشان می‌داد، درباطن باآنان‌همدست‌بود ودرلژفراماسونری‌عضویت‌داشت‌وفعالیت‌می‌کرد.

دکتر محمدحسین‌میمندی نژاد، دربارهٔاجتماع‌کسانی‌که درصدرمشروطیت از نظر عوام «مستبد» و یا «آزادیخواه» بوده‌اند وهمگی در لژ فراماسونی ایران فعالیت می‌کردند چنین می‌نویسد :

---

۱ ـ بایگانی‌راکد وزارت امور خارجه.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«یکی از پیرمردانی [۱] که روزی وارد در سیاست این کشور بوده و امروز در گوشه‌ای نشسته و به بازیهای امروزی نظاره می‌کند چون از ماهیت تمام این بزرگواران خبر دارد چندی قبل این طور برایم تعریف می‌کرد:

یك روزی... آمد بسراغ من و پس از بیان مقدمه‌ای ازمن دعوت‌کردوارد فرقه فراماسون شوم. اینقدر اصرار کرد و تعریف نمود که بالاخره راضی‌شدم‌که در یکی از جلسات آنها شرکت کنم تا ببینم چه می‌گویند.

قرار گذاشتیم و مرا در شب موعود به‌محلی هدایت‌کرد. چشمهایم را بستند به‌اطاقی واردم‌کردند و بر صندلی نشانیدند. یك سلسله سئوالات از من کردند. پس از خاتمهٔ سئوالات چشم‌هایم‌را بازکردند. از دیدن اشخاصی که در آن جلسه جمع شده بودند مات و مبهوت و متحیر شدم زیرا [در اینجاگوینده اسامی‌چند نفر را می‌برد] درآنجا جمعند. با دیدن آنهاگیج شدم و از خود پرسیدم:

این چه‌حسابی است؟اینهاکه در خارج با یکدیگر این قدر ضدیت‌می‌کنند چطور اینجا دورهم جمع‌شده وتا این‌حد جون‌جونی هستند؟

آخر تقی‌زاده به‌اصطلاح آزادیخواه چگونه ممکن‌است با ظل‌السلطان مستبد یکجا جمع شوند و اینطور شخصیت خود را فراموش کنند؟ خلاصه وقتی که‌دیدم فروغی ـ نواب ـ حکیم‌الملك و امثال اینها در رأس این محفل هستند و باظل‌السلطان انیس و مونس می‌باشند متوجه شدم جای من‌اینجا نیست و البته‌آنچه از خوبیها برایم تعریف شده بود بر بادرفت ...» [۲]

شاهزاده ظل‌السلطان

با وجوداقامت دائمی شاهزاده شعاع‌السلطنه در تهران و تماس دائمی که وی با سفارتخانه‌های خارجی وماسونهای ایران‌داشت، معذلك فعالیت اوبرای به‌سلطنت رسیدن‌کمتر از شاهزاده ظل‌السلطان بود.

---

۱ ـ دکتر میمندی نژادشفاهاً بنگارنده گفتند که این شخص حاج مخبرالسلطنه هدایت بوده.

۲ ـ کتاب روسیاهان من ۱۰۰

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

شاهزاده مسعود میرزا ظل‌السلطان پسر ناصرالدینشاه و برادر اعیانی سلطان حسین میرزا ملقب به‌جلال‌الدوله است. او روز ۲۰ صفر ۱۲۶۶ـ هجری (۶ژانویه ۱۸۵۰ـ م) تولد یافت. ابتدا لقب عین‌الدوله گرفت وحاکم فارس شد. سپس ملقب به‌ظل‌السلطان گردید و چندین بار در اثر سوء ظن شدیدی که ناصرالدینشاه به او داشت از حکومتهای حومهٔ مرکزی وجنوب ایران معزول ومجدداً به‌این مشاغل منصوب شد.

ظل‌السلطان در سال ۱۲۸۶ ـ ه (۱۸۶۹ ـم) حاکم فارس و سپس در ۱۳۰۰ ه (۱۸۸۲ـم) حاکم مطلق اصفهان، یزد، فارس، عراق، بروجرد، خوزستان، لرستان، کردستان، کرمانشاه، گلپایگان وخوانسار گردید. درسال ۱۳۰۷ ـ ه (۱۸۸۹ ـ م) درصدد برآمدکه موافقت روس‌ها را برای به سلطنت رسیدن خود جلب کند. از این روسید جمال‌الدین اسد آبادی را با مبلغ هنگفتی به‌روسیه فرستاد، تا با میراطورروسیه مذاکره‌کند وموافقت او را به‌نفع سلطنت خویش جلب نماید. ولی تزار روسیه نه تنها با این درخواست موافقت نکرد بلکه چون روس‌ها می‌دانستندکه او با انگلیس‌ها[1] رابطه نزدیک ومحرمانه دارد، پیام وی را بوسیله سید به اطلاع ناصرالدینشاه رسانیدند.[2] حسین سعادت نوری که تحقیقات مستدل وعالمانه‌ای درباره ظل‌السلطان کرده، می‌نویسد: «... بی‌مناسبت نیست تذکرداده شودکه میرزا آقاخان کرمانی هم‌که ازمظالم سلطان عبدالمجید میرزا فرمانفرمای کرمان فراری بوددراصفهان با ظل‌السلطان ملاقات وشاهزاده به اوکمک مالی کرد. این میرزا آقاخان همان‌کسی است‌که‌بعدها دراسلامبول با شیخ‌احمد روحی‌کرمانی هردوبه سید جمال‌الدین سرسپردند و میرزا رضای‌کرمانی را بقتل‌ناصرالدین‌شاه

---

۱ ـ ظل‌السلطان که مست از باده غرور بود هرگز بخیالش خطور نمی‌کرد که چه سرنوشتی در انتظار اوست‌باظهارات امین‌السلطان که سیصد هزار تومان پیشکش شاه کندوقتی انتهاد وبسئوالات او جواب سر بالا داد. درهمین اوان نشان ستاد هند از طرف دولت انگلیس به ظل‌السلطان اعطا گردیده (ظل‌السلطان ـ ص ۲۱۶ ـ از انتشارات مجلهٔ وحید)

۲ ـ ایضاً ص ۲۰۶

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شاهزاده ظل السلطان آماده رسیدن بتخت سلطنت

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

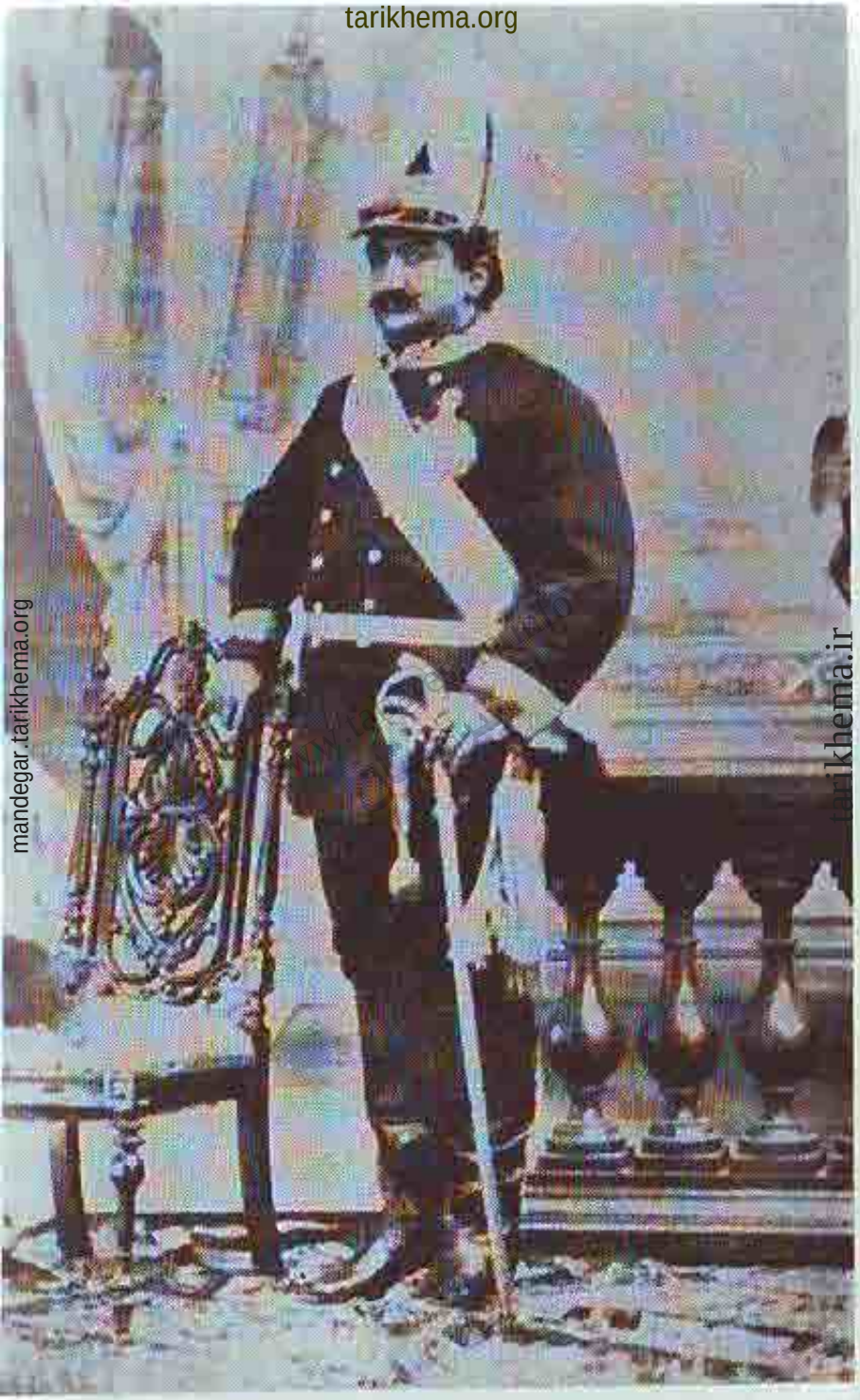
مسعود میرزا ظل‌السلطان درایام جوانی

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

شاهزاده ظل السلطان حاکم جلیله ایالت و ولایت ایران

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تحریك نمودند. البته ظل‌السلطان شاید راضی به‌کشته شدن پدرش نبود ولی ارتباط او با اعضای جبهه‌ای که علیه ناصرالدینشاه تشکیل گردیده بود و کمکهای مالی او به کارگردانان قطب مخالف در بار، محل تردید نیست. میرزا رضا کرمانی ضمن بازجوئی‌هائی که ازاوشده است درجواب مستنطق میگوید:

«حاج‌سیاح محلاتی آب‌گل می‌کرد که برای ظل‌السلطان ماهی بگیرد و خیالش این بود، بلکه ظل‌السلطان شاه بشود، و امین‌الدوله صدراعظم و خودش مکنتی پیداکنند ...»[1]

پس ازشکست مأموریت سیدجمال‌الدین واطلاع ناصرالدینشاه از خیالات ظل‌السلطان مراقبت مخفی و علنی علیه او شدیدتر شد. خود ظل‌السلطان درین باره می‌نویسد:

«...پنجماه برای رسیدگی به‌امور استانها وولایات یازده‌گانه وقشون ابوابجمعی در اصفهان بودم و بقیه ایام سال بتهران آمده در رکاب مبارك درشکارگاهها ودرشهر بریاست دارالشورا ومجلس دولتی برقرار بودم و مشغول خدمت چنانکه مکرر بر ملا پدرم می‌فرمودند هیچ کاری را من بدون شور فلانی نمی‌کنم تنها پسر من نیست بلکه وزیر عاقل من است ... منهم ... جز پاکی و صدق نفسی نکشیدم و قدمی برنداشتم.

این سفر من اگرچه ظاهراً از تمام اسفار با شکوه‌تر وبهتر بود ولی بدبختی دراین سفر دچار من شد که اگرهزاربار زنده می‌شدم ومیمردم و مرا قطعه قطعه می‌کردند برای من گواراتر و بهتر بود. حاجی معتمدالدوله که قلمی زهرآلود وجمالی از نمرهٔ اول عالم بود، کتابچه ها جمع کرد از خودش و اینهمه خدمات و اسفار پیاپی مرا و نظمهائی که من داده بودم در این ولایات و خطر اینکه دیده بودم بشکل و ترتیب دیگر به پدر بزرگوار من حالی کرد ... من می‌دیدم ظاهراً شاه بمن مهربانی بیش از همه سفر می‌کند ولی باطناً درفکر وخیال است.

---

۱ ـ ظل‌السلطان، تألیف سعادت نوری ص ۲۹۶

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

او اغلب با من خلوت می‌کند و می‌خواهد با من صحبتی بدارد ولی خود را نگاه داشته و مطلب راپنهان کرده دزدیده بمن نگاه می‌کند. وقتی در خلوت‌پای مبارك را بوسیده عرض کردم آنچه می‌خواهید بفرمائید ... شاه گفت:

یابابد پدژوخانواده‌ات رابخواهی و یا اینکه‌دانسته معدوم صرف بشوی ... آن اظهارات و فرمایشات زیاد استفقط بدبختی من و قضا و قدر حکم تقدیرمرا بر آن داشت که سکوت کردم و بعد کتابچه‌هائی که حاجی معتمد الدوله و حاجی نایب و حاجی نجم‌الدوله نوشته بودند بمن داده گفتند ... بخوان و بفهم ...زمین بوسیده از خلوت بیرون آمدم ...[1]»

ظل‌السلطان سپس می‌نویسد که پدرم بمن گفت: «... مطلب ولفظ آخری این بود که امروز تخت سلطنت وتاج قاجار بیك مـوئی بسته است و این مو در دست تو است و یك قیچی بسیار تندی‌حسینقلی خان[نواب ماسنی‌سفارت‌انگلیس] گرفته و می‌خواهد این مو را قطع کند. تو تقریباً همه کاره هستی چه می‌گوئی‌و چه خیال داری وصلاح دولت چیست؟

من شبانه آمدم تا یك هفته تمام این کتابچه‌ها را مفصلا خواندم دیدم تمام اباطیل است ...»

ظل‌السلطان تصمیم می‌گیرد که با طپانچه انتحار کـرده و یا فرار کند ولی پس از مشورت با سیمرغ ودوستان فراماسونش بشاه میگوید: «... معتمدالدوله همان است که هزار خیانت بشخص توکرد بخانه وزیر مختار انگلیس پناهنده‌شد اینهم یکنوع خیانتی است که بتو می‌کنند که لازم نیست بنویسم و صلاح شخصی خودم‌نبوددرطهران متوقف‌بشوم. قبول نکرده‌استدعاکردم مشاغل مرابناصر الملك وحسین‌خان حسام‌الملك بدهند.[2]

و سپس به شرح چگونگی از بین رفتن فراماسونهایی کـه با او هم عقیده بودند، پرداخته می‌نویسد:

---

۱ ـ ظل‌السلطان نوشتهٔ سعادت نوری ص ۲۰۶

۲ ـ تاریخ مسعودی ص ۳۱۳

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

«... ظل‌السلطان ازجوانی وتفهمی مدرسه‌برپاکرد وروزنامه مشهورفرنگ راه انداخت در تربیت قشون کوشید . افواج معدوم لرستان وکرمانشاه و عراق‌را در تحت قاعده‌آورد ،که‌هیکل سربازی پیداکردند ...آنهائیکه مختصری‌می‌گفتند از قبیل من و میرزا ملکم خان ناظم‌الملك که بعدها ناظم‌الدوله شد امین‌الدوله، ناصرالملك وزیر امور خارجه بقسمی زمین‌خوردیم‌که شرحی عیراز برای‌مطالعه کننده رقت بیاورد چیز دیگر نیست ... خلاصه این کلام جمیع رفقای ما از قبیل میرزا عباس قوام‌الدوله و غیره ازمیدان در رفتند . ما چهار نفر هم قول وهم‌عهده هم‌قرار شدیم‌که بمضموم وجلالی و شاهپرستی ووطن دوستی بشاه خدمت کنیم این افکار چهار احمق را واداشت‌که مطالب را بی‌پرده بشاه بگوئیم [۱]

نوشته ظل‌السلطان با تأکیدروی نام چند نفری که از فراماسونهای ایران بودند ونامشان درگزارش سفیر انگلیس به‌تفصیل برده شده است . این حقیقت‌را روشن‌می‌کند.که اویا ماسون‌هاهمدست بوده است (مقصود این است‌که‌ظل‌السلطان با اعضای جبهه مخالف ناصرالدینشاه دانسته و یا ندانسته و شاید بدون اینکه از مقاصد واقعی آنان اطلاعی داشته باشد دوستی و اتحادیه داشته است) [۲]

بهرحال ظل‌السلطان در تاریخ مسعودی شرح‌مفصلی در بارهٔ قانون پارلمان آزادی و سلطنت مشروطه بیان کرده و مدعی است که دوستانش بی‌پرده همه‌چیز را بشاه بگویند ولی چون او خوی پدر را بهتر می‌دانسته مانع می‌شود پس‌انجام این مأموریت را به امین‌الدوله محول می‌کنند لیکن در نتیجه همگی مغضوب و منزوی میشوندوظل‌السلطان نیزگاهی‌دراصفهان وزمانی‌درتهران بسرمی‌برده‌است. درایامی‌که‌ناصرالدینشاه بسن‌شصت‌سالگی رسیده‌بود در فارس بین صاحبدیوان و قوام‌نزاعی بر پا شد و سید علی اکبر فال اسیری شورش کرد . اتفاقاً درآن روزها

---

۱ ـ تاریخ مسعودی ص۳۱۴

۲ ـ ایضاً ص ۳۱۵

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

واگنر[۱] وزیر مختار انگلیس در اصفهان و فارس بسر میبرد . وی هنگامی که به ملاقات ناصرالدینشاه میآید از نظم اصفهان و اقدامات ظل‌السلطان تعریف میکند و ناصرالدینشاه مجدداً به پسرش ظنین شده اورا بتهران احضار می‌نماید . شاهزاده مستبد و مغرور وقتی بحضور پدرش می‌رسد به پای او افتاد و تقاضا می‌کند . که یا او را بکشند و یا از ایران اخراج کنند . ناصرالدینشاه فرزند را ملامت کرده و جریان مذاکره خویش را با پرنس دالگورکی وزیر مختار روس برای او نقل می‌نماید . و به او چنین می‌گوید: «... من ریشم در سلطنت سفید شده و شصت سال از عمرم رفته امروز خیر و شر خودم و مملکت را تمیز می‌دهم. آنوقت جوان بودم ... و بچه، مرا فریفتند و قدر نوکری مثل میرزا تقیخان و وزیری مثل میرزا آقاخان را ندانستم و بسر خودم و مملکتم آوردم آنچه آوردم و خیال دارم روز بروز به کار شغل وزحمت تو نیفزایم . راحتی خودم و نیکنامی مملکتم باشد.»[۲]

ظل‌السلطان بار دیگر مورد عفو قرار می‌گیرد . ولی پس از دوسال امین السلطان از طرف شاه با او ملاقات کرده و با گرفتن نامه‌ای وی را از کلیهٔ مشاغل معزول و تا پایان عمر خانه نشین می‌سازد .

---

۱ ـ خان ملك ساسانی در یادداشت‌های خطی‌اش مطالبی در این زمینه نقل کرده و چنین نوشته است : « سفیر روس با ناصرالدینشاه ملاقات کرده ومی گوید از طرف امپراطور روسیه دو پیام دارد . یکی دوستانه و دیگری رسمی. دالگورکی ابتدا دوستانه را شرح داد معنی گوید : امپراطور روس مطلع شده که انگلیسها در جنوب ۲۵ هزار قشون تربیت کرده‌اند. آنها بوسیله این قشون می‌خواهند ظل‌السلطان را شاه کنند و سفیر (واگنر) بجنوب هم برای همین مطلب بوده. سپس سفیر روس پیام رسمی را برای شاه شرح داده می گوید : اگر در زمان سلطنت خود می‌خواهید ظل‌السلطان را شاه کنید و تاج بسر او بگذارید رسماً بما بگوئید تا تکلیف خود را با شما تعیین کنیم ... »

۲ ـ تاریخ مسعودی ص ۳۱۴

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

فعالیت مجدد فراماسونها برای سلطنت ظل‌السلطان

پس از قتل ناصرالدینشاه و به‌سلطنت رسیدن مظفرالدینشاه که مردی علیل‌المزاج و ضعیف بود ـ ظل‌السلطان باز هم مورد سوءظن پادشاه جدید قرار می‌گیرد. تا آنجاکه حتی قتل پدرش را هم بتحریك او می‌داند. بطوریکه میرزا ابوتراب خان نظام‌الدوله خواجه نوری معاون رئیس نظمیه «کنت‌دو مونت فورت» ومامور بازجوئی ازمیرزا رضای کرمانی قاتل ناصرالدینشاه اظهار داشته است: «میرزارضاخان درضمن استنطاق میگوید :امین‌الدوله‌وحاجی سیاح‌و لژفراموشخانه وحتی‌سیدجمال‌الدین برای پادشاهی‌ظل‌السلطان فعالیت‌میکردند. وقتی این خبر بمیرزا علی‌اصغرخان‌اتابك میرسدبمیرزا ابوتراب خان نظام‌الدوله که خودش‌ازجمله‌اعضاءفراموشخانه ملکم‌وازیاران‌حاجی‌سیاح‌بوده‌فشارمی‌آورد تا دراین باره ازمیرزا رضا سئوالات زیادتری بکندواوراشکنجه‌دهد. ولی‌نظام‌الدوله که میدانسته است میرزاعلی اصغرخان قصدآزارامین‌الدوله وفراماسونهارا دارد استنائی به‌این دستور نمیکند وحتی به‌میرزا رضا میگوید دیگردراین‌باره حرفی نزنده»[1]

دوران سلطنت مظفرالدینشاه که میتوان آنرا پایان دوران کار وفعالیت فراموشخانه وتجدید فعالیت وحتی دوران طلائی فراماسونری درایران دانست، ظل‌السلطان را باردیگر بفکرسلطنت می‌اندازد ظاهراً او قصد داشته است بوسیله ماسونها وحتی یکی ازملایان صدرمشروطیت‌که (استاد) لژبیداری ایران نیزبود، مبلغی پول خرج کند و زمینه را برای سلطنت خود آماده سازد. خان ملك ساسانی درکتاب تاریخ فراماسونری بنقل از گفته محمد علیشاه در این باره چنین می‌نویسد:

«... دوماه قبل ازاینکه مجلس را به توپ به‌بندم، یکی ازفراماسونها بمن اطلاع دادکه درلژدرباره شاه‌شدن ظل‌السلطان مذاکره شده راوی‌که موقرالسلطنه

۱ ـ نقل ازکتاب خاطرات خان ملك ساسانی ـ نسخهٔ خطی ـ ص ۷۲

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بود می‌گفت ظل‌السلطان یکصدوپنجاه هزار تومان در اختیار طباطبائی گذارده است. در لژ که آنروز در منزل ظهیرالدوله تشکیل شده بود حکیم‌الملک مأمور می‌شود پول را به طباطبائی برساند. واو مبلغ دریافتی را بین آخوندها وطلبه‌ها وبازاریها خرج کند. گویا ظل‌السلطان پنجاه هزار تومان هم پرداخت ولی بقیه را نداد. زیرا من جلواعمال اوراگرفتم. ولی ظل‌السلطان دست بردار نبود وهمچنان بوسیله انگلیسها فعالیت می‌کرد ...»[1]

وچون از فعالیت در تهران نتیجه نگرفتورقیبش شعاع‌السلطنه نیز که محبوبتر ازاوبود، با توصیه برادران فراماسونش بپاریس رفته بود، تا موافقت رؤسای لژ گراند اوریان را جلب کند، اونیز باتفاق فرزندان و طبیب مخصوصش دکتر سوریل[2] که او نیز عضو سازمانهای فراماسونی بود بفرانسه رفت.

روز ۱۹ شعبان ۱۳۲۳ ـ (۱۹ اکتبر ۱۹۰۵ م) سرانجام ظل‌السلطان ازطریق بوسیه رهسپار اروپا شد او در فرانسه با شعاع‌السلطنه ملاقات کرد. و باتفاق مختارالسلطنه که او نیز عضو گراند اوریان بود ـ چندین بار به لژ رفت. خود ظل‌السلطان درباره ملاقاتش با شعاع‌السلطنه وحتی مذاکرات سیاسی پاریس سکوت مطلق کرد وفقط اشاره مختصری به مذاکره سیاسی ورسمی ایلچی انگلیس وملاقات با اودرفرانسه می‌نماید. و ازآن جمله در باره ملاقات با شعاع‌السلطنه می‌نویسد «... درالیزه پاری حضرت والاشعاع‌السلطنه اینجا تشریف آوردند. نزد من آمده قدری با هم صحبت داشتیم بعد با هم رفتیم صرف ناهار شد ساعت پنج بعد ازظهر من بمنزل حضرت والا رفتم بعد یکساعت از همه بابت صحبت شد. روز یکشنبه صبحی که چهارم ذیقعده باشد صبح حضرت والا شعاع‌السلطنه آمد منزل من با هم بموزه (لوور) رفتیم. عصر باز هم بگردش (بوادوبولون) رفتیم. دیگر توقف در پاریس را روز بروز نخواهم نوشت. عمده وقایع را درروز حرکت ازپاریس انشاءالله

---

۱ ـ کتاب خطی ـ صفحه ۱۴

۲ ـ تاریخ مسعودی ص ۹۵ ـ قسمت دوم خاطرات

pdf:tarikhema.org

tarikhema.org

بخواست خداخواهم نوشت ...»[۱] بدین ترتیب ظل السلطان وشعاع السلطنه فراماسون که هردو مدعی سلطنت وهردوهم عضو لژ فراماسونی ایران وابسته بگرانداوریان فرانسه بودند، در پاریس با یکدیگر ملاقات می کنند ولی پس از این ملاقات ظل السلطان بکلی سکوت کرده و نوشته است «دیگر جریان توقف درپاریس راروز بروز نخواهم نوشت».

پس ازمراجعت این دوشاهزاده بهایران هردو برای رسیدن بسلطنت فعالیت خود راآغازکردند وازعجایب آنکه هردو نیزدر راه استقرار مشروطیت پافشاری می کردند.

محمد علیشاه دراسلامبول به مرحوم خان ملك ساسانی می گوید:

«ملك المتکلمین وسید جمال واعظ[۲] هردو ازظل السلطان پول می گرفتند بمن فحش می دادند. آنها می خواستند. باکمك کنسول انگلیس دراصفهان ووزیر مختاردرتهران وعمال مخفی و فراماسونها اورا شاه کنند ...»[۳]

نویسندهٔ تاریخ مشروطیت ایران نیزدرتائید گفتهٔ محمدعلیشاه چنین می نویسد

«پس ازاستعفای کابینه نظام السلطنه که گویا در تاریخ ۱۴ ربیع الثانی رویداد محمد علیشاه باردیگر بدون توجه به تمایلات نمایندگان مجلس میرزا احمدخان مشیر السلطنه را مامور زمامداری کرد ... در دنبال وقایعی که در اواخر دوره کابینه نظام السلطنه، رویداد باردیگر اعیان وروسای ایل قاجاردرصدد برآمدندکه کدورت بین شاه ومجلس را برطرف نمایند و روزشنبه ۲۹ ربیع الاخر درخانه عضدالملك که شیخ وپیرایل قاجاربود جلسه ای تشکیل دادند و در آنجا پس از گفتگوهای بسیاربااین نتیجه رسیدندکه راه نجات وسلامت اینست که شاه دل خود را با مجلس و مشروطه خواهان صاف کند وهرکینه وبغضی که دارد دور بریزد وبرای انجام این

---

۱ ـ تاریخ مسعودی ص ۷۵.

۲ ـ پدران آقایان دکتر ملکزاده وجمال زاده.

۳ ـ خاطرات خطی مرحوم خان ملك ساسانی ص ۱۱۷

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مقصود باید چندتن ازدرباریان که دائماً شاه را اغوا می‌کنند وبدشمنی با مشروطه خواهان تحریك می‌نمایند ازدربارد‌ورشوند وتصمیم گرفتند این جلسه را در خانه عضدالملك ادامه دهند، تا مقصودآنها انجام‌گیرد ...»[۱] حقیقت هم همین بود زیرا درآنهنگام طرفداران روسیه دردربار ایران که اغلب از مستبدین بودند بدستور شاپشال و سفیر روس دائماً شاه را علیه مشروطه خواهان و فراماسون‌ها تحریك می‌کردند. وچون درهمان زمان‌درخفا بین‌روس‌وانگلیس برسرتقسیم‌ایران موافقت شده بود، انگلیسها جرأت نداشتندکه علناً درکارها مداخله‌کنند، لذا فراماسونها وعمال مخفی‌آنها فعالیت خود را تشدید‌کردند. ازطرفی روسها هم‌که دستشان باز شده بود وسفارت انگلیس را نیزدرمقابل اقدامات وفعالیتهای‌خود ساکت‌می‌دیدند بوسیله جیره خواران قدیمی خویش یعنی درباریان روس مآب ومستبد شاه قاجار را علیه مشروطه خواهان وماسونها تحریك می‌کردند. چنانکه درجلسه‌ای‌که‌روز سی‌ام ربیع‌الاخردرخانه عضدالملك تشکیل شد ناگهان سیل نمایندگان انجمنهای تهران بخانه (پیرایل قاجار) سرازیرگردید.

نویسنده کتاب دولت‌های بعد از مشروطیت ایران نوشته است:

«... محمد علیشاه وقتی این‌واقعه‌را شنیدآنرا هم از دسایس ونیرنگ‌های ظل‌السلطان‌پنداشت.زیرا دراین‌هنگام‌ظل‌السلطان درسن۶۵سالگی وباآن سوابق داعیه سلطنت داشت وپولها خرج می‌کردوسرمنشاء بعضی‌ازتحریکات برعلیه‌محمد علیشاه هم درحقیقت او بود ...»[۲]

محمد علیشاه ازروسها شنیده بودکه انگلیسها می‌خواهند یاران وفادار اورا ازاطرافش پراکنده ودورسازند. به همین جهت ازترس تنها ماندن از شهر بیرون رفت ودرباغشاه زیرسایه شاپشال ولیاخف سکونت‌گزید. باوجوداین مشیرالسلطنه با مساعدت شاه‌اعلامیه زیرراصادرکرد:

---

۱ ـ مجلهٔ اطلاعات ماهانه شماره ۵ سال اول مقاله «دولت‌های ایران از آغازمشروطیت تا امروز»

۲ ـ مجله اطلاعات ماهانه شماره ۶

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«... این بنده مشیرالسلطنه که رئیس‌الوزراء هستم درخدمت حضرت اشرف آقای عضدالسلطنه اعلام می‌کنم . . . که مستدعیات راجع بتصفیه دربار درحضور همایونی مقبول افتاد واشخاص مفصله‌الاسامی‌زیررا :

امیر بهادر جنگ ـ شاپشال ـ علی بیگ ـ موقرالسلطنه ـ امین‌الملك ـ مفاخرالملك را ازنوکری معزول فرموده، امیدواریم بعد از رفع این سوانح کلیه امور مملکتی در دربارمعدلت مدار اصلاح شود . »

بعد ازصدوراین اعلامیه‌بین‌کارگردانان‌فراماسونی‌درباره فعالیت‌ظل‌السلطان، اختلاف نظر بروز کرد . با اینکه او با مخارج هنگفت عده‌ای را با سلطنت خود موافق‌کرده بود، معذلك چندین نفرازفراماسون‌های ایرانی‌که درراًس آنها میرزا حسینخان قزوینی ـ مشیرالدوله ـ وسپس ابوالحسن خان فروغی قرارداشتند ،با سلطنت وی بشدت مخالفت‌کردند .

مرحوم سیدمحمد صادق طباطبائی‌به نقل ازخاطرات پدرش بنگارنده‌گفت «میرزا ابوالحسن خان فروغی پس از طرح مسئله سلطنت ظل‌السلطان در محفل فراماسونی ازعضویت لژمستعفی شد ودرنتیجه مدتها وقت جلسات لژصرف بحث در باره سلطنت ظل‌السلطان میشد . در نتیجه مخالفت فروغی و مشیرالدوله ظل‌السلطان بتدریج ازفکررسیدن به‌سلطنت باکمك ماسونهای ایرانی، مایوس‌شد واسراف حاصل‌کرده ، تا جائیکه ازعضویت لژ ماسونی ایران نیز مستعفی شد . و بعدها به محمد علیشاه نزدیك‌گشت.[1]»

سند دیگری‌که همراهی فراماسونهای ایرانی‌را با ظل‌السلطان‌تائیدمی‌کند، مندرجات یادداشتهای روزانه شعاع‌السلطنه است .[2] بطوریکه قبلا گذشت این شاهزاده‌که عضولژفراماسونری بیداری‌ایران‌وخودداعیه سلطنت‌داشت،می‌خواست به همدستی برادران فراماسونش (شاه) بشود . وی دریادداشت‌های روزانه خویش درباره فعالیت چندتن ازفراماسونها بنفع ظل‌السلطان چنین می‌نویسد :

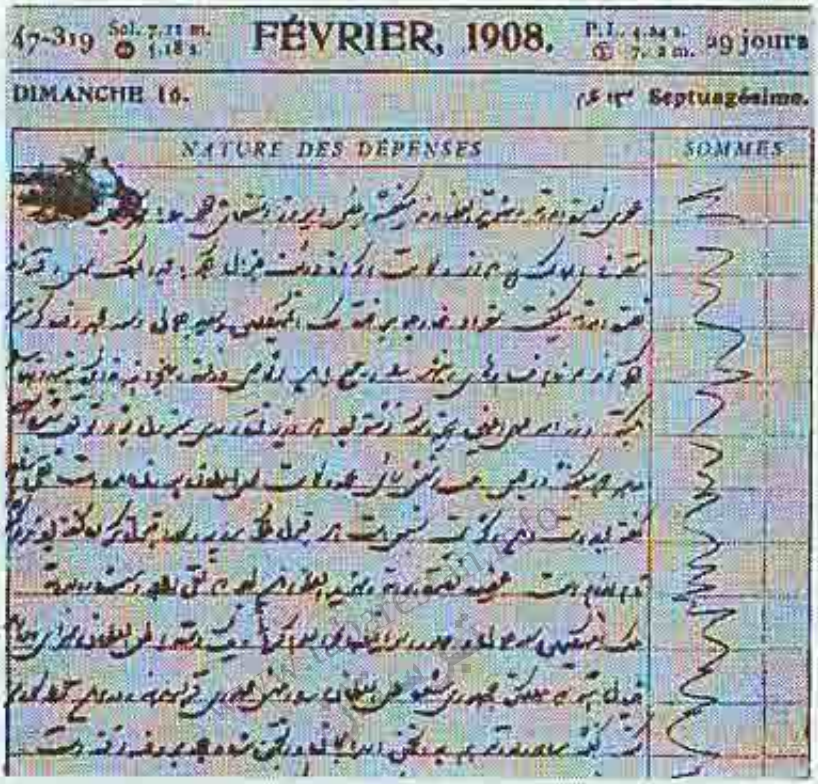
۱ ـ این مصاحبه درحضورفرهاد پورمدیرروزنامه دموکرات‌صورت‌گرفت.

۲ ـ قسمتی ازیادداشتهای‌شعاع‌السلطنه که‌دراختیارمرحوم ملك‌الشعراءبوده درسال ۱۳۴۶ شمسی به کتابخانه مجلس شورایملی فروخته شده‌است.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

47-319 Sol. 7.11 m. ☉ 1.18 s. FÉVRIER, 1908. P.L. 4.34 s. ☉ 7.2 m. 29 jours
DIMANCHE 16. ۱۳ عم Septuagésime.
NATURE DES DÉPENSES
SOMMES

صفحه‌ای از دفترچه خاطرات شعاع السلطنه

(از مجموعهٔ اسناد ابراهیم صفائی)

«سیزدهم محرم [۱۳۲۶] عصری نصرة‌الدوله و موید‌السلطنه آمدند و می‌گفتند رئیس دیروز استعفای خود را با مهر مجلس به‌مجلس فرستاده‌است.

مستوفی‌الممالک هم که‌ازو کالت اکراه‌داشت قبول کرده با مجدالملک به‌مجلس رفته‌اند. نصرت‌الدوله می‌گفت سفراء خارجه برضد ملک‌المتکلمین و سید جمال و سیدمحمدرضا اتفاق کرده‌اندکه‌تمام‌فسادهای‌این شهررا راجع به‌این اشخاص‌دانسته ومی‌خواهند مذاکرهٔ تبعیدآنها را بکنند.

روزنامهٔ حبل‌المتین تحت اینکه نوشته بودکه وزیرمختارروس معزول بشود، توقیف شده است و هر دو می‌گفتند در مجلس بیست و شش رأی بجهة وکالت

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

ظل‌السلطان بیرون آمده است، تقی زاده گفته بوده است این اکثریت نسبی است باید قبول کرد. سایروکلا قبول نکرده، گفته بودند اکثریت تام لازم است.

عقیده نصرت‌الدوله ومؤیدالسلطنه این بود که تقی زاده و مستشارالدوله و ملک‌المتکلمین و سید جمال و صوراسرافیل و بحرالعلوم کرمانی ویك دسته با ظل‌السلطان همراهی ودراین خیال هستندکه مملکت جمهوری شده وظل‌السلطان را رئیس جمهوری قراربدهند و در این خط کارمی‌کنند. گفتند سالارالدوله هم به انجمن آذربایجان وانجمن شاه‌آباد به روضه رفته است ...»[1]

با اینکه فراماسونهای ایران، نتوانستند ظل‌السلطان را به مقام شاهی برسانند و بطوریکه گفتیم مشیرالدوله فراماسون هم دشمن بزرگ او بود، بااین حال وی در وصیت نامه‌اش مطالب جالبی می‌نویسد. او پسرانش را به محسنات و روی از آئین و افعال ماسونی امیدوارساخته وبه‌آنها توصیه می‌کند که پس از خدا پرستی و قبول ذات حق، این آئین را بپذیرند ودراین‌باره می‌گوید:

«... نصیحت می‌کنم فرزندان‌خودم رابخصوص جلال‌الدوله این رفتارپسندیده راکه اسباب برکت عالم وطول عمراست، هیچوقت ازدست ندهند. ظلم‌وبی‌عصمتی و غیره وغیره‌که حرکات وحشیانه است نکنند ـ و از خدا بترسند که پنجهٔ قدرت و تقدیر کار خود کرده ومی‌کند. و پروردگار بهمان ترتیبی که آورد بمرور اگر بدی دید می‌برد.

آنچه در نیمه شبی نالچه مظلوم کند به خدا گر اثر خنجر مسموم کند

چشم وگوشتان را بازکرده این نصایح مرا که بهترین ارث‌هاست برای‌شماها می‌گذارم بشرط قبول این همه چیزها برای شما می‌ماند. اگر غفلت کنید هیچ نمی‌ماند که سهل است، جانتان هم روی اینکار می‌رود ...»

ظل‌السلطان سپس بشرح حادثه‌ای که در شکارگاه مازندران برای او روی

---

۱ ـ مجلهٔ تکین ـ شماره ۳۷ ـ سال ۱۳۴۷ ـ ص ۴۱

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

داده پرداخته و چنین ابراز عقیده می‌کند که فقط خداوند اورا نجات داده است. ظل‌السلطان پس از آنکه نجات خود را از این حادثه در اثر حمایت خداوندگار می‌داند، چنین نتیجه می‌گیرد که فراماسونها نیز در اثر پیروی‌از مذهب همیشه موفق هستند و به فرزندانش‌توصیه می‌کند که مسلك فراماسونی را که مسلك‌خدا پرستی است قبول کنند واین‌آخرین کلمات سفارش اوست بفرزندانش:

«...چنانچه اهالی فراموشخانه اشخاص‌بی‌دین‌را بفراموشخانه قبول‌نمی‌کنند، اول شخص فراموشخانه بادین ومتدین است.

فرزندان عزیز من تدین داشته باشید و خدا را بشناسید. مرا همان توسل از این‌خطور خلاص‌کرد ...»[۱]

سالارالدوله در لژهای فراماسونی

در حالی‌که ظل‌السلطان و شعاع‌السلطنه از طریق‌ورود به لژهای فراماسنی برای رسیدن به‌تخت سلطنت تلاش می‌کردند، سالارالدوله پسر سوم مظفر الدینشاه نیز بدون اینکه‌به لژهای‌ماسونی‌ایران پیوسته‌باشد بوسیلهٔفراماسونها حمایت‌می‌شد و ماسونها اورا برای رسیدن به سلطنت‌آماده می‌کردند. اگر عملیات فراماسونها را از نخستین روزهائی که نغمهٔ‌آزادی‌خواهی برایران طنین افکند، زیر ذره‌بین دقت‌و موشکافی قرار دهیم، شاید با جسارت بتوان گفت که فراماسونهای ایرانی در نظر داشتند تمام پسران مظفرالدینشاه را وارد لژهای ماسونی ایران کنند تا هر یك از آنها که به مقام سلطنت رسیدند درعین حال فراماسون هم باشند.

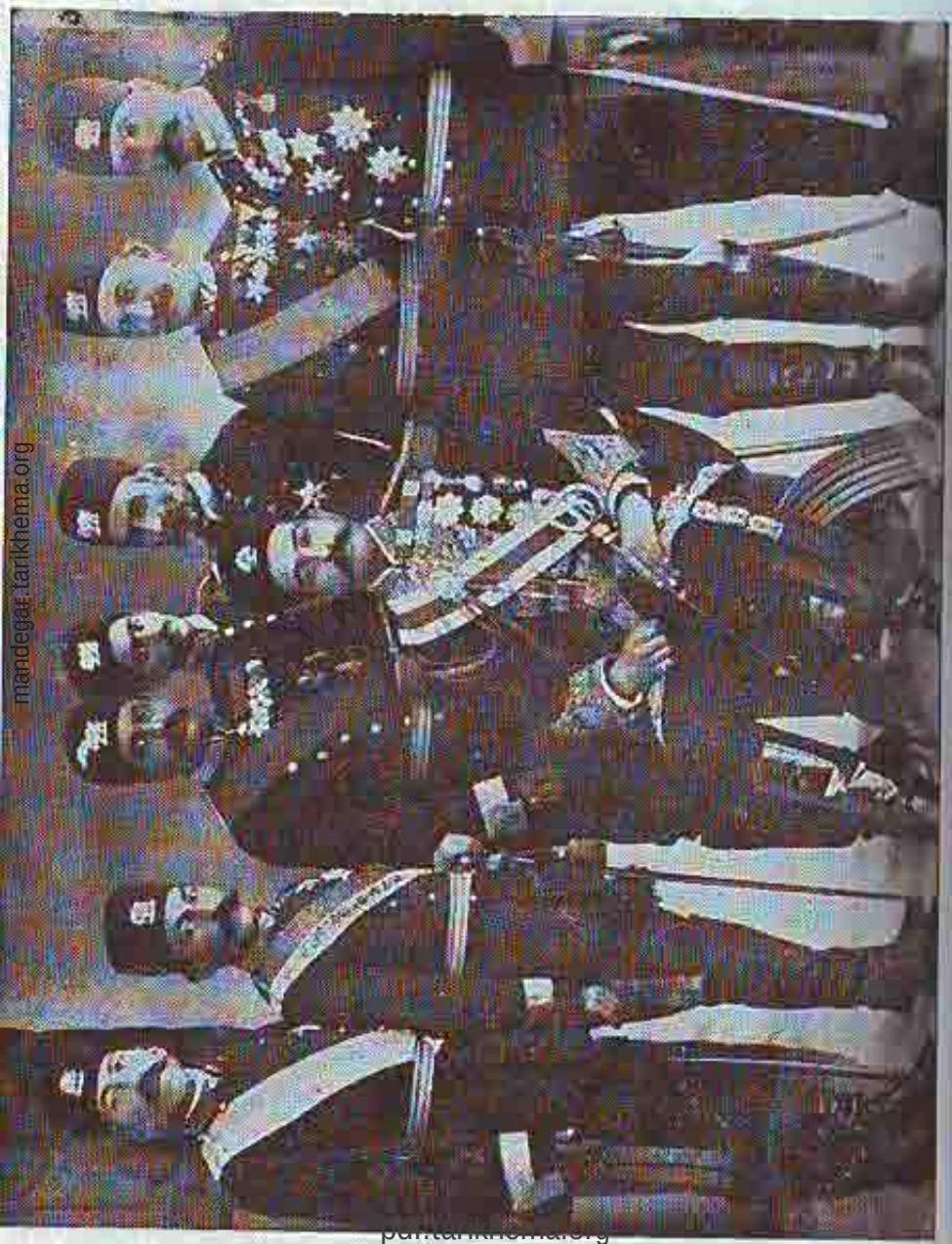
چنانکه گذشت محمد علی شاه و سالارالدوله بوسیلهٔ (جامع آدمیت) و شاهزاده‌جلال‌الدوله‌وظل‌السلطان ابتدابوسیلهٔ فراموشخانه ملکم‌وسپس‌ظل‌السلطان و شعاع‌السلطنه باکمك جمعی ازمشروطه‌خواهان در لژ بیداری ایران فراماسون شدند.

---

۱ ـ تاریخ مسعودی، ص ۱۷۵

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سالارالدوله[1] در ستیزه و نبرد با آزادیخواهان معروف است، تا زمانی که درایران بود، هیچگاه عضو لژهای رسمی فراماسونی جهان نشد. وچون سودای خام حکومت استبدادی را در سر داشت، فراماسونها از آن نظر که خود را آزادیخواه می‌دانستند، از وی دوری می کردند، ولی همانطور که گذشت او را کاملا نیزرها نساخته وازطریق نزدیکی با «ملك‌المتکلمین» سعی داشتند افکار وی را دگرگون سازند. و یا لااقل اعمال او را مورد کنترل قرار دهند.

سالارالدوله از آغاز جوانی به جاه‌طلبی و غرور شهرت داشت و از همان زمان سودای سلطنت را در سر می‌پروراند و مدعی بود که وی از برادرش برای تصدی مقام فرمانروائی ایران شایسته‌تر و برازنده‌تر است. و اولین باری که توانست این فکر را علناً ابراز کند کمی پیش از انقلاب مشروطیت ایران یعنی در اواخر دوران سلطنت پدرش مظفرالدینشاه بود.

در آن ایام مظفرالدینشاه، پسرش را باعنوان «والی» بغرب فرستاده بود، چون سالارالدوله در آنزمان خردسال بود، مظفرالدینشاه نصیرالملك شیرازی را به پیشکاری وی گماشت.

نصیرالملك که از جمله فراماسونهای ایران بود که با ملك‌المتکلمین دریك لژ فعالیت می‌کرد ودر نتیجه با وی روابط دوستانه نیز داشت. او با استفاده ازاین روابط، واسطهٔ آشنائی ملك‌المتکلمین باسالارالدوله شد وپس ازعزیمت سالارالدوله به‌کردستان ملك را نیز به‌این‌سامان دعوت کرد. ملك‌المتکلمین ظاهراً برای ارشاد کردهای آزادیخواه به کردستان عزیمت کردودر آنجا باسالارالدوله قول وقرارهائی گذاشت و قرار شد که او با آزادی‌خواهان همراه شود وآنها هم مجاهدت کنندکه

---

۱ ـ شاهزاده ابوالفتح میرزا ملقب به سالارالدوله پسر سوم مظفرالدینشاه بود. و مادرش نورالدوله لقب‌داشت. محمد علی میرزا پسر ارشد مظفرالدین شاه در سال ۱۲۸۹ـ ه (۱۸۷۲ ـ م) بعدبیاآمد و ملك منصور میرزا ملقب به‌شعاع السلطنه سال‌بعد وسالارالدوله در ۱۲۹۱ ـ ه (۱۸۷۴ ـ م) متولد شد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سالارالدوله رابجای محمدعلی‌میرزا با ولیعهدی بگمارند[۱].

دبیراکرم منشی سالارالدوله می‌گوید: «پس از این جریانات [و وعده‌های خیرهمی که بنا بنوشتهٔ ادیب الممالك ماسونها از تهران بوسیلهٔ پیك برای او می‌فرستادند][۲] سالارالدوله بقدری زمینه را برای سلطنت خود مساعد می‌دیدکه حتی لباس پادشاهیش را نیز تهیه کرده بود و شبها در مجالس خصوصی آن لباس‌را می‌پوشید و جقه بسر می‌گذاشت وخود راشاهنشاه می‌خواند. در همین موقع برادر دیگر او شعاع‌السلطنه با عین‌الدوله و صدر اعظم وقت ـ مشغول بند و بست بود تا بجای محمد علی میرزا ولیعهدشود. بالاخره سالارالدوله که شتاب زیادی‌برای رسیدن به‌سلطنت‌داشت‌ازکردستان بطرف تهران حرکت‌کردتا پدرخودمظفرالدین شاه راخلع کند و بجای او برتخت بنشیند. ولی‌از قشون دولتی شکست خورده دستگیرشد ودرقصرعشرت‌آباد تهران تحت‌الحفظ قرارگرفت. ولی‌درهمان هنگام هم که در عشرت‌آباد محبوس بود تاحدودامکان بامشروطه‌خواهان همراهی‌می‌کرد برای‌کسانی‌که در سفارت وحضرت عبدالعظیم متحصن‌شده بودند، پول‌می‌فرستاد. هدف سالارالدوله این بود که ارتباط خود را به هیچوجه از دست ندهد، تا مبادا در موقع تغییراوضاع اورا ازیاد ببرند.

سرانجام مظفرالدینشاه درگذشت ومحمد علیشاه به تخت سلطنت نشست و چون از ارتباط سالارالدوله باآزادیخواهان و فراماسونها وبلند پروازی‌های وی با خبر بود اورا به‌فرنگستان تبعید کرد.

سالارالدوله‌در ایام‌تبعید نیزبا مشروطه‌خواهان ودوستانش که درلژماسونی بودند، بوسیلهٔ ملك‌المتکلمین در تماس بود و باآنان همراهی می‌کرد وبعد از به توپ بستن مجلس این دوستی و ارتباط فزونی گرفت و در همین موقعیت بود، که رسماً به‌لژ فراماسونی فرانسه (گراند اوریان) وارد شد ونشانهائی نیز گرفت.

۱ـ مجلهٔ یغما مهرماه ۱۳۴۰ شمارهٔ مسلسل ۱۵۹ ص۳۱۳

۲ ـ یادداشتهای خطی آن مرحوم ـ از امضاء خانه ملك ساسانی.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سالارالدوله امیدوار بود پس از استبداد صغیر و استقرار مجدد مشروطیت به آرزوی خود یعنی «سلطنت ایران» میرسد و یا لااقل نایب‌السلطنه شود. اما وقتی مشروطه‌خواهان تهران را فتح و محمد علیشاه را از سلطنت خلع کردند، پسرش احمد شاه را بجای او نشاندند و عضدالملك را به نیابت سلطنت برگزیدند. این حوادث سبب‌شدکه سالارالدوله وشعاع‌السلطنه‌که هردو از رسیدن‌به‌سلطنت‌مأیوس شده بودند کینهٔ مشروطه‌را بدل‌گیرند و درصدد مبارزه با مشروطه طلبان برآیند. پس از این مقدمات بود که شاه مخلوع و شاهزادگان نومید دروبینه اجتماع‌کرده‌و با کمك روسها درصدد حملهٔ به‌ایران برآمدند شعاع‌السلطنه چند ماهی فرماندهی قسمتی از قوای طرفدار استبداد را که از راه روسیه به‌ایران حمله کرده بودند، بعهده گرفت، ولی شکست خورده ومتواری شد. ولی سالارالدوله بدون اینکه‌از شکست برادرانش بهراسد، واردکرمانشاه شده‌و به جمع‌آوری‌قوای پارتیزان‌برای آغاز نبردهای چریکی پرداخت.

حسن عنایت می‌نویسد: «... مرحوم میرزا حسین خان‌مخابرالملك‌صنوی جواهرالکلام که آن موقع رئیس تلگراف کردستان بود بمشارالیه گفته است سالارالدوله را آنروزها دیده که روی کلاه خود جقه می‌زد و مبالغی پول طلا و نقره باسم خود سکه زده بود که روی آن سکه‌ها این عبارت دیده می‌شد:

«سکه برزرمی‌زند سالاردین‌یاورش باشد امیرالمؤمنین ...»[1]

سالارالدوله پس از تسخیر کرمانشاه و کردستان به همدان آمد و در آنجا سواران‌بختیاری‌را که برای مقابله وجلوگیری او آمده بودند شکست داد و از راه قم و ساوه به تهران عزیمت کرد. دولت مرکزی بازحمت زیاد دو هزار سوار مسلح فراهم کرد و بسرکردگی یفرم، سردار جنگ و سردار بهادر بمقابله او فرستاد. سالارالدوله در آن هنگام شش هزار سوار همراه داشت و چندین عراده توپ از کردستان و کرمانشاه با خود آورده بود. طرفین در قریهٔ باغ شاه میان‌قم

۱ ـ مجلهٔ یغما، شمارهٔ ۱۵۹، مهر ۱۳۴۱، ص ۳۱۶.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و نوبران در نود میلی جنوب شرق تهران با هم رو بـرو شدند و جنگ سختی درگرفت. از قوای دولت مشروطه دو نفر کشته و شش نفر مجروح شدند، ولـی سالارالدوله با دادن پانصد نفر تلفات شکست فاحشی خورد و شتابان بسرحدعراق گریختند و از آنجا به بغداد متواری شد.

شوستر که درآن موقع خزانه‌دار بود، دستور داد املاك شعاع السلطنه و سالارالدوله را مصادره کنند.

از جمله این املاك مردآباد و شهریار بود که به سالارالدوله تعلق داشت. اما سفارت روس بعنوان اینکه شعاع السلطنه و سالارالدوله تبعهٔ روس هستند[۱] مأمورین شوستر را رانده وازمصادره این املاك جلوگیری کرد.

ازآن به بعد سالارالدوله فراموش شدو چون آوارگان در خارج از ایران (بیشتر در سویس) می زیست. تا اینکه در پائیز سال ۱۳۴۲ ـ هـ (۱۹۲۴ ـ م)

---

۱ ـ خان ملك ساسانی در کتاب دست پنهان سیاست انگلیس در ایران می نویسد: «... اما شاهزاده ابوالفتح میرزا سالارالدوله که کلیهٔ قتل وغارت مغرب ایران را بدستور انگلیس‌ها انجام‌می‌داد، همیشه مثل شیری (به بخشید) زنجیر کرده در خارج از مرزایران نگاهش‌می‌داشتند. هر وقت سیاست شان اقتضا می کردومی‌خواستند برای قبول تقاضای نامشروع ایران را در مضیقه و نگرانی بگذارند و دولت وقت را مستأصل کنند قنسول انگلیس دربغداد للاوه ازکردن‌حضرت اقدس والا برمی‌داشت وروبه ایران‌کیش کیش‌می کرد ... دولت بریتانیای کبیر به چنین شریفی گذرنامه انگلیسی داده وبه او وعدهٔ‌تسلیم‌تاج تخت ایران کرده بود. در ایامی که اسلامبول بودم روزی سالارالدوله به سفارت آمده تقاضای گذرنامهٔ ایرانی کرد. مطابق قانون تذکره گذرنامهٔ سابقش را برای تجدید خواستم تذکره انگلیسش‌را درآورد. گفتم با این گذرنامه نمی‌توانم تذکرهٔ ایرانی به شما بدهم. گفت: آیا من پسر مظفرالدین‌شاه نیستم؟ گفتم: چرا، در شاهزاده‌بودن‌شما حرفی نیست اما قانون اجازه نمی دهد که به این سادگی تذکره انگلیسی را با گذرنامهٔ ایرانی عوض کنم. اگر اصرار دارید به تهران تلگراف کنم هرطور اجازه دادند. رفتار شود.

سالارالدوله با تغیّر و تشدّد از سفارت ایران بیرون رفت. چند روزبعد از طرف‌سفارت کبری انگلیس در اسلامبول توسط فرستاده‌ای این تقاضا را تجدید کردند لیکن من از انجام آن معذور بودم ...»

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که شیخ خزعل علم طغیان برافراشت ، ناگهان وارد اهواز شد و به خزعل پیوست و بعد از تسلیم خزعل و رفع غائله خوزستان بسرعت از ایران خارج شد و یك بار دیگر متواری گردید .

وی در سویس ازدواج کرد و ازهمسر سویسی خود چهار فرزند داشت .سه دختر و یك پسر بنام ناصرالدین [۱] علاوه برایشها در ایران هم دوپسر وچهار دختر داشت که ازهمسران متعدد ایرانی او بودند . درواقعهٔ شهریور ۱۳۲۰ـ(۱۹۴۱-م) انگلیس‌ها تصمیم گرفتند باردیگر اورابه‌ایران بازگردانند تاباقوای چریك ازراه عراق به‌ایران حمله‌کند .

ولی‌سالارالدوله این بار از دستورانگلیس‌ها اطاعت نکرد ومحمدعلی پاشا که از سرشناس‌های مصر بود و تا آخر عمر به‌اوکمك مالی می‌کرد ، اورا ازاینکار بازداشت . ناصرالدین پسرسالارالدوله درسال ۱۳۲۱ به‌ایران آمد ومدتی تلاش کرد تا شاید بتواند ملك‌مرد آباد را پس بگیرد ولی موفق نشد .

اما ازطرف دربار شاهنشاهی مرتباً به‌او وپدرش کمك ومساعدت می‌شد در حالی که هیچیك از افراد خاندان قاجار تا پایان عمرحتی یك نامهٔ عادی هم به‌او ننوشتند .

سالارالدوله سرانجام در اردیبهشت ماه ۱۳۳۸ ـ (می ۱۹۵۹ ـ م) در نتیجهٔ عارضه‌قلبی ـ که درسالهای آخرعمر به‌آن مبتلاشده بود ـ درشهراسکندریه درگذشت. بطوریکه عنایت می‌نویسد :

« ... تاآنجائی‌که بخاطر دارم مجلس تذکر و ترحیمی از طرف هیچیك از اقوام وکسان نزدیك اوکه هریك دارای شخصیت بزرگی هستند برای این‌شاهزاده که روزی‌دعوی سلطنت و پادشاهی‌ایران می‌نمود اقامه نشد ...»

هنگامی که سالارالدوله در اسکندریه درگذشت ، لژ فراماسونی و دوستان فراماسون او وی‌راطبق آداب ورسوم و آئین‌نامه ماسونی بخاك سپردند .

۱ ـ نوشتهٔ حسن عنایت در مجلهٔ یغما ، شمارهٔ سوم سال ۱۵۹

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فکر داخل شدن شاهزادگان قاجار در جرگهٔ فراماسونها،

سالارالدوله و فعالیت فراماسونری

ابتدا پس از انحلال فراموشخانه ملکم و علنی شدن مقام شاهزاده جلال‌الدوله بوجود آمد.

قتل ناصرالدینشاه بدست میرزا رضای کرمانی که طبق قرائن و شواهد با نظر فراماسونهای ایرانی و عثمانی و شخص سید جمال الدین اسدآبادی صورت گرفته بوده وهم‌چنین ضعف دربار مظفرالدینشاه ورقابتی که بین، چهار مدعی سلطنت (محمد علی‌میرزا ـ شعاع‌السلطنه ـ ظل‌السلطان ـ سالارالدوله) برای رسیدن بمقام سلطنت بوجود آمده بود، زمینه را برای ورود شاهزادگان جاه طلب قاجاریه به لژهای فراماسنی آماده ومستعد ساخت.

همانطوریکه اشاره کردیم، در حقیقت فراماسونهای ایران به تبعیت از فراماسونهای انگلیس و سایر کشورهای جهان می‌خواستند، رئیس مملکت و دولت از آن آنها واز جمله (برادران) باشد واز همه مهمتر عدم اطلاع شاهزادگان قاجار از هدفها ومقاصد سازمان‌های فراماسونی سبب شده بود که پسران مستبد شاه بظاهر لباس آزادیخواهی پوشیده و درعین حال خود را بسازمان فراماسونی ایران ویا یکی ازکشورهای جهان وارد کنند.

بنظر شاهزادگان قاجار وحتی درباریان مستبد، لژ فراماسونری به منزله شعبهٔ مخفی سفارت انگلیس بود وعقیده داشتندکه انگلیس‌ها بوسیلهٔ ماسون‌ها، ناصرالدین‌شاه‌را کشته‌اند. آنان چنین می‌پنداشتند که صدور فرمان مشروطیت نیز خواستهٔ سفارت انگلیس‌است و همه‌کسانیکه دراین‌راه تلاش‌کرده‌بودند، عامل سفارت انگلیس و ماسون‌ها می‌دانستند. شاهزادگان قاجاربارها علناً گفته بودندکه انگلیسها برای پاک‌کردن دربار از عمال روس سازمان ماسونی‌را بوجودآوردند و بالاخره همین سازمان بود که محمد علیشاه را خلع وبا کمک سفارت انگلیس از ایران اخراج کردند[1] آنان حاضر نبودند، حتی یک لحظه در باره سیر آزادی

۱ـ نقل از یادداشتهای منتشر نشده و مکاتبات یکی ازشاهزادگان که در کتابخانهٔ خان ملک موجود است.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در سال‌های آخر عمر ناصرالدین شاه و عواملی که بعدها منجر بصدور فرمان مشروطیت شده بود، بیاندیشند و این حوادث را ناشی ازغلیان افکار و نتیجه ظلم و ستم‌های خود و درباریان بدانند. وبه‌همین جهت بود کـه بعد ازشکست محمد علیشاه و عزیمت او و مستبدین به اروپافکر ورود شاهزادگان ودرباریان به‌لژهای ماسونی قوت گرفت و به‌مرحلهٔ عمل درآمد.

شاهزادگان فراری با کمك ایرانیانی که دراروپا ماسون شده بودند و شاید هم‌بادادن مقداری‌پول به‌فراماسنهای ایرانی‌مقیم‌اروپا وارد سازمانهای‌فراماسونی شدند.

آنهامی‌خواستند بدینوسیله برگذشتهٔ سیاه خود پرده استتاری بکشند و در زیر شعار (آزادی ـ برادری ـ برابری) که شعار ظاهری ودستاویز سازمانهای فراماسونری بود خود را وارد جرگهٔ آزادیخواهان‌کرده بار دیگر به ایران باز گردند.

شخص سالارالدوله در سال ۱۳۳۷ـ ش (۱۹۵۸ـ م) در سفری‌که‌به‌مصر کرد به‌نگارنده گفت که او می‌خواسته است بدینوسیله خودرا به‌انگلیسها نزدیك کند وحتی بعد ازشکست جنگهای غرب وفرار به بغداد، تذکرهٔ انگلیسی‌گرفته‌است. او اظهار داشت:

«چندین‌بار بوسیله دوستـان انگلیسیم در بغداد، اسلامبول و برن بـا لژ بیداری ایران و فراماسنهای‌ایرانی برای حفظ منافع و املاك خود در ایران و حتی مراجعت بـه‌طهران اقدام‌کردم» ولی فراماسونها از تـرس افکار عمومی و مشروطه‌طلبان حقیقی نتوانستند باتقاضای اوموافقت‌کنند.

در دوران استبداد کبیر و صغیر مستبدین و شاهزادگان بهیچوجه حاضر نبودند، طغیان توده‌های مردم را قبول‌کنند ـ آنها نمی‌توانستند فشار وظلمی راکه ازطرف‌درباریان‌وحکام‌وعمال‌دولت‌می‌شد، بادیده‌حقیقت بنگرند‌ومردم‌را ازچنگال ظالمین رهائی بخشند. مستبدین ودربـاریان با اطمینان و اعتماد فراوان معتقد

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بودند که مشروطیت (دکان) و (دستگاهی) است که سفارت انگلیس درست کرده و بوسیله (سازمان فراماسونری) و (فراموشخانه ملکم) تشکیلات انقلاب و عصیان عمومی را رهبری و اداره می‌کند. همانها می‌گفتند که «محل مخفی و اصلی فراماسونری ایران در سفارت انگلیس است و روی همین ایده و فکر اقدامات سیاسی خود را متوجه انگلیسها کرده و در هر مورد از آنان یاری می‌طلبیدند. آنها انقلاب مشروطیت را زائیده اقدامات و تحریکات کارکنان سفارت انگلیس و کنسولگریهای آن دولت در ایران می‌دانستند.»[۱]

محمدعلیشاه می‌گفت: «همه روزه نظمیه و سفارت روس رفتار و اعمال فراماسونها و انگلیسها را به من راپورت می‌دادند و من می‌دانستم مشروطه یعنی چه؟!!»[۲]

شاهزادگان قاجار که همراه محمد علیشاه به اروپا رفته بودند هریك سعی داشتند وارد یکی از لژهای ماسونی فرانسه، انگلستان، سویس و حتی عثمانی شوند.

همانطوریکه قبلاگفته شد، اینعده فقط برای حفظ مقام و اموال خود وارد این تشکیلات شده بودند و امیدوار بودند که بدینوسیله بتوانند موقعیت ازدست رفته را حفظ کنند.

دکتر ملك‌زاده پسر ملك‌المتکلمین که پدرش می‌خواست سالارالدوله را به وسیلهٔ فراماسونها به‌سلطنت برساند و به طوریکه گذشت همواره مشیر و مشاور او بود، در این‌باره چنین می‌نویسد: «چند نفر از شاهزادگان مستبد برای اینکه تکیه‌گاهی داشته باشند و به‌کمك آن به‌اندیشه‌هائی که در دل داشتند برسند، در آن حزب [فراماسون] عضویت یافته بودند...»[۳]

سالارالدوله تا در ایران بود، به‌عضویت لژ فراماسونی درنیامد ولی ملك‌المتکلمین افکار اورا برای ورود باین فرقه آماده کرده بود. به‌خصوص اینکه او

۱ـ یادداشتهای خان‌ملك ساسانی.

۲ـ ایضاً یادداشت‌های خطی و چاپ نشده خان ملك به‌نقل از اظهارات محمدعلیشاه.

۳ـ تاریخ انقلاب مشروطیت ایران جلد ششم ص ۱۱۹

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وسایر پسران مظفرالدینشاه چنین می‌پنداشتندکه سازمان فراماسونی بمثابه یکی از ادارات سفارت انگلیس و وزارت خارجه ایندولت است.

درباره ورود سالارالدوله به‌لژ ماسونی سویس‌داستانهای بسیاری از اشخاص مختلف شنیده شده است ولی هیچکدام مدرك و سندی ارائه نداده‌اند که بتوان‌به آنها اتکاء کرد.

شاهزاده ملك منصور پسر شعاع‌السلطنه در ملاقاتی که با او انجام گرفت گفت: «پدرم سالها عضو فراماسون بود و در یادداشتهائی که از او باقیماند و عیناً بمرحوم ملك‌الشعراء بهار دادیم، اشارت زیادی به‌عضویتش در لژ تهران‌می‌کنند.

بعلاوه سالارالدوله نیزوارد لژ ماسونی شد ولی من نمی‌دانم درکدام لژوچه کشوری به‌عضویت پذیرفته‌شد. همینقدر می‌دانم که آنمرحوم به‌علت سادگی وزود باوری که داشت، اغلب آلت دست معترضین و مفسدین قرارمی‌گرفت. مادام‌که در ایران بود همواره این اشخاص از جمله ملك‌المتکلمین از وجودش استفاده می کردند و هنگامیکه به اروپا رفت و باز هم نظیر همین اشخاص او را آلت دست قرار می دادند. تا آنجا که من اطلاع دارم در مصر تا پایان عمر در لژ ماسونی باقیماند.[1]»

نگارنده‌درسفری‌که به‌مصر کردم،بوسیله‌خیرالله آذربایجانی‌که مهمانخانه‌ای در اسکندریه دارد و سالها در خانه سالارالدوله آشپزی می‌کرده و در خانهٔ وی بارها جریان تشکیل لژ فراماسونری و جلسات آن‌را دیده‌است، به‌ملاقات سالارالدوله رفتم. خیرالله که می‌دانست سالارالدوله فراماسون است، به‌نویسنده گفت که وی در لژ اسکندریه مقامی عالی دارد و اغلب ماسونها به‌اوکمك می‌کنند.

سالارالدوله که درگفتگوی خود کلماتی نظیر: فرمودیم، می‌فرمائیم،چنین تصمیم گرفته‌ایم، به‌شاهزادگان تهرانی دستخط فرمودیم ومانند اینها را به‌کارمی‌برد، به نگارنده اظهار داشت که عضو لژ اسکندریه است و درجه ۳۳ هم دارد.

۱ــ یادداشتهای‌خان‌ملك‌ساسانی ــ خاطرات سفر اسلامبول ــ فصل گفتگو بامحمد علیشاه.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ولی حاضر نشد مشروح جریان ورودش را برایم شرح دهد. فقط گفت: «ایکاش ما قبلا می‌دانستیم فراماسونی چیست و فراماسون کیست. ما در تهران باشیادانی‌که گردن‌بند ماسونی به‌گردن می‌انداختند محشور بودیم، ولی آنها از فاسدین و نوکران‌خارجی بودند.

درحالیکه ماسون حقیقی آزادگی، برادری و برابری را شعار خود می‌داند و بدان عمل می‌کند. آنها از ما مرتباً پول، تیول، خالصه و خلعت می‌گرفتند و بنام اینکه لژچنین و چنان گفته دروغهائی می‌بافتند، امروزمی‌فهمم‌که همه‌دروغ و تزویر و ریا بوده است. افسوس که پیر شده‌ام و روی بازگشتن به وطن را هم ندارم و نمی‌خواهم حتی نزدیکانم را که به من پشت کرده‌اند به‌بینم در دو جمله ساده می‌توانم به‌شما بگویم‌که فراماسونی درایران هم‌مثل احزاب قلابی ورهبران و اعضای شیادان، دکان بندوبست سیاسی است و فراماسون ایرانی فعلا در دنیا ارزشی ندارد.»

سالارالدوله تأکیدکرد، عین جملات فوق را بنویسم و روز بعدکه به‌دیدنش می‌روم، برای او بخوانم. هنگامیکه به ملاقاتش رفتم، آنچه راکه نوشته بودم، همه را به‌دقت خواند و روی چند جمله‌که شاید بنظرش حاوی اسرارماسونی‌بود، خط‌کشید و توصیه‌کرد، آنها را جائی بازگو نکنم. در اینجا روی تعهد اخلاقی که به‌آن مرحوم دادم، ازچاپ آن جملات خودداری می‌کنم.

به‌موجب نوشتهٔ دائرةالمعارف فراماسونی آلمانی، سالارالدوله پس از اخراج از ایران ابتداء در سال ۱۹۱۵ (۱۳۳۳ ه) وارد لژ فراماسونی فلسطین شده است. این لژکه بین مسلمانان و یهودیان مشترك بود، سالارالدوله را تامقام استادی ارتقاء مقام داد. سپس هنگامیکه به مصر رفت در لژهای دیگری شروع به‌فعالیت کرد.[1]

دو سال پس ازمسافرت به مصر، مقاله‌ای درمجلهٔ یغما به‌قلم (حسن‌عنایت)

1- Inter nationales Freimaurer Lexikon چاپ مونیخ سال ۱۹۵۶

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

منتشر شد، که در آن نویسنده ماجرای ملاقات وگفتگوی خود را باسالارالدوله شرح داده و نامه‌ای را هم از اوگراور کرده بود. پس از درج مقاله مزبور، در ملاقاتی که با ایشان به‌عمل آمد، در باره عضویت سالارالدوله در لژماسونی مصر، اطلاعات بیشتری بدست آمدکه در اینجا عین‌گفته‌های وی را نقل می‌کنم:

«سالارالدوله در ضمن گفتگو اظهار می‌داشت که در لژ مصر مقامی عالی دارد. او کتابچه‌ای به‌من داد که در آن اسامی فراماسنهای عالیمقام مصری نوشته شده بود و آن کتابچه را هم اکنون دارم. مقام سالارالدوله (استاد اعظم) بود و با اینکه در روزهای آخر عمر پیر وشکسته شده بود، معذلك رفتن به‌لژ وملاقات با برادران فراماسون را فراموش نمی‌کرد.

او هیچوقت در باره اینکه کی وکجا و چگونه وارد لژ فراماسونری شده اظهاری نمی‌کرد، ولی محققاً در لژ مصر مقامی عالی داشت چنانکه نام او نیز در ردیف بزرگان مصری نوشته شده است.»

عین‌الدوله هم فراماسون شده!!

پس ازپایان فتنهٔ محمد علیشاه و پیروزی مشروطه‌خواهان شاهزادگان و مستبدین بدنبال شاه به‌اروپا رفتند و سپس با پرداخت مبالغی هنگفت به ایرانیانی که فراماسون بودند وارد سازمانهای فراماسونری انگلستان و فرانسه شدند.در این میان از همه جالبتر ورود شاهزاده عین‌الدوله به لژ فراماسونری انگلستان بود. اوکه در ایران مظهر ظلم وستم وبیداد ودشمن (آزادی- برادری-برابری) شناخته می‌شد، در لندن در سلك فراماسونها درآمد. در کتابخانهٔ آقای حسین اعزاز تقفی سند جالب و حیرت‌آوری وجود دارد که نشانهٔ همکاری و همفکری فراماسنهای انگلیسی با این عنصر ضد ملی است که نقل آن حائز اهمیت فوق العاده‌ای است سند مذکور که عیناً ترجمه شده است در اینجا منعکس می‌شود.[1]

۱- چند سال بعد شنیدیم که کتابخانهٔ مرکزی دانشگاه از روی این سند فیلمی تهیه کرده که در کتابخانه نگهداری می‌شود.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عین‌الدوله صدر اعظم مستبد ودشمن آزادی و مشروطیت هم فراماسن شد.

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

نمره ۷۹٤ – ۲۵ فوریه۱۹۱٤

به افتخار معمار بزرگ کائنات ـ مارئیس‌المؤمنین نمره ۲۵۲۰

نظر به تعهدنامه که شخص داوطلب امضاء نمود.

نظر به‌رأی مساعد نماینده ما درتهران.

نظر بـه اطلاعیکه بعضی از اعضـاء پس از شناختن شخص داوطلب از روی بکسش دادند، نظر بمشوری که در جلسهٔ هفدهم فوریه ۱۹۱٤ بعمل‌آمد،

نظر به‌فصل ۳٤ نظامنامه اساسی:

مقرر داشته و می‌داریم

ماده واحده

از تاریخ اول ماه مارس ۱۹۱٤ شاهزاده عبدالمجید میرزا عین‌الدوله که از

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رجال مملکت ایران هستند عضو نمره ۲۵۲۰ شناخته خواهند شد.

در مرکز ۲۵۲۰ نگاشته شد به‌تاریخ ۲۵ فوریه ۱۹۱۴ ازطرف رئیس‌المؤمنین معاون مؤسس وود.

بطوریکه در متن سند قید شده است قبول عضویت (عین‌الدوله) با اجازه نماینده لژ فراماسونری در ایران وحتی گواهی فراماسونهائی که اورامی‌شناختند، صورت گرفته است.

عضویت عین‌الدوله مستبد در لژ فراماسونری این نکته را مسلم می‌دارد که رؤسای فراماسونری در ایران از روز نخست، بهیچوجه پای‌بند نام نیك، آزادی و آزادیخواهی و شرافت اعضای خود نبوده‌اند و اطاعت محض از دستورات‌صادره (مراکز ماسنی) را از همه چیز ضروری‌تر و بالاتر می‌دانسته‌اند. وقتی خبر ورود عین‌الدوله و سایر مستبدین به‌لژهای فراماسونری به‌تهران رسید، دربین‌چندتن از اعضای لژ بیداری ایران جنب‌وجوش ومخالفتهائی بوجود آمد.

مخالفین هسته‌ای در داخل لژها و محافل ماسونی تشکیل دادند و ازاینکه دشمنان آزادی و ظالمین لقب (برادرا) گرفته بودند، به‌مراکز ماسونی اعتراض کردند.

روزی درحضور دکتر محمد حسین میمندی نژاد ازمرحوم سیدمحمد صادق طباطبائی درباره عضویت (عین‌الدوله) سئوال شد. آنمرحوم پس ازمدتی تأمل و اصرار درجواب دکترمیمندی‌نژاد گفت: وقتی پدرم و من وارد لژ فراماسونری فرانسه شدیم، امید داشتیم که در سایه اتحاد وطرفداری از(آزادی)باکمك‌مراکز فراماسونی فرانسوی‌ها بتوانیم از ظلم و ستم مستبدین وخفقان انگلیسها ورسوخ و نفوذ آنها جلوگیری کنیم. ولی مدتی که از ورود ما گذشت فهمیدیم که اشتباه کرده‌ایم.

زیرا آنجا هم دکان سیاسی انگلستان بود، وهم مرکزجمع اضداد. درآنجا ظل‌السلطان مستبد با پدرم در یك ردیف می‌نشست. خبر دخول عین‌الدوله به لژ

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونری، عده زیادی را عصبانی و فی‌الواقع پایهٔ لژبیداری ایران را سست کرد. خوب به‌خاطر دارم که حکیم‌الملك دراین باره در محفل اعتراض رسمی کرد و تعلق اعتراضیه او به‌مرکز لژ در پاریس ارسال شد.»

همچنین سید حسن تقی‌زاده دراین‌باره به‌نویسنده‌می‌گفت: «بطوریکه‌شنیدم، وقتی خبر ورود مستبدین به لژهای خارج از ایران به تهران رسید، مرکز لژ بیداری ایران نامه‌های اعتراض‌آمیزی به‌گراند اوریان نوشت و از آنها خواست که منبعد هیچیك از ایرانیان را بدون موافقت لژ تهران به عضویت نپذیرد.» متعاقب اعتراض لژ تهران، از طرف گراند اوریان فرانسه به‌کلیه لژها اطلاع داده شدکه بهیچوجه ایرانیان را بدون انجام تشریفات اولیه، ازطرف لژبیداری‌ایران به‌لژهای خود راه ندهند. و مادام که موافقت کتبی لژ ایران ابلاغ نشده است عضوی که‌ملیت ایرانی دارد به‌تشکیلات پذیرفته نشود.

این اقدام او از ورود ایرانیان (مقیم خارج) به‌لژهای ماسونی دنیا جلوگیری کرد، ولی مستبدین تا روزیکه زنده بودند، همچنان در لژهای خود باقی‌ماندند، همانکه سالارالدوله پس از گذشت نیم‌قرن همچنان درلژ مصر مقامی عالی‌داشت.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل بیست و دوم

افتضاحات ماسونی

سازمان فراماسونی نیز مثل همهٔ جمعیتها ، همیشه گرفتار افتضاحات واعمال زشتی بوده که پوشانیدن وانکار آن بی‌نتیجه است . از سال ۱۷۲۰ م (۱۱۳۲ ه) این عقیده در همه‌جا انتشار یافت که فراموشخانه اتحادیهٔ بیماران و کفرگویان و باوه‌سرایان و بی‌عفتان است که از هیچ فسقی روگردان نیستند واز سرّی بودن جمعیت استفاده می‌کنند وگردهم جمع شده و ننگ‌آورترین اعمال را مرتکب می‌شوند»[1]

حکایاتی که در افواه افتاده ، متأسفانه بعضی از آنها با همهٔ زشتی وشناعتی که دارد حقیقت داشته است . از آنجمله داستانی است که در سالهای بین ۱۷۳۰ و ۱۷۴۰ م (۱۱۴۲ – ۱۱۵۲ ه) در فیلادلفی روی داده و هنگامی در آمریکا اتفاق افتاده که جامعهٔ پاك ومنزه آن روز از شهوترانی وخوشگذرانی‌های اروپائی بوئی نبرده بوده است . نویسندهٔ کتاب (دویستمین سال تولد فرانکلین) در بارهٔ این واقعهٔ عجیب چنین می‌نویسد:

« ... بین سالهای ۱۷۳۰ و ۱۷۴۰ م [۱۱۴۲– ۱۱۵۲ ه] در فیلادلفی داروساز خوشگذران و نسبتاً معتبری موسوم به دکتر «اوان جونس» سکونت داشت .شاگرد وی پسری جوان و زیبا و بسیار ابله بنام «دانیل ریز» بود . دواساز خنده‌رادوست میداشت و شاگردش اسباب خنده وی میشد . بدبختانه این شاگرد درعین‌حال جنبهٔ

---

۱ – فراموشخانه و انقلاب‌های قرن ۱۸ ص ۱۴۶

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

جدی داشت وحتی جاه‌طلب‌هم بود . می‌خواست درزندگی کامیاب شود وچون‌صحبت فراماسونری رازیاد شنیده بود وکم وبیش‌مطالبی از اسرار ظلمانی وقدرت‌روحانی و نفوذ اجتماعی آن به گوشش رسیده بود خیلی میل داشت عضو این مؤسسه شود. به ارباب خود و دوستانش سماجت واصرار میکرد که وی را عضو فراماسونری کنند . بالاخره آنها تصمیم‌گرفتند از سادگی اواستفاده‌کرده تفریح کنند. چندنفر از ماسونهائی‌که اوآنها را می‌شناخت در باغ دکتر اوان جونس مجلسی با لباس مبدل تشکیل دادند و دستور تشریفات آن بوسیلهٔ یك ماسون قدیمی بنام «تیکلر بیموری» تنظیم شد . بیموری قسم نامه‌ای نوشته بود کـه پسر جوان آنرا حفظ کرده و هنگام ورود به محفل ماسنی بزانو درآمده وچشم بسته آنرا خواند . در این قسم نامه او روح خود را تسلیم شیطان کرده و بـه ماسون‌ها ابراز وفاداری نموده بود .

صاحبان مجلس سپس ظرف مقدس را به‌وی دادندکه در آن بجای « شراب عشق » یك مسهل بسیار قوی ریخته شده بود . پسرك جوان به‌منظور انجام آئین «فداس» آنرا تا ته سرکشید وپس‌ازآن ویرا مجبور کردندکه کارهای‌زشت‌مختلفی انجام دهد . پسرك جوان تکالیف ووظائف محوله رابخوبی انجام‌دادوازگذرانیدن آئین ورود به‌فراماسونری بسیار خوشحال‌گردید .

حاجت بگفتن نیست که حاضرین مجلس نیز تفریح را بسیار شیرین وباب طبع خویش یافتند ، بطوریکه‌تصمیم‌گرفتند بعنوان ارتقاء رتبهٔ‌ماسونی این‌مجلس را باز تکرار کنند .ماسونها دسته جمعی به قهوه‌خانه‌های مختلف می‌رفتند و همه جا قسم‌نامهٔ‌اختراعی‌خود رامی‌خواندندورفقای خود وحتی‌بعضی ازماسونهای‌مؤمن وصاحب عقیده رابه خنده می‌انداختند وبازهم وعده میدادندکه‌هفتهٔ‌آینده مجلس را تکرار خواهندکرد. وشب موعود پسرجوان را چشم می‌بستند وعریان‌میکردند و با شدت هر چه تمامتر شلاقش میزدند . این شلاقها اگر چه عقل وی را زیاد نمی‌کردولی لااقل اورا دل‌خوش میداشت‌که درجهٔ ماسونی وی ارتقاء می‌یابد.حتی

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کار این شوخی بجائی رسید که بمناسبت این جشنها دعوتنامه‌ای پخش و برخی آئین‌های آنرا تکمیل می‌کردند، چنانکه در مجلس آینده چشمهای پسرجوان را بستند و او را وارد یك زیرزمین تاریك ساختند و در کنار وی یك پیاله الکل را آتش زدند و ناگهان چشم او را باز کردند. در عقب شعله‌های الکل یکی از کارگردانان محفل ملبس بطیلسان سیاه فراخی ایستاده بود. او صورت خودرا با رنگهای سیاه و قرمز آرایش نموده و بر روی سر خود دو شاخ گاو قرار داده و اطوار و حرکات یك شیطان واقعی را داشت. ولی اتفاقاً این شیطان نقش خود را خوب بازی نکرد زیرا «دانیل ریز» که با کمال بلاهت هرچه را میشنید باور می‌کرد، شیطان را دید و باور نکرد و سخت ناشیگری نمود و حتی در جواب سئوالهای پی‌درپی که ازاو میشد جواب داد که بهیچوجه نمی‌ترسد. برای اینکه وی را بترسانند الکل بظرف مشتعل اضافه کردند و باز چون دانیل نمی‌ترسید مایع را روی بدن او ریختند بقسمی که از شانه تا ران وی از الکل مشتعل سوخت.

اینجا دیگر جای شوخی نبود و بقول روزنامه‌های فیلادلفی و قاضی محکمه اعمال و آئین تشریفات ماسنی رسمی خاتمه پذیرفت، زیرا «دانیل ریز» پس از سه روز احتضار وحشتناك بدون اینکه لحظه‌ای بحال و هوش آید مرد. مرگ او سبب هیجان افکار عمومی شد و قاتل را به محکمه کشانید. در تمام مدت ۱۵ ساعتی که محاکمهٔ او ادامه داشت طالار محکمه از جمعیت لبریز بود و بالاخره «اوان جونس» محکوم شد و طبق رسوم و قوانین ایالت پنسیلوانی جلاد دست راست وی را تماماً بسوخت. اما تنفر عمومی هنوز باقی مانده بود و مردم همچنان فراماسونری و محفل فیلادلفی را مقصر و مرتکب این عمل می‌دانست.

ماسونها خیلی سعی کردند که از خود رفع اتهام کنند و تشریح کردند که این کار آموزی از نظر ماسونی صحیح نبوده است و اشخاصی که مرتکب این جنایت شده‌اند هرگز ماسون نبوده‌اند. با اینهمه شهرتهای زشت و زننده داده شده بود و بدبینی عمومی نسبت بدیشان روزبروز بیشتر می‌گردید. از ۱۷۳۴ تا ۱۷۴۰ م

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

(۱۱۴۶ - ۱۱۵۲ ه) مردم در همه‌جا سعی می‌کردند اسرار آنها را افشا کنند. در پاریس مردم بر ضد فراماسونها تصنیف ساخته و اشعار هجائی زیاد می‌سرودند[۱]. در عید میلاد مسیح ۱۷۳۷ (۱۱۴۹ ه) برضد ماسونها شعری منتشر شد که در آن از تمام اشخاصی که بمناسبت جشن مذهبی به کلیسا می‌آمدند صحبت می‌شود و بالاخره از ماسونها بنحو زیر سخن می‌رفت:

از تمام نقاط کشور ما،
بطرز ننگینی بیرون شدند،
این جماعت سقراط‌مآب آمدند،
با شور وغوغا،
طفلی فریاد زد، اینها کیستند؟
باو جواب داده شد، اینها فراماسونها هستند.
که اگر ما در اینجا نبودیم
دستی بسر وگوش تو می‌کشیدند.[۲]

حتی در انگلستان که مظهر فراماسونی و مبدأ حکومت جهانی ماسونی است، انتقادات شدیدی ازاین سازمان می‌شود. در سال ۱۷۲۳ م (۱۱۳۵ ه) کتاب «کشف راز بزرگ فراماسونها» منتشرشد. نویسنده ماسونها را متهم کرده‌اینکه «زوزیت»هائی هستند با لباس مبدل. اندکی پس از آن کتاب «ساموئل پریچار» بنام (بطون ماسونی) که مطالب‌تحسین آمیز نسبت به مسلك ماسونی نداشت‌منتشر شد، این‌کتاب مشتری و خواننده زیادی پیدا کرد، بطوریکه در اکتبر ۱۷۳۰م (۱۱۴۲ ه) پی‌درپی سه مرتبه از این کتاب تجدید چاپ بعمل آمد. راجع به دائم‌الخمر بودن ماسونها نیزکتاب جداگانه‌ای بنام (مدح‌مستی‌دائم) منتشر گردید که شامل دوبخش بود:

۱ - فراموشخانه و انقلاب‌های قرن هیجدهم ص ۹۷
۲ - رجوع شود بکتاب Raunie تصنیف ساز تاریخی جلد ششم ص ۱۷۴ و ۱۷۹ (vous tateraient lacroupe)

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱ ـ لزوم مستی دائمی

۲ ـ خمردائم عادت قدیمی و اصلی مذهب کاتولیك است .

برای جوابگوئی به‌این حملات هر قدر « دزاگولیه » فعالیت وکوشش‌نمود و برای این منظور کتاب معروف «دفاع از فراماسونری ۱۷۳۰م» را منتشر کرد ، مفید واقع نشد و تودهٔ مردم بیش از پیش به اتهامات وارده معتقد می‌شدند . در سال۱۷۳۷ (۱۱۴۹ ه) یکی از مجلات‌مهم مؤثر لندن موسوم به (لندن‌ماگازین) مقالهٔ مفصلی به فراماسونری اختصاص داد وچنین نوشت :

« این اتحادیه مخفی شباهت زیادی به‌محاکم انگیزیسونInquisitons‌دارد. انگیزیسون‌محاکم مخفی مذهبی است که در قرون ۱۲ تا ۱۹ میلادی در کشورهای مختلف کاتولیك برقرار بوده و مخصوصاً قبل از قرن نوزده در ایتالیا و اسپانیا ضدآزادی عقیده فعالیت می‌نمود و به‌قول خودشان کفار و زنادقه را محبوس و اعدام می‌کردند . »

نویسندهٔ مقالهٔ «ماسونها را دسته‌ای از اشخاص تنبل و بیکاره‌ای که‌جشنهائی منعقد می‌کنند وضمن این‌اعیادکارهای‌سبك وتقلیدهای مضحك‌ومسخره‌درمی‌آورند می‌دانست ودر خاتمه از دولت تقاضا کرد آنها را تحت مراقبت قرار داده و در صورت لزوم عقوبت ومجازات کند .[۱] »

فراماسونری به‌شهرتهای زشت‌آلوده شده بود و چون اشراف آنروز بسیار فاسد بودند و فراماسونری با آنها اشتراك منافع پیدا کرده بود به‌هیچوجه نمی‌توانستند از بدبینی مردم جلوگیری کنند . مردم می‌دیدند که « سرور بزرگ » فراماسونی از سال۱۷۴۷ تا ۱۷۵۲ (۱۱۵۹ـ ۱۱۶۵ه) لرد بایرون است . اوکه لقب «بایرون بیعار» داشت و مشهور بودکه ازاوان جوانی با پسران تازه‌سال هم آغوش می‌شود ، مدت هفت‌سال در رأس فراماسونی قرارداشت درحالیکه مردم انگلیس او را از زشت‌کارترین افراد و رجال کشور می‌دانستند . او در یکی از مجالس

۱ ـ مقاله۲۴ اوت ۱۷۳۷

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شرابخواری، بدمستی را بجاهای زشتی رسانیده تاجائیکه یکی از اقوام خود را کشت. محاکم انگلیسی که تحت انقیاد دولت و فراماسونها بودند، بایرون راقفط بیك جریمهٔ نقدی مجازات کردند. فامی نویسندهٔ فرانسوی می‌نویسد: «کمی مجازات سرور بزرگ فراماسونری انگلستان را به‌بدنامی مشهور ساخت. در این مورد نمی‌توان فرض کرد که فراماسونها از عیوب اخلاقی رئیسشان بی اطلاع بودند.»[۱] یا اینکه لرد بایرون (دوك دووارتن) بدون مقدمه و برخلاف انتظار رئیس جمعیت شده بود، معذلك نمی‌توان گفت که آنها نمی‌دانستند او چه می‌کند و عمداً ویرا سرور خود کرده بودند.» فامی می‌نویسد:

«... فراماسونها معتقد بودندکه امرای بزرگ با وجود معایبشان و با آنکه اعمال آنها ضرر بزرگی به‌حسن شهرت جمعیت می‌زند، برای پیشرفت منظور فراموشخانه بسیار مفید و لازم هستند[!!] البته منظورفراموشخانه هدف‌اخلاقی سهل و ساده حکمت و فضیلت مطلق و خیالی نبود ...»[۲]

افکار و گفته‌های مردم ایران دربارهٔ ماسونری

در ایران هم از روزیکه میرزا یعقوب خان و میرزا ملکم خان لژفراموشخانه‌دایرکردند،شایعات فراوانی دربارهٔ جمعیت سرّی آنها در افواه افتاد. سرّی‌بودن این جمعیت با نردستی‌هائی که میرزا ملکم خان در اروپا آموخته بود ودر مجامع رجال و افراد سرشناس می‌کرد، سبب شدکه‌دربارهٔ فراموشخانه‌وبعداًفراماسونری نیزدرایران حکایات عجیب‌که ناشی از بی‌اطلاعی عمومی بود منتشرشود.

بعلاوه‌وجود عده‌ای ازشاهزادگان ودرباریان عیاش‌وخوشگذران وقسی‌القلب شدآزادی، به‌حسن شهرت فراماسونری لطمه زد.

موقعیکه نگارنده مشغول نگارش‌این‌کتاب بودم، به‌اتفاق‌خان ملك‌ساسانی‌به

۱ـ فراموشخانه و انقلابهای قرن هیجدهم ص ۱۲۷

۲ـ ایضاً ص ۱۲۹

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

دیدن یکی از درباریان سابق که جدش و پدرش و حتی سایر اقوامش جزو فراماسونری و فراموشخانه بودند و خود او نیز از نویسندگان و سرمایه‌داران بنام است. رفتیم. وقتی از او دربارهٔ فراموشخانه و اعمال شنیع و زشتی که آنجا انجام می‌شد پرسیدیم؟ با کمال صراحت گفت: «در آنجا اعمال شنیع و زشتی صورت می‌گرفت» در اینجا ناچار از تکرار جملات آن مرد محترم خودداری می‌شود ولی نمی‌توان از تذکر اینکه جملات او جزئی از افکار عمومی آن زمان در بارهٔ ماسونری بود خودداری کرد. میرزا عبدالله کاوه که خود یکی از اعضاء فراموشخانه ملکم بوده داستانی در رسالهٔ «تقلب طرح جدید»[1] دربارهٔ جوانی که خانواده‌اش از روسپیها بوده و می‌خواسته فراماسن بشود، نقل می‌کند. سرگذشت این جوان و عملی که میرزا ملکم‌خان در بارهٔ او کرده تقریباً شبیه، داستان جوان داروساز است که اینک عیناً و بدون تصرف نقل می‌گردد:

«... یکی از هموطنان به خیال فهم مسئله، و یا امتحان قوه حافظهٔ خود داخل فراموشخانه می‌شود. از این جمله حسن آقا نامی که به‌پلیدی و بلاهت معروف و در ظرافت و سفاهت ضرب‌المثل همعصران خود بود. چون از مالیه دنیایی بهره و دست خالی بود به‌خیال دخول در فراموشخانه و عضو شدن در جامع آدمیت افتاد که شاید به‌این وسیله گشایشی در امور معاشیه پیدا کرده و ضمناً خود را در جرگهٔ آدمی جلوه داده باشد. این حسن آقا پسر رضاقلیخان نامی بود که در سن ۶۰ یا ۷۰ سالگی گرفتار به‌مرض فلج و استرخا شده زمین‌گیر و قادر به‌حرکت نبود از کثرت استیصال و بی‌بضاعتی زن و دو دخترش ناچار از راه حرام کسب معاش می‌کردند. این پیرمرد فقیر بی‌بضاعت هم بواسطهٔ مسدود بودن ممر و راه معاش لاعلاج تن به بی‌شرافتی داده و به قضاء آسمانی راضی شده اگر فرضاً هم ادراک مطلبی کرده می‌فهمید مهر خاموشی بر لب نهاده ابداً لاونعم حرفی نمی‌زد و فقط به قوت و غذای آماده که شاید از پس مانده رنود و واردین بود قناعت کرده خشنود بود. اعمال

---

۱ ــ رسالهٔ تقلب طرح جدید در ۴۰ صفحه بقطع جیبی و در چاپخانهٔ پارسیان طهران در غرهٔ ربیع‌الاول هجری چاپ شده است.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ناشایست آن زن ودخترها وردزبان اجامر واوباش قهوه‌خانه‌هاشده همواره برعده واردین می‌افزودتا عاقبت کار بالا گرفت ودسته‌ای ازدزدان شهر بارفاقت‌ودستیاری آنان شبها از نقاط مختلفه دستبرد زده بخانهٔ رضا قلیخان که در جنب تکیهٔ رضا قلی‌است می‌آوردند ودر زیرزمینی‌که درب معبر آن در زیر توشك پیرمردمفلوج و مسترخی بود انباشته ومضبوط می‌داشتند تا در موقع به مقام بیع درآورده‌وجه آن را هر یك سهمی برداشته به مصرف‌گذران شخصی می‌رساندند. اتفاقاً شبی از دکان توتون فروشی واقعه در تکیهٔ رضاقلیخان کیسهٔ توتونی دستبرد زده به خانهٔ منظور آورده ودر زیر زمین معهود مضبوط نمودند. صبح آن شب صاحب دکه‌خبر دزدی و حادثه‌اتفاقیه را به‌عملهٔ شب‌گرداطلاع‌داد. عملجات تفتیش درصددجستجو و تحقیق برآمدند. غفلتاً ازریزش توتون از سوراخ ته‌کیسه درموقع حمل ونقل بروی زمین ریخته بود، مشاهده کردند. این علامت را فوزی عظیم شمرده براثر علامت ریزش توتون آمده همینطور تا درب خانهٔ رضا قلیخان رسیدند چون این خانه به بدنامی اشتهار داشت البته گزمه‌ها از حال واردین مختلف این خانه به تردید و شك بودند خاصه اثر علامت توتون تا درب این خانه مستقیماً سیرکرده بهر نحو بود داخل خانه شدند. علامت ریزش توتون که درکریاس و دالان خانه تالب‌توشك رضاقلیخان بخوبی بروی‌زمین نمایان بود و اهالی خانه بواسطهٔ‌تجری در عمل دزدی وقعی به علامت نگذارده اعتنائی نکرده بودند و یا اینکه بجهة غفلت و سوء اتفاق که‌علامت قهرخداوند است‌که‌گفته‌اند:

لطف حق با تو مداراها کند
چونکه ازحدبگذرد رسوا کند

بهیچوجه ریختهٔ توتون را ندیده بودند بالاخره عملیات تفتیش و گزمه‌ها بهمان علامت تا نزدیك توشك پیرمرد مفلوج آمده و درآنجابحالت بهت‌وحیرت ایستاده بنای استنطاق گذاردند. پس از سئوال و جواب زیاد آراء بر این قرار گرفت که پیر مرد مسترخی را حرکت‌داده که زیر توشك راهم احتیاطاکنجکاوی

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و تحقیق کرده باشند همینکه پیرمرد را حرکت داده توشك را بلند کردند درب معبر زیرزمین معهود نمایان گردید در داخل زیرزمین اسباب و اشیاء مسروقه چندین ساله پیداکردند و در چنین حالی هموطنان عزیزم می‌دانند که وضع سلوك گزمه‌ها عملجات احتساب به اهالی خانه از چه قرار و بچه منوال بوده ، همینقدر است که اسباب و اشیاء ضبط و اثاث البیت تاراج و خانه توقیف و ضبط دیوان اعلی اهالی محبوس شدند . در آن موقع حسن آقای سابق الذکر طفلی به سن دوازده سال بیشتر نبود این بیچاره بی گناه هم در جزء محبوسین توقیف و به محبس رفت رضا قلیخان و زنش پس از چندی درمحبس مردند .

حسن آقا ودوهمشیره مکرمه‌اش بعد ازچندسال حبس مستخلص شدند ولی حسن آقا بعداز بیرون آمدن ازمحبس خیلی ازاین حادثه متألم ومتأثر بود واز آن تاریخ ببعد لقب خانی را که تاآن زمان به او حسن خان می‌گفتند از خوددور کرده خودرا حسن آقا نامیدوبکلی مراوده با فامیل خودرا قطع نمود به خیال کاسبی افتاد چندی دستفروشی ودوره‌گردی می‌کرد تااینکه متدرجاً صاحب دکه مختصر کوچکی درغرب سبزه‌میدان گردید . تا اینکه شنید پرنس ملکم خان تأسیس فراموشخانه نموده با آن خیالات عالیه که در وجود این شخص بود روزی در فراموشخانه به پرنس ملکم خان وارد شد اظهار میل ورود به فراموشخانه و اقبال دخول درانجمن سرّی نمود. ملاحظه فرمائید شخصی را به سن بیست ودو یا بیست وسه باقامتی طویل، قبای سه چاکی ، صورتی دراز ، پیشانی و پس گردن پهن ، دماغی درشت ،گوشهای بزرگ که تمام علامت بلاهت است به پرنس ملکم ورود نماید، عنوان اقبال دخول در انجمن سرّی هم بکند. پرنس ملکم پس ازملاقات اندکی باعقل دوربین و فراست جبلی از هیکل حسن آقا بدقت آثار بدایع خلقت خداوندی را مشاهده کرده به هوش فطری دریافت که باید با اوچگونه رفتار نمود . بدواً قهوه و قلیانی خواست پس از مصرف قهوه و قلیان عنوان صحبت کرد که بسیار خوب خیالی کرده‌ای برای دخول به فراموشخانه مبلغ دوازده تومان برای سرمایهٔ صندوق جامع آدمیت لازم است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این بدبخت هم برای پیشرفت مقصود باطنی مبلغ دوازده تومان تقدیم داشته اسم خود را ثبت در کتابچهٔ آدمیت نمود و پس از آن ملکم‌خان برخاست خداحافظی کرده حسن آقا هم از در بیرون آمد ولی همینکه چند قدمی رفت خیال فوری سبب معاودت حسن آقا گردیده مجدداً در اطاق اولیه داخل شده ملکم‌خان را خواست. به‌پرنس اطلاع دادند حاضر شد. دید حسن آقاست. علت معاودت فوری را سئوال کرد حسن اقا با کمال بلاهت و کندی دست بدست مالیده اظهار داشت بلی مقصودی داشتم بفرمائید قهوه و قلیانی بیاورند البته نیت خود را به‌عرض می‌رسانم. نزدیک بود که پرنس فتوری در دانش و ذکاوت خود پیدا کند که حسن آقا شروع به‌صحبت کرده عنوان نمود که مقصود از مزاحمت ثانوی این بود که می‌خواستم از جناب عالی تحقیق نمایم مرحمت فرموده اسامی اشخاصیکه داخل فراموشخانه شده‌اند به‌من بخوانید. ملکم باکمال طمأنینه اظهار داشت که البته در موقع اسامی برادران انجمن و آنهائیکه داخل در فراموشخانه هستند خواهید دانست ولی فعلا مقتضی نیست. مجدداً حسن آقا عرض می‌کند پس خوبست دستوری یا علامتی که ممکن است بـا آن علامت همدیگر را شناخت به‌من تعلیم فرمائید که درموقع برادران انجمن و اخوان سرّی خود را بشناسم. باز پرنس بدوقت دیگر حواله نمودند که امور دنیا تدریج‌الحصول است در مقام و جای خود یا مقتضی وقت خواهید ملتفت شد. در این بین قهوه و قلیان آوردند صرف شد.

حسن آقا در پیش خود خیال کرد که اگر سایرین بـرای دخول در جامع آدمیت ۱۲ تومان داده و قهوه و قلیانی صرف نمودند لله‌الحمد ۱۲ تومان من صرف دو قهوه و دو قلیان شد. اندکی گذشت پرنس ملاحظه کرد این شخص ۱۲ تومان داده و مدتی از وقت او را صرف بیهوده گوئی نموده. خواست برخیزد و بقیـه خیالات حسن آقا را به‌موقع دیگر بگذارد که باز حسن آقا اصرار کرد مستدعیم اقلاً علامتی از اسرار و علامات سرّی را به‌من بفرمائید پرنس ملکم باطناً متغیر شد ولی درظاهر خیلی خود را حفظ کرده فوراً مزاحی به خاطرش رسید که شاید

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.ghareban.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با این شوخی و مزاح عجالتاً از گیر این نافهم بیشعور مستخلص شود .این بودرو را به‌طرف حسن آقا کرده گفت در این انجمن سرّی و فراموشخانه علامات بسیار است که حالیه ممکن نیست تمام آنها را به‌شما گفت ولیکن من یکی دو علامت بزرگ خیلی مهم را که اظهار آن بهیچکس و در هیچ موقعی نباید بشود به شما می‌گویم ـ اما باید بدانید که اظهار این علامت‌که بزرگترین علامات فراموشخانه است حتی‌المقدور به‌قوهٔ متخیله نباید آورد و به‌زبان نباید رانده شود مگر وقتی و یاموقعیکه نهایت اهمیت را داراست‌که اگربالفرض آن علامت‌را به زبان نیاوری خطر بزرگی و یا اتفاق و حادثهٔ غریبی رخ خواهد داد. در آن وقت آن علامت را باید بی‌پرده اظهار نمائی ولیکن اکیداً شما را غدغن می نمائیم‌که مبادا درغیرموقع و غیر محل استعمال این علامت‌که البته نتیجهٔ وخیم‌خواهد داشت بنمائید.صحبت اکه باتمام رسانده اندکی توقف‌کرده فرموده بلی‌دیگرلازم نمی‌داندکه دراین‌باب بیشتراز این‌تأکید نمایم ولی به‌شماهم می‌گویم‌که اگر درغیر این‌مورد این‌علامت‌را اظهارداشتید محققاً باجان خودبازی کرده‌اید چون‌شما تازه داخل درفراموشخانه شده‌اید نباید براین علامت بزرگ اطلاع پیدا کنید ولی برای اینکه خیلی‌اصرار کردید مجبوراً به شما می‌گویم و آن‌علامت‌عبارت ازاین‌دوجمله است:«که نخوردر ... را بگذار[1]» این را گفته به‌سرعت باحسن‌آقا خداحافظ کرده به‌اطاق‌دیگر رفت . حسن‌آقا با وجدی فوق‌التصور از فراموشخانه بیرون آمده همیشه این دو جمله عبارت را یواش یواش ورد زبان ساخته و با خود مکرر می‌گفت که مبادا فراموش نماید (این مسئله را هم نباید نگفته گذاشت که در موقع تاراج خانهٔ رضا قلیخان پدر حسن آقا را هم از طرف دولت توقیف داشتند ولی قباله‌آن‌خانه در نزد یکی از اقوام و بستگان حسن‌آقا بودکه پس ازخروج حسن‌آقا ازمحبس به‌او دادند و با مشورت و پیش‌بینی اینطور مقرر شد که محض سرمایه و به‌دست آوردن مختصر وجهی قبالهٔ آن خانه را به‌گرو ورهن در نزد ابوطالب نامی‌که‌پول

۱ـ باکمال تأسف این جمله عیناً از نشریهٔ مذکور نقل شده .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

منفعت می‌داد گذارده مبلغ سیصد و پنجاه تومان به‌مدت یکسال با فرع تومانی دویست و پنجاه دینار بگیرند، به‌این دستور عمل کردند. لیکن پس از انقضاء مدت، حسن آقا ازعهدهٔ ادای طلب ابوطالب نتوانست برآید. مدتی به طفره و لیت و لعل گذرانید. ابوطالب همین‌که از مطالبه خسته شد و مدتی گذشت چاره کار رادر ضبط خانه دانست ولی بدبختانه وقتی به‌سروقت خانه رفت معلوم داشت که خانه را مدتهای مدیدی‌است دیوان ضبط‌کرده لاعلاج به‌دیوان‌عدلیه تظلم برد ازدیوان عدالت‌حسن آقارا خواسته دراین‌باب‌تحقیقات به‌میان آمد ولی عاقبت‌الامر مقررشد که برای ترافع ومحاکمه به‌خانه یکی ازحجج‌الاسلام بروند. حسن آقا دراینمورد قصه ورود حضرت حجةالاسلام آقا سید صادق را به فراموشخانه به خاطر آورده راه برطرف نمودن این غائله ورفع این اشکال رااینطور با خودخیال کرد که ترافع و محاکمه بهتر آنست به‌درب‌خانه آقاسید صادق باشد تا ازهمراهی و معاونت آن برادر سرّی خود از شر ابوطالب محفوظ بماند. از امنای عدالتخانه خواهش کرد که‌خوب‌است‌مقرردارید به‌خانهٔ حجت‌الاسلام آقاسیدصادق برویم. چون تعیین‌محل ترافع‌باید به‌میل‌مدعی‌باشداولیای‌دیوان‌عدالت‌قبول‌کرده‌نوشتندکه‌هردو به‌خانه‌آقا برای محاکمه و ترافع حاضرشوند. روز اول و دویم مرافعه به‌ثبوت رسیده‌معلوم و محقق گردید حق ابوطالب است و حسن آقا باید مبلغ سیصد و پنجاه تومان با تنزیل یکساله داده سندخودرا با قبالهٔ خانه موهوم گرفته بعد در محضر آقاثابت نماید، خانهٔ مذکور که به‌اسم پدرش رضا قلیخان و مدعی است که پدر او بوده فعلا متعلق به اوست آنوقت خانه را به‌حکم شرع بدست هرکه هست گرفته‌تسلیم نمایند. حسن آقا خیلی به‌حضرت آقا عجز ولابه کردکه اگر خانه را نگیرندو به من ندهند من از ادای این دین عاجزم ممکن نیست بتوانم این پول را بپردازم. آقا فرمودند این صحبت و ادعا ربطی به‌دین تو به ابوطالب ندارد. مبلغ سیصد و پنجاه تومان با اجرت‌المثل خانه حسن آقا را باید پرداخت و بعد حق خود را ثابت‌کرد. حسن آقا امروزه باکمال یأس از همراهی نکردن آقا برخاسته رفت‌چند

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

روزی گذشت مجدداً فراش دیوانخانه به‌مطالبه پول ابوطالب آمد . حسن آقا را به‌محضر آقا حاضر ساخت . حسن آقا عرض کرد بنده بعضی عرایض به‌حضور مبارك دارم حضرت آقا به‌تصور آنکه این شخص اطلاعاتی بررد ثبوت ابوطالب دارد یا اینکه . . به‌حضور مبارك آورده فرمودند بسیار خوب هرچه می‌دانی بگو . حسن آقا دست به‌دست مالیده عرض کرد بفرمائید قهوه وقلیانی بیاورند تا مطالب خود را به‌عرض رسانم . حضرت حجت‌الاسلام بـه خیال فرمود از برای ارباب قهوه و قلیانی بیاورید فوراً چشم حسن آقا از وجد و خوشحالی برق زده اینطور احساس کرد . الحمد که اظهار علائم کوچك به‌حضرت آقا گرفت و محتاج به‌گفتن علائم بزرگ نشدیم . قهوه و قلیانی آوردند صرف شد حضرت آقا قلیل مدتی منتظر و مترصد شنیدن اطلاعات حسن آقا شد . حسن آقا چون حرفی نزد آقا هم مشغول انجام و انجاح سایر امور مرجوعه شد . حسن آقا هم به‌تصور اینکه علامت کوچك ثمر خودرا بخشیده ازمحضر آقا برخاست و رفت . چند روزی که گذشت مجدداً از طرف ابوطالب از دیوانخانه عدالت مطالبهٔ پول و نتیجه عمل شد و مأمور به‌خانهٔ حضرت آقا رفت که از دیوانخانه نتیجه عمل ابوطالب و حسن آقا را می‌خواهند. حضرت آقا امر فرمودند که حکم صریح برثبوت دین حتمی حسن آقا که مبلغ سیصد وپنجاه تومان با اجرت‌المثل خانه است نوشته شود و باید لاکلام این مبلغ را بپردازد . فراش حکم را گرفته به‌دیوانخانه آورده و بعد حکمی مطابق حکم آقا از طرف عدلیه نوشته شده به‌دست فراش مأمور دادند تا از حسن آقا جداً مطالبهٔ آنوجه را نماید . حسن آقا درب دکهٔ خود نشسته بی‌خیال در این‌چندروزه خیلی ازپیش‌آمد کار و نتیجه عمل بواسطه دادن دوازده تومان و فهمیدن علامت علامات کوچك وبزرگ‌فراموشخانه و بکار بردن علامت‌کوچك خوشوقت ومسرور بود . یکمرتبه دید فراش مأمور دیوانخانه باحکمی سخت در دست آمده باکمال تشدد و سختی چهارصد و کسری پول و مبلغی قلق و حق‌الزحمه مطالبه می‌کند با نهایت تحیر سئوال کرد که این‌حکم را خود حضرت حجةالاسلام آقای سید صادق

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دادند . فراش با تندی جواب داد مگر کوری خط و مهر آقا را نمی‌بینی . حسن آقا فکری کرده جز اینکه خود به حضور مبارك آقا برود چاره ندیده لاعلاجاً برخاسته بهمراهی فراش به خانهٔ حضرت حجة الاسلام آمده داخل اطاق شده با نهایت احترام سلام عرائی کرده با اینکه جمع کثیری در خدمت آقا حضور داشتند ممکن بود که شاید حضرت آقا چندان ملتفت او نشنود معذالك پس از جواب سلام جائی بادست برای حسن آقا تعیین کرده تعارفی هم فرمودند . محضر آقا به واسطهٔ ورود حسن آقا مختصر سکوتی در حضار مجلس حاصل نموده که یکمرتبه از جلوارسی، فراش دیوانخانه بلند عرض کرد حضرت آقا ما کـه خسته شدیم از بس رفتیم و آمدیم این آدم پول نمی‌دهد همه روزه طفره‌می رودگاه می‌گوید این خط و مهر آقا نیست گاه می‌گوید مدیون این پول نیستم استدعا دارم امروز این کار را تمام‌کنید ، تکلیف ماهم معلوم‌شود . حضرت آقا فرمودند ارباب به شماگفته این پول دین شماست باید پرداخت ولیکن در خصوص خانه باید اولاً ثابت‌نمائید که رضاقلیخان پدر شماست ثانیاً ثابت نمائید که این خانهٔ رضاقلیخان پدر شما دیوان بدون جهة ضبط کرده‌تا حکم داده شود حسن آقای بیچاره دید کار بی‌اندازه مشکل شد دست بدست مالیده گفت حضرت آقا عرض کردم بنده عرایض به حضور مبارك دارم . ضمناً در پیش‌خود خیال کرد که شاید آقا به واسطهٔ طول مدت‌علامت کوچك را فراموش فرموده‌اند آقا فرمودند اگر مطلبی بر رد ثبوت این دین‌داری بی‌پرده‌اظهار کن‌والا بایداین‌پول‌رابدون‌حرف‌بدهی. بازحسن آقامطلب‌پیش‌راتکرار کرده‌که بنده عرایض‌سرّی دارم‌که‌باید به‌حضرت‌آقا بگویم،حضرت‌آقا بازفرمودند مطلب سرّی کدام است هیچ چاره ندارد بدون گفتگو این‌پول را باید پرداخت‌در این بین هم فراش از خارج اطاق فریاد کـرد آقا ببینید ما از دست این مرد چه می‌کشیم‌که یکمرتبه حسن آقایی اختیار شده‌گفت «که نخور ـ در . . . را بگذار» این گفتار بر تغیر آقا افزوده با کمال تشدد فرمودند این فضولیها یعنی چه ... مجدداً حسن آقا بلند گفت: «که نخور در . . . را بگذار» بلی «که نخور در . . .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

را بگذار » آقا بی اندازه متغیر گردیده امر کردند این مردکه بی معنی را از اینجا بیرون کنند ولکن بر خوف حسن آقا افزوده بدون اینکه بفهمد چه‌می‌گوید مکرر می‌گفت بسر مبارك آقا علامت بزرگ است که نخور در ... [1] را بگذار ...»

بعدها معلوم شد که ملکم‌خان بدینوسیله کلاه عده‌زیادی ازمردم‌ساده‌لوح‌را برداشته و به‌آنها رمز مهم فراموشخانه که حلقهٔ ارتباط با بزرگان مملکت است گفته و این خود یکی دیگر از افتضاحات ماسونی و دکان کلاهبرداری به نام فراموشخانه و فراماسونی در ایران است .

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

۱ ـ یك کلمه حذف شد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل بیست و سوم

لژ خزعل خان

لژ «خزعل خان» تنها لژ تابع «گراند لژ مصر» در ایران است که در اواخر جنگ جهانی اول تشکیل شده. این لژ دویست و شصت و سومین لژی است که «لژ بزرگ وطنی مصر» در آن کشور و سایر ممالک عربی، افریقائی و آسیائی تأسیس کرده. و مدت کوتاهی نیز در شهر خرمشهر و در قیصر «فیلیه» شیخ خزعل فعالیت داشت. لژ بزرگ وطنی مصر یکی از گراند لژهای مقتدر و با نفوذی بود که در سال ۱۲۲۵ هـ (۱۸۱۱ ـ م) در قاهره تشکیل شد.

شخصیت خزعل

لژ «خزعل خان» را بایستی یک لژ خانوادگی فراماسونی دانست. زیرا اگر چه تمام شرایط و اصول و مقررات ماسونی در تشکیل آن رعایت شده و با اجازه نامه رسمی و در حضور نمایندهٔ اعزامی لژ مصر افتتاح شده بود، معذلک در مدتی که لژ مزبور در خرمشهر فعالیت می‌کرد، اعضاء آن منحصراً مربوطه بدستگاه حکومتی شیخ خزعل بودند، و در لژ مزبور تعداد کمی از سرشناسان محمره و اهواز عضویت داشتند.

شیخ خزعل رئیس قبیلهٔ محیسن در سال ۱۲۷۷ هـ (۱۸۶۱ ـ م) بدنیا آمده و در سال ۱۳۱٤ (۱۸۹۷ ـ م) بجای برادر مقتولش شیخ مزعل حکمران خوزستان شد.

بطوری که نویسندهٔ کتاب «آدمیت» می‌نویسد: شیخ خزعل قبل از رسیدن

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شیخ خزعل سردار اقدس
با نشانها و حمایل دولت
بریتانیا .

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

به حکومت عربستان و نشستن بر مسند ریاست ، انگلستان را مطمئن ساخت که از قدرت و اقدامات خودش برای پیشرفت و ترویج مقاصد بریتانیا استفاده خواهد کرد و بعدها هم به وعده‌های خود کاملا وفا کرد.[۱]

در سال ۱۳۲۶ هـ (۱۹۰۹ ـ م) از دولت انگلیس لقب (کی ـ سی ـ آی ـ ئی)[۲] گرفت و در سال ۱۳۳۳ هـ (۱۹۱۵ - م) از طرف فرمانروای کل هندوستان به رتبهٔ (کی ـ سی ـ ای ـ اس) ارتقاء یافت.[۳]

در بهار سال ۱۳۳۳ ـ (۱۹۱۵ - م) طوایفی‌که درخوزستان زندگی‌می‌کردند، به تحریك آلسانها و ترکها دست بیك شورش دسته جمعی علیه انگلیسها زدند و بمنظور قطع لوله‌های نفت جنوب ایران قیام مسلحانه‌ای را آغاز کردند . ولی قوای‌مسلح وچریك‌شیخ‌خزعل، باکمك‌دیویزیون۱۲ارتش‌انگلیس درعراق‌وایران،

۱ ـ کتاب آدمیت به زبان عربی چاپ بغداد ص۳۹

۲ ـ K . C . i E

۳ ـ k . C . i . S

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شورشیان را سرکوب ساختند.

شیخ خزعل که از طرف شاهان قاجار بدریافت لقب «سردار ارفع» و «سردار اقدس» مفتخر شده بود، در خوزستان و سواحل عربی خلیج فارس و حتی قسمتی از مغرب و جنوب عراق که در آن زمان تحت تسلط عثمانیها بود، سلطهٔ زیادی داشت. بطوری که می‌توان او را با نفوذترین و معروفترین حکمرانان ایران دانست. خزعل با اینکه ملیت عربی داشت، معذلك همیشه نسبت به‌دولت ایران وفادار بود و در حفظ و حراست، مرزهای ایران در عین داشتن (حکومت مطلقه) می‌کوشید.

تشکیل لژ خزعل خان

شاید روی همین نفوذ و اعتبار فراوان بود که لژ فراماسونری مصر در سالهای ۱۳۱۲ - ۱۳۱۷ هـ (۱۸۹۵ - ۱۹۰۰ - م) او را در بغداد وارد یکی از لژهای خودساخت در سال ۱۳۴۰ - هـ (۱۹۲۲ - م) که او بدرجهٔ استادی رسید شرایط ریاست و استادی کرسی یك لژ ماسونی را احراز کرد پیشنهادش را برای تأسیس لژی به نام خود وی در خرمشهر پذیرفتند.

معلوم نیست که چه کسانی اعضای مؤسس لژ (خزعل خان) بوده‌اند ولی محققاً از طرف لژ بیروت یکی از استادان فراماسونی به‌نام «رزق‌الله الحاج» لبنانی که درجهٔ «استاد اعظم» داشته، به نام نماینده و ناظر لژ بزرگ وطنی مصر، از مرکز لژ مأمور شده بود که به محمره آمده و تشریفات تأسیس لژ را انجام دهد.

بطوری که نگارنده در یادداشتهای خصوصی یکی از متنفذین جنوب دیده‌است[1] در سال ۱۳۳۹ هـ (۱۹۲۱ - م) شیخ خزعل و حاجی محمد علی بهبهانی که در بغداد و مصر فراماسون شده بودند، باتفاق پنج نفر دیگر که آنها هم از ماسونهای عرب بودند، پیشنهادی برای تأسیس لژ در محمره (خرمشهر) به گراند لژ مصر تسلیم می‌کنند.

۱ - پدر این شخص عضو لژ فراماسونری فیحای بصره بوده و در خوزستان نفوذ فراوان داشت.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شیخ خزعل سردار اقدس در لباس استادی فراماسونها با نشان وحمایل ماسونی ، این تصویر از داخل کشتی ناصری خزعل خان گرفته شده عکس از: دکتر کارو میناسیان

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پیشنهاد این هفت ماسون به دو لژ ماسونی مصری در بغداد و بصره احاله شده، و پس از اینکه این دو لژ شخصیت شیخ خزعل و مراتب صحت شش ماسون دیگر و صلاحیت آنها را در تأسیس لژ تصدیق نمودند، موافقت خود را بگراندلژ با تشکیل لژ جدید مصر درخرمشهر اعلام داشتند.

گراند لژ مصر، پیشنهاد خزعل و موافقت دو لژ مجاور و نزدیك به لژ خزعل را در کمیتهٔ گراند لژ مورد بررسی و تأیید قرار داد و فرمان تأسیس لژ خزعل خان را تأیید وصادر کرد.

نویسندهٔ یادداشتها هیچگونه تصریحی در بارهٔ تاریخ تأسیس لژ مزبور و یا ذکری از اسامی اعضای مؤسس نمی‌کند. بهمین جهت به طور تحقیق و قطعی نمی‌توان گفت که فرمان تأسیس این لژ در چه روز وچه سالی صادرشد وچه‌کسانی عضو مؤسس بوده‌اند.

پس‌از تشکیل لژکه‌محل آن در سه‌سالن مستقل کاخ فیلیه درکنارشط‌العرب بود، شیخ خزعل فرزندان و اقوام و نزدیکان صمیمی و وفادار خود را وارد لژ ساخت وبهر یك از آنها یکی‌ازمقامات لژ را تفویض کرد.

فرزند بزرگ او شیخ جاسب که در ۱۳۰۸ ه (۱۸۹۱ ـ م) متولد شده بود، بعلت خشونتی که داشت در لژ جانشین و مقام سرپرست اول را نداشت و دو مقام مهم:

۱ ـ سرپرست اول را به حاج محمد علی بهبهانی رئیس‌التجار خرمشهری

۲ ـ سرپرست دوم را حاجی مشیر پسرحاج محمدعلی بهبهانی

عهده‌دار شده بودند.

غیر از افرادفامیل‌اودونفر دیگر که در شیخ خزعل نفوذ فراوان‌داشته‌اند، درلژ مزبور موثر بوده‌اند: اولی‌میرزا سید حسنخان رئیس‌مالیه خوزستان‌است، که حتی از اسرار داخلی قصور شیخ اطلاع داشت و دومی سرهنگ ارغون نام

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دارد که هر دوی آنها طرف اعتماد ووثوق سردار ارفع بوده‌اند . لژ مصر به‌علت خدماتی که شیخ خزعل‌در تأسیس و تشکیل‌لژ محمره ، کرده بود، روز۲۸نوامبر ۱۹۲۳ م (۱۳٤۱ ـ ه) یك نشان طلا به‌وی اعطاء نمود و همراه با آن فرمان زیر را نیز بنام او صادرکرد :

محفل بزرگ ملی مصر

مرکز فراماسونهای آزاده‌و درستکار

شمارهٔ ۳۲ ـ ۲

چون برادر محترم شیخ خزعل‌خان دارنده‌درجه ریاست و از اعضای‌محفل خزعل خان شماره۲٦۳تابع محفل بزرگ مصر خدمات شایان توجهی برای‌عشیره‌ء انجام داده است از این نظربه دریافت امتیاز مخصوص (شرف) نائل می‌آید.

روی‌این‌اصل به‌مناسبت این‌خدمات بزرگ محفل‌بزرگ ملی‌مصر نشان طلا به‌اواعطاء می‌کند واجازه مخصوص‌ازطرف ما صادره شدکه برادر مورد اشاره این نشان را در جشن‌ها و سنتهای ماسونی مورد استفاده قرار دهد و این فرمان بدین مناسبت تحریر شده است .

درشهر قاهره روز ۲۸ نوامبر ۱۹۲۳ کتابدار بزرگ محمد رفعت ـ استاد بزرگ سیدعلی.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

المحفل الاكبر الوطني المصري
The National Grand Lodge of Ancient
Free and Accepted Masons of Egypt

tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

فرمان نشان «شرف» بامضاء استاد اعظم محفل اكبر وطني مصري

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بسم الله

صنع الكون الاعظم

نحن رعاة

المحفل الاكبر الوطني السوري اللبناني

محفل

رقم ٣ ش . . بيروت

(طلب التحاق)

الوداد

حضرات الاخوان رئيس واعضاء محفل حسنة المزين

تحية أخوية وسلاماً متناً . . وبعد فاني أحد ابناء محفل _____ التابع _____

قد تكرست في الدرجة الاولى بتاريخ _____ ثم رقيت الى الدرجة _____

بتاريخ _____ واملك الشهادة التي تشهد باني قائم بجميع واجباتي تجاه محفلي الأبوي، ولقد

جئت ملتمساً قبولي في محفلكم الموقر ممثلاً خضوعي التام لقوانين المحفل الأكبر الوطني السوري اللبناني

ومبدع الكون الاعظم يحفظكم

التوقيع

الوداد

اخواني الاوفياء رئيس واعضاء محفل حسنة المزين

تحية أخوية وسلاماً متناً . . وبعد فاني أقدم الى المحفل الأخ _____ معترفاً

بحقيقة جميع ماجاء في كتاب طلب الالتحاق أعلاه ، راجياً اجراء المراسيم القانونية بحقه

ومبدع الكون الأعظم يحفظكم

في سنة ١٩٤

الأخ

تقاضا نامة ورود داوطلبين به محفل فراماسونري مصر وسوريه

pdf.tarikhema.org

www.tabarestan.info تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

الشرق الاكبر اللبناني السوري

لسوريا ولبنان وامصارهما

حفلة تنصيب الموظفين والضباط

العظام

www.tabarestan.info
تبرستان

الاستاذ الاعظم السابق والمنتخب

سمو الرامادا احمد نامي بك

رئيس دولة سوريا سابقاً

بيروت: ٦ شباط سنة ١٩٣٦

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

پشت جلد یکی از رسالات سری فراماسونری سوریه که اخیراً پرونده اسناد فراماسونری یکی از پسران شیخ خزعل بدست آمده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

یکی از اسناد لژ فیحای عراق که در ذیل آن امضاء احمد فیصل خزعل دیده می‌شود.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

توسعه روز افزون نفوذ شیخ خزعل در جنوب ایران و اقتداری که او در کنار لوله‌های نفت بهم زده بود، بتدریج انگلیسها را به وحشت انداخت و به همین مناسبت باوجود اینکه از نخستین روز ابراز قدرت و از زمانیکه جانشین برادرش شد، طبق نوشتهٔ خود انگلیسیها[1] همواره جانب احتیاط ووفاداری را نسبت به آنها رعایت می‌کرده، معذلك انگلیسیها ازاوروی برگرداندند.

مخالفت انگلیسها با خزعل

خزعل در نامه‌ای که به‌قوام‌الدوله نوشته است دراین‌باره چنین می‌نویسد:

«.. به‌خوبی‌ملتفت هستم که سیاست انگلیسها را جمع بمن صورت انحرافی به‌خود گرفته ورفته رفته می‌بینم عوامل‌کمپانی نفت مخالفتهای کوچکی را نسبت به عمال‌من نشان می‌دهند. وبااینکه‌کوچکترین کارهای‌کمپانی نفت جنوب بایستی به‌من مراجعه‌شده‌حل‌وفصل‌شود، مع‌الوصف‌دیده می‌شود که مستقیماً خودشان‌دخالت کرده غالباً قضایای‌مربوطه را ازمن پوشیده ومکتوم می‌دارند ....»[2]

مقارن همین وقت شیخ خزعل هم که از روز اول کودتا از سردار سپه (اعلیحضرت فقید ـ رضاشاه‌کبیر) بیمناك بود و او را برهم زن اساس حکومت مطلقه خود در خوزستان می‌دانست، نسبت به‌وصول مالیات دولتی متعرض شده تلگراف شدیداللحنی به‌وزارت مالیه ـ رونوشت به سردار سپه مخابره‌کرد.

جریان واقعه از اینقرار بود که دراین زمان دکتر میلیسپوکه سمت‌ریاست مالیهٔ ایران‌را داشت، مشغول جمع‌آوری مالیات عقب افتاده‌رؤساء وگردن‌کلفتهای ایلات و ولایات ود و می‌خواست چهار صد و سی هزار تومان مالیات عقب افتاده خزعل را وصول‌کند:

«... دکتر میلیسپو مفخم‌السلطنه رئیس مالیه خوزستان را تلگراف پیچ‌کرد

---

۱ ـ یادداشتهای سری رضا شاه ص ۹۱

۲ ـ تاریخ بیست ساله جلد سوم ص ۵۹

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

که بدهی خزعل را باید وصول کنی . مفخم‌السلطنه تلگرافها را به خزعل نشان داد و همانطوریکه انتظار می‌رفت خزعل بی‌نهایت عصبانی شده ، بهوزیر مالیه و سردار سپه تلگراف‌کرد . «این مردکهٔ اجنبی‌کیست‌که از من مطالبهٔ پول می‌کند! من نه‌تنها بدولت بدهکار نیستم بلکه طلب‌هم دارم[۱]»

سردار سپه در جواب تلگراف شیخ ، تلگراف بسیار متین و مؤدبانه‌ای مخابره کرده ، ونوشت: « باکمال تأسف این اقدام بدون اطلاع من صورت گرفته است و من خودم آنرا اصلاح می‌کنم . »

با مخابره جواب تلگراف ازطرف شیخ خزعل ، رابطهٔ حسنه «سردارسپه- شیخ» قطع و در سرتاسر خوزستان سانسور شدیدی برقرار شده ، ضمناً بلافاصله «کمیته قیام سعادت» بوسیله شیخ خزعل و سرداران بختیاری تشکیل شده و شیخ برای تهیه عشایر و قبایل خود و تجدید عهد و بیعت با لباس رسمی شیخوخیت که عبارت‌از: (عمامه معروف به عمامهٔ عباسیان ولباس مشکی شیخ‌المشایخی) است به طرف منطقهٔ عشایر کعب و باوی وغیره حرکت کرد و پس از دوروز به ناصری (اهوازفعلی) باز گشت . از فردای‌آن روز ، ورود اعراب سواره وپیاده به اهواز آغاز گردید ، به طوری که در ظرف دوروز قریب ۲۰ هزار نفر عرب مسلح به ناصری وارد شده وغوغای غریبی برپا کردند .

شیخ خزعل در تهران با مدرس و محمد حسن میرزا «ولیعهد» تماس گرفته و نماینده‌ای با یك میلیون تومان پول به پاریس اعزام داشت تا احمد شاه را وادار به مراجعت کند. دراین میان امیر مجاهد بختیاری هم به او ملحق شده، ضمناً سید ضیاءالدین هم از بغداد به بصره آمده ، چندین بار با خزعل وپسرانش ملاقات کرد. سردار سپه که وضع خوزستان را وخیم دید ، بدون اطلاع دولت و مجلس ، به اسم مسافرت به اصفهان و شیراز به طرف بوشهر و زیدون حرکت

۱ـ تاریخ بیست ساله ص ۱۶۳

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کرده و با قشونی که جمع کرده بود، برای سرکوبی خزعل عازم محمره (خرمشهر) شد.

در بین راه کنسولگری‌های انگلیس سعی کردند ایشان را از حرکت به محمره منصرف سازند، ولی سردار سپه اعتنائی به آنها نکرده، درمیان ترس و وحشت خزعل و یارانش وحتی نظامیان و اطرافیان خود وارد ناصری (اهواز) و سپس محمره شد.

دو روز پس از ورود سردار سپه به محمره شیخ خزعل تلگرافی به مجلس مخابره کرده و نوشت: «... فعلاً که به مراحم حضرت اشرف اعظم آقای رئیس الوزرا و فرمانده کل قوا دامت عظمه امنیت حاصل گشته مخصوصاً عفو اغماض که از پیش آمدهای گذشته فرمودند حقیقتاً لازمه بزرگواری و سرپرستی را فرمودند قلباً از واقعاتی که بواسطه فساد مفسده جویان پیش آمد کرده بود اظهار ندامت و تأسف می نمایم.»

فردای آنروز شیخ خزعل بدیدن سردار سپه رفته و ضمن ابراز تأسف از حوادث گذشته گفت: «... چون کسالتم شدت کرده و ضعف پیری نیز مزید بر علت شده است. استدعا دارم اجازه فرمائید. در ناصری بمانم و یکی از پسرانم در نقاطی که سرکشی خواهید کرد درخدمت باشد.»

سردار سپه تقاضای او را پذیرفت و همانروز حکومت نظامی خوزستان به ریاست سرتیپ فضل الله زاهدی برقرار شده پس از عزیمت سردار سپه از خوزستان، سرتیپ فضل الله زاهدی، یک روز بدون اطلاع داخل کشتی (ناصری[1]) که شیخ خزعل در آنجا بسر می برد شده اورا توقیف کرده و پس از چند روز به اتفاق فرزندانش به تهران آوردند.

انحلال لژ خزعل خان

با دستگیری شیخ خزعل خان به تحقیق لژ خزعل خان هم تعطیل شد. زیرا تشکیل لژ مزبور فقط در اثر (اقتدار و نفوذ) شخص شیخ خزعل خان بود، و لژ (بزرگ وطنی مصر) بخاطر جلب نظر و استفاده از نفوذ شیخ در جنوب

۱ـ دراین کشتی اغلب جلسات محفل لژ (خزعل خان) تشکیل می‌شد.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

بین‌النهرین، جنوب ایران وسواحل عربی خلیج فارس، موافقت واقدام به‌تأسیس لژ شماره ۲۶۳ بنام خزعل‌خان کرده بود.

در تمام مدتی که لژ خزعل‌خان در محمره دایر بود، عده‌ای از رؤسای ایلات متنفذ و شیوخ ـ به‌خصوص شیخ مبارك حاکم‌کویت ـ و چند تاجر و صاحب نفوذ خوزستانی وارد لژ مزبور شدند.

پس از دستگیری شیخ خزعل لژ مصر ازلژفیحای بصره تقاضا کرد تا کلیه اثاثیه و لوازم، نشانها و حمایل و فرامین لژ مزبور را تحویل گرفته، اسناد و مدارك ونشانهای خصوصی‌را دربایگانی خود ضبط کند. و بقیه که قسمت اعظم آن اشیاء قیمتی و با ارزش بود، در لژ فیحا مورد استفاده قرارگیرد.

لژ فیحا ـ تابع لژ اسکاتلند ـ در اگست۱۹۲۳ـ(۱۳۴۰ه) در بصره تشکیل شده بود وبه‌واسطه ارتباطی که لژ اسکاتلند با لژ مصر داشت و یکدیگر را به رسمیت شناخته بودند، لژ فیحا نیز لژ خزعل خان را قبول کرده و به رسمیت می‌شناخت و به همین جهت به‌محض وصول دستورکراند لژ اسکاتلند لژ مصر فوراً چند نماینده ومأمور مخصوص به محمره فرستاده، کلیه اموال واثاثیه و مدارك لژ خزعل‌خان را تحویل گرفت. همهٔ این اموال به بصره منتقل شده وهم‌اکنون نیز قسمتی از بایگانی راکد لژ فیحا مخصوص ضبط «لژخزعل» است.

نام فیحا که اسم قدیمی شهر بصره است، به اولین لژ اسکاتلند در شهر بصره داده شده، و این لژ هزار وسیصد و یازدهمین لژ اسکاتلند دردنیاست. این لژ از سال ۱۳۴۱ه (۱۹۲۳ـم) تاکنون همواره درقسمت غربی شط‌العرب‌وسواحل عربی خلیج فارس وحتی خوزستان وقسمتی ازلرستان فعالیت زیادی داشته ودارد و عده کثیری از رجال ایرانی و شیوخ عربی را وارد سازمان خودکرده است. در این لژ احمد خزعلی، مزعل، شیخ عبدالکریم خزعل و سایر افراد این خانواده نفوذ فراوان دارند. و چندین دوره قسمتهای حساس لژ در اختیار فراماسونهای

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عضو خانوادهٔ خزعل بوده. چون قصد نوشتن تاریخ و جزئیات لژ (فیحا) را نداریم و از طرفی به‌منظور جلوگیری از طول کلام فقط به‌ذکر اسامی رؤساء و محترمین لژ فیحا از سال ۱۳٤۱ تا ۱۳۷۳ه (۱۹۲۳ تا ۱۹۵٤ـ م) می‌پردازیم :

۱ـ برادر شیخ محمد امین‌باش اعیان

۲ـ برادر دواد سکر

۳ـ برادر شیخ عبدالقاء درباش اعیان

٤ـ برادر ابراهیم ریحان

۵ـ برادر اسکندر منصور

٦ـ برادر الحاج مصطفی طه سلمان

۷ـ برادر توفیق نقیب

۸ـ برادر عبدالوهاب نغمه

۹ـ برادر رزوق سیقا

۱۰ـ برادر حقی حبیبه جی

۱۱ـ برادراحمد فیصل خزعلی

۱۲ـ برادر نوری خصیری [۱]

به موجب سندی که نگارنده ، دیده است [۲] اداره‌کنندگان لژ را درسالهای ۱۳۳۲ ـ ۱۳۳۳ ـ (۱۹۵٤ ـ ۱۹۵۵ ـ م) اشخاص زیر تشکیل می‌داده‌اند :

۱ ـ احمد فیصل خزعل با مقام وعنوان حضرت استاد ارجمند

۲ ـ نوری خصیری ـ رئیس محترم قبلی

۱ـ اعضاء مؤسس این لژ به نقل از رساله دعوتنامهٔ لژ فیحامی‌باشد.

۲ ـ نقل از مصوبات جلسهٔ ۲۹۸ سال ۱۹۵٤

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳ ـ مظفر احمد ـ سرپرست اول

٤ ـ زکریای انصاری ـ سرپرست دوم

٥ ـ هنری پیو ـ کتاب بر

٦ ـ دکتر جورج غریب ـ دبیر

۷ ـ حسین علی منصور ـ خزانه‌دار

۸ ـ ابراهیم ریحان ـ مدیر تشریفات

۹ ـ توفیق نقیب ـ خطیب

۱۰ ـ عبدالکریم خصیری ـ راهنمای اول

۱۱ ـ یعقوب ساده ـ راهنمای دوم

۱۲ ـ مزعل شیخ عبدالکریم خزعل ـ مدیر

۱۳ ـ سامی هاشم خصیری ـ نگهبان داخلی

۱٤ ـ محمد شیخ جابر ـ نگهبان خارجی

کمیته ومحفل دائمی سال ۱۳۳۳ ـ (۱۹٥٤ ـ م) لژ فیحا از فراماسونهای عراقی زیر تشکیل شده بود :

۱ ـ شیخ عبدالقاء درباش اعیان

۲ ـ ابراهیم ریحان

۳ ـ احمد خزعلی

٤ ـ توفیق نقیب

٥ ـ حاج عامر کامل

٦ ـ ادوارد فتح‌الله

۷ ـ سامی خصیری

۸ ـ ذکریا انصاری

بازرسین محاسبات : نوری خصیری ـ هنری پیو ـ مزعل ـ شیخ خزعل.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

به موجب قوانینی که در مؤسسات فراماسونری جهان وجود دارد، هرگاه یکی از ماسونها فوت کند، لژی که آن ماسون عضویتش را داشته‌است، به ورثه و بازماندگان ماسون مزبور پیشنهاد می‌کند که اگر میل داشته باشند حمایل، نشانها، ایرن و سایر اسناد خصوصی اورا نگهداری کنند. و در غیر این صورت اسناد و اشیاء و البسه را در لژ مخصوص محفوظ می‌دارند.

استرداد فرامین و نشانها و حمایل خزعل

پس از وقایع شهریور ۱۳۲۰ ـ لژ فیحا نامه‌ای به همسر شیخ خزعل خان اوشته و به او اطلاع داد که می‌تواند اشیاء و فرامین و اسناد خصوصی شیخ را از دبیر لژ تحویل بگیرد و در خانواده خود نگهداری کند.

همسر و خانوادهٔ شیخ خزعل که در ایران بودند نماینده‌ای به بصره فرستاده اموال و اثاثیه و اسناد شخصی فراماسونری خزعل را تحویل گرفتند، و بدین ترتیب بود که لژ خزعل تشکیل و تعطیل شد.

شیخ خزعل مردی که زمانی ادعای خدائی درخوزستان می‌کرد، از خود خانواده‌ای باقی گذاشت که در آن بیست و شش فرزند و هشتاد نوه زندگی می‌کنند. قصور افسانه‌ای شیخ در خوزستان و دارائی و ثروتش که چندین میلیون لیره انگلیسی تخمین زده‌اند، هنوز زبانزد مردم این منطقه است.

خانوادهٔ خزعل

از خانوادهٔ شیخ خزعل گمان می‌رود که عدهٔ زیادی در ایران بسر نمی‌برند اما تا آنجا که ما تحقیق کردیم تنها یکی از دخترهای شیخ خزعل به نام خیریه با بچه‌هایش در ایران زندگی می‌کنند و این دختر در تنها یادبود پدرش یعنی (قصر جمیله) خزعل بسر می‌برد. قصر مذکور در زمان آبادانی خود نزدیک به ۵۰۰ اطاق و تالار داشت.

گمان می‌کنم اکنون بهترین فرصتی باشد که راجع به خود شیخ خزعل گفتگو کنیم و بهتر است که زندگی «عقاب خوزستان» را از زبان دخترش «خیریه» بشنویم:

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حاجیه خیریه یکی از دختران خزعل

«پدر بزرگ من حاجی جابر که او نیز بر خوزستان فرمانروائی داشت، در سال ۱۲۹۷ قمری در گذشت. ویس از او عموی بزرگ من شیخ مزعل فرمانروا شد و پس از مرگ او در سال ۱۳۱٤ قمری شیخ خزعل حاکم خوزستان گردید.

پدر من در زمان حیات خود چهار زن عقدی و چندین زن صیغه گرفت و به خاطر یکی از نامادریهای من به نام «جمیله» آغاز به ساختن قصری کرد که می‌خواست در جهان نظیر نداشته باشد.

هر گوشه از این قصر را به سبکی آراسته بودند. سنگ‌های مرمر از سواحل بحرالروم و معماران نیز دست از یونان و آتن و سنگهای تراشیده از سواحل خلیج فارس، دراز ناء تالان‌های زر به محمره آورده شدند. پدرم آن‌قدر پول خرج کرد که خودش گاه‌گاهی می‌گفت چنانچه پولهائی را که برای ساختن این قصر داده است، جمع می‌شد یک تالار ده متری را پر می‌کرد.

این قصر با سرسراهای باشکوه، ایوان های مرمرین و تالارهای وسیع و

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نمای شمالی قصر جمیله

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

جنوب قصر جمیله در کنار اردن رود

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

چشم‌گیر در کناره اروندرود ، جائیکه فاصلهٔ مرزایران و عراق بـه کمترین حد خود می‌رسد بنا گردید تا عروسی که از ساحل بصـره به محمره آورده می‌شد از همان لحظهٔ اول به میزان ثروت و تشخص «خزعل» پی‌ببرد وعلاوه بر آن کشتی‌های انگلیسی و پرتقالی وعراقی که بدهانهٔ شط‌العرب می‌آمدند بتوانند شکوه‌وجبروت دستگاه خزعل را از نزدیك به‌بینند .

پدرم برفراز این‌قصر دکلی برافراشته بودو برفراز آن پرچم ایران‌رانصب کرده بود تاهرکشتی خارجی‌که می‌گذرد به‌احترام پرچم۲۱گلوله توپ شلیك‌کند. وچنانچه‌یکی‌ازکشتی‌ها ازادای‌احترام، خودداری‌می‌کرد،مأموران خزعل‌ناخدای آن را دستگیرکرده و او را به جرم عدم احترام به حکومت جریمه می‌کردند .

حرمسرای خزعل

حرمسرای خزعل در همین قصر قرارداشت وقسمت بزرگی از آنرااشغال می‌کرد . هریك از زنان عقدی خزعل در ساختمان جداگانه‌ای که مخصوص‌بخود آنهابود زندگی‌می‌کردند وکاخ جمیله درمیان همه‌ساختمانها ابهت و جلال‌دیگری داشت .

جزقسمت حرمسرا یااندرون ، بخش عمده‌دیگرقصر تالار های هیئت‌دولت و اطاقهای متعددی بود که اختصاص به امور فرمانروائی خزعل داشت .

اطاق مخصوص خودخزعل بسیارزیبا و جالب توجه بود، خزعل‌در این‌اطاق که به آخرین وسایل روز حتی تلفن هم مجهز بود اوامر خود را صادر می‌کرد ، یك رشته سیم تلفن مستقیماً اطاق‌کار اورا به اطاق حاجی رئیس وزیر مشاورخزعل مرتبط می‌ساخت .

تزئینات و کلکاری این قصر در اختیار عده‌ای از هنرمندان فرانسوی و انگلیسی‌ومتخصصین‌کلکاری‌هلندی‌گذاشته شده بود بطوری‌که هرکس‌وارد محوطهٔ قصرمی‌شد فراموش می‌کردکه درخوزستان خشك‌وسوزان بسرمی‌برد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در قصر خزعل همیشه یك دستهٔ ارکستر عربی آماده بود و چون پدرم به موسیقی و طرب علاقهٔ فراوان داشت هرشب در حرمسرای او بساط عیش برپا بودوزیباترین رقاصه‌های لبنانی ومصری که توسط مأموران مخصوص اواز کاباره‌های بیروت و تماشاخانه‌های قاهره گلچین شده بودند به پایکوبی برمی‌خاستند.»

دختر خزعل ادامه میدهد: «شبی که جمیله سوگلی حرم خزعل را به قصر آوردند، قصر چنان غرق‌در تور بود که من در زندگی خود چنین زیبائی‌رادوباره ندیده‌ام.

یك دستهٔ موزیك از ارکستر مخصوص قصر به پیشواز عروس رفتند واو را که غرق در جواهرات و شالهای کشمیر بود به قصر آوردند...

شیخ خزعل چندین کشتی مخصوص بخودداشت که زیباترین آنها یك‌ناوچهٔ تفریحی بود به نام جاسبی‌که درزیبائی وجلال نظیر ومانند نداشت.

آخرین زنی که شیخ خزعل گرفت ایرانی وازخانوادهٔ نظام‌السلطنه مافی بود که از او فرزندی بنام نظام یا بدبیانها. نظام تحصیلات خود را در انگلستان گذرانید و در همانجا با دختر یکی از بازرگانان انگلیسی ازدواج‌کرد.

نظام‌پس از آگاهی‌ازمرگ پدرخود به ایران‌آمد ولی‌زن وچندفرزند اودر همان انگلستان باقی ماندند وهنوز هم درآنجا بسر می‌برند اما خود نظام درسال ۱۳۱۵ شمسی درایران درگذشت.»

دختر خزعل در بارهٔ چربان مرگ پدر خود توضیحات‌زیادی نداد وگفت: «فقط بخاطر دارم که در سال ۱۳۰۳ توسطسرهنگ مصطفی خان به اهواز نزد «سپهبد زاهدی» برده شد و سپس اورا به تهران فرستادند. او دیگر به خانه باز نگشت و پس ازمدتی‌خبر مرگش را برای ماآوردند.»

پس ازاعلام مرگ شیخ خزعل املاك او توسط فرزندانش تقسیم و تصاحب و فروخته شد.

شیخ خزعل به روی هم ۲۶ فرزند از خود بجای گذاشت‌که به جز چندنفر

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

بقیه در خارج از ایران بسر می‌برند و یکی از آنها در کویت معاون شرکت نفت کویت است.

به‌گفتهٔ خبریه دختر خزعل. از ۲۶ تن فرزندان خزعل بیش از ۸۰ نوه و پابه‌عرصهٔ وجود گذاشته‌است که هرکدام از آنها اینک در گوشه‌ای از جهان به زندگی مشغولند. بیشتر فرزندان، شیخ خزعل در ممالک عربی و بقیه در انگلستان بسر می‌برند.

در جریان جمع‌آوری اسناد و مدارک کتاب حاضر و دست یافتن به بسیاری از اسرار محرمانهٔ سازمانهای فراماسونری، نگارنده در میان یادداشتها، کتب و اسناد «میرزا حسین ژرمنی» پدر «مجید موقر» که خود عضو ثر فراماسونری «خزعل‌خان» بود، «آئین ورود و قبول عضو جدید» تازه‌ای از این سازمان بدست‌آورد که باهمه اساسنامه‌ها و آئین نامه‌های پیشین تفاوت داشت. زیرا مطالب آن با نثری مغلق، مخلوط از کلمات عربی و فارسی نگاشته شده بود. دراینجا متن این اساسنامه بخاطر تازگی نوع قبول عضو و پرسش‌های گوناگون و نثر غیر عادی آن، عیناً از نظر خوانندگان می‌گذرانیم:

مرتبه دوم ماسونیه[1]

برحسب طریقه مجلس بزرگ اورشلیمی

همت گماشت به طبعش

شاهین بك‌مکاریوس

استاد بزرگ مجلس اعظم اورشلیمی

و رئیس بزرگ شرف مقام عقد ملوکی بالتیوس درولایات متحده امریکا و استاد بزرگ شرف مجلس اعظم در فیلادلفیا و رئیس سوم اعظم مقام عقد ملوکی بزرگ در مصر سابق و عضو شرف در جمعیت رجال ماسونیه پیشینیان در سیکاغو عضو شرف در هریك از دو محفل لوءکوء در امریکا و محفل سلتك امیرکی و محفل

۱- بناء به معنی عمارتیکه تماماً از سنگهای سخت بنا می‌شود این رمزی است اشاره به‌بنای محکم انسانیت که به‌دست معمار بشری برقائده متین بنا نماید: عالمی از نو بباید ساخت و ز نو آدمی.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ماری لند بزرگ در امریکا و محفل سلیمان ملوکی در قدس و محفل سوریه درشام و محفل ملك سلیمان امیرکی و محفل نبل ایتالیا به مصر ومحفل لبنان و فلسطین در بیروت و محفل اسکله سلیمان سافاورئیس شرف مجلس عدل فرانسوی در مصر و مقام کوکب شرق انگلیسی ومجمع کرنك فرانسوی از برای درجه ۱۸ و رئیس ومؤسس مجلس طائف و مقام لطائف و محفل فنیقیه و محفل بدرحلوان ومقام بدر حلوان و محفل بدر حلوان کمالی و رئیس و مؤسس مجلس سکاریوس از برای درجه استادهای معلمین ملوك و مجلس بزرگ و عضومحفل اخلاص ملوك انگلیسی ودارای نحل وصدف و درجه ۳۳ و غیره . و رئیس شرف مجلس ثبات و محفل صفا و محفل بنی یوسف و محفل حکمت و محفل ادریس و آگاه کنند اول شرف در محفل بزرگ وطنی مصری و سنبه اول شرق بزرگ وطنی و مصری در سابق .

طبع شده در مطبعه مقطف در مصر سنه ۱۹۰۵

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

فصل اول

باز شدن محفلها در درجه دویم رمزی

در نزد آنمجالس جمع می‌شوند برادران بطور نظم، می‌زند رئیس زنگ با چکشی که دردست اواست، پس جواب می‌دهند رئیس دو آگاه کنند . (همچنین زنگ می‌زند رئیس وقت بستن مجلس) بعد از آن اعلان می‌کند مبتدئین را به برگشتن.

پس می‌گوید: رئیس یاری کنید مرا ای برادران من برباز شدن مجلس ... به‌درجه دویم رمزیه (پس می‌ایستند همه).

رئیس می‌گوید: چه چیز است اول‌چیزیکه واجب است در مجلس ای آگاه کننده‌اول. می‌گوید: آگاه‌کننده اول تحقیق‌اگر بوده باشد مجلس بسته .

رئیس تأکیدکن این مطلب را ای برادر

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آگاه‌کننده‌اول برادر نگاهبان داخل نگاه کن هرگاه مجلس بسته‌است،می‌رود نگاهبان داخلی بسوی نگاهبان خارجی نگاه می‌کنند که آیا درها بسته است و برمی‌گردند و می‌زند زنگ را پنجمرتبه و جواب می‌دهد اورا نگاهبان‌خارجی به‌مثل بسته می‌گوید ماپنهانیم ای حضرت آگاه‌کننده‌اول .

آگاه کننده اول ما پنهانیم ای حضرت رئیس محترم

رم – چه چیزاست واجب دویم ای برادر آگاه‌کننده دویم

آگاه‌کننده دویم می‌باشند همه حاضرین بنّاها اصرار و کارکنان

رم ای دوبرادرآگاه‌کننده. نگاه کنید هرگاه بوده باشند تمام برادران آنچنانی‌که برصف‌شما ایستادند آزادکان‌کارگر درجه دویم.

پس فرودمی‌آیند دوآگاه‌کننده ازکرسیشان ومی‌گذرند بردو صف ومشاهده می‌کنند نظم برادران‌را و برمی‌گردند به‌مرکزخودشان ومی‌زنند زنگ رایکمرتبه می‌گویند همه حاضرین بنّاهای کارگر و می‌گوید رئیس همچنین در شرق – بعد می‌ایستد رئیس وزنگ می‌زند یکمرتبه و می‌گوید درحد نظم پس همه می‌ایستند و سئوال می‌کند رئیس:

رم – برادر م‌ث آیا توکارگری؟

م ث– درزاویه قائمه.

رم – چه چیز است زاویه قائمه وچقدراست اندازه او .

م ث– زاویه قائمه‌نود درجه است ومقدار اوبرابر با ربع‌محیط دایره است.

رم – برادرم ث به‌چه چیز توکارگری پس محقق است هرگاه باشند برادران حاضرکارکن .

م ث – برادران من به‌کار محترم بیان کنید اینکه شما کارکنید .

(ادا می‌کنند برادران باشاره و می‌بیندآگاه‌کننده دویم صحت اشاره‌را)

م ث – برادرمحترم برادران حاضرکارکرند .

(می‌ایستد بنظام و عطا می‌کند اشاره درجه دویم را)

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

م ا ـ برادر م ث من تصدیق می‌کنم براین اشاره (وعطا می‌کند اشارات‌را)

ر م ـ برادران عزیز پیش از باز شدن مجلس در درجـه دویم توسل بجوئیم به مهندس کون بزرگ برگرداند روی خـود را بطرف ما و اشاره کند ما را بر افضلیت و معرفت.

ر م ـ بنام مهندس کون بزرگ در تحت رعایت مجلس بزرگ اورشلیمی اعلان کن بازشدن مجلسه ا.... دردرجهٔ دویم رمزی

پس زنگ می‌زند رئیس محترم پنج مرتبه و جواب می‌دهند دو آگاه‌کننده نگاهبان بعد پیش می‌آید رئیس سابق. وباز می‌کند کتـاب مقدس را و می‌گذارد زاویه و اسباب بنائی را برحسب اصول حرکت می‌دهد آگاه کننده اول عمود را و می‌گذارد آگاه کننده دویم عمود را افقی. بعد که نشستند برادران می‌خواهد رئیس نویسندهٔ اسرار را اینکه بخواند خلاصه کارهای جلسه گذشته‌را پس میخواند پس می‌گوید رئیس دو برادر آگاه‌کننده اول و دویم. دانا کنید برادرانی را که در صف شما هستند هرکه از برای او ملاحظه بر کارهای جلسه گذشته پس آشکار کنم آنهارا و آگاه‌کند دو آگاه‌کننده‌را وکسیکه از برادران از برای اوست ملاحظه باسخنی بگوید اورا بشأن آن خلاصه‌طلب‌کند واورا ازمینی‌که برصف اواست واشخاصی‌که در لژهستند پس‌طلب‌کنند کلمه را از رئیس فقط وهرگاه باشد برای دو آگاه‌کننده کلمه بزنند یکی زنگ‌را وبایستد وسخن‌راند در موضوع هرگاه شروع نکند احدی ملاحظه رامی‌گویند دو آگاه‌کننده.

سکوت عام تو ای حضرت محترم پس می‌گوید و همچنین در شرق، پس می‌گوید اینکه دوستی برادران برخلاصهٔ اعمال تمام می‌شود به بلندکردن دست‌راست و زند سه زنگ از کرسی ریاست.

می‌زند سه زنگ بعد از برداشتن برادران دست‌خودشان را می‌آورد نویسنده اسرار دفتر اعمال را پس واقع می‌سازند براو رئیس وکاتب امضاء خود را هرگاه باشد به‌صحیح درچیزی می‌گذارند درحاشیه و امضاء می‌کند رئیس به مهر خود پس امر

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

می‌کند مرشد اول با حضار دفتر زائرین و آگاه می‌شود منیه دویم براسمهایشان و اسم محلهاشان و درجاتشان و شهادتشان و اعلان می‌کند به‌آن درمحفل بعدداخل می‌شوند ایشان برحسب درجات دویم و سیم الی آخر .

آگاه ساختن می‌آیند رؤساء زنجیروار مسلح ازجهت تعظیم مقاماتشان و می‌نشینند در شرق و اما مبتدئین از محفل بزرگ اورشلیم پس می‌نشینند در شرق فقط هرگاه نبوده‌باشند دارای درجه ریاست .

پس دور می‌دهند کیسهٔ ورقهای سرّی را بر حضور و می‌خوانند مراسلات وارده را در محفل پیش می‌اندازند از آنها آنچه را که دید رئیس وجوب تاجیل از آنچه نباید خواند در درجهٔ دویم یا در پیش واردین تازه و شبیه به تازه تمام آنها را تسلیم می‌کنند به کاتب اسرار پس از انتشار اعمال بر حسب ترتیب اوراق دعوت .

پس اجازه می‌دهد سخن راند برای حضور درموضوعهای ماسونیه .

فصل دویم

رسوم بستن محفلها دردرجهٔ دویم

رم ـ زنگ می‌زند رئیس ومی‌ایستد پس می‌ایستند همه

رم ـ ای برادر آگاه کننده دویم‌چه چیزاست واجب برهربنّای آزاد.

م ث ـ ثبوت قدم هرگاه پنهان باشند.

رم ـ آیا ما همچنینیم؟

م ث ـ بلی.

رم ـ ای برادر آگاه‌کننده اول چه چیزاست دویم‌واجب درمجلس؟

م ا ـ مشاهده‌کردن برادران منظماً دردرجهٔ کارگران.

ر م ـ نظم ای برادران مثل کارگران

رم ـ برادرم ث چه‌چیز کشف‌کرد دراین مکان م ث علامت پاك

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

رم ـ برادرم ا . کجا است جای آنم ا . درمرکز بنای آزادی.

رم ـ برادرم ا . بسوی چه‌چیز اشاره‌می‌کنی م ا . بسوی مهندس‌کون‌بزرگ

رم ـ برادران من بخاطر بیاورید که کجا هستیم و چطور بجا بیاوریم خدابا ما است و چشم او نگاه می‌کند بسوی ما و مادامی‌که ماپکنیم و اجتناب خود را پس او حفظ می‌کند ما را بغایت خود هرگاه به‌آخر برسد کارهای این درجه‌راپس متکفل باش توای برادر آگاه‌کننده اول بستن محفل‌را.

م ا ـ به اسم مهندس کون‌بزرگ و به امر رئیس محترم به‌بندد مجلس کارگران را .

پس رئیس سابق نقل می‌کند آلت بنائی را درتحت زاویه.

م ث ـ جمع شدیم‌بخوشی وگذرانیدیم به خوبی و برمیگردیم به این‌اجتماع بسرور میزند زنگها را ومی‌آیند دونگهبان

ترقی دادن مستبدیرا بدرجه‌کارگران

دویم و نامیده می‌شود درجهٔ رفیق

در نزد ترقی به‌درجه کارگران دویم بسته می‌شود در محفل چهار لوح

اول ـ نهاده می‌شود در جبهه غرب و نوشته شده بر او حواس پنجگانه داد چشم است وگوش و لمس وذوق.

دویم گذاشته شده درجنوب و نوشته شده براو اسمهای بعضی فنون‌کارگری و آنها یکی توسکانی و در یکی یونانی و کورنتیانی وکومپتوریتی و مثل آنها.

سیم ـ گذاشته شده در شرق و نوشته شده بر او اسمهای فنون ادبیه داد نحو بیان منطق حساب هندسه موسیقی وهیئت.

چهارم ـ گذاشته شده در شمال و نوشته شده بود و بعضی اسمهای فلاسفه مشهور مانندصولون سقراط لیکوریه فیثاغورس.

و گذاشته شده بالای سر رئیس یک خانه که در وسط او حرف G و بجانب

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

او در مشرق دو کره که مثل نمودند آسمان و زمین و تمام رموز بنّائی را .

بعد باز می‌شود محفل در درجه اول پس می‌گوید رئیس ای برادران حاضر از کارگران در این شب ترقی دادن برادر مبتدی است ... به‌درجه دویم و درجه کارگران آزادمثل اینکه مقرر شد در جلسه گذشته پس حاضرشود وحالادوسئوال شود از معلومات او :

در اول در ماسونیه پس جلب می‌کند او را مرشد اول و می‌ایستد به طرف چپ منبه اول و سؤال می‌کند رئیس سئوالهائی که طبع شده است بر صفحه ـ از کراسی‌درجه اول و بودنش دانا که منتهی میشود از آنها امر می‌کند که خارج بشوند ابتدائیها موقتاً و سئوال می‌شود مبتدی در حال قیام .

رم . برادر ... آیا تو مایلی در ترقی به‌درجه دویم و آیا قسم می‌خوری بشرفت و عهدت در سابق به‌اینکه اظهار نکنی ازبرای احدی اسراردرجه اول را و به اسراری‌که ظاهر بشود برتو الان وآیا متحمل خواهی شداجراء سوم ترقی را به‌تمام اسرار وثبات قدم ـ مبتدی بلی رم . بااعتماد من به‌امانت تووصدق تو کشف می‌کنم برتو به‌آنچه جایز نیست از برای تو داخل شدن محفل کارگران

پس تعلیم میکنم تو رابرمز مرور داد ... وکلمهٔ عبور دان... و این‌رمزاست به سنبله بجوامصب آب و از برای تواست اینکه بروی بابرادر مرشد اول به‌فرقهٔ تفکر بعجله و انتظام ترقی به‌درجهٔ دویم (می‌کرد اورا مرشد اول بانتظام وحاضر می‌کند او را مثل درجهٔ اول می‌آورد او را بدرب محفل به غیر پرده برچشم و از برای او حاملی است افتاده بر کتفش اشاره به شغل و می‌کوبد دررا)

رم ـ برادر آگاه‌کنندهٔ دویم‌کیست بباب؟

م ث ـ برادری‌که ... پیشی‌گرفت‌اقرار برترقی‌درجهٔ‌ثانی.

حاضر می‌شود بابرادر مرشد اول به این درجه

رم ـ آیا اومستعداست وبه‌چه برمیگردد این‌مطلب؟

م ث ـ به معاونت خدا ومساعدت زاویه قائمه ومسئولش برکلمهٔ مرور.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رم ـ ما مسروریم به‌معاونت خدا از برای ادای برادران مرشد بخوانید او راداخل شودبرحسب اصول پس رد می‌شودنگاه‌مان داخلی مبتدی را میگذارد دم تیز شمشیررا برسینه‌اش وبلند می‌کند اورا تافرق سرش تا به‌بیند اورا محترم مرشد اول نگاه می‌دارد دست طالب رابدست راست وچپ ومی‌برد به‌پیش‌محراب.

رم ـ زنگ میزند ومی‌ایستند جمیع و می‌گوید از برای مبتدی رکوع کن بردوزانو به جهت استمداد برکات خدا برکارهامان.

دعا

خداوندا ای ارحم‌الرحمین تفرع می‌کنیم به تواین‌که حفظ‌بکنی بغایت خودت برادر ما را که به ادب نشسته است پیش تو و قرار بده‌اعمال ما راکه‌شروع شده به اسم تو در جوعش به تمجید تو است . و ثابت بدار ما را برحفظ رعایای خودت و دوری نواهی‌نوآمین.

رم ـ برخیز ای برادر... برادر مرشد اول سلام کن به‌برادرت ... چند قدم همراهی و رفاقت کن در سیاحت اول او می‌کبرد مرشد اول دستور را ازمبتدی و سلام می‌کند به‌طرف او چند قدم و همراهی و طواف می‌دهد او را ازجنوب‌بغرب و می‌ایستد بین دو عمود بعد ازآنکه می‌نمایاند او را لوح اول مرورکه‌گذشت ـ

رم ـ بدان ای برادرکه این سیاحت رمزاست به‌سال اول از درسهای کارگران وآلاتیکه به‌دست تو است مساعدت می‌کند تورا برکندن سنگها تا بگردد شایسته از برای بنا و برپاداشتن عمود محبت و اتحاد و اشاره است به حواس خمسه که دیدی‌آنها را برلوح .

پس مبصر باچشم بهترین اشیاء ونیکوترین وکاملترین‌آنهااست واصل‌فکر است و به‌آنها می‌بینی کون را بدغیر آنها نمی‌باشد مجالی‌درمعقولات وگوش‌واسطه است بین ما و بین عالم و بداین تمیز داده می‌شود صوتها ومی‌شنویم حرکات‌را واو دلیل است برصدای باطن که می‌شنویم صوت سری را شریا خیر و او دوست‌ماست

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در خوشحالی و حزن و در حیات ادبیه و عقلیه و لمس از لطف حواس و رفیق نر آنها است و به‌آن واقف می‌شود ایشان برمتفرقه ونفس و غیره و ذوق رمز است باحساس امور مقبوله و غیرمقبوله و شم دلیل مدارك مختلفه است متولد می‌شود درقلب شخص و اوشبیه‌است بربوهای خوش که میدهد اخلاق انسانرا باز می‌کند برفعل خیر ورحمت .

و این حواس پنجگانه محبوب است در نزد ماسونی علامت قوهٔ نفسانی که سزاواراست بوده باشد سالم تا بلند کند مرتبه مارا به‌استعمال وسائل‌ادبیه‌صالحه.

رم – برادرمرشد اول طواف بده برادر را ... سیاحت دویم ازشمال به‌جنوب و بایست با اودر مغرب بین دوعمود دایره لوح دویم و به‌او بده مسطره را.

مرشداول می‌کنداین کارراومی‌گویدتمام‌کردم وحله دومرا ای‌حضرت محترم

رم – برادر .... در روایت تواسمهای فنون بنّائی رمز است به‌اشخاصی که ارث برده ازآنها اسم بنّاء را متذکراست از برای‌آثار نافعه ایشان وایشانندآقای معبدها بزرگ و بناهای سترك وکوشش بکنید ایشانرا واراده داریم اقتدارانسان را برعمل هرچیز نیکو و مفید و از مطالعه تواست کتابها و تواریخ ماسونیه را بقلم بگیر بزرگی اجتهاد را دربنائی که شروع می‌کنم او را الان رمز است به‌بناء انسانی‌که زیورناك می‌کند اورا فضائل وآداب ومسطره‌رمزاست به‌خطوط‌مستقیمه که سزاوار است که تطبیق کنیم بنا خود را بر او .

رم – برادر مرشد اول تمام‌کن سیاحت سیم را وبنمای برادر... لوح‌سومرا که نوشته شده براو اسماء ادبیه و بده‌به‌اومسطره را و عتله را و طواف بده او را از جنوب به‌شرق و بایست بین دو عمود .

مرشد اول می‌کند اینکار را ومیگوید تمام نمودم مرحله سیم را ای حضرت محترم .

رم – برادر ... این‌سیاحت رمزاست بوجوب پیروی‌علم ومعرفه‌آن‌چنانی‌که زیورناك می‌شود به‌او ماسونی‌به‌جهة اینکه علوم منبع فضائل و کمالات است . ودر

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زمان قدیم نبود که شنیده شود به قبول کارگر مگر بعد ازمحکم شدن اوازمعارف و فضائل و العتله که در دست تو است رمز بر تأثیر صفت درحالت‌هیئت اجتماعی.

رم ـ برادر مرشد اول تمام کن سیاحت چهارم درمحفل و بنمایان به‌برادر. لوح چهارم را و دو کره که در دست او است و مسطره و زاویه و برسان او را به‌غرب بین دو عمود

مرشداول‌می‌گنداینکارراومیگوید‌تمام‌کردم‌مرحله‌چهارم‌را‌ای‌حضرت‌محترم

رم ـ برادر ... سیاحت چهارم‌که تمام‌کردی بعد از درسهای فنون ادبیه‌رمز است به‌اینکه در زندگانی ما سزاوار است که اقتدا کنیم به‌اشخاصی که فداکاری کردند در بشریت هرجا بودند و هرطورکه توجه‌کردند و دو کره رمزاست‌به‌زمین و آسمان و اینکه ما ساکنیم در این دنیا بر ما است کار نیکوکردن به‌جهت اینکه چشم قادر ناظراست به‌اعمال ما.

رم ـ برادر مرشد اول‌طواف برادر را ... سیاحت پنجم و نیست در دست او چیزی (طواف‌می‌کند و به‌اومی‌گوید به‌آخررساند سیاحت پنجم ای‌حضرت‌محترم)

رم ـ برادر ... سیاحت پنجم سیاحت شد و تودست خالی هستی ولکن‌همیشه حامل وزره هستی و این علامت شغل است‌پس فراموش نکن‌که ماکارکردیم‌همیشه وکار ما سزاوار است که باشد باامانت و سعی و تحصیل بکنیم نتیجه پرمنفعت را و این سیاحت رمز است بسوی آزادی که‌سزاواراست اینکه شناخته بشود به‌آن به آنچه‌مادراوئیم‌و براوئیم‌واینکه‌برخوردار بشویم‌بدون‌ضرر به‌غیر باقی‌نماندیر توغیر حفظ آنچه دیدی و آنچه شنیدی بجهت اینکه متمکن بشوی از تعلیم دادن‌بغیر خودت ازکسیکه می‌آید بعد تواز برادرانت‌بجهد اینکه قصد مافائد و نشرمعارف است و بزرگ کردن جنس بشر به‌اخلاق حمیده که نتیجه می‌دهد از هر عملی به اندازه خود رم. برادر آگاه‌کننده اول را که تعلیم کند طالب را تقدم به‌شرق به طریق واجب.

م ا ـ برادر مرشد اول به‌امر محترم امیدوارم که تعلیم کنی برادر را ...

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تقدم به‌شرق به‌طریق واجب مرشد اول تعلیم می‌دهد مبتدی راطریق تقدم ازغرب به‌شرق و در ایندرجه می‌باشد قدم راست را بروی غرب وقدم‌چپ به‌طرف جنوب بطوریکه می‌باشد طرف چپ به‌جانب رئیس. مرشد اول‌می‌گوید مطالب که طریقه مشتمل است بر پنجقدم شروع‌کن به‌قدم چپ.

رم ـ ای برادر وقتیکه در درجات ماسونیه واجب‌است اینکه حفظ‌بکنی و تمیز دهی پس طلب می‌شود از تو اینکه متعهد بشوی یك تعهد دیگری که شبیه است به‌تعهد سابق تو آیا قابلی این مبتدیرا بلی.

رم ـ هرگاه‌آیا تو بردو زانویت راست و گذارنده. قدم چپ را بر هیئت زاویه قائمه‌و دست راست تو برکتاب مقدس و بازوی چپ تو بربیکار وذکرمی‌کنی اسم خود را و پیروی می‌کنی آنچه می‌گویم.

ومی‌زند زنگ ومی‌ایستند برادران

قسم نامه

من ...قسم می‌خورم بخدای بزرگ واسم برکتاب مقدس است پیش‌برادرانم که حاضرند در محفل کارگران از راه و متعهد می‌شوم اینکه حفظ کنم اسراریکه امین شده‌ام و زود باشدکه امین بشوم برآنها وظاهر نکنم به غیر ماسونی و غیر وارد و درجه‌کارگران را و متعهد می‌شوم که قیام کنم به‌کارهای رفقای کارگران آزاده به‌راستی وامانت.

و همراهی‌کنم برادرانم را بهرچه طاقت دارم و اگر بشکنم قسم را بیرون بیاورند دلمرا از سینه‌ام و انداخته‌شود جسدم پیش‌وحوش درنده پس یاری‌کن‌مرا ایخدای قادر بر وفای این قسم بزرگ امین.

رم ـ قسمیکه صادرشد از من شمرده می‌شود وعده صادق وعهداکیدوامید وارم تورا اینکه‌خاتمه بدهی و ببوسیدن کتاب مقدس دو مرتبه.

بدان اینکه صلاح تو و تقدم تو در ماسونیه که اشاره می‌شود باو به نهادن

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زاویه قائمه بیکاری پس می‌باشد سقبات او پوشید.

در وقتیکه تو مبتدی هستی در این درجه ظاهر می‌شود از برای تو یکی از آنها و اینکه تو در وسط راه ماسونیه بزرگتر از درجه مبتدی و پائین‌تر از درجه که من امیدوارم که حاصل شود بر آنها در بعد به کمال جهت تو و حسن استقامت تو (بعد می‌گیرد او را از دست راست و می‌گوید حرکت کن ای کارگران ماسونی ورفیق تازه).

وقتیکه قسم خوردید بطور لزوم از برای کارگران بودیعه دادم تو را اسرار این درجه را پس مقدم شو چنانکه مقدم شدی در اثناء تکریس تو و بردار گام دیگری کوتاه به‌قدم چپ و بپا به‌عقب بطرف راست چنانکه قدم زدی واین است گام دویم به‌طور انتظام در ماسونیه دور توقف تو در این توقف آشکار می‌کنم برای تو اسرار این درجه را و این عبارت از اشاره و لمس و کلمه لکن اشاره ایندرجه عبارت از سه اشاره است:

اول نامیده می‌شود اشاره امانت و این رمزاست به‌مکان حفظ اسرار تووابن. و دویم نامیده می‌شود اشاره سلام و استغاثه و این . . . و منشاء این اشاره اینکه یشوع‌بن نون چونکه بود مجاهد در راه خدا در وادی ... سئوال کرد خدا اینکه طولانی کند روز را تا تمام کند در نور آفتاب و نصرت دهد او را بر دشمنان در حالی که تضرع می‌کند به این اشاره و اما اشاره سوم نامیده می‌شود اشاره قصاص و این . . .

اشاره است به‌آنچه متعهد شده به او از اینکه تو تفصیل می دهی شکافتن سینه ات برافشای اسرار ماسونی.

و اما لمس پس همچنین ... وکلمه این ... واین اسم ... و سقای آنها ... وبه اجتماع آنها باکلمهٔ درجهٔ اول مفید معنای ... وجایز نیست لفظ آنها مگر بحروف

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

مقطعه پس رئیس امر می‌کند مرشد اول را و او آگاه‌کننده را اینکه برگردند بر رفیق تازه آنچه تعلیم داد او را پس عمل میکنند آنها خطوط و اشاراترا و لمس کلمات را چنانچه تعلیم دادند اورا اسرار درجهٔ اول .

م ا – ای حضرت محترم اقدام‌کرد از برای تو برادریکه در ترقی درجهٔ ثالیه بود به اینکه کرم کنی برادر ارشادهای دیگر .

ر م – ومتعهد شد بتو اینکه تقلید کند اورا نیشان ممیز کارگران بنّای آزاد.

م ا – امرمیکند رئیس محترم تقلید کن باین دو نیشان اشاره بتقدم تو در معارف ماسونیه.

رم – وزیاد میکنم بر آنچه بیان شد لذا برای تو و نمود منبه اول اینکه نیشان که تراشیده می‌شود الان لازمه شغل تواست به فنون و علوم از حالا پس بالاتر زیراکه به این استطاعت بهم میرسانی که اداکنی واجبات خودرا درماسونیه و بزرگ بشماری کارهای بزرگ عجیب حق بزرگی.

رم – برادرمرشداول بنشان برادر را ... درجبهه جنوب شرقی ازمحفل.

رم – برادرچونکه میباشی ماسونی ازروی علم درحال فراموشی درهنگامی که تو مبتدی هستی نشستی در شمال شرقی از محفل و نشستی حالا در جنوب شرقی تا دانسته شود که تو مقدم شدی و گردیدی کارگر بنّاء آزاد عادل مستقیم و وصیت میکنم تو راکه مستمر باشی بر ملازمت ادب و فضیلت وصدق تاریورنك شود انسان و جایز است برای تو حالا اطلاع براسرار طبقیه و علومی که بود مخفی از تو.

مرشد اول مقدم میکند رفیق راپیش رئیس به نزدیك محراب.

رم – و من مقدم‌کردم از برای تو الان الات عمل محققه به کارکردن و این زاویهٔ قائمه را و میزان و خیط و شاقول پس اولی نظم می‌دهی وضبط میکنی تمام

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

زوایارا، بناها را و به اومیگردد ماده پراکنده بهشکل مطلوب ودویم برای تسویه وتحقیق و اوضاع‌افقی وسوم ضبط میشود اوضاع را سیه وتمکین آنها براساسشان و برای آنکه ماجماعت ماسونیه نیستیم بناء مادی و لکن ما بناهای رمزیم پس‌در نزد ما زاویه قائمه رمز به ادب و تهذیب استو میزان از برای ماده وخیطشاقول از برای‌علامت و استقامه‌در اعمال مدت حیات و به ادب و تهذیب و استقامه‌وحسن قصد ترقی میکنیم بمنازل جاوید که مصادر اعمال صالحه است.

پس مقدم میشود به پیش کرسی ریاست (پس مقدم میشود)

رئیس محترم ونگاه میدارد شمشیر را بدست چپ وچکش را بدست‌راست و یك دفعه میزند می‌ایستند برادران ونگاه میدارند شمشیر را ومی‌گذاردبالای سر رفیق ومیزند براو پنج دفعه و میگذاراو را بسر سر رفیق و بر دو دوشش و میگوید بنام مهندس کون بزرگ در تحت رعایه محفل بزرگ اورشلیمی شرقی قادم تورا بدرجهٔ‌کارگران در محفل ... وامره میکند اورا بجلوس او وکل‌برادران را بعد اعلان می‌کند دو منبه گوینده است دو برادر منبه اول و دویم اعلان کنید برادران که بر صف شمایند اینکه بشناسند برادر فلانی را برادر کارگر و عضودر محفل .... دردرجهٔ دویم‌رمزیه.

پس‌اعلان میکند دومنبه مطلب‌را.

رم – از برای تواست الان‌ای برادر تازه اینکه منصرف بشوی برای‌تلبس بلبهایت و بعد رجوع تو ارشاد میکنم بارشادهای دیگر اگر یاری‌کندوقت.

بیرون میرود طالب ومیپوشد وبرمیگردد میایستد پیش رئیس بعد از او از اسلام ماسونی بدرجه اول بعدیه دویم وظاهر می‌کند شکر او را به‌جمعیت که عضو آنها است پس‌تهنیت می‌گویند اورا برادران بهبوراکشیدن

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

خطاب رئیس

من تهنیت می‌گویم تو را ای برادر به‌ارتقاء توبدرجهٔ ثانیه‌وآرزو دارم‌اینکه تو باستقامت خود و جهد خود ترقی کنی باعلی درجات ادبیـــه یسمی باشی پیشرو برای دیگران به فضائلت و ادابت و فخه جمعیتی که از آنهائی و به حفظ تو بر مبادی ماسونی صاحب استطاعت کردی که افاده بر آن برادران و همسالان تووهر گاه به‌بینی کسی راکه مخالف است طریقهٔ ما را ازبرادران چشم مپوش از او بلکه سئوال میکنم تورا با اوراه ارشاد را و نصیحت خالص وشجاعت مجاهد کافی امین و مسالح خطاکار و بوده باشی مثل از برای صلاح و مصدر خیر و نیکوئی و خدای رحمت و احسان کفایت میکند تورا بخیر و مکرر می‌کنم برای تو مبارك باد را سئوال کننده‌ام خدای سبحان را اینکه محکم بکند ستونهای آزادی را و مساوات برادری را در تو.

سئوالهائی که لازم است حفظ کند کارگر

از برای ترقی بدرجهٔ استادها

س ـ چگونه مستعد میشوی تا بوده‌باشی کارگر؟

ج ـ بکیفیت‌که شبیه است درجهٔ اول را و نیست برچشم پردهٔ ومیباشد صفت استعداد من بر این اسلوب واو.

س ـ چگونه می‌باشند دخول تو؟

ج ـ بر زاویهٔ قائمه که مقدارش ۹۰ ومساوی‌است ربع محیط‌دایره

س ـ از چه چیزی می‌بایستی‌که بحثمی‌کنی؟

ج ـ از اسرار خفیه طبعیه یاعلمیه.

س ـ کجا می‌روند برادران ماسابقین از برای‌استیلاء براجرشان؟

ج ـ بسوی غرفه وسط در هیکل ملك‌سلیمان.

س ـ چگونه میگیرندآنها را؟

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ج ـ بدون شك و نقصان.

س ـ ازبرای چه می‌باشند باین‌صفت مخصوصه؟

ج ـ بدون شك چون آنها می‌دانند استحقاق آنها را و بدون نقصان نسبه
به اعتمادشان به امانت و سلوك کارگرانشان دراین‌ایام.

س ـ چه چیز است اسم دوعمود که‌در مدخل هیکل‌سلیمان است؟

ج ـ آنچه بر چپ است اسم‌او... وآنچه برراست‌است اسم او.

س ـ چه چیزاست معنی هریك ازدواسم علحده ومعنای آنها باهم؟

ج ـ چپ بمعنای او ... راست ...ومعنای هردوباهم.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل بیست و چهارم

فراماسونهای معروف در شهرهای مختلف

می‌دانیم که سازمانهای فراماسونی ، تشکیلات کاملا مخفی و محرمانه‌اند ، که تلاشی فوق‌العاده در رعایت اصول پنهانکاری و مخفی نگاهداشتن تشکیلات و چگونگی فعالیتهای خود مبذول می‌دارند .

بهمین جهت ، شاید این نخستین بار است که بدنبال یك کوشش چند ده ساله و به قیمت یك عمر تحقیق و کاوش در این کتاب پرده از اسرار سازمانهای فراماسونی ـ نه تنها در ایران ، بلکه در سراسر جهان ـ برداشته شده و « استادان اعظم » و اعضای لژها ، از بدو پیدایش و آغاز فعالیت این سازمان مرموز در ایران تا به امروز به‌تفصیل معرفی شده و راز زندگی و چگونگی فعالیتهای پنهانی آنان با همه جنبه‌های مثبت و منفی آن و اثری که در تحولات این سرزمین داشته‌اند فاش می‌شود .

با اینکه طی مجلدات این کتاب کوشش شده است که هیچ سخنی در بارهٔ فراماسونها ناگفته نماند ، متاسفانه پاره‌ای موارد جزئی ، از جمله تاریخ دقیق تأسیس لژهای منظم و رسمی در تهران بعلت عدم دسترسی باسناد و مدارك لازم روشن نشده است . طبعاً همانطوریکه تاریخ صحیح و دقیق تأسیس لژهای رسمی و یا اجازه‌گرانده لژهای ماسونی در تهران معلوم نیست هیچگونه سند و مدرکی از تأسیس لژهای « منظم یا با اجازه » و به‌اصطلاح ماسونها باقاعده [1] « Reglar » در

---

۱ ـ اگر لژ ماسنی با انجام کلیه دستورات ، تشریفات ، اجازه و غیره تشکیل نشود فراماسونها بدان نام نامنظم Clandestine و یا « Irregular » میدهند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شهرهای ایران در دوران‌های اولیه ماسونی در ایران ، در دست نیست.

معتبرترین کتابی که دربارهٔ تاریخ ماسونی در جهان نوشته شده، دائرةالمعارف فراماسونری است که قبلا به آن اشاره کردیم. در این کتاب ، هنگام بحث دربارهٔ تاریخ لژهای ماسونی در ایران ، نوشته شده است که « عسکرخان سفیر ایران در دربار ناپلئون در سلك فراماسونها درآمده و با برادران فراماسونری خود ،اولین شالوده لژ اصفهان را پی‌ریزی کرده ، ولی قرائنی در دست نیست که این تصمیم به مرحلهٔ عمل درآمده باشد »[۱] دائرةالمعارف فراماسونری هیچ ذکر دیگری از لژهای ماسونی در شهرهای ایران نمی‌کند و دراین باره نیز استناد بنوشته‌ای که در «اکتالاتا مورم» شده میتماید.

در نوشته‌های فارسی هم کمتر اشاره‌ای به لژهای شهرها شده و دو کتاب که بنظر می‌رسد مأخذ هردو آنها یکی باشد، دراین باره فقط چند جمله کوتاه نوشته‌اند. عباس اسکندری در کتاب (نفت و بحرین) می‌نویسد :

«...فراماسون یا فراماسیون یك جمعیت وسازمان محرمانه‌ایست که از قرن‌های پیش در شرق وغرب وجود داشته درابتدا مروج یك نوع نهضت اخلاقی بوده وبعداً عامل سیاست گشته است. این نهضت زمان فتحعلیشاه [منظور لژ اصفهان است] توسط انگلیسها به ایران سرایت کرده وهدف اصلی آن مبارزه با نفوذ روس در ایران بوده است. رجال عضو فراماسون ایران برای انجام منظور خود در ایران از سفارت انگلیس الهام می‌گرفتند و تا قبل از مشروطه وکمی هم بعد از مشروطه مبارزه آنان با دربار ایران و دستگاه تزاری کم و بیش بنفع ملت ایران تمام میشد. اما بعد از مشروطه که پای روسها از میان رفت فراماسونهای ایران یکسره تسلیم انگلیسها گشتند ومنافع ایران را از نظر دور داشته ودرواقع مبارزه خود را با ترقی وتعالی ملت ایران آغاز کردند... آنها با نهضت های ملی و استقلال طلبی ایران جداً مخالفت می‌کنند...»[۲]

---

۱ ـ دائرةالمعارف فراماسونی جلد ششم ص ۳۸۲

۲ ـ نفت و بحرین عباس اسکندری ص ۱۶۲

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در کتاب دیگری که دکتر شیدفر معلم دانشگاه تهران برای محصلین دانشکده حقوق نوشته است و «اقتصاد اجتماعی» نام دارد، هنگام بحث در باره «تشکیلات صنفی در فرانسه» مینویسد: «واژه «فراماسون» بعدها بین اروپائیان برای انجمنهای سرّی و پنهانی اصطلاح و اسم‌علم شده امروز هم در زبان فرانسه زیاد استعمال می‌شود و مترادف با مجامع فراموشخانه ایست که در حدود پنجاه سال قبل در ایران فعالیت داشت»[۱]

نویسنده در زیر نویس این بحث می‌نویسد: «در سال ۱۸۰۰ [۱۱۷۹ش] در یازدهمین سال سلطنت فتحعلیشاه سه مرکز فراماسون در اصفهان و طهران تأسیس شد ولی در آنوقت رونقی نداشته از ۱۹۰۴ بدینطرف پیشرفت شایانی نمود» متأسفانه نویسنده کتاب «نفت و بحرین» درگذشته و دکتر شیدفر هم در ملاقاتی که با نگارنده با ایشان نمود و توضیحات بیشتر در بارهٔ مأخذ این جملات خواسته شد نتوانستند مأخذ کتابی که از آن استنساخ کرده‌اند، بیان کنند. بنابراین با توجه بنظریه‌ای که دائرة‌المعارف فراماسونری ذکر کرده شاید بتوان گفت که مأخذ هر دو نویسندهٔ ایرانی همین کتاب بوده است.

نویسندهٔ دیگری که تصور می‌رود دسترسی زیادی به اسناد و مدارک و کتب سازمانهای فراماسنی در ایران داشته است هنگام بحث در بارهٔ لژهای ماسنی در شهرهای ایران و ماسنهائی که در شهرهای مختلف زندگی می‌کرده‌اند مینویسد:

«درسایر شهرها هرچند که لژ نبود ولی فراماسنها بودند و به اوضاع جاهای دیگر دنیا فی‌الجمله آشنائی داشتند. در خراسان میرزا یعقوب صدرالعلماء بود، در شیراز محمد تقی شانکهای که چندین دوره از فارس در مجلس شورایملی نمایندگی داشت و در هشتاد سالگی فوت شد، وحاج محمد حسن نمازی بودند. حاج محمد نمازی که اکنون در نیویورك اقامت دارد چون لوله‌کشی آب شیراز را بانی گردیده بر همهٔ بازرگانان عصر خود در عمل خیر سبقت گرفته، پسر این حاج محمدحسن میباشد. درهمدان حسینعلی‌خان ضیاءالملك قراگوزلو ودراصفهان

۱ ـ اقتصاد اجتماعی با حقوق صنعتی و قوانین کار، ص ۲۰.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بنیان الملك منشی طل السلطان بودند»[۱]

اکنون‌که تا حدودی به‌فعالیت‌های اولیه‌ماسونهای شهرهای مختلف آشناشدیم، به معرفی آنها میپردازیم ، تا از اینراه‌به‌احوال آنان واقف شویم :

فراماسونها در شیراز

همانطوریکه قبلا گفته شد ، استانها و شهرهای جنوبی ایران ، از جمله مناطق حساسی است ، که همواره مورد توجهٔ خاص سازمان‌های مختلف انگلیسی قرار داشته است . شهرشیراز که برای نخستین‌بار لژ فراماسونری انگلیسی‌بنام « روشنائی‌در ایران » درآنجا تشکیل شد ، از آن‌زمان تاکنون کماکان اهمیت‌خود راازنظرفراماسونها حفظ‌کرده است . فعالیت‌های‌انفرادی ودسته‌جمعی‌فراماسونها نخست بخاطر ارتباط دائمی و نزدیکی استانهای جنوبی ایران با هندوستان در سالهای قبل از جنگ جهانی دوم ، و در سالهای بعد از جنگ ، از نظر اهمیت مناطق نفتی جنوب ، در شهر شیراز ادامه دارد . پس از تشکیل سازمان‌های فراماسونری جدید در ایران ، اولین‌بار لژ «حافظ» نیز ازطرف فراماسونهای انگلیسی که عبودیت ویونری لژهای انگلیس را پذیرفته‌اند ،در این‌شهر تشکیل شد ، که تفصیل آن بعداً خواهد آمد[۲] . و در اینجا فقط بمعرفی چندفراماسونی که سالها در شهر شیراز فعالیت‌های بزرگ و چشم‌گیری داشته‌اند ، میپردازیم :

حاجی شانگهای

حاجی میرزا محمد تقی شانگهای شیرازی ، یکی از فارسیانی است‌که در سازمان‌های فراماسونری عضویت‌یافته و شرح زندگی وچگونگی فعالیتهای او راملاحظه‌می‌کنید.

حاجی میرزا محمد تقی ، در ایام جوانی از شیراز به بوشهر رفت و ازآنجا با کشتیهای تجاری به‌هندوستان سفر کرد . پس از مدتی اقامت در کلکته ، بمبئی و کراچی به « مانیلا » رفته در این شهر یک معدن زغال سنگ را اجاره کرد و سالها به استخراج و فروش زغال سنگ اشتغال داشت . سپس در شهر « سیبو » با

---

۱ ـ مجلهٔ یغما سال دوم ص ۵۵۰

۲ ـ رجوع شود به فصل بیست و هفتم همین کتاب

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

حاج محمدتقی شانگهائی (شیرازی) استاد فراماسونری

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دیپلم استادی فراماسونری حاجی‌شانگیانی صادره
از لژ فراماسونری مانیلا و ایسنه به‌کراندلژ انگلند

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شرکت حاج‌محمد حسن نمازی‌یك معدن‌طلا را اجاره‌کرده و مدتی‌نیز به‌استخراج وفروش‌طلا مشغول بود . در اوایل جنگ جهانی اول ، در شانگهای تجارتخانه‌ای دایر کرد ،وباشرکت نمازی‌ها به تجارت‌تریاك پرداخت . بدین ترتیب که چندین هزار تن تریاك از ایرانی خریداری کرده و در چین بفروش می‌رسانید . از همین زمان لقب « حاجی شانگهائی » را پیدا کرد که آن را عنوان رسمی خودقرارداد. مخالفان خانواده شانگهای و نمازی ، این دوره از معاملات علنی و مخفی تریاك این دو خانواده رابدستور استعمارگران‌انگلیسی دانسته و آنان را مروجین‌تریاك در جنوب شرقی‌آسیا میدانند .

حاجی شانگهائی‌در سال ۱۳۰۸ شمسی (۱۹۲۹ ـ م) پس ازسی وپنجسال دوری از وطن به شیراز بازگشت و در سال ۱۳۱۲ ش (۱۹۳۳ ـ م) ازشهر شیراز نمایندگی مجلس شورایملی انتخاب شد وپس از آن از دوره‌های نهم تا سیزدهم مجلس همچنان از شهر شیراز وکیل بود . ودر همین دوران چون اعلیحضرت‌فقید رضا شاه کبیر از بکاربردن کلمات خارجی تنفر داشتند ، او کلمه «شانگهائی»را از نام‌خویش حذف‌کرده و نام خانوادگی «شیرازی» را برای خود برگزید .

بموجب دیپلمی‌که‌ازلژفراماسونری«مانیلا ـ فیلیپین»بنام حاجی‌شانگهائی صادر شده است ، او در این شهر عضویت سازمان فراماسونری «مانیلا» راپذیرفته و تادرجهٔ استادی نیز ترقی‌کرده است . وی درمدت اقامت درایران ، درهیچیك‌از لژهای فراماسونری‌وارد نشد ولی با اکثر فراماسونهای فارسی و سایر نقاط‌که در تهران بودند ، روابط صمیمانه وبسیارنزدیك داشت .

دردیپلم‌فراماسونری اوتاریخ صدورقید نشده ولی‌باشمارهٔ ۱۹۵۵۹۸ به ثبت رسیده‌وبامهروامضای‌سه‌مسئول لژوخودحاجی‌محمد تقی‌شانگهائی‌ممهورشده‌است .

فرمان فراماسونری مزبور توسط‌خانواده اوحفظ ونگهداری میشود ویکی از منسوبین‌او (که چون‌ممکن است مایل‌به افشاء نامش نباشد . در اینجا ازبردن اسم او خودداری می‌کنیم) این فرمان را در اختیار نگارنده گذاشت . مرحوم شانگهائی یك فرزند ذکور ویك فرزند اناث دارد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حاج محمد نمازی با پیش‌بند استادی.
عضو لژ «روشنائی در ایران»

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
tabarestan.info

حاج‌محمد نمازی

حاج محمد نمازی شیرازی که هم اکنون در تهران اقامت دارد، از با نفوذترین فراماسونهای امریکائیست که به‌علت انجام خدمات بزرگ چون ایجاد بیمارستان نمازی و لوله کشی آب شهر شیراز، یکی از درجات عالی فراماسونی به‌او اهداء شده است.

حاج محمد نمازی در هندوستان وارد سازمان ماسونی هند ـ شعبهٔ اسکاتلند شد، ولی از روزیکه قدم به‌امریکا نهاد، عضویت سازمان ماسونی امریکائی را پذیرفت.

حاج محمد نمازی فرزند مرحوم حاج محمد حسن نمازی، بازرگان است، که در سال ۱۲۷۴ ـ ش (۱۸۹۵ ـ م) در بمبئی متولد شده و در این شهر تحصیلات خود را تمام کرد، و پس از خاتمه تحصیلات، در تجارتخانه پدرش، به‌کار پرداخت و مرتباً بین هندوستان و ژاپن در مسافرت بود.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وی قبل از جنگ جهانی دوم یکبار به‌ایران آمد، سپس درسال ۱۳۲۰ـش (۱۹۴۰ـ م) به‌امریکا سفر کرده و در نیویورک بـه‌تجارت پرداخت. حاج محمد نمازی که دارای چند کشتی بزرگ و ثروت قابل ملاحظه ایست، سه سال وابسته اقتصادی ایران در امریکا بود. او در سال ۱۳۲۷ـ ش (۱۹۴۸ـم) مؤسسه‌ای که با کمك سرمایه‌داران امریکائی تشکیل شده و « بنیاد ایران » نام دارد، تشکیل داد. این مؤسسه مأمور تهیه نقشه‌های عمرانی برای‌ایران است. نقشه‌بیمارستان نمازی را نیز همین مؤسسه تهیه کرده است.

در سال ۱۳۳۲ـ ش (۱۹۵۶ـم) نمازی مشاور فقیتی‌تیمسارفقید سپهبدزاهدی وسپس وزیر مشاور شد ودر ۱۳۳۵ ـ ش (۱۹۵۶ـم) بار دیگر به‌امریکا مراجعت کرد، پس از چند سال بار دیگر به تهران برگشت.

مارتیروس سرکیس

« مارتیروس سرکیس » فرزند « جوهانس » یکی از قدیمی ترین فراماسنهای ساکن شیراز است که هنوز هم در شهر شیراز سکونت دارد.

سرکیس که به‌شغل‌تجارت‌مشغول‌است، نه‌سال‌بیشتر نداشت‌که ازشیراز به‌هند مسافرت‌کردودرآنجا به‌تحصیلات مقدماتی وسپس‌عالی‌پرداخت. در ۲۰سالگی‌وارد دانشگاه‌دارجلینگSaint Paul Darteeling شدکه‌چون‌باه‌درجه‌امتیازدوره دانشگاه را به‌پایان رسانیده بادرجه عالی قبول شد وسپس برای تحصیلات عالیه به‌دانشگاه کمبریج انگلستان رفت. در آنجا رشته زبان انگلیسی را با درجه G. E. C تمام کرد و برای انجام امور تجارتی به‌شیراز بازگشت و مشغول کارشد.

مارتیروس درشیراز، به نگارنده‌گفت: در سی‌ام مارس ۱۹۲۲ (۸ فروردین ۱۳۰۲ـ ش م) در لژ فراماسونی انگلستان « United Grand Lodge » به‌عضویت محفل فراماسونها درآمده و فرمان او دراطاق پذیرائی خانه‌اش نصب‌شده‌است.

سرکیس می‌گوید: «درآنزمان من تنها فرد ایرانی بودم که تا آنوقت وارد سازمان فراماسونری « یونایتدگراند لژ انگلستان » شده بودم. او پس از ورود به‌تهران، وارد خدمت (اس. پی. ار) شده و بطوریکه از اسناد موجود درخانه‌او

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

استنباط می‌شود، در لژ نظامیان (روشنائی در ایران) نیز عضویت داشته است.

پس از انحلال لژ (روشنائی در ایران) در شیراز و ادامه کار این لژ در تهران، او به‌عضویت لژ تهران، درآمد و هم‌اکنون نیز پس از ۳۸ سال در لژ «روشنائی در ایران» تهران عضویت دارد و همه ساله در مواقع انعقاد جلسات رسمی لژ در تهران برای او دعوتنامه می‌فرستند و وی برای شرکت در بعضی جلسات و انتخابات به‌تهران می‌آید. سرکیس در شیراز با دختر شیرازی ازدواج کرده است از این ازدواج یک پسر و یک دختر دارد که سالهاست با مادرشان در اروپا و امریکا زندگی می‌کنند.

محمد خلیل کشمیری

حاج محمد خلیل کشمیری یکی دیگر از بازرگانان با اعتبار شیراز است که در حدود سال ۱۸۹۰ در لندن وارد لژ فراماسونی شده است. او پس از مراجعت به شیراز علناً عضویت خود را در تجمع فراماسونی انگلستان تأکید می‌کرد. در حوادث مشروطیت عده‌ای از تجار شیراز که به‌رونق تجارت کشمیری غبطه می‌خوردند، او را در جامعه فارس طرفدار انگلیس مخالف مشروطیت معرفی می‌کردند، درحالیکه در آن هنگام دولت انگلستان طرفدار مشروطه‌خواهان بود، ولی مخالفین کشمیری در جریان تمام حوادث سعی داشتند افکار عمومی را علیه او برانگیزند.

در سال ۱۲۸۲ـش (۱۹۰۳ـم) که در شیراز حادثه‌ای رویداد و به‌اصطلاح شیرازیها (بلوا) شد، مخالفین کشمیری بلواچیان را به‌خانهٔ آن مرحوم هدایت کرده، قصدکشتن او و افراد خانواده‌اش را داشتند.

کشمیری و خانواده‌اش به‌خانه یکی از علماء پناهنده شدند ولی بلواکنندگان تمام دارائی و اموال او را به‌بهانه مخالفت با مشروطه غارت کردند، اما پشتیبانی کنسول انگلیس او و خانواده‌اش را از مرگ حتمی نجات داد.

مرحوم کشمیری پس از مدتی به عراق رفت و در مجاورت حضرت علی علیه‌السلام سکونت گزید و چند سال بعد در همانجا درگذشت.

فراماسنهای اصفهان

شهر اصفهان ـ پایتخت بزرگ و آباد پادشاهان صفوی یکی از بزرگترین شهرهای

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ایران، چهارراه کاروانهای بازرگانی شرق و غرب، شهر تاریخی و صنعتی ایران و مرکز اصلی استقرار اقلیت ارامنه، با خصوصیاتی که اشاره شد، طبعاً همواره مورد توجه خاص سازمان فراماسونری انگلیس بوده است. گذشته از همه اینها شهر اصفهان از نظر جغرافیائی تقریباً در مرکز ایران قرار دارد و فاصله آن از سواحل دریای خزر، شهر بزرگ و مذهبی مشهد، استان آذربایجان، مرزهای افغانستان، ترکیه و عراق و بالاخره تا مناطق نفت خیز جنوب و بلوچستان و دروازه هندوستان با اندکی اختلاف بیك اندازه است.

بدیهی است، ایجاد یك مرکز بزرگ فراماسونی در این شهر، برای سازمانهای اصلی که می‌خواهند همواره بر همه سازمانهای خود در نقاط اشاره شده تسلط و ارتباط دائمی و نزدیك داشته باشند، امری ایده‌آل است.

با این مقدمات شهر اصفهان، پس از شیراز بصورت یکی از مهم‌ترین مراکز مورد توجه ماسونها در آمده. وجود اقلیت ارامنه، بازرگانانی که به‌قصد تجارت، به‌اطراف و اکناف عالم سفر می‌کردند و فراماسونهائی که در خارج از کشور وارد لژها شده بودند، تشکیل چنین سازمانی را در این منطقه مرکزی که حائز اهمیت فوق‌العاده سیاسی و اقتصادی نیز بود تسهیل کرد و فعالیت ماسونهای انگلیسی در اصفهان آغاز شد هم‌اکنون نیز یك لژ انگلیسی در این شهر فعالیت دارد... و ما در اینجا به‌چگونگی فعالیت این سازمان و معرفی چند فراماسون معروف اصفهان می‌پردازیم:

گفتیم که شهر زیبای اصفهان از بدو جنبش فراماسونهای انگلیسی، همواره مورد توجه سازمان فراماسونی انگلند بود. در دائرة‌المعارف، در زیر کلمه ایران «اجازه تأسیس» لژی در اصفهان ذکر شده است، ولی از چگونگی و شرح «فعالیت» لژی که اجازه داشته باشد، هیچگونه ذکر و حتی نشانه‌ای نیست.

از آغاز قرن نوزدهم، بتدریج ایرانیانی که از اصفهان برای تجارت به‌هندوستان میرفتند ـ بخصوص اقلیت ارامنه ـ در مراجعت به‌ایران (ماسون) بودند. این عده اگرچه لژ مستقل و فعالی نداشتند، ولی همیشه دور هم گرد آمده و اتحاد و یگانگی خود را حفظ میکردند.

روزی که میرزا یعقوب ارمنی و میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله، شروع به

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فعالیت کرده و فراموشخانه را گسترش دادند ، در جریان فعالیت خود از شهر اصفهان غافل نبودند میرزا یعقوب معلم زبان فرانسه شاهزاده ظل‌السلطان بود و اولین فرزند شاه را که توانست وارد حلقهٔ ماسونها کند ، همان «ظل‌السلطان» بود. ظل‌السلطان شرح این واقعه و فراموشخانه ملکم را به تفصیل در تاریخ مسعودی نوشته که قسمتهائی از آن نقل شده است . او در بارهٔ ملکم مطالب اغراق‌آمیزی نوشته وحتی اورا هم‌ردیف ارسطو وافلاطون دانسته است... درسفرنامهٔ فرنگستان می‌نویسد : « ... منتظر دوست قدیمی خودم که پیش پدرش یعقوبخان فرانسه میخواندم ـ در پنجاه سال قبل ـ بودم . میرزا ملکم خان که امروز وزیر مختار ایتالیا است این شخص از نجبای ایران است . خانوادهٔ ملکم‌ها در ایران مشهور و معروف هستند . این شخص فیلسوف اول و معلم اول است . خالی از اغراق ، به عقیدهٔ من مثل ارسکاطالیس و افلاطون است...

چون دنیا همیشه با پاکان و نیکان برخلاف عدل و انصاف راه می‌رود ، این بیچاره در تمام عمر درعوض علم خود جز ندامت ، حاصلی ندید. شرح اوطولانی است... »[1]

شاهزاده ظل‌السلطان که در نظر عامهٔ مردم‌ازمستبدین خاندان قاجاراست، پس از معاشرت و مجالست با (خانواده ملکم‌ها) تغییر عقیده داد . او در چند جای‌کتابش دربارهٔ محسنات‌حکومت‌های پارلمانی‌و مشروطه بحث می‌کند .ازجمله می‌گوید : اگر حکومت سلطنت مشروطه و پارلمانی درکشور رایج بود ، هیچگاه مملکت ایران مثل امروز نبود . سلاطین اروپائی اگر پیرو حکومت مطلقه و استبدادی می‌شدندواگر قانون‌بمردم‌حکومت‌نمی‌کرد ، مثل امروز ترقی‌نمیکردند ظل‌السلطان می‌نویسد: « ... محسنات مشروطه زیاده‌ازفهم من است که بفهمم و یا بتوانم بفهمانم... »[2]

گرچه ناصرالدین‌شاه بشدت با رسوخ تمدن اروپائی در ایران مخالف بود،

۱ و۲ـ سفر فرنگستان ـ صفحه ۸۲.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

معذلك اعضای لژ فراموشخانه موفق شدند با توصیه‌ای که همه روزه درباریان به او میکردند، فکر مجلس وشورای دولتی را بشاه تحمیل کنند.

ناصرالدینشاه ظاهراً افکار اعضای فراموشخانه را قبول کرد و مقرر داشت کمسیونی به‌این کار رسیدگی کند.

ایندستور که ظل‌السلطان بیشتر مشوق آن بود، بمرحلهٔ عمل درآمد و سه هفته جلساتی درخانه‌اش تشکیل میشد ... او مینویسد: «... دراینوقت‌میرزاملکم خان ناظم‌الملك، سفیر کبیر سابق انگلیس، بطهران احضار شد ـ چون سابقه‌با من داشت، اغلب منزل من بود ـ بحکم همیونی به‌قرب سه‌هفته در عمارت‌مسعودیه [وزارت فرهنگ فعلی] خانهٔ شخصی من با وزرای عظام مشغول مذاکره بودیم و با حضور ملکم‌خان که چه‌بکنیم و پلتیك دولت از چه ترتیب باشد ...؟پدربزرگوار من وحشتی غریب و نفرتی عجیب از ترتیب اروپا و دخول ترتیب اروپا به خاك ایران و بدربار خودش داشت ...» ولی ناصرالدینشاه بکباره بساط تجدد خواهان و ظل‌السلطان را درهم پیچید.

ظل‌السلطان‌هنگامیکه در اصفهان بود، اعضای فراموشخانه‌را دورخودجمع میکرد، طبق نامه‌ای که از فرزندش اکبر مسعود صارم‌الدوله[1] دردست است، در اصفهان فراموشخانه وجود نداشته، اما در اسناد و مدارك باقیمانده ازشاهزاده ظل‌السلطان، قراین و شواهد مستحکمی که دال برفعالیت فراماسونها دراصفهان باشد، موجود است ـ که متأسفانه درجریان تدوین کتاب نتوانستیم به‌آن اسناد و مدارك دسترسی پیدا کنیم.

---

۱ ـ شاهزاده صارم‌الدوله در جواب نامه‌ای به‌نگارنده درتاریخ۲ر۱۱ ر ۱۳۳۹ چنین مینویسد: «...آنچه مسلم است در اصفهان فراموشخانه وجود نداشته و البته در مراسلات و نامه‌های باقیمانده مرحوم مغفور شاهزاده ظل‌السلطان جستجو و کاوش خواهم نمود، چنانچه مدرکی پیدا شد، با کمال میل برای استفاده جنابعالی در دسترستان خواهم گذارد»

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سرکیس مارتین تروسکانیان

نخستین سندی که از یك فراماسون قدیمی در اصفهان به دست آمده، نشانها، حمایل وپیش‌بند سرکیس تروسکانیان ارمنی است که در سال ۱۲۹۱ـش (۱۹۱۲ـ م) در جلفا در- گذشته است.

سرکیس در سال ۱۲۳۱ ش (۱۸۵۲ـ م) در جلفای اصفهان متولد شد، پس از فراگرفتن زبان وخط ارمنی و تحصیلات مقدماتی به‌هندوستان رفت و درمدرسه ارامنه کلکته تحصیلات خود را باتمام رسانید.

پس از خاتمه تحصیلات درشرکتهای‌کشتیرانی‌شروع بکارکرد وچون‌مهندس برق وماشین بود، سنین‌جوانی عمرخود را بین‌هند و برمه درآمد و شد گذرانید.

در ۱۵ سال آخر اقامتش در خارج از کشور، در برمه و رانگون سکونت گزید و سه هتل بزرگ در این مناطق دایرکرده است. در همین وقت بود که وارد مجمع فراماسنهای برمه در شهر رانگون شد و به‌درجه استادی نیز رسید.

دو پیش‌بندی که جزو اثاثیه او بوده و هم اکنون در بایگانی و موزه دکتر کارو میناسیان موجود است، درجات ماسونی او را مشخص می‌کند.

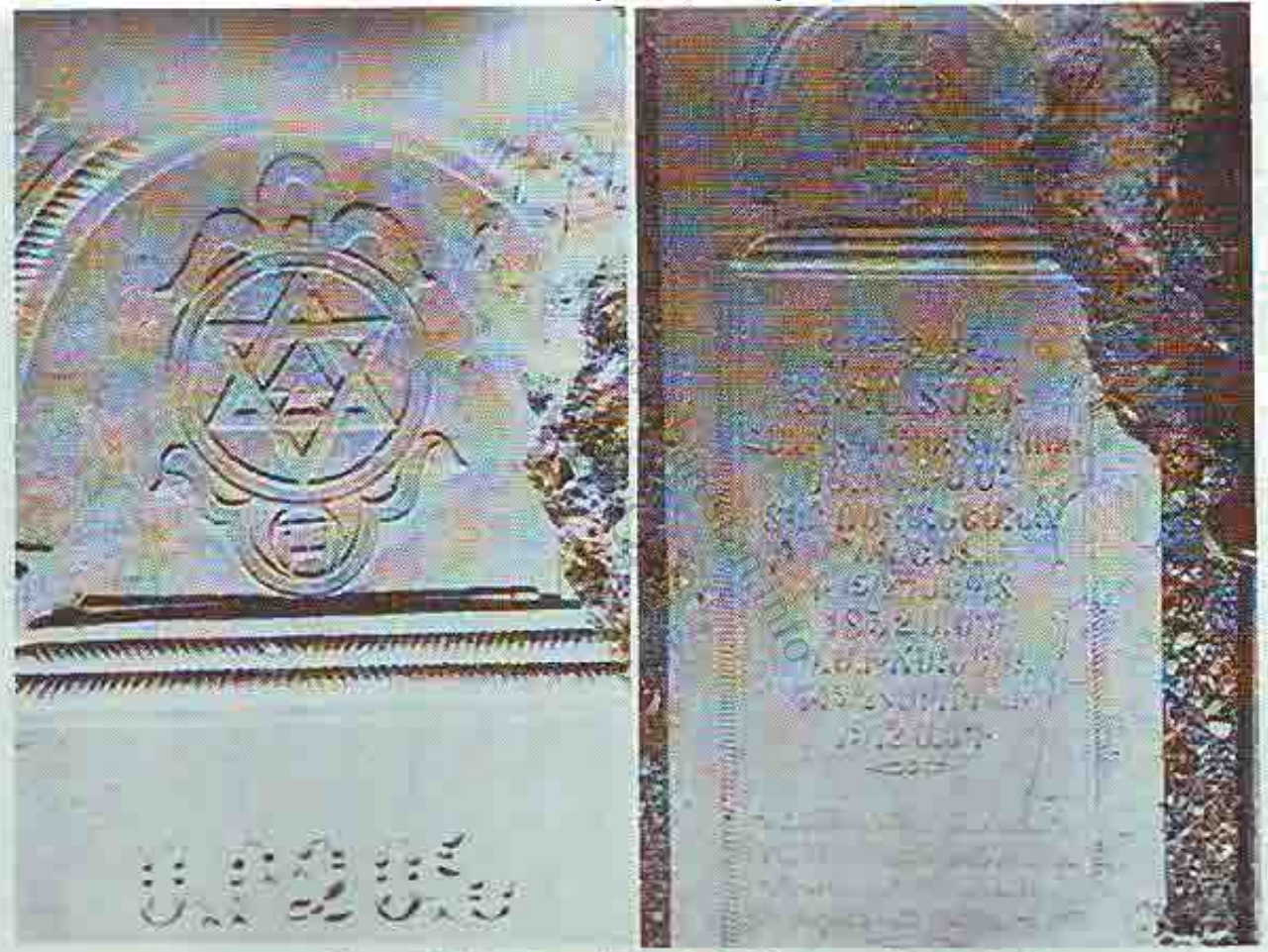
یك‌پیش‌بند(اپرون)اوکه‌ازپوست‌برهسفیداست،دارای نوارهای‌ابریشمی‌پهن برنگ آبی موج دار، دوقطعهٔ باریك با۱۴ آویزه ابریشمی و طلائی وسه‌گل‌کرد که با کلابتون دوخته شده است می‌باشد.

پیش‌بند دیگر دارای حاشیهٔ بنفش و آبی سیر است که یك حمایل و دو مثلث طلایی‌رنگ‌که یکی بر روی انتهای حمایل و دیگری روی لبهٔ مثلث شکل پیش‌بند نقش شده، مزین است.

دکتر کارومیناسیان، روی این دوپیش‌بند یادداشت مختصری‌بزبان‌انگلیسی نوشته و تاریخچهٔ مختصر زندگی سرکیس و طرز بدست آوردن‌آنرا تشریح‌کرده است. علاوه براین، در خانهٔ او، دولوحهٔ‌کاشی‌نیز بدست آمده‌که در فصل«اسرار فراماسونی» بتفصیل دربارهٔ‌آنها سخن گفته‌ایم.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

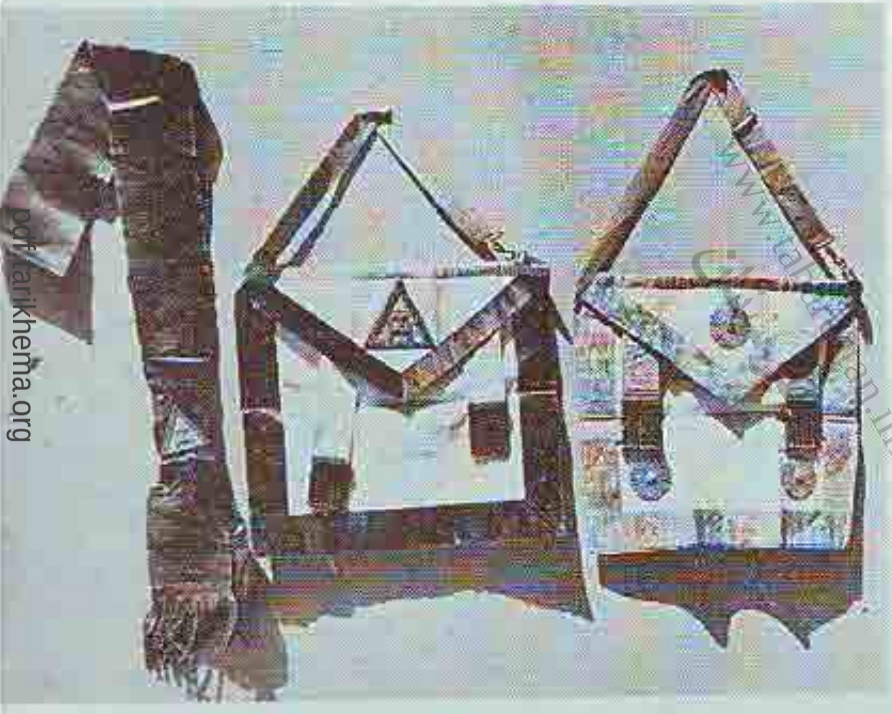
علامت فراماسونری بر روی سنگ قبر ترومپکاران در قبرستان ارامنه جلفا

tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org
tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

پیش‌بندهای شاگردی و استادی کروسکالیان

سرکیس مارتین کروسکالیان فراماسون ارمنی

tarikhema.org
pdf.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

مارتین سرکیس در سال ۱۲۶۹ ش (۱۸۹۰ ـ م) به ایران آمد ودرجلفا سکونت گزید. در سال ۱۲۷۰ ـ ش (۱۸۹۱ ـ م) با یك خانوادهٔ بزرگ ارمنی در جلفا وصلت‌کرد که یك پسر نتیجهٔ این وصلت است.

سرکیس درمدت اقامت درجلفا، اغلب درباره عقاید وفعالیتهای فراماسونی با ارامنه و دوستان مسلمانش صحبت می‌کرد ولی در تحقیقات مفصلی که نگارنده در اصفهان و جلفاکردم، هیچگونه اثری ازوجود لژی‌که سرکیس درآن عضویت داشته و یا توسط خود او دایر شده باشد بدست نیامد.

بعضی‌ها عقیده دارند: آن لوحه‌های کاشی که در منزل وی بدست آمده، قبلا دریك‌معبد فراماسونی‌که دراصفهان وجود داشته،نصب بوده‌است واین‌دولوحه را دلیل وجود همان لژ در اصفهان می‌دانند. متخصصین کاشی‌کاری اصفهان پس از دیدن نقش و نگار، رنگ و جنس لوحه‌های کاشی اظهار عقیده‌کرده‌اندکه‌لوحه‌های مزبور ،سبك کار استادان کاشی‌کار اصفهانی در اواخر دورهٔ فتحعلیشاه‌تااوایل سلطنت مظفرالدینشاه است.

آنچه محقق است آثار و علائم و مدارك دیگری که وجود یك لژ ماسونی را در دوران حیات سرکیس، در اصفهان ثابت‌کند، تا کنون بدست نیامده است و تنها یك نشان ماسونی طلا، از سرکیس باقیمانده که هم اکنون نزد خانم «روزی اسائی»[1]، یکی از بستگان اوست.

مارتین سرکیس درسال ۱۲۹۱ـ ش (۱۹۱۲ـ م) در جلفا درگذشت واو را در قبرستان ارامنه که در پائین کوه صفه واقع است ،دفن‌کردند.

سنگ قبر او، بنا به‌وصیتی که در زمان حیاتش کرده، مشخص است و در روی آن هویتش با علائم ماسونی نقش شده[2] روی سنگ قبر مزبور، به زبان ارمنی تاریخ تولد او۲۷ سپتامبر۱۸۵۲ـ (۳ مهر۱۲۳۱) وتاریخ فوت او ۲۸ اپریل ۱۹۱۲ (۷اردیبهشت ۱۲۹۱) قید شده‌است.

1- R. Essai

۲ـ عکس سنگ قبراو باعلامت ماسونی کلیشه شده

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ماسون دیگری که او هم در «برمه» به عضویت لژ فراماسونی درآمده و در دوران حیات سرکیس می زیسته است «امیرخان بولدی» نام دارد.

امیرخان بولدی

امیرخان بولدی از دوستان صمیمی سرکیس بوده و این دو نفر همواره با یکدیگر روابط نزدیك داشته‌اند.

نگارنده از امیرخان بولدی یك دیپلم ماسونی، با دو پیش‌بند و یك نشان مربوط به شاگردی وی را دیده است، که در خانواده او ضبط است ولی اجازه عکسبرداری از آنها را ندادند.

سومین ارمنی فراماسون مقیم جلفا که با سرکیس و بولدی رابطه داشته، میرزا یوسف میرزا یانس نماینده ارامنه در مجلس شورایملی - دردوره‌های دوم و سوم است (۱۲۸۸ش - ۱۹۱۰ - م تا ۱۲۹۴ - ش ۱۹۱۵ م) یوسف‌میرزا یانس که از داشناکهای متعصب ایران بوده در مجلس شورای ملی بنام یوسفخان میرزایانس در دوره‌ای که نمایندگی داشته ثبت‌نام کرده است.

او پس از ورود دکتر میلسپو امریکائی به‌ایران یکی از معاونین او بود و چون انگلیسی را خوب می‌خوانده ومی‌نوشت (میرزا یانس زبان ارمنی هم خوب می‌دانسته) کتابهای زیر را ترجمه‌کرده است:

۱- دیوان عمر خیام

۲- خلاصهٔ کلیات سعدی

۳- جنگ رستم و سهراب

٤- کتاب شعر لرد بایرن انگلیسی

میرزایانس در سالهای آخر عمر به علت اختلافات داخلی که با ارامنه داشناك و کارگردانان این سازمان منظم حزبی پیداکرد، ازجرگه داشناکهااخراج شد و مدتی نیز با افرادی که عهده‌دار سازمان مرکزی داشناك در تهران بودند، مبارزه می‌کرد، ولی هیچگاه نسبت به مرام و هدف حزب داشناك عکس‌العملی نشان نداد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پسرش «زاون» که نویسنده ارمنی و فارسی است اغلب در جراید تهران و یك روزنامه چپ ارمنی مقالاتی می‌نوشت و یا کتاب و مقالاتی ترجمه می‌کرد.

شیخ الفت پسر آقانجفی اصفهانی

شیخ محمد باقر الفت یکی از ماسونهای قدیمی شهر اصفهان است که سال قبل در قاهره وارد لژ ماسونی «اکوسه» شد. شیخ محمد باقر الفت یکی از شانزده اولاد[1] آقانجفی مجتهد و ملای بانفوذ عهد ناصری و مظفرالدینشاه است، که در شهر اصفهان دارای نفوذ و قدرت زیادی بود و اغلب با ظل‌السلطان و شاهزادگان قاجار و حکام مستبد اصفهان مبارزه می‌کرد.

شیخ محمد باقر الفت در سال ۱۳۰۱ هـ (۱۸۸۲ـ م) در شهر اصفهان متولد شده و در سال ۱۲۸۲ـ ش (۱۹۰۳ـم) برای ادامه تحصیلات به بغداد رفت وی هشت سال در نجف، کربلا و کاظمین به تحصیل اشتغال داشت و در همین دوران بود که با لژ فراماسونی مصر[2] که در عراق تأسیس شده فعالیت می‌کرده است مربوط شده، وارد این سازمان گردید.

در ملاقاتی که نگارنده روز ۵ امرداد ۱۳۳۹ـ ش (۱۰ اوت ۱۹۶۰ ـ م) با شیخ محمد باقر الفت در خانهٔ شخصی‌اش در اصفهان به عمل آورد، وی درباره عضویتش در مجمع ماسونها گفت:

۱ـ مرحوم حاج آقا نجفی سه زن گرفته:

۱ـ ازهمسر اولش دو پسر داشته

۲ـ از همسر دوم که مادر شیخ محمد باقر الفت است، هشت فرزند دو پسر و شش دختر ... همسر دوم او در سال ۱۳۱۸ قمری فوت میکند

۳ـ از همسر سوم سه پسر و سه دختر

۲ـ در صفحه ۱۴۰ کتاب کلیات دستی فراماسونری Petit Manuel de la Franc Maconnerie در جدول لژهای شرق قید شده که در عراق دو گراند لژ فراماسونی وجود داشته (این کتاب در سال ۱۹۳۳ نوشته شده است)

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شیخ‌محمد باقر الفت فرزند آقا نجفی مجتهداصفهانی‌عضو لژهای فراماسونی انگلیس دراصفهان .

www.tabarestan.info
تبرستان

« هنگامیکه در عراق مشغول تحصیل بودم ، بتدریج با فراماسونها و افکار و اندیشه‌های آنان ، ایده‌ها و مرام فراماسونی آشنا شدم .

قبل از اینکه ازحقیقت مرام و مسلك ماسونها مطلع شوم ، خیال می‌کردم فراماسونی یکدستگاه‌تربیت‌ساحران‌وجادوگران‌است... چون‌دراصفهان‌فراماسونها راساحران ورمالان خطرناك می‌دانستند و منهم از کودکی جز این مطالبی درباره آنها نشنیده و یانخوانده بودم . از اینجهت تا روزیکه با اولین ماسون عراقی مواجه شدم ، همواره تصورات کودکی در مغزم بود و ماسونها را که در آنوقت «فراموشخانه‌ای‌ها» می‌گفتند ، ساحر و جادوگر می‌شناختم .

هنگامیکه ۱۲ ساله بودم ، روزی در محضر پدرم صحبت از فراموشخانه شهر اصفهان شد ، گوینده می‌گفت : در خانه‌ای که بدان «فراموشخانه» می‌گویند

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونها جلو الاغ «گوشت» و جلو سگ «کاه» گذاشته‌اند!

فراماسونها با سحر و جادو گوشت را کاه و کاه را گوشت می‌کنند و الاغ را با گوشت سیر و سگ را باکاه زنده نگهمیدارند!

وقتی با ماسونها محشور شدم، آنها را در لباس، آئین و آداب دیگردیدم و دانستم که همه آنها دارای اخلاق حسنه هستند و هدفشان مبارزه با جهل و استبداد است.

من در عراق شاهد فداکاری ماسونها برای رهائی از ظلم و استبداد عثمانیها بودم و به‌تدریج وبدون اینکه بدانم یکبارخود را درآغوش برادران ماسونی‌دیدم.

من نمی‌توانم بگویم که‌چرا؟ چگونه؟ چه‌وقت و بوسیلهٔ چه کسانی؟ وارد سازمان فراماسونی‌شدم، ولی صریحاً می‌گویم‌که پنجاه سال قبل‌وارد یکی‌از لژهای تابع گراند لژلندن شدم و کلیه کسانی که مرا معرفی کردند، همه از مردان نیک بودند ویازده نفری‌که‌به تقاضای عضویتم رسیدگی کردند، همه به‌اتفاق‌صلاحیت‌مرا مسلم دانستند.

وقتی که برگشتم، تنها بودم و هنوزهم که هست خود را تنها حس می‌کنم هنگامیکه در عراق بودم، یکسال به‌کاظمین رفتم و از آنجا سفری به‌مصر کرده مدتی در قاهره سکونت کردم. در قاهره در لژ «اکوسه» با جرجی زیدان نویسنده مشهورعرب ملاقات کردم. سه بار که او را دیدم حقاً بدو دلباخته شدم.

شیخ محمد باقر به کتابخانه‌اش رفت و یك کتاب فرانسه را آورده به من نشان داد و گفت:

«چندین سال قبل یکی از فراماسنها که در شهر اصفهان سکونت داشت، این کتاب را بمن داد و گفت: «این‌کتاب بطور امانت پیش شما باشد هروقت‌یکی از ماسونها را دیدید، کتاب را به‌او بدهید...».

من به‌هیچوجه ازاشارات ورموزی‌که در این کتاب نوشته‌شده چیزی‌نفهمیدم شاید شما بتوانید از مطالب آن مطلع شوید و چیزی بفهمید...

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کتاب مزبور که درسال ۱۸۶۰ میلادی (۱۲۳۹ ـ ش) ، در پاریس چاپ شده دارای ۲۸٤ صفحه بود . فصولش را اغلب به رمز نوشته بودند و در صفحهٔ آخر کتاب ، در آنجا که یك برگ سفید بکتاب الصاق شده بود ، مطالبی بامداد نگاشته شده و نویسنده‌ای که نام خود را ننوشته است (ولی علامت ماسونی خود را به‌رمز نوشته است) ذیل سطور مزبور امضاء کرده است .

در بالای این صفحه کلمه (محمد سعید) وجمله (اصحاب‌کهف) به فارسی نوشته شده .

بنظر می‌رسید که محمد سعیدکسی بوده‌که مرحوم شیخ‌محمدباقر الفت را وارد لژ ماسونی کرده است و نام لژی که درآن عضویت داشته (اصحاب کهف) می‌باشد .

او گفت : این کتاب از جمله ۱۰۰۰ جلد کتابی است که در سال ۱۳۳۵ ـ ش (۱۹۵٦ـم) درزمان حیات خودم وقف مردم‌اصفهان کرده‌ام[1] ودر وصیت‌نامه‌ای که نوشته‌ام از معارف یا شهرداری اصفهان خواسته‌ام که کتابها را در کتابخانهٔ عمومی نگهداری کرده و در دسترس‌همه بگذارند . وقتی از او خواستم تا کتاب مذکور را برای مطالعه در اختیارم بگذارد ، گفت بعلت تعهد اخلاقی که دارم ، نمی‌توانم این‌کتاب ویافرامین ، علائم، البسه و نشانهای ماسونی خودرا بشما نشان بدهم ،ولی اجازه دادکه مشخصات‌کتاب مزبوررا یادداشت‌کنم[2] .

آقای الفت‌پس‌از ورودبه‌ایران ، مدتی به‌اتفاق‌محمدسنجری مجله«آفتاب»

---

۱ ـ آقای الفت هم اکنون ٤۰۰۰ جلد کتاب دارد که ۱۰۰۰ جلد فارسی ، عربی و فرانسه آنرا وقف کرده در بین‌کتب وقفی چندین کتاب خطی با ارزشی وجود دارد .

۲ ـ مشخصات کتاب مزبور به شرح زیر است :

Le pantheon Maconnique
Instrugtion Generale pour tous lesrites par
Lef .˙. Jacques _ etienne Maeconis on sabonne a paris
Chez Lef .˙. asehederman Administ rateur
12 ˙ Rue de Mdntmorency ˙ 1860

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

را منتشر میکرده ودر اصفهان نیز در جراید محل مقالاتی ترجمه‌کرده ویاشخصاً می‌نوشته است .

هنگامیکه مرحوم‌داور وزیر عدلیه شد ، او را بخدمت وزارت عدلیه‌دعوت کرد وی مدتی‌قاضی دیوان‌کشور شد، ولی بعلت مشاهده‌بعضی‌خلاف کاریها ،مستعفی شده ، به‌اصفهان برگشت و بقیهٔ ایام عمررا با استفاده ازدرآمد املاك ومستغلات و حق‌الارث پدرش زندگی می‌کند .

اکنون سالهاست گوشه‌گیری اختیار کرده ، باهیچکس معاشر نیست و به طوری که می‌گفت ، چندین بار یادداشتهای دوران زندگیش را نوشته و پاره کرده است .

او درسن۸۰ سالگی دارای‌هوش فوق‌العاده‌ای است ،چشمانش خوب‌می‌بیند، مرتباً کتاب وروزنامه می‌خواند وگوشهایش شنوائی کامل دارد .

وقتی اطلاع یافت که نگارنده‌برای اطلاع از تاریخچهٔ زندگانی و جریان ورودش به‌لژ فراماسونی بدیدنش رفته‌ام بادست راستش علامتی داده ودر حالی که دستش را کاملا باز کرده بود ، بزیر گلویش برد و موقع خداحافظی و دست دادن هم سه بار علامتی داد . گرچه نگارنده متوجه علائم اوشدم ،ولی چون فراماسون نبودم و معنی آن علائم را نمی‌دانستم نخواستم بدروغ خودم را به‌اومعرفی کنم، از اینجهت دربارهٔ علائم مزبور هیچ سئوالی مطرح نشد .

شیخ الفت در بارهٔ ملکم‌خان ولژی که در اصفهان تأسیس کرده‌بودگفت :

« محققاً ملکم‌خان‌عضو لژاکوسه بوده‌وعلت ورودظل‌السلطان به‌فراموشخانه ملکم ، حفظ مقام ومنصبش در ایران وجمع‌آوری وحفاظت دارائی و ثروتش‌بوده است » دربارهٔ فراماسونهائی که در اصفهان دیده بود گفت :

«چهل وپنجسال قبل با شیخ‌الملك‌کرمانی‌رئیس عدلیه اصفهان که ازاساتید لژ فراماسونی بود آشنا شدم . او شرح حال و مشخصات لژش را بمن گفت ومادام

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که در اصفهان بود مرتباً با او معاشرت کرده ، در تماس بودم .

فراماسون دیگری که شناختم ، یکی از شاهزادگان قاجار رئیس تلگرافخانه اصفهان بود [این شخص شاهزاده محمد رضا میرزا] است کـه مردم از او دوری می‌کردند و می‌گفتند او (فراموشخانه) است .» او کمتر حرف می‌زد ، مردی ساکت و آرام و بی‌آزار و نیك‌نفس بود .

یکی دیگر از قدیمی ترین فـراماسونهای ایرانی ، **حاج‌محمد باقر اصفهانی** حاج‌محمد باقر اصفهانی است ،که در لژ «Deutscher Bund» نمره ۸۱۹ انگلستان عضویت داشت . او که فرزند حاج عبدالعلی اصفهانی است ، در نوامبر ۱۸۶۸ عضویتش در لژ مذکور که وابسته به گراند لژ انگلستان است پذیرفته شد و در بیست وششم ژانویه سال بعد ، دیپلم ماسونی او صادر گردید . در دیپلم ماسونی شمارهٔ ۲۸۱۷ لـژ نامبرده خطاب به همه ماسون‌های جهان نوشته شده است :

« استادان و معماران این لژ گواهی می‌کنند که برادر حاجی محمد باقر ، که در ذیل این دیپلم امضای او دیده می‌شود ، با طی قواعد ماسونی بعضویت این لژ درآمده است . او در نوامبر ۵۸۶۸ [سال یهودی] بعضویت در آمده و در ۲۶ ژانویه ۵۸۶۹ با درجهٔ سوم دراین لژ قبول شده و عضویت او در دفتر گـراند لژ انگلند به ثبت رسیده است.(اصل دیپلم دراختیار مصطفی اصفهانی کارمندوزارت پست وتلگراف و نوهٔ حاج محمد باقر اصفهانی است)

حاجی‌محمد باقرهنگام اقامت در اسلامبول با سید جمال‌الدین‌اسدآبادی، میرزا ملکم خان ، شیخ‌محسن‌خان و میرزا حسین خان تماس داشته و در لژهائی که اینان عضو بودند ، آمد وشد می‌کرده است . وی مسافرت‌هائی بـه فرانسه و انگلستان کـرده و در این سفرها مورد مراجعه عده‌ای از ایرانیان بوده است . هنگام اقامت‌در اسلامبول خانه‌وحجره او محل دیدوبازدیدهای سیاسی‌واجتماعی ترك و خارجیان بوده و در تحریك ایرانیان به قیام علیه رژیم استبدادی سلاطین

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دیپلم استاد اعظم فراماسونری حاج محمدتقی [illegible] صادره از انگلستان

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قاجار ، نقش اساسی داشته است .

با اینکه حاج محمد باقر ، اصفهانی بود ، خانه‌ای بزرگ نیز در رضائیه داشته وافراد خانواده‌اوو پدرش همگی ساکن آذربایجان بودند . از حاج عبدالعلی چهار فرزند ذکور باقی مانده است که با خانواده‌های مختلف وصلت کرده ویا نام خانوادگی‌های گوناگون برخود نهاده‌اند ، که از آن جمله این افراد را می‌توان نام برد: شریف‌العلماء ـ غفوری‌تبریزی ـ هشترودی ـ علی بیگ ـ سپهبدکوششی سرهنگ آلپ ـ ناصرالایاله و بالاخره‌میرزا عباس اصفهانی که پسری به نام « مصطفی اصفهانی » دارد که نام خانوادگی جد خود را حفظ کرده‌اند . خانه این خانواده‌در حوادث و آشوب های مختلف در رضائیه غارت وطعمهٔ حریق شد و در یکی ازاین آتش‌سوزیها ، اسناد و مدارك و کتب و یادداشتهای حاج عبدالعلی اصفهانی و پسران او ، تبدیل به خاکستر شده واز میان رفته است .

لژ فراماسونی درخراسان

تأسیس لژ فراماسونی در خراسان یکی از هدفهای مهم سازمان ماسونی ایران بود ، ولی تاچه اندازه دراینراه موفقیت‌نصیب لژمزبور شده باشد؟نکته‌ایست‌که فقط‌دسترسی به‌اسناد لژها می‌تواند حقیقت این‌هدف را آشکارکند .

در فاصلهٔ سالهای ۱۳۱۰ ـ ۱۳۲۳ هجری قمری (۱۸۹۲ ـ ۱۹۰۵ ـ م ـ ۱۲۷۱ ـ ۱۲۸۳ ـ ش) لژ فراماسونی ایران در صدد ایجاد شعبه‌ای در خراسان برآمد .

محقق‌محترم‌ابوالفضل‌قاسمی‌تأسیس‌لژماسونی‌درخراسان‌راباسوءظن‌فراوان تلقی کرده ، آنرا نتیجهٔ سیاست عمومی انگلستان دراین ناحیه میداند .

اوکه خراسان را « شمشیر ایران » و « سپر بلای هندوستان » میداند ، بین تأسیس لژ ماسونی درخراسان وسازمان‌اینتلیجنس‌سرویس وسیاست نایب السلطنه هندارتباطی قائل شده است .

نویسنده‌کتاب«حکومت خانواده‌هادرایران» مینویسد[1] :

۱ ـ صفحه ۱۳۸ ، ۱۳۹ ، ۱۴۰ جلد سوم خانوادهٔ قوام‌السلطنه .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«... بـر یکادیر جان ملکم، اولین فرستاده مطلع انگلستان درزمان فتحعلی شاه به‌ایران که گزارشات و مطالعات عمیق او، شالودهٔ سیاست استعماری انگلستان را در ایران پایه‌می‌گذارد. درکتاب تاریخ وراپورت سیاسی خود خراسان راشمشیر ایران یعنی نگهبان استقلال وآزادی ایران معرفی مینماید.

چه آ لروز زادگاه نادر وفردوسی و ابومسلم، مرکز بیداری و هشیاری ایران بشمار رفته، ترمومتر وطن‌پرستی در خراسان بیشتر از همه‌جا صعودکرده‌بود.

گزارشات و یادداشتهای مأمورین سیاسی خارجی که در موقع از آنها یاد میشود این مطلب را تأیید می‌کند.

طبق گزارش سرجان ملکم ونظر کمپانی شرق، برای بلع صیدهای شکارگاه هند و ایران وافغان باید ایران خلع سلاح شده، یعنی خراسان شمشیر ایران از دست ایرانی گرفته شود و یا لااقل از کار افتد، تاملت ایران در هنگام دفاع و مبارزه سلاحی در دست نداشته باشد، که با دزدان دریائی پیکار نماید.

گویا لرد جرج کرزن، نایب‌السلطنه هندوستان در مسافرت سیاسی خوددر اواخر سلطنت ناصرالدینشاه بخراسان، دستورات وگزارشات جدیدی دراین باره بسازمان نوبنیاد اینتلیجنس‌سرویس میدهند. از این جهت فعالیت جدیدی برای تکمیل نقشهٔ استعمار و عقب ماندگی درخراسان شروع میشود ...»[1] مأمورتشکیل لژ ماسونی در خراسان میرزا محمد قوام‌الدوله بود که عامل شکست جنگ مرو و یکی از بنیادگزاران اولیه فراماسون درایران است.

قوام‌الدوله درزمان صدارت عبدالمجید میرزا عین‌الدوله مأمورتشکیل لژ ماسونی‌خراسان شد. اوتخست با شاهزاده شعاع‌السلطنه پسر مظفرالدینشاه تماس گرفت، و با او دربارهٔ تأسیس لژ ماسونی در خراسان مذاکره کرد. قوام‌الدوله به اوپیشنهاد نمودکه ضمن پذیرفتن‌والیگری خراسان‌لژ فراماسونی رادرخراسان تشکیل دهد.

---

۱ ـ حکومت خانوادهها جلد دوم ص ۱۳۸ ـ نقل از احمد قاسمی.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شاهزاده شعاع‌السلطنه روز ۲۰ فوریه ۱۹۰۶ (۱۶ محرم ۱۳۲۶ هـ ۳۰ بهمن ۱۲۸۶ ـ ش) در تقویم روزانه‌ای که داشته چنین مینویسد[۱]:

«امروز نایب‌السلطنه در میدان توپخانه جلوس کرد. صاحبمنصبان به‌تبریك آمده‌بودند. می‌بینم که عنقریب شاه وصدراعظم (عین‌الدوله عبدالمجید میرزا) از این کار جاهلانه خودشان پشیمان خواهند شد.

صبح حسین‌آقا [منظور از حسین‌آقا ـ حسین‌آقا امین‌الضرب دوم است] آمده، اصرار می‌کرد که من حکومت خراسان را قبول کنم.

بعد شرح مشروحی در باب برقراری لژ فراماسونی گفتگو کردم وهمچنین بعد از ظهر قوام‌الدوله آمد، اونیز دراین باب مذاکره کرد».

شاهزاده شعاع‌السلطنه به‌آبهاجواب‌میدهدکه‌روز بعد جلسه‌مخفی فراماسونی را در خانه‌اش تشکیل دهند، تا دراین باره گفتگو ومذاکره شود.

مدتی لژ فراماسونی در خانهٔ او تشکیل میشد و پیشکار دیوانش لطفعلیخان اعتضاد دیوان که مورد اعتمادش بود، مأموریت داشت که محفل فراماسونی را که در قسمتی از باغش واقع شده بود، نگهداری واداره‌کند.

روز بعد، پس از مذاکره با رؤسای لژ فراماسونی وکسان دیگری‌که‌مأمور مذاکره‌با او بودند، در یادداشتهایش چنین می‌نویسد: «در ۲۶ ذیحجه ۱۳۲۳ و۲۱ فوریه ۱۹۰۶ باحاجی حسین‌آقا وقوام‌الدوله [منظورمیرزا محمدخان‌قوام‌الدوله است. نه شکرالله خان که بعداً لقب قوام‌الدوله گرفت] در باب برقراری لژ صحبت کردم.

حاجی حسین‌آقا باطناً طرفدار امین‌السلطان است. عین‌الدوله هم بدرفتار است و هم بدبخت اگر بغلط درحق‌کسی هم نیکی بکند، آنکس ممنون نمی‌شود. حاجی مرا ترغیب بـه حکومت خراسان می‌کرد، به کلی آب پاکی روی دستش ریختم».

---

۱ ـ روزنامه نوبهار شمارهٔ ۲۲ ـ صفحهٔ ۲ ـ سلسله مقالات اسناد تاریخی قسمت ۸ سال ۱۳۲۵

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

با اینکه شاهزاده شعاع‌السلطنه مأموریت برقراری لژ را نپذیرفت ،معذلك طبق دستور لژقرار شد ، کارهای لژخراسان زیرنظر او انجام شود اودریادداشتهای روز ۱۴صفر۱۳۲۴(۹آپریل ۱۹۰۶) چنین مینویسد :

« اتابك اعظم از دیروز تابحال در مبارك آباد است ـ شهرت استعفای وزیر مخصوص همه‌جا پراست .

بعد ازظهر بباغ رفتیم ، قوام‌الدوله ، حاج حسین‌آقا ، حاج سیاح آمدند مذاکرات کرده ، قرار لژ را بخانه مسیو «پیرم» دادیم ، . . . انتظام خیانتکار است هرچه می‌شود به ظهیرالدوله می‌گویند.» ملك‌الشعراء اضافه می‌کند :

«باید دانست انتظام‌السلطنه وظهیرالدوله‌نیز هر دو عضو فراماسون هستند. بعدهاهم بریاست لژفراماسونی درتهران رسیدند . اگراختلافی‌بین آنهادیده می‌شود این‌اختلاف داخلی بوده است . . . »[1]

از اینجا به‌بعد شعاع‌السلطنه هیچگونه اشاره‌ای به (لژخراسان) نمی‌کند ولی از یادداشتهای محمود عرفان چنین برمی‌آید که صدرالعلماء خراسانی از رؤسای سازمان فراماسونی در استان خراسان می‌شود . فراماسون دیگری که در خراسان فعالیت می‌کرد ، قوام‌الدوله بود . ابوالفضل قاسمی نویسنده حکومت خانواده‌ها در بارهٔ او می‌نویسد :[2] «... قوام‌الدوله که از عمال سرشناس و معروف انگلستان در ایران بود ، مأمور تشکیل لژ فراماسون در خراسان می‌شود . . . قوام‌الدوله در زمان صدارت عبدالمجید میرزا عین‌الدوله به‌این مأموریت مشغول می‌شود . . .

بدینوسیله اولین خشت بنای یك‌کانون فساد وانتریك راکه پنجاه سال‌است طراح نقشه‌های خطرناك و بلواهای مصنوعی در خراسان می‌باشد ، می‌گذارد .

الان هم این آشیانه فساد در خراسان بسته نشده ، چند نفر از طرف

۱ـ روزنامهٔ خاطرات ایران .

۲ـ صفحه ۱۴۱ و ۱۴۲ جلد سوم خانواده قوام‌السلطنه از سلسله انتشارات حکومت خانواده‌ها.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فراماسونری خراسان بعنوان رابط بین لژ فراماسون خراسان و تهران شده به سابوتاژ و تخریب مشغول هستند ...»

در بوشهر، هیچگونه آثاری از تشکیل لژهای فراماسونی وجود ندارد، ولی آنچه محقق است، وجود عده‌ای از فراماسون‌ها در این‌شهر است.

فراماسنهای بوشهر

بندر بوشهر، چون در شاهراه جنوبی ایران واقعشده، از اوایل قرن هیجدهم تا نیمه اول قرن بیستم، همواره محل عبورسپاهیان انگلیسی، بازرگانان و مال‌التجاره‌های خارجی وبالعکس بوده است.

علاوه براین وجود ژنرال‌کنسولگری انگلیس وسکونت نماینده حکومت هند ووزارت خارجه انگلیس دربوشهر (که عربها اورا «رئیس‌الخلیج» وانگلیسها اورا «Poltical Resident in the Persian Gulf» می‌نامیدند) باعث شده بود که اکثراوقات دراین شهر فراماسونهای نظامی و دیپلمات وگاهی نیز بازرگانان به‌فعالیت بپردازند. بطوریکه شنیده شد، در دوران اشغال بوشهر بوسیلهٔ قوای انگلیس، که بین سالهای (۱۹۱۴–۱۹۱۸) رویداد، یك لژ نظامی فراماسونری که مرکز آن در (دستك[1]) بوده، وجود داشته است.

قوای انگلیس هنگام اشغال بوشهر، این ده را مرکز فرماندهی و سپاهیان خود قراردادوتأسیسات‌عظیمی،منجمله، کارخانه تصفیه‌آب‌وخانه‌های‌بزرگ سنگی سه‌طبقه و آسایشگاههای تخته‌ای موقتی بنا کردند.دریکی ازهمین ساختمانهاکه بعدها دراختیار تلگرافخانه هند و اروپ گذارده شد، و در این بندرودهکوچك، لژی وابسته به‌لژ فراماسونری بمبئی تشکیل شده بود که در آن افسران قوای انگلیسی و دیپلماتهای عضو ژنرال‌کنسولگری انگلیسی دربوشهر عضویت‌داشتند وپس از خروج قوای انگلیسی از بوشهر و جنوب ایران، این لژنیزتعطیل‌شد.

۱ـ دستك نام دهی است که خلیج طبیعی کوچکی دارد و در ۱۴ کیلومتری بوشهر واقع‌است. در کنار این ده قلعه معروف (ریشهر) که عربها آنرا (زیمهر) می‌گفتند و تا حمله اعراب بسواحل خلیج فارس معمور و آباد و محل تجمع کشتیرو بوده، قرار دارد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از نام این لژ و سایر مشخصات و تاریخ تأسیس و انحلال آن هیچگونه سند ومدرکی بدست نیامد، ولی نگارنده مرکز این لژ را در دستك وساختمان‌های موجود در ده (بهمن فعلی) مشاهده کردم.

از جمله فراماسونهای معروف انگلیسی مقیم بوشهر که مقام استادی داشت و دیپلم او از «اتحادیه گراند لژ انگلستان» صادر شده بود، «آلفرد جان گاردنر[1]» کنسولیار انگلیس در بوشهر است. این شخص از سال ۱۳۰۲ ش - (۱۹۲۳ - م) تا ۱۳۰۵ - (۱۹۲۶ - م) در بوشهر کنسولیار کنسول وحتی ژنرال کنسول شده، چند سال نیز در شیراز و اهواز همین سمت راداشت. او علناً به فراماسون بودن تظاهر کرده در جشنها و سلامهای رسمی علائم ماسونی خود را بکار می‌برد و با فراماسونهای شیراز و تهران ارتباط داشت.

فراماسون دیگری که عضو یکی از لژهای ماسونی هند بود «اسکات» تلگرافچی تلگرافخانه هند و اروپ در بوشهر بود. او نیز اغلب لباس و نشان مخصوص ماسونهای هند را می‌پوشید و پس از اینکه در سال ۱۳۱۶ - (۱۹۳۷ - م) در بوشهر فوت کرد، نگارنده شخصاً دیپلم، نشانها و اسناد ماسونی او را دیدم این اسناد در سال ۱۳۱۶ - (۱۹۳۷ - م) برای خانواده او فرستاده شد.

از جمله ایرانیانی که در بوشهر معروف به فراماسونی بودند، مرحوم شیخ محمد تقی فیلسوف شادروان را باید نام برد.

وی سالها مدیر مدرسه متوسطهٔ سعادت در بوشهر بود و چون مردی دانشمند، معارف پرور و علاقمند به حرفهٔ مقدس تعلیم و تربیت بود، مورد حسد همکارانش واقع شده، در اثر سعایت و کارشکنی از بوشهر اخراج شد و به شیراز رفت.

فیلسوف از روزی که وارد بوشهر شد، علامت مخصوص (عیناً گراور شده است) که در آن پرگار، نقاله، گونیا، دوخط کش ودو قلم به چشم می‌خورد، بعنوان

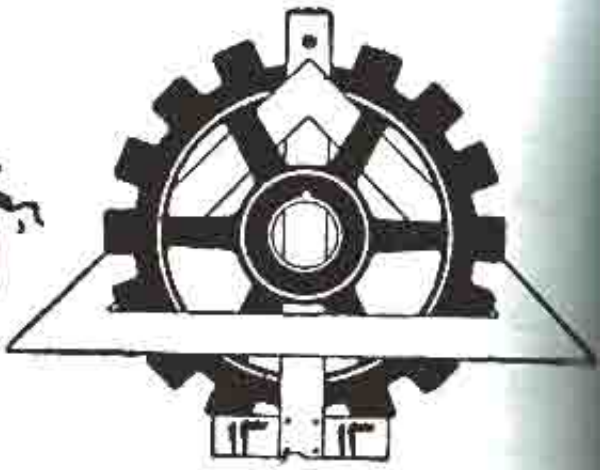
1- Alfred John Gardner

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آرم مدرسه سعادت بوشهر

آرم دانشکده فنی دانشگاه تهران

«نشان مخصوص مدرسه» بکار برده، در روی تابلو در ورودی مدرسه سعادت[1]،

۱ ـ مدرسهٔ سعادت بوشهر در سال ۱۳۱۷ق (۱۲۷۸ ش ـ ۱۸۹۹ م) درزمان حکمرانی مرحوم احمدخان دریابیگی که بتدریج منصب میرپنجی و امیر تومانی گرفت تأسیس شد. مرحوم دریابیگی که خود از شاگردان مدرسهٔ دارالفنون تهران ودر رشتهٔ مهندسی و فن نظام فارغ‌التحصیل شده بود هنگام تأسیس مدرسه از انجمن معارف که در تهران تأسیس شده بود، کمك خواست و انجمن معارف بدستور وزیر علوم مرحوم شیخ محمدحسین سعادت‌را بمدیریت مدرسه منصوب کرد.

از مدرسه مزبور درسال اول استقبالی نشد، ولی سال بعد ۳۵۰ محصل داشت وبتدریج ساختمانی برای مدرسه ساخته شد. پس از عزل دریابیگی و انتصاب رضاقلیخان سالار معظم که بمدها نظام السلطنه شد تا اندازه‌ای‌درکار مدرسه وقفه حاصل شد وحتی صحبت انحلال مدرسه پیش‌آمد، ولی در همین موقع گمرك درتحت اداره بلژیکیها درآمد و مسیو سیم بلژیکی موافقت کرد که ازصدور هرمثقال کالایم‌شاهی وورود یك شاهی برای اداره مدرسه وصول شود و بمصرف امور مدرسه برسد. این درآمد ثابت وضع مدرسه را مثبت کرد و خود اهالی شهر نیز کمیته‌ای برای اداره مدرسه بوجودآوردند. مدرسه سعادت چندین مدرسه در بندرعباس، لنگه، بحرین، خرمشهر، اهواز وکاظمین تأسیس کرد. (نقل ازرسالنامهٔ فرهنگ جنوب)

علامت فراماسونی دیگری نیز که دریك مؤسسه فرهنگی ایران بکار برده شده در «آرم» دانشکده فنی وابسته بدانشگاه است.

در علامت مخصوص دانشکده فنی یك چرخ دندانه‌دار باخط کش،پرسم ویك گونیاست که وسیلهٔ مهندس فروغی (فرزندمرحوم ذکاءالملك فروغی که‌از رؤسای‌فراماسون ایران وازمؤسسین لژ بیداری ایران است) بکار برده شده که‌بنظر مطلعین‌شاید به‌منظورخاصی‌تنظیم گردیده باشد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تصدیق و کارنامهٔ کلاسهای مدرسه ، کاغذ مارك‌دار وحتی روی پاکات مدرسه که جمله «مدرسه مبارکهٔ سعادت» را داشت ، این علامت را بکار میبرد .

مرحوم فیلسوف هیچگاه تظاهر به ماسون بودن خود نمی‌کرد ومعلوم نشد که وی در ایران ویا کدام کشور خارجی به عضویت لژ ماسونی درآمده ، ولی بظن قوی باید او در فرانسه و یابلژیك وارد سازمان‌های ماسونی شده باشد .

زیرا بطوریکه سابقه نشان میدهد واسناد ومدارك موجود نیز ثابت‌می‌کند، عدهٔ زیادی از ایرانیان هنگام مسافرت باین دوکشور واردلژهای ماسونی‌شده‌اند. بخصوص که مرحوم فیلسوف تحصیلات خود را در کشور فرانسه بپایان رسانیده و سفرهائی نیز به هلند ، بلژیك وسایر کشورهای اروپائی کرده بود .

مرحوم فیلسوف را حقاً بایستی زنده کننده وبسط دهنده فرهنگ و علوم جدید در بوشهر دانست زیرا در دوران ریاست مدرسه آنمرحوم ، برای اولین بار آزمایشگاههای متعدد شیمی ، موزهٔ طبیعی وجانورشناسی تأسیس شده ودردورانی که‌در هیچیك از مدارس ایران برنامه‌های آموزش حرفه‌ای وجودنداشت دربوشهر شاگردان مدارس اکثراً مجبور به‌فراگرفتن کارهای حرفه‌ای وحتی‌ساختن لوازم‌اولیه زندگی ولوازم تحصیلی بودند ، ساختن‌واکس‌کفش، مرکب ،گچ‌تابلو، میز وصندلی و تختهٔ سیاه اکثر بدست محصلین‌وبه راهنمائی آنمرحوم وسایر معلمین‌علوم جدید انجام میشد .

مرحوم فیلسوف باآزادیخواهان بوشهر ودشتستان و تنگستان‌که عموماً به نام «احرار» خوانده میشدند ، همکاری صمیمانه داشت و در انجمنهای مخفی نیز شرکت می‌کرد .

علامت مزبور تا سال ۱۳۱۳ ش ـ (۱۹۳٤ ـ م) که مدرسهٔ مزبور دولتی‌شد، همچنان در بالای اسناد رسمی، تصدیقها و تابلو مدرسه‌باقی بود و بتدریج منسوخ شد وازبین رفت .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لیوملکم فراماسون گمنام

یکی دیگر از فراماسونهائی که پنجاه سال در بوشهر اقامت دائمی داشت هاراطون لیو ملکم بازرگان و نمایندهٔ کشتیرانی «استریك» انگلیس در بوشهر بود.

او در سال ۱۲۷۵ ش (۱۸۹۶ـم) در لندن در «گراند لژ لندن» به عضویت لژ ماسونی این شهر در آمده، تا درجه استادی ترقی‌کرد. فرمان فراماسونی او که در منزلش بود تاریخ صدور دیپلمش را ٤ فوریه ۱۹۰۵ (۱۵ اسفند ۱۲۸۳ ش) و رتبهٔ ماسونی او را «استاد» قیدکرده است.

لیو ملکم تا پایان عمرش با مرکز فراماسونی ارتباط داشت و دو بار که به انگلستان مسافرت کرد، بنابداظهار خودش در جلسات لژ مزبور شرکت می‌کرده است.

هنگامیکه آلفرد جان گاردنر کنسول‌یار انگلیس در بوشهر بود، با او همدم بود و معاشرت داشت و چون هر دو آنها عضو یك لژ بودند بیشتر اوقات بیکاری را باهم می‌گذرانیدند و این تنها اقدام او در مدت اقامتش در بوشهر بود.

مادرهاراطون لیو ملکم اصفهانی و پدرش انگلیسی بود که در زمان سلطنت محمدشاه قاجار به‌ایران آمده، و در اصفهان ازدواج کرده بودند. هاراطون در لندن متولد شده و تحصیلات مقدماتی وعالیه را دراین شهر گذرانیده و ازدانشگاه کمبریج در رشته پزشکی فارغ‌التحصیل شد. پس‌ازگذرانیدن‌تزدکترای‌خودگرچه در رشته جراحی متخصص شده بود، ولی از جراحی بیزار بود و بهمین سبب هم رشته پزشکی را ترك‌کرد، باگرفتن نمایندگی کشتیرانی شرکت استریك به‌بوشهر آمد و مدت پنجاه سال در این شهر اقامت کرد.

او در انگلستان ازدواج کرده و از ثمره این ازدواج دو پسر و یك دختر داشت که هرسه درانگلستان اقامت کردند.

وی با اینکه تبعه دولت ایران بود و شناسنامه ایرانی داشت معذلك تا

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پایان عمر گذرنامه انگلیسی هم داشت.

هاراطون لیو ملکم تا پایان عمر زندگی آرام و یکنواختی داشت، درخرج کردن خیلی ممسك بود، ولی در کلیهٔ کارهای خیریه و کمك به فقرا و بینوایان شرکت می‌کرد.

در مدت چهل‌سال آخر عمرش، پیدرم اجازه داده بود که در هر مجلس و محفل دولتی وملی اگر برای کارهای خیریه کمکهای نقدی وجنسی برای بینوایان بخواهند بدون تظاهر و بدون اینکه اسم اورا ببرد، هرمبلغی که لازم است تعهد نماید. وهمین کار را تاپایان عمر انجام می‌داد. اوهمیشه می‌گفت مسلك فراماسونی مرا مجبور می‌کند تا به کمك مستمندان بشتابم. لیو ملکم که در سال ۱۸۶۱ م [۱۲۴۰ ش] متولد شده بود در سال ۱۹۴۸-۱۳۲۶ش در بوشهر فوت کرد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمائم

mandegar.tarikhema.org

www.tabarestan.info
تبرستان

tarikhema.ir

۱ــ اسامی اعضاء لژ بیداری ایران

۲ــ منظومه آئین فراماسونری ادیب ــ الممالک فراهانی

۳ــ ترجمه قانون اساسی گراند اوریان فرانسه بوسیله لژ بیداری ایران

۴ــ معرفی ۱۸۶۹ کتاب فراماسونری

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمیمه اول

پس از اینکه چاپ فصل پانزدهم کتاب حاضر در بارهٔ «لژ بیداری ایران» بپایان رسید، یکی از افراد یك خانوادهٔ قدیمی آذربایجانی که مقداری از کتب مرحوم ابراهیم حکیمی «حکیم‌الملك» را خریداری کرده بود، کتابچه‌ای را در اختیار نگارنده گذاشت، که تصور می‌رود این کتابچه قبلا در پروندهٔ فراماسونری «حکیم‌الملك» بوده است. این کتابچه، دفترچهٔ یغلی خطداری است که مرحوم حکیم‌الملك با بریدن گوشهٔ راست آن و نوشتن سی‌ودو حرف الفباء در کنار هریك از صفحات، آنرا بصورت راهنمای یکصد و بیست عضو لژ بیداری ایران به ترتیب حروف الفبا درآورده است.

مطالب کتابچه از حرف «الف» تا «ج»، به‌خط ناشناسی است که نه مرحوم حکیمی توضیحی در بارهٔ نویسنده این صفحات داده و نه مالك آن اطلاعی از خط نویسنده دارد. از حرف (ح) به بعد، اسامی همه به خط مرحوم حکیمی است.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با اینکه درفصل پانزدهم ازاسامی ژلاتین شده ، پرونده فراماسونری حکیم‌الملك استفاده شده و با تلفیق اسامی ثبت شده درآخر منظومه فراماسونی ادیب‌الممالك متعلق به مرحوم اشراق ، لیست مستقلی عرضه شده است ، با اینحال دراینجالازم دیدیم که عین اسامی کتابچه مذکور را نقل کنیم . زیرا بنظر می‌رسد این کتابچه متعلق به بایگانی لژ بیداری بوده است . و مالك آن نیز چنین عقیده‌ای دارد ، بخصوص که کتابچه مذکور از بین اسناد و کتب مرحوم حکیمی بدست آمده‌است. در این کتابچه در جلو هر یك از اسامی شماره «کارتن» و « دوسیه » اعضا بوضوح نوشته شده است . بنا براین اسامی این دفترچه صددرصد صحیح و کامل به نظر می‌رسد وبر چهار لیست دیگری که بدست آورده‌ایم (وقبلاآنها را نقل کردیم) ارجحیت دارد .

در کتابچه مذکور ، اسامی اول اعضای لژبیداری ایران ، در زیر حروف‌سی دوگانه‌ذکر گردیده‌است . دراین‌دفترچه فقط صفحات مربوط بحروف(پ ـ چ ـ خ ـ ژ ـ ش ـ ظ ـ ه) سفید وخالیست ودرآن‌ها اسمی نوشته نشده .

ازجمله‌کسانی که‌اسامی آنهادرکتابچه‌راهنمای لژبیداری‌نوشته ودرقیدحیات هستند « تقی‌زاده ـ میرزا محمودخان منشی سفارت فرانسه (سناتور جم) ـ دکتر سعیدممالك لقمان‌الملك ـ دکترکریمخان مخبری (سر لشکر کریم هدایت)ضیاء ـ الملك فرمند » می‌باشند . اگر اشتباه نکرده باشیم در بین اسامی این عده‌رجبعلی خان (منصورالملك) ، (منصور) فعلی نیز نوشته شده که ایشان هم درقید حیات هستند . اینك‌اسامی یکصدوبیست نفر ، ثبت‌شده‌در دفتر راهنمای مرحوم‌حکیمی، عیناً نقل می‌گردد[1]:

---

۱ ـ از مالك محترم کتابچهٔ مذکور متشکریم که‌آنرا برای استفاده در اختیارنگارنده قرار دادند .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

الف	کارتن	دوسیه
ابوالحسن فروغی	۳	۶۳
سید ابوالقاسم‌خان	۳	۸۱
ابراهیم زنجانی	۳	۵۳
ابوالقاسم سروش	۳	۵۱
دکتر امیرخان	۳	۱۵
اورنگ وصالی محمود	۳	۱۰۷
ادیب‌السلطنه	۳	۳۳
سیدابوالحسن	–	–
حاج میرزا احمدخان	–	۴۶
اعتمادالملك	۳	۳۰
ادیب‌الممالك فراهانی	–	۲۳
انتظام‌السلطنه	۳	۲
حاجی ابوالفتح‌خان	۳	۷
افتخارالتجار	۵	۳
اردشیر جی	–	۲۶
امان‌الله‌میرزا ضیاءالدوله	۵	۴۴
ابراهیم سرتیپ توپخانه	–	۵۲
امین خلوت	–	۷۵
امان‌الله‌خان عین‌خاقان	۳	۱۰۸
حاج سیدابوالحسن ارفع‌الدوله	۳	۱۰۶
ارفع‌الدوله	۳	۱۲
ب		
بقاءالملك	۳	۱۰۴

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مسیو بتن	۳	۳
ت		
تقی‌زاده	–	۲۵
ث		
ثقت‌الملك	۵	۶
ثقت‌الملك محسن‌خان پسر ثقت‌الملك	۳	۱۲۱
ج		
جمال تقوی	۲	۱۰۱
میرزا جوادخان	۳	۸۷
ح		
حکیم‌الملك میرزا ابراهیم خان	۳	۵
حسنعلی‌خان مخبری- نصرالملك	۳	۱۶
حسینقلی‌خان نواب	۳	۴۱
حسنخان کحال	۵	۸۰
سید محمد حسینخان	۳	۱۱۴
میرزامهبد خان	۳	۱۱۸
د		
دبیرالملك میرزا محمد حسین‌خان بدر	۳	۳۹
دملتین	۳	۹۳
دوبروك	۳	۱۰۵
ذ		
ذکاءالملك میرزا محمد علی	۳	۳۰۵
ر		
رجب علی خان	۳	۱۰۰
رشاقلی‌خان رئیس	۳	۳۰

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رضایوف میرزا احمد	۳	۵۶	
س			
سردار ظفر بختیاری	۳	۶۸	
سردار بهادر جعفر قلی‌خان بختیاری	۳	۲۵	
حاجی ...	۳	۱	
مسیوسکن	۳	۶۴	
سرداراسعد	۳	۵۹	
سردار امجد طالش	–	۱۴	
ساعدالوزاره	–	۳۶	
حاجی سید ایوبی	۳	۱۰۶	
ص			
صمصام‌السلطنه بختیاری علیقلی‌خان بختیاری	۳	۶۰	
صدرالعلماء خراسانی	۳	۹۸	
صدرالممالك	–	–	
صنیع‌الدوله	۵	۷۴	مرحوم شد
ض			
ضیاءالله خان قراگوزلو	۳	۲۷	
ضیاءالسلطنه میرزا علیخان	۳	۱۱۹	
ظ			
ظهیرالسلطان	۳	۱۳	
ظهیرالملك (رئیس)	۳	۴۰	
ظهیرالاعیان	–	۳۱	
ع			
عزالملك کردستانی	۳	۹۴	

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عباسقلیخان قریب	۳	۴۵
دکترعلیخان پرتو اعظم	۳	۶۰
عمیدالحکماء میرزا ابراهیم خان	۳	۶۰
میرزا عبدالرحیم خلخالی	۳	۴۷
میرزا عیسی‌خان علی‌آبادی	۳	۶۷
علی‌اکبر خان دخو	۵	۴۸
عبدالله میرزا تنکابنی	–	۱۱ مرحوم‌شد

غ

غلام علیخان ریاضی	۳	۱۰۳

ف

دکتر فراسکینا	۶	۸۳
فخرالملك	۳	۱۱۱

ق

قوام‌السلطنه میرزا احمد خان	۳	۷۸
میرزا قاسم شیرازی	۳	۶۲
قوام‌الدوله	۵	۱۰
قائم مقام غفاری	–	۱۹

ك

ارباب کیخسرو شاهرخ	۳	۷۶
کمال‌الملك محمدخان غفاری	۳	۹۲
کاشف‌السلطنه	۳	۱۷
دکتر کریمخان مخبری	۳	۱۸
دکتر کمبو	–	۵۷
کتابچی‌خان پل	۳	۸۹

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گ

میرزا کشتاسب فریدون	۳	۱۲۰

ل

دکتر لقمان‌الملك دکتر سعیدخان	۳	۹۹
دکتر لقمان حکیمی نهورای	–	۵۸
مسیو لاتس	–	۸
مسیو لکفر	–	۳۲
مسیو رایس[1]	–	۱۰۲

م

مصطفی قلی‌خان مخبری فهیم‌الدوله	۳	۳۴
محمد صادق طباطبائی	۳	۲۸
معاون‌الدوله ابراهیم خان غفاری	۳	۱۸
مخبرالسلطنه مهدیقلیخان	۳	۱۶
آقا شیخ مرتضی نجم‌آبادی	۳	۹۷
مرتضی قلیخان بختیاری	۳	۶۵
ممتازالدوله میرزا اسمعیل خان	۳	۲۱
معاضدالسلطنه پیرنیا	۳	۲۹
مدحت‌الممالك	۳	۸۸
مؤیدالسلطنه میرزا رضا خان	–	–
محمد رضا خان	۳	۷۹
محمد علیخان کلوب	۳	۸۶
محمد علیخان تربیت	۳	۸۶

۱ـ مرحوم حکیم‌الملك مسیو « رایس » را در صفحه حرف (ل) نوشته بود که عیناً نقل شد .

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مشیرالدوله میرزا حسنخان	۳	۷۲
میرزا محمود خان منشی سفارت فرانسه	۳	۸۲
مسیومرل	۵	٤
آقا سید محمد مجتهد	۳	۲٤
منتخب‌الدوله	۳	۲۸
میرزا آقا خان تبریزی	۳	۵۰
میرزا موسی خان امیر پنجه	۳	۵۰
معتمدالتجار	۳	۵۵
معززالملك سردار معزز	۳	۷۰
میرزا سید محمد خان	۳	۱۱۳
میرزا محمودخان دکتر شیمی	۳	۱۱۵
دکتر مهذب‌السلطنه	۳	۲۱۷
مصباح‌السلطان	۳	۱۱۰

ن

حاج سید نصرالله تقوی	۳	٤۹
ناظم‌العلوم محمد صفی‌خان	۳	٤۲

و

وثوق‌الدوله میرزا حسنخان	۳	٦۹
دکتر ولی‌الله خان	۳	۷۷
مسیو ویزیوز	۳	۷۳

ی

میرزا یانس یوسف ارمنی	۳	۸۵
یپرم‌خان سردار ارمنی	۵	۹۱
حاجی یمین‌الملك	۳	۱۰۹
میرزا یوسفخان وصالی	۳	۱۱٦

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمیمهٔ دوم

منظومهٔ آئین فراماسونری

ادیب‌الممالک فراهانی ، یکی از فراماسونهای معتقد وعلاقمند به آئین‌این فرقهٔ پنهانی بود . او که باوجود تهی دستی و فقر مالی ، بگواهی اسناد موجود، مقرری ماهانه و مخارج دیگر لژ بیداری ایران را در تمام طول مدت عضویت خود مرتباً پرداخت کرده است ، در آثاری که از وی بجای مانده ، همه جا آئین فراماسونری راستوده‌و این سازمان و هدف‌های آنرا تحسین می‌کند . اودردوران عضویت خود در لژ ، علاوه بر قصائدی که در بارهٔ دکتر « مرل » و تشکیل جلسه عالی سالانه سروده بود ، قصیده‌ای نیز دربارهٔ « آئین فراماسونری » ساخت‌که‌در آن زمان شهرت وافری یافت ، زیرا علاوه بر مضمون بکر قصیده ـ که تاآن وقت هیچ سراینده‌ای دربارهٔ این‌اثر سخن‌نگفته بود بخاطر آوردن‌کلمات و اصطلاحات بدیع ، در محافل ادبی نیز یکنوع «نوآوری» در کار قصیده‌سرائی تلقی شد .

شادروان خان ملك ساسانی نسخهٔ اصلی این قصیده را در اختیار وحید دستگردی‌مدیرمجلهٔ وحیدقرارداد واو قصیده‌را دردیوان‌ادیب‌الممالك چاپ‌کرده و خود نیز هرجا که توضیحی لازم بنظر می‌رسیده ، شرحی بدان افزوده است . قصیدهٔ «آئین فراماسونری» نخستین اثری است که در بارهٔ لژ بیداری ایران ، در سال‌های قبل انتشار یافته است . بدین سبب در اینجا متن کامل همهٔ منظومه‌را باضافه توضیحاتی‌که سراینده دربارهٔ بعضی‌از کلمات‌داده ، با زیرنویسی‌که خود ما به آن افزوده‌ایم و همچنین توضیحاتی که از نسخهٔ خطی آئین منظومه گرفته شده ، عیناً نقل‌می‌کنیم:

۱ ـ نسخهٔ خطی منظومه «آئین‌فراماسونری»، که قبلا متعلق به مرحوم اشراق‌محضردار بوده، اکنون دراختیاردانشمند محترم‌هاشمی‌حائری‌است. وبعضی ازصفحات‌اولیه منظومه نیزدر پروندهٔماسونی وی باقی مانده‌که یکی‌ازعکسهای آنها را در اختیار دارد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بسم الله الرحمن الرحیم

سه نامه بنام آن معمار — که برافراشت این سه حصار

ادامه معماری گشته روان — ادامه تمدن شهرنشین طاق

کرده هنگام طرح این آثار — کاف کن گویا و نون پرگار

با دل ما داده عهود و قرار — بر دوان همراه جاوید

که همه روش و شیخ و دودمه — اوستادان ما شیخ بودند

قدم آن اوستاد معماران — نوح و خنده بر تمدنان

بر براهیم شیخ کلدانی — بیت العتیق راه بدانی

مقربی هشتاد قبه المحضر — بیت ستار و معبد داور

که با مرش و هجت خیمه کاج — پیر اوریک و امی ساماخ

زیر باک و سنگان زد مهد — حرز راز حق بخمیه عهد

تا سلیمان رازی آن خرگاه — بیت اقصی گذاشت بهر اله

مصطفی در راه هجرت بار — گشت ساجد بسوی خانه پاس

گاه ولوا در جوهکم ذرود — کعبه را قبلگاه خلق نمود

www.tabarestan.info
تبرستان
tabarestan.info

نخستین صفحهٔ منظومه آئین ماسونی بخط ادیب الممالک

mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سرنامه به نام آن معمار ۵ — که برافراشت این بلندحصار
اوست معمار این کشیده رواق — اوست بنّای این مقرنس طاق
کرده هنگام طرح این آثار — «کاف» کن گو نیاو «نون» پرگار
باد از ما درود و مهر و نوید — بر روان پیامبران جاوید
که همه روشن و سنی بودند — اوستادان ماسنی بودند
آدم آن اوستاد معماران — نوح فرخنده پیر نجاران
بس براهیم شیخ کلدانی — لِتْ بیت العتیق را بانی
موسی استاد قبة المحضر [۱] — بیت سیار و معبد داور
که بامرش فراخت خیمه و کاخ — پسر اوری [۲] واحی ساماخ [۳]
زیر بال فرشتگان [۴] زد مهد — مخزن راز حق بخیمهٔ عهد [۵]
تا سلیمان زروی آن خرگاه — بیت اقصی نگاشت بهر اله
مصطفی در رواق هردو اساس — گشت ساجد بسوی خالق ناس
گاه (ولوا وجوهکم) فرمود — کعبه را قبله گاه خلق نمود
گاه از کعبه شد بقدس خلیل — یافت (اسری بعبده) تنزیل
پور عمران علی که از مردی — جبرئیلش رود به شاگردی
اوستاد کر و بیان خدا — پیشوای فرشتگان سما
تا نگهدار راز داور شد — با پسر عم خود برادر شد
پسرانش همه به استادی — صاحب بیت و سید نادی
همه هنگام راز و گفت و شنفت — جانشان با رفیق اعلی جفت
راز داران سرّ و نکته غیب — اوستادان دانیال و شعیب
باد از ما درود بر زرتشت — کش بدی آب و آذر اندر مشت

---

۵ ـ این مثنوی را با براعت استهلال شروع کرده است زیرا میدانیم این فرقه بنام «بنایان آزاد» هم هستند ازاینجهت او شروع کلام را در توحید، باصفت «معمار» شروع میکند وخدا را معمار دنیا میستاید.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بست کشتی سه‌تا [۶] بدور کمر — پنج‌گات [۷] خجسته خواند ازبر
پنج فرجود [۸] ازاو پدید آمد — روشنی بخش اهل‌دید آمد
هفت امشاسپند را بشناخت — دینحق برسه‌پایه‌محکم‌ساخت [۹]
بر مسیح خجسته پیر نبیل — روح حق صاحب مقام جلیل
مظهر لطف کردگار ودود — ساجد حق و خلق‌را مسجود
درسه اقنوم‌کشف کرد آیات — ازرموز حیات‌وذات و صفات
هم به داود شهریار گرام — بر سلیمان پاك و برحیرام
باد از من سلام بر رخ پیر — صاحب شرق‌ورشك مهرمنیر
هم چنین بر دو مبصر بینا — ماه و خورشید گنبد مینا
که‌درین کاخ فرخ‌ازچپ‌وراست — دستگیری‌کنند بی‌کم‌وکاست
بر دبیروخطیب و مهماندار — بر امین و ممیز و معمار
بر عموم برادران صفا — سالکان طریق مهر و وفا
پرده داران کاخ ماسنری — پی‌تسخیر وحش ودیووپری
بردر وبام وشمع‌وپرده وطاق — برسر بر وستون‌وسقف‌ورواق
مشرق‌ومغرب‌وشمال‌وجنوب — چشم بینا وپیکر محبوب
آسمان وزمین و اقیانوس [۱۰] — کوشش و جهدوغیرت‌ناموس
نقطه وخط و دائره پرگار — قلم‌وگونیاه‌زاویه‌عمودومدار
راز پرخیده [۱۱] واپرخیده [۱۲] — که رسد از لب وکف و دیده
آفتاب و مثلث و شمشیر — نور خورشید وزور مرد دلیر
آیة الکرسی و صحیفهٔ نور — اختر مشتعل [۱۳] طلیعهٔ هور
بر رموزومعانی و آیات — همه من بدوها الی الغایات
هست پیدا براهل‌دانش وویر — که درین قرن تابناك از دیر
در فرانسه‌ز شرق اعظم تافت — آفتابی‌که قلب ذره شکافت

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وز خطوط شعاعی آن مهر — گشت روشن بساط خاک‌وسپهر
نور بگرفت سطح عالم را — روشنی داد آل آدم را
تا ازان نور سنگها بگداخت — «لژ بیداربنی»[14] در «ایران» ساخت
وندران معبد ستودهٔ پاك — بس‌گهرها برون‌شد از دل‌خاك
بنده را هم برادران ز کرم — ساختند اندران سرا محرم
راز پنهان بگوش من گفتند — سنگ سختم چوزر پذیرفتند
تا به‌فضل خدا و همت پیر — یار اصحاب‌کهف شد فطمیر[15]
خواستم تا بجای این اکرام — خدمت لایقی دهم انجام
لاجرم این چکامه بر بستم — عقدی از لعل و دُر بپیوستم
رشتهٔ رازهای پنهان را — بستم انسان که در و مرجان را
خواهم ازفضل ایزدی توفیق — وز رئیس و نگاهبان و رفیق
که به مقصود کامگار شوم — خادم کهف و یار غار شوم

سازم اینك شروع در مقصود
با عنایات کردگار ودود

ای برادر بیار دل بگرو — وز (فراماسنی) ز من بشنو
سبب ارتباط ما یکسر — غیر از ین‌نکته‌نیست‌چیزدگر
مجمع فرقهٔ فراماسن — که بجا مانده از زمان کهن
فکر و دانش همی‌کندتعلیم — بی ریا بر برادران سلیم
گر بگوید کسی تورا بسخن — که تو هستی برادرماسنی؟
پاسخش ده‌که زمرهٔ اخوان — خوانده‌اندا ینچنین‌مرا بجهان
در بگوید که این‌جواب ازچیست — گومرا برخوداعتمادی نیست
حق شاگرد ماسنی نبود — که بکردار خویش غرّه شود
بلکه با خاطری پراندیشه — فکرت‌وحزم را کند پیشه
زان‌بترسدکه‌جمع‌اخوانش — آزمونی کنند در شأنش

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سپس از گفته شرمناك شود | زنده ناکشته خود هلاك شود
ور بگویدکه‌ماسنی‌چونست؟ | گو یکی نخلهٔ همیون است
کشته دهقان برای آبادی | ریشه‌اش در بهشت آزادی
همه اخلاق او خجسته بود | تنش از ننگ عیب رسته‌بود
دوست باشد به دوستدارخدا | فرق ننهد بسه مالدار و گدا
ور بپرسد ز زاد آزادی ؟ | هم ز آئین مردی و رادی
پاسخش ده‌که‌چون بمیرد‌مرد | زان رذائل‌که‌هست مایهٔ درد
پس درآید دراین مقام بلند | بری از زحمت وتهی زگزند
رو نهد سوی زندگانی نو | پای کوبد به تخت کیخسرو
اینت باشد ولادتی تازه | عمر و عیشی فزون ز اندازه
وربخواهد که نیکخو باشد | عدل و حق را بجستجو باشد
این دورا برتری دهد بامور | هر بدی‌را زخویش‌سازد دور
کارخودرابدین دوسازدجفت | پاك باشد به آشکار و نهفت
گرکسی قصه غیراز‌ین‌گوید | یا دلیلی بر این عمل جوید
درجوابش‌بگو که ماسن‌پاك | که بود ز اهل دانش وادراك
شرف وقدر مرد را زاخلاق | می‌شناسد نه‌از سرای ووثاق
دولت و مال و ثروت و مایه | همه آرایشند و پیرایه
ارزش آدمی بدان گهراست | که بهر حال ندهدش از دست
وین‌گهردروجودانسانی است | زین‌ره‌او باقی‌وجهان فانی‌است
غرض ازاین‌گهرارادهٔ تست | جنبش و عزم پر افادهٔ تست
که بدان کارهای نیك کنی | خویش راچون زر سبیك‌کنی
آدمی زین گهر شرف یابد | آدمیت ازین گهر تابد
گرز تکلیف ماسنی‌خواهی ؟ | بشنو از من که یابی آگاهی

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از رذائل گریز و می‌پرهیز — زی فضائل شتاب و می‌امیز
راه کسب فضائل آن باشد — که کسی تا در اینجهان باشد
از نکوکاری و نکو خواهی — نکند یک دقیقه کوتاهی
گر بخواهی وظیفهٔ ماسن — سخن من بصدق اصغا کن
هست کار بزرگ ماسنی آن — که نهد برزمین اساس جهان
در اساس ترقی عالم — کوشد و دیو را کند آدم
وین بنا را همی شود بانی — با تمام قوای انسانی
از تو پرسند اگر که در اقطار — سعی (م ..) همی بود بچه کار
گو بدان کار سعی باید کرد — که شود باغ فیض خاطر مرد
همه‌جا و همیشه بر همه‌کس — فیض بخشد بمهر و نی بهوس
ور بپرسند از آن مکان که نهفت — به فراهاسنی ترا بذرفت
پاسخش ده که در لژی عادل — کامل از مردمان صاحب‌دل
سه به تنظیم آن شتابنده — پنج روشن چراغ تابنده
هفت ارکان عدل و اصل کمال — همه معمار کاخ عز و جلال
رمز ایشان به مصحف اقدس — شده مهر و خنس و کنس [۱۶]
هفت و پنج و سه را اگر خواهی — که بیابی ز سرّش آگاهی
سه بود یک رئیس و دو مهتر — که بود قلبشان خزانهٔ سرّ
پنج شمعند این سه تن استاد — با همایون دبیر و ناطق راد
وین کتاب المبین ما بالطبع — تا گزیر است از مثانی سبع
تن «لژ» گر نه هفت پیکر داشت — نتوانـد لوای داد افراشت
ور نتابد شعاع هفت اختر — خانه تاراست و میهمان بر در
باید از هفت تن سه استاد — دو رفیق ستوده آزاد
تا بسی کارهای نغز کنند — جستجو از درون و مغز کنند

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

علم داوری دربن ایوان — سایه گسترده است بر کیوان
از «م.» کز آن یکی استاد — محفل ساده‌ای شود بنیاد
که بجز مشورت در آن کاری — نتواند نمود دیّاری
از سه استاد را دو یك انباز — معبد آراسته است بهر نماز
میتواند کسی بطوع و رضا — آید آنجا به پیشگاه قضا
لیك تا ۷ تن نباشد جمع — نشود روشن از حکومت شمع
گر نباشند هفت تن بوثاق — کی حکومت شود علی‌الاطلاق
ور بپرسد ترا رفیق کهن — کز چه هنگام گشته‌ای م.؟
گو از آنم که ره نور دیدم — درشب تیره نور حق دیدم
وردهد پاسخت کز این گفتار — پرده بردار وفاش کن اسرار
پاسخش ده که چشم ما کور است — عقل ما در حجاب مستور است
م. واقعی نگردد کم — تابخود ننگرد ز پیش و ز پس
تا نمیرد در او لجاجت و خشم — نگشاید سوی حقایق چشم
چون بدین نور دیده بگشاید — در ره عدل و حق فرود آید
م. واقعی شود آنگاه — که سپارد سوی حقایق راه
گر بگویدت که از تو بهر اسم — تا ترا با نشانه نشناسم
گو اشارات ما چو شمس بود — بعلامات و قول و لمس بود
باز اگر گوید آن رفیق نبیه — کاین سخن را بصدق کن توجیه
گو نخستین نشانه «رفتارم» — که به انصاف و عدل شد کارم
دومین «قول» صدق و حق باشد — که برون از خط و ورق باشد
سومین در بلندی و پستی — عهد همراهی است و همدستی
با برادر بجان ومالم یار — «لمس دست» آمده است شاهد کار
گر ز تو طرح گفتگو فکند — وز علامات آن سئوال کند
گو علامات ما شود منهود — بر تو از گونیا و سطح و عمود

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زآنکه اعمال فکر ما زآغاز
سوی عدل و حقیقت آید باز

پس به تسطیح خویش پردازیم
کژوکوژی زین برانداریم

پس فرازیم بر زمین پایه
زان بناکش بر آسمان سایه

یعنی اندر زمین نهیم اساس
از تمدن بعون خالق ناس

گر بپرسد علامت م ..
که برون باشد از کتاب و سخن

آن علامت که داری از استاد
آشکارا بنزد او کن یاد

سرّ آن از تو گر همی پرسد
گو خدا جوزبنده کی ترسد

هر که در این طریقه پای نهد
«سر دهد لیکن سرّ بکس ندهد»

گر از این راز معنی دیگر
از تو پرسد بگوی واضحتر

« یدیمنی به منتهای گلو »
«که شود گونیا پدید از او »

یعنی این دست بر هواوهوس
غالب آید بسینه گوید بس !

تا نجوشد درون دل شهوات
شهریار خرد نگردد مات

این علامت چو دیدی از شاگرد
بیقین دان که گشته او را ورد

کاین منم چیره بر طبیعت دون
بکف اندر زمام نفس حرون[17]

سعی دارم که در جهان جاوید
فارغ از زهر بیم و شهد امید

نشوم زاعتدال هرگز دور
نکنم جز به راه صدق عبور

گر بپرسد ترا ز رمز دخول
که بیاموختی ز بعد قبول

لفظ تو «بالکن»[18] ارچه دستوراست
آشکارا بگو که دستوراست

گر ز مفهوم آن سئوال کند
پاسخش ده تو با دلیل وسند

که من این راز روی یقین
خواندم از «فصل چارم تکوین»[19]

کاین بود نام آنکه به حس
صانع آلت است از آهن و مس

شرح آنرا درست اگر خواهی
گوش ده تا بیابی آگاهی

داشت «قابیل» بسعادت شوخ
پسری نامور بنام « خنوخ »

نام پور خنوخ شد « عیراد »
پس «محویائیل» از عراد بزاد

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هم پدید آمد از محو بابلیل — پسری نام او «متوشائیل»
«لمك» از این پدر هویدا شد — که ازو چند پور پیدا شد
در سرا داشت دو پری زاده — این یکی «ظله» آن دگر «عاده»
عاده «یابال» را همی شدمام — پدر صاحبان خیل و خیام
نیز «یوبال» راکه زاد از وی — آن نوازندگان بربط و نی
زاده از ظله نیز «توبالکن» — صانع آلت از مس و آهن

نام آن نقش گشته بر دل ما
«مدیاس» است در محافل ما

ور بپرسد ترا رفیق صفی — زان کلام مقدس مخفی
پاسخش ده که این کمین بنده — نه نویسنده‌ام نه خواننده
جز هجی بیخبر ز هر هنرم — چکنم نیست دانش دگرم
تو بگو حرف اولش ز آغاز — تا من از پی همی سرایم باز
سپس او ابتدا کند بسخن — تو ز دنبال آن قرائت کن
درسئوال وجواب این اسرار — ا و K_A و I و N بشمار
معنی این کلام اگر جوید — پاسخش م... اینچنین گوید
که ز مفهوم آن مرا دریاد — نیست غیر از عمارت و بنیاد
مدخل معبد سلیمان راست — استنی چون درخت ایمان راست
مزد مزدور خویش را استاد — روزها پای این ستون میداد
نام آن استن است این کلمه — که بود نقش درضمیر همه[۳۰]
گر بگوید رفیق روحانی — کز چه یونی طریق نادانی؟
در دبستان مگر نداد استاد — هیچت از خواندن و نبشتن یاد؟
درجوابش بگو که طالب حق — درك هر نکته کی کند به ورق
این اشارات و این رسوم و رموز — که بهر دل کند ظهور و بروز؟
هم بکنه حقایق ابن راه — دل شاگردکی شود آگاه؟

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که کند بالبداهه سازسخن — از پس پرده فراماسن ؟
هرچه باشد سخنور و نامی — هست بی‌شبهه جاهل وعامی
بازاگر گفت‌وبرتودرنگریست — کزتهجی مراد م. چیست ؟
پاسخش ده‌که آنچه درآئین — به فراماسنی شده تلقین
هست‌دستوری آنچنانکه‌براز — حرف اول بیان شود ز آغاز
تاکه شاگرد سوی راه درست — ره سپارد براستی ز نخست
پس‌در این‌کارجد وجهدآرد — از دوم حرف پرده بردارد
باز حرف سوم بیاموزد — شمع دانش به‌محفل افروزد
چارمین حرف رازپردهٔ‌فکر — اندرآرد چوتوعروسی بکر
وربگویدزمزدقصدتوچیست ؟ — گومرادم زمزد جزاین نیست
که بپاداش زحمت مزدور — رحمت‌آید براو زمطلع نور
هرکسی‌رادرین سرای سپنج — گنج باشد نصیبه از پی رنج
هیچ‌کس‌اندرین‌جهان بی‌مزد — بنماند چه پاسبان و چه دزد
بازاگرگوید آن‌خجسته‌رفیق — مزد مزدورچیست‌بالتحقیق ؟
یعنی ازحیث صورت و معنی — چیست‌این‌اجرچون‌شوداجری؟
پاسخش ده‌که درطریقت داد — آنچه شاگرد دیده از استاد
مزد او بهترین فتوح بود — زآنکه‌تکمیل‌نفس‌وروح‌بود
که بتدریج بهر مزدوران — حاصل آید ز گنج‌گنجوران
گربگوید‌که‌گاه بخشش‌واجر — مزد مزدور را ز مطلع فجر
ازچه پای ستون «Z» آزند ؟ — زین‌کنایت چه مدعی دارند؟
گوستون «Z» آیتی‌است‌عظیم — از عنایات کردگار حکیم
رمزکانون حسّ ایجاد است — مرکز کار و شغل امجاد است
گربگویدکه‌چیست‌آن‌کانون؟ — گو بود مرکز عقول و شئون
مطلع الشمس عقل وبینائی‌است — مجمع‌النور وفضل ودانائی است

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آدمی بیند اندرین مرآت
همه تکلیف روزگار حیات

کسب ادراک و عقل و هوش و حواس
همه را اندران کند احساس

با طبیعت مجاهدات کند
وز تفکر مشاهدات کند

هر چه بیند بفکر پردازد
داور عدل را حکم سازد

باشد از نفس خویش ناراضی
عقل و انصاف را کند قاضی

کارخود بر خرد رجوع کند
پس باجرای آن شروع کند

(اینکه شاگرد را نخستین بار
در درون زمین دهند قرار)

بهر آن است کاندران خلوت
چیره گردد بنفس دون همت

یوسف آسا بقعر چاه شود
پس برآید بتخت وشاه شود

از حقیقت بیابد آگاهی
پایه بر مه فرازد از ماهی

وضع و شکل «ل...» از تو گر خواهند
اوستادان که جمله آگاهند

گو «ل...» ما مربع است و دراز
باب فضلش بسوی مغرب باز

طولش از سمت شرق سوی غروب
عرض آن از شمال تا بجنوب

ارتفاع از «زنیت»[۲۱] «تا» «نادیر»[۲۲]
زاولین نقطه زبر سوی زیر

راز ابعاد اگر کسی جوید؟
مرد ماسن به پاسخش گوید

آشکارا شود از این ابعاد
که بخرگاه عالم ایجاد

ابدالدهر از در و دیوار
تابد از شمس ماسنی انوار

در جنوب و شمال و مغرب و شرق
بر همه مردمان ز پا تا فرق

بفقیر و غنی و کودک و پیر
نور آن شایع است و عالمگیر

گر بگوید که وضع «ل...» ز چه روی
رفته در باختر زخاور سوی؟

گواز آنجا که گر ببینی ژرف
در بیوتی که اقدسند و شگرف

نگری امتدادشان زین سمت
نه در ایشان عوج پدید و نه امت[۲۳]

مطلع نور شمس شرق آمد
مقبل آن بنور غرق آمد

وجهه چون مشرق است «م...» را
بنگرد پیرتو تمدن را

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

متذکر شود ز تابش نور — شمس حق را در آسمان ظهور
دیده از خواب جهل بگشاید — بحقیقت رسیده بگراید
پیروان طریقت ماسن — که بجا مانده از زمان کهن
معبد خویش را بدان ترتیب — ساختندی و هم بدان ترکیب
کاندر آنجا خطی که محور بود — با خط استوا برابر بود»
گر بگوید که «ل..» چگونه چیست — گو مقامی منیع و خاص و خفی است
که بود حافظ فراماسن — نزد نامحرمان ز کار و سخن
باز اگر گویدت بگفت و شنفت — کار «م..» چرا بود به نهفت
گو از این که در همه اطوار — آن قوائی که عاملند بکار
از درون چشمهای هر هنرند — وز برون منشأ بسی اثرند
این قوی را سزد که ابر آسا — متراکم شوند در یکجا
تا شوند از فشار یکدیگر — لایق کار و مستعد اثر
بطریقی که چون برون تازند — پنجه با شیر نر در اندازند
گر یکی را دو صد رقیب از پی — نتوانند پنجه زد با وی
چون بخاری که از زمین خیزد — اندك اندك بهم درآمیزد
متراکم شود بیکدیگر — آورد رعد و برق ثلج و مطر
این اثر زاجتماع پنهانی است — کاندر آن بارگاه روحانی است
گر نه این اجتماع و خلوت بود — ابر بودی بخار و باران ، دود
از تو گر پرسد اوستاد نبیه — که «ل..» منتظم به چیست شبیه ؟
یعنی آن محفلی که محفوظ است — «م..» آنجا ز کار محظوظ است
گو به سلول پیکری آلی — که بنائی است محکم و عالی
یا یکی تخم مرغ را ماند — که درونش کسی نمیداند
در ضمیرش بود یکی موجود — منشأ قوه و اثر بوجود
پروراند ورا بخانه دل — تربیت سازدش در آن محفل

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تا بود ناقص وضعیف ونژند
اندر آن محبس است بستهٔ بند

چون تنومند گشت و بالا افراخت
در گشادش که سوی بیرون تاخت

همچنین مغز کلبه انسان
که بود کارخانه پنهان

درب آن بسته سقف پوشیده
ساکنانش به کار کوشیده

کولی آنجا نهاده مرغ وجود
بیضه‌های درشت نامحدود

که از آن جوجه‌ها برون آیند
بال زرین بچرخ بگشایند

گر بپرسد از آن لژی که دران
نیست اسرار ماسنی پنهان

رمز آنکس چسان پدید آرد؟
در جوابش بگوکه «میبارد»

(این اشارت بودکه در خانه
هست حاضر وجود بیگانه)

گر بپرسند از نگهبانان
وز ستون و قوائم ایوان

که دو «دانائی» و «توانائی» است
وانچه دانی بشرح کن آغاز

مظهر این سه «پیر والاجاه»
رکن سوم ستون «زیبائی» است

گر بگویند کاین سه قائمه چون
«دو نگهبان» چوشمس وزهره وماه

کم و کیف قوای موجده را
اندرین ره شدند راهنمون

بچه تیرو نهاده برگردن؟
انس قوهٔ مولده را

کارشان چیست؟ در اثر چونند؟
از چه شاه ولند و مالك تن؟

رازبگشا که صنعت «ایجاد»
در کمالات و در هنر چونند؟

«ختم وانجام» باتوانائی است
کار «فرزانگی» بود ببلاد

این سه اصل قوی بعالم کون
«دلربائی» نشان زیبائی است

گر بپرسد کسی که در این راه
جزء را حافظند وکل را عون

چه برانگیخت در سرت سودا
از چه سالك شدی بلاکراه؟

درجوابش بگوکه ظلمت جهل
که شدی سوی ماسنی پویا؟

نور عقل و شعاع آگاهی
کرده تا اهل را مسخر اهل

به گدا داده رتبهٔ شاهی

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بسکه زندان جهل بد تیره — دیده‌ام کور گشت و دل تیره
لاجرم سوی نور بینائی — تاختم بر سپهر مینائی
ور بگوید چگونه بعد قبول — محرم «ل . . ه» شدی بگاه دخول؟
گو نمودم زخود فلزها دور — نه تنم عور بود و نه مستور
(اینکه کردم برون لباس از تن — دور کردم زخود زر و آهن)
شد کنایت از آنکه بیدعوی — مرد چون یافت جامه تقوی
هست مستغنی از زر و زیور — زیور او بس است فضل و هنر
(سینه ودل برهنه بود مرا) — زانکه نزد برادران صفا
شخص محرم به اعتماد تمام — اندر آید بصدق و بنهد گام
زانوی راستم بدی عریان — تا بدانند زمرهٔ اخوان
که چو سالك براه حق آید — به خضوع و نیاز بگراید
(موزه کردم ز پای چپ بیرون) — پا برهنه درآمدم بدرون
زانکه در بارگه قدس ومعبد رب — محرم آید به احترام و ادب
دور کردم زخویشتن زروسیم — وز تجرد بهمن وزید نسیم
این کنایت بود زسلب طمع — در مقامی زآسمان ارفع
زانکه چون مرد شد بطی سبیل — در طریق مراتب تکمیل
سیم وزر راز خویش سازد دور — که وجوه مضره نیست ضرور
ور بگوید که در مقام قبول — بچه سان یافتی تواند دخول؟
گوسه نوبت نموده دق الباب — راه جستم ز باب در محراب
معنی این سه پرسد ار استاد — پاسخش را چنین باید داد
که بخوان این سه نکته را زسه بیت — کن سه قندیل روشن از این زیت
اولا ـ باز خواه تا بدهند — بی طلب در کف تو زر ننهند
ثانیاً ـ در بزن که باز کنند — ور نکوبی برخ فراز کنند
زین سبب گفته آن شه امجد — طلب الشیئ نم جد وجد

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سعی و کوشش بود کلید فرج
فرع الباب ثم لج و لج

وز یکو بد پس از دخول به کاخ
خود چه دیدی در آن مکان فراخ؟

گو پس از آزمایش بسیار
که ز هر کس همیشود ناچار

کرد رأی برادران تصویب
دستگیرم شدند پیرو خطیب

تا که در معبد فراماسن
محرم سر شدم به کار و سخن

گر بپرسد چه بد در آن خلوت؟
امتحان تو و چه‌اش حکمت؟

گو در آن بارگاه مینوفر
بار بستم سه بار سوی سفر

از پی آنکه تا بود نفسم
به حقیقت دویده باز رسم

گوید ار بعد آزمون دراز
اندر آن بارگه چه کردی باز؟

باز گو کاندر آن وثاق بلند
کرده‌ام عهد و خورده‌ام سوگند

که نگهدار سرّ شوم بنهفت
نکنم زان بخلق گفت و شنفت

لیز در هر مقام و هر هنگام
باشم از صدق تابع احکام

از تو گر پرسد اوستاد شفیق
شرح اسرار و رازهای طریق

گو نجومی است زیر ابر نهان
نورشان علم بر حقایق دان

آن حقایق که معنویت داشت
(م.ن.) از لوحشان عقیده نگاشت

همه مرموز های تمثالی
نکته‌ای زان حقایق عالی

چون نیوشد معاهدات تو را
باز پرسد مشاهدات تو را

که چه دیدی در آن مقام شگرف
وز حقایق چگونه بستی طرف؟

گو در آن بارگاه روشن پاك
دیدم آنها که برتر از ادراك

آنچه در عقل کس نمیگنجد
برتر ازوی فکر کی سنجد

وآنچه بیرون ز دانش و فهم است
هر که فهمش گمان کند وهم است

فکرت و عقل و هوش هر موجود
باز ماند ز کنه آن مقصود

خاصه آندم که این تن پژمان
حامل روح شد در آن ایوان

گفتی اندر فراز دیدهٔ من
پرده‌ای زفت بود سایه‌فکن

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گردهای غلیظ ودود سطبر
تابش نور را حجاب شده
گر بگوید که این بیان فصیح
گو تن مرد پیش تابش حق
نیست کافی برای دیدن نور
دیده باید که روشنی یابد
تا ندزی حجاب نادانی
تا بزنجیر وهم های کهن
نکنی درك این فنون وعلوم
ظلمت غفلت از وثاق حیات
تا به بینی جهان پر از انوار
گر بگوید که بخت میمون شد
کو بدیدم جمال شمس و قمر
این سه را اندر آن سپهر بلند
گر بگوید که پیر ماز چه روی؟
بطریقی که آن مه وخورشید
چشمهٔ تابناك فکر تواند
همچنین اوستاد دانشمند
که بود منشأ نمایشها
اوست مصداق عقل انسانی
چون ز شمس و قمر بر آید نور
وجه او هادی خلایق شد
گر بپرسد که اوستاد رئیس
در کجا می نهد کلاه بفرق؟

روی خورشید را گرفته چو ابر
مانع از درك آفتاب شده
هست محتاج شرح یا توضیح
می نگردد به روشنی ملحق
یافتن در بر چراغ حضور
پای باید به راه بشتابد
نرهی از مقام ظلمانی
بسته‌ای روح را به محبس تن
وز حقایق همی شوی محروم
بر طرف کن بدر شو از ظلمات
وسنا البرق یخطف الابصار
چون رسیدی به روشنی چو نشد
پیر روشندل ستوده سیر
دیدم ورستم از بلا و گزند
جفت خورشید و ماه گشته بگوی
در شب تیره و به روز امید
منبع هوش پاك و ذکر تواند
به مقامی رسیده است بلند
مبدأ عقلها و دانشها
کارگاه حیات را بانی
در رخ وی کند طلوع و ظهور
ذات او کاشف حقایق شد
اندر آن کاخ واجب التقدیس
در جوابش بگو بنقطهٔ شرق!

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زانکه قایم مقام خورشید است — برتر از کیقباد و جمشید است
همچنان کافتاب اول روز — شود از فرّ خود جهان افروز
گردش روز و شب کند تازه — پای‌ها را گذارد اندازه
پیر ما نیز اندرین محضر — جانشین خور است در خاور
فتح و ختم امور دربد اوست — چشم شاگردسوی مسند اوست
اوست در کارخانه فرمانده — همه فرمان پذیرش از که و مه
گر بگوید که آن نگهبانان — درکدامین جهت کنند مکان ؟
گودوتن مبصر صدیق محب — دو سهیلند طالع از مغرب
یاور اوستاد میمونند — استن خرگه همایونند
مزد شاگرد اگرچه با بناست — لیك از ایشان همی باید خواست
زانکه ایشان وسیط در کارند — بر ز شاگرد و کم ز معمارند
گر بگویدز شرق و غرب استاد — چیست مقصودش و چه داشت مراد
گو عیان است این لطیفه که نور — باشد از شرق در طلوع و ظهور
پس بود مشرق آن جهت که از آن — تابش ضوء و نور گشته عیان
مغرب آنجا بود که گاه وجوب[۳۴] — آفتاب اندر آن نموده غروب
نور مشرق همیشه موجود است — لیك در سمت غرب محدود است
شرق سرچشمه است و غرب مصب — نور جاری در آن بروز و بشب
میتوان گفت قسمتی زاکوان — که به حس درك آن کند انسان
یعنی این عالم امید و عرض — کز جواهر مرکب است و عرض
مغرب شمس عقل انسانی است — که در آن نور معرفت فانی است
قسم دیگر که شد مجرد و پاك — نشود با حواس ما ادراك
خارج از ماده است موجودش — لایزال است برجهان جودش
درك آن مشکل است جز بمصیر — شغل آن راجع است بر تقدیر
گر بگوید که جای شاگردان — درکدامین طرف شده است عیان ؟

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کواز آنجاکه درعمل شاگرد — می‌نیاورده مایه‌ها را گرد
دلشان آنچنانکه‌معمول‌است — تهی‌از درك نور معقول است
در دبستان عقل شاگردند — که نوآموز اولین وردند
چون‌دراین‌خانه‌نام‌برده شوند — ابتدایی همی شمرده شوند
لاجرم‌هست‌جایشان‌به شمال — وسع مسکن بقدر وسع کمال
زانکه باریکتراز آن جائی — نیست‌اندروثاقو صحرائی [۲۵]
گر فـراپرسد اوستاد اجل — از که افتتاح و ختـم عمل
گو به رمز و کنایـهٔ مستور — هم به قانون حکمتو دستور
ظهرآید بکار خـود معمار — نیمشب دست میکشد از کار
گر بگویدتراکه این ساعات — از چه باشد کنایـه در اوقات
درجوابش بگوکه نوع بشر — پیش‌از آن‌کایدازوجودش‌اثر
نیمی ازعمر خود به پیمایند — بامـدادش بـه نیمروز آید
سپس آید درون معبد حق — در نماز از دلوك تا یغسق [۲۶]
زاول نیمروز خواهد مرد — کار بگذشته را تلافی کـرد
لاجرم تا به‌آخرینه نفس — پاك‌سازد دل از هوا و هوس
خدمت نوع را کمـر بندد — جز نکوئی بخلق نپسندد
از(زراتشت)مانده‌این‌دستور — کو بیاموختسرّ ظلمت و نور
روشنی یادگار حکمت‌اوست — کوهمه‌مغز بود ومردم پوست
گرزفرقان نشان آن پرسی — هست‌روشن‌ز(آیةالکرسی) [۲۷]
مـوبد پارسای پارسیان — پیر دستور رازدان «سلمان»
راز زرتشت را به استادی — برد در کعبهٔ مـه آبـادی
ناچواحمدبه‌کعبه‌راندکمیت — دیدمردی‌به‌بیت‌ازاهل‌البیت
چون نمایندهٔ حقایق بود — برگزیدش چنانکه لایق بود
چون خرد باب ودادمادرشد — تازی وپارسی برادر شد

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شد ز کوکرد پارسی روشن — خاک ماهاوران[۳۸] چو درّعدن
کرد فرقان بیان حکمت‌زند — خیمه زد بوقبیس برالوند
مژمگی کروز شهد گرفت — اصفهان ازحجاز عهد گرفت
اوستا نبی اوستا خواند — تخت سلمان‌برازسلیمان‌ماند
شد دل و چشم پیر گلدانی — روشن از سرمه صفاهانی
گنگ‌دژ موخت[۳۹] پیش کمیستاد — عکس‌جیرام[۴۰] درحرم افتاد
کربگوید تراکه قبل شروع — اندرین امر دلکش مشروع
پرسش وقت را سبب‌چه‌بود؟ — امرمعلوم راطلب چه بود ؟
پاسخش ده‌که‌در زمانه مدام — خوبی کار بسته برهنگام
کارگرا موقعی است شایسته — که رواجش بدان بود بسته
پاسی ازوقت‌کار چون گذرد — عامل از رنج خود ثمر نبرد
درعمل راز وقت رانی پیش — نبری فایدت ز کردهٔ خویش
بیم شب گر نماز فجر کنی — جان‌خوددرشکنج‌وزجرکنی
وزلهی بامداد فرض پسین — نیست‌کار تو در خور تحسین
زشت‌باشد درون برزن وبام — طبل‌بیگاه ومرغ بی‌هنگام
رونگهبان وقت‌باش و شناس — حرمت وقت بهرطاعت‌وپاس
بیخن‌واجبست برهمه‌کس — که‌نه‌پیش‌افتداززمان‌ونه‌پس
در همه‌شغل‌وخدمت وطاعت — باشد از جان مراقب ساعت
تا پشیمان نگردد از کردار — شودازسعی‌خویش‌برخوردار
گر بپرسد کسی که‌سن‌توچیست ؟ — بازگوکزسه‌سال افزون نیست؟
ور بگوید که چیست معنی آن — بی تأمل گشای لب به بیان
که ز سن طریقت مزدور — پایهٔ منصبش رسد به ظهور
زین سبب بایدازدرستی‌عهد — بی فهم‌سه سعی سازد و جهد
بطلب نزد پیر بشتابد — تا ز سرّ سه آگهی یابد
زین‌سبب‌عمر خودسه‌سال بود — بر سه مولودش اتصال بود

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گو بدار چیست کاه کشف خواص
از «یکی» معنی و نتیجهٔ خاص؟

پاسخش ده که در جهان وجوه
شد یکی اصل و بیخ هر موجود

ذات واحد که مظهر احد است
نه عدد بلکه مصدر عدد است

در تعدد چه بیش و چه اندك
همه اعداد شد مظاهر یك

تو دا اهل خرد چه جای شك است
که هزار تو خود هزار یك است

گر نبودی یکی نبود عدد
کو عدد راست اصل و ریشه وحد

هیئت کل مرکب از اجزاست
پیکر ما مرتب از اعضاست

کل زهر حیث شامل جزو است
تن هر شیئی حامل عضو است

گر بگوید که عقل و دانش تو
چه کند درك از حقیقت «دو»؟

گو از آنجایکه آدمی نخرد
بنکات دقیقه راه برد

همه جا از قصور ادراکش
به خطا رفته دیدهٔ پاکش

خواهد اندر سرای جود وجود
غیر محدود را کند محدود

بغلط کل بجزو شد تابع
واحد از وهم ما شده واقع

در میان دو غایت موهوم
پای بند دو اصل نا معلوم

صورت و لفظ خارج از معنی
کاندر ایشان یکی حقیقت نی

شبههٔ «بن کمونه» از اینجاست[۳۱]
که از آن شبهه شرکها برخواست

چون یکی را دو چشم احول دید
رشتهٔ شرك را مسلسل دید

پس دویی را ز بن برافکن و گو
« وحده لااله الا هو »

گر بگوید از این بیان شگرف
غرضت چیست و ز چه بستی طرف

گو خرد در تعقل هستی
کرده با ما ز فضل همدستی

تا چنان درك کرده ایم بعقل
گرچه خارج شد از حکایت و نقل

که سه شد مظهر جمال وجود
یا که تمثال اصل هر موجود

زانکه چون مصدر وجود بخویش
جلوهٔ حسن سازد از پس و پیش

چشم ناظر چو روی او بیند
سه گل از باغ معرفت چیند

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ناری از وحدت وز کثرت شمع — نوری اندر مقام جمع الجمع

گرچه این شمع و نار و نور یکیست — مظهر و ظاهر و ظهور یکی است

لیك در چشم ما سه می‌آید — از سه منظر قمر سه بنماید

هندوان کرده زین سه چیز ادراك — مصدر خلقت و حیات و هلاك [۳۲]

مصریان از مثلث منشور — سه صنم داشتند مظهر نور

نامشان در کتابشان مرقوم — هرمخیس [۳۳] است و انگهی درع دوم

در سه اقنوم عیسی زنده — آب واین است روح پاینده

که به تعبیر دیگر این کلمات — رمز ذات و صفات کشت و حیات

مصطفی گفته این مثلث را — لاتثنی و قد تثلث را

پایهٔ داد در شریعت ما — بر سه چیز است از طریق صفا

که دو آزادی و برابری است — سومین پایه برادری است

رمز زرتشت شد به گات و به یشت [۳۴] — همت نیك و هوخت با هورشت

معنی این سه واضح و روشن — منشن دادن و گوشن و کنشن

با سه چیزت در این جهان کار است — وین سه اندیشه گفت و کردار است

این سه گر نیك نیکی ار بد بد — یا چو افراشته‌ای تو یا چون دد

گر بپرسد از آن (مثلث) باز — که در آن نصب گشته دیدهٔ باز

گو (مثلث) علامت علم است — علم طومار حکمت و حلم است

(چشم بازش) نشانهٔ خرد است — کادمی زان جدا ز دیو و ددا ست

هندیان این نشانه ساخته‌اند — پس (کشیشان گل) شناخته‌اند

گر بگویند تراجه فایده داشت؟ — دو ستونی که اوستاد افراشت

گو بود یادگار آن دو ستون — که سلیمان فراشت بر گردون

دو ستون میان تهی ز فلز — ساخت آن آسمان حشمت و عز

گنجها را در او نشان بنهاد — مزد شاگرد هم در آنجا داد [۳۵]

گر سراید خلیفهٔ «م ...» — از انار دهان گشوده سخن ؟

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بجوابش بگو که در دل نار
حجراتی بود بیك هنجار

درو دیوار وبام آن حجرات
همه آکنده و پر از ثمرات

دانه هائی منظم و همرنگ
یکدگررا گرفته در بر تنگ

شده با هم درون بزم صفا
در اخوت قرین مهر و وفا

می نماید بما اخوت را
معنی اتحاد و قوت را

گر بپرسد کسی که این شمشیر
از چه شد برمیان مرد دلیر

پاسخش ده که بی کنایه وغمز
هست پنهان در این لطیفه دو رمز

اولا - آنکه در فرانسه تیغ
بود از سوقه وز عامه دریغ

جز بزرگان و فرقه نجبا
صاحبان مناصب و امرا

هیچکس را نبود زهرهٔ آن
که کشد تیغ و بندش بمیان

تا چه غذ فط (۱۷۸۹) گذشت از میلاد
در ه ل ... ماسنی شد این میماد

که باخوان محترم ز ادب
نه حسب برتری دهد نه نسب

امتیاز از میانه بردارند
همه را بالسویه پندارند

چون مقام برادری دارند
همه با هم برابری دارند

لاجرم هر که یافت آنجا راه
بست شمشیر و کج نهاد کلاه

تا به لوح خیال بنگارد
که برادر برادری دارد

ثانیاً - چون حسام مینا رنگ
هست اندر جهان علامت جنگ

جنگ دانا برای حق باشد
نظرش اندرین ورق باشد

مرد ماسن فزون ز بیگانه
قدمش ثابت است و مردانه

سعی دارد به دفع ظلم وفساد
کوشد اندر طریق عدل وسداد

هست شمشیر آلت این کار
بمیان بست بایدش ناچار

گر بگوید که پیشگیر چرا؟
بندی اندر که دخول سرا

گو ازین سرّ بنزد اهل وداد
کار عقلانی و بدی است مراد

چون بدست آوری وظیفه خویش
کار شایسته گیری اندر پیش

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پیشگیر تو آرد اندر یاد — آنچه استاد کرده پیشنهاد
گر بپرسد ز کار شاگردان — که چه باشد وظیفه ایشان؟
گو بود در سرشت ماهموار — قطعهٔ سنگ سخت ناهموار
که گل ما از آن تباه شده — آبمان تیره و سیاه شده
باید آن سنگ را بزحمت رنج — همچو گوهر کنیم لایق گنج
تا شود روشن و درخشنده — صاف وشفاف و نغز و رخشنده
سنگ ما لعل شاهوار شود — در خور تاج شهریار شود
گر بگوید چگونه در دل ما — سنگ خاره است صخره صما؟
گو به چاه طبیعت ار نگری — سوی آن سنگ خاره راه بری
هست این سنگ ناتراشیده — فطرت پست ناخراشیده
که به نیروی دست شاگردان — زیر چرخ عمل شود گردان
عقل سازد بعدل همدستی — تا برد زآن بلندی و پستی
بتراشند جمله اعضایش — تا که روشن شود سراپایش
شکل او نغز و چهره شاد شود — خاتم دست کیقباد شود
گوید اردر تراش سنگ گران — چیست افزار دست کارگران
گو دو آلت که هر یکی طاق است — قلم آهنین و تخماق است
گر بگوید کزین دو آلت کار — چیست قصدت چه باشد این افزار
گو قلم هست فکر ثابت ما — ناطق از او درون صامت ما
هست تخماق آن اراده سخت — که بگوید بر آن قلم یك لخت[۳۶]
کوه خارا اگر ز جا جنبد — این همی گوید آن همی سنبد
گر بگوید بگاه رفتن و ایست — مشی و رفتارشان اشاره بچیست
گو کنایت ز جهد وجد باشد — یعنی اندر عمل مجد باشد
تا بر آید ز خانهٔ تاریك — بمقام کسی شود نزدیك
که بود هادیش بحر که نور — روشنی بخشدش بدیدهٔ کور

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گر همی پرسد آن خدای پرست — که ترا در دل آرزوئی هست
پاسخش ده زروی عقل و ادب — نیستم آرزو بجز منصب
گر اجازت دهد دلیل طریق — که شود بنده‌اش معین و رفیق
سر به اوج فلك بر افرازم — بمه و مهر فرقدان نازم
چون بدینجا رسید حدسخن — پیر روشندل فراماسن
گوید اندر عمل بکوش و بجهد — صادق اللهجه باش و ثابت عهد
برهان طبع خود ز بوالهوسی — سعی کن تا بکام دل برسی

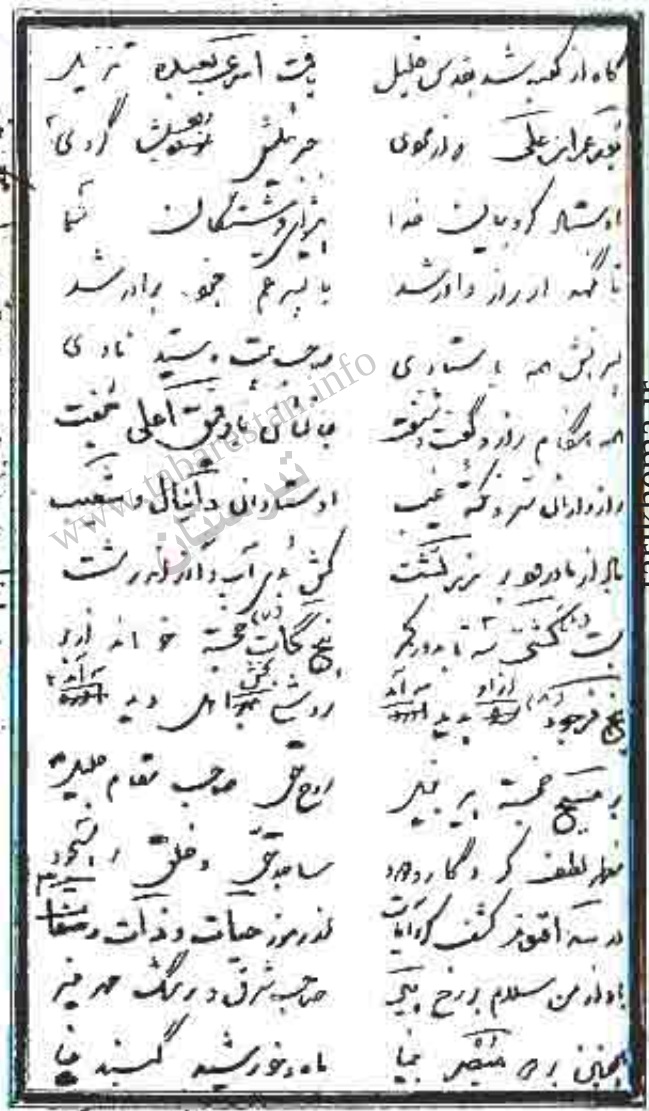

شکر لله که این نهفته رموز — یافت از طبع من ظهور و بروز
این گهر زاد این یم کلکم — که بگوهر قرین و همسلکم
شد ز درّ این سفینه مالامال — شب یکشنبه سوم شوال
رفته از هجرت شه ابرار — سیصد و بیست و پنج بعد هزار
سال میلاده ز یازده رفت[۴۷] — از شهور هزار و نهصد و هفت
مه ببزغاله مهر در کژدم — آن دوم بود و این به هیفدهم[۴۸]
ناظم این عقود رخشنده — آرزومند عفو بخشنده
بندهٔ خاندان مصطفوی — احقر الخلق صادق العلوی
که ادیب الممالک لقب است — چون هواخواه دانش و ادب است
خواهد از دولت فراماسن — جهل را برکند ز بیخ و زمین

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

یکی دیگر از صفحات منظومه آئین فراماسونری بخط ادیب الممالک

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

زیرنویس‌های منظومه آئین فراماسونری بقلم ادیب‌الممالک فراهانی

ادیب‌الممالک درپایان منظومهٔ فراماسونی که به خط خودش و در ۳۶ صفحه در دفترچه‌ای نوشته‌است ، سی‌وهشت زیرنویس برای کلماتی که توضیح بیشتر لازم داشته ، نگاشته است . توضیحات وی در نوع خود بسیار جالب وقابل استفاده ومطالعه می‌باشدکه عیناً نقل‌میگردد:

۱ـ قبةالمحضر .. خیمةالمحضر .. قبةالزمان .. قبةالشهاده .. در دعای مبارك « سمات» مکرر بدان‌اشارت‌شده است‌از آنجمله‌آنجاکه‌فرماید (و بمجدك الذی ظهر لموسی‌بن عمران علیه‌السلام علی‌قبةالزمان) به‌فرانسه‌آن را «تابرناکل» Taber Nacl خوانند و Chez Les Israelites تصویر آن را یهود و نصاری در محراب عبادت خود نقش کنند .. چنانکه در تاریخ لوی ۱۴ پادشاه فرانسه نوشته‌اند که در اواخر عمر خود این تمثال را در غار عبادت خود رسم کرده‌بود .. بزبان عبری آن را «اوهل موعد» گویند یعنی خیمه موعد ..

در جلد اول ناسخ‌التواریخ مسطور است [در شرح اربعین میقات] اشارتی رفت که خدایتعالی با موسی فرمود که پارهٔ آلات و ادوات فراهم کند پس آن حضرت چون از اربعین شفاعت وضراعت فراغت جست به فرمان یزدان « بسلئیل بن اوری بن حور» راکه درصنعت زرگری میان بنی اسرائیل بعدیل بودبخواست و او مردی دانشمند از اولاد یهودا بود .. و همچنین « اهالیاب بن احیاماك » را (در توریةبن احی ، ساماط و احی ساماخ باختلاف نسخ مرقوم است) که از خاندان «دان»نژاد داشت حاضر نمود او نیز مردی کاردان و هنرمند بود .. پس بفرمود تا صندوقی از چوب شمشاد ساختند که طولش دو ذراع ونیم ویکذراع ونیم عرض‌داشت ارتفاع آن هم معادل عرضش بودمحفوف‌به‌زرخالص باکنگره‌های زر و حلقه‌های زرین تاجای لوح‌های عهد نامه باشد وآن را (صندوق‌الشهاده)گفتند ..

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آنگاه فرمود تختی از زر خالص ساختند که آنرا (تخت مرحمت) می‌گفتند دو ذراع و نیم طول داشت و یکذراع و نیم عرض.. (دو فرشته زرین) برفراز آن روبروی یکدیگر نصب کردند که پرهای ایشان تمام تخت را فرا گرفته بود و آنرا بر سر صندوق شهادت جای دادند.. آنگاه خوانی از زر ناب بساختند که دو ذراع طول داشت و یکذراع عرض و ارتفاعش یکذراع و نیم بود با کنگره های زر و حلقه های زرین.. از آن پس ادوات والاتی مانند جامها و دوسکانیها و شمعدانها و غیر ذلك بساختند که یك قیظ زر خالص صرف آن جمله شد.. آنگاه سراپردهٔ راست کردند که قبهٔ آن را «هیکل» و نشیمنگاهش را «مسکن» گفتند چهل ذراع طول آن بود و بیست و هشت ذراع عرض داشت و آن قبه از پشم نر بود با حلقه های زرین و قلابهای زر و پوششی برزبر آن از پشم قوچ سرخ برافراشتند و برای اینکه از باران و باد هیچ آسیب نبیند از پوست مواشی خود پوششی دیگر تعبیه کردند و آن پوستها را نیلگون کردند و برزبر آن دو پوشش برافراختند.. آنگاه چهارستون معلق بود و آنرا «قدس‌الاقداس» «قدس‌القدس» نام کردند.. و صندوق شهادت را در میان قدس‌القدس جای داده تخت مرحمت را بر سر صندوق نهادند.. و از بیرون خیمه خوان زر را بطرف شمال و شمعدانی زرین که شش شاخه داشت بطرف جنوب جای دادند.. و صحنی برای مسکن از بافتهای باریك فراهم کردند که آنرا صد ذراع طول و پنج ذراع ارتفاع بود.. واز هر طرف بیست ستون شبه (برنج ـ پرنز) برپا داشتند.. آنگاه مذبحی با پنج ذراع طول و پنج ذراع عرض و سه ذراع ارتفاع از همان فلز مرتب داشتند.. خدمت خیمهٔ مجمع را حضرت موسی با «هرون» و پسران وی «ناداب» و «ابیهو» و «العازار» و «ایثامار» مقرر فرمود.. وحوضی از برنز بساختند و پر آب نمودند تا هرگاه موسی و هرون و اولاد هرون بخیمه مجللی درآیند دست و پای خویشتن بشویند.. آنگاه جامهٔ

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هرون را بر پشت آراستند .. نخست «سینه‌بندی[۱]» برای وی مرتب کردند که از هرجانب یکی بود .. وچهار قنطار جواهر شاداب چون یاقوت و الماس وغیرذلك برآن نصب کردند .. که هرقطاری موافق عدد اسباط بنی اسرائیل دوازده دانه بود .. پس برهرسنگی نام یکی از اسباط ثبت‌کردند و از دور جامهٔ اوزنگ‌های زرین بیاویختند وگلی از زر ناب ممازی پیشاپیش معلق ساختند و تاج مقدس را بالای عمامه نهادند که با جواهر شاداب مرصع بود .. آنگاه از چوب شمشادتخت ها بطول ده ذراع و بعرض یکذراع و نیم بود با پشتیبانها بساختند ..

ومذبحی‌که ده تخت از برای سمت شمال مسکن وده برای سمت جنوب از هرطرف یکذراع بود برای بخور آماده کردند .. و جمله این سیم و زر را بنی‌اسرائیل‌برای رضای‌خداوند بحضرت موسی‌آورده وهدیه کردند .. وآن‌بیست و نه‌قنطار وهفتصدوسی‌مثقال‌قدس‌زرناب .. ویکصدقنطار ویکهزار و هفتصد وهفتادو پنج‌مثقال‌سیم سپیدبود وهفتادقنطار و دوهزار وچهارصد مثقال(شبه‌ـ برنج) بود ..

علی‌الجمله ـ در غره ماه اول از سال دوم (خیمه مجمع) را برپای‌کردندو پردهٔ دروازهٔ (مسکن) را بیاویختند .. و آن آلات و ادوات را که گفتیم مرتب داشتند .. آنگاه آثار جلال خداوند بیچون از آن سراپرده پدید آمد .. بدان سان که موسی را طاقت درون شدن آن خیمه نبود .. و ابری فرود شده آن سراپرده را فروگرفت .. وهرگاه ابراز سرمسکن برخواستی بهر جانب‌که‌حرکت کردی بنی اسرائیل از دنبال آن حرکت می‌کردند .. شبها بنظر آتش می‌نمود و روزها ابر بود .. و چون باز می‌ایستاد مردم از سفر باز می‌ایستادند وخیمه‌مجمع را برپای می‌کردند .. و ابر خیمه را می‌گرفت .. علامت حرکت وسکون ایشان بود] .. [در تاریخ سوریه عدد (۱۹۹) رجوع و مطالعه شود] در کتاب مقدس (تورة) ص خروج ۳۵ تا ۴۰ ودرکتاب ۹ (تواریخ ایام) ف ۱ (۵) مذکور است .. در قرآن مجید مکرر (وظللنا علیکم الغمام) نازل شده است و در کتاب (تاریخ

۱ـ ادیب‌الممالك در حاشیه رسالهاش توضیح می‌دهد : سینه بند هرون ـ سد ره گسنی زرنشتیان پیش بند م .. همه راجع بیك امر است

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

سوریه) شرح مزبور با بعضی اختلافات مرقوم است و آن نسخه در کتابخانه موجود.

۲ـ بصلئیل بن اوری بن حور زرگر از نژاد یهود بود که حضرت موسی به فرمان خدا ساختن ادوات و آلات زرینه و سیمینه قبة المحضر را بوی مقرر داشت بصلئیل بکسر با و فتح صاد و سکون لام متصل به ایل که نام خداست می‌شود.

۳ـ اهولیا ـ اهالیا ـ احولیا ـ اهولیاب ـ احولیاب پسر احیاماك یا احی سامك ـ احی ساماخ از خاندان (دان) که او نیز در ردیف بصلئیل بود ∴ صحیح آن (احالیابن احی ساماخ) است ∴

٤ـ دو تمثال فرشته بوداز زرناب ساخته در بالای تخت مرحمت بر سر صندوق شهادت نهاده بودند ∴ وحضرت سلیمان نظیر آن را ساخته در خانهٔ اندرون بیت المقدس که خانهٔ (تابوت عهد رب) بود بر نهاد ∴

ناسخ التواریخ ج ۱ [آنگاه دو فرشته از چوب بساختند دوده ذراع طول و ده ذراع ارتفاع هریك بود و در پهلوی هم استوار کردند چنانکه بالهای ایشان کسترده داشتند بیست ذراع عرض داشت تا تابوت رب را در زیر بال آن فرشتگان جای دهند و هر دو فرشته را در ذهب خالص پوشیده کردند] ∴ (در توریهٔ مذکور است کتاب دویم تواریخ ایام) در دعای سمات باین تمثال مقدس با لفظ «کروبین» اشارت شده است ... به زبان عبری این تصویر مجسم را «کاروبیم» و به فرانسه «شروبن» Cherubin گویند ∴

صاحب (تاریخ سوریه) میگوید ∴ بنی اسرائیل در غیبت موسی گوساله زرین را از روی «ابلیس» مصریان ساختند ∴ ودانشمند (مولتو) در کتاب خود که برای تبرئه و تزکیه هرون مینویسد دلایل بسیار اقامه میکند ∴ منجمله میگوید [همان صنم مسبوك را شبیه «کاروبیم کروبین» در وقتی که خدا بر او جلوس فرموده و در کوه «سینا» تجلی فرموده است ساخته بود] ∴

در دعای مقدس «سمات» در ذیل فقره که نام بردیم با (واو عاطفه) میفرماید

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

.. [وفی طور سیناء وفی جبل حوریث فی الوادالمقدس فی النقبه المبارکه من جانب الطورالایمن من الشجرة] ..

مؤلف کتاب «گنج دانش» صفحهٔ ۱۷۷ از کتاب خودکه به طبع رسیده‌است در تحقیق «بیستون» آورده است که خسرو پرویز هفت‌گنج داشت :

۱ - گنج‌بادآورد .. ۲گنج گاوکه خزانهٔ افراسیاب بوده در مکانی وسیع و سرپوشیده در و دیوار سقفش مزین به طلا و لاجورد .. اخورها در اطراف آن ساخته‌مملو ازجواهر برسر هرآخوری گاوی بسته ازطلاونقره‌که شاخهاوچشمهایشان از جواهر و شکمشان پر از انار و سیب ... و به زرین مرصع .. و در اطراف آن جانورهای چرنده و در بالا مرغان پرندهٔ گوناگون از مینا و جواهر ساخته بودند] .. صاحب «فرهنگ انجمن آرای ناصری» گوید [نام جمشید بر این گاوان نقش بوده] (نگارنده محمد صادق الحسینی الفراهانی ادیب الممالک) گوید از مرقومات صاحب گنج دانش چنان استفاده میشود که این بنا از روی‌بنای حضرت سلیمان و حضرت موسی ساخته شده چنانکه از وجود (گاوها که در نمره ۱) ذکر خواهد شد و از (انار زرین) و از تصویر مرغان که تمثال (کاروبیم) بوده است ظاهر می‌شود .. ومؤید این قول نام جمشید است که پارسیان بر حضرت سلیمان اطلاق کرده‌اند چنانکه شاعر گوید ..

یعقوب را نشاط ز یوسف فزوده‌اند
داود را بشارتی از جم نموده‌اند

دیگری گفته است ..

کی نشستی دیووارون چون نگین بر تخت جم
گر نوشتی نام تو جمشید بر انگشتری

و نیز مظنون نگارنده آن است که سلاطین اشکانی (سکه عقاب دوسر) را که در مسکوکات آنهادیده شده است از تصویر (کاروبیم) برداشته‌اند .. ودولت روس دراین نقش اقتدا بآنها کرده است ..

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۵ـ خیمهٔ عهد همان قبة‌المحضر است که مشروحاً در نمرهٔ یک مذکور شد ∴

۶ ـ کشتی «نقل از گلدستهٔ چمن آئین زرتشت»

[در بیان آئین نوروزی]

(۱۱۷) فرمان است که هر فرزند زرتشتی باید مابین هفت و پانزده سالگی (سدره) پوشیده (کستی)[1] برمیان بندد ـ چه‌که سدره و کستی میان کیش بهی میباشد. سدره پوشیدنی است از پارچهٔ سپید و برصدر قطعهٔ مخصوصه دارد که نامزد به گریبان بوده ـ در پائین یقه وصل شده است . پارچهٔ سدره باید سپید باشد که سپیدی نشان پاکی و نظافت است .

چنان‌چون در آیهٔ ۱۲۶ (مهریشت) وارد است . بیاض علامت دین (مازدیسنی) باشد ∴

کشتی قسمتی از نوار یا رسته‌ایست که بطور خاص از ابریشم یا کرک بافته. هفتاد و دو نخ دارد . سه‌لای بگرد کمر پیچیده . چهار گره دو از پیش روی و دو از پس پشت بر آن زنند. شبانه روز فرض است که کشتی برمیان باشد سه‌لائی که بطور کمر پیچند متذکر سه پایه کیش ∴ یعنی «همت» «هوخت» «هورشت» باشد ∴ و چهار گره که بکشتی زنند علامت چهار صفاتی است که باید هر شخص زرتشتی دارا باشد ∴

نخست «مازدیسنی» ۲ «زرتشتی» ۳ «دشمن ـ دیوان» ٤ «هرمزدی کیش» باشد ∴ کرکی که از آن کستی بافند باید از آن گوسپند باشد ∴ و این دلیل آن است که دارای کستی را شایان است که چون گوسپند سلیم و بی‌آزار بوده و همیشه به پاکی و پرهیزکاری زیستن کند ∴ آئین سدره پوشی و کشتی بندی موسوم به (نوزودی) است ∴ که معنی آن (پرستش نخست و عبادت جدید) می‌شود ∴ و باید این رسم را یک مؤبد درحضور جماعت مؤبدان و بهدینان ادا سازد ∴ طفلی که اصول کیش رامح (اوستای ابتدائی) آموخته است تن شسته به لباس مخصوص درموقع حاضر می‌شود ∴ مؤبد در حضور جماعت حضار طفل را سه‌بار «کروش

۱ ـ ادیب‌الممالک کلمهٔ کستی و کشتی با ضم (کَ) را درهردوصورت نقل کرده.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نامهٔ پازند » که ترجمه‌اش ذیلا نگاشته می‌شود میخواند ∴ (از نگارش و نقل ترجمه صرف نظر کردیم)[۱]

طفل آستین جامهٔ مؤبد را گرفته بسوی «خورشید» نموده بالا و (نیرنگ کشتی) میسراید ∴ و مؤبد کشتی را به میان طفل پیچیده چهار گره بر آن میزند ∴ و « گروشنامهٔ اوستائی »که « مزده‌یسنوا » همی باشد همی‌خوانند ∴ از آن هنگام طفل قانوناً داخل امت پیغمبر میشود ∴

(نگارنده محمد صادق الحسینی همی‌گوید این دو نکته را مذکورمیداریم که برادران متذکر شوند یکی ۳لائی بودن کشتی و ۴ گره زدن بر او که مجموع هفت میشود ∴ دوم « سدره » که بسیار شبیه است به « سینه بند هرون در موقع دخول به مجمع مقدس » شاید «پیشگیر» نمونه و یادگار این هردو باشد)∴

۷ ـ پنج گات « نقل از کتاب گلدسته چمن آئین زرتشت » (۱۸) « اوستا متضمن بر مواد آتیه می‌باشد ∴ ۱ ـ گاتها (که مسلماً از تصنیفات و بیانات خاصه حضرت زرتشت علیه‌السلام است) ∴ ۲ ـ وسپرد ∴ ۳ ـ وندیداد ∴ ٤ ـ خورده اوستا ∴ پنج‌گات به معنی پنج سرود پاك است که هر یك را نامی خاص باشد ∴ ۱ ـ اهنود ۲ ـ اشتود ۳ ـ سپنتمد ٤ ـ وهوخشتر ٥ ـ وهشتویشت ∴

اسم هر یك را از کلمهٔ اول هرمجموعه برآورده‌اند ∴ زبان این سرودها بسیار کهن وباستان ترین‌کتب پارسیان شمرده می‌آید عبادت ذات احدیت وتحصیل اخلاق حمیده وآداب حسنه ازآنها آموخته میشود ∴ از خواص عمدهٔ این سرودهای بهشتی این است که در هر مصرعی یکبار یا دو بار نام خداوند یکتا که (اهوره‌مزده) یا اسماءوصفات خداوند که نامزد وبهفت امشاسپند است می‌آید ∴[گاه‌گاه اسم ذات احدیت به معیت اسماء صفات الهی آمده است]∴

۸ ـ پنج فرجوذ (فرجود) به زبان پارسی معجزه و خارق عادت است

۹ ـ هفت امشاسپند برادرمعاصر نامور ما « کیخسرو شاهرخ » که ازوکلای پارلمان و مردی دانشمند وبزرگوار است در نامهٔ موسوم به «فروغ مازدیسنی» که

۱ ـ این جمله از آن ادیب الممالك است و خود اواز آوردن ترجمه دریغ کرده است .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لسختی از آن بیادگار برای این بنده فرستاده‌است.[۱]

۱۰ ـ اقیانوس ـ اسنان Océan[۲]

۱۱ ـ پرخیده مرموز ∴

۱۲ ـ مصرّح ∴

۱۳ ـ ستاره مشتعل ـ کوکب درخشان ـ اختر تابناك Etoile Flamboyante

۱۴ ـ شرق اعظم فرانسه Le Grand Orient بعد از آنکه« محفل قدیم » به واسطهٔ تأسیس «محفل اعظم وطنی » بر هم خورد « دوك شارتروس » که در محفل اعظم مقام « استادی اعظم » داشت به‌واسطه مشاجرات سیئه و بی‌احترامی که نسبت به وی شده بود از برادران رنجید و از ل ∴ کناره گزید ∴ برادران نادم شده در مقام اعتذار برآمده در روز بیست و دوم اکتبر مطابق سنهٔ ۱۷۷۳ میلادی و سنهٔ ۱۱۸۷ هجری جشنی بزرگ آراسته و ریاست وی را به سمت استاد اعظمی تصویب نمودند ∴ در همان روز نام « محفل اعظم وطنی » را منسوخ کرده و به جای آن شرق اعظم فرانسه » را اعلان کرد ∴ و باکمال جدیت و فعالیت به تنظیم قواعد و شئون ادارهٔ ف ∴ پرداخت ∴ نخستین کاری که کرد این بود که موظفین بخدمت ل ∴ را در سر شغل خود برقرار کرده و لوایح قرارات کلیه را به خاتم خود امضاء فرمود ∴ و تصویب کرد که هیچ یك از محافل اقلیمی بدون داشتن اعتبار نامه از شرق اعظم دارای رسمیت نخواهد بود ∴ و نیز محفلی برای تعیین درجات عالیه که مافوق درجات سه‌گانه رمزیه میباشند برقرار نمود ∴ در دهم ماه حزیران سنهٔ ۱۷۷۴م ۱۱۸۸ه از طرف شرق اعظم محافلی که خواتین را به‌خواهری به‌پذیرد تأسیس شد ∴

∴ شرق اعظم ـ تادیر گاهی درخانه‌های برادران دور میزد ∴ تادر دوم ماه «آب اغسطس ـ اوت» سنهٔ ۱۷۷۴م سنهٔ ۱۱۸۸ ه. عمارتی عالی راکه مدرسهٔ ژزویتها بود اجاره کرده و بدانجا انتقال نمودند ∴

لژ بیداری ایران ∴ افتتاح این محفل مبارك و معبد مقدس دردار الخلافه

۱ ـ ادیب الممالك فصل یازدهم این کتاب را عیناً نقل میکند که تکرار آن بنظر ضروری نیامد.

۲ ـ نویسنده اقیانوس را بشرحی که در ناسخ التواریخ آمده عیناً نقل کرده است.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

طهران به طور رسمی و با اجازه «شرق اعظم فرانسه» و «شوری عالی ماسنی فرانسه» در شب سه شنبه ۱۹ ربیع‌الاول سنهٔ ۱۳۲۶ هـ - ۲۱ ماه آوریل ۱۹۰۸ م - ۸ ماه اپرل روسی و ۸ نیسان رومی - ۲ ماه اردیبهشت جلالی سنهٔ ۸۳۰ - ۱ ماه تور تأسیس یافت ∴ و نخستین کسی که درین ل ∴ پذیرفته شد این بنده نگارنده بود ∴ ل ∴ مزبور بعد از بمباردمان مجلس ملی شبدالله ارکانه که مطابق سه‌شنبه ۲۳ شهر جمادی‌الاول سنه ۱۳۲۶ هـ بود تعطیل شد ∴ و بعد از استقرار مشروطیت ثانوی در لیلهٔ سه‌شنبه شهر ذی‌قعدة‌الحرام سنه ۱۳۲۷ هـ ۱۴ دسامبر ۱۹۰۹ - ۱ کانون - ۱ دکابر روسی - ۳ مرداد ماه قدیم ۱۲۷۹ - ۲۹ آذر ماه جلالی ۸۳۱ مجدداً افتتاح شد ∴

۱۵ - اصحاب کهف ∴ هفت تن بودند از رؤسای مملکت و وزراء و امرای بزرگ که به مخالفت مذهب بت‌پرستی اتفاق کرده و با کاهنان معبد «افسس» ضدیت نموده وغاری را که در آن نواحی بود اختیار نموده و در آنجا به عبادت و اعتزال پرداخته بودند ∴ سگ ایشان را نام «قمطیر» بود - درحکایت ایشان سورهٔ خاص در قرآن نازل شده ∴

و غار اصحاب کهف در چند موضع به نظر میرسد ∴ یکی در جبال افسس از بلاد آسیای صغیر که وجود آن در آنجا به‌صحت نزدیکتر است ∴ دوم در کوهستان ممالك افغانستان ∴ سوم در بلاد قفقاز در کوهسار نزدیکی ایروان ∴

۱۶ - در تفسیر صافی و مجمع‌البیان می‌فرماید اینها ستارگان روندهٔ هستند که در روز مخفی و در شب آشکارند و امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام فرموده که خنس وکنس عبارت است از زحل ∴ مشتری ∴ مریخ ∴ زهره ∴ عطارد ∴ و نگارنده آنها را بضمیمه شمس وقمر کنایهٔ یا تشبیهاً نماینده ارکان سبعه ل ∴ م ∴ دانسته که سیارات فلك بشریت و انسانیت و عاملان و اساتید کارخانهٔ حق پرستی و عدالتند ∴

۱۷ - حرون - سرکش و غالباً در چهارپایان استعمال می‌شود. نفس امّاره چون به‌بهائم و انعام تشبیه کرده‌اند مجازاً حرون می‌گویند.

۱۸ - توبالکن Toubalcain «توبال قائین» از احفاد قابیل است که مخترع

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

آلات از فلزات شد.»

۱۹ـ سفر تکوین، مراد کتاب اول توریة است.»

۲۰ـ در کتاب مقدس توریة (کتاب اول ملوك) فصل هفتم آیه ۲۱ [و آن ستونها را در رواق هیکل برپا نمود و ستون طرف راست را برپا نموده اسمش را «یاکین» گذاشت و ستون طرف چپ را برپا نموده و اسمش را «بوعز» نهاد] کتاب «دوم تواریخ ایام» فصل سوم آیه ۱۷ [و آن ستونها را در برابر هیکل بر پانمود یکی بدست راست و دیگری بدست چپ واسم دست راستی را «یاکین» واسم دست چپی را «بوعز» نهاد]

اما «یاکین» «یاخین» بزبان عبری (یعنی خدا حفظ کند) و بوعز بزبان عبری یعنی (در اوست مدد الهی)

وشاید که لفظ «یاسین» در قرآن مجید همان «یاکین» باشد برحسب تبدیل کاف به سین از تداول السنه و خطوط مختلفه با نظر تعرب صورت کتبی «خ» به «س» در خط عبری و این هردو نام دو تن از معاریف بنی اسرائیل بوده. چنانکه ذکر «بوعز» در کتاب «روث حوابیه» که کتاب سوم مورخان است در توریة بشرح آمده است نام «یاکین» هم در چند جا مذکور است.

۲۱ـ زنیت. گویند این کلمه از عربی مأخوذ است و بمعنای اقصی نقطه سمت الرأس استعمال می‌شود.»

۲۲ـ نادیر ـ این کلمه را نیز مأخوذ از لغت عرب دانسته و بر منتهی نقطه تحت القدم اطلاق نمایند.»

۲۳ـ عوج ـ کژوکوژی امت ـ ناهمواری و پست و بلند درسطح.

۲۴ـ وجوب ـ افتادن و پنهان شدن یقال (وجبت الشمس) یعنی پنهان شد و فرو رفت آفتاب.»

۲۵ـ چون قطب شمال که منتهی به‌نقطه می‌گردد تنگترین نقاط ارض است و این معنی در قطب شمال یافت نشود زیرا که برآمدگی در قطب شمال است و فرو رفتگی از قطب جنوب.» در حاشیه کتاب تاریخ ایران از مرحوم میرزا آقا

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خان شهید کرمانی صفحه ۶۸ مرقوم است [درعبری شرق را پیش و غرب را پس و جنوب را راست وشمال را تاریك یا پوشیده‌گویند. از سه‌لفظ اول وضع پرستش و شمس و لفظ آخر کاشف عقیده ایست که مردم اوائل در مخوف بودن شمال کره داشته‌اند و ظلمات را در انجامی پنداشتند.] ∴

۲۶ـ از دلوك تا غسق ـ آیه هشتادم در سوره مبارکه بنی‌اسرائیل نظر به روایت «عیاشی» از حضرت امام محمد باقر و امام جعفرصادق علیهما السلام مذکور است که فرمودند (دلوك) عبارت‌اززوال‌شمس‌است (ظهر)و(غسق)کنایه ازنیمه‌شب.∴

ظهر آید بکار خود ـ معمار　　نیمه شب دست می‌کشد از کار

حضرت زراتشت علیه‌السلام که یکی از مؤسسین این اساس و مخترعین‌این رموز است شاگردان خود را در موقع انعقاد مجلس از اول ظهر پذیرفته در نیمشب مرخص می‌کرد. بعد ازضیافت وبوسهٔ برادرانه‌که منتهی بختم عمل‌می‌شد.∴

زراتشت بنگر چه دین پرور است
که در شهر علمش ره از (صددر) است

[صددر ـ نام کتاب مؤبدی (آذر پژوه) نام است که آئین زرتشت را در آن گردآورده و صدباب است.] ∴

۲۷ـ قبلا درین باره شرحی مذکور شد.∴

۲۸ـ هاماوران ـ مملکت حجاز و نجد ویمن را گویند.∴

۲۹ـ گنگ دژهوخت پارسیان خانه اورشلیم را بدین‌نام خوانده‌اند چنانکه فردوسی گفته است:

بخشکی رسیده سر جنگجوی　　به بیت‌المقدس نهادند روی
بتازی زبان خانهٔ پاك دان　　برآورده ایوان ضحاك دان
چو بر پهلوانی سخن راندند　　همی «گنگ‌دژهوختش» خواندند

۳۰ـ حیرام ـ پادشاه مملکت (تیر ـ صور) است که با حضرت سلیمان عقد اتحاد و موافقت بسته و در بنای مسجد اقصی آن بزرگوار را بفرستادن تخته و چوب با کشتی معاونت نمود. حیرام پسر (معبورا) که پدرش سوری و مادرش

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

اسرائیلی بود. در فن زرگری و نقاشی و مهندسی و معماری مهارت داشت. وی را ایز حیرام ملك صور برای عمارت اورشلیم بخدمت سلیمان فرستاد و این استاد آثار بزرگ در قدس‌الاقداس بجانهاد و اسرار م... در آنجا مخزون ساخته. بالاخره بشرحی که نگارش آن را اجازه ندارم در دست شاگردان خود که مظهر دیوان و ددان بودند شهادت یافت (وی اول کسی بود که سرداد و سر نداد) و دور نیست که آیهٔ شریفه (و لقد فتنا سلیمان علی ملکه و القینا علی کرسیه جداً ثم اناب) اشاره بدین خیانت باشد.[1]

۳۱- ابن کمونه از فلاسفه یهود و تلامذه شیخ ابوالفتوح شهاب‌الدین یحیی بن حسن‌السهروردی بوده است.

این شبهه را که قدما هم متعرض شده‌اند متذکر گردیده و گفت چه ضرر دارد که دو ماهیت باشند بسیط و مجهوله الکنه و امتیاز هریك از دیگری تمام ذات باشد و مفهوم وجوب وجود بر آنها عرضی صدق نماید چه مابه‌الاشتراك عرض و مابه‌الامتیاز نمی‌خواهد چنانکه مقولات تسعه مثلا کم و کیف دو ماهیت بسیطند که امتیاز هریك از آنها بتمام داشت و مفهوم عرضی بر آنها صدق نمی‌کند به صدق عرضی وهیچ مابه‌الامتیاز لازم ندارند و مرکب هم نیستند. این اعتراض مدت چهار صد سال متجاوز بیجواب و لاینحل ماند لهذا آن را «شبهة‌الشیطان» می‌نامیدند. تا زمان فیلسوف اعظم صدرالمتالهین صدرالدین محمد بن ابراهیم از اعاظم رجال قرن یازدهم هجری آن بزرگوار شبهه مزبوره را رفع فرمود.[2]

۱- نویسنده مبنی دلائل زیادی از تورات و کتاب لغت تاریخی و جغرافیائی احمد رامی در تأیید نظر خویش می‌آورد.

۲- ادیب‌الممالك در حاشیه اضافه می‌کند:

ابن کمونه - سعدبن منصور یهودی مؤلف کتاب «الکاشف» که نسخهٔ خطی آن در کتابخانه اسلامبول موجوداست (ج ۱۱ - سنه ۲ - قاهره ص ۶۰۰) در کتاب (تلویحات) نیز که مصنف آن شیخ اشراق است شرحی نوشته است که نسخه آن در کتابخانه مرحوم حاجی میرزا حسین نوری بنظر رسید و نسخه (تلویحات) در مدرسه خان مروی در کتابخانه آنجا موجود است.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳۲ ـ مصدر خلقت و حیات و هلاک بعقیدهٔ هندوان «مهادیو» خدای بزرگ آنها است چه (مه ـ مه) به معنی بزرگ است در لغت (سانسکریت) و « دیو » به معنی خدا میباشد و رفته رفته مهادیو را «مخادیو» و «خدیو» و «خدا» کرده‌اند.

گویند : از ناف مهادیو شاخهٔ نیلوفری رسته که سه شعبه دارد :

۱ ـ برهما یعنی ذات موجدکل.

۲ ـ ویشنو یعنی حافظ و نگهدارکل .

۳ ـ سیفا یعنی مهلك ومعدم کل .

بعضی بر آنند که این هر سه از « براهم » که رب الارباب است به وجود آمده‌اند.

۳۳ ـ «هرمخیس» است آنکهی «رع» و «توم» اولا ـ باید دانست که مثلثات الهیه مصریان یا الهه مثلثه آنهاکه منضمات خدای بزرگند و(مثلث منصف) از آن تشکیل میشود عبارت است از (اوزیریس) و (ایزیس) و (هوروس) ولی در ضمن معتقد به الهه و خدایان عظیم و قدیمی بوده‌اند که اعظم و اقدم آنان «فتاح» است یعنی خالق اعظم هیکل آن در شهر منوف بوده. دیگر «رع» به معنی آفتاب زیرا که شمس را مصریان قدیم تمثال و نمایندهٔ آفریدگار حقیقی میدانستند . هیکل «رع» درشهر «تب ـ طیبهٔ اقصر» بوده است . نیز از برای شمس نظر به اختلافات مواقع و مطالع آن اسماء مختلفه و مظاهر متعدده وضع وتصور کرده‌اند از آن جمله تمثال (هرمخیس) است که به یونانی (اسفنکس) (ابوالهول) و بفرس قدیم « خورمنححی »گویند و «هرمخیس» مأخوذ از زبان پارسی میباشد . و این تمثال نمایندهٔ آفتاب است در اول طلوع و شرق آن دوم (رع)مظهر و نمایندهٔ شمس است در نیمروز و هنگام ظهر . سوم « توم » تمثال خورشید است در وقت غروب .

علاوه بر این سه تمثال دیگری از برای بودن شمس در عالم سفلی و ظلام شب تصور کرده‌اند بنام (اوزیریس) .. اما (الهه مثلثه منف) که عبارت از «اوزیریس» و «اوزیس» و (هوروس) باشد نخستین را بصورت مردی ساخته‌اند و دوم را بصورت زنی و سوم رابشکل کودکی با تزیینات وکلاهها یا تاجهای مخصوص

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که هر یك آلتی در دست دارند.

۳۴ ـ رمز زرتشت‌شد بگات و بیشت ـ همت نیك و هوخت با هورشت از این بیت دانسته شد که پایهٔ آئین «مزدیسنی» برسه چیز است:

۱ ـ همت نیکو ۲ ـ هوخت نیکو ۳ ـ هورشت نیکو. و نسبت باستواری مقامات عالیه انسانیت براین‌سه‌پایه درکلمه شهادت زرتشتیان‌میآید. استوارم به نیك اندیشی واستوارم به‌نیك گفتاری واستوارم بنیك‌کرداری. و ضد این‌هرسه دژ همت و دژهوخت و دژهورشت باشد چه دژ در پارسی افاده معنی زشت و بد را مینماید چون (دژمن) که (دشمن) است و (دژپل) که (دشیل) است و امثال آن. این معنی رانیز نگارنده درنامه (پیوسته فرهنگ پارسی) بنظم آورده‌ام.

۳۵ ـ دو ستون میان تهی زفلز (الی آخر) شرح آن در ترجمه علامت(۲۰) درقوم افتاد.

۳۶ ـ یك لخت ـ گرزاست و دراینجا مراد از آن چکش سنگ‌تراشی باشد.

۳۷ ـ سال میلاد ده یازده رفت ... یعنی ده روز از ماه نوامبر که ماه‌یازدهم شهور مسیحی است رفته بود از سنه ۱۹۰۷ ـ م.

۳۸ ـ قمر در دوم درجه برج «جدی» و آفتاب در هفدهم درجه برج (عقرب) بود.

انتهی بخط مصنف در ۲۱ ذیقعده

۱۳۲۹ مطابق ۲۱ عقرب

ادیب‌الممالك در صفحهٔ ۹۴ رسالهٔ خطی آئین ماسونی مینویسد:

«درسنه ۶۲۰ میلادی چون‌جماعات‌فراماسیون‌اهتمام کامل در ترویج‌شرایع دین بجای آورده ومرکز اجتماعات خود را در معابد و کنایس قرار میدادندلهذا برادران ق.·. رئیس‌انجمن‌خودرا و.·. (V .·.) خطاب‌کردندکه به معنی (محترم) باشد. و ما در ل.·. ب.·. ا.·. این کلمه را به لفظ Ardjamind [ارجمند] تفسیر کردیم. [امضاء]

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمیمه سوم

قانون اساسی گراند اوریان

ترجمه کامل لژ بیداری ایران

ترجمه کامل قانون اساسی شرق اعظم (گراند اوریان) فرانسه ، نخستین بار درسال ۱۳۳۰ ه (۱۹۱۲) بوسیله سه تن از استادان لژ بیداری ایران ترجمه وچاپ شد . این سه استاد ماسونی بیداری ایران : میرزا محمدعلیخان ذکاءالملك ، حاجی سید نصرالله تقوی ومیرزا حسین خان دبیرالملك، بودندکه باتفاق متن کامل قانون اساسی راکه درسال ۱۹۰۸ (۱۳۲٤ ه) ازمرکز گراند اوریان در اختیار آنان گذاشته شده بود ، ترجمه کردند .

سه استاد مذکور نه تنها متن کامل قانون اساسی را ترجمه کردند ، بلکه نظامنامهٔ عمومی شرق اعظم ، نظامنامه خصوصی لژ که مسیولانس ویزیوز و دکتر مرل نوشته بودند وهمچنین مواد الحاقی به قانون اساسی رانیز ترجمه وچاپ کردند. درمقدمهٔ چاپ اول قانون اساسی مذکور ، شرحی ازطرف افسران کرسی لژ نوشته شده وسه استاد مترجم راتقدیر کرده اند. درتقریظ لژ ازمیرزا حسینخان (دبیرالملك) که « دراین کمك برادرانه ازبذل مال وصرف وقت وفراهم ساختن وسائل انجام کار» دقیقه ای فرو گذار نکرده ، بیش از سایرین قدردانی شده است . اینك برای نخستین بار متن ترجمهٔ کامل این قانون اساسی را دراختیار افکار عمومی میگذاریم.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.iran-archive.com
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فهرست کتاب اول و دوم قانون اساسی گراند اوریان

قسمت اول

فرانماسنری[1] و اصول آن صفحه ۵۰۲

قسمت دوم

فرانماسنها و کارخانه‌های ماسنی
فصل اول ـ فرانماسنها » ۵۰۳
فصل دوم ـ کارخانهای ماسنی » ۵۰۵

قسمت سوم

قوای ماسنی:
فصل اول ـ شرق اعظم فرانسه » ۵۰۷
فصل دوم ـ مجمع عمومی » ۵۰۸
فصل سوم ـ شورای طریقت » ۵۱۰

قسمت چهارم

ترتیب محاکمات:
فصل اول ـ قوای قضائیه » ۵۱۲
فصل دوم ـ هیئت منصفه کارخانه‌ها و مجالس استیناف » ۵۱۳
فصل سوم ـ مجلس تمیز » ۵۱۳

قسمت پنجم

روابط خارجی » ۵۱۵

قسمت ششم

تجدیدنظر و تغییر قوانین ماسنی » ۵۱۵
قرارداد موقتی » ۵۱۵

۱ ـ عین این کلمه در ترجمهٔ قانون اساسی گراند اوریان در ایران بکار برده شده که نقل گردیده است.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

نظامنامه عمومی

کتاب اول کارخانه

فصل اول

کارخانه‌های متنوعه و آئینهای متفاوته صفحه ۵۱۶

فصل دوم

تأسیس و استواری کارخانه‌ها » ۵۱۷
قسمت اول- تأسیس لژها » ۵۱۷
قسمت دوم- تأسیس خانقاهها » ۵۱۹
قسمت سوم- تأسیس کنگاشتان » ۵۲۰
قسمت چهارم- استواری کارخانه‌ها » ۵۲۱

فصل سوم

سالاران و وظایف ایشان » ۵۲۲
قسمت اول- سالاران » ۵۲۲
قسمت دوم- وظایف سالاران » ۵۲۴
قسمت سوم- منافات مشاغل بایکدیگر و جمع آنها » ۵۳۱
قسمت چهارم- مراقبت و مواظبت سالاران » ۵۳۱
قسمت پنجم- خادم » ۵۳۱

فصل چهارم

انتخاب و نصب سالاران:

قسمت اول- انتخاب و حق انتخاب » ۵۳۲
قسمت دوم- انتخابات عمومی » ۵۳۳
قسمت سوم- انتخابات جزوی » ۵۳۴
قسمت چهارم- پذیرفته شدن رؤسا در شرق اعظم » ۵۳۴
قسمت پنجم- نصب سالاران » ۵۳۵

فصل پنجم

پذیرفته شدن و دریافت پایه‌ها:

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت اول- پذیرفته شدن بپایه اول صفحه ۵۳۶
قسمت دوم- ارتقاء رتبه درلژها » ۵۴۱
قسمت سوم- دریافتن پایه‌های خانقاهی » ۵۴۲
قسمت چهارم- دریافت پایه‌های فلسفی » ۵۴۴
قسمت پنجم- معرفی برای پایه‌های آخری » ۵۴۴
قسمت ششم- ترتیبات مشترکه برای قسمت‌های قبل » ۵۴۵
قسمت هفتم- پیوستگی » ۵۴۵
قسمت هشتم- آداب تنظیم » ۵۴۷

فصل ششم

ترتیبات درون کارخانها:

قسمت اول- اعضاء کارخانها » ۵۴۹
قسمت دوم- جلسات وترتیب کارها » ۵۵۰
قسمت سوم- واژهای ششماهه و سالیانه » ۵۵۳
قسمت چهارم- میهمانان » ۵۵۴
قسمت پنجم- تکریمات وحق تقدم و نشانها » ۵۵۵
قسمت ششم- نظامات » ۵۵۷
قسمت هفتم- مالیاتها ومحوکردن اسامی بواسطه عدم تأدیه » ۵۵۹
قسمت هشتم- مرخصی واستعفا » ۵۶۱
قسمت نهم- اداره کارخانها » ۵۶۳
قسمت دهم- مهمانیها » ۵۶۴
قسمت یازدهم- سوگواری وتشییع جنازه » ۵۶۵
قسمت دوازدهم- نظامنامه خصوصی کارخانها » ۵۶۶

فصل هفتم

روابط کارخانه‌ها با شرق اعظم:

قسمت اول- وظیفه وحق نمایندگی داشتن » ۵۶۶

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت دوم- وظایف نقدی صفحه ۵۶۷
قسمت سوم- مکاتبات » ۵۶۸
قسمت چهارم- فهرست‌های سالیانه و صورتهائی که کارخانها
باید بدهند » ۵۶۹
قسمت پنجم- مطالبه فرامین شخصی » ۵۷۰
قسمت ششم- تفتیش کارخانها » ۵۷۱

فصل هشتم

نمایندگی قضاوتی » ۵۷۲

فصل نهم

روابط کارخانها با یکدیگر » ۵۷۳

فصل دهم

روابط کارخانها باهر هیئت غیر هیئت ماسنی » ۵۷۴

فصل دهم مکرر

امتزاج کارخانها و انتقال و تغییر اسامی آنها » ۵۷۵

فصل یازدهم

خواب رفتن و بیداری کارخانها » ۵۷۵

فصل دوازدهم

تنظیم کارخانه‌ها

فصل سیزدهم

کنگره‌های محلی » ۵۸۰

کتاب دوم

هیئت اتحادیه

فصل اول

مجمع عمومی شرق اعظم » ۵۸۲

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نمایندگان در مجمع عمومی صفحه ۵۸۵

فصل دوم

شورای طریقت » ۵۸۶

فصل سوم

مجلس تمیز » ۵۸۹

فصل چهارم

بارگاه بزرگ آئینها:

قسمت اول- تشکیل و ترتیب آن » ۵۹۰

قسمت دوم- وظایف بارگاه » ۵۹۲

قسمت سوم- اتصال آئینهای تازه » ۵۹۳

قسمت چهارم- تقاضای جمع آئینها » ۵۹۴

قسمت پنجم- اعطای پایه‌های عالی » ۵۹۵

فصل پنجم

نشانهای اعضای شرق اعظم » ۵۹۷

فصل ششم

جشنها و مهمانیها و مراسم سوگواری شرق اعظم » ۵۹۸

فصل هفتم

دستگیری ماسنی » ۵۹۹

فصل هشتم

پاداشهای ماسنی » ۶۰۳

فصل نهم

محاکمه ماسنی:

قسمت اول- تقصیر و مجازاتهای ماسنی » ۶۰۳

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

جزء اول- تقصیرات فرانماسنها صفحه۶۰۳

جزءدوم- تقصیرات کارخانها « ۶۰۵

قسمت دوم- تظلمات‌واصلاح ذات‌البین:

جزء اول- تظلم ازفرانماسنها « ۶۰۵

جزء دوم- شکایت ازکارخانها « ۶۰۷

جزء سوم- مدعی شدن شورای‌طریقت بافرانماسنها وکارخانها « ۶۰۸

قسمت سوم- محاکمه ابتدائی‌بتوسط لژ « ۶۰۹

قسمت چهارم- استیناف « ۶۱۲

جزء اول- مجالس‌استیناف « ۶۱۲

جزء دوم- ترتیب‌استیناف‌نسبت به‌احکام لژ « ۶۱۲

قسمت پنجم- هیئتهای منصفه‌کارخانها « ۶۱۶

قسمت ششم- رجوع‌بتمیز « ۶۱۷

قسمت هفتم- اخراج بالطبیعه بدون‌مداخله هیئت‌منصفه « ۶۱۸

قسمت هشتم- ورشکستگان « ۶۱۹

قسمت نهم- اعاده شرف « ۶۱۹

فصل دهم

ترتیبات مالیه عمومی

قسمت اول- عایدات مالیهٔ ومخارج کارخانها « ۶۲۰

قسمت دوم- عایدات شرق اعظم « ۶۲۱

قسمت سوم- مخارج شرق‌اعظم « ۶۲۲

قسمت چهارم- بودجه شرق اعظم « ۶۲۳

قسمت پنجم- دفترداری و محاسبه شرق‌اعظم « ۶۲۳

فصل یازدهم

صحیفه اعمال و سالنامه و سایر مطبوعات « ۶۲۴

فصل دوازدهم

دارالانشاء شرق اعظم « ۶۲۶

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نظامنامه حضوری ل ش ب

فصل اول

ترتیب قبول بیگانگان

۱ ـ عهده برزتیاتکه برای قبول بیگانگان در نظامنامه حضوری مقرر است مدل ش ب : بریانات
این نیز باید مراعات شود .

۲ ـ هرگاه یک از براهان بیگانه را در حین آشنا شدن بتسیر ماشین بدانه باید قبل از آنکه با این بیگانه
هیچ گونه صحبتی از وجه ل ش در ایران نماید بطریق ذیل رفتار شود .

۳ ـ تحصیل اجازه برای اینکه بیگانه با یکنفر ایرانی آشنا شده نفر آشنا باشد از بسمه مراقبت آنین ضرورا
بیاموزانند . متعرضین بزودی مراقبت خواهد شد براهان دیگر معلوم کنند .

۴ ـ اسامی بیگانگانیکه متعرف شده اند باید در دفاتر مخصوص بتمام جا و متعرف کامل باشد روز قبل از آنکه بخواهند
برای تحصیل اجازه روان کمرز فرستاده و احضار شده باشد .

۵ ـ پس از آنکه بیگانه متعرف شد از ... مراقبت نمایند از براهان راضین میکند هر یازده نفر بنحوی از وقت
تفتیش مراقبت بتحقیق از شخص بیگانه نیست تحقیقات خارجی نمایند راپورت بدهند

۶ ـ بسته براهان حاضر حق خدمه و طرز آشنا شدن راپی فقط با استادان و یاران است هرگاه عده فهرست
سیاه کمتر از شش عده کلیه فهرست باشد اجازه داده میشود .

۷ ـ عده کلیه برای دهنده گان نباید کمتر از یازده باشد .

۸ ـ هرگاه یک ورقه از اوراق تفتیش تعهد در نظامنامه حضوری در جواب یکی از شش راپورت ساکت
یا مبهم باشد از جمله آن ورقه را بتوسط براهان دیگر تجدید کنند و بدون الکمال آن برای گرفته بشود

صفحه اول نظامنامه اداره پیداری ایران به خط وثوق الدوله

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قانون اساسی

شرق اعظم فرانسه

که برای فرانسه ومستملکات آن شورای عالی میباشدمصوب مجمع عمومی در دوره اجلاسیه (۱۸۸٤) ومصدق لژها در(۱۵) فوریه (۱۸۸۵) رسمیت یافته ازجانب شورای طریقت در (۲۷) اوریل (۱۸۸۵) با تصرفاتیکه مجمع عمومی تا (۲۵) سپتامبر (۱۹۰۹) در آن نموده است.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

قسمت اول

فرانماسنری واصول آن

بند اول

فرانماسنری شالوده نوع دوستی و فیلسوفی و طلب ترقی است. مقصودش جستجوی حقیقت وتهذیب اخلاق وبکار بردن همبستگی است. کارش اصلاح امور مادی و معنوی و تکمیل قوای عقلیه ومدینه عالم انسانیت. شیوه‌اش برد باری از یکدیگر و حفظ شرف خود و سایرین و آزادی مطلق وجدان وعقیده است.

چون ادراك حکمتهای فوق الطبیعه را منوط بفهم شخصی اعضایش میداند

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لهذا فراماسنری درصدد تحمیل احکام و سنن مذهبی نیست .

شعارش : آزادی ، برابری ، برادری .

بند دوم

فراماسنری مکلف است رشته اخوتی که همه برادران این طریقترا درکره ارض بیکدیگر پیوسته میدارد بنام افراد بشر برساند .

بگروندگان خود سفارش میکند که بواسطه سرمشق نیکوکاری وگفتن و نوشتن این مسلك را انتشار دهند با رعایت راز داری ماسنی .

بند سوم

فراماسن مکلف است در هرموقعی راهنمائی وهمراهی و حمایت ازبرادر خودکند اگر چه زندگی خود را هم بخطر بیندازد و باید از برادر خود در برابر ظلم مدافعه‌کند .

بند چهارم

فراماسنری‌کارکردن را یکی از تکالیف خاصه انسان میداندکارهای دماغی و بازوئی را یکسان‌گرامی میشمارد .

قسمت دوم

فراماسنها وکارخانهای ماسنی

فصل اول

فراماسنها

بند پنجم

فرمانروائی ماسنی متعلق بعموم ماسنهائیست که رسماً درکار هستند و تابع این قانون اساسی میباشند این فرمانروائی بواسطه رای عموم اجرا میشود .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بند ششم

قبول هـر کس درفرانماسنری بموجب رائیست‌که تمام فرانماسنهای حاضر هرگاه منظم باشند حق شرکت درآن دارند .

شرایط منظم بودن ماسنها در نظامنامه عمومی معین شده است .

بند هفتم

فرانماسنری دارای نشانها ورموزیست که معنای رمز عالی آنها نباید بر کسی آشکاراگردد مگر بواسطه سیر.

این نشانها و رموزبشکلهای معین پیشوای کار هـای فرانماسنها میباشد و فرانماسنها در تمام کره بواسطه آنها میتوانند همدیگر را بشناسند و بیکدیگر کمك نمایند .

سیرهای ماسنی دارای چندین پایه یا مقامات است .

سه‌پایه اول : شاگردی ، یاری ، استادی است .. وتنها استادی انسانرا دارای همه حقوق ماسنی مینماید .

هیچکس ازمراتب آزمایشهائیکه درآئین نامه دستورداده شده معاف نیست.

بند هشتم

هیچکس نمیتواندبرای سیرماسنی‌پذیرفته شود و ۶۰ برخوردار ی از حقوق ماسنی حاصل نماید مگرآنکه :

۱ـ سنش بیست و یکسال تمام باشد .

۲ـ شهرت و اخلاقی‌که مورد سرزنش است نداشته باشد .

۳ـ وسایل معاش با شرف باندازه داشته باشد .

٤ـ سواد بقدر دریافت تعلیمات ماسنی داشته باشد .

۵ـ لااقل از ششماه در قلمرو (Département)

لژیکه خودرابآن معرفی کرده یا درمسافت صدکیلومتر (۱۶ فرسخ) متوطن

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

با مقیم باشد لیکن برای ساکنین محلی که در آنجا هیچ لژ نیست استثنا ممکن است.

از شرط سن معافند پسرهای فراماسنها وصغیرانی که لژها منظما آنها را بفرزندی قبول کرده باشند این قبیل اشخاص با رضای پدر یا مادر یا قیمشان درسن هیجده سالگی ممکن است بسیر پایه شاگردی پذیرفته شوند لیکن پیش از اکمال سن بیست ویك یا کبیرشدن نمیتوانند بپایه یاری و استادی برسند.

اهل نظام و بحریه ومستخدمین دولتی وکسانیکه بواسطه کار وشغل خودشان مجبورند غالباً اقامتگاه خویش را تغییردهند ازشرط توطن و اقامت معافند.

بند نهم

عنوان ماسنی وحقوق وامتیازات مخصوصه بآن سلب میشود:

۱ـ بواسطه رفتار بیشرفانه

۲ـ بواسطه اجرای پیشه و شغلی که در انظار عامه زشت باشد.

۳ـ بواسطه تخلف از قراردادهای ماسنی که هنگام سیر تعهدکرده است.

هیچکس را نمیتوان ازعنوان فراماسنی محروم کرد مگر بواسطه محاکمه که در حق او موافق شرایط وترتیبات قانون اساسی و نظامنامه عمومی فراماسنی بعمل آید.

فصل دوم

کارخانه‌های ماسنی

بند دهم

فراماسنها در حوزه‌هائی گرد میایندکه بطور کلی کارخانه نامیده میشود کارخانه‌های مخصوص سه پایه اول لژ نام دارد.

کارخانه‌های مخصوص پایه‌های بالاتر تا پایه سی‌ام.

(خانقاه) (Chapitre) و(کنکاشستان) (Conseil) نامیده میشود.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کارخانه بالاترازسی‌ام‌که تنها حق‌دارد سیرهای پایه‌های آخری‌فرانماسنری را بدهد بارگاه سترك آئین ها نامیده میشود(Grand College Desrites)

بند یازدهم

کارخانه ها در حد قواعدیکه بموجب این قانون اساسی و نظامنامه عمومی برقرار شده در اداره خود آزاد میباشند .

برای امور راجع بمنافع عمومی ماسنی باید با کارخانه‌ها مشاوره شود.

بند دوازدهم

در درون محفلهای ماسنی همه فرانماسنها کاملا یکسان و برابرند وامتیازی مابین ایشان نیست مگر امتیاز مراتب سالاری.

بند سیزدهم

تمام مشاغل ماسنی انتخابی و موقتی است و در مواقع مخصوصه‌که نظامنامه عمومی معین‌کرده ممکن است در مقابل مشاغل مزبوره وظیفه داده شود .

هرسال کارخانه ها سالاران خود را انتخاب میکنند .

عنوان و شماره سالاران و وظایف هریك و شرایط انتخاب ایشان و موقع‌و طریق انتخاب در نظامنامه عمومی مصرح است .

بندچهاردهم

تنها اعضای رسمی کارخانه بسالاری آن کارخانه می‌توانند انتخاب شوند .

تنها اعضای رسمی در انتخاب سالاران حق رأی دارند .

شرایط عضویت رسمی ماسنی در نظامنامه عمومی معین شده است .

بند پانزدهم

کارخانه‌ها براعضای خود وهمه فرانماسنهای حاضر در هنگام کار حق‌حفظ نظم دارند کارخانه‌ها مباحثه در اعمال حکومت و مداخله ماسنی در کشمکش‌های احزاب سیاسی را برخود ممنوع می‌دارند .

سالاری که ریاست دارد حافظ نظم جلسه است .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بند شانزدهم

چند کارخانه از یك شرق یا ازشرقهای متعدد میتوانند پس از آنکه لااقل از هشت روز پیش بشورای طریقت اعلام کرده باشند برای مذاکرات در مسائل راجعه بمنافع عمومی ماسنی گردآیند و ممکن است در این جلسات عموم اعضای هر کارخانه حاضر شوند یا نماینده بفرستند.

آرائیکه در این جلسات اتخاذ می‌شود بهیچوجه نباید منافی قانون اساسی یا قوانین ماسنی بوده باشد.

قسمت سوم

قوای ماسنی

فصل اول

شرق اعظم فرانسه

بند هفدهم

کارخانهائی که تابع این قانون اساسی و نظامنامه های عمومی و خصوصی مشتقه از آن می‌باشند یك هیئت اتحادیه تشکیل می‌دهند.

این هیئت اتحادیه موسومست به: (شرق اعظم فرانسه که برای فرانسه و مستملکات آن شورای عالی می‌باشد.)

مقر شرق اعظم پاریس است.

بند هیجدهم

هر فراماسنی از یك کارخانه شرق اعظم فرانسه میتواند عضو یك یا چند کارخانه تابع هیئت دیگر ماسنی باشد مشروط براینکه قوانین آن هیئت ماسنی هم رعایت این تسهیل را در باره اعضای خود نسبت به هیئت اتحادیه شرق اعظم فرانسه بنماید لیکن در یکسال شرکت در تقنین دو هیئت مختلف ممنوع است.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بند نوزدهم

شرق اعظم که برای فرانسه و مستملکات شورای عالی کارخانهائیرا که در کارهای خود یکی ازدو آئین مقبول هیئت کارمی کنند جزوهیئت اتحادیه خود می پذیرد .

بند بیستم

مخارج عمومی شرق اعظم را لژها و فرانماسنها بوسیله یك مالیات سرشمار و عوارض مخصوصه تحمل می نمایند .

فصل دوم

مجمع عمومی

بند بیست و یکم

مجمع عمومی شرق اعظم فرانسه مرکب است :

(اولا) از تمام نمایندگان لژهای هیئت اتحادیه که به رأی مخفی انتخاب می شوند .

(ثانیاً) ازاعضای شورای طریقت لیکن این اعضا درمجمع عمومی نمی توانند سمت نمایندگی کارخانه را با عضویت شورای طریقت معاً دارا باشند .

هر لژی در مجمع عمومی یك نماینده بیشتر ندارد مدت نمایندگی هر نماینده تا وقتیست که جانشین او انتخاب شود .

بند بیست و دوم

هرگاه نماینده لژی برای حضور در مجمع عمومی مانع پیداکند لژ بجای او یکنفر نایب تعیین می کند و برای این کار باید مخصوصاً جلسه تشکیل دهد .

هیچ فرانماسنی نمی تواند در مجمع عمومی نماینده زیاده از یك لژ باشد .

بند بیست و سوم

نمایندگان باید همیشه از میان اعضای رسمی لژ که لااقل از دوسال پایه

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

استادی و لااقل از یکسال در آن لژ عضویت داشته باشند انتخاب شوند شغل ارجمندی باشغل نمایندگی لژ منافات ندارد

لژهای الجزایر و مستملکات فرانسه و ممالك خارجه که جزو شرق اعظم فرانسه می‌باشند می‌توانند نمایندگان خود را از اعضای لژهای دیگر هیئت‌شرق اعظم انتخاب کنند مشروط براینکه نماینده منتخب‌لااقل از دوسال استاد ولااقل از یکسال عضو رسمی لژ منظمی باشد .

لژهائیکه کمتر از دوسال برقرار شده‌اند همین حقرا دارند درصورتیکه هیچیك از اعضای آنها در مدت دو سال استادی نداشته باشد .

بند بیست و چهارم

مجمع عمومی‌هرسال درروزیکه نظامنامه عمومی‌معین‌کرده جلسه متعارفی تشکیل می‌دهد .

بند بیست و پنجم

هرگاه شورای طریقت پس‌از مذاکره باکثریت نامه اعضاء بسبب مهم فوری انعقاد مجمع عمومی‌را لازم‌بداند بطور فوق‌العاده تشکیل‌می‌شود.

شورای طریقت باید مجمع عمومی را دعوت بانعقاد فوق‌العاده کند هرگاه اکثرلژها نظر به مقصود واحد معین این امر را تقاضا کنند .

بند بیست و ششم

مجمع عمومی بموجب رأی اوراقی یکرئیس و دو نگهبان و یك خطیب و یك نویسنده و یك ممیز بزرگ از میان اعضاء خود انتخاب می‌کند .

سالاران دیگر مجمع بطریق قرعه انتخاب می‌شوند .

بند بیست و هفتم

مجمع عمومی شرق اعظم قوه مؤسسه و قوهٔ مقننه هیئت اتحادیه است ودر باره پیشنهاد لوایح قانون اساسی یا قوانین دیگر که به او تقدیم می‌شود حکم

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

نمی‌کند مگر پس‌از آنکه از لژها کسب رأی کند .

حکم درباره راپورت اداری‌که شورای طریقت پیشنهاد می‌کند نیز با مجمع عمومی است .

تصفیه حسابهای دوره منقضیه و تعیین بودجه جمع خرج‌دوره آتیه بامجمع عمومی است .

هریك از اعضای مجمع عمومی حق استیضاح دارند .

مجمع عمومی می‌تواند برحسب پیشنهاد شورای‌طریقت یامجازات یا حکم طرد راکه درباره کار م ـ خانه‌ها هیئت یا فراماسنها داده شده باشد تخفیف دهد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

فصل سوم

شورای طریقت

بند بیست و هشتم

شورای طریقت مرکب است از سی و سه عضوکه مجمع عمومی شرق اعظم فرانسه آنان را از میان خود انتخاب می‌کند .

اعضای شورا برای سه سال انتخاب می‌شوند انتخاب بوسیله اوراق خطی واقع می‌شود که رئیس نظار انتخاب آن اوراق را می‌دهد در دونوبت اول نتیجه باکثریت‌تامه آرا و در نوبت سیم باکثریت نسبی حاصل می‌شود در صورت تساوی آرا قدمت ماسنی در پایه استادی قاطع نتیجه انتخاباتست .

هرسال یکثلث اعضای شورا جدیداً انتخاب می‌شوند در باره اعضای‌منفصل تجدید انتخاب نمی‌توان کرد مگر به‌فاصله یکسال .

بند بیست و نهم

همه‌ساله بعد از تجدید انتخاب مذکور دراصل سابق شورای طریقت رئیس و دونایب رئیس و دو نویسنده برای خود و یکنفر مهردار و تعبردار شرق اعظم فرانسه را تعیین می‌کند .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نظامنامه شورای طریقت را هم خود او ترتیب می‌دهد .

بند سی‌ام

شورای طریقت نگهبان قانون اساسیست و اجرای قوانین ماسنی و آراء مجمع عمومی و احکام عدلیه ماسنی با اوست .

روابط شرق اعظم با ادارات دولتی و هیئت‌های ماسنی فرانسه و خارجه به دست اوست تعیین ضامنهای دوستی شرق اعظم در نزد هیئتها با اوست .

بند سی و یکم

شورای طریقت امور طریقترا اداره می‌کند قواعد اداری صادرمی‌کند و آراء مجمع‌عمومی‌را رسمیت می‌دهد واحکام ومقررات اداراتی را که صلاحیت داشته‌اند اخطار می‌کند .

هرسال شورای طریقت راپورت اعمال خود را بمجمع عمومی می‌دهد .

بودجه سالیانه را آماده کرده دوماه لااقل پیش از انعقاد مجمع عمومی بلژها پیشنهاد می‌کند .

یکماه پیش ازانعقاد مجمع‌عمومی راپورت اعمال‌خود را به‌لژها میفرستد.

اعضای شورا منفرداً در مقابل مجمع عمومی‌مسئول اجرای‌مأموریت‌خود می‌باشند .

بند سی و دوم

شورای طریقت در باره کلیه تقاضاهای راجع به‌تأسیس یا تجدید و بیداری کارخانها و نظامنامه‌های خصوصی یا صحت انتخابات رأی می‌دهد .

تأسیس لژهای تازه یا بیداری لژهای خوابیده را دعوت وتشویق می‌کند .

کارخانهائی را که خارج از هیئت شرق اعظم از روی قاعده تشکیل شده و این قانون اساسی و نظامنامهٔ عمومی را پذیرفته و نظامنامهٔ خصوصی آنها مخالف نظامنامهٔ عمومی شرق اعظم نباشد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

منشورها (Diplomes) توقیعات (Brefs) و طغراهائی (Patentes) را که کارخانه‌ها می‌طلبند امضاو اعطا میکند .

بند سی و سوم

شورای طریقت مأمور اصلاح اختلافات میان کارخانه‌ها و فراماسنها میباشد . شکایتهائیکه نسبت به برادران یاکارخانه‌ها میرسد دریافت میکند وبمواقع مقتضیه ارجاع می‌نماید .

تشکیلات نسبت به‌حکم مجالس استیناف ماسنی را دریافت کرده به مجلس تمیزارجاع می‌کند همچنین شورای طریقت میتواند مبادرت به تقاضای محاکمه یا رجوع به تمیز بنماید .

بند سی و چهارم

شورای طریقت در مواقع استثنائی فوق‌العاده و به علتهای راجع به عموم ماسنها حق دارد کارخانه‌ها را تعطیل و فراماسنها را محروم کند و مسئولیت این اقدام را در مقابل مجمع عمومی بر عهده خود بگیرد تعطیل ومحرومیت فوق تا روزی است که محکمهٔ ماسنی صالحه حکم خود را بدهد .

به‌محکمهٔ مزبوره باید بفوریت رجوع شود آنهم باسرع وجوه‌حکم دهد.

قسمت چهارم

ترتیب محاکمات

فصل اول

قوای قضائیه

بند سی و پنجم

قوهٔ قضائیه مجری میشود :

بدایةً به واسطه لژها به وسیلهٔ هیئتهای منصفه برادرانه که از میان اعضاء تعیین می‌شود استیناةً بواسطهٔ مجلسهای استیناف مرکب از نمایندگان لژها .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این جمله خارج از عمل حفظ نظم است که متعلق به کارخانه‌ها است و موافق نظامنامهٔ عمومی مجری می دارند .

فصل دوم

هیئت منصفه کارخانه‌ها و مجالس استیناف

بند سی و ششم

کارخانه‌هائی که طرف دعوا واقع میشوند بواسطهٔ یکهیئت منصفه مرکب از نمایندگان محاکمه میشوند .

بند سی و هفتم

احکام لژها و مجالس استیناف و هیئتهای منصفه کارخانه‌ها باید متضمن دلایل مدرك باشد .

بند سی و هشتم

احکام مجالس استیناف و هیئتهای منصفه قابل تمیز است و ارجاع به تمیز اثر حکم را معوق می‌دارد .

بند سی و نهم

طریق محاکمه و اصول محاکمات و مجازاتها را نظامنامه عمومی معین میکند.

۲۷۵ و مابعد

فصل سوم

مجلس تمیز

بند چهلم

یك مجلس تمیز برقرار است که در صورت عدم مراعات مراسم قانونی و در صورت عدم انطباق با قوانین قضائیه یا مخالفت با قوانین خیرا که به او رجوع

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شده است نقض می‌کند و ماهیت دعوا را به مجلس استیناف دیگر یا هیئت منصفه دیگر ارجاع می‌کند.

بند چهل و یکم

مجلس تمیز مرکب است از پانزده عضو که در مجمع عمومی به رأی مخفی برای سه سال انتخاب می‌شوند و هر سال ثلث آنها تجدید میشود و انتخاب ایشان بعد از انتخاب اعضای شورای طریقت و بهمان ترتیب و با همان شرایط واقع می‌شود.

بند چهل و دوم

مشاغل عضویت محکمه تمیز با مشاغل نمایندگی قضائی یا عضویت شورای طریقت منافات دارد. اعضای مجلس تمیز در تمام مدت عضویت خود که در بند چهل و یك مذکور شد به مشاغل عضویت شورای طریقت قابل انتخاب نیستند.

بند چهل و سوم

مقر مجلس تمیز درپاریس در شرق اعظم است.

درموقع انعقاد مجمع عمومی اجباراً منعقد است و هروقت احتیاجات اقتضا کند رئیس مجلس تمیز آنرا دعوت به انعقاد میکند اما در جلساتی که حکم داده میشود عدهٔ اعضای دعوت شده هفت نفر خواهد بود که به حکم قرعه در جلسه شورای طریقت در حضور رئیس مجلس تمیز یا نماینده او معین میشوند برای اینکه آرایشان معتبر باشد لااقل باید پنج نفر حاضر باشند.

بند چهل و چهارم

هر سال مجلس تمیز در دورهٔ اجلاسیه ماه سپتامبر بعد از تجدید ثلث اعضا رئیس و نایب رئیس و نویسندهٔ خود را انتخاب میکند.

درقسمت رسمی صحیفه اعمال شرق اعظم این امر مذکور می‌شود.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت پنجم

بند چهل و پنجم

در ممالك خارجه که هیئت ماسنی منظمی هست و باشرق اعظم رابطه برادرانه دارد شرق اعظم فرانسه در آنجا تشکیل کارخانه نمی‌دهد.

در وضع لژهائی که فعلا در ممالك خارجه موجود است تغییری داده نمی‌شود شرق اعظم درفرانسه و مستملکات آن کارخانه را که به واسطهٔ هیئت ماسنی خارجی تشکیل شده باشد تصدیق نمی‌کند.

قسمت ششم

تجدید نظر و تغییر قوانین ماسنی

بند چهل و ششم

هرگاه پیشنهادی متضمن تجدید نظر کلی یا جزئی قانون اساسی یا نسخ یا تغییر یکی از قوانین ماسنی یا نظامنامه عمومی بوده باشد باید به مجمع عمومی برود و قابل توجه شود و در ظرف سه ماه با رأی شورای طریقت بلژها فرستاده شود که مطرح مذاکره قرار دهند.

مجمع عمومی در دورهٔ اجلاسیه آینده در آن باب رأی می‌دهد.

لایحه که مجمع عمومی رأی داد بلژها فرستاده میشود باید بر رد یا قبول آن رأی دهند

بند چهل و هفتم

ممکن است پیشنهادهای قانونی از طرف شورای طریقت به مجمع بشود لیکن باید آن پیشنهاد درجلسه تام شورای طریقت تصویب شده و در ظرف پانزده روز بعد از اختتام همان دوره اجلاسیه که در آن پیشنهادهای مذکور قبول شده است بلژها فرستاده شود که مطرح مذاکره قرار دهند.

قرارداد موقتی

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

بند چهل و هشتم

این قانون اساسی بتصویب لژهای هیئت اتحادیه باید برسد.

تصدیق این قانون اساسی وقتی صورت میگیرد که اکثر لژهای شرق اعظم تصویب کرده باشند لژهائی که در ظرف سه ماه پس از آن که این قانون اساسی رسماً به آنها اخطار شده جواب نداده باشند جزو تصویب کنندگان قانون اساسی محسوب خواهند بود.

نظامنامه

عمومی شرق اعظم فرانسه

که برای فرانسه و مستملکات آن شورای عالی می‌باشد مصوب مجمع عمومی در دوره اجلاسیه سنه ۱۸۸۵ و رسمیت یافته از جانب شورای طریقت در نهم نوامبر ۱۸۸۵ با تصرفاتیکه مجمع عمومی تا ۲۵ سپتامبر سنه ۱۹۰۹ در آن کرده است.

کتاب اول کارخانها

فصل اول

کارخانه‌های متنوعه و آئینهای متفاوته

۱ـ کارخانه ابتدائی لژ است و این کارخانه است که بیگانه را به زندگی ماسنی آشنا می‌کند. (خانقاهها) (Chapitre) و (کنگاشتانها) (Conseil) بلژها متکی است.

هیچ خانقاهی نمی‌تواند موجود باشد مگر به رضای لژیکه بنیان اوست همچنین هیچ کنگاشتانی موجود نمی‌شود مگر اینکه متکی برخانقاهی باشد.

این کارخانها عنوان دیگری نمی‌توانند داشته باشند مگر عنوان لژی که

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بر او متکی می‌باشند.

در هر ناحیه که وحدت خانقاه بواسطه امتزاج حاصل شده باشد آن خانقاه واحد می‌تواند با اجازه شرق اعظم فرانسه عنوانی اختیار کند غیر عنوان لژهای موجود در آن مکان لیکن باید ناچار متکی براقدم لژها باشد واگر لژ اقدم دایر نباشد متکی بر لژی باشد که از روی ترتیب قدمت بلاواسطه بعد از لژاقدم‌است.

۲ـ قبول در خانقاهها و کنگاشستانها باید بموجب استحقاق غیرتمندی و قابلیت ماسنی یا بواسطه خدمات طریقتی حاصل شود.

۳ـ میان آئینهای متفاوته که شرق اعظم فرانسه تصدیق دارد مزیتی نیست گرچه عده پایهای آنها مختلف باشد.

هیچ کارخانه نمی‌تواند بموجب پایهای عالی که عطا می‌کند بر کارخانه دیگر داعیه تفوق داشته باشد.

هیچ کارخانه که بر یك آئین تأسیس شده نمی‌تواند آئین دیگر اختیار کند مگر اینکه ازشرق اعظم مطابق آنچه برای جمیع آئین‌ها دستور داده شده اجازه حاصل کند و گرنه از هیئت اتحادیه اخراج خواهد شد.

فصل دوم

تأسیس و استواری کارخانها

قسمت اول

تاسیس لژها

۴ـ هیچ لژی تأسیس نمی‌تواند شد مگر اینکه هفت نفراستاد دریك شرق گردآیند و دارای منشورهائی باشند که شرق اعظم صحت آنرا قبول کرده باشد.

۵ـ برادران مؤسس لژ را موقتاً تشکیل می‌دهند ویکیرا از میان خودشان ریاست داده عنوان ارجمندی می‌دهند و دیگران مشاغل نگهبان اول و دوم و خطیب و نویسنده و خزانه‌دار و امین خبر به واگر باز باشند ممیز بزرگ و معمار و

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

دربان و رئیس تشریفات اختیار می‌کنند.

۶ـ لژ موقتی عنوان ممتازی‌اختیار می‌کنند که باعنوان هیچ لژ دیگر از هیئت اتحادیه مشارك نباشند و اختیار قطعی عنوان موقوف به تصویب شورای طریقت خواهد بود آن گاه ازشورای طریقت تقاضای اجازه تأسیس رمزی‌مینماید و این تقاضا باید مطابق نمونه که ملحق باین نظامنامه است نوشته شده‌وچراغهای پنجگانه لژ امضا کرده باشند.

لژ موقتی تا هنگامیکه استواری باید بکار دیگر نمی‌تواند بپردازد و از سپردادن بیگانگان ممنوع است.

۷ـ باتقاضای لژ موقتی باید همراه باشد:

۱ـ صورتی دردو نسخه مطابق نمونه‌که منضم باین نظامنامه است ازاسامی و القاب و مکان تولد و تاریخ آن و مسکن وصفات‌مدنی و ماسنی اعضای مؤسس با تعیین لژهائیکه در آنجا بماسنی پذیرفته شده‌اند و اینصورترا باید تمام اعضا امضا کرده و چراغهای پنجگانه تصدیق کنند.

۲ـ منشورهای اعضای مؤسس و همچنین سندهای مشعر براینکه‌مؤسسین مذکور نسبت به‌کارخانهائی که عضو آن بوده یا هستند مدیون نیستند.

۳ـ صورت مجلس‌جلسه مؤسسین که‌درآن‌عزیمت‌تشکیل‌لژ واختیارعنوان ممتاز و آئین نموده‌اند.

٤ـ تصدیق انتخاب‌ارجمند موقتی باپیمان‌نامه او به تمامه وآدرس برای مکاتبات.

۵ ـ نقش مهر یانمبر لژ.

٦ـ تعیین مکانی که به جهت‌کارکردن لژاختیار شده‌واگرممکن‌باشد نقشه وبیان تفصیلی آن.

۷ـ وجوه لازمه برای‌اعطای فرمان تأسیس‌وآئین‌نامه ها وسه نسخه از

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قانون اساسی و نظامنامه عمومی و اوراق چاپی لازمه‌واگرموقع داشته باشد باج سالیانه .

۸ ـ پس از دریافت نوشتجات مذکور درمادهٔ قبل ووجوه گرلازم باشدبه التفیش لژ موقتی و بازدید آن اقدام میشود آن‌گاه شورای طریقت اجازه تأسیس رمزی را اعطا یا رد میکند.

در صورتیکه رد کند نوشتجات‌شخصی وجوهرات‌به‌صاحبانش‌مسترد‌میدارد رسید ونوشته تفریغ ذمه میگیرد سایر نوشتجات در دفترشرق اعظم ضبط‌میشود.

قسمت دوم

تأسیس خانقاه

۹ ـ خانقاه پس از مذاکره وموافقت لژی که بر او باید متکی شودتأسیس می‌تواند شد مگر به واسطهٔ هفت نفر (شوالیه رزکروا) Chev .: Rosecroix که عضویت‌رسمی لژهای هیئت اتحادیه‌را دارا بوده وتوقیعات‌شرق‌اعظم یاتوقیعات منسوبه شرق اعظم را داشته باشد .

۱۰ ـ مؤسسین خانقاه موقتی تشکیل داده سالاران موقتی انتخاب میکنند عنوان لژ یانام‌ناحیه‌را عنوان ممتاز خود قرارمیدهند وازشورای طریقت‌تقاضای اعطای فرمان خانقاهی میکنند وآن تقاضارا چراغهای پنجگانه امضاکرده به‌مهر لژ نیز میرسانند .

تا هنگامی‌که خانقاه‌استواری نیافته به هیچ کاردیگر نمیتواند بپردازد.

۱۱ ـ بتقاضای خانقاه موقتی باید منضم‌باشد :

۱ ـ مذاکرات لژ با امضای چراغهای پنجگانه ومهر، مهردار.

۲ ـ صورتی در دونسخه ازاسامی والقاب ومکان تولد وتاریخ آن ومسکن وصفات مدنی و ماسنی اعضای مؤسسه با تعیین لژهائیکه در آنجا سمت رسمیت دارند واین‌صورت بایدبا امضای تمام اعضا رسیده و چراغ‌های پنجگانه تصدیق کرده باشند .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳ ـ توقیعات اعضای مؤسسه و کرلازم باشد نوشتجات مشعر برمنظم بودن ماسنی ایشان.

٤ـ صورت مجلس مذاکرات اعضای مؤسسه .

٥ـ تصدیق انتخاب (زبرکساز) (Tres Sage) موقتی با پیمان نامه او به تمامه و آدرس مکاتبه .

٦ ـ نقش مهر یا تمبر خانقاه .

۷ ـ وجود لازمیه برای اعطای فرمان خانقاهی و آئین نامها و سه نسخه از قانون اساسی و نظامنامه عمومی و اوراق چاپی لازمه و آبونمان سالیانه صحیفه اعمال شرق اعظم و اجرت پستی مکاتبات .

تمام نوشتجات صادره از خانقاه باید به مهر لژی که بر آن متکی است زینت یافته باشد.

۱۲ ـ شورای طریقت پس از استشاره از بارگاه درباب این تقاضا رأی میدهد و هرگاه ردکند نوشتجات اشخاص وپولها را مسترد میدارد و قبض رسید و تفریغ ذمه میگیرد سایر نوشتجات دردفتر شرق اعظم ضبط میشود .

قسمت سوم

تأسیس کنگاشتان

۱۳ـ کنگاشتان پس از مذاکره و موافقت لژ و خانقاهی که بر آنها باید متکی باشد تأسیس نمیتوانند مگر به واسطهٔ هفت نفر (شو.. کاد..) (Chev ..kad) که عضو رسمی لژها و خانقاههای هیئت اتحادیه بوده دارای طغرای شرق اعظم یا طغراهای تصویب شده او باشند .

۱٤ ـ مؤسسین کنگاشتان موقتی را تشکیل میدهند و سالاران موقتی را انتخاب میکنند و عنوان لژ و خانقاه یا اسم ناحیه را بطور عنوان ممتاز اختیار مینمایند و از شورای طریقت تقاضای فرمان تأسیس به امضای چراغهای پنجگانه و مهر خانقاه مینمایند .

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

کنگاشتان موقتی تاهنگامی که استواری نیافته نمی‌تواند به کارهای دیگر بپردازد.

۱۵ ـ به تقاضای کنگاشتان موقتی باید منضم باشد:

۱ـ مذاکرات لژ به ترتیب صحیح.

۲ ـ مذاکرات خانقاه.

۳ـ صورتی در دو نسخه از اسامی و القاب و مکان تولد و تاریخ آن و مسکن و صفات مدالی و ماسنی مؤسسین با تعیین لژها و خانقاهائیکه در آنجا عضویت رسمی دارند و دراین صورت باید به امضای تمام اعضاء رسیده و چراغهای پنجگانه آن را تصدیق کرده باشند.

٤ ـ طغراهای اعضای مؤسسه و گر موقع باشد نوشتجات مشعر بر منظم بودن ماسنی ایشان.

۵ ـ صورتمجلس مذاکرات مؤسسین.

٦ ـ تصدیق انتخاب رئیس موقتی با پیمان نامه او بتمامه و آدرس برای مکاتبات.

۷ ـ نقش مهر با تمبر کنگاشتان.

۸ ـ وجوه لازمه برای اعطای فرمان تأسیس و آئین نامه‌ها و سه نسخه قانون اساسی و نظامنامه عمومی و اوراق چاپی لازمه وجه آبونه سالیانه صحیفه اعمال شرق اعظم و اجرت پستی سالیانه مکاتبات.

۱٦ ـ شورای طریقت در بارهٔ تقاضا پس از استشاره از بارگاه رأی میدهد. هرگاه ردکند نوشتجات اشخاص و وجوه نقدی را مسترد میدارد و قبض رسید و تفریغ ذمه میگیرد سایر نوشتجات در دفتر شرق اعظم ضبط می‌شود.

قسمت چهارم

استواری کارخانه‌ها

۱۷ ـ استواری کارخانه‌ها به توسط مأمورینی میشود که از طرف شورای

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

طریقت تعیین شده باشد.

برای استواری یك کارخانه یك یاچند نفر مأمور معین تواند شد.

مأمورین استواری یك‌کنگاشتان بایدلااقل‌پایه شو ..کاد..داشته باشند مأمورین استواری خانقاه باید لااقل پایه‌شو .. رزکروا داشته باشند و در هر دو صورت بهتر است که از اعضای بارگاه باشند.

در مواقعیکه امکان داشته باشد شورای طریقت یك یا چند نفر از اعضای خود را به مأموریت استواری تعیین میکند.

روز استواری را شورای طریقت به موافقت کارخانه موقتی معین میکند آداب استواری ازروی‌آئین مخصوصی است که شورای طریقت ترتیب داده‌هرگاه در ظرف سه ماه پس از رسیدن اجازه از شورای طریقت مراسم استواری به‌عمل نیامد آن اجازه بالطبع باطل‌است‌در این صورت شورای طریقت نوشتجات شخصی ووجوه نقدی‌را به صاحبانش‌مسترد وقبض رسید وتفریغ‌ذمه میگیرد‌سایر نوشتجات دردفتر شرق اعظم ضبط میشود.

۱۸ ـ ممکنست کارخانه را اجازه دهند که گر ضرورت داشته باشد خود به مراسم استواری خود قیام کند در این صورت مأمورین استواری همان رئیس‌ودو نگهبان خواهند بودو درموقع استواری دیگری را به‌جای خود برقرار میکنند.

فصل سوم

سالاران ووظایف ایشان

قسمت اول

سالاران

۱۹ـ سالاران لژها به آئین فرانسه ازاینقرارند:

ارجمند

نگهبان اول و دوم

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خطیب

نویسنده

ممیز بزرگ

خزانه‌دار

امین خیریه

مهردار

کتابدار و دفتردار

رئیس اول و دوم تشریفات

معمار

ممیز دوم و سوم

دربان

خوانسالار

بیرقدار

سالاران پنجگانه اول عنوان خاص چراغ را دارند شماره اسامی سالاران در آئینهای دیگر تفاوت دارد و این تفاوتها در آئین‌نامه هائیکه در موقع استواری برای لژها می‌فرستند معین شده است.

۲۰ـ در خانقاهها و کنگاشستانها همین سالاران هستند و در آنجا اسامی دیگر دارند.

۲۱ـ کارخانه‌ها می‌توانند برای خطیب و نویسنده وخزانه‌دار وامین‌خیریه معاون معین کنند.

معاونین بسالاران در انجام وظایفشان کمك می‌کنند و در موقع غیبی یا اشتغال آنان جانشین ایشان واقع می‌شود.

هروقت معاون بجای سالاری می‌نشیند همان حقوق و امتیازات ویرا دارا می‌باشد. همچنین‌است حال‌هر برادری‌که فی‌المجلس بواسطه غیاب‌سالاری‌موقتاً به

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

جای او برقرار می‌شود.

۲۲- در کارخانه‌هائیکه کار بعضی از سالاران بواسطه کثرت جمعیت و کثرت جلسات زیاد می‌شود ممکنست برای ایشان کمك خرج معین کنند.

این کمك خرج باید پس از آنکه در دعوت نامه‌ها جزو دستور کارها گذاشته شد در کارخانه رسماً مطرح مذاکره گردد و قرار آنرا برای بیش از یك سال نمی‌توان داد و هر سال پس از انتخاب عمومی مبلغ کمك خرج معین میشود.

قسمت دوم

وظایف سالاران

رئیس

۲۳- رئیس اعضای کارخانه را دعوت می‌کند و هنگام جلسات کارها را اداره می‌نماید در مراسم تشریفات و برای روابط خارجی نماینده کارخانه است.

در هر کمیسیون و هر هیئت مأموریتی رئیس حقاً ریاست دارد لیکن می‌تواند از این حق خود استفاده نکند.

در هنگام جلسات هیچیك از حضار نمی‌تواند براو اعتراض کند فقط درباره او اظهار نظریات ممکنست.

مراسلات شرق اعظم را رئیس دریافت کرده بازمی‌کند و به‌خطیب می‌دهد تا در جلسه قرائت کند.

نوشتجات رسمیرا رئیس امضا می‌کند.

۲۴- وظیفه رئیس در جلسات:

۱- آغازکردن و بپایان بردن کارها.

۲- پیشنهادهارا تحت مذاکره درآوردن.

۳- دعوت بمذاکره در موضوعاتی که بمنافع خصوصی کارخانه یاعمومی فراماسنری راجع باشد.

۴- خلاصه‌کردن آراء و تحصیل نظر خطیب.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۵ـ اعلام نتایج مذاکرات.

۶ـ اقدام به‌سیر بیگانگان و اعطای پایه‌های ماسنی.

رئیس حق دارد هر برادری را که از نظم خارج می‌شود ساکت کند حتی می‌تواند او را از مزکت خارج سازد.

رئیس اختیار حفظ نظم را بواسطه مجازات در حدود مواد «۱۳۲» و ما بعد آن دارد.

رئیس می‌تواند هرگاه بی‌نظمی واقع‌شود و اقتدار او رعایت نشود جلسه را معوق بدارد و حتی بدون هیچیك از آدابی که لازمه پایان کارهاست جلسه راختم کند و در اینصورت جلسه را در تحت ریاست دیگری ازاعضا نمی‌توان‌منعقدنمود.

۲۵ـ ترتیب اداری امورکارخانه با رئیس است وباین سمت باید کارنویسنده، خزانه دار را نظارت و نوشتجات را امضا نماید و هراسلاترا ترتیب دهد و در محاسبات تفتیش کند و مخارجیرا که کارخانه‌اجازه داده است حواله دهد.

۲۶ـ درصورتی‌که رئیس غایب یا مشغول باشد جای او را در مشاغل مختلفه که‌دارد نگهبان اول یا نگهبان دوم یا ممیز بزرگ بترتیب رتبه اشغال می‌کند.

هرگاه سالاران مذکور حاضر نباشند یکی از رؤسای قدیم کارخانه یا یکی از قدیم‌ترین اعضای رسمی که دارای بالاترین پایه آن کارخانه باشد بجای رئیس قرار می‌گیرد.

نگهبان

۲۷ـ نگهبانان هریك‌ستونهای خود را باید اداره نماید وهریك‌از برادران که اجازه سخن می‌خواهند باید باو رجوع کنند.

نگهبانان به اشاره چکش اجازه سخن می‌خواهند و به استثنای خطیب بر همه برادران دیگر حق تقدم در سخن گفتن دارند.

ابلاغات رئیس را هریك از نگهبانان بستونهای خود می‌رسانند و در آن ستونها حافظ نظم وسکوت می‌باشد واگر برادری بدون تحصیل اجازه سخن‌بگوید

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نگهبانان می‌توانند از او جلوگیری کنند.

در جلسه غیر از رئیس کسی حق ندارد از نگهبانان جلوگیری کند.

خطیب

۲۸ـ خطیب نگهبان قانون اساسی و نظامنامه عمومیست و باید از هر مذاکره که مخالف آن باشد ممانعت نموده تقاضا کند که ممانعت او را یادداشت کرده بشورای طریقت بفرستند.

همچنین مراقب اجرای نظامنامه خصوصی کارخانه و مانع تخلف از آن می‌باشد و کارخانه در باب صحت و سقم ممانعت او نمی‌تواند رأی دهد مگر در جلسه بعد.

خطیب در مشرق جا دارد و بلاواسطه از رئیس در موضوع مباحثات اجازه سخن می‌خواهد و هرگاه بعنوان اخطار قانونی اجازه بخواهد باید فوری باو اجازه داده شود.

همینکه مباحثه ختم شد خطیب خواه در مباحثه شریك باشد یا نباشد نظر خود را بدون ذکر دلیل اظهار می‌دارد تا موضوع رأی معلوم باشد مگر اینکه موضوع پیشنهاد خود خطیب باشد پس از آنکه خطیب نظر خود را اظهار داشت هیچ برادری نمی‌تواند اجازه سخن بخواهد مگر برای تقاضای رأی اوراقی یا مخفی و رئیس باید موافق نظر خطیب رأی بگیرد.

در صورتیکه قبل از اظهار رأی خطیب تقاضای رأی مخفی یا اوراقی قبول شده باشد نظر خطیب لازم نیست.

خطیب در استخراج آرا و تعیین حاصل کیسه خیریه باید شاهد باشد.

خطیب مخصوصاً مأمور وظایف ذیل است:

۱ـ بکسانیکه تازه سیر داده می‌شوند پایه‌های تازه آنهارا توضیح کند.

۲ـ در هر جشن و مهمانی طریقتی خلاصه‌ای از کارهای کارخانه از زمان جشن سابق تا آن هنگام بیان کند و صورت آنرا بشرق اعظم بفرستد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳ـ درموقع جشن‌ها ومجالس عزاداری انشاء خطابه‌کند .

٤ـ در جلسات نوشتجات رسمی شرق اعظم را قرائت کند .

نوشتجات رسمی کارخانه را خطیب باید امضاءکند .

۲۹ـ معاون خطیب یا برادریکه بجای خطیب قرار می‌گیرد بایدکاریرا که درمدت غیبی خطیب شروع شده انجام‌دهد ورأی خودرا اظهارنماید گرچه در بین مذاکرات خودخطیب حاضرشده باشد .

نویسنده

۳۰ـ جای نویسنده درمشرق روبروی خطیب‌است.

نویسنده مانندخطیب‌اجازه سخن را بلاواسطه ازرئیس می‌خواهد .

یادداشت‌کارهارا برمی‌دارد وازروی‌آن یادداشتها صورت مجلسی‌که باید در جلسه‌بعدبرای‌کارخانه‌خوانده شود ترتیب می‌دهد همینکه‌آن‌صورت‌مجلس‌پذیرفته شد دردفترصورت‌مجلس نوشته به‌امضای خود رئیس می‌رساند.

نویسنده بایددفتری داشته‌باشدکه‌اسامی‌تمام‌اعضای‌کارخانه‌بترتیب ورودشان باالقاب وصفات مدنی و زمان ومکان تولد و مسکن وپایه ماسنی ایشان درآن ثبت شده باشد .

نویسنده درتحت ریاست رئیس مأمورمراسلات و دعوت نامه‌هاست .

همچنین مأمور است فهرست‌هائیکه بشرق اعظم باید فرستاده حاضر کند

نویسنده مانند خطیب دراستخراج‌آرا وتعیین‌حاصل‌کیسه خیریه باید شاهد باشد.

حاصل‌کیسهٔ خیریه رادرهرجلسه باید درصورت مجلس قیدکنند .

قرائت نوشتجاتی راکه از شرق‌اعظم می‌رسد نیز باید درصورت مجلس ذکر کند نوشتجات رسمی‌کارخانه را نویسنده باید امضا کند .

ممیزین

۳۱ـ ممیزبزرگ درموقع لزوم جانشین یکی‌ازنگهبانان وحتی رئیس می‌شود.ممیزبزرگ مخصوصاً مأمور وظایف ذیلست:

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱ ـ تحصیل اطمینان ازصفات ماسنی مهمانان و ممیزی آنان و خبردادن نتیجه تحقیق خود را به رئیس .

۲ـ تهیه لوازم آزمایشها .

۳ـ جمع آوری مهره‌ها یا ورقه‌های رأی وشاهد بودن در استخراج آن .

هرگاه ممیز بزرگ غایب باشد ممیزهای دیگردرهر کارجای اورا می‌گیرند مگردررياست کارخانه . ممیزین مکلفندکه حفظ نظم و سکوترا دردرون و بیرون مزکت بنمایند و آنچه رئیس فرمان دهد مجری دارند .

رؤسای تشریفات

۳۲ـ رؤسای تشریفات مأمورند برای اداره تشریفات و واردکردن مهمانان به فرمان رئیس وجا دادن آنها و توزیع کلوله و ورقه‌های رأی و گرداندن کیسه اظهارات و همراهی کردن بامهمانان و تازه سیر یافتگان و سالاران تازه منصوب هر هیك .

خزانه دار

۳۳ـ خزانه‌دار مأمور وظایف ذیلست:

۱ـ وصول وضبط‌مالیاتهای سرانه سالیانه وحق‌الورودها و حقوق ارتقاءرتبه وکلیتاً هر وجهی‌که بهرعنوان عائد کارخانه باید بشود .

۲ـ حفظ نقود واشیاءنفیسه واسناد نقدی متعلق بکارخانه.

۳ـ پرداخت مخارج‌کارخانه بموجب حواله رئیس .

هرمبلغی‌که‌وارد صندوق می‌شود خزانه‌دار قبض ازدفتر قبوض ته وورق‌دار می‌دهد .

همه عایدات و مخارجیکه خزانه دار می کند باید بتدریج در دفتریکه اوراق آن بدواً نمره دار ممضی به‌امضای رئیس و نویسنده باشد ثبت نماید .

هرسال در جلسه بعد از انتخابات عمومی باید محاسبات خزانه‌دار تفتیش

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

و تفریغ شود .

همچنین هرگاه در عرض سال خزانه‌دار بواسطه استعفا یا علت دیگر تغییر کند باید اینکار صورت گیرد .

خزانه‌دار باید هر شش ماه خلاصه‌ای از عایدات و مخارج ترتیب داده بکارخانه بدهد تا وضع مالیه کارخانه معلوم شود .

خزانه‌دار مسئول پرداخت تمام وجوه پرداختنی بشرق اعظم است چه از بابت باج سالیانه چه از بابت‌های دیگر.

امین خیریه

۳۴ـ امین خیریه مأمور وظایف ذیلست :

۱ـ گرداندن کیسه خیریه .

۲ـ ضبط وجوهی که در هر جلسه در کیسه خیریه جمع می‌شود همچنین وجوهی که از اعانه‌های راجع بامور خیریه عاید می‌گردد

۳ـ رسانیدن اعانه ها از طرف کارخانه بعد از حواله رئیس .

امین خیریه بتدریج تمام وجوهی راکه ضبط می‌کند یامی‌پردازد دردفتری مانند دفتر خزانه دار ثبت می‌نماید محاسبات او هم مثل محاسبات خزانه‌دار باید تفتیش و تفریغ شود .

مهردار

۳۵ـ مهردار نقش مهررا برتمام نوشتجاتی‌که از کارخانه صادرمی‌شودپس‌از امضای رئیس و خطیب و نویسنده قرار می‌دهد و نزدیك نقش پس از نوشتن این کلمات «مختوم بتوسط مهردار» امضاء می‌کند .

درغیاب مهردار نویسنده می‌تواند اینکاررا انجام دهد .

کتابدار و دفتردار

۳۶ـ دفتردار مأمورحفظ وترتیب تمام اسناد و دفاتر و نوشتجات وکتب متعلق

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بکار خانه‌است و باید فهرست این اشیاء مختلف راهمیشه کاملا داشته باشد مخصوصاً مراقب امور ذیلست :

۱ـ حفظ سه نسخه‌قانون‌اساسی و نظامنامه‌عمومی‌راکه هر کارخانه بایددر جلسات برای رئیس وخطیب و نویسنده داشته‌باشد .

۲ـ حفظ مجموعه صحیفه اعمال شرق‌اعظم.

۳ـ حفظ سالنامه‌شرق اعظم.

٤ـ حفظ آئین نامه‌ها .

آخرهرسال وهر نوبت‌که دفتردارعوض می‌شود دفتروکتابخانه باید تفتیش‌و راپورتی از تفتیش نوشته‌شود.

معمار

۳۷ـ اثاثه متعلق به کارخانه درتحت‌مراقبت معمار است و باید تمی از آن داشته باشد .

هرسال ودرهرموقع که معمار عوض می‌شود باید اشیاع ثبت شده دردفتر به توسط دو نفر مأمور که رئیس آنها .را تعیین می کند تفتیش شود و راپورتی از تفتیش بنویسند .

مرمت یاخرید اثاثه وتعمیرمکان را درصورت لزوم معمار تکلیف می‌کند .

نقشه و طرح ساختمان و تعمیرات و تزیینات را پیشنهاد و اجرای آنها را نظارت می‌نماید و صورت حساب مباشرین را ضبط و تفتیش‌کرده ترتیب می‌دهد و گرخود بقدر کفایت بصیرت نداشته باشد بتوسط دیگری اینکار را انجام می‌دهد .

خوانسالار

۳۸ـ خوانسالار ناظم مهمانی‌ها وتزیینات‌آن بعهده اوست .

دربان

۳۹ـ دربان‌در آنچه راجع به‌امنیت کارهای داخلی‌است بمیزبین کمك می‌کند نزدیك درب مزکت می‌نشیند ودربرا باز نمی‌کند مگر بفرمان نگهبان دوم .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هنگام قرائت صورت مجلس ومباحثات ووقت رأی دادن خطیب هرگاه کسی بخواهد وارد شود بواسطه دق‌الباب درونی معلوم می‌کندکه در اینموقع نمی تواند وارد شد .

هرگاه بیرقداری علیحده انتخاب نشده باشد در موکبهای ماسنی دربان را می‌توان بیرقدار کارخانه قرارداد .

قسمت سوم

منافات مشاغل بایکدیگر و جمع آنها

۴۰ـ هیچکس نمی‌تواند درآن واحد در دو کارخانه یکپایه رئیس باشد .

۴۱ـ مقام ریاست باهرسالاری دیگری دریك‌کارخانه منافات دارد.

۴۲ـ بین مقامهای نگهبان وخطیب و نویسنده و ممیز و خزانه‌دار و امین خیریه ورئیس تشریفات و دربان منافات است

لیکن‌صاحبان این‌مقامات ومعاونین سالاران می‌توانندمقام مهردارفتردار معمار خوانسالار و بیرق‌دار را بامشاغل خود ضمیمه‌کنند .

قسمت چهارم

مراقبت و مواظبت سالاران

۴۳ ـ سالاران از اعضای رسمی دیگر بیشتر مکلفند که در جلسات کارخانه مراقبت حضور باشند.

هرسالاری‌که‌در سه‌جلسه متوالی بدون عذری که کارخانه آنرا موجه‌بداند غائب‌شود درحکم مستعفی است وبه‌جای اوانتخاب میشود .

قسمت پنجم

خادم

۴۴ ـ خادم فراماسنی است منظم که کارخانه برای اجرای احکام رئیس و سایر سالاران راجع بخدمت کارخانه تعیین میکند و از کارخانه‌مواجب میگیرد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خادم نمیتواند هنگام کار داخل مزکت شود مگر اینکه پایه را که در آن کار میکند دارا باشد.

قسمت چهارم

انتخاب و نصب صاحب منصبان

قسمت اول

انتخاب و حق انتخاب

۴۵ ـ تمام اعضای رسمی که لااقل سه ماه عضو کارخانه بوده و در وقت انتخابات به صندوق خزانه‌دار مدیون نباشند حق انتخاب دارند.

کسانی که قانوناً حقوق مالی در بارهٔ آنها توقیف شده با وجود دارا بودن شرایط مذکور حق شرکت در انتخاب ندارند.

قبل از اقدام به انتخاب باید خزانه‌دار اسامی مدیونین را روی میز ریاست بگذارد و رئیس بکارخانه اطلاع دهد.

۴۶ ـ شرط قابلیت انتخاب برای سالاری غیر از ریاست اینست که شخص دارای حق انتخاب بوده و در کارخانه شش ماه قدمت داشته باشد و بالاترین پایه کارخانه را دارا باشد.

لیکن در لژها یاران بلکه شاگردان نیز ممکن است به معاونت چهار نفر سالاری که معاون می‌تواند داشته باشند انتخاب شوند بدون اینکه مجاز باشد که در پایه بالاتر از پایهٔ خودشان شرکت در کار کنند.

۴۷ ـ اعضای افتخاری کارخانه نیز برای تمام مشاغل قابل انتخابند اما برادران مذکور گر قبول سالاری کنند مجدداً عضو رسمی میشوند و باید مالیات بدهند

۴۸ ـ برای اینکه شخص قابل انتخاب بریاست باشد شرایط ذیل ملحوظ است

۱ ـ لااقل از دو سال بالاترین پایه کارخانه را دارا باشد.

۲ ـ لااقل از یکسال عضو رسمی کارخانه باشد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳ ـ در محوطه ۵۰ کیلو متری از شرق یا ناحیه که کارخانه در آنجا واقعست ساکن یا مقیم باشد.

فرانماسنی که از روی محاکمه مرتب محکوم بمجازات زیاده از سه ماه توقیف ماسنی شده باشد نمی‌تواند به ریاست انتخاب شود مگر اینکه بحکم مجمع عمومی شرق اعظم نکات او جبران گردیده باشد.

قسمت دوم

انتخابات عمومی

۴۹ ـ لژها باید هر سال در عرض ماه نوامبر به انتخابات عمومی سالاران خود اقدام کنند خانقاهها و کنگاشتانها در ماه دسامبر انتخاب میکنند.

این انتخابات باید جزء دستور کارها در اوراق دعوت که برای هر یك از اعضاء رسمی کارخانه میفرستند ذکر شود و جلسه انتخابات باید همیشه در اقل پایه کار کارخانه وقوع یابد.

۵۰ ـ انتخابات برای رئیس و نگهبانان و خطیب و نویسنده و ممیز بزرگ و خزانه دار و امین خیریه برأی مخفی اوراقی واقع میشود.

برای سایر سالاران و معاونین به قیام و قعود میتوان رأی گرفت.

۵۱ ـ انتخاب به رأی مخفی بوسیله اوراق است انتخاب رئیس فردی و انتخاب سایر سالاران ممکن است جمعی باشد.

رئیس پس از آنکه در موقع ضرورت دیر آمدگان را به دادن رأی دعوت کرد ختم جمع آوری آراء را اعلان و اوراق را در حضور خطیب و نویسنده و ممیزین بزرگ به آواز بلند میشمارد هر گاه شماره اوراق زیاده بر شمارهٔ اعضای رسمی حاضر باشد فوراً رأی تجدید می‌شود.

اوراق را رئیس در حضور خطیب و نویسنده و ممیز بزرگ باز کرده به آواز بلند میخواند دو نفر ناظر نتیجه را به تدریج تحقیق کرده مینویسند و آن دو نفر

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

را در ابتدای کار رئیس از میان اعضا رسمی کارخانه تعیین می‌کند.

گر نظار در باب نتیجه آرا باهم موافق نبودند فوراً رأی تجدید می‌شود.

۵۲ ـ دردورهٔ اول و دوم منتخب کسی است که اکثریت آرا را دارا است یعنی زائد بر نصف شمارهٔ اوراق رأی درباره او باشد.

اگر در دوره دوم هیچیك اکثریت تامه نداشته باشد نوبت سوم اکثریت نسبی قاطع است.

اگر در دورهٔ سوم برای چند نفر تساوی آراء حاصل شد قدمت ماسنی قاطع انتخابست گر هردو در یك روز ماسن شده باشند کبرسن قاطع خواهد بود.

قسمت سوم

انتخابات جزوی

۵۳ ـ هرگاه جای یکی از سالاران در ششماه اول بعد از انتخابات عمومی خالی شود باید بموجب انتخابی که در قسمت قبل دستور داده شده به جای او انتخاب کنند.

اگر در ششماه دوم جای او خالی شود کارخانه می‌تواند حکم کند که به‌جای او انتخاب نشود در این صورت اگر سالاری که ازمیان رفته رئیس باشد یکی از نگهبانان یا ممیز بزرگ به ترتیب رتبه جای او را می‌گیرد اگر سالار دیگر از میان رفته باشد تا موقع انتخابات بعد رئیس یکنفر را به‌جای او تعیین می‌کند.

قسمت چهارم

پذیرفته شدن روسا در شرق اعظم

۵۴ ـ انتخاب رئیس هر کارخانه باید درظرف یکماه به‌شرق‌اعظم اعلام‌شود. برای این مقصود رئیس که هنوز درکار است باید اوراق ذیل را برای‌شرق اعظم بفرستد:

۱ ـ سوادی از صورت مجلس جلسه از آنچه راجع به‌انتخاب رئیس‌است

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مطابق نمونه به انتخاب منضم به نظامنامه عمومی با امضای رئیس وخطیب نویسنده ومهر کارخانه.

۲ ـ پیمان نامه تمام مطابق نمونه منضم به نظامنامه عمومی که رئیس تازه منتخب نوشته و امضاء کرده باشد مشعر بر تبعیت او از قانون اساسی و نظامنامهٔ عمومی طریقت کارخانه‌هائی‌که نوشتجات فوق را در موقع بشرق اعظم ، ترسانند واژه‌های ششماهه یا سالیانه دریافت‌نخواهندکرد.

۵۵ ـ هرگاه نوشتجات به قاعده و کارخانه منظم و منتخب جدید شرایط لازمه راداراباشد شورای‌طریقت امر به ثبت اسم رئیس‌درنامه زرو ضبط نوشتجات در دفتر می‌کند .

قسمت پنجم

نصب سالاران

۵۶ ـ هیچ سالار تازه نمی‌تواند به‌وظایف خود قیام کند مگر بعد از آنکه از روی ترتیب نصب شده باشد.

قبل از آنکه نصب شوند باید جلو رئیس که او را نصب می‌کند رسماً تعهد نماید که کاملا قانون اساسی و نظامنامه‌عمومی طریقت را رعایت خواهدکرد.

۵۷ ـ پس ازانتخاب سالیانه باید بلافاصله در جلسهٔ آتیه سالاران تازه‌نصب شوند .

رئیس تازه منتخب را رئیس منفصل نصب می‌کند وگراو غائب باشد سالاری که از روی رتبه از همه بالاتر و منفصل باشد اینکار را انجام می‌دهد.

رئیس جدیدبلافاصله پس ازنصب‌شدن به‌نصب سایر سالاران‌که با اومنتخب شده‌اند می‌پردازد . ابتدا دو نگهبان را یك مرتبه نصب می‌کند و به این سمت می‌شناساند .

سایر سالاران را هم یك باره نصب می‌کند و خطیب از جانب همه قسم یاد می‌کند .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گر رئیس جدید حاضر نباشد نصب سایر سالاران از روی ترتیب رتبه واقع می‌شود .

۵۸- درمواقع انتخابات جزئی منتخب جدیدرامی‌توان فی‌المجلس نصب کرد.

۵۹ - در صورتی که انتخابات کارخانه ابطال شود سالاران پیش مشاغل خود را موقتاً حفظ می‌کنند و به انتخابات جدید امر می‌دهند و این انتخابات باید در نزدیکترین جلسات واقع شود .

فصل پنجم

پذیرفته شدن در یاقت پایه‌ها

قسمت اول

پذیرفته شده به پایهٔ اول

۶۰ - [1] هر بیگانه که شرایط مذکور در اصل هشتم قانون اساسی را دارا باشد و بخواهد فراماسن شود باید یك یا چند نفر از اعضاء لژی که می‌خواهد استاد وارد آن شود اورا معرفی کنند .

کسانی که او را معرفی میکنند پیشنهاد خود را کتباً در کیسه اظهارات مینهند ورقه معرفی بیگانه باید متضمن اسم و القاب وسن تحقیقی خواستار و مکان ولادت ومسکن و شغل باصفات مدنی او باشد و نوشتجات ذیل ضمیمهٔ آن می‌شود :

(اولا) یك نوشته بدامضای خواستار مشعر براینکه سابقاً بلژی معرفی شده یا نشده .

(ثانیاً) سواد آخرین نامه اعمال او یا گر نداشته باشد نوشتجاتی که به منزلهٔ آن باشد .

هرگاه بیگانه که معرفی شده درمکانی ساکن باشد که لژ دیگری در آن جا

۱ - این ماده در مجمع عمومی ۱۹۱۱ تغییر کرده و ضمیمه قانون اساسی شده است .

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

باشد ارجمندی که معرفی به او می‌رسد باید ارجمند آن لژ دیگر را آگاه سازد و درباره آن بیگانه استمزاج کند اگر در آن مکان لژ نباشد ارجمند باید به ارجمند نزدیکترین لژ به اقامتگاه بیگانه رجوع کند اگر بیگانه در ولایتی ساکن و در ولایت دیگر مشاغل انتخابی داشته باشد ارجمند لژی که تقاضای ورود باو رسیده از ارجمند نزدیکترین لژ بمسکن بیگانه و هم چنین از ارجمند یکی از لژهای ولایتی که بیگانه در آن جا مشاغل انتخابی دارد درباب آن بیگانه تحصیل اطلاع می‌کند.

استفسارهای مزبور و نتیجه آن باید بکارخانه اعلان شود.

همینکه ورقه معرفی و نوشتجات منضمه آن را ارجمند از کیسه اظهارات بیرون آورد قرائت می‌کند اما اسم معرفی کنندگان را نمی‌گوید پس از آن لااقل سه نفر از اعضای لژ را مأمور می‌کند که درباره بیگانه تحصیل اطلاعات نمایند بدون آنکه مأمورین را بشناساند.

هر یك از این مأمورین باید راپورت خود را در ظرف یکماه کتباً به ارجمند بدهند.

۶۱ ـ در صورت فوریت ممکن است ورقه معرفی بیگانه در فاصله بین دو جلسه مستقیماً به ارجمند داده شود و ارجمند می‌تواند مأمورین تفتیش تعیین کند تا راپورتهای خود را در جلسه آتیه بدهند.

در این صورت لازمست که در دعوت‌نامه‌های این جلسه معرفی آن بیگانه ذکر شود.

۶۲ ـ تمام لژهای هیئت اتحادیه باید صورت تحقیقی بیگانهائی را که به آنها برای ورود معرفی میشوند پیاپی بشورای طریقت بفرستند.

همچنین لژها باید بیگانهائی را که پذیرفتن ایشان را به تعویق می‌اندازند یا رد می‌کنند به مرکز اطلاع دهند و هر نوبت باید بیگانه را به درستی معرفی کنند. وحتی‌الامکان علل رد را هم بیان نمایند.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لژهای ورابحری یا واقع درممالك خارجه باید علاوه براین همان اطلاعات را مستقیماً به لژهای مجاور خود که تابع شرق اعظم هستند برسانند.

نمی‌توان بیگانه را سیر داد مگر به فاصلهٔ یکماه پس از رسیدن خبر از دارالانشاء طریقت که آن بیگانه درلژ دیگری به تعویق افتاده ورد شده ویا نشده است در صورت لزوم استثناً لژهای مستملکات و ممالك خارج از اروپا می‌توانند مطابق موادآتیه به پذیرفتن بیگانه بپردازند بدون انتظار وصول جواب دارالانشاء به اعلام معرفی اومشروط براینکه بیگانه از زمان بلوغ هیچوقت ازمملکت خود بیرون نرفته باشد و لااقل پنج نفو عضورسمی کارخانه او رابشناسند.

هرگاه لژی از هیئت اتحادیه آگاه شود براینکه بیگانه معرفی شده به او در لژ دیگرمنظمی رد یا فقط معرفی شده باید ازآن لژکسب اطلاع کندواقدامی نکند مگر پس‌ازتحقیق کامل اگرچه آن‌لژ جزء هیئت اتحادیه نباشد.

۶۲ مکرر ـ لژها باید درعرض پانزده روز بعد از سیر صورت اسامی بیگانگانی که در پایهٔ شاگردی پذیرفته شده‌باصورت‌نامه اعمالی که بموجب ماده ششم نظامنامه عمومی هرخواستاری باید ابراز کند و تعهد نامه که تازه واردی در حین ورود خود امضاء می‌کند بشرق اعظم بفرستدواگر نه ازقانون ماسنی تخلف کرده‌اند وممکن است سالاران لژ درتحت مؤاخذه درآیند.

۶۳ ـ برای اینکه‌لژبتواند درپذیرفتن بیگانه به‌آزمایش رأی‌دهدارجمند باید راپورت‌هایی را که مأمورین تفتیش داده‌اند بدون شناساندن صاحبان آنها و همچنین نوشته شرق اعظم را مشعر براینکه بیگانه در کارخانه دیگر معرفی شده یا نشده قرائت کند آن گاه باید ازخطیب سئوال کند درباب پذیرفتن به‌آزمایش بموجب هیچیك ازقوانین ماسنی مخالفتی می‌بیند یا نه؟

هرگاه خطیب مخالفتی موجه داشت امر را محول به جلسهٔ دیگر می‌کند و فوراً بشورای طریقت اعلام می‌نماید.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

گرچنین مخالفتی نباشد بامهره سیاه و سفید رأی مخفی گرفته می‌شود تنها استادان و یاران می‌توانند رأی بدهند.

لیکن قبل ازاخذ رأی در خصوص راپورت‌ها ممکنست بیگانه راچشم‌بسته بدون ترتیبات ماسنی درتحت‌استنطاق درآورند ودراینباب رأی اکثریت استادان‌و یاران مناط است.

اعضای لژ وبرادران مهمان متعلق بهیئتهای ماسنی‌که حق مبادله در رأی را قبول کرده‌باشند حق دارند دررأی شرکت‌کنند مشروط براینکه استاد یایار بوده و هنگام قرائت راپورتها حاضربوده باشند.

اگرازاستخراج آراء معلوم‌شدکه تمام مهره‌ها سفیداست‌یااینکه عده‌ای از مهره‌ها سفید است یااینکه عده مهره‌های سیاه‌کمتر ازخمس عده‌کلیه مهره‌هاست پذیرفته شدن به‌آزمایش اعلان می‌شود.

هرگاه عده مهره‌های سیاه‌خمس عده‌کل‌یا زیاده برآن باشدآزمایش تصویق می‌افتد وتفتیش جدیدی بتوسط سه‌نفر مامور تازه که مثل دفعه اول معین‌می‌شود باید بعمل آید.

لیکن اگر بی‌ثمربودن این تفتیش جدید معلوم باشد لژ می‌تواندحکم‌بعدم وقوع آن‌کند در این باب رأی لژ باکثریت دو ثلث استادان و یاران حاضر معتبر خواهد بود و این‌مذاکره را درعرض یکماه بشرق‌اعظم باید اطلاع داد.

در حساب مذکور فوق شماره زاید بر مضرب پنج در عده کل مهره‌هابجای پنج محسوب می‌شود.

۶۴- پس از تفتیش جدید مثل ماده سابق رفتار می‌شود لیکن گر راپورتها متفقاً مساعد باشند و استخراج آرا باز نتیجه رد دهد اعضای مخالف باید پنهانی دلایل مخالفت را به ارجمند بگویند. و ارجمند اگر مفید بداند حکم بتفتیش سوم می‌کند کارخانه درنتیجه‌آن باید به ورقه‌های باامضا رأی بدهد اگرعده‌اوراق مخالف پس‌ازتفتیش سوم به‌حسابی‌که سابقاً گفته شده خمس یا زاید برخمس عده

pdf.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

رأی دهندگان بودتعویق اعلام می‌شود .

۶۵ـ هرگاه خواستار به آزمایش قبول شده و در تحت آزمایش در آمده باشد ارجمند پس ازگرفتن رأی خطیب در باب پذیرفتن قطعی بیگانه در مجمع به‌قیام و قعود رأی می‌گیرد .

اعضای لژ و مهمانان متعلق بهیئتهای ماسنی‌که حق مبادله در رأی را قبول کرده‌باشند می‌توانند دررأی‌شرکت‌کنند مشروط‌براینکه یارااستاد باشند وهنگام آزمایش حاضر بوده باشند .

در این موقع فقط اکثریت‌آرا اظهار شده معتبر است اگر اکثریت برقبول باشد نورسیده را باز وارد مزکت می‌کنند تاپس‌ازتعهد پیمان بروشنائی برسدوکر نه تعویق ورود اعلام می‌شود و درخارج مزکت به بیگانه خبرمی‌دهند .

۶۶ـ در صورتیکه تعویق اعلام شود در مورد مذکور در فقره آخر دو ماد سابق بیگانه تعویق افتاده را نمی‌توان دوباره معرفی کرد مگر بعد از یکسال .

پس‌ازدونوبت تعویق اگردفعه سوم بازبیگانه روشد محرومیت اوقطعیست و نمی‌توان او را بار دیگر معرفی کرد .

۶۷ـ یك لژ در موقع فوریت به تقاضای لژ دیگر می‌تواند از جانب آن لژ بیگانه معرفی‌شده را سیر دهد این تقاضا باید مکتوب و مختوم و به اعضای ارجمند و خطیب و نویسنده لژ خواستار باشد و در دفتر لژ پذیرنده ضبط شود وجوهی‌که ازبیگانه اخذ می‌شود متعلق به لژیست که ازجانب اوسیرداده می‌شود.

ارجمند لژی که از جانب او سیر داده می‌شود یا یکی از شش سالار دیگر به ترتیب درجات باید با دو نفر دیگر از اعضای کارخانه‌اش لااقل درجلسه حاضر باشند در صورتی‌که آن دو لژ دریك شرق یا ازیکدیگر به‌فاصله‌کمی دور باشند .

حضور این مأمورین را در صورت جلسه قید می‌کنند .

۶۸ ـ سیر دادن زیاد از پنج بیگانه درآن واحد در جلسه منظم لژ ممنوع است .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هر لژی باید بهر تازه واردی یك نسخه قانون اساسی و نظامنامه عمومی بدهد.

۶۹ ـ سیر هر بیگانه که برخلاف ترتیبات مقرره درقانون اساسی و نظامنامه عمومی واقع شود باطل است.

قسمت دوم

ارتقاع رتبه در لژها

۷۰ ـ شاگرد نمی‌تواند به‌پایه یاری رسد مگر اینکه لااقل هشت ماه در شاگردی بوده و در حضور جلسات لژ مراقبت نموده و معلومات ماسنی خود را امتحان داده باشد در مورد فرزندان ماسن و پسرخواندگان ماسن که قبل از سن بلوغ موافق اصل هشتم قانون اساسی به پایه شاگردی سیر یافته‌اند پس از گذشت هشت ماه از سن بلوغ می‌توانند به پایه یاری برسند.

۷۱ـ یار نمی‌تواند استاد شود مگر اینکه لااقل هشت ماه در پایه یاری بوده باشد و درجلسات مراقبت کرده معلومات ماسنی را بفراخور پایه که دارد امتحان داده باشد.

۷۲ـ هرگاه مسافرت فوری طولانی یا عزیمت جنگ برای خواستار درپیش باشد ممکن است مدت معین در دوماده سابقه تخفیف داده شود بلکه هردوپایه‌در یکروز عطا گردد.

فوریت ارتقاء رتبه باید بتوسط سه‌نفر استاد یا از روی قول شرف اظهار شود و اکثریت دو ثلث آراء استادان و یاران آنرا قبول کند قول شرفی برادران و اسامی ایشان و مذاکره مخصوص لژ در این باب باید در کتابچه صورت مجلس ثبت شود.

۷۳ـ شورای طریقت می‌تواند لژها را اجازه دهد که مدت لازمه ارتقاء رتبه را تخفیف دهند در صورتیکه عده استادان لازم برای مشاغل سالاری کافی نباشد.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

۷۴ـ هرشاگردی که دارای شرایط لازمه برای دریافت پایه یاری باشدباید تقاضای ارتقاء رتبه را کتباً به‌نماید.

این تقاضا در جلسه شاگردی مطرح مذاکره میشود بطوری که شاگردان بتوانند در مذاکرات شرکت کنند آنگاه رأی گرفته میشود.

اگر رأی مساعد بود بجلسه یاری رجوع ودرانجاهم اخذ رأی میشود.

۷۵ـ هر یاری‌که شرایط‌لازمه ارتقاء رتبه ثانی را داشته باشد باید کتباً از مجمع یاران تقاضاکند.

هرگاه رأی مساعد بود به‌کاخ بنّایان‌رجوع می‌شود تا استادان‌رأی دهند.

۷۶ـ پایه‌های یاری و استادی اعطا نمی‌تواند شد مگر بترتیبات رمزی مخصوصه هرآئین.

۷۷ـ فراماسنی می‌تواند دریك لژ بپایه یاری و استادی سیر یابد مگر درهمان لژ یا برحسب مأموریت آن لژ.

هرگاه لژی از جانب لژ دیگرمأمور سیردادن شود بترتیب ماده «۷۶»باید رفتار کند.

اگر لژ اصلی از مأموریت دادن برای ارتقاء رتبه شاگردی یا یاری‌که به‌لژ دیگر رفته دریغ کند این لژ می‌تواند پس‌از مطلع شدن از مضایقه لژ دیگربه موجب مذاکرات مخصوص صرف نظراز مأموریت یافتن از اوکرده خود اقدام به اعطای ارتقاء رتبه نماید.

لیکن اگر فراماسنی بواسطه تغییر مسکن‌از روی ترتیب از لژ اصلی‌کسب اطلاعات نمود می‌تواند بدون تحصیل مأموریت ارتقاء رتبه به‌او بدهد.

دراین دو صورت اخیر وجوه متعلق به‌لژیست که ارتقاء رتبه می‌دهد.

قسمت سوم

دریافتن پایه‌های خانقاهی

۷۸ـ استاد نمی‌تواند بپایه‌های خانقاهی برسد مگراینکه عضو رسمی یکی

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از لژهای هیئت اتحادیه باشد و لااقل از سه سال استاد باشد و بواسطه خدماتی که به‌طریقت کرده یا اعمالی‌که برای نوع بشر سودمند بوده سزاوار این ارتقاء رتبه شده باشد.

۷۹ـ کسی‌که خواستار پایه‌های خانقاهی است باید بواسطه لژیکه متعلق به آن است یا بواسطه پنج عضو رسمی خانقاه به‌آن خانقاه معرفی شود.

درصورتیکه لژ بخواهد معرفی‌کند باید درآن باب درجلسه استادی‌مذاکره شود.

به‌معرفی‌نامه‌لژی‌که بامضای‌خطیب‌و نویسنده وارجمندرسیده‌است یابمعرفی نامه پنج عضو خانقاه باید اوراق ذیل ضمیمه شود:

۱ـ منشور استادی خواستار.

۲ـ تقاضای کتبی او یا امضاء.

۸۰ـ رئیس‌خانقاه دو نفر از کارخانه‌را معین‌می‌کندکه معرفی‌مزبور را در تحت ملاحظه درآورده مطالب آنرا تحقیق‌کرده و درخصوص خواستار اطلاعات‌تحصیل نموده راپورت کتبی به‌خانقاه بدهند.

در صورتیکه خواستار را پنج نفر عضو خانقاه معرفی کرده باشند رئیس ازلژخواستاربواسطه نوشته مخصوص تقاضا می‌کندکه رأی خودرادرباره‌شایستگی آن برادر اظهار دارد اگر رأی لژ نامساعد بود خانقاه حکم بتعویق می‌دهد اگر در ظرف سه ماه از لژ جواب نرسید خانقاه می‌تواند از رأی اوصرف نظر کند.

۸۱ـ خانقاه پس از شنیدن قرائت معرفی نامه وراپورت‌ها بقیام و قعود در باب پذیرفتن خواستار بآزمایش رأی می‌دهد مگر اینکه سه نفر از اعضاءکارخانه تقاضای رأی مخفی نمایند.

مهمانان هیئت ماسنی دیگرکه حق مبادلهٔ رأی راقبول‌کرده‌باشند می‌توانند شرکت در رأی‌کنند.

پذیرفتن به‌آزمایش و پذیرفتن قطعی به‌اکثریت‌آراءرأی دهندگان حاصل

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

می‌شود .

۸۲ـ پایه‌های وسط ممکن است بواسطه اعضاء شود پایه «زرکر..» که مطابق پایه هیجدهم است باید تاچار با مراسم مقرره آئین نامه اعطا شود .

قسمت چهارم
دریافت پایه‌های فلسفی

۸۳ـ «زرکر..» نمی‌تواند بپایه‌های فلسفی برسد مگر اینکه عضو رسمی یك لژ و یك خانقاه هیئت اتحادیه باشد و یکسال لااقل در پایه هجدهم مانده باشد.

۸۴ـ هر خواستار پایه های فلسفی باید به توسط خانقاهی که متعلق به آن است به‌کنگاشستان معرفی شود و باید توقیع خواستار و تقاضای او به‌معرفی نامه ضمیمه شود .

۸۵ـ درباب معرفی که باین طریق می‌شود مطابق دستور فقره اول از ماده «۸۰» و «۸۱» رفتار شود .

۸۶ـ پایه‌های متوسط ممکنست بواسطه اعطاء شود پایه «کاد..» که مطابق پایه سی‌ام است تاچار باید با مراسم مقرره آئین نامه‌ها اعطا شود .

قسمت پنجم
معرفی برای پایه‌های آخرین

۸۷ـ «شود.. کاد..» نمی‌تواند بپایه‌های آخری که «۳۶» و «۳۲» «۳۳» باشد برسد مگر اینکه عضو رسمی یك لژ و یك خانقاه و یك کنگاشستان هیئت اتحادیه باشد ولااقل یکسال در پایه سی‌ام مانده باشد .

۸۸ـ خواستار پایه‌های آخرین باید بتوسط کنگاشستانی که متعلق آن است به‌بارگاه معرفی شود .

طغرای او باید به‌تقاضا ومعرفی نامه ضمیمه شود .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت ششم
ترتیبات مشترکه برای قسمتهای قبل

۸۹ـ منتخب شدن در جلسه عمومی به‌عضویت شورای طریقت شخص را از معرفی‌های لازمه در مواد «۷۹» و «۸۴» و «۸۸» مستغنی می‌سازد.

بنابر این هرکس عضو شورای طریقت باشد در مدت عضویت خود هرگاه شرایط مقتضیه درمواد «۷۸» و«۸۳» و «۸۷» را دارا باشد. می‌تواند مستقیماً ارتقاء رتبه خود را از پایه سوم تا پایه سی وسوم‌به‌ابرار منشوریا توقیع‌یا طغرای‌خویش تقاضا کند.

۹۰ـ نظر به‌تسهیل تشکیل‌خانقاهها یاکنگاشستانها درخاك فرانسه و ماوراء بحار یا در ممالك خارجه‌خانقاهها یا کنگاشستانهای داخلی فرانسه می‌توانند به موجب مذاکره مخصوص موجه اجازه دهند تا به فرانماسونهائیکه در ممالك مذکور ساکنند و دارای شرایط مقتضیه مواد «۷۸» یا «۸۳» هستند پس‌انجام‌مراسم مذکور در مواد «۷۹» و «۸۰» و «۸۱» یا مواد «۸۴» و «۸۵» بوسیله واسطه ارتقاء رتبه بپایه‌های خانقاهی یا فلسفه داده شود.

این مذاکرات نمی‌تواند نتیجه داشته باشد مگر پس از تصویب شورای طریقت به‌موجب اظهار بارگاه سیر پایه‌های خانقاهی یا فلسفی که بطریق مذکور مجاز باشدنمی‌تواند واقع شود مگر دریك مکان ماسنی بواسطه یك یا چند مأمور که دارای همان پایه‌ها باشند مأمورین مذکور صورت جلسه ترتیب داده به امضای تازه سیر یافتگان‌می‌رسانندو برای بارگاه می‌فرستند.

قسمت هفتم
پیوستگی

۹۱ـ هرعضو کارخانه‌می‌تواند بیك‌یاچندکارخانه‌ازهمان پایه پیوستگی‌یابد. هر فراماسنی که‌ازروی‌ترتیب‌پذیرفته شده‌باشد گرچه پذیرفتن‌اودر کارخانه خارج ازهیئت‌اتحادیه‌بوده باشدهرگاه ازرسمیت خارج شودمی‌تواندوباره‌رسمیت

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بیابد باینطریق‌که بکارخانیکه در پایه اوکار می‌کند پیوسته گردد .

برای اینکه شخص به‌خانقاهی پیوستگی‌یابد باید عضو رسمی یك لژهیئت اتحادیه‌باشد.

برای این‌که‌شخص بکنگاشتانی پیوندد بایدعضو رسمی‌یك‌لژ ویك‌خانقاه باشد .

۹۲ـ تقاضای پیوستگی باید کتباً بعمل آید .

تقاضانامه باید متضمن اسم و القاب و سن تحقیقی خواستار و مکان ولادت و شغل و صفات مدنی و مسکن و صفات ماسنی و موقع پذیرائی او ولژیکه اصلا در آنجا پذیرفته شده و کارخانه همپایه که درآن عضویت دارد یا اخیراً عضویت داشته بوده فرمان ماسونی خواستار باید ضمیمه تقاضای او بوده باشد و اگرهنوز به‌استادی نرسیده سندی دلیل برفراغ ذمه خود نسبت به‌لژ ابرازکند هرگاه‌عضو رسمی کارخانه نباشد بایستی نامه اعمال خود راهم تقدیم کند بضمیمه سندی دلیل براین که ازلژی‌که اخیراً عضو آن بوده از روی ترتیب مفارقت نموده است .

تقاضا باتوشتجات منضمه‌آن مستقیماً توسط خواستار به‌رئیس کارخانه داده می‌شود وتأیید معرف هم ضرورت ندارد .

۹۳ـ اگر خواستار عضو رسمی لژی باشد رئیس یکنفر از اعضای‌کارخانه را معین می کند تا معلوماتیرا که در باره او داده می‌شود ممیزی نماید و کتباً راپورت دهد .

اگرخواستار عضو رسمی نباشد رئیس سه نفر از اعضاءکارخانه را معین می‌کند تاهرگونه اطلاعات در باره او تحصیل نموده راپورتهای کتبی بدهند .

در هردوصورت رئیس باید تقاضای پیوستگی را برئیس‌کارخانه‌که‌خواستار مربوط به‌آن بوده یا هست اطلاع دهد و طلب کند که برادرانه ملاحظات خودرا اظهار دارد .

اگرکارخانه‌خوابیده‌باشد یااینکه خواستارجزولژی باشدخارج‌ازشرق‌اعظم

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

فرانسه رئیس باید به‌شورای‌طریقت‌رجوع‌کند.

۹۴ ـ برای اینکه کارخانه بتواند در خصوص تقاضای پیوستگی رأی دهد رئیس باید اول‌خواستاررا‌واداردکه ازمزکت خارج شود درصورتیکه بطورمهمانی حاضر باشد.

اگر خواستار عضو رسمی لژی باشد رئیس طلب نامه‌و نوشتجات منضمه آن را با راپورت مفتشی‌که معین‌کرده می‌خواند ومراجعه‌به‌رئیس کارخانه‌راکه‌خواستار جزو آنست نیز اظهار می‌دارد.

اگر خواستار عضو رسمی نباشد رئیس راپورتهای سه نفر مفتش کـه معین کرده با اتمام اسنادی‌که خواستار اظهار داشته می‌خواند.

آنگاه پس از اظهار رأی خطیب به قیام و قعود در بارهٔ تقاضای پیوستگی رأی گرفته میشود مگر اینکه پنج نفر از اعضای کارخانه رأی مخفی تقاضا کرده باشند.

در موقع رأی تنها اعضای‌کارخانه حق شرکت در رأی دارند نه‌مهمانان.

قبول پیوستگی منوط به‌اکثریت‌آراء رأی‌دهندگان است.

پیوستگی هرکس باید درظرف یکماه پس‌از قبول بشرق‌اعظم اعلام‌شود.

قسمت هشتم
آداب تنظیم

۹۵ ـ هر بیگانه‌که بخلاف‌ترتیب سیرداده شده باشد یا هر ماسنی که‌بخلاف ترتیب ارتقاء رتبه یافته باشد ممکنست تنظیم شود و در کارخانه کـه او را تنظیم می‌کند بعنوان‌عضومنظم پذیرفته شود در صورتی‌که شرایط ذیل بعمل‌آید.

(اول) به‌اسنادمتقن مکان وزمان‌و کیفیات‌پذیرفته‌شدن‌خودرابثمایدوبه‌ممیزی که دربارهٔ او باید بکار رود تمکین‌کند.

(دوم) بطلب‌نامهٔ خود تعهد نامه کتبی با امضاء منضم سازدکه باقانون اساسی و نظامنامه عمومی موافقت خواهدکرد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

(سوم) تقاضای او بتوسط سه نفر از اعضای کارخانه که پایهٔ استادی یا یاری داشته‌باشند بانوشته کتبی یا امضاء تأیید شود .

۹۶ـ هر فرانماسنی که در کارخانه غیر منظمی پذیرفته شد می‌تواند تنظیم شود و به طور عضو منظم قبول شود هرگاه‌فرمان ماسنی خود را « منشور یاتوقیع یا طغرا » بطلب‌نامهٔ خود منضم نماید یا اگر نداشته باشد سند یا امضائی ابراز کند دلیل براینکه ملفوفهٔ فرمان به‌او داده نشده است علاوه بر این خلاصه از نامهٔ اعمال‌خود بدهد وبعهد نامه اورا سه‌نفرازاعضای کارخانه چنانکه در مادهٔ قبل‌گفته شد تأیید نمایند .

پس از تنظیم‌سند غیر منظمی که برادرتنظیم یافته تسلیم‌کرده است‌بشورای طریقت فرستاده می‌شود واوآن را باطل‌کرده سند جدید می‌دهد ودرآن‌ذکر سند قدیم را هم می‌کند .

۹۷ـ فرانماسنی‌که اصلا منظم بوده لیکن بواسطهٔ باقی ماندن در کارخانه که غیر منظم شده یابواسطهٔ پیوستگی‌یا فتن بکارخانه غیر منظم از نظم خارج‌شده میتواند به واسطهٔ موافقت بادستور مادهٔ قبل بازتنظیم شود .

لیکن نمی‌تواند اگرلازم‌داشته باشد فرمان جدید بگیرد مگر پس‌از آنکه یک‌سال عضو رسمی بوده باشد .

۹۷ـ مکرر ـ در صورتی‌که فرانماسنی بموجب مادهٔ (۲۷۷) از نظم خارج شود نمی‌تواند تنظیم‌شود مگر اینکه‌قبلاشورای طریقت بنابرترك خطای‌اواجازه تنظیم اورا داده باشد .

۹۸ ـ هروقت کسی تقاضای‌تنظیم‌کند رئیس‌کارخانه باید لااقل سه نفرمفتش تعیین نماید که در باب سوابق ماسنی خواستار و اخلاق و سایر صفات او تحصیل اطلاعات نمایند .

پس ازقرائت راپورت و اظهار رأی خطیب استادان و یاران در باب تنظیم‌و پذیرفتن‌خواستار به قیام وقعود رأی می‌دهند مگراینکه سه نفر از اعضاءکارخانه

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

تقاضای رأی مخفی کنند ومهمانان دررأی شرکت ندارند .

تنظیم‌وپذیرفتن خواستار به‌اکثریت آراءرأی‌دهندگان منوط‌است.

فصل ششم

ترتیبات درون کارخانه‌ها

قسمت اول

اعضاء کارخانه

۹۹ ـ کارخانه‌هامرکب است از اعضای رسمی ومی‌توانندداعضای افتخاری‌هم داشته‌باشند .

۱۰۰ ـ اعضای رسمی کسانی هستند که بواسطهٔ سیر یا پیوستگی یا تنظیم پذیرفته شده‌اند ومالیات سالیانه رامی‌دهند.

هر عضو رسمی لژ باید مسکن اصلی یامقر فعلی او در شرقی باشد که لژ درآنجا واقعست یادرحوزه صدکیلومتری‌آن مگر در موقعی که درآن‌حوزه لژی از شرق‌اعظم موجود نباشد .

لیکن هرماسنی که تغییر منزل دهد بهر فاصله که باشد می‌تواند بعضویت رسمی لژ باقی بماند اگر چه درلژدیگر نیز عضویت رسمی اختیارکند.

۱۰۱ ـ هیچکس نمی‌تواند عضو افتخاری‌کارخانه‌شودمگراینکه مدت «۱۵» سال متوالی عضو رسمی آن بوده باشد .

عضویت افتخاری حاصل نمی‌شود مگر بموجب مذاکره رسمی و رأی مساعد کارخانه .

۱۰۲ ـ هیچکس نمی‌تواند عضورسمی یك خانقاه‌شود مگراینکه عضورسمی یك لژ باشد برای اینکه‌شخص عضورسمی یك‌کنگاشتان‌باشد باید دریك لژویك خانقاه عضویت رسمی داشته باشد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۰۳ ـ تنها اعضای رسمی دارای تمام حقوق ماسنی می‌باشند.

اعضای رسمی مکلفندکه با مراقبت درکارهای کارخانه خودشرکت کنندمگر این که عذر موجهی داشته باشند.

۱۰۴ ـ اعضای افتخاری از مالیات معافند. حق حضور در تمام‌کارهادارند.

واژه‌های شش‌ماهه وسالیانه بایشان‌تلقین می‌شود.

درهمهٔ مسائل حق‌مذاکره ورأی دارند مگردرامور مالیه.

در انتخابات‌حق رأی ندارندلیکن قابل‌انتخاب هستند بشرط اینکه‌عضویت رسمی اختیار کنند.

۱۰۵ ـ عضویت رسمی لژمبنای قابلیت هرشغلی است که بطورعموم مربوط بطریقت باشد.

برای نمایندگی در جلسه عمومی و مشاغل شورای طریقت و مجلس تمیز و مشاغل بارگاه و مأموریت برای استواری و تفتیش عضویت رسمی لازمست.

۱۰۶ ـ اعضای رسمی و اعضای افتخاری لژها تنها فرانماسنهای منظم‌هیئت اتحادیه می‌باشند.

هرگاه لژی‌که شخص درآن‌عضواست برهم‌خورد یا اینکه شخص ازعضویت آن خارج شود باید در ظرف یك سال به‌لژ دیگر بپیوندد واگرنه درکارخانه‌های هیئت اتحادیه نمی‌تواند بطور مهمان ورودکند.

قسمت دوم

جلسات و ترتیبات کارها

۱۰۷ ـ کارخانه‌ها دوقسم جلسه‌دارند. جلسات متعارفی‌وجلسات‌کمیته:

جلسات متعارفی‌بالوازم ماسنی همراهست و حضور مهمان‌درآنهاممکنست.

جلسات‌کمیته‌که جزاعضاءکارخانه‌وکسی درآن حاضر نمی‌شود مخصوص‌برای کارهای اداری‌واعمال خیریه‌واقدامات تهیه آنست.

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info

tarikhema.org

درهیچ صورت در آن جلسات نمی‌توان بیگانگان را سیر یا برادران را ارتقاء رتبه داد.

۱۰۸ـ هر ماه هر لژی باید لااقل یك جلسه متعارفی اجباری داشته باشد لیکن کارخانه‌ها می‌توانند اگر مقتضی بدانند دو ماه یا بیشتر تعطیل کنند. لیکن در مدت مزبور ذمه آنها از اداء وجه نقدی نسبت بشرق اعظم بری نمی‌شود.

هر خانقاهی در سال باید چهار جلسه اجباری داشته باشد.

هر کنگاشستانی سالی سه جلسه باید داشته باشد.

جلسات کمیته برحسب احتیاج کارخانه واقع می‌شود اگر لژ ماهی یك جلسهٔ متعارفی داشته باشد ماهی یك جلسهٔ کمیته هم باید منعقد کند.

۱۰۹ ـ درهر جلسه حضور اعضاء کارخانه به‌واسطهٔ امضائی که در دفتر مخصوص می‌کنند معلوم می‌شود در آخر جلسه ورقه آن روز را رئیس پس از آنکه مطمئن شود که کسی از اعضاء غفلت نکرده است می‌بندد.

مهمانانی که درجلسات می‌خواهند حاضر شوند در دفتری که در دهلیز مزکت گذاشته شده امضاء می‌کنند.

۱۱۰ ـ کارهای یك جلسهٔ متعارفی آغاز نمی‌تواند شد مگر لااقل با حضور هفت نفر اعضاء کارخانه در لژها حضور چهار استاد و سه یار لااقل لازم است.

هیچکس نمی‌تواند در کار شرکت کند مگر اینکه نشانهای ماسنی خود را داشته باشد.

۱۱۱ ـ کارها به ترتیب ذیل واقع می‌شود:

آغاز کارها بترتیب آئین.

قرائت وقبول صورت کارهای کمیته.

ورود مهمانان.

قرائت وقبول صورت جلسهٔ قبل.

قرائت نوشتجات وارده از شرق اعظم وسایر مکاتیب.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کارهایی که جزو دستور است .
گردش کیسهٔ خیریه و کیسهٔ اظهارات .
انجام کار مطابق آیین .

همینکه کارهای دستور تمام شد کارخانه می‌تواند مشغول مطالبی شود که خارج باشد از آنچه دردعوت‌نامه اعلام شده است .

۱۱۲ ـ هیچکس نمی‌تواند از جای خود خارج شود بدون اجازه نگهبان ستون خود مگر آنکه شغل او مقتضی باشد .

هیچ کس نمی‌تواند بدون اجازه رئیس یانگهبان ستون‌خود و بدون‌اداء وجه کیسه‌خیریه ازمزکت خارج‌شود .

هیچ‌برادری غیر از رئیس نمی‌تواند بدون‌تحصیل‌اجازه سخن‌گوید .

برادرانی‌که درشرق هستند بلاواسطه از رئیس اجازه می‌خواهند وسایرین از نگهبانان ستون خودشان رئیس و خطیب و مخبر امری مادام که مباحثه ختم نشده است همه وقت حق سخن‌گفتن دارند .

هیچ برادر دیگر بیش از سه مرتبه در یك مطلب حق‌سخن‌گفتن ندارد.

کسی‌که سخن‌می‌گوید اگراز نظم یا ازموضوع‌خارج شود رئیس حق‌دارد‌قطع سخن او را بنماید

مذاکره هر مطلبی پس از اظهار و رأی خطیب ختم می‌شود و پس از آن سخن نمی‌توان گفت مگر برای تقاضای رأی با اوراق یا بامهره اگر موقع داشته باشد .

هرگاه ده نفر از اعضاء ذیحق دررأی تقاضا کنند رأی علنی با اوراق اجباری است .

هر گاه پنج نفر از اعضاء ذیحق در رأی تقاضا کنند رأی مخفی اجباریست .

تنها استادان‌حق دارند درمسائل‌راجع‌به تغییر مواد قانون‌اساسی‌یانظامنامه عمومی رأی دهند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۱۳ ـ نمی‌توان درباب پیشنهاد جدیدی‌راجع بمنافع عمومی درهمان‌جلسه که‌پیشنهاد شده‌است رأی‌گرفت.

پیشنهاد مزبور را یا باید برای جلسه آتیه گذاشت یا بجلسه کمیته یا به کمیسیونی رجوع نمود که رایورتی درآن باب بدهد درهرصورت باید آن را در دعوتنامه‌ها اعلام‌کرد.

در جلسه که بر مطلبی رأی داده‌شد می‌توان‌آن را تغییر داد مشروط براین که‌هیچ یك ازبرادران حاضر وذیحق در مشاوره ازمزکت خارج نشده باشند.

درجلسه بعد نمی‌توان رأی مزبور را تغییر داد مگر این که پیشنهادآن‌در دعوت‌نامه‌اعلام شده‌باشد.

۱۱۴ـ صورت‌جلسات پذیرفته نمی‌شودمگر بعد ازاظهار رأی‌خطیب.

اشتباهاتی‌که پس‌ازقبول شدن‌درصورت‌مجلس معلوم میشود نمی‌توان‌تصحیح کرد مگر بموجب رأی مخصوص وآن تصحیح هم در همان صورت مجلس قید نمیشود بلکه فقط درحاشیه صورت جلسه مزبوراشاره به تصحیح‌ودرصورت‌مجلس دیگرمصححاً نوشته می‌شود.

۱۱۵ ـ در جلسهٔ کمیته نمی‌توان رأی گرفت. مگرآنکه لااقل هفت نفراز اعضاء حاضر باشند جز در اقداماتی که فقط برای تهیه یا به جهت اعطای اعانه باشد.

صورت مجلس جلسات‌کمیته درجلسات متعارفی‌قرائت وپذیرفته‌میشود.

۱۱۶ ـ هرمکتوبی‌ازکارخانه‌در هرموضوع‌که باشد باید مصدر به این‌عبارت باشد «به نام وتوجه شرق اعظم فرانسه»

قسمت سوم

واژه‌های ششماهه و سالیانه

۱۱۷ ـ درهریك ازدوانتصاب‌فصلی رئیس شورای طریقت واژه‌های ششماهه می‌دهدکه برای‌تمام لژها فرستاده میشود.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در ماه آوریل واژه‌های سالیانه می‌دهد که جز برای خانقاه‌ها فرستاده نمی‌شود.

در ماه اکتبر واژه‌های سالیانه دیگر برای کنگاشستانها می‌دهد.

تنها کارخانه‌هاییکه حسابشان باصندوق شرق اعظم صاف است و فهرستهای خود را منظماً رسانیده‌اند واژه‌های ششماهه یاسالیانه دریافت می‌دارند.

این واژه‌ها برای اینست که منظم‌بودن فراماسونهای اتحادیه‌را هنگامی‌که بطور مهمانی بکارخانه‌هاییکه عضو آن نیستند میروند معلوم کند.

۱۱۸ - واژه‌های ششماهه و سالیانه هردفعه در ورقه‌ای بسته ممهورفرستاده میشود ورقهٔ مزبور را درکارخانه نمیتوان بازکرد مگردرجلسهٔ متعارفی و به دست سالاری‌که ریاست دارد.

رئیس اعضای رسمی وافتخاری کارخانه را میان مزکت جمع میکند وواژه‌ها آهسته به ایشان تلقین مینماید و این تلقین به‌مهمانان نمیشود.

پس از آن ورقه را میسوزانند اعضای کارخانه‌که هنگام گردش واژه‌ها غائب بوده‌اند تك‌تك از رئیس آن را دریافت میکنند.

قسمت چهارم

مهمانان

۱۱۹- هرفراماسنیکه می‌خواهد بطور مهمان در کارهای کارخانیکه سابقاً به‌آنجاوارد نشده حضورپیداکند باید سند معتبر منظمی دردست داشته باشد مگر اینکه سه نفر اعضاء کارخانه‌که درجلسه حاضر باشند شخصاً او را بشناسند و صفت ماسنی او را تصدیق‌کنند در اینصورت شهادت‌آن سه برادر واسامی‌ایشان درصورت مجلس ثبت می‌شود.

اگر سندی که ابراز می‌شود فقط غیر منظم باشد پذیرفته نشده فوری به حامل آن رد می‌شود وگرنه نظر مجعول آید یا متعلق به ماسنی باشد که اسم او

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حك شده است آنرا ضبط می‌کنند و بشرق اعظم می‌فرستند تا حکم آنرا بنماید.

۱۲۰ـ هر مهمانی باید پایه‌راکه در آن پایه کارمی‌کنند دارا باشند و درممیزی آنرا ثابت نماید.

همینکه کاربپایه بالاتر از پایه او شروع شد یا این که‌کارخانه جلسه کمیته منعقد کرد باید مهمان از مزکت خارج شود.

۱۲۱ـ مهمانانیکه فراماسن هیئت‌اتحادیه شرق اعظم فرانسه میباشند پس ازآنکه ممیزی شدند بایدآخرین واژهای سالیانه یاشش ماهه را یا اقل‌واژه‌قبل آنرا بگویند والا اجازه ورود به مزکت به‌ایشان داده نمی‌شود.

هرگاه مهمان از هیئت اتحادیه دیگری باشدواژه‌های‌ششماهه یا سالیانه را می‌توان از او مطالبه کرد.

درصورتیکه سالاریکه ریاست دارد آن واژه‌ها را بداند و اگر نه به موجب تنبیاتی‌که در دو ماده قبل ذکر شد مهمان پذیرفته می‌شود.

۱۲۲ـ مهمانان در جلساتیکه پذیرفته می‌شوند حق مذاکره و مشاوره‌دارند لکن حق رأی ندارند مگر درباب سیر بیگانگان.

مهمانان نیز در بین‌کار تابع نظام‌کارخانه هستند.

قسمت پنجم

تکریمات و حق تقدم و نشانها

۱۲۳ـ در جلسات کارخانه‌ها رئیس شورای طریقت را ۱۵ نفر از اعضاء که پیشاپیش ایشان یك نفر رئیس تشریفاتست وارد می‌کنند و از زیر سقف فولادی می‌گذرند در حالیکه چکش پیاپی‌زده می‌شود تا بمقام ریاست و آنجا رئیس‌چکش را به او تسلیم می‌کند.

نواب رئیس شورای طریقت را بهمین روش ۹ نفر از اعضاء وارد می‌کنند.

در صورتی که رئیس یا نایبان رئیس شورای طریقت چکش را نگاه ندارند

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

باز به صندلی ریاست می‌نشیند و رئیس کارخانه در دست راست او قرار میگیرد.

هرگاه رئیس شورای طریقت با نایبان رئیس همراه باشد آنان در دست راست او می‌نشینند و رئیس کارخانه در دست چپ او.

اعضای شورای طریقت و مفتشینی را که از جانب شورای طریقت مأموریتی دارند بروش سابق‌الذکر هفت نفر از اعضاء کارخانه وارد می‌کنند و چکش ریاست را به دست نمیگیرند مگر این‌که رئیس کارخانه مخصوصاً از ایشان تقاضا کند و هرگاه رئیس کارخانه بجای خود بماند ایشان در دست راست او می‌نشینند.

هیئتهای مأمورین کارخانه‌ها را سه نفر از اعضاء پذیرایی میکنند همچنین است حال رئیس کارخانه هرگاه دیگری کارها را آغاز کرده باشد.

کارخانه‌ها نمی‌توانند از رعایت تکریمات مذکوره صرف نظر کنند مگر آنکه برادرانی که ذیحق آن تکریمات هستند خودشان تقاضا کنند که صرف نظر شود.

۱۲۴ ـ بزرگان هیئتهای دیگر باید مطابق رتبه با تکریماتی پذیرفته شوند تکریماتی که برای بزرگان شرق اعظم در مادهٔ قبل مذکور شد لیکن ایشان را دعوت نمی‌کنند که بمقام ریاست بر آیند.

۱۲۵ ـ رئیس کارخانه بزرگان کارخانه‌ها یا مفتشین و هیئتهای مأمورین مهمانان را پذیرائی کرده درود می‌گویند و برای پذیرایی ایشان رسم هبك به جا می‌آورد.

۱۲۶ ـ رؤسای کارخانه‌های دیگر که بمهمانی می‌روند و رؤسای قدیم کارخانه در شرق جا می‌گیرند.

۱۲۷ ـ پایه‌های ماسنی بخودی خود حق تکریم و تقدیم بکسی نمی‌دهند.

۱۲۸ ـ هیئتهای مأمورین کارخانه‌ها یا فراماسنهائی که مفرداً به مهمانی می‌روند نمی‌توانند تقاضا کنند که کارخانه با ایشان کار کند مگر اینکه کارخانه در اجرای آئین مزبور مجاز باشد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۲۹ ـ در مجامع ماسنی ممنوع است داشتن حمایلها و نشانها جز آنچه در موارد غیر نظامی جایز است ومگر نشانها و حمایلهای متعلق بجایزه‌های ماسنی یا مقامات و مشاغل ماسنی یا نشان وحمایلیکه در آئینهای متنوعه مصوبه شرق اعظم علامت پایه‌ها محسوب میشود .

۱۳۰ ـ حمایلهای پایه‌های مختلفه برای فراماسنهای هیئت اتحادیه بتفاوت رنگ تمیز داده میشود در پایه استادی «آبی» است در پایه‌های خانقاهی «قرمز» است در پایه‌های فیلسوفی «سیاه» است در پایه‌های بالاتر «سفید» است .

از این پس فراماسنهای هیئت اتحادیه ممنوعند از اینکه بر حمایلهای خود نشان‌های سلطنتی یامذهبی یاخانوادگی ازقبیل (کالور) و «عقاب دوسر» و «تاج» بیاویزند .

قاعده مذکور جاری نیست مگر در فرانسه ومستملکات آن .

۱۳۱ ـ سالاران نمی‌توانند نشان‌های شغل خود را بیاویزند مگر درهنگام اشتغال بوظایف خود یعنی درجلسات ودرمواقعی که دردرون مکانهای ماسنی رسماً جزوهیئت مأمورین باشند.

رئیس هرگاه در خارج کارخانه نمایندگی کارخانه را داشته باشد نشان خود رامی آویزد .

قسمت ششم

نظامات

۱۳۲ ـ خطاها و تقصیرهای خارج از نظم عبارت است از قطع سخن وغوغا و نافرمانی از سالاران در اجرای مشاغل خودشان وکلیتاً همه اعمال مخالف ادب یا نظم درکارخانه .

۱۳۳ ـ مجازات‌های انتظامی که نسبت به بزرگی تقصیر مجری تواندشد از این قرار است :

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱ ـ اخطار .

۲ ـ اخطار باقیددرصورت‌مجلس .

۳ ـ توبیخ‌باقید درصورت‌مجلس .

۱۳٤ ـ اخطارباقید یابی‌قید درصورت‌مجلس را رئیس می‌تواند امضاء بکند بدون استمزاج از کارخانه .

۱۳۵ ـ توبیخ مجری نتواند شدمگربه موجب رأی کارخانه.

رئیس برادری را که خطاکاراست ازمزکت خارج میکندوکارخانه در مقام مذاکره برمی‌آید .

هرگاه رأی به‌توبیخ‌دادەشد برادر خطاکاراحضارمی‌شود وباید مابین‌دوستون قراربگیرد تا رأی‌کارخانه به‌او اعلام‌شود ورئیس برادرانه‌باوسرزنش‌نماید.

۱۳٦ ـ گربرادری‌از تمکین رائیکه دربارهٔ او داده شده امتناع‌کندکارخانه می‌تواند پس از آنکه اورا دعوت بدفاع‌خود نمود در بارهٔ او رأی‌به اخراج‌موقتی از جلسات بدهد .

این اخراج زاید بردوماه نمیتواند باشد .

هرگاه‌آن برادر در تمرد خود پایداری کند راپورت در این خصوص نوشته می‌شود وآن برادر موافق موادی‌که پس‌از این‌خواهد آمد درتحت محاکمه باید درآید .

۱۳۷ـ اگر مهمانی مرتکب‌خلاف نظم‌شود میتواند برحسب بزرگی‌خطای‌او سرزنش برادرانه به اوبکند یااورا ازمزکت خارج‌نماید.

در مورد دوم کارخانه‌میتواندبرئیس خود اجازه دهد تا ازکارخانه که‌مهمان عضوآن است تقاضاکندکه مجازاتی‌در بارهٔ او معمول دارند بااین تقاضا بایدهمراه باشد سواد قسمتی از صورت مجلس که آن واقعه رابه تفصیل حکایت میکند.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت هفتم

مالیاتها ومحو کردن اسامی بواسطه عدم تأدیه

۱۳۸ ـ کارخانه‌ها مخارج خود را بوسیله عوارض و مالیاتهائیکه از اعضای خودشان اخذمی‌کنند می‌پردازند و به مخارج شرق اعظم نیز کمك میکنند مبلغ این مالیاتها را کارخانه‌ها خودشان معین مینمایندلیکن از آنچه درذیل مذکوراست تنزل نمیتوانند بکنند.

۱۳۹ ـ کمتر مبلغی که برای اعطای پایه‌ها گرفته میشود از اینقرار است:

برای پایهٔ شاگردی «۲۵» فرانك.

برای پایهٔ استادی «۱۵» فرانك.

برای پایهٔ یاری «۱۰» فرانك.

برای پایه‌های خانقاهی تا بپایهٔ بزرگ‌واه «۳۰» فرانك.

برای پایه‌های فیلسوفی تا بپایهٔ شوکار «۳۰۰» فرانك.

این‌وجوه را خزانه‌دار پیش از ورود بمقام آزمایش دریافت‌کند.

این وجوه غیر ازوجوهی است‌که برای دریافت منشور وتوقیع و طغرا باید بشرق اعظم داده شود و قیمت یك نسخهٔ قانون اساسی و نظامنامهٔ عمومی‌که‌بایدبه هرشاگردی‌دروقت ورودداده‌شود خارج از این وجوه است.

کارخانه‌ها میتوانند در بارهٔ پسران ماسن و اهل نظام بحر وبرومعلمین چه داخل خدمت وچه درمرخصی مبالغ سابق‌الذکررانصف تخفیف دهند.

۱۴۰ ـ برای پیوستگی‌درصورتی‌که‌باعث تجدید رسمیت شودلااقل‌ده‌فرانك دریافت‌می‌شود.

برای تنظیم لااقل «۲۵» فرانك دریافت میشود.

مبالغ مذکورپیشکی‌دریافت خواهدشد.

۱۴۱ ـ مبلغ مالیات سالیانه درلژها کمتر از «۱۸» فرانك ودر خانقاه ها و

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کنگاشتان‌ها کمتر از «۱۰» فرانك نمیتواند باشد.

قیمت مهره‌های حضور سهمیه هر یك از اعضاء برای مهمانی های اجباری جزو مبالغ مذکور است.

مالیاتها سه‌ماه به سه ماه پیشکی گرفته میشود.

۱۴۲ ـ اهمال طولانی یاامتناع از پرداختن مالیات موجب محو اسم میشود و فرانماسنی که ذمهٔ نقدی خود را نسبت به کارخانه بری نمی‌کند بنا بر این غیر منظم می‌شود.

۱۴۳ ـ اهمال طولانی و امتناع پرداختن مالیات بطریق ذیل مسلم می‌شود پس از سه ماه تأخیر در ادای وجه رئیس کارخانه به‌توسط خزانه‌داردو نوبت بفاصلهٔ یك ماه برادر عقب افتاده را دعوت می‌کند که نسبت بصندوق کارخانه ابراء ذمه‌کند و نتیجهٔ امتناع او را هم یادآوری مینماید.

دعوتنامه مذکور به توسط پست سفارشی فرستاده می‌شود یا خادم به منزل او می‌برد.

۱۴۴ ـ اگر برادری که به‌طریق‌مزبور مطلع‌شد پس از دعوت‌دوم هم‌جواب نداد یا اظهار کرد که نمیخواهم ادای وجه کنم خزانه‌دار به فاصلهٔ یکماه بکارخانه راپورت می‌دهد.

پس ازاین راپورت‌رئیس سئوال می‌کندکه آیا کسی از برادران این کارخانه هست‌که بخواهد ذمه برادر عقب افتاده رابری‌کند و اگر مناسب بداند این‌سئوال رادرکمیته خواهدکرد هرگاه کسی جواب نداد خطیب درهمان مجلس تقاضامیکند که اسم برادر عقب افتاده از دفتر کارخانه محو شود همینکه محواسم اعلام شد برای محو شده از حقوق لازمه تنظیم ماسنی محروم خواهد بود.

محو اسم باید در ظرف یك ماه به برادر مذکور و برؤسای کارخانه‌هائی که آن‌برادرجزوآن می‌باشد اعلام شود بترتیبی که در مادهٔ قبل مذکور شد.

همچنین محواسم واعلام آن درظرف همان مدت به شورای طریقت راپورت

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

داده می‌شود وشورای طریقت پس از آن‌که اطمینان حاصل کرد که آداب لازمه در این‌مورد بعمل آمده محواسم را درروزنامه مخصوص شرق اعظم درج می‌کند.

۱۴۵ ـ برادری‌که بواسطهٔ عدم تأدیه اسمش محو شده می‌تواند در صورت رضایت کارخانه‌ئیکه اسم اورا محو کرده بواسطهٔ ادای تمام آنچه دروقت محواسم مدیون بوده جزء اعضا رسمی گردد.

رسومیکه در این موقع باید بعمل آید اعم از اینکه این برادر عضورسمی کارخانه دیگر از همین پایه باشد یا نباشد همانست که مواد «۹۳» و «۹۴» در خصوص پیوستگی مذکور است تجدید عضویت برادر محو شده بشورای طریقت اعلام می‌شود.

برادر محوشده هرگاه معتقد باشدکه‌محواسم او بی‌ترتیب بوده‌است‌می‌تواند بشورای طریقت تظلم شود.

۱۴۶ـ هر برادریکه اسم اواز روی ترتیب محو شود نمی تواند درکارخانه دیگری که درهمان وقت عضویت آنرا داشته باقی بماند یا بواسطه پیوستگی یا تنظیم درکارخانه دیگر قبول شود مگر اینکه نسبت بکارخانه‌ای که‌اسم‌اورامحو کرده ادای دین‌کند اگر برای ادای دین حاضرشود وقبول نیفتد بواسطه‌پرداختن تمام مبلغ دین خود به‌صندوق شرق اعظم بری‌الذمه می‌شود.

قسمت هشتم

مرخصی و استعفا

۱۴۷ـ هرگاه عضو رسمی که طالب مرخصی باشد باید کتباً از کارخانه آنرا تقاضا کند کارخانه مذاکره می‌کند و اگرمرخصی نامه دربین دوجلسه رسمی رسیده باشد در جزء دستور مذاکرات قید می‌شود.

مرخصی را زاید بریکسال نمی‌توان داد لیکن‌بعد از این‌مدت باهمان‌آداب تجدید مرخصی‌می‌توان‌کرد.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هر برادریکه بصندوق کارخانه ادای دین نکرده باشد مرخصی به او داده نمی شود .

مرخصی شخص را از ادای کلیه مالیاتها معاف نمی‌دارد مگر اینکه کارخانه مخصوصا همه یاجزئی از آنرا تخفیف‌دهد.

اعضای رسمی‌که مرخص شدند درجزوحساب باج سالیانه‌که بایدلژها بشرق اعظم بدهند مثل سایرین محسوب می‌شوند .

۱۴۸- هرکس از عضویت رسمی استعفا می‌دهد باید بنویسد و امضاء کند و در کیسه اظهارات بگذارد یا برای رئیس بفرستد .

اگر کارخانه مناسب بداند هیئتی‌مرکب از سه نفر اعضاء مأمور می‌کندکه‌نزد برادر مستعفی رفته او را دعوت‌کندکه استعفای خودرا پس بگیرد .

اگر قبول نکرد استعفا پذیرفته والا کالعدم انگاشته می‌شود .

برادر مستعفی برای استرداد استعفای خود یکماه مهلت دارد لیکن باید کتباً استردادکند و استرداد استعفا در دفتر صورت جلسات ثبت می‌شود .

هرکس استعفا می‌کند باید آنچه بکارخانه مدیون است اداکند اگر امتناع نماید استعفای او قبول نمی‌شود و بترتیبیکه در قسمت سابق مذکور شد به محو اسم او اقدام می‌نماید .

هراستعفائیکه منظماً واقع‌شده باید درظرف یك ماه به‌ضمیمه‌رأی ارجمند و دلائلی که مستعفی برای استعفای خود ذکرکرده بشرق اعظم اعلام شود .

۱۴۹- هریك از اعضای رسمی که زیاده برشش‌ماه از مسکن خود دور شده و مقر خود را معین نکرده و مرخصی نخواسته است ممکنست مستعفی محسوب شود و اسم او از دفتر کارخانه محوگردد .

۱۵۰- هر برادری‌که به استعفای منظم کارخانه را ترك کند درصورتیکه خارج از تنظیم نشده باشد به موجب رأی کارخانه می تواند دو باره عضو شود و کفایت می‌کند که تجدید عضو او در دعوتنامه ها جزء دستور ذکر شود .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت نهم

اداره کارخانه‌ها

۱۵۱ـ گذشته از مراقبت‌هائیکه هر یك از سالاران در دایره وظایف خود نسبت به منافع عمومی دارند کارخانه نیز در موقع لزوم به موجب آرائی که در جلسات متعارفی و یا جلسات کمیته می‌دهد آن منافعرا اداره می‌کند.

دو کمیسیون دائمی باید مخصوصاً مراقب باشد یکی برای منافع مالی کارخانه دیگری برای اجرای امور خیریه.

هر گاه کارخانه مختاراست که آن امور را بطوریکه می‌خواهد ترتیب دهد ترتیب و کارهای آن دو کمیسیون در ذیل معین شده مگر اینکه در نظامنامه خصوصی کارخانه ترتیبات دیگری داده شده باشد.

کمیسیونهای مخصوص دیگر دائمی یا موقتی ممکن است تعیین شود تا برای بعضی امور آرای کارخانه را تهیه کنند یا مجری نماید.

۱۵۲ـ کمیسیون مالیه مرکب است از دو نگهبان و نویسنده و خزانه‌دار و سه نفر اعضاء که هرسال بعد از انتخابات عمومی درجلسه اول منتخب می‌شوند.

این کمیسیون مراقب وصول مالیاتهاست در هرسه ماه صورت عقب افتادگان را ترتیب داده به‌اطلاع کارخانه می‌رساند.

این کمیسیون تمام محاسبات و صورت خرج مباشرین یا مقاطعین را تفتیش می کند در اول هرسال یك بودجه پیش بینی برای مخارج و عایدات ترتیب می‌دهد.

رأی خود را درباره مخارج فوق‌العاده اظهار و یا مخارجیکه ممکن است میزان بودجه را بهمزند مخالفت می‌نماید.

وضع مالیهٔ صندوق را هرششماه راپورت می‌دهد حساب خزانه دار را قبلا ممیزی می‌کند.

۱۵۳ـ کمیسیون تقاضاهای اعانت را ملاحظه و هرماه حال صندوق خیریه

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

را معین می‌کند.

رأی خودرا درباب اقداماتی که برای ازدیاد مالیه صندوق خیریه مناسب است همچنین در باب معاونت‌هائی که به بعضی مصیبت زدگان باید بشود اظهار میدارد.

نیز مراقب جمع‌آوری اعانه‌ها وجشن‌های خیریه می‌باشد.

حساب امین خیریه را قبلا ممیزی می‌کند.

۱۵۴ـ کارخانه‌های هیئت اتحادیه می‌توانند وجوه و اسنادیکه در صندوق دارند در شرق اعظم امانت بگذارند و در آنجا حساب مخصوص نگاه داشته می‌شود.

قسمت دهم

مهمانیها

۱۵۵ ـ کارخانه‌ها باید هرسال یك مهمانی طریقتی یا مهمانی غیرطریقتی داشته باشند.

هر یك از اعضاء رسمی خواه حاضر باشد خواه غائب باید سهمیه خود را ادا کند.

۱۵۶ـ کارهای مهمانی طریقتی همان ترتیبی راکه درکارهای متعارفی منظور است لازم دارد و لژها آن کارها را همیشه در پایه اول رمزی بجای آورند سایر کارخانه ها مختارند که پایه را که مناسب می‌دانند برای اینکار اختیارکنند.

در این کارها سالاران مشاغل خود را دارند و تمام برادران باید نشانهای خود را دارا باشند.

به‌این کار نمی‌توان پرداخت جز در مکان ماسنی محفوظ از نظر بیگانگان مگر اینکه شورای طریقت اجازه بدهد و اگر نه کارخانه توقیف می‌شود.

۱۵۷ـ شادخواریهای اجباری از این قرار است:

۱ـ بسلامتی جمهوری فرانسه در کارخانه‌های ممالك خارجه می‌توان شادخواری اول را بسلامتی وطن نوشند.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲ـ بسلامتی شرق اعظم و هیئتهای ماسنی دیگر .

۳ـ بسلامتی رئیس کارخانه .

٤ـ بسلامتی نگهبان و سالاران و کارخانه‌های پیوسته و برادران مهمان .

۵ـ بسلامتی تمام فراماسنهای خوشبخت یا بدبخت‌که روی کره هستند .

قسمت یازدهم

سوگواری وتشییع جنازه

۱۵۸ـ همینکه رئیس کارخانه از فوت یکی از برادران کارخانه مطلع شد باید فوراً تمام اعضاء را برای تشییع جنازه خبرکند .

برای تمام اعضاء حضوردر تشییع جنازه فرض است مگر بعلت مانع‌عمده

۱۵۹ـ برادران باید درموکب وقبرستان دنبال رئیس جمع شوند .

نشانهارا نباید بیاویزند مگر در قبرستان درصورتیکه کشیش نباشد یارفته باشد داشتن نشانهای رمزی در معابر عمومی ممکنست بتوسط رئیس اجازه داده شود درصورتیکه شخصاً تعهد مسئولیت آنرا بنماید .

۱۶۰ـ کارخانه ها هر سه‌سال یکمرتبه لااقل باید مراسم سوگواری برای ذکر خیر برادران متوفی بجا آرند .

خطیب یا برادر دیگر که رئیس معین می‌کند بیاد برادران وفات یافته خطابه می‌خواند .

قسمت دوازدهم

نظامنامهٔ‌عمومی کارخانه‌ها

۱۶۱ـ هر کارخانه می‌تواند بواسطه یك نظامنامه خصوصی ترتیب داخلی خود را تفصیلا معین کند مشروطه براینکه آن نظامنامه چیزی مخالف قانون اساسی و نظامنامه عمومی نداشته باشد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۶۲ـ هر مطلبی در نظامنامه خصوصی مخالف قانون اساسی یا نظامنامه عمومی باشد کان لم‌یکن محسوب است.

فصل هفتم

روابط کارخانه‌ها با شرق‌اعظم

قسمت اول

وظیفه و حق نماینده داشتن

۱۶۳ـ فراماسنهای رسمی هیئت اتحادیه که در لژهای خود مجتمعند هر سال در مجمع عمومی شرق اعظم نماینده دارند.

۱۶۴ـ انتخاب نماینده لژ برای مجمع عمومی بر حسب اقتضا یا انتخابات عمومی سالاران یا پس از آن واقع می‌شود درصورت دوم باید لااقل دوماه پیش‌از موقع جلسه سالیانه متعارفی مجمع عمومی واقع شود.

نایب نماینده ممکنست باخود او انتخاب شود.

یابعد از او ولژ می‌تواند دو نایب انتخاب کند ولی هرگاه بنا باشد که نایب بجای نماینده اصلی حاضر شود تصریح می‌کند کدام یك از دو نایبان مقدمست.

هرکدام از این انتخابات باید جزو دستور در دعوتنامه ها ذکر شودانتخاب باید با اوراق و برأی مخفی مانند انتخاب سالاران هفتگانه عمده واقع شود.

۱۶۵ـ اختیارات نماینده در ورقه رسمی لژ معین می‌شود وآن ورقه‌باسواد صورت مجلس جلسه انتخابات برای شرق اعظم فرستاده می‌شود در آن صورت باید ذکر شود که منتخب شرایط مذکور در اصل بیست وسوم قانون اساسی را دارا می‌باشد وترتیب ذکرآن موافق نمونه ایست‌که به‌نظامنامه‌عمومی منضم‌است.

یك نسخه از این ورقه را بنماینده یا نایب او می‌دهند واو پیمان نامه‌کامل خود را که تبعیت از قانون اساسی و نظامنامه عمومی خواهدکرد به‌آن منضم‌می‌کند و این هر دو را در موقع رسیدگی اعتبار نامه ابراز می‌نماید.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۶۶ـ نماینده یك لژ در مجمع عمومی قبول نمی شود مگر اینکه آن کارخانه نسبت به‌صندوق شرق اعظم مدیون نباشد و نتیجه انتخابات عمومی خود را اعلام‌کرده و فهرست سالیانه که در ماده « ۱۷۴ » مذکور است به‌موقع فرستاده باشد .

قسمت دوم

وظایف نقدی

۱۷۶ـ در تمام لژهای هیئت اتحادیه بواسطه باج سالیانه متناسب با عده اعضاء رسمی خود به مخارج شرق اعظم کمك می نماید .

مبلغ این مالیات سرانه برای هر عضو رسمی از طرف مجمع عمومی هر سال تعیین می‌شود وشورای طریقت مقدمات تعیین مبلغ را به‌مجمع عمومی‌تقدیم می‌کند تعیین این مبلغ برای سنه‌مالیه‌است‌که ابتداءآن از اول ژانویه‌آتیه‌است.

مبلغی‌را که هر لژ باید ادا کند شورای طریقت از روی آخرین فهرست منظمی که لژ داده است تعیین می‌کند .

۱۶۸ـ لژهای ایلت « سن و سن و آواز » « Seine et Seine et – oise » باید حق‌الورود نمایندگان خود را بمهمانی شرق اعظم که بعد از مجمع عمومی واقع می‌شود بپردازند .

برای لژهای دیگر حق‌الورود مهمانیرا از اجرتی که بنمایندگان ایشان داده می‌شود کسر می‌نمایند .

۱۶۹ـ خانقاهها و کنگاشستانها سالیانه به صندوق شرق اعظم فقط « ۲۵ » فرانك باید ادا کنند برای اجرت پستی مراسلات و مخارج متفرقه و ۵ فرانك برای آبونمان صحیفه‌اعمال‌شرق‌اعظم.

۱۷۰ـ تمام مالیاتهائیکه کارخانه های هیئت اتحادیه باید بدهند سالیانه محسوب می‌شود و کسر بر نمی‌دارد .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

باید مبالغ مذکور در دو ماه اول سنه مالیه جدید تماماً پرداخته شود یعنی پیش از اول ماه مارس .

تعویق در تأدیه ممکنست باعث توقیف کارخانه شود و امتناع از آن باعث تخریب گردد .

لژیکه وظایف خود را درمدت مذکور ادا نکرده نمی‌تواند درمجمع عمومی نماینده داشته باشد .

قسمت سوم

مکاتبات

۱۷۱ـ کارخانه‌ها نمی‌توانند ازجواب سؤالاتی که بواسطه متحدالمال رسمی از شرق اعظم صادر شده امتناع نمایند .

هر کارخانه که در ظرف مدت تعیین شده در متحدالمال جواب نداده باشد فوراً طریقت بوسیلهٔ نامه پستی سفارشی شده که ذکر آن در صحیفه اعمال شرق اعظم هم می‌شود او را مخبر بسازد .

اگر بازکارخانه تامدت دوماه بعد از ارسال آن کاغذ سکوت کرد (۲۵) فرانك جریمه می‌دهد واین مبلغ به‌صندوق مرکزی همبستگی تسلیم می‌شود .

بعلاوه کارخانه ازحق پیشنهاد دادن به‌مجمع عمومی آینده محروم می‌گردد لیکن مجمع می‌تواند بتقاضای کارخانه توضیحات آنرا استماع کند و محرومیرا از او باز دارد .

۱۷۲ـ اوراق و متحدالمال و نوشتجات دیگری که از شرق اعظم می رسد هم چنین صحیفه اعمال شرق اعظم بدقت در دفتر هرکارخانه ضبط می‌شود .

۱۷۳ـ تمام نوشتجاتیکه کارخانه‌ها بشرق اعظم می‌فرستند باید به امضای رئیس و خطیب و نویسنده رسیده و ممهور باشد واگر نه‌رسمیت ندارد ومحل‌اعتبار نخواهد بود .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت چهارم

فهرست سالیانه

و صورتهائیکه کارخانه‌ها باید بدهند .

۱۷۴ـ باید قبل از اول ماه مارس صورت صحیحی هرسال از اعضای رسمی خود بطوری که در تاریخ اول ژانویه سال جاری ترتیب داده شده به شرق اعظم بفرستند .

این صورت باید بترتیب قدمت موافق دفتر اصلی که تاچار در هرکارخانه باید باشد نوشته شود .

رئیس وخطیب و نویسنده آنرا تصدیق و امضاء کرده موافق ترتیب مذکور درماده «۱۷۳» بمهر می‌رسانند .

صورت مزبور نوشته می‌شود روی ورقه چاپی که دارالانشاء طریقت برای کارخانهائیکه طلب کرده‌اند فرستاده و نمونه آن منضم به نظامنامه عمومیست یا روی ورقه شبیه آن .

هر کارخانه‌که صورت سالیانه را درمدت معین نفرستد به ۱۰ فرانك جریمه محکوم می‌شود .

هرکارخانه که صورت تقلبی بدهد ۵۰ فرانك جریمه از او دریافت‌می‌شود علاوه بر آنکه در تحت مأخذه می آید و مبالغی را که مکتوم داشته نیز باید ادا کند .

جریمه‌های مزبور را شورای طریقت حکم می‌کند و حاصل آنها بصندوق مرکزی همبستگی تسلیم می‌شود .

۱۷۵ـ هرکارخانه بعلاوه فهرست صورت سالیانه مزبور هرسال بایدصورتی از اعضاء رسمی قدیمی که در عرض سال گذشته اعضاء افتخاری شده یا وفات کرده یا استعفا داده و یا بموجب عدم تأدیه یا محاکم از عضویت محوشده‌اند بدهد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت پنجم

مطالبه فرامین شخصی

۱۷۶ـ هر کارخانه همینکه بالاترین پایه خود را بیکی‌از اعضاء می‌دهدباید فرمان شخصی آن پایه را از شرق اعظم برای او بخواهد.

همین تکلیف وارد است بر کارخانه هرگاه پیوستگی دهد به فراماسنی که آن فراماسنی سند پایه راکه درآن پایه پیوستگی یافته دارا نباشد.

همین تکلیف وارد است بر کارخانه هرگاه فرانماسنی را که بخلاف تنظیم به پایه سیرداده شده تنظیم دهد و آن پایه بالاترین پایه کارخانه باشد.

فرمان در همان ماهی که پایه یا پیوستگی یا تنظیم داده شده باید مطالبه شود رئیس و نویسنده مسئول اجرای این ترتیب هستند.

۱۷۷ـ مطالبه فرمان باید باقیمت آن همراه باشد از اینقرار:

برای منشور استادی «۱۰» فرانك

برای توقیع رزکر.. «۱۰» فرانك

برای طغرای کار .. «۱۵» فرانك

برای طغرای بزرگ ۲۰ فرانك

۱۷۸ ـ فرانماسنهای شرق‌اعظم برای کارخانه‌هائیکه‌مطالبه میکنندفرستاده می‌شود.

هیچ‌فرمانی بگیرنده‌آن داده نمیشود مگر بعداز آنکه‌به امضای‌چراغ‌های پنجگانه وبمهر کارخانه رسیده باشد.

دروقت‌گرفتن فرمان گیرنده باید امضای خود را هم درآن بنویسد.

۱۷۹ـ هیچ‌کارخانه وهیچ‌رئیس‌یاسالاری وهیچ‌فرانماسنی نمیتوانند فرمان ماسنی بدهند نه سندی‌که‌بجای فرمان پایه محسوب شود.

مخالفت این منع ازجانب یك‌کارخانه اورا برحسب بزرگی خطا محکوم به توقیف یاتخریب می‌کند.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

در خصوص امضای فرمان‌هائی که از روی عدم صحت داده شده این مخالفت جنایت ماسنی محسوب و برحسب بزرگی خطا باعث توقیف ماسنی یا اخراج او از فراماسنی خواهد شد.

لیکن کارخانهای وراءبحری میتوانند از شورای طریقت اجازه بگیرند که مطابق نمونه که بآنها دستور داده می‌شود تصدیقنامه بدهند مشعر بر اینکه منشور استادی از شرق اعظم خواسته شده است.

قسمت ششم

تفتیش کارخانه‌ها

۱۸۰ ـ مأمورینی که شورای طریقت برای تفتیش کارخانهای هیئت اتحادیه معین می‌کند مکلف بوظائف ذیل می‌باشند:

۱ ـ معلوم کردن که قانون اساسی و نظامنامه عمومی رعایت میشود یا نه.

۲ ـ حاضر شدن در جلسات هر یک از کارخانهائی که جزو حوزه تفتیشیه آنهاست ومهما امکن حضور یافتن در موقع سیر.

۳ ـ تحقیق اینکه دفتر صورت مجلس تا موقع خود نوشته شده یا نه.

٤ ـ تفتیش دفتر خزانه‌دار و امین خیریه.

۵ ـ ملاحظه دفتر کارخانه برای تحصیل اطمینان از اینکه نوشتجات صادره از شرق اعظم و نسخه‌های قانون اساسی و نظامنامه عمومی و مجموعهٔ صحیفهٔ اعمال شرق اعظم و سالنامه و آئین نامه‌ها بقدر کفایت محفوظ و در تحت مراقبت هست یا نه.

٦ ـ دریافت تمناهای کارخانه و رسانیدن آنها بشورای طریقت با ملاحظات یا پیشنهادهای خود در آن خصوص.

مأمورین مزبور حق دارند تقاضای انعقاد فوق‌العاده کارخانهائیکه مأمور تفتیش آن هستند بکنند.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هیچکس نمیتواند مأمور تفتیش کارخانه‌ای که عضو آن است بشود.

مأمورین تفتیش خانقاهها و کنگاشستانها حتی‌الامکان باید از اعضای بارگاه باشند و اگر نه از برادرهائیکه دارای پایه‌هائی باشند که این کارخانها بآن پایه‌ها کار می‌کنند.

فصل هشتم

نمایندگی قضاوتی

۱۸۱ ـ تمام لژهای فرانسه و الجزایر باید هرسال در موقع انتخاب عمومی سالاران خود نمایندگان قضاوتی هم انتخاب کنند تا جزو هیئتهای منصفه کارخانه و مجالس استیناف باشند.

هر لژ سه نفر نماینده ازمیان استادان انتخاب میکند ومدت مأموریت آنان یکسال است و باهیچیک از مشاغل کارخانه منافات ندارد و انتخاب ایشان مثل انتخاب هشت سالار اول کارخانه واقع می‌شود.

۱۸۲ ـ نمایندگان قضاوتی که بطور عضو هیئت منصفه یامجلس استیناف در شرق دیگر باید کار کنند حق دارند برای هرده کیلو متر که طی می‌کنند چه برای ایاب و چه برای ذهاب یک فرانک وصد وبیست وپنج میلیم دریافت دارند.

این اجرت ازصندوق شرق اعظم پرداخته میشود.

۱۸۳ ـ هر لژی که نمایندگان قضاوتی خود را درموقع معین نکرده باشد ۵۰ فرانک جریمه میدهد.

همین جریمه دریافت می‌شود ازهر نماینده قضاوتی که بدون عذرموجه در جلسه هیئت منصفه یا مجلس استینافی که از روی ترتیب برای آن دعوت شده تخلف کند.

لژ نمایندهٔ خطاکار مسئول این جریمه است وباید آن را بپردازد و از نمایندهٔ خود اخذ کند.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

جریمه‌هائی که لژها می‌دهند بصندوق مرکزی همبستگی تسلیم می‌شود.

جریمه هائی که از نمایندگان خطا کار گرفته می‌شود مابین لژهائی که نمایندگان آنها حاضر شده‌اند تقسیم می‌شود وعایدات آن به صندوقهای خیریه ایشان می‌رسد.

شورای طریقت مأمور وصول این جریمه‌ها می‌باشد.

هر لژ یا نماینده‌که محکوم بجریمه‌شد یک‌ماه مهلت دارد که‌بشورای‌طریقت متظلم شود و آن‌امر راجع به مجمع عمومی میگردد و در آن مجمع رأی قطعی داده میشود.

۱۸۳ مکرر ـ نمایندهٔ قضاوتی‌که از حضورخود غفلت کرده و هیئت‌منصفه یامجلس استیناف را مختل گذارده باشد ممکنست بعلاوه جریمهٔ سابق‌الذکر برای مدت یک‌الی پنجسال ازحق منتخب‌شدن بریاست‌کارخانه و نمایندگی‌مجمع‌عمومی و نمایندگی قضاوتی محروم شود.

همین مجازات‌ممکنست دربارهٔ‌هر برادری‌که بشهادت‌طلبیده شده‌و بدون‌عذر موجه‌حاضر نشود بعمل آید.

حکمی‌که‌بموجب یکی از دو فقره سابق‌الذکر داده شددرشورای طریقت‌در تحت‌ملاحظه درمی‌آید وشوری درباب‌موجه‌بودن عذرها رأی‌می‌دهد.

فقره پنجم ماده «۱۸۳» شامل بموارد مذکوره دراین ماده نیزهست.

فصل نهم

روابط کارخانه‌ها با یکدیگر

۱۸۴ ـ کارخانه‌ها به‌آزادی بایکدیگر مکاتبه می‌کنند.

لیکن اگر بخواهند برای خاطر یك برادر بینوا یا خانوادهٔ یك‌برادرمتوفی طلب‌همبستگی کنند لژی‌که‌اقدام‌به این امر می‌کند تقاضای خودرا به شرق‌اعظم می‌فرستد.

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱۸۵ ـ کارخانهای همپایه اگرچه از آئینهای مختلف باشند میتوانند بیکدیگر پیوستگی یابند وضامن دوستی مبادله نمایند برای اینکه مابین آنها مرتبتی را برقرار باشد.

ضامنهای دوستی در نزد یك کارخانه بطور قطع معتبر نیستند مگر بعد از آن که آن کارخانه ایشان را پذیرفته باشد.

این پیوستگیهای لژها بیکدیگر باعث تکلیف نقدی نمیشود و به کارخانها را حق دخالت در اداره امور یکدیگر نمیدهد.

فصل دهم

روابط کارخانه‌ها

با هر هیئتی غیر از هیئت ماسنی

۱۸۶ ـ هیچ کارخانه نمی‌تواند مستقیماً با هیئت و مقام دیگری غیر از هیئت ماسنی طرف شود مگر اینکه از شورای طریقت اجازه حاصل کند.

۱۸۷ ـ کارخانه‌ها باید از بروزات و نمایشها در ملاء عام احتراز نمایند.

فصل دهم مکرر

امتزاج کارخانه‌ها و انتقال و تغییر اساسی آنها

۱۸۷ مکرر ـ برای اینکه دو یا چند کارخانه همپایه یکی شوند باید هر کدام آنها در جلسه‌ای که امتزاج آنها جزو دستور کار قرارداده شده به اکثریت دو ثلث از اعضاء حاضر رأی به امتزاج دهند مذاکرات باید با دلیل باشد و اسمی را که کارخانه واحد اختیار خواهد کرد معین کنند.

هریك از کارخانهائی که میخواهند ممزوج شوند باید برای مصدق شدن کارخانه واحد طلب نامه به امضای چراغهای پنجگانه کارخانه باسواد صورت مجلس

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info

tarikhema.org

که حاکی مذاکرات این امر است به‌امضای همان پنجنفر بشرق اعظم بفرستند.

۱۸۷ ثالث ـ هر کارخانه‌که می‌خواهد مقر خود را بمکان‌دیگر منتقل‌کند یا عنوان ممتاز خود را تغییر دهد باید این مسئله را جزو دستور کارها قرار دهد ودرجلسه باکثریت دوثلث اعضاء حاضره تصویب شود ورائیکه اتخاذ میکنند مقرون بدلیل باشد.

پس‌از آن‌کارطلب‌نامه اجازه به‌امضای‌چراغهای‌پنجگانه باسوادی از صورت مجلس‌که متضمن این مذاکراتست به‌امضای همان اشخاص بشرق‌اعظم میفرستند.

۱۸۷ رابع ـ امتزاج کارخانها باتغییر اسم یانقل مکان‌آنها پس از آن که شورای‌طریقت رأی موافق‌داد اعطای فرمان‌تأسیس‌جدیدی‌می‌نماید ودرآن‌فرمان ذکر می‌شود که این کارخانه بجای‌کدام‌کارخانه است اسنادقدیمه دردفاتر کارخانه نمیماند وتاریخ قدیمترین اسناد تاریخ قدمت کارخانه خواهد بود.

کارخانه برای مخارج فرمان جدید باید بیست وپنج فرانك بپردازد.

کارخانه‌ای که فرمان جدید می‌گیرد باید موافق مواد «۱۷» و«۱۸» نظامنامه عمومی استواری یابد.

www.tabarestan.info تبرستان

فصل یازدهم

خواب رفتن و بیداری کارخانه‌ها

۱۸۸ـ هر کارخانه‌که کارهای خود را ترك می‌کند یامعوق می‌دارد بایدبوسیلهٔ ارسال سواد مذاکرات مخصوصه این امر که ذکر دلایل ترك یا تعویق را هم شامل باشد بشورای طریقت اعلام کند و اگر بصندوق شرق‌اعظم مدیون باشد کلیهٔ وجوه عقب افتاده ومبلغ مالیات سال جاری راپپردازد.

به این اعلان بایدمنضم‌باشد فهرست اسامی‌اعضای رسمی و افتخاری‌کارخانه که درهمان تاریخ ترتیب یافته وبه‌امضای رئیس و خطیب و نویسنده رسیده ومهر شده باشد.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کارخانه که میخواهد باید فرمان تأسیس و تمبر یا مهر و آئین‌نامه‌ها و دفاتر صورت‌مجلسها و دفاتر محاسبات و تمام نوشتجات دفتر خود را در شرق اعظم امانت بگذارد نقدینه و اسنادی را هم که در خزانه موجود است باید در شرق اعظم بسپارد.

تنها شورای طریقت میتواند رأی بدهد که اسباب و اثاثیه کارخانه را غیر از آنچه متعلق بدیگران است چه باید کرد.

۱۸۹ ـ پس از انجام شرایط مذکور در ماده قبل از شورای طریقت جواب منضم کارخانه را اعلام می‌کند.

کارخانه که بطریق مذکور کارهای خود را معوق نمود از تکلفات نقدی نسبت بشرق اعظم معاف میشود تا وقتیکه دوباره شروع بکار کند.

۱۹۰ ـ هر کارخانه که بدون رعایت ترتیبات مذکور در مادهٔ «۱۸۸» کارهای خود را معوق کند از هیئت اتحادیه خارج میشود.

فرمانش باطل و اعضایش غیر منظم خواهد بود.

ابطال فرمان را شورای طریقت اعلام می‌کند و این رأی را نمی‌تواند بدهد مگر پس از آنکه کارخطاکار آگاه ساخته مهلت کافی برای او معین کند تا رعایت ترتیبات ماده «۱۸۸» را بنماید.

۱۹۱ ـ هر فرانماسنی که بعنوانی چیزی از اشیاء متعلق بکارخانه خوابیده را که باید بشرق اعظم تسلیم شود بدست آرد مکلف است در ظرف سه ماه شورای طریقت را آگاه سازد و بلاعوض آنرا تسلیم کند و اگر چنین نکند مقصر ماسنی محسوب شده در تحت محاکمه درمی‌آید.

۱۹۲ ـ از طرف شورای طریقت بکارخانه خوابیده دوباره کارداده نمی‌شود مگر بتقاضای امضاء شده لااقل هفت نفر برادر که دارای بالاترین پایه آن کارخانه بوده و اسامی ایشان در فهرستی که همراه اعلان خواب کارخانه بوده ثبت باشد از امضاء کنندگان مزبور کسانیکه عضو افتخاری کارخانه بوده‌اند باید اظهار کنند که

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

می‌خواهند عضو رسمی بشوند.

رأی بیدارشدن کارخانه در فرمان تأسیس کارخانه درج و در کتاب صورت مجلس مذکور میشود.

فرمان تأسیس مزبور باتمام آنچه که زمان خوابیدن کارخانه بشرق اعظم رسیده سپرده شده بود بامضاکنندگان تقاضا مسترد می‌شود.

کارخانه بیدارشده مدیون مالیاتهای شرق اعظم نیست مگر از روز اول ژانویه آتیه درصورتی که تقاضای بیداری در شش ماه دوم سنه مالیه شده باشد.

هرگاه تقاضا در شش ماه اول قبول شده باشد تقاضاکنندگان باید قبلا تمام مبلغ مالیات سنهٔ جاریه را بصندوق طریقت بپردازند.

۱۹۳ ـ خوابیدن لژ یا تعویق غیر منظم کارهای او حقاً باعث خوابیدن کارخانهای بالاتری می‌شود که بر آن متکی هستند اما خوابیدن کارخانهای بالاتر یا تعویق غیر منظم آنها اثری بر صحت عمل لژ اصلی ندارد.

همچنین خوابیدن خانقاه موجب خوابیدن کنگاشستانی که متکی بر آن است می‌شود.

لیکن خانقاه و کنگاشستان پس ازموقوف‌شدن کارهای لژی که مبنای آنها بوده‌است می‌توانند در ظرف یك سال خود را بلژ دیگری ازهمان شرق بارضای آن لژ متکی سازند.

فصل دوازدهم

عدد تنظیم و تنظیم کارخانه‌ها

۱۹۴ـ کارخانهای ذیل غیرمنظم محسوب می‌شود:

۱ ـ آنهائی که مدت یك سال درداخله فرانسه ودوسال در جاهای دیگر با شرق اعظم ترك مکاتبه کرده باج نداده‌اند.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

همچنین آنهائی‌که پیش از انعقاد مجمع عمومی انتخابات عمومی سالیانه سالاران خود رابجا نیاورده باشند .

۲ ـ آنهاکه به‌هیئت‌های ماسنی غیرمنظم می‌پیوندند .

۳ ـ آنها که عمداً درمیان خود فرانماسنهای غیرمنظم را نگاه میدارند.

٤ ـ آنها که بکارهائی میپردازند غیراز آنچه برای آن تأسیس‌شده‌اند یادر آئینی کارمی‌کنندکه اجازه آنرا نگرفته‌اند .

۵ـ آنهاکه جلسات خود یاجشن‌های ماسنی خود را در مکان‌های غیرماسنی انجام می‌دهند یعنی در مکان هائی که شورای طریقت منظم بودن آن‌ها را اعلام نکرده است .

۱۹۵ ـ درمورداول مذکور درمادهٔ قبل‌شورای‌طریقت‌پس‌ازتفتیش‌که بتوسط یکی از اعضای خود درهمان مکان می‌کند عدم‌تنظیم را اعلام مینماید .

درموارد دیگر به‌محاکمه بایدرجوع شود.

۱۹۶ـ هرگاه‌شورای‌طریقت دربارهٔ کارخانه‌ای بعلت ترك مکاتبه یا امتناع‌از ادای باج حکم عدم تنظیم داده باشد ممکن است آن کارخانه اگر ازروی ترتیب تقاضا کند ولااقل مبلغ باج یك‌سال عقب افتاده را علاوه برباج سنهٔ‌جاریه بپردازد دوباره منظم می‌شود .

اما این تقاضا باید منضم باشدبسوادصورت‌مجلس‌مشعر براینکه‌به‌این‌مسئله به اکثریت آرا درجلسه مخصوص این‌کار رأی داده شده است .

۱۹۷ ـ کارخانه‌هائی‌که بتوسط هیئت‌های ماسنی دیگر تأسیس شده ممکن است بتوسط شورای طریقت در هیئت اتحادیه‌شرق‌اعظم فرانسه قبول شود هرگاه نوشتجات ذیلرا بتقاضای خود منضم‌کند :

۱ ـ فرامین تأسیس خود را .

۲ ـ صورت اعضای‌خودرا باتعهدنامه بامضای هریك‌ازآنهاکه باقانون‌اساسی

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و نظامنامه عمومی طریقت موافقت نمایند .

۳ ـ یك نسخه از نظامنامه خصوصی خود که آن‌هم باید با قانون اساسی و نظامنامه عمومی طریقت منافی نباشد .

کارخانه‌که به این طریق داخل در هیئت شد اگر در ششماه اول داخل شده باشدکل مبلغ باج‌سالیانه رامدیونست اگردرششماه دوم‌قبول‌شودمدیون‌باج‌نخواهد بود مگراز اول ژانویه آتیه .

هیچ‌کارخانه‌نمیتواندد‌رآن‌واحدهم‌جزوهیئت‌اتحادیه‌شرق‌اعظم‌فرانسه‌وهم‌جزو هیئت ماسنی‌دیگر باشد درصورتی‌که بپایه‌های‌خانقاهی یافیلسوفی‌باشد موجب‌همان تکلفاتی‌میشودکه‌برادران‌باکارخانه‌های‌تابعهٔ‌شرق‌اعظم‌دارند لیکن‌درباب‌عناوین‌ممتاز کارخانه‌ها هرگاه‌هیئتی‌که تابع آن بوده‌اند قواعدی متفاوت‌باقواعد شرق‌اعظم‌فرانسه راجع به اتکاء یامشابهت عناوین‌ممتازه داشته باشندکارخانه پیوسته میتواندعنوان ممتاز سابق خود را نگاه دارد با این شرط که درنوشتجات رسمی‌خود اسم‌لژشرق اعظم راکه اتکاء بآنرا قبول کرده است ذکر کند .

۱۹۷ مکرر ـ پیوستگی‌شخص فرانماسنها باپیوستگی‌کارخانهای شرق‌اعظم فرانسه .

اتکاء مزبور باید در ظرف یك‌سال از تاریخ اتصال بشرق اعظم واقع شود و شورای طریقت آن‌را تصدیق کند اما درپیوستگیهای شخصی توقیعات وطغراها بشرق اعظم سپرده شده ودر عوض آن فرامین جدیده‌گرفته می‌شودکه درآن‌تاریخ اصلی پذیرفته شدن بپایه و تاریخ پیوستگیرا ذکرمیکند برای‌تبدیل فرمان چه شخصی چه جمعی تنها سه فرانك حق گرفته میشود .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل سیزدهم

کنگره‌های محلی

۱۹۷ ـ ثلث :

۱ ـ سالی یکمرتبه‌لااقل مابین لژهای شرق‌اعظم فرانسه‌کنگره‌های محلی تشکیل خواهد شد .

۲ ـ توزیع کارخانه مابین نواحی مختلفه برای تشکیل کنگره بموجب نظامنامه مخصوص خواهد بود که شورای طریقت‌از روی اعمال سابقه و تقاضاهای شرفهای مختلفه و در موقع لزوم از روی احکام مجمعهای عمومی ترتیب میدهد.

۳ ـ کنگره‌های محلی حق خواهند داشت که مطالعه و مذاکره ورأی‌رادر مسائلی که مجمعهای عمومی سالیانه یا شورای طریقت بلژها رجوع کرده‌اندجزء دستور خود قراردهند .

٤ ـ کنگره‌ها می‌توانند تمام مسائلی راکه بواسطهٔ کارخانهای محلی یا نماینده‌های‌منظم آنها یا کارخانه‌های محلی دیگرکه پیشنهاد آنها میشود ومسائل فلسفی باشد چه اجتماعی چه ماسنی و غیره در تحت مطالعه درآورند اما اکیداً ممنوع هستند از اینکه در انتخابات سیاسی مداخله کنند یااینکه به تأسیسات سیاسی واقتصادی یا هر نوع دیگرکه در عالم بیگانگان تشکیل یافته ملحق‌شوند

۵ ـ همچنین میتوانند هر سال مطرح کنند :

« اولا » مسائلی راکه میل دارند در جزو دستور مجمع عمومی آینده گذاشته‌شود .

« ثانیاً »تمناهائی‌راکه‌شایسته بدانند ازشورای طریقت‌بشوددرباره هرامری راجع بمنافع‌ماسنی‌بخصوص‌در باب مسائل نفع محلی یا پیشه وغیره که قابل‌توجه باشد لیکن آن مسائل عمومیتش به حدی نباشد که توجه مجمع عمومی را لازم داشته باشد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۶ ـ تمام این مسائل را کنگره‌ها مطالعه میکنندورأی میدهند اما رأی آنها قطعی نیست وشورای‌طریقت ازمجمع آنها انتخاب میکند.

مسائلی را که باید دردستورمجامع‌عمومی سالیانه قرار داد علاوه برمسائلی که بموجب‌رأی مجمع عمومی برای مطالعه بلژها رجوع شده و مسائلی‌که شورای طریقت مستقیماً پیشنهادکرده‌و مسائلی‌که‌بطور لزوم ازکارهای هیئت اتحادیه‌تولید شده است .

شورای طریقت در انتخاب مسائل حتی‌الامکان باید رعایت عدهٔ آرائی را که در کنگره‌های محلی بجهت آن مسائل داده شده و ملاحظه منافع عمومی‌ماسنری را بنماید .

۷ ـ تمام مسائلی که بطرز مزبور بعنوان ماسنی از کنگره‌های محلی جزو دستورمجامع عمومی میآید باید بلافاصله دردنبالهٔ مسائلی که برای مطالعه بلژها فرستاده شده ومسائل ماسنی و بودجه و راپورت‌های سالیانه راجع بامور اداری و تروریجی مطرح شود .

تمام مسائل دیگر که‌کنگره‌های محلی مطرح قرار داده پس ازگذشتن از کمیسیون فقط مختصراً ذکر میشود تا در یك جلسه جزء راپورت های کلی واقع شود .

۸ ـ چون‌فرمانروائی ماسنی‌مخصوص مجمع‌عمومی‌سالیانه است‌کنگره‌های محلی ماسنی میتوانندبرای طریق کارخودشان تعیین محل‌کنگره سال بعدنظامات داخلی برقرار کنند اما خارج از این مواد نمیتوانند رائی بدهند که اجراکردنی باشد یا اینکه برای کارخانه‌ها و سالاران و نماینده‌های آنها در مجمع عمومی مجبوریتی قرار دهد یا آنکه در امور اداری و مالی شورای طریقت متضمن ردیا قبول باشد .

برای نماینده بودن در کنگره‌های محلی باید لااقل پایه سوم ماسنی‌رادارا باشد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

چون منزلت یك فرد ماسنی را لژدارا میباشد در کنگره‌های محلی شماره آرا برحسب شماره کارخانهاست .

۹ ـ درهر کنگره محلی شورای طریقت یك نماینده رسمی میفرستد که جزو هیئت رئیسه آن قرار میگیرد وظایف عمدهٔ او از این قرار است:

«اولا» توضیحات مفیده داده به کنگره برای کارهای آن وسخن گفتن در موقع لزوم بملت مخصوص برای منافع ماسنری .

«ثانیاً» یادداشت برداشتن مسائلی که بنظر او بااهمیت میآید تا بشورای طریقت راپورت بدهد .

نماینده مزبور حق شرکت درهیچ رأی ندارد .

جلسات کنگره‌های محلی و آداب ماسنی بپایه استادی واقع میشود.

سالاران آن درجلسهٔ اول مانند سالاران لژها انتخاب میشوند .

چراغهای پنج گانه وخزانه دار تشکیل هیئت رئیسه کنگره را داده و تا کنگره بعد بشغل خود باقی هستند .

۱۰ ـ هیئت رئیسه هر کنگره باید لااقل از یك ماه پیش مسائلی را که توضیحات مستند و احصائی و مالی لازم دارد به شورای طریقت برساند منتها بفاصلهٔ دو ماه پس از کنگره باید راپورت اعمال را بشورای طریقت بدهد .

۱۱ ـ همه کنگره‌های محلی باید منتها تا پانزدهم ماه ژون هر سال ختم شود تا شورای طریقت بتواند بموقع راپورتها و درخواستها و چیزهای دیگر ایشان را دریافت کرده برای جلسهٔ عمومی حاضر کند .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کتاب دوم

هیئت اتحادیه

فصل اول

مجمع عمومی شرق اعظم

۱۹۸ ـ مجمع عمومی شرق‌اعظم هرسال درماه سپتامبر در پاریس درعمارت خود کوچه کاده نمره «۱۶» (Rou Cadet No 16) در روزی که شورای طریقت معین میکند در تحت اداره موقتی او منعقدمیشود.

۱۹۹ ـ پیش از افتتاح مجمع اعتبارنامه نمایندگان را شورای طریقت رسیدگی میکند در صورتی که شکایت یا اختلافی باشد حکم آن با مجمع عمومی است.

پس‌از آنکه‌اسامی نمایندگان خوانده‌شد و نمایندگی آنها قبول شد مطابق تقسیماتی‌که‌مجمع معین کرده تشکیل شعب میدهد.

اعضای شورای طریقت بترتیب حروف تهجی میان شعبه‌ها توزیع میشود تا اینکه به نمایندگان توضیحات واطلاعات لازمه را بدهند لیکن رئیس و نویسنده و مأمور نمیتوانند بشوند.

اعضای منفصل شورای طریقت پس از انتخاب جانشین ایشان تا آخر دورهٔ اجلاسیه بعضویت مجمع عمومی باقی هستند.

۲۰۰ ـ مجمع‌همینکه تشکیل شد به انتخاب‌سالاران‌که باید مشاغل‌انتظامی را در مدت تمام کارهای مجمع دارا باشند می پردازد سالاران مذکور از این قرارانـد:

یك رئیس

یك نگهبان اول

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

یك نگهبان دوم
یك خطیب و یك معاون
یك نویسنده و یك معاون
یك ممیز بزرگ
دو ممیز
یك امین خیریه
دو رئیس تشریفات
انتخاب به ورقه خطی واقع می‌شود.

۲۰۱ـ انتخاب رئیس فردی و در نوبت اول باکثریت تامه رأی دهندگانست پنج سالاریکه بترتیب رتبه بعد از رئیس می‌آیند بامعاون خطیب به انتخاب جمعی و اکثریت نسبی رأی دهندگان منتخب می‌شوند.

دو ممیز و امین خیریه و دو رئیس تشریفات به قرعه معین می‌شوند.

معاون نویسنده کسیست که در وقت انتخاب نویسنده بعد از او دارای اکثریت باشد در صورت تساوی آراء در باره چند نفر کبرسن فاطمست.

وظائف سالاران لژها در جلسات متعارفی.

رئیس می‌تواند رئیس دارالانشاء شرق اعظم را یا اگر او نباشد هر مستخدم دیگر اداری شرق اعظم را برای کمك کارهای مجمع بطور معاون نویسنده بطلبد و درشرق جا دهد مشروط براینکه ماسن منظم واستاد باشد.

۲۰۲ـ اخذ رأی در مسائلیکه در مجمع مطرح می‌شود به قیام و قعود است اگر نتیجه مشکوك شد با ورقه شخصی وذکر اسامی اخذ رأی می‌شود.

رأی با اوراق ضروریست هرگاه بیست نفر از اعضا تقاضا کنند.

رأی مخفی اکیداً ممنوعست.

نتیجه آراء اکثریت تامه اعضاء حاضره است در پیشنهادهائیکه بمجمع شده علناً رأی گرفته می‌شود اکثریت اعضا حاضره مناط اعتبار است.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لیکن رأی معتبر نیست مگر اینکه لااقل ثلث نمایندگان لژها درمجمع حاضر باشند.

۲۰۳ ـ ترتیب کارهای دوره اجلاسیه یکماه لااقل پیش از انعقاد مجمع عمومی بتوسط شورای طریقت به‌لژهای هیئت اتحادیه پیشنهاد می‌شود.

مجمع در هرصورت مختار دستور خود می‌باشد.

۲۰۴ ـ صورت مجلس کارهای هرجلسه در ابتدای جلسه بعد خوانده می‌شود.

در هر جلسه پیشنهادها و تمناهای نمایندگان لژها قرائت می‌شود تااینکه مطابق آنچه در بندهای (۴۶) و (۴۲) قانون اساسی مذکور است در باره آنها عمل شود.

هرپیشنهاد تازه باید ارجاع بشعب یاکمیسیون مخصوصی شود درهمان جلسه که آن پیشنهاد شده نمی‌توان بر آن رأی گرفت.

۲۰۵ ـ جلسات مجمع عمومی بطور جلسه منظم بپایه استادی واقع می‌شود.

تمام فراماسنهای رسمی یا افتخاری که دارای پایه استادی باشندحق دارند بطور مهمان در آنجا حاضر شوند ومکانی مخصوص علیحده از مکان اعضاء مجمع دارا می‌باشند اظهارعلامت رد یا قبول از ایشان ممنوعست در صورتیکه از طرف مهمانان بی‌نظمی شود رئیس می‌تواندایشانرا از مزکت خارج کند.

مجمع حق دارد در هر موقع بموجب رأی جلسه خصوصی تشکیل دهد.

نمایندگان در مجمع عمومی

۲۰۶ ـ تمام لژهای هیئت اتحادیه باید درمجمع عمومی نماینده داشته باشند.

هر لژیکه مطابق ماده «۱۶۳» به مجمع عمومی نماینده نفرستد دفعه اول ۱۰۰ فرانك جریمه می‌دهد در صورت تکرار بدون عذر مقبول ممکنست مجمع عمومی علاوه براخذ جریمه در دوره اجلاسیه بعد پس ازتفتیش شورای طریقت لژ مقصررا تعطیل یاخراب کند ولیکن لژمزبور درعین اینکه مسئول ادای جریمه می

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

باشدحق‌دارد ادای آنرا برعهده نماینده خود یا نایب او بگذارد که او از حضور درمجمع مانع‌پیدا کرده و غفلت نموده از اینکه به موقع شورای طریقترا آگاه سازد تا عذرکارخانه به‌مجمع عمومی رسیده باشد .

حضور نمایندگان لژ ها در جلسات مجمع عمومی اجباریست و درهرجلسه محقق می‌شود بواسطه ورقه‌که منقسم بدو قسمت است و هرکدام ازآن دو قسمت یك نمره ترتیبی‌دارد یك‌قسمت از ورقه را نماینده دروقت ورود اطاق در ابتدای جلسه به ممیز می‌دهد و قسمت دیگر را در آخر کارها در وقت خروج تسلیم می‌کند .

غیبتهای بدون عذر و دلیل در صحیفه اعمال شرق اعظم درج می‌شود .

۲۰۷ـ نمایندگان لژهای داخله فرانسه غیرازلژهای‌ایالات سن وسن اواز همچنین اعضای شورای طریقت که درخارج از این دو ایالت مسکن دارند حق دارند مخارج مسافرتی برای رفتن و برگشتن به میزان یکفرانك وصد وبیست و پنج میلیم برای هر ده کیلومتر دریافت کنند کسور ده‌کیلومترکه‌ازچهارکیلو متر کمتر باشد محسوب نمی‌شود .

این خرج مسافرت را صندوق شرق اعظم می‌دهد .

فصل دوم

شورای طریقت

۲۰۸ـ شورای طریقت هر سال پس از تجدید پنج کمیسیون دائمی انتخاب می‌کند از اینقرار :

۱ـ کمیسیون اموراداری.

۲ـ کمیسیون روابط خارجی .

۳ـ کمیسیون محاکمات و امور قضائیه و مستدعیات .

٤ـ کمیسیون مالیه و ابنیه .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۵ـ کمیسیون صحیفه اعمال و دفتر وکتابخانه.

۲۰۹ـ هیئت رئیسه شورا آرای شورا را مجری می‌نماید.

کار دارالانشا را مرتب می‌کند.

مستخدمین شرق اعظم را اداره می‌کند.

۲۱۰ـ منشیان شورای طریقت در کار دارالانشاء کل نظارت می‌کنند.

۲۱۱ـ شورای طریقت هرماه دو جلسه متعارفی دارد.

در اعتدال ربیعی جلسه کلی منعقد می‌کند.

۲۱۲ـ جلسات کلی شورای بطریق ماسنی به‌پایه استادی واقع می‌شود.

برای فراماسنهای منظم هیئت اتحادیه آن جلسات علنی است.

لیکن شورا می‌تواند رأی بدهد که جلسه خصوصی منعقد کنند.

۲۱۳ـ در جلسات متعارفی لااقل حضور هفت نفر از اعضاء لازمست تا مذاکرات و آراءمعتبر باشد.

برای اعضای شوری‌که‌در ایالات سن وسن‌اواز ساکنند حضور دراین جلسات اجباریست غیبتهای بدون دلیل در صورت مجلس درج می‌شود.

۲۱۴ـ اعضای شورای طریقت یا برادرانیکه از جانب آن به تفتیش یا استواری کارخانه‌ها یا مأموریت دیگر مأمورمی شوند حق دارند مخارج سفر و اقامت خود را دریافت نمایند.

اعضای شورا که خارج از ولایات سن وسن‌اواز مسکن دارند حق ندارند مگر بدریافت مخارج مسافرت برای حضورشان در جلسات عمومی کلی‌در اعتدال ربیعی.

۲۱۵ـ منشورها و توقیعات و طغراهای شخصی باید به‌امضای رئیس شورای طریقت و یکی از نویسندگان و لااقل دونفر اعضای دیگر برسد.

فرامین تأسیس کارخانجات را رئیس و نویسنده و لااقل چهار نفر از اعضاء امضا می‌کنند.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فرامین تأسیس خانقاهها و کنگاشتان‌ها بعلاوه باید بامضای اشخاص مذکور در ماده «۲۳۲» برسد.

تمام این فرامینرا مهردار باید مهر کند.

۲۱۶ـ در صورتیکه اعضای شورای طریقت استعفا داده باشند دو باره همان اعضا قابل انتخابند لیکن فقط برای مدتیکه عضویت ایشان باقیست.

۲۱۶ مکرر ـ شورای طریقت می‌تواند درخارج خاك فرانسه از شرقهای مهم از میان برادرانیکه قابلیت و خدمتگذاری فوق‌العاده ظاهر می‌گردد باید برای شرق اعظم سالاران افتخاری تعیین کند.

سالاران افتخاری بموجب نمایندگی مخصوص ازطرف شورای طریقت می‌توانند مأموریتهائیکه عادتاً مختص اعضای شوری می‌باشد انجام دهند. هرگاه اعضای شوری به سبب بعد مکان از انجام آنها ممنوع باشند.

درصورتیکه در پاریس اقامت داشته باشند می‌توانند در شورای طریقت حاضر و داخل مذاکره شوند اما حق رأی ندارند.

نصب ایشان هرسال پس از تجدید ثلث اعضای شورای طریقت باید تصدیق شود.

نشانهای ایشان حمایلیست شبیه بحمایل اعضای شورای طریقت بااین تفاوت که مزین بیك شاخه عقاقیا و یکشاخه بلوط گلاپتون دوزی نقره باشد.

۲۱۶ ثالث ـ هرموقع که درخارج خاك فرانسه برای ایجاد و نگهداری و بسط کارخانه‌های شرق اعظم فرانسه مقتضی شود شورای طریقت می‌تواند برای صحت مذاکرات کارخانه‌ها و اعطای پایه ها و فرامین ماسنی اجازه دهد که از دستور مقرر نظامنامه طریقت انحراف جسته شود.

این انحراف باید بموجب احکام مدال مخصوص بهر موقع خاص اضطراری واقع شود که نظامنامه عمومی نتواند پیش بینی کند.

هرگاه راجع بمذاکرات لژها باشد نباید هیچ وقت حال دائمی پیدا کند و پیش

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

از شش‌ماه جریان نماید.

برای تشکیل کارخانهای جدید شورای طریقت اختیار دارد که یك یاچند نفر فرانماسن‌را نمایندگی دهد تا پایه‌های ماسنی اعطاکنندمشروط براینکه آن فرانماسن‌ها منظم باشند و دارای پایه که لااقل معادل پایه‌ای که‌میخواهد اعطاکند باشد و مشروط براین‌که‌درآن مکان کارخانه مشابهی تابع شرق‌اعظم وجود نداشته باشد.

فرامین ماسنی راجع به این اعطای پایه مستقیماً بتوسط شورای طریقت‌به تقاضای‌مخبرشورا بصاحبان‌آن داده‌میشودولی‌گیرنده بایدمکلفات‌مقرر راادا‌کند وقبل ازانقضای یکسال عضو رسمی یکی ازکارخانه‌های شرق اعظم بشود.

فصل سوم

مجلس تمیز

۲۱۷ ـ اعضای مجلس تمیز را هر سال مجمع عمومی پس از انتخاب‌اعضای شورای طریقت بهمان ترتیب انتخاب میکند.

ابتدا پس ازانتخاب قضاة پانزده‌گانه از میان ایشان‌پنج قاضی به‌قرعه‌معین میشود که‌مشاغل آنها درراس‌یکسال وپنج‌قاضی دیگرکه در راس دوسال مشاغلشان منقضی میشود.

۲۱۸ـرئیس و نایب‌رئیس و نویسنده مجلس تمیز هر سال در ابتدای دوره اجلاسیه ماه سپتامبر انتخاب میشوند ذکر این امر در جزو رسمی صحیفه اعمال شرق‌اعظم میشود.

۲۱۹ـ اعضای مجلس تمیز که‌خارج‌ازولایات سن‌وسن‌آواز ساکنندحق‌دارند برای خرج مسافرت و حضور در جلسات در ازای هر ده کیلومتر ایاباً وذهاباً یك فرانك‌وصدوبیست‌وپنج میلیم دریافت‌کنند.

این مخارج‌ازصندوق مرکزی‌طریقت تأدیه میشود.

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۲۰ ـ مجلس تمیز جلسات خود را بطریق ماسنی به پایهٔ شاگردی تشکیل میدهد.

کارهای آن صحت ندارد مگر اینکه پنج نفر از قضاة لااقل حاضر باشند.

مباحثات علنی ومشاورات که منتهی بهرأی می‌شود خصوصی است.

۲۲۱ ـ کاردفترداری مجلس تمیز بتوسط دارالانشاء شرق اعظم انجام می‌یابد و یك نفر از مستخدمین آن درجلسات نویسنده مجلس تمیز را معاونت میکند.

فصل چهارم

بارگاه بزرگ آئین‌ها

قسمت اول

تشکیل و ترتیب آن

۲۲۲ ـ بارگاه بزرگ آئین‌ها مرکب است از فرانماسنهائی که دارای پایه «سی‌وسوم» باشند و عدهٔ ایشان کمتر از نه و بیشتر از سی و سه نفر نمیتواند باشد. مقر آن پاریس است.

۲۲۳ ـ اعضای رسمی بارگاه باید درداخله فرانسه سکنا داشته باشند.

هر یك از ایشان باید عضو رسمی یك لژ ویك خانقاه و یك کنگاشستان باشند.

اعضای مزبور مکلف هستند که در تمام جلسات بارگاه حاضر شوند مگر اینکه عذر موجه داشته باشند.

هر عضو رسمی که بدون عذر موجهی که بارگاه آن‌را بپذیرد و سه‌جلسه در یکسال غیبت کند مستعفی محسوب میشود.

۲۲۴ ـ برای اینکه شخصی عضو رسمی بارگاه شود باید لااقل در شش‌ماه به پایهٔ سی و سوم سیر یافته و سه نفر از اعضای رسمی بارگاه اورامعرفی کرده‌باشند این معرفی باید در رقعه دعوت با اسامی معرفین جزو دستور گذاشته‌شود.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پذیرفتن او به اکثریت آراء رأی‌دهندگان به‌رأی مخفی اعلام‌میشود .

۲۲۵ ـ بارگاه میتواند اعضای افتخاری داشته باشد .

این اعضا اعضای رسمی قدیمی بارگاه خواهندبود که شایستگی داشته‌باشند واجرای وظایف عضویت رسمی برای آنها غیرمقدور یا مشکل شده باشد .

سمت عضوافتخاری بموجب رأی مخصوص بارگاه حاصل میگردد و اخذاین رأی پس از آن‌است که در دعوتنامه‌ها جزو دستور مذکور شده باشد .

اعضای افتخاری‌هروقت‌درجلسات حاضرباشند برای‌سپردادن واعطای‌پایه‌ها حق‌رأی وبرای سایر امور حق مذاکره دارند .

اعضای افتخاری که در داخلهٔ فرانسه سکنا دارند دعوت نامه برای آنها فرستاده‌میشود .

۲۲۶ ـ بارگاه منقسم میشود بیك عده شعب معادل عدهٔ آئین هائی که شرق اعظم فرانسه آنهارا تصدیق دارد .

سالاران بارگاه بزرگ آئین‌ها از اینقرارند :

«۱» فرمان‌فرمای بزرگ

«۲» نایب‌اول فرمان‌فرما

«۳» نایب‌دوم فرمان فرما

«۴» خطیب بزرگ

«۵» دبیر بزرگ

«۶» خزانه‌دار بزرگ

«۷» امین خیریه بزرگ

«۸» مهردار بزرگ

«۹» رئیس تشریفات بزرگ

«۱۰» رئیس بزرگ پاسبانان

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

خطیب بزرگ و دبیر بزرگ هر یك معاون هم میتوانند داشته باشند.

این سالاران برای مدت یك سال به‌رأی مخفی انتخاب می‌شوند.

۲۲۸ـ بارگاه بزرگ آئینها هرسال چهار جلسه متعارفی در موقع انقلابین و اعتدالین دارند در موقع لزوم بطور فوق‌العاده نیز منعقد تواند شد.

انتخابات عمومی آن هرسال در نزدیکترین جلسه به‌مجمع عمومی شرق اعظم واقع می‌شود.

۲۲۹ـ بارگاه بزرگ آئینها نمی‌تواند از روی صحت کارکند مگر اینکه اعضای حاضر در جلسه ثلث عده کل بوده باشند لیکن اگر عده کل کمتر از بیست و یك باشد عده اقل حضار کمتر از هفت نفر نتواند بود.

۲۳۰ـ مخارج بارگاه بوسیله حق‌الورود و مالیات سالانه که اعضاء آن می‌دهند و مبلغ آنرا هم خود بارگاه معین می‌کند پرداخته می‌شود.

قسمت دوم

وظایف بارگاه

۲۳۱ـ بارگاه بزرگ آئینها نگهبان آداب و رسوم محفوظه و ناظم ترتیبات ماسنیست برای کارهای همه پایه‌ها آئین نامه‌ها درست می‌کنند که رعایت آنها از طرف شرق اعظم به‌کارخانه‌ها توصیه می‌شود و تصرفات در آئین نامه‌ها هم بتوسط او می‌شود.

تعلیمات پایه‌های متنوعه را انشاء می‌کند یا تصویب می‌نماید.

به‌استشاره شورای طریقت رأی خود را در مسائل راجع به‌آداب و رسوم و محفوظه و ترتیبات ماسنی اظهار می‌کنند.

۲۳۲ـ بارگاه درباره تقاضای نامه‌های خانقاهی و طغراهای اساسی برای تأسیس خانقاه‌ها و کنگاشستانها چنانکه در مواد «۱۲» و «۱۶» مذکوراست بشورای طریقت اظهار رأی می‌کند.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

فرمانهای تأسیس این کارخانه‌ها باید به‌امضای فرمانفرمای بزرگ و دبیر بزرگ برسد.

۲۳۳ـ بارگاه درباب تقاضای اتصال وجمع آئینها چنانکه بعداز این درقسمت سوم و چهارم توضیح می‌شود اظهار رأی می‌کند.

۲۳٤ـ تنها بارگاه حق دارد اشخاص را به بلندترین پایه‌های فرانماسنری یعنی بپایه «۳۱» و«۳۲» و «۳۳» آئین اسکاتلندی و پایه‌های معادل آنهاازآئینهای دیگر مصوبه شرق اعظم سیر دهد پایه‌های مطابق این درجاترا موافق ترتیبات قسمت پنجم که بعد خواهدآمد عطا می‌کند.

۲۳۵ـ بارگاه نمی‌تواند بهیچوجه در آنچه که راجع بحکومت و اداره طریقتست مداخله کند.

قسمت سوم

اتصال آئینهای تازه

۲۳٦ـ مجامع ماسنی که دارای آئینی باشند که شرق اعظم فرانسه آنها را پذیرفته و می‌خواهند پذیرفته شوند باید مخصوصاً این تقاضارا بشرق اعظم‌اظهار کند و فرامین اصلی و نظامنامه های خود را هم بفرستند.

این نوشتجات راشرق اعظم به‌بارگاه می‌فرستد واوبه‌اکثرین تامه‌آرابه‌رأی مخفی‌کمیسیونی مرکب از پنج عضو معین می‌کندکه مأمور ملاحظه‌آن نظامنامه‌ها و آئین‌نامه‌ها و ممیزی فرمان تأسیس تقاضا کنندگان باشد.

این کمیسیون راپورت خود را کتباً می‌دهد چه در باب کیفیت آئین چه در مجموع آن.

اگر آن‌آئین چیزی مخالف اخلاق و اصول کلیه طریقت نداشته باشدبارگاه موقتاً حکمی می‌دهد هرگاه‌آن حکم مساعد باشد فوراً به‌آن مجمع اطلاع داده می‌شود و او صورت‌اعضاء خود را بشرق اعظم می‌فرستد و تعهد می‌کند که از هر حیث بافانون اساسی و نظامنامه طریقت موافقت‌کند.

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۳۷ـ خطیب بزرگ بارگاه رایورتی به‌شورای طریقت می‌دهد و او حکم قطعی می‌کند.

همینکه آئین پذیرفته شد فرامین و نظامنامه‌ها و آئین‌نامه‌ها را در دفتر شرق اعظم ضبط می‌کند و نسخه‌ای از حکمی که ضبط آن اسناد در آن مذکور است برای مجمع فرستاده می‌شود.

همه کارخانه‌هائیکه در آن آئین تأسیس شده‌اند پس از تبدیل فرمان اولیه خود به‌فرمان تازه که از شرق اعظم فرانسه صادر شده باشد جزو هیئت اتحادیه محسوبند.

۲۳۸ـ درصورتیکه کارخانه تقاضاکند که به‌آئین جدیدالقبول تأسیس شود باید مطابق قواعدی که برای تأسیس کارخانه‌ها مقرر است رفتارکند.

اگر شرق‌اعظم آن آئین را نپذیرفت اسناد اصلیه و نظامنامه و آئین‌نامه‌ها به‌مجمع تقاضاکننده مسترد می‌دارد.

www.tabarestan.info تبرستان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

قسمت چهارم

تقاضای جمع آئینها

۲۳۹ـ هر لژیکه در تحت توجه شرق اعظم فرانسه تشکیل شود اساس آن بر آئین فرانسه نهاده می‌شود لیکن می‌تواند برحسب تقاضای خود اجازه جمع آن آئین را به‌آئین دیگر بگیرد.

هیچ کارخانه عالی نمی‌تواند اجازه جمع آئین بگیرد مگر اینکه این اجازه به‌لژیکه بر آن متکیست قبلا داده شده باشد.

۲۴۰ـ هر کارخانه‌که تقاضای جمع آئینها را می‌کند باید نوشتجات ذیل را بشرق اعظم فرانسه بفرستد:

۱ـ سواد رائیکه دراین بابت گرفته‌شده‌است به‌اکثریت دو ثلث رأی دهندگان پس از دعوت مخصوص تمام اعضاء

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲ـ صورت اعضا به‌امضای ایشان .

۳ـ منشورهای هفت عضو که دارای آئین مذکور هستند .

٤ـ فرمان تأسیس آئینی که کارخانه بآن آئین تأسیس شده .

۵ـ باجهای مقرره .

در صورتیکه کارخانه نتواند نوشتجات مذکور در فقره سوم را ابراز دارد بجای آنها تصدیقنامه ازکارخانه دیگرکه دارای همان آئین است می‌آورد مشعر براینکه هفت نفراز اعضای آن به‌آئین مذکورپذیرفته شده‌اند .

۲٤۱ـ اگر جمع آئینها بیکی ازکارخانه‌های شرق اعظم پاریس اعطا شود بتوسط سه‌نفر مأمورکه شورای طریقت حتی‌الامکان ایشانرا از اعضای خودانتخاب می‌کند به‌افتتاح آن آئین اقدام می‌شود .

اگر کارخانه ازشرق دیگری غیراز پاریس باشد شورای طریقت افتتاح آن را معین می‌کند .

۲٤۲ـ کارخانه‌که تقاضای جمع آئین می‌کند می‌تواند مهمان بپذیرداما قبل ازآنکه آن آئین افتتاح شده باشد نمی‌تواند اقدام بسپردادن یاپیوستگی بآئین مزبور بنماید .

قسمت پنجم

اعطای پایه‌های عالی

۲٤۳ـ پیشنهادهای کنگاشتانها مشعر برتقاضای اعطای پایه‌های عالی به بعضی از اعضای خود باید بفرمانفرمای بزرگ بارگاه اظهارشود .

وهمچنین است تقاضای اعضای شورای طریقت بموجب ماده ۴۸۹ .

برای هریك از این پیشنهادها یا تقاضاها فرمانفرمای بزرگ یکنفر از اعضای بارگاهرا مأمور می‌کندکه آنرا ملاحظه‌کرده ومرقومات آنرا ممیزی نموده اطلاعات لازمه تحصیل کرده ببارگاه راپورت کتبی بدهد .

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۴۴ ـ بارگاه پس از آنکه قرائت راپورت و پیشنهاد یا تقاضا را استماع کرده اول رأی‌میدهد در این‌که آیا ارتقاء رتبه باید داده شودیانه هرگاه رأی‌برای خواستار مساعد بود بارگاه رأی می‌دهد و یا باید او را فوراً بپایه‌های سه‌گانه‌عالی پذیرفت یا فقط بدوپایه یاتنها بپایه اول .

هرگاه ارتقاء رتبه‌فقط‌برای پایه «۳۱»عطاشودبرای‌دوپایه دیگر عطانمیشود مگربرای هرکدام بفاصلهٔ یکسال .

اگربرای‌دوپایهٔ «۳۱»و«۳۲»درآن‌واحد قبول شده‌باشد برای‌پایه «۳۳»قبول نمیشود مگر بفاصلهٔ یکسال .

۲۴۵ ـ اگر برادری‌که بپایه «۳۱»یا «۳۲» قبول شده دور از پاریس‌ودرخاك فرانسه ساکن باشد سیراوممکن است واقع شود بتوسط سه برادرکه دارای پایه اعطاکردنی باشند و مخصوصاً از طرف‌بارگاه مأمورشده باشند .

اگرآن برادر درخاك فرانسه یاوراءبحر یاممالك‌خارجه ساکن باشد سیراو ممکنست بتوسط دونماینده بلکه یك‌نماینده تنها واقع‌شود .

نماینده‌هارابایددرمکان ماسنی سیر بدهند وصورت‌مجلس‌آنرا بنویسندوبه امضای تازه سیر یافته رسانیده ببارگاه بفرستند .

۲۴۶ ـ سیر پایه «۳۳» واقع نمیشود مگر در جلسهٔ بارگاه ولیکن بیعضی ملاحظات راجع بمزاج یادوری پذیر رفتار بارگاه میتواند بموجب رأی مخصوص بادلیل حکم کندکه سیرموافق ماده «۲۴۵» داده شود .

۲۴۷ ـ اعطای پایه‌های عالی مستلزم هیچ‌گونه تکلفات نقدی نمیشود .

۲۴۷ مکرر ـ پایه‌های عالی ممکنست به عنوان افتخاری بتوسط بارگاه داده شود بموجب اجازه شورای طریقت بفرانماسنهائیکه جزو هیئت شرق اعظم فرانسه نیستند و تابع هیئت‌های ماسنی هستندکه‌مقرآنها درخارج فرانسه است .

اجازه این امر راشورای طریقت بنا بر راپورت کمیسیون روابط خارجه میدهد شرایط‌مقتضیه‌اعطای این پایه‌ها باعضای‌هیئت اتحادیه در این‌صورت‌مجری

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نیست فقط وظیفه‌ای که پذیرفتار باید بجا آرد اینست که سندی ابراز کند که پایه‌شو ... کاد... یا بالاتر رامنظماً دارا میباشد.

بارگاه میتواند بموجب رأی مخصوص بسبب بعد مکان خواستار را از آداب مقرره درمواد «۲۴۵» و «۲۴۶» معاف دارد.

اعطای طغراهای بزرگ بعنوان خارجه مستلزم تکلف مقرره در مادهٔ «۲۴۷» نظامنامهٔ عمومی نیست.

مخارج این فرامین در جزو اعتباراتی است که در بودجهٔ سالیانه برای روابط خارجی منظور میشود.

فصل پنجم

نشانهای اعضای شرق اعظم

۲۴۸ـ نشانهای اعضای شورای طریقت از این قرار است:

۱ ـ یك حمایل بعرض ۱۱ سانتیمتر از نوار موجدار نارنجی رنگ باحاشیه سبز که بطور صلیب قرار داده شده و چنانکه در مادهٔ بعد مذکور است زردوزی شده باشد.

۲ ـ یك گلچهٔ مرکب از یك نواری از همان رنگ مزین به ریشهٔ طلا که به آویز آن کلمات شورای طریقت زردوزی شده باشد.

۲۴۹ ـ حمایل رئیس بعرض ۱۳ سانتیمتر مزین است بیك زنجیر یگانگی و سه شاخه عقاقیای درهم پیچیده وسط آن مثلثی است درخشان باعلامت مقدس و تمام آن زر دوزیست.

حمایل نایبان رئیس شبیه بآنست با این تفاوت که دوشاخه عقاقیای طلا و یك شاخه بلوط نقره دارد.

www.khabarestan.info
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

حمایل سایر اعضای شورای طریقت مزین بدو شاخه عقابیا دوخته شده از نقره بایك منگله سبز نقره دروسط .

۲۵۰ ـ قضاة مجلس تمیز یك‌کلچه سبزدارند باحاشیهٔ نارنجی مزین بیك رشتهٔ نقره‌که بآویز آن این کلمات «مجلس تمیز» زردوزی شده است .

۲۵۱ ـ اعضای بارگاه حمایلی دارند بعرض ۱۱ سانتیمتر از نوار موجدار سفید بایراق طلا از هرطرف بشکل صلیب که وسط آن مزین است بیك مثلث درخشان با عدد «۳۳» ودرچپ وراست آن سه ستاره بطورمثلث قرارداده‌شده واین جمله باطلازردوزی شده است .

۲۵۲ ـ درجلسات مجمع عمومی اعضای شورای طریقت باید نشان‌های‌خود را داشته باشند .

نمایندەهای لژها باید حمایل استادی بیاویزند لیکن آنهاکه‌ارجمندهستند میتوانند بجای این حمایل یا با این حمایل شغل خود را بیاویزند .

www.tabarestan.info تبرستان

فصل ششم

جشنها و مهمانیها ومراسم سوگواری

شرق اعظم

۲۵۳ـ هرسال شرق اعظم یك جشن‌طریقتی دارد که در دنبالهٔ آن مهمانی طریقتی میدهد و این امر پس‌ازختم مجمع عمومی‌است .

یك جشن هم حتی‌الامکان در نزدیکی انقلاب شتوی دارد .

۲۵۴ ـ ترتیب جشن و مهمانیها باشورای طریقت است .

مهمانی‌ها را بشکل‌ماسنی بپایهٔ شاگردی مجری میدارند .

در مهمانی‌که بعد از مجمع عمومی است شادخواری های اجباری از این قرار است :

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۱ ـ سلامت جمهوری فرانسه .

۲ ـ سلامت شرق اعظم فرانسه و سایر هیئتهای ماسنی .

۳ ـ سلامت کارخانهای هیئت اتحادیه .

٤ ـ سلامت رئیس مجمع عمومی

۵ ـ سلامت رئیس شورای طریقت و رئیس مجلس تمیز و رئیس بارگاه بزرگ آئین‌ها .

٦ ـ سلامت مهمانان و تمام فراماسنهای خوشبخت یا بدبخت که در دو روی زمین هستند این شادخوار بهارا رئیس جلسه عمومی یا سالاریکه جانشین او است فرمان میدهد مگر چهارمی را که رئیس شورای طریقت فرمان میدهد .

۲۵۵ ـ هر سه سال شورای طریقت هنگام جلسات کلی خود یك جلسه سوگواری برای ذکر خیر فراماسنهای متوفی باید داشته باشد .

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل هفتم

دستگیری ماسنی

۲۵٦ ـ در پاریس یك کمیسیون مرکزی دستگیری ماسنی موجود است که مقر آن عمارت شرق اعظم فرانسه میباشد .

این کمیسیون مرکب است از ۹ نفر که مجمع عمومی از میان اعضای خود انتخاب می‌کند انتخاب اعضای کمیسیون مرکزی دستگیری ماسنی بهمان طریق انتخاب اعضای شورای طریقت واقع می‌شود تجدید انتخاب اعضای منفصل جایز است اعضای کمیسیون در تمام مدت مأموریت خود به مشاغل عضویت شورای طریقت و مجلس تمیز نمی‌توانند منتخب شوند .

هر سال در ماه سپتامبر کمیسیون یك رئیس یك نایب رئیس یك نویسنده انتخاب می‌کند و این امر در صحیفه اعمال شرق اعظم ذکر می‌شود .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

این کمیسیون در تحت مراقبت شورای طریقت بانظارت سالیانه مجمع عمومی صندوق همبستگی مرکزی ماسنیرا اداره می‌کند .

اعضای کمیسیون دستگیری ماسنی که در مجمع عمومی نمایندگی ندارند می‌توانند درجلسات مجمع عمومی حاضر شده برای مسائلیکه راجع بدستگیری ماسنیست فقط داخل مذاکره شوند .

۲۵۷ـ به‌این کمیسیون امنای خیریه لژهای ولایت سن بنوبت منضم می‌شوند. هرلژی که امین خیریه نتواند بفرستد باید یکی دیگر از اعضای خود را به‌این شغل معین کند برادران مذکور بعده شش نفر در کارهای کمیسیون شرکت کرده بعد از سه ماه تبدیل به‌شش نفر دیگر می‌شوند بترتیبی که اسامی لژها در سالنامه شرق اعظم مذکور است این اشخاص هم حق رأی در مسائل دارند .

برادران منفصل پس از انقضا مدت سه ماه در سه‌ماه بعد باز در کارهای کمیسیون شرکت دارند لیکن حق رأی ندارند .

۲۵۸ـ دستگیری ماسنی شاملست هر امر یراکه راجع به‌احسان باشد ازسه نقطه نظر بدنی اخلاقی عقلانی از این قرار :

۱ـ دستگیری فقرا بواسطه تقسیم خوراك و لباس و اعانه نقدی .

۲ـ اعانه برای پریشان روزگاری آشکار .

۳ـ کمك برادرانه به فرانماسنها در بدبختی و کمك و حمایت بیوه‌ها و یتیمان آنان .

٤ـ تأسیسات ماسنی از قبیل دارالعجزه و دارالفقرا ودارالاطفال ومدرسه و دارالایتام و دارالضعفا تعلیم مجانی وکتابخانه‌های عمومی .

۲۵۹ـ عایدات صندوق مرکزی همبستگی از قرار ذیل است :

۱ـ سهام شرکت بی‌اسم غیر منقوله و دیون مختلفه .

۲ـ حاصل جشنها و کنسرت هر نوع مجالس و محافل که لژها برای جمع

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وجوه خیریه ماسنی فراهم کنند همچنین اعانه‌ها و احسانها که فرانماسنها در تحت توجه خود به‌اجازه شرق اعظم فراهم می‌نمایند.

۳ـ بخشش‌های اختیاری کارخانها و فرانماسنها.

٤ـ بخشش‌های پولی یا جنسی از قبیل تخت خواب و لباس و پارچه و کفش و ماکولات وغیره.

۵ـ عایدات کیسه خیریه شرق اعظم.

٦ـ عایدات جریمه‌هاکه باین مقصد بکار می‌رود.

۷ـ عایدات مالیاتهائی که لژهای هیئت اتحادیه برای اعضای رسمی خود به همان شرایط مالیات سرانه می‌پردازند بموجب ماده (۱٦۷ـ۱۷۰).

۲۵۹ مکرر ـ وقتی‌که لژی در هیئت اتحادیه می‌خواهد اعانه برای یکی از اعضای خود یا خانواده برادر متوفی مطالبه کند باید طلب نامه بامضاء سالاران موافق ماده «۱۷۳» بشرق اعظم بفرستد.

این مطلب نامه عبارتست از سواد صورت مجلس جلسه منظمی که در آن جلسه این رأی گرفته شده وباید متضمن باشد:

اولاً ـ بیان امور یکه لژرا مجبورکرده ازاینکه بصندوق مرکزی همبستگی ماسنی متوسل شود و ذکرمراتب وخدمات ماسنی برادریکه برای اویا خانواده او بطور موقت یا مقرر استعانت می‌کند.

ثانیاً ـ مبلغ موجود صندوق امین خیریه آن کارخانه.

هرگاه دوسیه این طلب‌نامه کامل ومنظم باشد شورای طریقت آنرا بضمیمه رأی خود بکمیسیون دستگیری ماسنی می‌فرستد و کمیسیون در جلسه اول خود رأی می‌دهد درصورتیکه اعانه راجع به فرانماسن یا خانواده فرانماسنی باشد که جزلژی از هیئت اتحادیه بوده که فعلا موجود نیست شورای طریقت لژی را که باید این طلب‌نامه را بفرستد تعیین می‌کند.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

۲۵۹ ثالث ـ کمیسیون دستگیری ماسنی لااقل هر «۱۵» روز در عمارت شرق اعظم فرانسه یك جلسه می‌کند که در آن جلسه در باب تمام استعانت‌هائیکه ازشرق اعظم شده رأی می‌دهد.

آرای خود را فوراً بشورای طریقت اعلام می‌کند وشورا درظرف یك هفته آراءراجع باستعانتهائی‌که مطابق ماده قبل شده بلژهای مربوطه اطلاع می‌دهد در همین ضمن شورای طریقت مبلغ اعانه را کـه رأی داده شده می‌فرستد واز وجوه صندوق مرکزی همبستگی ماسنی‌که منحصراً برای این استعانت‌ها معین شده اخذ می‌نماید.

مخارج ارسال ازمبلغ رأی داده شده‌کسرمی‌شود درصورت‌کارهای شرق‌اعظم اعانه‌هائی که داده شده ذکر می‌کنند.

لژ خواستار در ظرف یکماه پس از دریافت اعانه مصرف وجه را بشورای طریقت راپورت می‌دهد و شورا ملاحظه می‌کند کـه آن مصارف بقاعده بوده یـا نبوده است.

ممکن است لژها از مجمع عمومی بعد درآراءکمیسیون دستگیری ماسنی تقاضای تجدید نظرکنند.

درباره این تقاضا باید در جلسه منظم رأی داده باشند و با بیان دلائل تقاضا رابشرق اعظم‌بفرستند.

کمیسیون مخصوص هرسال مأمور خواهد شدکه محاسبات ومصرف وجوهی را که منحصراً برای صندوق مرکزی همبستگی ماسنی معین شده تفتیش‌کنند.

۲۶۰ـ شبیه بترتیبات دستگیری ماسنی پاریس ممکن است ترتیباتی فراهم شود در شرقهائی کـه چندین لژ دارد لیکن نمی‌توانند آنها در ترتیبات وکارهای صندوق مرکـزی همبستگی ماسنی طوریکه در نظامنامه عمومی دستور داده شده دخل و تصرف بکنند.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۶۱ـ منسوخست .

۲۶۲ـ منسوخست .

۲۶۳ـ هر فرانماسن بدبختیکه مقیم پاریس باشد یا از آنجا عبور کند و درخواست مهمان نوازی یـا هر نوع دستگیری کند بایـد بدارالانشاء کل رجوع نماید و نوشتجات لازمه برای تحقیق صفت ماسنی و هویت خود بطلب نامه خود منضم کند .

۲۶۴ـ منسوخست .

۲۶۵ـ منسوخست .

فصل هشتم

یادداشتهای ماسنی

مواد «۲۶۶» تا «۲۷۴» در جلسه عمومی پانزدهم سپتامبر ۱۸۹۲ منسوخ و پاداشهای ماسنی برای فرانماسنهای هیئت اتحادیه موقوف شده است .

فصل نهم

محاکمه ماسنی

قسمت اول

تقصیر و مجازاتهای ماسنی

جزوه اول

تقصیرات فرانماسنها

۲۷۵ـ هر کاریکه موجب وهن فرانماسن یا فرانماسنری شود تقصیر ماسنی محسوب است از قبیل تخلف از تعهدات ماسنی اعطای پایه درپنهانی و تعارف گرفتن

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان

tarikhema.org

در ازای آن و هر کاری که درهیئت اجتماعیه شرف شخصی را لکه‌دارکند یاموجب بد نامی باشد وخسارت عمدی وارد کردن بجان یـا آبرو یا مال و خـارت عمدی وارد کردن بجان یاآبرو یا مال دیگران دائم‌الخمری عربده صحبتهای بی‌ادبانه ناشایسته بآواز بلند نافرمانـی ماسنی مقرون بوقایع ناگوار تکرار مخالفت با نظام داخلی .

۲۷۶ـ تقصیرات مزبوره رابر حسب اقتضا مجازات می‌دهدبوسیله سلب حقوق ماسنی و اخراج از فرانماسنری یـا توقیف موقتی حقوق و مشاغل ماسنی برای مدتیکه کمترازیکماه وبیشتراز پنجسال نتواند بود لیکن ممکنست بموجب رأی یا دلیل حکم شود کـه در اجرای مجازات مهلت داده شود اما درصورتیکه ثانیاً شخص محکوم گردد بدواً مجازات اولی مجری می‌شود و مجازات دومی هم بجای خود است .

۲۷۷ـ سر آمد همه تعهدات از جانب فرانماسن‌هائیکه بنام توجه وبموجب اختیارات عطا شده از شرق اعظم فرانسه بهردرجه از درجات سیرماسنی یافته‌اند تعهد متابعت شرق اعظم فرانسه است که برای فرانسه و مستملکات شورای عالـی می‌باشد وتعهد اطاعت از آنچه راجع بمسائل فرانماسنری بین‌المللی می‌باشد ودر این خصوص تصریح لازم نیست .

فرانماسنهای هیئت اتحادیه شرق اعظم فرانسه بایـد از مشارکت با مجامع ماسنی یا مدعی ماسن بودن‌که شرق اعظم از تصدیق آنها امتناع‌کرده یا روابط خود را با آنها قطع نموده احتراز جویند .

هرکس مخالفت کند حقاً غیرمنظمست مگر اینکه در ظـرف هشت روز از وقتیکه باو اخطار می‌شود از آن مجمع غیرمنظم کناره گرفته باشد .

عدم تنظیم را شورای طریقت اعلام می‌کند .

بعلاوه ممکنست برای اجرای مجازات‌های مذکور درماده «۲۷۶» مفصر از جمیع طرق قانونی تعاقب شود .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

جزوه دوم
تقصیرات کارخانها

۲۷۸ـ هر کارخانه کـه قانون اساسی را غیرمعتبر قرار دهد یا مخالفت با نظامنامه عمومی کند یا با تقصیری که رئیس یا سالاران مرتکب شوند مشارکت نماید توقیف یا ازهیئت اتحادیه اخراج می‌شود.

۲۷۹ـ هر کارخانه‌که بواسطه نمایشهای خارجی امنیت عمومی را مختل‌کند توقیف یا ازهیئت اتحادیه اخراج می‌شود.

۲۸۰ـ هر کارخانه که امتناع کند ازمحاکمه و رسیدگی بتظلمی‌کـه ازطرف شورای طریقت باورجوع شده یامستقیماً باواظهارشده یاآنکه آراءیا دستورالعملی راکه مجمع عمومی یاشورای طریقت یاهیئت قضائیه درحد اختیارات وظایف خود داده باشند محل اعتبار قرار ندهد توقیف یا ازهیئت اتحادیه اخراج می‌شود.

۲۸۱ـ توقیف کارخانه از دوماه کمتر وازیک سال بیشتر نتواند بود.

قسمت دوم
تظلمات و اصلاح ذات‌البین
جزوه اول
تظلم ازفرانماسنها

۲۸۲ـ هرفرانماسن رسمی‌حق‌دارد شکایت‌کند ازفرانماسن دیگرکه رسمی است یا از رسمیت خارج شده وجزو هیئت اتحادیه بوده یا باشد.

اصل شکایت نامه را باید شاکی امضا کنند.

شکایت‌نامه باید بعهده مدعی علیهم‌بعلاوه دونسخه به ارجمند لژیکه برادر مدعی علیه جزوآن هست یا اخیراً بوده داده شود.

اگرمدعی‌علیه جزوچند لژبوده یا هست صلاحیت محاکمه بـا نزدیکترین

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

لژ بمنزل اومی‌باشد واگر جزو چند لژ همردیف باشد صلاحیت بالژی است که قدمت عضویت رسمی او در آن بیشتر است .

ارجمند نسخه‌های شکایت نامه راملاحظه کرده ملاحظه شد می نویسد ویکی را برای محاکمه نگاه می‌دارد و یکی را بشاکی وبه هریك ازمدعی علیهم نیز یك نسخه می‌دهد .

همینکه محاکمه شروع شد شکایت نامه را استرداد نمی‌توان کرد مگر کتباً و ممکنست همینکه مسترد شد دیگری آنرا اختیار کند .

هرگاه چندین شکایت نسبت به برادران متعدد بیك کارخانه برسد بترتیب قدمت باید محاکمه شود .

هرگاه چندین شکایت نسبت بیك برادر برسد در آن واحد محاکمه می‌شود.

در صورتیکه لژ برادر مدعی علیه خوانیده باشد شورای طریقت کارخانه‌ایراکه باید به‌آن رجوع شود معین می‌کند .

۲۸۳- در شکایت نامه باید معین شود که شکایت فقط نظر به منافع عمومی فراماسنری‌است‌که بواسطه رفتار مقصر متضرر شده یا تنها نظربه‌منافع خصوصی شاکیست‌کەشرف یا مال او از طرف مقصر زیان یافته است.

۲۸۴- ارجمند همینکه شکایت‌نامه به‌او رسید فوراً به کارخانه اطلاع نمی‌دهد بلکه هرچه زودتر چراغهای پنجگانه‌را بطورکمیته جمع‌می‌کند و به موجب مکتوب سفارشی برادران مدعی و مدعی علیه را دعوت می‌کند تا موضوع شکایت و جواب طرف را مختصراً بشنود شاید اصلاح ذات‌البین به عمل آید .

اگر درباره شکایت از جهت منافع خصوصی موافقت حاصل شود یا شکایت از جهت منافع عمومی موافقت حاصل شود یا شکایت از جهت منافع عمومی ترك شود صورت مجلس موافقت را نویسنده کمیته می‌نویسد و برادران متصالح‌واعضای حاضر کمیته فوراً امضاء می‌کنند یك نسخه از صلح‌نامه بهر یك از طرفین‌داده و

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سواد آن در کتاب صورت جلسات ثبت می‌شود و درجلسه قرائت نمی‌شود مگر اینکه یکی از طرفین تقاضای قرائت آنرا بنماید.

اگر اصلاح واقع نشد ارجمند اکتفا می‌کند به‌این که در پای شکایت نامه بنویسد که موافقت حاصل نشد.

کمیته مزبور نمی‌تواند کارکند مگر اینکه سه نفر از اعضا حاضر باشند.

۲۸۵ـ شکایت نامه که ارجمند بدهد یا از دست ارجمند داده شود موافق ترتیب ماده (۲۸۲) به‌نگهبان اول داده می‌شود.

۲۸۶ـ اگر شکایت از طرف یکی از چراغهای پنجگانه یا نسبت به‌آنان باشد ارجمند یاکسیکه بجای اوست ممیز بزرگ را واگر ممکن باشد قدیمترین استادهای رسمی را که اسامی ایشان در صورت اعضا لژ ثبت است برای تکمیل کمیته اصلاح دعوت می‌کند.

www.tabarestan.info تبرستان

جزوه دوم

شکایت از کارخانه‌ها

۲۸۷ـ کارخانه طرف شکایت واقع نمی‌شود مگر از طرف کارخانه دیگر یا از طرف شورای طریقت یا هفت نفر فراماسن منظم.

شکایت‌نامه باید ممضی باشد و دردو نسخه به‌دارالانشاء شرق اعظم داده‌شود.

شکایت نامه که از طرف کارخانه باشد ارجمند و خطیب و نویسنده آنرا امضاء می‌کنند و مهر کارخانه‌هم دارد.

هیئت رئیسه شورای طریقت آن دونسخه را ملاحظه شد نوشته یکیرا به شاکی می‌دهد و دیگری را برای محاکمه نگاه می‌دارد.

شکایاتی که نسبت بکارخانه می‌شود بتوسط کمیسیونی محاکمه می‌شود مرکب از یك نفرعضو مجلس تمیز که رئیس تمیز آنرا معین کند و خطیب های دولژ از لژهای نزدیك که به‌قرعه معین شود و به‌این اشخاص منضم می‌شود دو برادراستاد

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

که عضو رسمی هیئت اتحادیه باشد به‌اینگونه که یکی از آن دو را مدعی تعیین کند و دیگری را کارخانه مدعی علیه خارج از اعضای کارخانه خود.

شکایتها باید بترتیب قدمت محاکمه شود.

درصورتی‌که چندین شکایت از یك کارخانه شود شورای طریقت می‌تواند حکم‌کندکه آنها را ضمیمه یکدیگر نماید تا باهم رسیدگی و محاکمه شود.

۲۸۸ـ کمیسیون مزبور شاکی و ارجمند وخطیب کارخانه مدعی علیه‌وشهود را اگر باشند حاضر کرده مطالب آنها را گوش می‌دهد و فی‌المجلس صورتجلسه ترتیب داده نوشتجات را نمره و نشان گذاشته دسته دسته می‌کند رئیس دوسیه را ظرف هشت روز بشورای طریقت می‌رساند واگر غیر از این بعمل می‌آید شورای طریقت باید رسید بفرستد.

پس از آن چنانچه در ماده (۳۰۲) در فقره اول و سوم مذکور است رفتار می‌شود.

نماینده‌های قضاوتی‌که جزء لژمدعی‌علیه هستند نمی‌توانندجزء هیئت‌منصفه کارخانه بشوند.

یازده نماینده و چهار نایب برای ایشان بقرعه معین می‌شود وفقط نه‌نفراز ایشان بترتیبی‌که از قرعه بیرون آمده و پس از جرحی که درباره ایشان بعمل آمده دعوت می‌شوند.

جزوه سوم

مدعی شدن شورای طریقت با فراماسنها یاکارخانه

۲۸۹ـ شورای طریقت می‌تواند برای منافع ماسنی راساً اقدام بمحاکمه یك فراماسن یا یك کارخانه نماید.

همچنین می‌تواند از حکم هرلژ یا هر هیئت منصفه کارخانه استیناف کند یا حکم مجلس استیناف را به‌تمیز رجوع کند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

وقتیکه شورای طریقت حق شکایت یا استیناف یا رجوع بشمیز را مجری می‌کند می‌تواند بتوسط نماینده خود یا بموجب ورقه کتبی ملاحظات یا آراءخود را بهیئت قضائیه صالحه اظهار دارد .

در ازای ورقه هائیکه شورای طریقت بسمت سابق‌الذکر بکارخانه‌ها می‌فرستد که بمنزله احضار محکمه است در ظرف سه روز پس از رسیدن آن ورقه‌ها باید رسید داده شود .

قسمت سوم

محاکمه ابتدائی بتوسط لژ

۲۹۰ـ ارجمند لژلااقل هشت روز پیش مدعی و مدعی علیه را بجلسه‌رسمی که در آن جلسه هیئت منصفه را قرعه می‌کشند دعوت می‌کند تااینکه بتوانندحق جرح را شخصاً بجا آرند یا اگر مانعی داشته باشند ازمیان استادان اعضای رسمی یکی ازکارخانه‌های هیئت اتحادیه برای این کار از جانب خود وکیل تعیین‌کنند.

۲۹۱ ـ در روز معین هفت نفر از اعضا قرعه کشیده می‌شود ابتدا از میان استادان و اگر ممکن نشد از میان یاران والا از میان شاگردان که لااقل ششماه عضویت رسمی داشته باشند برای اینکه هیئت منصفه برادرانه تشکیل داده بدایةً در موضوع شکایت حکم دهند .

همچنین سه نفر نایب منصفین در میان فراماسن‌هائیکه در شرق محل نزاع ساکن باشند بقرعه معین می‌شوند تا جای اشخاصی را که بواسطهٔ عذر یا ناخوشی غائب می‌شوند بگیرند .

هرگاه یك یا چند نفر از اشخاص معین شده جرح شوند بواسطهٔ تجدید قرعه هیئت منصفه تکمیل می‌شود و پس از آن دیگر شکایت معتبر نخواهد بود.

۲۹۲ـ اعضای هفت‌گانه هیئت منصفه و سه نفر نایبان ایشان منتهی تا هشت

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

روز به‌موجب دعوت عضوی‌که در استادی نسبت بسایرین‌اقدمست‌جمع می‌شوند تا یك رئیس و یك نویسنده انتخاب کنند و یکی از این دو نفر باید رسید دوسیه شکایت را به‌ارجمند یا نماینده او بدهد.

۲۹۳ـ هیئت منصفه هرچند جلسه را که لازم بداند منعقد می‌نماید تا نوشتجات محاکمه را ملاحظه کند و مدعی و مدعی‌علیهم یا دفاع کنندگان ایشانرا و همچنین شهادت شهود طرفین را علیحده یا باهم استماع‌کند هرسئوالی‌وجوابی که می‌شود یا هرشهادتی که داده می‌شود صورت آن نوشته برای گوینده قرائت می‌شود واوفی‌المجلس‌اعضاء می‌کنداگرازاعضاء امتناع‌کندوی بادلیلی‌که‌اظهارکرده باید ذکر شود.

شهودکه فرانماسن هستند نمی‌توانند از اجابت دعوتی که نویسنده‌هیئت منصفه به‌موجب مکتوب سفارشی ازایشان می‌کند امتناع ورزند والاموردمجازات مذکور در ماده (۱۸۳ـ مکرر) می‌شوند لیکن درصورت بعد مکان یا مانع مقبول می‌تواند شهادت خود را کتباً بفرستد منصفین و نایبان آنهاکه مدعی و مدعی‌علیه انتخاب کرده‌اند بموجب کاغذ سفارشی پنجروز تمام از پیش بجلسه خارج شوند نمی‌توانند بعد حضور پیدا کنند.

۲۹۴ـ مدعی می‌تواند مادامیکه رئیس هیئت منصفه محاکمه را ختم نکرده شکایت خودرا مسترد نماید مگراینکه مدعی‌علیه مانع شود یا آنکه هیئت منصفه به‌اکثریت تامه رأی دهد که منافع ماسنی مقتضی دنبال کردن محاکمه می‌باشد.

در صورتیکه ازمحاکمه صرف نظرگردد این امردرنزدیکترین جلسه‌اعلام و در صورت مجلس ذکر می‌شود. اگر مدعی‌علیه بدون دفاع کننده حاضر شد و ضمن محاکمه اظهار میل بداشتن آن کرد برای او رسماً تعیین می‌شود و باید فرانماسن منظم باشد هرفرانماسن منظمی می‌تواند درجلسات هیئت منصفه‌حاضر شود.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۲۹۵ ـ همینکه ختم محاکمه به واسطه رئیس هیئت منصفه اعلام شد شکایت ممکن نیست مسترد شود و اگر هیئت شکایت را مبنی بر افترا اظهار داشت مدعی را میتوان برحسب تقاضای مدعی علیه به رأی الذمه در تحت محاکمه درآورد.

۲۹۶ ـ هیئت منصفه در کمیتهٔ خصوصی مشاوره می‌کند و باکثریت نامه آرا حکم می‌دهد وهیچ یك از اعضاء حاضر هیئت منصفه نباید امتناع از رأی بکنند. رأی رئیس علیه ندارد تساوی آراء به مساعدت مدعی علیه حمل میشود.

حکم باید با ذکر دلیل باشد و ابتدا شخص بتقصیر یا عدم تقصیر مدعی علیه و اگر مقصر بوده به اجرای مجازات امر دهد برای اینکه حکم معتبر باشد باید لااقل پنج نفر قاضی که از تمام مباحثات مسبوق و در همه جلسه‌ها حاضر بوده‌اند رأی دهند.

۲۹۷ ـ همینکه حکم داده و انشاء شد و اعضای هیئت منصفه امضاء کردند رئیس به ارجمند لژ اطلاع می‌دهد واوقرائت آنرا در دستور نزدیکترین جلسه رسمی میگذارد و این قرائت باید در دعوت نامه‌ها ذکر شود.

۲۹۸ ـ همینکه روز اینکار رسید نویسنده هیئت منصفه در لژ راپورت مختصری دائر بر نقل موضوع شکایت و جواب و سئوال طرفین قرائت می‌کند آن گاه یکی از نمایندگان هیئت منصفه حکم را قرائت کرده سواد آنرا با دوسیه کار روی میز ارجمند قرائت می‌گذارد و ارجمند رلوامیدارد این مسئله را در صورت مجلس درج کند.

ارجمند کارخانه حکم را بدون مباحثه از نماینده هیئت منصفه قبول می‌کند.

۲۹۹ ـ در ظرف یك هفته بعد از سپردن حکم نویسنده لژ به‌موجب کاغذ سفارشی آنرا بمدعی ومدعی علیه و شورای طریقت اعلام می‌کند.

نوشتجات محاکمه درظرف همان مدت از طرف ارجمند کارخانه که نوشتجات متعلق به‌اوست بشورای طریقت فرستاده میشود و اگر چنین نکند حقوق و مزایای

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سالاری‌اودر مدت مأموریتش ممکن است توقیف‌شود واین توقیف‌راشورای‌طریقت حکم میکند .

درصورتی‌که استیناف منظم‌بعمل‌نیاید پس ازانقضامدت مهلت مضمون‌حکم به تمام کارخانه‌های هیئت اتحادیه بتوسط جریده مخصوص اطلاع داده میشود.

قسمت‌چهارم

استیناف

جزء اول

مجالس استیناف

۳۰۰ ـ محاکمه استینافی بتوسط نمایندگان قضائی که موافق شرایط مواد «۱۸۱» و «۱۸۲» و «۱۸۳» نظامنامه‌عمومی برای این مقصود تعیین گشته واقع می‌شود .

www.tabarestan.info
تبرستان

جزء دوم

ترتیب استیناف نسبت باحکام لژ

۳۰۱ ـ هر فراماسنی که به موجب حکم لژ خود محکوم شده باشدحق استیناف دارد همچنین برادرمدعی درصورت بری‌الذمه‌شدن مدعی علیه‌وخطیب‌لژ وشورای طریقت نیزحق استیناف دارند .

این استیناف باید در فرانسه والجزایر و تونس و ممالك اروپا درظرف‌یك ماه بعد از اخطار بعمل‌آید برای ممالك خارج اروپا برای مستملکات‌ورای‌بحری فرانسه‌درظرف‌سه‌ماه .

استیناف‌بدارالانشاءشرق اعظم عنوان میشود واستیناف‌کننده باید امضاکرده باشددرصورتی‌که عرض‌حال‌استینافی‌شخصاًداده‌شده باشد هیئت‌رئیسه‌شورای‌طریقت رسید میدهد اگر به توسط پست فرستاده شده باشد در ظرف سه روز رسید باید فرستاده شود .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

باهمان چاپارو همان راه هیئت رئیسه شورای طریقت بطرف استیناف وارجمند لژی که حکم داده است اطلاع می‌دهد.

همین مهلت‌ها و رسومات بغیر ازرسید فرستادن دربارهٔ استینافی که ازجانب شورای طریقت بعمل آید نیز جاریست.

۳۰۲ ـ در جلسه‌ای که بعدازدریافت عرض حال استیناف واقع میشودشورای طریقت لژی را که مجلس استیناف آنجا باید منعقد شود تعیین می‌کند کسانی را که باید مجلس استینافی‌را تشکیل دهند از میان نمایندگان قضائی هفت لژ که با شرق مقر مجلس استیناف وسائل مراوده سریع کم خرج داشته باشند به قرعه معین می‌کند.

این نمایندگان‌هفت‌نفر بالاصاله و چهار نفر نایب ایشان خواهند بودحضور پنج نفر برای صحت حکم لازمست.

دریك‌مجلس استیناف ازیك‌لژ بیش‌ازدونفر نماینده نباید باشد.

نمایندگان لژی‌که از حکم او استیناف کرده‌اند نمیتوانند جزء مجلس استیناف شوند.

شورای طریقت حتی‌الامکان از میان‌اعضای لژ مقر مجلس استیناف یك‌نفر مأمور تعیین خواهد کرد که دوسیه کار را مطالعه کند و درابتدای جلسه محاکمه درآن‌باب راپورتی بدهد وازطرف طریقت رأی اظهار کند.

۳۰۳ـ درظرف هشت‌روز پس‌ازاینکه نمایندگان قضائی‌تشکیل‌دهنده‌مجلس استیناف به‌قرعه معین‌شدندهیئت رئیسه شورای طریقت‌بتوسط کاغذسفارشی‌اسامی آنها را و اسم شرقی که‌جزءآن هستند به مستأنف و طرف اعلام میکند وهریك از آنها حق جرح دونفررادارند.

این جرح باید به واسطهٔ‌کاغذ سفارشی در ظرف پانزده روز از رسید اعلام بدارالانشاء هیئت اتحادیه اطلاع داده شود اگرنه سلب‌این‌حق می‌شود.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مهلت جرح که گذشت شورای طریقت تاریخ محاکمه را معین میکند.

نمایندگان غیر مجروح در ظرف یکهفته از روز تعیین موقع محاکمه ولااقل پانزده روز پیش از روز محاکمه باید از مأموریتی که بآنان داده شده و روزی که برای محاکمه تعیین شده مسبوق شوند.

همان وقت بارجمندهای لژهای آنها هم اطلاع داده می‌شود.

۳۰۴ - دوسیه کار را هیئت رئیسه شورای طریقت چنانکه در ماده «۳۰۲» گفته شد به ارجمند لژ معین میدهد و تاریخی که برای افتتاح محاکمه معین شده به او معلوم می‌کند همچنین مستأنف و طرف را به واسطهٔ کاغذ سفارشی آگاه می‌سازد.

ارجمند اقدامات لازمه را برای اینکه طرفین و مأمور شورا و نمایندگان قضائی بتوانند از دوسیه مطلع شوند بمسئولیت شخصی خود می‌کند.

در ولایت سن ارجمندی که در این ماده ذکر شده به رئیس دارالانشاء عمومی طریقت یا نمایندهٔ او تبدیل می‌شود همین ترتیب در مورد مادهٔ (۳۱۰) نیز مجری است.

۳۰۵ - درروز معین نمایندگان قضائی مدعو باید در شرق معین حاضر شوند و مسن‌ترین نمایندگان رئیس موقتی می‌شود ارجمند لژ که نوشتجات با اوست یا برادری که از جانب او تعیین شده به جلسه می‌آید و پس از تعیین هیئت رئیسه دوسیه را تقدیم می‌کند.

همینکه پنجنفر نماینده حاضر شوند بطور کمیته خصوصی جمع می‌شوند رئیس و نویسنده خود را تعیین می‌کنند.

این انتخاب به رأی مخفی و در نوبت اول بااکثریت تامه و در نوبت دوم بکثرت نسبی واقع می‌شود.

همینکه هیئت رئیسه معین شود کارها بپایهٔ شاگردی شروع می‌شود.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳۰۶ ـ مأمور شورای طریقت راپورت خود را میدهد آنگاه نوبت سخن طرفین یا نمایندگان یادفاع کنندگان می‌رسد.

درجلومجلس استیناف امورتازه نمی‌توان ابراز کرد.

پس‌ازمحاکمه مأمور شورا رأی خود را شفاهاً می‌گوید.

مدعی علیه حق دارد ملاحظات آخری خود را اظهار کند.

رئیس مباحثات را ختم می‌کند وتمام برادران حاضر را از مزکت خارج می‌کند.

ممکنست در یك جلسه دیگرمباحثات اعاده شوددر اینصورت دوسیه بکسی که به او به موجب ماده (۳۰۲) و(۳۰۴) سپرده شده بود مسترد میشود.

همینکه ختم مباحثات اعلان شد مشاوره و اظهار رأی باید بدون طفره واقع شود.

۳۰۷ ـ مجلس استیناف درجلسه خصوصی مشاوره می‌کند در اظهار رأی امتناع نباید بشود و نتیجه بکثریت تامه حاصل می‌شود ورأی رئیس علیه‌ندارد.

۳۰۸ ـ صورت مجلس حکم‌فی‌المجلس انشاءشده تمام نمایندگان‌که‌درحکم شرکت داشته امضاء می‌کنند.

این حکم باید باذکر دلیل‌باشد.

پس از آنکه مفاد حکم در دهلیز اعلام شد کارها دوباره مسترد شود تمام برادران بروش میایستند ورئیس حکم‌را قرائت مینماید آنگاه‌رئیس‌محکمه کار را ختم می‌کند. [کذا]

۳۰۹ ـ اگر در روزی که برای محاکمه مجلس استیناف معین شده مستأنف یا وکیل او حاضر نشد درصورت‌مجلس این‌مسئله را قیدمی‌کنند واستیناف راباطل می‌نمایند.

مجلس‌استیناف دربارهٔ مستأنف‌خطاکار مجازات‌های ماسنی مذکور در ماده

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

(۲۷۶)راحکم میدهد .

۳۱۰ ـ نوشتجات دوسیه وسواد حکم را فی المجلس رئیس به ارجمند لژ مقر مجلس استیناف یا به برادری که او معین کرده می‌دهد و او در ظرف سه روز بدار الانشاء عمومی هیئت اتحادیه می‌فرستد و مسئولیت این مأموریت را دارد مجازات مذکور در ماده (۲۹۹) درباره او در صورت تهاون مجری می‌شود .

هیئت رئیسه شورای طریقت در ظرف یك هفته از دریافت نوشتجات و سواد حکم هرچه باشد به واسطهٔ کاغذ سفارشی آنرا بمستأنف و طرف و خطیب لژی که برادر مدعی علیه جزو آنست اخطار میکند .

قسمت پنجم

هیئتهای منصفه کارخانه

۳۱۱ ـ در ظرف یك هفته از جلسه‌ای که نمایندگان قضایی برای تشکیل هیئت منصفه کارخانه به قرعه معین می‌شوند هیئت رئیسه شورای طریقت اسامی آنان را به واسطهٔ کاغذ سفارشی به شاکی و ارجمند کارخانه مدعی علیه اطلاع می‌دهد و ایشان حق دارند هر کدام دو نفر از منصفین را جرح کنند .

۳۱۲ ـ رسوم مقرره در فقره آخر ماده (۳۰۴) و مواد (۳۰۵) و (۳۰۶) و ۳۰۷ در بارهٔ هیئتهای منصفه کارخانه مجریست .

۳۱۳ ـ نمایندگانیکه هیئت منصفه کارخانه را تشکیل می‌دهند همینکه بعده هفت نفری جمع شدند موافق مقررات ماده (۳۰۵) هیئت رئیسه خود را تعیین می‌کنند .

۳۱۴ ـ هیئت رئیسه که تشکیل یافت کارها بپایه شاگردی آغاز می‌شود لیکن به اقتضای کیفیت تقصیر رئیس می‌تواند یاران و شاگردان یا فقط شاگردان را از مزکت خارج کند .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳۱۵ ـ ارجمند و خطیب کارخانه شاکی و کارخانه مدعی علیه یا دونفر از برادران که بجای ایشان معین شده باشند در موقع محاکمه حاضر خواهندبود.

ترتیبی که باید معمول داشت همان است که در مادهٔ (۳۰۶) مذکوراست.

۳۱۶ ـ هیئت منصفه در جلسهٔ خصوصی مشاوره میکند و متوالیاً درباب تحقق تقصیر و اجرای مجازات اگر باشد حکم می‌دهد.

احکام باید باکثریت تامهٔ آراء معین شود بدون امتناع ورأی رئیس هم برتری ندارد.

۳۱۷ ـ مواد (۳۰۸) تا (۳۱۰) دربارهٔ هیئت‌های منصفه کارخانه نیز مجری است.

مواد (۳۱۷) تا (۳۲۳) منسوخ است.

قسمت ششم
رجوع به تمیز

۳۲۴ ـ رجوع بتمیز بهمان شکل و با همان مهلت استیناف واقع می‌شود.

۳۲۵ ـ منسوخ است.

۳۲۶ ـ رجوع به تمیز استیناف چون حکم را توقیف می‌کند فراناسن یا کارخانه محکوم تا وقتی که حکم تمیز بیرون آید حقوق ماسنی خود را دارا می‌باشد.

۳۲۷ ـ یك نفر از اعضاء مجلس تمیز که رئیس از میان مدعوین برای حکومت تعیین می‌کند درجلسهٔ مجلس تمیز راپورت عرض حال تمیزی را می‌دهد.

دعوتها رادارالانشاء کل طریقت ازروی صورتی که رئیس باو می‌دهد می‌نویسد و باید لااقل پانزده روز پیش فرستاده شود.

در صورتی که اعضاء دعوت‌شده نتوانند مأموریت خود را بجا آورند باید همینکه مانع برایشان معلوم شد دارالانشاء کل رامطلع سازند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

شورای طریقت میتواند دربارهٔ اعضاء مجلس تمیز مواد(۱۸۳)و(۱۸۳مکرر) را مجری دارد .

۳۲۸ ـ تا ۳۳۱ ـ منسوخ است .

۳۳۲ ـ اگر بسبب معذرتهائی که بشرق اعظم رسیده عدهٔ قضاة اصل از پنجنفر کمتر شود از میان اعضاء مجلس تمیز که ساکن پاریس یا نزدیك آن باشند بدل برای آنها تعیین میشود .

۳۳۳ ـ هیئت رئیسه شورای طریقت بواسطهٔ کاغذ سفارشی پانزده روز پیش روز وساعت جلسهٔ مجلس تمیز را بطرفین اطلاع میدهد .

۳۳٤ ـ مجلس تمیز بپایهٔ شاگردی کار میکند وجلسات آن برای تمام برادران استاد منظم علنی است مشاورات در کمیتهٔ خصوصی واقع میشود .

احکام درجلسه علنی داده میشود با ذکر دلیل دفترداری دارالانشاء شرق اعظم انجام میدهد ویکی از مستخدمین آن درجلسه بنویسندهٔ مجلس تمیز کمك میکند اعضای مجلس تمیز اگر چه مدعو نباشند مثل مدعو میتوانند در جلسه حاضر شوند .

در صورتیکه عدهٔ اعضای حاضر زوج باشد رأی رئیس غالب است .

قسمت هفتم

اخراج بالطبیعه وبدون مداخله هیئت منصفه

۳۳۵ ـ هر فراماسنی که دربارهٔ او حکم حضوری متضمن مجازات عقوبتی یا سلب شرف(ترهیبی وترذیلی) یا فقط سلب خوف(ترذیلی) داده شده باشد چنین کس با بیعه از فراماسنی خارج است .

ممکن است همین امر واقع شود برای کسی که از حقوق سیاسی و مدنی یا فامیلی محروم شده باشد یا ورشکسته که قراری درباب دیون داده شده باشد.

۳۳٦ ـ این اخراج را شورای طریقت از روی دلایلی که لژ برادر محکوم

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ابراز میکند حکم میدهد .

۳۳۷ـ حکم اخراج درظرف۵۱ روز ببرادر محکوم ولژیکه بهاومتعلقست اخطار می‌شود .

۳۳۸ـ هر برادریکه به موجب مواد سابقه محکوم باخراج شد در ظرف یکماه از اخطار حکم می‌تواند تقاضا کندکه لژ او در بارهٔ وی محاکمه نمایددر آن صورت موافق دستور این نظامنامه در بارهٔ او عمل می‌شود .

۳۳۸ مکرر ـ درصورتیکه‌محکومیت مذکوردر مادهٔ (۳۳۵) بواسطه‌قانون عرف ۱۶ مارس ۱۸۹۱ توقیف شود کارخانه برادر محکوم باز می‌تواند او را تحت محاکمه درآورد .

قسمت هشتم

ورشکستگان

۳۳۹ـ هر برادر ورشکسته یا مهجورعلیه از روز صدور حکم ورشکستگی یا از ابتدای حجر حقوق ماسنی او توقیف می‌شود مگر اینکه لژیکه عضو آن است مخالف این امر اظهاری‌کند .

۳۴۰ـ پس از ختم ورشکستگی یا حجر برادر ورشکسته یا مهجور بایداز طرف لژیکه جزء آن بوده یا هست در تحت محاکمه درآید .

ممیز بزرگ اقامه دعوی خواهد نمود .

اینّ ماده به‌هیچوجه مقررات فقره دوم ماده (۳۳۵) را باطل نمی‌کند .

قسمت نهم

اعاده شرف

۳۴۰ مکرر ـ در صورتیکه فرانماسنی بعلت محکومیت عرفی اخراج‌شده باشد پس از آن که اعاده شرف او بشود می‌تواند در کارخانه‌ای که‌عضوآن بوده تحصیل اعاده عضویت ماسنی کند یا اگر عضوچندکارخانه‌بوده‌درکارخانه‌ای‌که‌مدت

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info

tarikhema.org

عضویت او بیشتر بوده است تجدید عضویت باید درخصوص چنین تقاضائی همانطور که در بارهٔ تظلم رفتار می‌شود رسیدگی و محاکمه می‌شود هر برادریکه گمان کند که این اعاده عضویت ممکن است بطریقت ماسنی وهن وارد آورد حق دارد استیناف کند .

۳۴۰ ثلث ـ درصورتیکه فرانماسنی بعلت ماسنی اخراج شود می‌تواند پس از ده سال مطابق ترتیب فوق مطالبه اعاده عضویت کند .

در این صورت و همچنین در مورد ماده سابقه اگر کارخانه‌ای که عضو آن بود خوابیده باشد آن برادر طلب‌نامه خود را بشورای طریقت می‌فرستد و او لژیرا که باید بتقاضای اعاده عضویت رسیدگی کند معین می‌کند .

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

فصل دهم

ترتیبات مالیه عمومی

قسمت اول

عایدات مالیه و مخارج کارخانه‌ها

۳۴۱ـ کارخانه‌ها مخارج خود را بوسیله مالیاتها و عوارضی که در مواد «۱۳۸» و ما بعد ذکر شده تهیه می‌کنند .

۳۴۲ـ هر کارخانه ترتیب مالیه خود را می‌دهد ومصرف آنرا اداره می‌کند لیکن مبلغ مالیات‌ها و عوارض را نمی‌تواند از حد اقلی که در این نظامنامه معین شده تخفیف دهد و باید بتواند در کارهای خیریه فرانماسنری ومخارج اداری عمومی طریقت شرکت کند .

۳۴۳ـ چون هیچ فرانماسنی به‌یکی از مشاغل ماسنی قابل انتخاب نیست و حق انتخاب کردن ندارد مگر اینکه مدیون صندوق کارخانه‌هائیکه عضو آن است

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نباشد لهذا هر انتخابی که مخالف این ترتیب واقع شود پس از تفتیش بنا برحکم شورای طریقت باطل می‌گردد و این حکم در صحیفه اعمال شرق اعظم مطرح می‌شود.

قسمت دوم

عایدات شرق اعظم

۳۴۴ـ شرق اعظم مخارج خود را بوسیله مالیات سرشمار و عوارض مذکوره در مواد ۱۶۷ و ما بعد تهیه می‌کند بعلاوه برای حقوق تأسیس کارخانه و جمع آئینها و اعطاء فرامین عوارضی را که ذیلاً معین می‌شود اخذ می‌نمایند.

تأسیس کارخانه

۳۴۵ـ تأسیس کارخانه برای هریك از آئینهای متنوعه که شرق اعظم تصدیق دارد «۱۰۰» فرانك.

نامه های خانقاهی هر یك از آئینهائی که شرق اعظم تصدیق دارد «۱۰۰» فرانك.

طغراها برای هریك از آئینهای مصدقه «۱۰۰» فرانك.

بعلاوه لژها و خانقاهها و کنگاشستانها برای اوراق چاپی مختلفه «۵۵» فرانك بشرق اعظم می پردازند.

بموجب پرداخت این وجه هر کارخانه نوشتجات ذیل را بلا عوض دریافت می‌کند.

یك کتاب دفتر.

یك دفتر حساب بزرگ

یك دفتر صندوق.

یك دفتر قبوض ته ورق دار.

سه نسخه قانون اساسی و نظامنامه عمومی

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سه نسخه آئین‌نامه .

یك نسخه از هریك از دستورهای مختلفه‌که معمول به شرق اعظمست .

جمع آئینها

۳٤٦ـ برای لژ «۷۵» فرانك .

برای خانقاه «٤۰» فرانك .

برای کنگاشستان «۲۵» فرانك .

فرامین شخصی

۳٤۷ـ قیمتی که شرق اعظم برای فرامین شخصی اخذ می‌کند از این قرار معین شده :

منشور استادی «۱۰» فرانك .

توقیع رزکر .. «۱۰» فرانك .

طغرای شو.. کاد .. «۱۵» فرانك .

طغرای بزرگ بالا «۲۰» فرانك .

قسمت سوم

مخارج شرق اعظم

۳٤۸ـ مخارج شرق اعظم مخصوصاً عبارتست از حقوق اجزاء دارالانشاءکل و مخارج عمومی دفتر و مطبوعات و فرامین ماسنی حقوق تقاعدی اشخاصی‌که در عهده هیئت اتحادیه می‌باشند مخارج مسافرت نماینده‌های مجمع عمومی و اعضاء شورای طریقت و اعضاء مجلس تمیز و کتابخانه شرق اعظم مشارکت در شرکت غیر منقوله و غیره مخارج روابط با هیئت های ماسنی داخله و خارجه روابط با هیئتهای ماسنی داخله و خارجه و کلیه مخارج اداری و غیره که مجمع عمومی اجازه دهد .

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

قسمت چهارم

بودجه شرق اعظم

۳۴۹ـ راپورت شورای طریقت در باب سنه ماضیه و پیشنهادهای بودجه او برای سنه آتیه دو ماه پیش از دوره اجلاسیه متعارفی مجمع عمومی برای لژهای هیئت اتحادیه فرستاده می‌شود.

سنه مالیه در اول ژانویه شروع و سی و یکم دسامبر ختم می‌شود.

۳۵۰ـ شورای طریقت هیچ مخارجیرا نمی‌تواند تعهد کند غیر از پیشنهادهای بودجه که مجمع عمومی تصویب نماید.

قسمت پنجم

دفترداری و محاسبه شرق اعظم

۳۵۱ـ دفتر داری شرق اعظم دو بهره است.

هر کارخانه حساب خود را در دفتر کبیر روز بروز باید بنویسد که حال بده و بستان خود را با هیئت اتحادیه ظاهر نماید.

همچنین است برای کمیسیون دستگیری ماسنی و برای شرکت غیرمنقوله و هر جمع‌آوری اعانه که در شرق اعظم می‌شود و هر کار خیری که موجب ادای وجه باشد.

۳۵۲ ـ تمام عایداتی که صندوقدار شرق اعظم وصول می‌کند به‌ترتیب تاریخ روی دفتر قبوض نه ورقدار مقید مینماید و یکی از اعضای کمیسیون مالیه شورای طریقت آنرا نمره و نشان باید گذاشته باشد.

صندوقدار ممنوع است از اینکه وجهی دریافت کند بدون اینکه درمقابل آن قبضی از دفتر قبوض بدهد اگر خلاف این قاعده رفتار کند ممکن است فوراً معزول شود.

۳۵۳ ـ مخارج شرق اعظم جز در مواردی کـه بعد استثنا میشود نمی‌تواند

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

پرداخته‌شود مگر پس از آن که کمیسیون مالیه روی ورقه‌های امضاشده رئیس دارالانشاء حواله کرده باشد.

یك صندوق مالیه محض مخارج مختصر فوری برای رئیس دارالانشاء تهیه می‌شود که درحدود حداکثری که شورای طریقت معین میکند از آن بردارد مخارجی که باین طریق می‌شود بعد بتصویب کمیسیون مالیه می‌رسد.

۳۵۴ ـ تمام مخارج پرداخته شده باید به‌موجب قبوض منضم به حواله‌جات شود.

مخارج مزبور بترتیب تاریخ در دفتر صندوق ثبت می‌شود.

فصل یازدهم

صحیفه اعمال سالیانه و سایر مطبوعات

۳۵۵ ـ شورای طریقت کارهای شرق اعظم را بواسطهٔ یك صحیفه اعمال تمام کارخانهای هیئت اتحادیه اطلاع می‌دهد.

این صحیفه اعمال شامل است قوانینی راکه مجمع عمومی رأی میدهد و احکام و قواعد و دستورهای شورای طریقت و مراسلاتی که باهیئت‌های ماسنی دیگر در موضوعات نفع عمومی رد و بدل میشود و صورت جلسات مجمع عمومی و جلسات شورای طریقت همچنین جشنهای طریقتی و مهمانیهای شرق اعظم و اخطارها و متحدالمالهای مرکز و موادی که درج آنها را نظامنامه عمومی مقرر کرده است.

این صحیفه ممکن است یك قسمت غیر رسمی هم داشته باشد.

۳۵۶ ـ مراقبت و مسئولیت صحیفه اعمال شرق اعظم در تحت اختیار هیئت رئیسه شورای طریقت برعهدهٔ رئیس دارالانشاء کل است.

قسمت غیر رسمی صحیفه اعمال مفوض به کمیسیونی است مرکب از دو نویسنده شورای طریقت و سه نفر از اعضاء دیگر آن که هرسال شورای طریقت ایشان را

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

معین می کند .

هیچ نمره از این صحیفه اعمال بطبع نمی‌رسد مگر آنکه قبلا بامضاء رئیس شورای طریقت رسیده باشد .

۳۵۷ ـ صحیفهٔ اعمال شرق اعظم برای تمام لژهای هیئت اتحادیه وهمچنین برای هیئتهای ماسنی دیگر که باشرق اعظم رابطه دارند و برای ضامنهای دوستی که از طرف شرق اعظم نزد آن هیئتها مأمورند مجاناً فرستاده میشود .

وهمچنین برای اعضای شورای طریقت و اعضاء مجلس فرستاده میشود.

برای خانقاهها و کنگاشستانها و بارگاه بزرگ آئینها به موجب آبونمان اجباری فرستاده می‌شود .

آبونمان سالیانه است و کمتر سال قبول نمیشود قیمت آنرا مجمع عمومی معین می کند اشتراك اوراق یا صحیفه یا مطبوعات دیگر ماسنی و فروش وتوزیع آن بوشتجات نباید واقعشود مگر بتوسط لژها .

۳۵۸ ـ هرسال بلافاصله پس از تجدید سال ماسنی یك سالنامه ماسنی در تحت ریاست شورای طریقت بامعاونت کمیسیون صحیفه اعمال به مباشرت رئیس دارالانشاء کل در تحت مسئولیت او طبع میشود .

یك نسخه از آن مجاناً برای هر یك از کارخانه‌های هیئت اتحادیه وهر یك از هیئتهای ماسنی و هر یك از برادران مذکور در دو فقره اول ماده قبل فرستاده می‌شود .

قیمت فروش آنرا شورای طریقت معین می کند .

۳۵۹ ـ شرق اعظم مستقیماً بکارخانهائی که تقاضا کنند به مجموعه‌ها از آئین نامه‌ها باتعلیم نامه‌ها بقیمتهای ذیل میفرستد .

برای پایه‌های سه‌گانه اول (۱۵) فرانك

برای پایه‌های خانقاهی (۲۰) فرانك

برای پایه‌های فیلسوفی (۲۵) فرانك

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل دوازدهم

دارالانشاء شرق اعظم

۳۶۰ـ رئیس دارالانشاء سمت معاونت نویسنده شورای طریقت را دارد و باین سمت حمایلی دارد شبیه بحمایل اعضای شورای طریقت اما بدون زردوزی .

۳۶۱ ـ رئیس دارالانشاء در تحت اختیار رئیس شورای طریقت مدیر کار سایر مستخدمین شرق اعظم است .

صندوقدار نباید قبل از امضاء رئیس ترتیبی خود وجه هیچ صورت حسابی را بپردازد .

۳۶۲ ـ در موقع وفات یکی از اعضاء شورای طریقت یا مجلس تمیز یا بارگاه رئیس دارالانشاء پس از اخذ دستورالعمل از رئیس شورای طریقت مخصوصاً مأمور است بدعوت برادرانی که باید مراسم تشییع برای متوفی بجای آورند .

۳۶۳ ـ تمام نوشتجات مکاتبه و تمام اسنادی که بدارالانشاء میرسد باید بترتیب ورود با تاریخ و نمره ترتیبی در یك دفتر واردات ثبت شود .

تمام نوشتجات صادره از دارالانشاء باید همین طور در یك دفتر خروج ثبت شود.

۳۶۴ ـ دارالانشاء یکدفتر مخصوص نگاه میدارد که در آن اسامی و القاب و منازل بیگانگانی را که از سیر داشتن آنها امتناع میشود بهمان ترتیب که از لژها خبر می‌رسد ثبت کنند و صورت مخصوصی به ترتیب حروف تهجی از آن درست کنند

همینکه از لژی خبر رسید که بیگانه به او معرفی شده است فوراً تفحص میشود و اگر آن بیگانه در لژ دیگر رد شده باشد فوراً به لژی که باو معرفی شده است خبر داده شود .

هر سال یك صورتی بترتیب حروف تهجی از بیگانگان رد شده و از ماستهای

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اخراج شده از هیئت اتحادیه طبع و بکارخانها فرستاده میشود.

۳۶۵ ـ در تمام آنچه که نظامنامه عمومی پیش‌بینی نکرده یا مجمع عمومی مخصوصاً رأی نداده شورای طریقت ترتیب کاردارالانشاء و دفتر و کتابخانه را بموجب قواعد معین می‌کند.

۳۶۶ ـ هریك از مستخدمین دارالانشاء پس از بیست و پنجسال خدمت حق دارد که مرخص شده حقوق تقاعدی معادل نصف متوسط مواجب او در سه سال اخیر خدمتش بگیرد لیکن در هر حال این حقوق تقاعد ارسالی سه هزار فرانك زیاده نمیتواند بشود.

پس از پانزده سال خدمت حق دارد حقوق تقاعدی بگیرد بتناسب مأخذ مذکور در صورتی که مستخدمی فوت شود نصف حقوق تقاعدی که داشته یا آن ذیحق بوده بعیال او داده می‌شود.

اگر عیال نداشته باشد نصف حقوق تقاعد بصغیرهای مشروع وی یا صغیرانی که قانوناً مشروع شده باشند داده میشود.

اگر عیالی که نصف حقوق تقاعد دربارهٔ او برقرار شده فوت شود آن حقوق به صغیرهای مشروع یا قانوناً مشروع مستخدم متوفی می‌رسد.

در مواردیکه اطفالی ذیحق برنصف حقوق تقاعد شوند تا موقع بلوغشان بطور تساوی تقسیم میشود و پس از بلوغ سهم آنان ببرادران یا خواهران ایشان که هنوز صغیرند می‌رسد.

هر مستخدم که مستعفی یا بنا بر مجازاتی معزول شود حق تقاعد از او سلب می‌شود.

۳۶۷ ـ آدرس شرق اعظم.

پاریس. درکوچهٔ کاد نمرهٔ ۱۶ عمارت او ـ شرق اعظم فرانسه.

Au Grand orient de france, rue
Cadet No 16 a' paris

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مکاتب و تلگرافات وارسال وجوهی‌که باین آدرس می‌شود باید اجرت‌پستی آن داده شده باشد.

برانهای پستی یا حواله‌جات‌دیگر باید به اسم شرق اعظم فرانسه یا حواله کردآن باشد.

هرارسال وجهی باید مستقیماً به اسم شرق اعظم فرانسه بشود.

نظامنامه خصوصی‌ل.ب.ا.ـ مصوبه جلسهٔ ۱۷ جمادی‌الثانیه ۱۳۳۰ مطابق ٤ ژون ۱۹۱۲

پایان

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

آئین‌نامه لژبیداری ایران

فصل اول

ترتیب قبول بیگانگان

۱ ـ علاوه برترتیباتی‌که‌برای قبول بیگانگان درنظامنامه‌عمومی‌مقرراست درل.ب.ا ترتیبات ذیل نیز بایدمراعات شود.

اولا ـ هرگاه یکی ازبرادران بیگانه رالایق آشناشدن بسیر ماسنی‌بداند قبل ازآنکه باآن‌بیگانه هیچ‌گونه‌صحبتی ازوجودلژدرایران‌بنماید از لژ تحصیل اجازه کند.

ثانیاً ـ تحصیل اجازه برای‌مذاکره بابیگانه بایدممضی بامضای سه نفراستاد باشد وگرنه ارجمند موافق آئین‌نامه‌ورقه را می‌سوزاند ومعرفین‌مزبورحق‌ندارند معرفی خود را ببرادران دیگرمعلوم کنند.

ثالثاً ـ اسامی‌بیگانگانی‌که معرفی شده‌اند باید بتوسط ب.نویسنده‌درلوحه مخصوص بخط جلی یامعرفی کامل‌یانزده روز قبل ازآنکه بخواهند برای‌تحصیل

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

اجازه رأی بگیرند نوشته و اعلام شده باشد.

رابعاً ـ همه برادران حاضر حق مذاکره دارند اما حق رأی فقط برای استادان و یاران است هرگاه عدهٔ مهره‌های سیاه کمتر از خمس عدهٔ کلیه مهره‌های سفید بوده باشد اجازه داده میشود.

۲ ـ هر گاه یك ورقه از اوراق تفتیش مقرر در نظامنامه عمومی در جواب یکی از سئوالات ساکت یا مبهم باشد ارجمند آن ورقه را بتوسط برادر دیگر تجدید کرده پس از اکمال آن رأی گرفته می‌شود.

۳ ـ در ورقه تفتیش مخصوصاً در باب سابقهٔ اعمال و ترجمه احوال باید بسطو تحقیق کامل بعمل آید که تا برادران از اعمال گذشته بیگانه بتوانند عقیده روشن حاصل نمایند.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل دوم

غیبت اعضاء رسمی

٤ ـ درموقعیکه برای ارتقاء رتبه یکی از برادران در ل.. رأی گرفته می‌شود باید صورت غیبتهائیکه آن برادر درششماه اخیر بدون عذر موجه نموده درجلسه قرائت شود تا برادران درموقع رأی منظور دارند.

۵ ـ غیبت هریك از اعضاء رسمی در صورت مجلس قید و هرسه ماه یك مرتبه در ل.. اعلان می‌شود.

٦ ـ صورت غیبت سالیانه هریك از اعضاء رسمی ل.. باید درموقع انتخابات عمومی قرائت شود تا برادران دقت کرده درموقع انتخاب سالاران برادران مراقب را ترجیح دهند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فصل سوم

سالاران

۷ – برادرانی‌که از سالاران در اجرای وظایف مسامحه وغفلت یا تقصیری مشاهده می‌کنند حق دارند ارجمند را متذکر سازند تا ایشان را متنبه نماید.

۸ – ارجمندهمینکه ازیکی از سالاران مسامحه وغفلت یا تقصیری‌احساس کند در صورتی‌که‌خطای اوطوری‌نباشدکه محتاج به‌محاکمه باشد ابتداء برادرانه او را بادای وظایف خود دعوت می‌کند هرگاه پس از این یادآوری سالار مذکور متنبه نشد ارجمند یکدفعه هم در جلسه‌کله وشکایت برادرانه مینماید.

فصل چهارم

روابط برادرانه و همبستگی

۹ – هر برادری که نسبت ببرادری سوءظن یاشکایتی درامور شخصی‌یانوعی داشته باشد باید بدواً بارجمند اظهار نماید تا اقدامات برادرانه درآن باب بنماید هرگاه ارجمند اقدامی‌نکرد می‌تواند به ل.. شکایت خودرا اظهار دارد تا ل.. در این خصوص قراری بگذارد و این ترتیب غیر از تظلم ماسونی است که به موجب آن برادران‌می‌توانندیکدیگر رادرتحت‌محاکمه‌درآورند وآن‌ترتیب به‌جای‌خود باقی و منظور نواند بود.

فصل پنجم

مجازات و مکافات

۱۰ – برادرانیکه رعایت مواد این نظامنامه را ننمایند مانند برادرانی مجازات خواهند شد که رعایت مواد نظامنامه عمومی را نکرده باشند.

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

۱۱ـ هر برادریکه خدمتی را رسماً در ل.·. بعهده گرفت و باندانشتن عذر موجه آن خدمت را بانجام نرسانید سرزنش خواهد شد و ذکر آن در نامهٔ اعمال ماسنی او میشود.

۱۲ ـ هر برادریکه بواسطهٔ خدمات شایان مستحق اظهار قدردانی از طرف ل.·. بشود برحسب درجات خدمت مکافات برادر ذیل در بارهٔ او مبذول میشود.

۱ ـ هیك شادی بنام آن برادر.

۲ ـ قید در صورت مجلس.

۳ ـ قید در نامهٔ اعمال ماسنی.

٤ ـ شادخواری بنام آن برادر در مهمانی ماسنی.

www.tabarestan.info تبرستان

فصل ششم

وظایف مخصوصه

۱۳ ـ اموریکه اعضای ل.·.ب.·.ا.·. مخصوصاً طرف توجه قرار داده بیشتر اهتمام واقدام خود را مصروف آن قرار میدهند از اینقرار است:

۱ ـ تکمیل و تهذیب خود و ابنای وطن بوسائل ذیل:

«۱» کنفرانس دادن در لژ و خارج.

«۲» طبع و نشر مقالات در روز نامجات.

«۳» تألیف و ترجمه کتب اخلاقی قدیم وجدید و تفحص از کتب اخلاقی کثیر النفع و طبع و نشر آنها.

«٤» حق گذاری و تمجید از مساعی اشخاصی که در اصلاح عموم میکوشند و مکارم اخلاق بروز میدهند و تقبیح از مساوی اخلاق.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

«۵» تمرین اصول ماسنی و قانون اساسی ومواد نظامنامه عمومی وخصوصی لژ بواسطهٔ تشخیص دادن بعضی جلسات لژ بتذکار این وسائل وسعی در فراهم کردن وسائل حسن تربیت اخلاقی اطفال درمدارس وغیرها .

۲ ـ تکمیل وتعمیم وترویج معارف بوسائل ذیل :

«۱» طبع کتب مفیده .

«۲» معونت درهر نوع تأسیسات علمی وادبی .

«۳» کوشش دراصلاح وتکمیل مکاتب ومدارس .

«٤» امداد از محصلین که وسائل تحصیل ندارند .

«۵» تشویق مشتغلین بامور علمی و صنعتی و تـوقیر و تجلیل آنها و سعی در بهبودی حال آنها وسعی در تکمیل واحیای زبان وادبیات فارسی .

۳ ـ سعی در تکمیل وبسط آزادی بوسائل ذیل :

«۱» تشریح فلسفهٔ آزادی وتمیز مفهوم این کلمه از تصورات وهمی هوسناکانی که ازاین کلمه استفاده معقول نکرده‌اند بواسطهٔ کنفرانسهای مفصل ومقالات مشروح ووسائل مبرهن .

«۲» ـ تمرین آزادمنشی بمجاملت وبردباری واغماض از افراد بـرادران و بیگانگان و اعتیاد بکشف عقاید مکنونه بطور آزادی وتشجیع عموم برادران در خصوص این خصلت حمیده تا آنکه بدون هیچگونه اندیشه وهراس وشرم و حیای بی‌موقع بتوانند تمام ملکات وخطرات قلبی خود را درمجمع برادران هویدا و آشکارا کنند .

٤ ـ سعی درایجاد اتفاق واتحاد بین عموم مردم ورفع اختلاف وبغضا وعصبیت از میان طبقات و احزاب سیاسی و ارباب ادیان به واسطهٔ ترویج و اصول و عقاید ماسنی .

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۵ ـ تعلیم وتعلم کیفیت تعاون وکارکردن بطور اتفاق واجماع .

۶ ـ تشویق وترغیب مردم خصوصاً برادران بکار وتحصیل معاش از ممر کار و احتراز از بیکاری وتنبلی .

فصل هفتم

وظایف نقدی

۱۴ ـ وجوهی که به موجب مقررات قانون اساسی و نظامنامهٔ عمومی در مواقع مختلفه اعضای ل.ب.ا. میپردازند ازاین قرار است :

«۱» برای سیر پایه اول ۱۰ تومان

«۲» برای سیر پایه دوم ۵ تومان

«۳» برای سیر پایهٔ سوم ۱۰ تومان

«۴» برای پیوستگی ۱۰ تومان

«۵» برای مالیات سرشمار سالیانه ۱۰ تومان

مادهٔ شصتم از نظامنامه عمومی به موجب تغییری که مجمع عمومی ۱۹۱۱ در آن داده است .

ماده ۶۰ ـ هر بیگانه که شرایط مذکور در اصل هشتم قانون اساسی را دارا باشد و بخواهد فراماسن شود باید یك یا چند نفر استاد از اعضاء لژی که می ـ خواهد وارد آن شود او را معرفی کنند .

کسانی که او را معرفی می‌کنند پیشنهاد خود را کتباً درکیسه اظهارات می‌ـ نهند ورقه معرفی بیگانه باید ممضی و متضمن اسم والقاب وسن تحقیقی خواستار

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و مکان ولادت و مسکن و شغل با صفات مدنی او باشد و نوشتجات ذیل ضمیمه آن می شود .

اولاً ـ یك نوشته به امضای خواستار مشعر بر این که سابقاً به لژی معرفی شده یا نشده .

ثانیاً ـ سواد آخرین نامه اعمال او یا اگر نداشته باشد نوشتجاتی که بمنزله آن باشد .

هرگاه بیگانه که معرفی شده در مکانی ساکن باشد که لژ دیگری در آنجا باشد ارجمندیکه معرفی به‌او می‌رسد باید ارجمند آن لژ دیگر را آگاه سازد و درباره آن بیگانه سه راپورت تقاضا کند .

اگر در آن مکان لژی نباشد ارجمند باید به ارجمند نزدیکترین لژ به اقامتگاه بیگانه رجوع کند اگر بیگانه در ولایتی ساکن‌ودر ولایت دیگر مشاغل انتخابی داشته باشد ارجمند لژیکه تقاضای ورود باورسیده‌ازارجمند نزدیکترین لژبه‌مسکن بیگانه و همچنین ارجمند یکی از لژهای ولایتی که بیگانه در آنجا مشاغل انتخابی دارد در باب آن بیگانه سه راپورت تقاضا کند .

اگرارجمند لژیکه تقاضای سیر بیگانه به‌او رسیده در ظرف دو ماه‌راپورت ها را دریافت نکند به‌موجب کاغذ سفارشی شورای طریقت را مطلع می‌سازد وپس از یکماه دیگر از آن صرف نظر می‌کند .

در هر صورت تقاضا را باید به کارخانه اطلاع دادو راپورتها را در جلسه رسمی قرائت کرده و همچنین راپورتهائیکه در فقره آتیه مذکور است .

همینکه ورقه معرفی و نوشتجات منضمه آنرا ارجمند از کیسه اظهارات بیرون‌آورد قرائت میکند اما اسم معرفی کنندگان‌را نمی‌گوید پس از آن لااقل

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سه نفر از اعضای لژ را مأمور میکند که دربارهٔ بیگانه تحصیل اطلاعات نمایند بدون آنکه مأمورین را بشناساند.

هریك از این مأمورین باید راپورت خود را در ظرف یك ماه کتباً به ارجمند بدهند.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ضمیمه چهارم

معرفی ۱۳۶۰ جلد کتاب فراماسونری

از دویست و پنجاه سال قبل تا کنون که فراماسونری سیاسی، جانشین سازمان صنفی «بنّایان» در انگلستان شد، چند هزار کتاب «موافق» و «مخالف» درباره این فرقه در جهان نوشته شده است. هرقدر تشکیلات ماسونیك در جهان گسترش می‌یافت، به‌همان نسبت هم کتب ورسالات مختلف درباره این فرقه، منتشر می‌گردید. انتشارات منظم فراماسون‌ها چه آنهائی که در دسترس عموم قرار می‌گیرند، و چه نشریات سرّی وبسیار محرمانه‌ای که گراند لژها و لژهای جهان برای ماسون‌ها چاپ می‌کنند، صدها بار افزون‌تر از نشریات «نویسندگان غیر ماسون» و «آزاد» می‌باشد. زیرا بطوریکه قبلاً یادآور شده‌ایم، اطلاع از افعال و اعمال ماسون‌ها، برای کسانیکه در درون لژها راه ندارند، کاری بس مشکل و در بعضی موارد از محالات است. اصول پنهانکاری و راز داری که افراد این فرقه درسراسر جهان بکار می‌برند، سبب می‌شود که «غیرماسون‌ها» به‌دشواری بتوانند از قسمتی از اسرار درون سیاه چال‌ها ولژهاسردربیاورند. بدین لحاظ درکتابخانه‌ها وقرائت‌خانه‌های بزرگ جهان کتاب مخالفان فراماسونری وتحقیقات «غیرماسون‌ها» کمتر وجود دارد. درعوض بیشتر آثار فراماسون‌هائی که از لژها اجازه نوشتن و چاپ تاریخ فراماسونی، تشریفات و سوابق این فرقه‌را دارند، ضبط و نگهداری می‌شود.

در تحقیقات چندین ساله‌ای که ما درباره فراماسونری نمودیم، بیشتر از منابع و مدارکی که در کاتولوگ‌ها و فیش‌های این مؤسسات بود، بطوردقیق صورت برداری کردیم. آنچه که بعداً بنظرخوانندگان عزیز می‌رسانیم، بیشتر ازفیش‌ها

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

و کاتالوگ‌های کتابخانه‌های موزه بریتانیا ـ کتابخانه دانشگاه‌های لندن ـ اکسفورد ـ کمبریج ـ کتابخانه بادلین ـ کتابخانه برلین و فرانکفورت و بالاخره کتابخانه ملی پاریس استفاده شده است.

در کتابخانه‌های انگلستان مشخصات و اطلاعات دقیق و کاملی از کتب فراماسونری ضبط و نگهداری شده که در اختیار همگان می‌باشد. ولی در کشورهای اروپائی بخصوص آلمان و فرانسه پس از تسلط ارتش هیتلری بر این دو کشور، نه تنها مراکز ماسونیك اشغال و نابود شده، بلکه اسامی کتب ماسونیك از فیش‌ها و کاتالوگ‌های کتابخانه‌های اروپائی تحت اشغال نازیها، حذف گردیده، و حتی در بسیاری از کتابخانه‌های آلمان، فرانسه، هلند و بلژیك، بدستور اشغالگران نازی کتب موجود خارج و آتش زده شده است.

بطوریکه در جلد اول نوشتیم در کشور آلمان فراماسونری سیاسی تشکیلاتی وسیعی داشت و چون سازمان سنگفراشان و بنایان آلمانی، چند قرن قبل از ماسونی سیاسی آغاز بفعالیت نمودند، از این رو زمینه مساعدی فراهم شد که موجب گردید گروهی از مردم آلمان از این تشکیلات استقبال نمایند و کتب زیادی بزبان آلمانی منتشر نمایند. هم چنین عده زیادی از طبقات عالیه آلمان از جمله فردریك کبیر پادشاه پروس عضو فرقه فراماسونری شد و بمقام معمار بزرگ نائل آمد. پس از فردریك کلیه سلاطین آلمان تا ویلهلم دوم آخرین امپراطور آن کشور عضو فرقه فراماسونری بودند و بعد از جنگ جهانی اول هم فراماسون‌ها توانستند در حکومت جمهوری آلمان نفوذ زیادی بدست آورند. و این نفوذ تا هنگام روی کار آمدن هیتلر در سال ۱۹۳۲ ادامه داشت. اما پس از اینکه هیتلر صدراعظم آلمان شده، لژهای فراماسونری را در این کشور منحل کرد. او بارها در نطق‌های آتشین خود لژهای ماسونیك را «سلول‌های جاسوسی خارجیان و مرکز فعالیت جهودها» معرفی نمود و از هیچ اقدامی برای نابودی لژها و ماسونها دریغ نورزید.

با وجودیکه هیتلر و یارانش همه جا سلول‌های ماسونیك را تعطیل کردند،

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

با اینحال بطوریکه بعد از سقوط رایش سوم اعلام شد، گروهی از اعضای فعال لژهای مزبور بطور پنهانی جلسات خود را تشکیل می‌دادند. منتها از بیم پلیس مخفی و اس ـ اس‌های هیتلری، می‌کوشیدند، بدون تشریفات و علائم ظاهری دور هم جمع شوند. بموجب ادعای لژهای متحده آلمان، در بین اعضای فراماسونری این کشور، حتی رجال نظامی جنگ دوم جهانی مانند «فن‌کلوک» و «مارشال رومل» که هردو از سرداران بزرگ جنگ دوم بشمار می‌روند، وجود داشتند. شایدعلت سوءظن هیتلر نسبت به مارشال رومل معروف به «روباه صحرا» نیز همین بود که می‌پنداشت وی فراماسون می‌باشد.

پس ازاینکه در بیستم ماه ژوئیه سال ۱۹۴۴ به هیتلر سوءقصد شد وافسران مخالف او خواستند وی را بوسیله بمب ساعتی بقتل برسانند، ولی او کشته نشد اندکی بعد معلوم گردید عده کثیری از کسانیکه در آن توطئه شرکت داشتند عضو لژهای فراماسونری آلمان بودند. مارشال رومل سردار معروف آلمانی نیز ـ که لژهای متحده فعلی آلمان مدعی ماسون بودن او هستند ـ چون مورد سوءظن قرار گرفت وهیتلر پنداشت که وی فراماسون است، از این رو برای او پیام فرستاد که اگر نمی‌خواهد مانند شرکای توطئه از چنگک‌های دکان قصابی آویخته شود، انتحار کند. بطوریکه درکتاب سقوط رایش سوم نوشته شده، افسران اس ـ اس بعد از حادثه، متهمان و توطئه‌گران را به قلابها و چنگک‌های دکانهای قصابی آویزان کرده و سپس می‌کشتند. رومل نیز بموجب ادعای نویسنده کتاب «فراماسونی جدید» و به‌نقل از روایات شفاهی فراماسونهای جدید با خود کشی بزندگی خود خاتمه داد تا باآن طرز فجیع کشته نشود.

این‌شواهد تاریخی‌را بدان جهت نقل‌کردیم، تا علت عناد ودشمنی هیتلریها درمحو و نابودی همه‌آثارماسونیسم ازجمله‌کتب ونشریات‌آنان را بیان‌کرده‌باشیم. بدین سبب دراکثر از کتابخانه‌های کنونی آلمان، مشخصات کتب فراماسونری به زبان آلمانی ازبین رفته است. درفرانسه نیز، چنین وضعی حکمفرماست. منتها

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بعدازشکست آلمان نازی، فراماسون‌های فرانسه سعی کردند، این نقیصه را جبران کنند. باوجود این هنوزمشخصات همه کتب چاپ شده بزبان فرانسه، درکتابخانه ملی پاریس که معتبرترین ومهمترین کتابخانه‌های فرانسه است، وجود ندارد. بدین جهت در معرفی کتب فراماسونری، تا آنجا که مقدور بوده، مشخصات کتب آلمانی وفرانسه را نقل کرده‌ایم.

بعلاوه درتنظیم این مجموعه سعی شده است ازکتبی که بعضی فصول یا برخی ازصفحات آن به‌بحث درباره فراماسونری اختصاص داده شده، استفاده بعمل آید و هریك ازاطلاعات مزبوردرجای خود نقل‌شود. دراین مجموعه اسامی ومشخصات ۱۳۶۰ کتاب ماسونیك راکه ازکاتالوگ‌ها و فیش‌ها و فهرست‌های کتب ماسونیك اقتباس شده، نقل‌می‌کنیم. دراینجا توضیح این نکته لازمست که پس ازاینکه این مجموعه را تهیه‌کردیم مشخصات ۷۵۲ کتاب دیگررا نیز که بیشتر آنها بزبان‌های آلمانی و فرانسه نوشته شده است بدست‌آوردیم که امیدواریم در چاپ‌های بعدی اسامی آنها را ضمیمه مجموعه ذیل بنمائیم.

درفصول‌مختلف سه‌جلدکتاب تقدیمی، هرجاکه ازکتب‌السنه مختلف استفاده شده، درزیرصفحات، ماخذ ومنابع آن‌را ذکرکرده‌ایم، و نقل‌بقیه مشخصات واسامی کتب صرفاً بمنظوراستفاده عمومی است. ما چنین می‌پنداریم که چاپ وانتشاراین مجموعه نفیس برای محققان وپژوهندگان دانش و بخصوص، فارسی زبانان، اثر ارزنده‌ای باشد و آیندگان بتوانند ازمشخصات‌ومتون کتب یاد شده استفاده‌کنند. امیدواریم‌این‌پندارما درست‌باشد وخدمت‌ناچیزی‌که انجام‌داده‌ایم موردقبول دانش پژوهان و محققان قرارگیرد. اینك به‌معرفی ۱۳۶۰ جلدکتاب فراماسونی و ذکر مشخصات آنها می‌پردازیم:

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

9F1

1 **ABBOTT** (G. B.) History of Freemasonry in Hertfordshire, *with 5 portraits*, 1893 15/-

2 ——— Large Paper Copy, impl. 8vo, roxburghe, 1893 £1/5/-

3 **[ABBOTT** (W. H., *Jnr.*)] Lyrics and Lays by "Pips," calf, *Calcutta*, 1857 £1/5/-
Contains four Masonic Poems: "The Masonic Dinner," "Our Visiting Brethren," "The Entered Apprentice's Toast," "The Tyler's Toast."

4 **ABRAHAM** (Antoine Firmin) L'Art du Thuileur, dédié a tous les Maçons des deux hémisphères, 24 pages (last 2 blank), unbound, *Paris*, [1804] £2/-/-
Kloss, 1955.

5 ——— Miroir de la Vérité, dédié a tous les Maçons, 3 vols., half calf gilt, *Paris, Chez le F. Abraham*, 1800-02 £7/10/-
Wolfstieg, 518. Kloss, 31.
Abraham was Master of the Lodge "Les Elèves de Minerve." He came into collision with the Grand Orient and the Supreme Grand Council of France about the year 1811.

6 **ADAMSON** (H.) The Muses Threnodie; or Mirthful Mournings on the Death of Mr. Gall, . . . with the Most Remarkable Antiquities of Scotland, especially of Perth, [originally] printed at Edinburgh 1638; New Edition with Explanatory Notes and Observations . . . compiled from Authentic Records by James Cant, 2 vols. in one, old half roan, *Perth*, 1774 £2/15/-
Part one, page 84 contains the following important reference connecting Freemasonry with the Rosicrucians
"For we brethren of the rosie cross,
We have the Mason word and second sight."

7 **AFTER THE LODGE IS CLOSED**, Revised and Enlarged Edition, by Bro. P.M. [Speeches, Toasts, Replies], 1948 7/6

8 **ALBURY MS.** (The) The Amalgamated Guild of Freemasons and Masons, wrappers, 1875 10/-

9 **ALFORD** (Rev. L. A.) Masonic Gem. Consisting of Odes, Poem and Dirge, Being a Miniature Sketch of Esoteric and Exoteric Masonry, Second Edition, *frontispiece and text-illus., New York*, 1868 12/-

10 **ALLIED MASONIC DEGREES.**—Constitutions of the Allied Masonic Degrees, published under the Authority of the Grand Council by C. Fitzgerald Matier, wrappers, 1902 15/-

11 **ALMANACH DES FRANCS-MACONS** pour l'Anée 1757 (probably wanting engraved frontispiece) 48 pages, paper boards, *Imprimé pour L'Usage des Freres, MMMMMDCC LVII* (1757) £1/5/-

12 ——— Another Edition for 1766, spelling altered to "Francs-Massons," *with engraved frontispiece by N. A. Mier*, 48 pages, paper boards, *ibid MMMMMDCCLXVI* (1766) £2/2/-

13 ——— Another Edition, pour l'Anée Bissextile 1776. Imprimé pour L'Usage des Freres, *engraved emblematic frontispiece*, 48 pages, contemporary olive green morocco, the sides elaborately tooled in gilt, centre device of lozenge shape composed of flowers, circles enclosing dots, scrolls, etc., board floral borders, gilt panelled back, marbled end-papers, g.e., *Amsterdam, Jean Schreuder*, 1776 £5/15/-
Wolfstieg, 783. Apparently sold as a duplicate from the Grand Lodge Library, England, having the library stamp on title and verso of frontispiece. Carries the bookplate of F. O. Irwin.

14 **ALMANACK.**—The Town and Country Almanack for 1799 [Containing a List of the Officers of the G.L. of Scotland and the dates of meetings of the 15 subordinate lodges in Edinburgh], contemp. sheep, *Edinburgh: Thomas Ruddiman* [1799] £2/10/-

15 ———: The Original Edinburgh Almanack and Universal Scots Register for 1815 [Containing a List of the Officers of the G.L. of Scotland, and the dates of meetings of the 17 subordinate Lodges in Edinburgh, contemp. sheep (back strip defective; apparently lacks Index at end), *ibid. Printed at the Caledonian Mercury Press*, 1815 £1/-/-

16 **ANCIENT AND ACCEPTED (SCOTTISH) RITE.**—Oxford (A. W.) The Origin and Progress of the Supreme Council 33° of the Ancient and Accepted (Scottish) Rite for England, Wales, the Dominions and Dependencies of the British Crown, 1933 12/6

17 **ANCIENT AND PRIMITIVE RITE.**—[Yarker (John)] History of the Antient and Primitive Rite in France, America, Great Britain and Ireland, with an Historical Introduction (recovered-wrappers), *without place, printer or date* [1876] £1/8/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

18 **[ANDERSON** (JAMES)] : CHARGES of a FREEMASON of 1723, FACSIMILE REPRINT, reduced to three-quarters of the original size, of the Frontispiece, Title-page, Dedication, and CHARGES of ANDERSON'S CONSTITUTIONS, with French translation on the opposite pages, translated by MAURICE PAILLARD, 32 pages, wrappers, 1947 6/-

——— vide CONSTITUTIONS, post.

19 **ARLEQUIN FRANC-MAÇON**, Comédie inédite en deux actes, représentée au XVIIIe siècle, suivie d'une etude sur les FRANCS-MAÇONS au THÉATRE, [Auteur Inconnu], buckram, (orig. wrappers bound in), *Paris*, 1919 12/6

20 **ARMITAGE** (FREDERICK) THE MASONIC LODGES OF THE WORLD, *frontispiece and 5 illus.*, (binding and some lower blank margins damp soiled), 1913 10/-

21 ——— THE OLD GUILDS OF ENGLAND [Religious, Merchant and Trade], *frontispiece and 8 illus.* (binding a little damp soiled and top blank margins of some leaves frayed), 1918 18/-

22 **ARMSTRONG** (JOHN) A HISTORY of FREEMASONRY in CHESHIRE, being a RECORD of all EXTINCT and EXISTING LODGES, CRAFT and MARK, and R. A. CHAPTERS, PROVINCIAL GRAND LODGES [etc.], *frontispiece*, 1901 £1/5/-

Limited to 500 numbered copies. Out of print.

23 ——— THE TIME IMMEMORIAL LODGE at CHESTER, of which Randle Holme was a Member (1650) . . . received a Constitution from Grand Lodge 1739 ; and name " ROYAL CHESTER " in 1787 ; its remaining members uniting in 1838 with the remaining members of the " LODGE OF INDEPENDENCE " and " LOYAL BRITISH " Lodge, to form the CESTRIAN LODGE, No. 615 [now No. 425], warranted 17th Dec. 1834, wrappers, *Chester*, 1900 £1/-/-

ARS QUATUOR CORONATORUM vide QUATUOR CORONATI LODGE PUBLICATIONS, post.

24 **ASHE** (Rev. J.) The MASONIC MANUAL ; Or, LECTURES ON FREEMASONRY : containing the Instructions, Documents and Discipline of the Masonic Economy, FIRST EDITION, LARGE PAPER COPY, boards, uncut, 1814 £1/15/-

25 ——— SECOND EDITION, boards, uncut, 1825 £1/1/-

Wolfstieg, 953.

26 **ASHMOLE** (ELIAS) : MEMOIRS OF THE LIFE OF THAT LEARNED ANTIQUARY, ELIAS ASHMOLE, Esq. ; drawn up by himself by way of Diary, with an APPENDIX of original Letters, published by CHARLES BURMAN, FIRST EDITION, modern half calf, *Printed for J. Roberts*, . . . 1717 £3/3/-

27 ———: The LIVES of those EMINENT ANTIQUARIES ELIAS ASHMOLE, Esquire, and MR. WILLIAM LILLY, written by themselves ; containing first, WILLIAM LILLY'S HISTORY of his LIFE and TIMES, with Notes by Mr. ASHMOLE : secondly LILLY'S LIFE and DEATH of CHARLES the FIRST : and lastly the LIFE of ELIAS ASHMOLE, Esq., by way of Diary, with SEVERAL OCCASIONAL LETTERS by CHARLES BURMAN, *frontispiece containing two portraits*, half calf, *Printed for T. Davies*, 1774 £4/-/-

28 **ATHOLE** (GEORGE AUGUSTUS F. J., *Sixth Duke, K.C., M.W. Grand Master of Scotland*) IN MEMORIAM [a Record of the Funeral Service, Letters of Condolence, Lodge Mourning, etc.], *Privately Printed*, 1864 10/-

29 **[AULD (WILLIAM)]** The FREE-MASONS POCKET COMPANION, containing the HISTORY of MASONRY from the Creation to the Present Time ; The INSTITUTION of the GRAND LODGE of SCOTLAND, LISTS of the OFFICERS of the GRAND LODGES in ENGLAND and SCOTLAND ; with a COLLECTION of CHARGES, CONSTITUTIONS, ORDERS, REGULATIONS, SONGS, etc., SECOND EDITION, contemp. mottled calf gilt, blue edges with gauffered floral design, *Edinburgh : Printed by Alexander Donaldson*, 1763 £12/10/-

Wolfstieg 785 (ii).

Almost identical (apart from the re-wording of the title-page) with the first editions of Auld, Edinburgh, 1761.

An error in the ' History ' regarding the presence of Pompey at the battle of Actium has been correctly replaced by Antony.

None of the editions of Auld had frontispieces.

30 [———] THE HISTORY of MASONRY or the FREE MASON'S POCKET COMPANION : THIRD EDITION. To which is added, a Large Collection of Songs, Prologues, Epilogues, &c. Old calf (*some stains*), *Edinburgh : Printed by William Auld*, 1772 £6/15/-

Wolfstieg, 3889.

This third edition follows *Auld's* Second Edition of Edinburgh 1763, but there are some variations by omissions and additions.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

31 **ATTIC MISCELLANY** (The) or Characteristic Mirror of Men and Things, including the Correspondents Museum, *with* 47 (*should be* 39) *folding and other plates*, 3 vols., contemp. calf, joints weak, Vols. 1 and 2 Printed for Bentley & Co.; vol. 3 *Printed by and for W. Locke*, 1791-[92] £3/15/-

This periodical is very seldom found complete. It consists of 36 numbers from Oct. 1789 to Aug. 1792. Vol. 1 is the Third Edition; vols. 2 and 3 First Editions. Includes notices or anecdotes relating to the Societies of the Bucks, Odd Fellows, Samsonic Society etc. No. XV (vol. 2) "A Dissertation on Freemasonry, addressed to the Prince of Wales, Grand Master of England." The editorship of this periodical is attributed to Thomas Holcroft.

32 **AUTHOR'S LODGE**, No. 3456.—Transactions, Complete Set [Edited by A. F. Calvert and William F. Spalding, containing Contributions by Sir John Cockburn, John T. Thorp, J. A. Sherren, Edmund Poole, Rev. F. De P. Castells, Sydney T. Klein, Octavius C. Beale, W. W. Covey-Crump, A. F. Calvert, and many other Important Writers], *profusely illus.*, 8 vols, 1915-55 £16/-/-

Vols. 1 to 4 consist of a variety of lectures; Vol. 5. The History of the Lodge; Vol. 6. The History of the Author's [Lodge R.A.] Chapter; Vol. 7. Recounts the proceedings of the Lodge from the 128th to 167th regular meeting, and covers a period of eight years; Vol. 8. Proceedings of the 168th to the 210th regular meetings 1939-1947.

33 ——— Vols. 1 to 3 only, 1915-19 £8/15/-

34 ——— Vol. 1 only, 1915 £2/5/-

35 ——— Vol. 3 only, 1913 £2/-/-

Vol. 2 cannot be sold separately.

36 ——— Vol. 7 only, 1945 £1/-/-

37 ——— Vol. 8 only, 1955 £1/5/-

These "Transactions," containing the substance of important lectures on almost every phase of Freemasonry, will be found to be indispensable to those interested in research.

38 **BACON** (W. A.) East Lancashire Masonic Worthies [14 Short Biographies], *with portraits*, 1913 10/-

39 **BAIN** (G. W.) Reprints No. 1—The Secret History of the Freemasons; known as the "Briscoe" Copy of the Old Charges, reproduced in Facsimile from the original edition of 1724, edited with an Introduction by W. J. Hughan, 1896; No. 2—The Preface to Long Livers': a Curious History, reproduced in Facsimile from the original edition of 1722, edited with an Introduction by R. F. Gould; 2 vols. in one, impl. 8vo, half morocco [*Published by the Quatuor Coronati Lodge*], 1891 £4/4/-

40 **BANCKS** [or **BANKS**] (John) Miscellaneous Works, in Verse and Prose, consisting of Odes, Songs, etc.; Tales and Fables; Epistles, Epigrams, Essays in Literature, etc., Illustrated with Notes, Second Edition, *frontispieces engraved by Van der Gucht*, 2 vols., old calf, rebacked, 1739 £2/15/-

Repair to title-pages; vol. 2 having pages 269-272 badly defective.

Contains (Vol. 1—pages 33-39) "Of Masonry: an Ode" with explanatory footnotes, one of which says that the Author is a Brother of the Craft.

This Ode was incorporated in Reid's Pocket Companion, Edinburgh 1754.

41 [**BARBEGUIÈRE** (J. E.)] La Maçonnerie Mesmerienne, ou Les Leçons Prononcées par Fr. Mocet, Riala, Thémola, Seca, et Célaphon, de l'Ordre des F. de L'Harmonie, en Loge Mesmérienne de Bordeaux, l'an des Influences 5784 et du Mesmérisme le 1er par Mr. J. B. B****, D.M., unbound, *Amsterdam*, 1784 £2/-/-

Wolfstieg, 33622; Kloss, 3721.

42 **BARRUEL** (L'Abbé A.) Mémoires pour servir a L'Histoire du Jacobinisme, Premiere Édition, 4 vols, calf (labels missing and one cover detached), *Londres*, 1797 £1/10/-

Wolfstieg, 6367.

43 ——— Quatrieme Édition, 5 vols. in 2, contemp. calf, *Ausbourg*, 1799 £2/10/-

Wolfsteig does not give this Ausbourg edition. Kloss, 3506 includes it among other editions but says 5 vols? indicating that he had not seen it.

——— vide [Clifford (Hon. R.)] post.

44 **BATAILLE** (Le Docteur, pseud. of Charles Hacks) Le Diable au XIXe Siècle, ou les Mystères du Spiritisme, la Franc-Maçonnerie Lucifebienne (etc.), *illus.*, roy. 8vo, half roan, *Paris* [1894] £1/5/-

Wolfstieg, 30057

Although not indicated on title-page, and appears to be complete in itself, a second volume was issued.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

45 **BATES** (A.) The History of Freemasonry in Grimsby from its Introduction to 1892, comprising "The Spurn and Humber," "The Apollo," "The Philiam Pillar," "The St. Albans," and "The Smyth" Lodges; the "Alethia" and "Oliver" R.A. Chapters; and the "Sutcliffe Mark Lodge," *portrait, Grimsby*, 1892 **18/-**

46 **BAZOT** (Etienne-François) Morale de la Franche-Maçonnerie, et Esprit, Pensées et Maximes des Francs-Maçons les plus distingués [etc.], Prémier Édition, rebound half sheep, *Paris*, 1827 **£2/-/-**

Wolfstieg, 24831; Kloss, 763.

47 ——— Vocabulaire des Francs-Maçons, Troisiéme Édition, revue et Considérablement augmentée par E. F. Bazot, old half calf (broken), *Paris*, 1810 **£1/10/-**

Wolfstieg 1294 (iv); Kloss, 1968.

This is really a work by J. L. Laurens of which the first two editions of 1805 and 1808 were published anonymously—vide [Laurens (T. L.)] post.

48 **[BEAUMONT** (—)] L'Adepte Moderne, ou Le Vrai Secret des Franc-Maçons. Histoire Interessante, boards, *Londres, aux dépens de L'Auteur* [1777] **£4/4/-**

Wolfstieg, 41487 (ii); Kloss, 3950.

This is a translation from the German work entitled: Der Newe Goldmacher oder das wahre Geheimnis der Freymaurer, 1770.

49 **BECKETT** (Jas. A.) One Hundred Years of Freemasonry in the Town of Hoosick, [New York], 58 pp., *Albany*, 1894 **15/-**

50 **BEDFORD** (Rev. W. K. Riland) The Moral Temple: A Sermon preached . . . before the Rt. Hon. and Rt. W. The Lord Leigh, and the Grand Lodge of Freemasons of the Province of Warwickshire, Published by Request, wrappers, *Birmingham*, 1858 **10/-**

51 **BEESLEY** (E. B.) Freemasonry in Lancashire, from the Earliest Times down to the partition of the Province into two Divisions in 1825-26, *with* 4 *plates, Manchester*, 1932 **15/-**

One of 500 numbered copies printed for Private Circulation.

52 ——— The History of the Wigan Grand Lodge (Lancashire), *with* 18 *illus., ibid.*, 1920 **15/-**

Recording the Career of this independent body which existed in Lancashire from 1823 to 1866. One of 500 numbered copies.

53 ——— A Record of Antiquities, and Articles of Masonic interest, belonging to the Craft Lodges and R. A. Chapters of the Province of East Lancashire, *with* 74 *plates, ibid., Private Subscription Edition*, 1919 **18/-**

Limited to 300 numbered copies.

54 **BEGEMANN** (Wilhelm) Vorgeschichte und Anfänge der Freimaurerei in England, Zweites Buch: Gründung und Weiterentwicklung der Londoner Grossloge, die Ancient Masons und die Vereinigung der beiden Grosslogen, *with* 4 *reproductions of title-pages, etc.*, plain half calf, *Berlin*, 1910 **£1/5/-**

Wolfstieg, 5693.

The first volume was printed in 1909 and dealt mainly with the Operative and Transitional period.

55 **BEGUE-CLAVEL** (F. T.) Discours prononcé a la loge Écossaise D'Émeth, O. de Paris, dans la Séance du 5 Nov. 1824, à l'occasion de la mort de S. M. Louis XVIII, et de l'Avénement au trône de S. M. Charles X. 12 pages, wrappers, *Paris*, 1824 **18/-**

Kloss, 5317.

56 ——— L'Orient, Revue Universelle de la Franc-Maçonnerie, rédigé par les sommités de la littérature française et étrangère sous la direction du Frère Clavel, (title-page mounted to size), roy. 8vo, boards, linen back, *Paris*, 1844-45 **£1/10/-**

Wolfstieg, 563.

57 **BERARD** (V.) Le Poème Symbolique [contenant L'Apprenti, Le Compagnon, Le Maitre, Le Souverain Prince Chevalier Rose-Croix, et Chevalier Kadosch], half morocco, *Or[ient] D'Alger [Paris]* 1856 **£1/15/-**

Not in Wolfstieg.

58 **BETBUCH FÜR FREYMAURER**, with engraved emblematic title, the text of the prayers reproduced from the written script, with headings in ordinary type, 292 pages, calf, g.e. *[Prague] Schonfeld* [1784] **£3/3/-**

Wolfstieg, 39520; Kloss, 457.

The volume is lettered "Reines Gebethbuch."

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

59 **BETHAM** (Sir W.) Etruscan Literature and Antiquities Investigated; or, The Language of that Ancient and Illustrious People Compared and Identified with the Iberno-Celtic, and both shown to be Phonecian, 63 *plates and text-illus.*, 2 vols, 1842 £2/15/-
The list of plates mentions one entitled "British Coins" facing page 140, in Vol. 2 which was not published.
Contains a chapter on "The Cabiri and Freemasonry" in Vol. 2, pages 85-97.

60 [**BEYERLE** (J. L.)] Essai sur la Franc-Maçonnerie, ou Du But essentiel et fondamental de la F. M.; de la possibilité et de la nécessité de la reunion des différens Systèmes ou Branches de la M.; du Régime convenable à ces Systèmes réunis, et des Loix Mac. 2 *folding tables*, 2 vols., contemp. calf, gilt backs (binding a little worn), *Latomopolis* [*Paris*] 1784 £3/15/-
Wolfstieg, 1378; Kloss, 170.

61 **BLACKHAM** (Col. R. J.) Apron Men, The Romance of Freemasonry, 16 *plates*, (binding slightly faded), 1933 £1/15/-

62 **BLAKE** (Mrs. [Edith Osborne, afterwards Blake]) The Realities of Freemasonry, £1/-/-
Although written in a satirical vein it contains some useful and important extracts.
This is one of the copies which were bound up without the frontispiece of Mason's Marks.

63 **BOETHIUS** (A. M. Torquatus Severinus): La Consolation Philosophique de Boëce, Nouvelle Traduction, avec la Vie de L'Auteur, des Remarques Historiques et Critiques, et Une Dedicace Massonnique: par un Frere-Masson (Jos. Dufresne de Francheville), 2 vols, contemp. French calf, gilt backs, *La Haye*, 1744 £3/3/-
Wolfstieg, 24122a (in "additions" to vol. 2, page 1029); Kloss, 288.

64 [**BONNEVILLE** (Nicolas de)] Les Jésuites Chassés de la Maçonnerie, et leur Poignard Brisé par les Maçons.—*Premiere Partie*: La Maçonnerie Ecossoise Comparée avec les Trois Professions et Le Secret des Templiers du 14e Siecle, *frontispiece*, 1788; *Seconde Partie*: Mémoire des Quatre Vœux de la Compagnie de S. Ignace, de la Maçonnerie de S. Jean [to which is added a Reprint of the 21st Edition of Pritchard (Samuel) Masonry Dissected, as Printed for Byfield and Hawkesworth in [1777], with Notes in French appended] 1788, in one volume, half morocco, *Orient de Londres* [*Paris, Bolland*], 1788 £15/-/-

65 ——— Another Copy, in the two original parts, wrappers not uniform, uncut, *ibid.*, 1788 £12/-/-
Wolfstieg, 35728, Kloss, 1927.

66 **BORDER LODGE OF INSTALLED MASTERS, No. 5372 CARLISLE** Transactions, Vol. I [1932-1936] Edited by John Jardine and E. Craig Dunlop, wrappers, 1936 10/-

67 **BOUBÉE** (J. S.) Souvenirs Maçonniques, . . . précédés d'une Notice Historique sur l'Origine de la Franc-Maçonnerie, half morocco, gilt back, *Paris, Lebon*, 1866 £1/5/-

68 **BOWERS** (Robt. W.) Some Notes on the Hidden Mysteries of Nature and Science, *illust.*, wrappers, 1909 10/-

69 **BRAD** (Jean-Louis) Les Maçons de Cythere, Poeme. [Contenant Vénus Maçonne; Les Graces Maçonnes; L'Amour Maçon; et Le Banquet des Maçons] *with engraved frontispiece*, half calf, *Paris*, 1813 £2/2/-
Wolfstieg, 39945.

70 ——— Vénus Maçonne, Poëme, wrappers, *Paris*, 1810 £1/1/-
Wolfstieg, 41269; Kloss, 2133.
This work was afterwards incorporated with other pieces under the title "Les Maçons de Cythere," 1813.

71 **BRADLAUGH** (Charles) What Freemasonry is, What it has been, and What it ought to be, 12 pages, unbound, *Freethought Publishing Co.* 1885 12/6

72 [**BRAMSTON** (James)] The Man of Taste, occasion'd by an Epistle of Mr. [Alexander] Pope's on that Subject [i.e., that to the Earl of Burlington, 1731], by the Author of the Art of Politicks, First Edition, *frontispiece engraved by G. Van der Gucht*, 20 pages, folio, sewn, *Printed by J. Wright for Lawton Gulliver . . .* 1733 £8/10/-
This satire holds an honourable place in eighteenth-century verse. It was reprinted in volume one of Dodsley's "Poems by several Hands."
On page 10 occurs allusions to Christopher Wren and Inigo Jones, and on page 14 the following lines relative to freemasonry:

"Next Lodge I'll be Free-Mason, nothing less,
Unless I happen to be F.R.S."

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

73 **BRAMSTON** (James) The Man of Taste, First Octavo Edition, *frontispiece*, 20 pages, modern wrappers, *ibid.*, 1733 **£3/10/-**

In this issue the figures shown in the frontispiece are transposed, and the List of Books printed for Lawton Gilliver (given on page 20 of the folio edition) are omitted.

The references to Christopher Wren and lines relating to Freemasonry are on pages 9 and 13 respectively

74 **BRASDOR** (Jacques) Fragments Poesies [including Masonic Poems], wrappers (backstrip defective), *Paris*, 1868 **15/-**

Author's presentation inscription on half-title.

75 **BRESCANI** (C. P. Antoine, *S.J.*) Le Juif de Vérone ou les Sociétés Secrètes en Italie, Cinquième Édition, 2 vols., half morocco, *Paris*, [1860] **£1/10/-**

Wolfstieg, 41733; Caillet, 1630.

76 **[BREWSTER** (Sir David)] The History of Free Masonry drawn from Authentic Sources of Information; with An Account of the Grand Lodge of Scotland, from its Institution in 1736, to the Present Time, compiled from the Records; and an Appendix of Original Papers, First Edition, boards, cloth back, with paper label, entirely uncut, *Edinburgh*, 1804 **£6/6/-**

Wolfstieg, 6156; Kloss, 2828

Often, though wrongly, attributed to the publisher Alex. Lawrie, the G.S. of the Scottish Grand Lodge. It contains the first published Laws and Regulations of the Grand Lodge of Scotland.

77 **BROMWELL** (H. P. H.) Restorations of Masonic Geometry and Symbolry being a Dissertation on the Lost Knowledges of the Lodge, *with frontispiece and 30 illus.*, 4to, half morocco (rubbed), *Denver, Colorado*, 1905 **£2/5/-**

78 **BROOMIELAW BRIDGE, GLASGOW.**—An Account of the Grand Masonic Procession, at the Laying the Foundation Stone of the Broomielaw Bridge [with some Account of Freemasonry in Scotland] 82 pages, wrappers, *Glasgow* [1833] **12/6**

79 **BUCKS.**—A Candid Enquiry into the Principles and Practices of the Most Ancient and Honourable Society of Bucks, together with Some Thoughts on the Origin, Nature and Design of that Institution, dedicated to the Brethren of the Order by P. D., Esq. *engraved emblematic frontispiece*, contemp. wrappers, entirely uncut, *Printed for the editor by C. Kiernan, in Fulwood's Rents, Holborn*, 1770 **£10/10/-**

The authorship is unknown but the Dedication is signed P.D. . . . M.N.G. of the Royal Mecklinburgh Lodge, with his address at foot of the page as No. 3 Bury-Street, St. James.

An account of this Order is given by W. H. Rylands in A.Q.C., Vol. 3, pages 140 to 162, under the title "The Noble Order of the Bucks, a Forgotten Rival of Freemasonry."

80 **[BURDIN** (F. A.)] Remarques d'un Profane sur Deux Homélies Maçonniques, prononcées dans la R... L... de . . . O... de . . . , le 27e du 10e mois de l'An de la Vraie Lumière 5820, half parchment, *[Paris] A. Besancon* 1822 **£2/10/-**

Apparently not in Wolfstieg or Kloss.

81 **[BURGEAUD** (J., *de Calais*)] Poème Philantropi-Maçonique, dédié a la R... L... de L'Amitie, O... de Boulogne, wrappers, *Boulogne*, 1823 **£1/10/-**

Wolfstieg, 37378, Kloss 755.

82 **BURNS** (Robert): Harvey (William) Robert Burns as a Freemason, *with 7 illus.*, boards, cloth back, *Dundee*, 1921 **10/-**

83 **BURTON** (William) The Description of Leicestershire: Containing Matters of Antiquity, History, Armoury, and Genealogy, First Edition, with a folding map of the County as it was in 1602, and numerous cuts of the coats of arms on the letterpress, (original title-page missing but a reprint on old paper substituted), folio, old russia (a little worn) *Printed for John White . . .* 1622 **£5/-/-**

84 ——— Second Edition, corrected, the folding map brought up to date, and 2 plates containing over 100 illustrations of armorials, folio, contemp. russia, gilt back (joints partly cracked; a few pages with some MS. scribblings). *Lynn: Printed and Sold by W. Whittingham*, 1777 **£3/-/-**

In the description of the parish of Woodhouse in the Hundred of West Goscote is a reference to the repair to Chapel of Ashler Stone and the new building of a steeple, with a deed of Covenant "made between Robert Farnham of Quadron, of the one part, and a certain free-mason of the other."

In the original edition this reference occurs on page 315 and in the revised edition on page 294.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

85 [CADET-GASSICOURT (C. L.)] Le Tombeau de Jacques Molai, ou Histoire Secrète et Abrégée des Initiés, Anciens et Modernes, des Templiers, Francs-Maçons, Illuminés, etc., Seconde Édition, (*engraved frontispiece and first few pages slightly waterstained*), wrappers, uncut, *Paris*, 1797 £1/18/-

Wolfstieg, 6311 (ii); Kloss, 3493.

86 CAGLIOSTRO (Count): Alméras (Henri d') Cagliostro (Joseph Balsamo) La Franc-Maçonnerie et l'Occultisme au XVIIIe Siècle, d'apres des documens inédits, *portrait*, half morocco, *Paris*, 1904 £1/8/-

Wolfstieg, 14383.

87 CAIGNART-DE-MAILLY (P.) Recherches sur L'Origine, L'Essence, Le But et les Rapports Mutuels des divers Rites Maçonniques, 64 pages, orig. wrappers, *Paris*, 1810 £1/5/-

Wolfstieg, 33179; Kloss, 738b.

The authors name and date of publication appear on the wrapper; both are omitted from the title-page.

88 CALCOTT (Wellins) A Candid Disquisition of the Principles and Practices of the Most Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons; . . . Dedicated, by permission to the most Noble and most Worshipful Henry Duke of Beaufort, Grand Master. First Edition, Large and Fine Paper Issue, contemp. calf, gilt back, *Printed for the Author by Brother James Dixwell*, 1769 £5/15/-

89 ——— Royal [and thick] Paper Issue, contemp. calf gilt, square and compass tooled in gilt in each corner on covers (joints cracked), *ibid.*, 1769 £7/10/-

Wolfstieg, 1363.

This work appeared in three sizes, small octavo and octavo both printed on ordinary paper, and large octavo on thick Royal paper.

90 ——— American Reprint, with List of Subscribers and a List of Lodges held in the Town of Boston, *New York*, 1855 £1/5/-

91 ——— Another Edition, . . . with Copious Notes by The Rev. George Oliver, half calf, 1847 18/-

This is Vol. 2 of "Oliver's Golden Remains of the Early Masonic Writers" and is so lettered on binding.

92 ——— Thoughts Moral and Divine, Collected and intended for the better Instruction and Conduct of Life, Second Edition with Improvements: Dedicated by permission to the Rt. Hon. the Earl of Powis, old half calf, entirely uncut, *Birmingham: Printed for the Author, by T. Warren Jun.* 1758 £2/15/-

93 CALVERT (A. F.) The Grand Lodge of England 1717-1917, being an Account of 200 years of English Freemasonry, *with* 280 *portraits and other illus.* (*mostly from old prints*), 1917 £2/15/-

94 ——— The Grand Stewards' and Red Apron Lodges, *with* 75 *illus.*, 1917 £1/8/-

95 ——— Old Engraved Lists of Masonic Lodges, 1723-1777, *with* 162 *plates of facsimiles*, roy. 8vo, 1920 £1/15/-

96 CAMA (K. R.) Freemasons' Jamshedi Naoroz Festivals [New Year's Day of the Ancient Persian Empire] Lectures at the Scottish Masonic Hall, Gowallia Tank Road, Bombay, for the years 1874-75-77, boards, cloth backs, *Bombay, Dufter Ashkama Press*, as under:—

(a) Discourse on Jamshedi Naoroz (1874) 24 pages, 1875 10/-

(b) Discourse on Mithraic Worship (1875) 28 pages, 1876 12/0

(c) Discourse on Freemasonry among the Natives of Bombay (1877) 24 pages, 1877 12/0

97 ———: The Cama Masonic Jubilee Volume: containing Papers on Masonic Subjects written by various Free-Masons in Honour of K. R. Cama, on his completing 50 Years of Masonic Life in the year 1904, and edited by Jivanji Jamshedji Modi, *frontispiece and 2 other plates* (loose in case), *Bombay*, 1907 18/-

98 CAMPBELL-EVERDEN (W. P.) Freemasonry and its Etiquette, with which is incorporated "The Etiquette of Freemasonry" by "An Old Past Master" [i.e. Franklin Thomas], Last Edition, 1948 11/6

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir

tarikhema.org

99 **CARBONARI.**—INSTRUCTION, ou CATÉCHISME des BB... CC... FF... CHARB..., contenant la Manièr d'Initier et de donner les differens grades dans cet Ordre, avec des Discours Propres à ces cérémonies, *folding plan*, half roan, *Imprimé . . . Au D La V.-L.* 5835, [1835] £3/10/-

100 ——— : PALMIERI de MICCICHÈ (MICHEL) Les CARBONARI, ou NAPLES en 1821, Drame Historique en cinq actes en prose, avec un CHOEUR de CARBONARI, précédé d'une Notice Historique, unbound, *Paris*, 1833 £1/5/-

Not in Wolfstieg or Kloss. The Prefatory note is signed L. L***.

——— : vide GYR (L'Abbe), post.

101 **CARMICHAEL** (WALTER SCOTT) MISCELLANEA POETICA (Dedicated to the Masonic Brethren), *Printed for Private Circulation, Edinburgh*, 1883 10/-

102 **CARR** (H.) The MASON and the BURG : An EXAMINATION of the EDINBURGH REGISTER of APPRENTICES and the BURGESS ROLL [with a Foreword by G. S. DRAFFEN, Grand Librarian, Scotland], roy. 8vo, 1954 15/-

Brother Carr's researches would seem to have settled finally what has hitherto been a vexed question—" When did the Apprentice become an Entered Apprentice ?"

103 **CARWITHEN** (Rev. WILLIAM, *Dep. Prov. G.M., afterwards Grand Chaplain of Devon*) BROTHERLY LOVE EXPLAINED and ENFORCED. A Sermon preached in the Parish Church of ST. PETER, in TIVERTON, DEVON, at the Dedication of the Hall of the FREE and ACCEPTED MASONS, in that Town, on Wednesday, Sept. 3rd 1834. 16 pages, unbound, *Exeter, Printed for the Devon Provincial Grand Lodge, by Brother Spark* [1834] £1/1/-

104 ——— A SERMON preached in the PARISH CHURCH of CHUDLEIGH, DEVON, in aid of the Funds of the Bell Schools in that Town, on the day of the Consecration of the LODGE of UNION, No. 650, November 15th, 1838. 18 pages, unbound, *ibid.* [1838] £1/1/-

Both Sermons are Dedicated to the R. W. Lord Viscount Ebrington, M.P., Prov. G.M. ; Officers, and Members of the Prov. Grand Lodge.

105 **CARSON** (E. T.) The ARCHAEOLOGICAL CURIOSITIES of FREEMASONRY, No. 4—Facsimile Reproduction of the ENGRAVED LIST of REGULAR LODGES for 1736, by J. PINE, (with an Introduction by the Editor], wrappers, *Cincinnati*, 1889 15/-

Only 200 copies printed for private circulation.

106 **CARTWRIGHT** (E. H.) A COMMENTARY on the FREEMASONIC RITUAL, together with NOTES on the CEREMONIAL WORK of the OFFICERS, 1947 £1/1/-

An important work for the student of the ritual. The author makes an analysis of the various systems and challenges the claims made by the Emulation Lodge of Improvement for its system of working.

107 **CASPARI** (OTTO) FREEMASONRY, its Meaning and SIGNIFICANCE, an Exposition of its Ethics, Religion and Philosophy, AUTHORIZED ENGLISH TRANSLATION of the SECOND EDITION, 1914 15/-

108 **CASTELLS** (REV. F. DE P.) THE APOCALYPSE of FREEMASONRY, a constructive scheme of Interpretation of the Symbolism of the Masonic Lodge, Re-issue of the SECOND EDITION, 1943 9/6

109 ——— ARITHMETIC of FREEMASONRY, SECOND EDITION, 1941 5/-

110 ——— ENGLISH FREEMASONRY in its PERIOD of TRANSITION, A.D. 1600-1700, cloth, 1931 15/-

111 ——— The GENUINE SECRETS in FREEMASONRY prior to A.D. 1717, cloth, 1930 15/-

112 ——— ORIGIN of the MASONIC DEGREES, (1941) 12/6

113 ——— OUR ANCIENT BRETHREN the ORIGINATORS of FREEMASONRY, An INTRODUCTION to the HISTORY of ROSICRUCIANISM, dealing with the period A.D. 1300-1600, cloth, 1932 15/-

114 **CHADWICK** (THOMAS) ANALYTICAL EXAMINATION of the FELLOW CRAFT, or Second Degree of Freemasonry. A LECTURE delivered in the Worthy and Worshipful LODGE of VIRTUE, 177, MANCHESTER, Sept. 21st, 1852 . . . Dedicated, by permission, to the Right Hon. The EARL of YARBOROUGH, 28 pages, wrappers, 1852 15/-

115 [**CHAPPRON** (E. J.)] NÉCESSAIRE MAÇONNIQUE, PREMIERE EDITION, *frontispiece*, modern buckram, *Paris et Amsterdam*, 1812 £3/10/-

Wolfstieg, Supp. No. 8693 ; Kloss, 1988.

Chappron was the author of " Les Secretes de la Maçonnerie Dévoilés," published in 1814.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

116 **ALNWICK MANUSCRIPT** (The)—Societas Rosicruciana in Anglia, Province of Northumberland and Durham: The Alnwick Manuscript, No. E 10, Reproduction and Transcript [with an Introduction by William J. Hughan], 4to, stitched (wrappers missing), *Privately Printed, Newcastle-upon-Tyne*, 1895 £2/10/-

Only a limited number were printed, each copy having its number printed on its title-page. The date of the original MS. is ascribed to the year 1701. It belongs to the "Sloane" family of Old Charges.

117 **BEAUMONT MS.**—Watson (William) Reproduction of the "H. F. Beaumont MS." A.D. 1690 (or ante), with valuable Commentaries by Dr. G. E. W. Begemann and W. J. Hughan, and An Appendix containing Historical Notes on Freemasonry, more especially with reference to the Province of West Yorkshire, boards, cloth back, *Leeds*, 1901 10/-

118 ——— Large Paper Copy, 4to, cloth, *ibid*, 1901 15/-

119 **CARMICK MS.**—Sachse (Julius F., *Compiler*) The Constitutions of St. John's Lodge: a Facsimile Copy of the Tho. Carmick MS., A.D. 1727, reproduced under the direction of the Committee on Library at the request of Brother George B. Orlady, R.W. Grand Master of Pennsylvania [accompanied by a Printed Transcription], 4to, cloth (binding stained), *Philadelphia*, 1908 £1/10/-

Only 500 numbered copies printed.

120 **[COLE** (Benjamin)] A Book of the Antient Constitutions of the Free & Accepted Masons [Third Issue], engraved throughout, the text to the Charges ending on page 51, the four Songs being on pages 52 to 57, the catchwords on all pages except 50 and 51, Publisher's name on engraved title omitted (in this copy is a paste-on slip: *Printed and Sold by B. Creake*) [1729] bound with [Drake (Francis)] Speech . . . at a Grand Lodge held . . . in the City of York, on St. John's Day, December 27th 1726 . . . By the Junior Grand Warden (and includes, although not noted on title): Speech . . . at a Lodge held at the Carpenters Arms . . . 31st of Dec. 1728 by the Rt. Wor. Edward Oakley, late Prov. Senior Grand Warden in Carmarthen; also a Prologue and Epilogue, 40 pages, *Printed in the year* 1729; in one volume, contemp. calf (neatly rebacked) 1729 £30/-/-

This copy of Cole's Constitutions does not have the engraved Dedication to Lord Kingston usually placed before the title-page.

In all probability B. Creake took over the unsold sheets of the second issue and would account for the paste-on slip on the title-page. In 1731 he produced a further engraved edition to which he added a Printed Title-page bearing the words "Second Edition." In this 1731 edition of the engraved text, the four songs which were formerly engraved on pages 52 to 57 are incorporated in a separately printed "Curious Collection of the Most Celebrated Songs," dated 1731 and Drake's Speech, differently set up, bearing B. Creake's imprint, carried a later date of publication mostly called Second Edition, and dated 1734.

121 **[———]** The Antient Constitutions of the Free and Accepted Masons, *neatly engraved on* [51] *copper plates*, with a Speech [by Francis Drake] deliver'd at the Grand Lodge at York, also a Speech of Edward Oakley . . . To which is added, a Curious Collection of the most Celebrated Songs in Honour of Masonry . . .; Second Edition, 1731. Reproduced in Exact Facsimile, together with an Introductory Sketch by William James Hughan, boards, cloth back, *Leeds*, 1897 £2/2/-

Only 200 copies of this excellent facsimile were printed. The original MS. from which the text of the Constitution (or Old Charges) is reproduced is known as the "Spencer MS."

Although Drake's Speech is included in the contents on the 1731 general title-page, the Second Edition dated 1734 was bound up (as was nearly always the case) in the original copy from which the facsimile was produced.

——— vide Hughan (Wm. J.)

122 **COOKE** (Matthew) The History and Articles of Masonry (now first published from an [early 15th century] MS. in the British Museum), *with a facsimile reproduction and modernized transcript on opposite pages*, half calf, 1861 [SOLD]

A reproduction of the second oldest of the manuscript charges, or traditional histories of the Craft.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

123 **HUGHAN** (WILLIAM JAMES) CONSTITUTIONS of the FREEMASONS [Comprising a Lithograph Facsimile of BENJAMIN COLE'S ENGRAVED CONSTITUTIONS, SECOND ISSUE [1728], with an Historical Account of the Old Manuscript Constitutions or Charges, down to the First Constitutions of the Grand Lodge, 1723] orig. boards (back strip a little worn and cracked), 1869 **£10/-/-**

Only 75 copies were printed, now very scarce.

124 ——— The OLD CHARGES of British Freemasons including a Reproduction of the "Haddon Manuscript," and particulars of All the Known Manuscript Constitutions from the Fourteenth Century, Second and Best Edition, with illustrations (binding waterstained), 1895 **£2/15/-**

Only 250 copies printed.

125 **KNOOP** (DOUGLAS) and **JONES** (G. P.) A HANDLIST of MASONIC DOCUMENTS, 1942 **6/-**

126 ——— THE NOMENCLATURE of MASONIC MSS. and HANDLIST of the MSS., wrappers, *Printed for Private Circulation*, 1941 **12/6**

127 **KNOOP** (DOUGLAS), **JONES** (G. P.), and **HAMER** (DOUGLAS) THE TWO EARLIEST MASONIC MSS.—The Regius MS. (B.M. Bibl. Reg. 17 A1) and The Cooke MS. (B.M. Add. MS. 23198), transcribed and edited with Introductory Accounts, wrappers, *Manchester*, 1938 **15/-**

128 **NEWCASTLE COLLEGE ROLL.**—SOCIETAS ROSICRUCIANA in ANGLIA, Province of Northumberland and Durham: THE NEWCASTLE COLLEGE ROLL, D.37, Reproduction and Transcript [with an Introduction by WILLIAM J. HUGHAN], 4to, wrappers, *Privately Printed, Newcastle-upon-Tyne*, 1894 **£2/10/-**

129 ——— ANOTHER COPY, neatly bound in half brown morocco, buckram sides, *ibid.*, 1894 **£3/10/-**

Only a limited number were printed, each copy having its number printed on the title-page.

The Newcastle College Manuscript is the only known copy of the Old Charges (excepting the two Rolls at York) which begins with "An Anagram upon the Name of Masonrie."

The date of the original MS. is ascribed to the first half of the 18th century.

130 **POOLE** (REV. H.) PRESTONIAN LECTURE for 1933: The OLD CHARGES in EIGHTEENTH CENTURY MASONRY; (together with the Text of the FORTITUDE MS. [Q.C. Pamphlet No. 3], wrappers, *Margate*, 1934 **15/-**

131 ——— THE OLD CHARGES [Classification, Uses, Legends, etc.], 1924 **8/6**

132 ——— TWO VERSIONS of the OLD CHARGES; with an Introductory Note on the SPENCER FAMILY [Q.C. Pamphlet No. 2], wrappers, *Margate*, 1933 **10/-**

133 **POOLE** (REV. H.) and **WORTS** (F. R.) THE "YORKSHIRE" OLD CHARGES of MASONS, *with some facsimile illustrations, Leeds*, 1935 **£1/12/6**

Only 500 copies printed, now out of print.

134 **REGIUS** or **HALLIWELL MS.**—"CONSTITUCIONES ARTIS GEMETRIÆ SECUNDUM EUCLYDEM": A Facsimile [accompanied by a Transcript] of the Early Poem on Freemasonry from the Original MS. presented by King George II to the English Nation in 1757, now in the British Museum [Bibl. Reg. 17, A.1], Edited with Introductory Remarks by H. J. WHYMPER, calf, royal arms and monogram on sides (binding rubbed and spine defective), 1889 **£1/10/-**

135 ———: HALLIWELL (JAMES ORCHARD) THE EARLY HISTORY of FREEMASONRY in ENGLAND [being a transcript of the MS. Poem on the Constitutions of Masonry (Bib. Reg. 17a, 1 ff 32) edited with notes and an Introductory Essay, SECOND [and BEST] Edition, [to which is added a GLOSSARY of OBSOLETE WORDS], 1844 **£1/8/-**

The Regius Manuscript of the XIVth Century is the earliest of the known "Old Charges."

136 **[ROBERTS** (J.)] The OLD CONSTITUTIONS belonging to the ANCIENT and HONOURABLE SOCIETY of FREE and ACCEPTED MASONS, taken from a Manuscript wrote about Five Hundred Years since, *Printed and Sold by J. Roberts . . .* 1722; Verbatim Reprint, vi + 26 pages, cloth, roan back, *Richard Spencer*, 1870 **12/6**

137 ——— PHOTOGRAPHIC FACSIMILE REPRINT from the Original Edition in the Library of the Grand Lodge of Iowa, together with a Foreword by JOSEPH FORT NEWTON, *Iowa*, 1917 **18/-**

Limited to 1000 numbered copies.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

138 **[TODD** (J.) and **WHYTEHEAD** (T. B., *Editors*)] ANCIENT MASONIC ROLLS of CONSTITUTIONS, copied exactly from the Original MSS. in the possession of the YORK LODGE, No. 236, with a Preface by the Editors and an Introduction by W. J. HUGHAN, *with* 8 *plates*, *Hull*, 1894 **£1/5/-**

139 ——— REPRINT; with An APPENDIX by JAMES B. BRADWELL, of 110 pages, *containing 50 half-tone illustrations of Masonic Scenes in York, and portraits of Prominent Members of Ancient Ebor Preceptory No.* 101, *etc.*, *Chicago*, 1895 **£1/15/-**

CHARGES (OLD) vide BAIN (G. W.) REPRINTS, ante.

---

140 **C[HEMIN]-DUPONTÈS** (JEAN-BAPT.) COURS PRATIQUE de FRANC-MAÇONNERIE, CAHIER 1-5, D'Apprenti; Compagnon; Maitre; Grades Capitulaires; et Instruction sur les Grades Philosophiques, wrappers, *Paris*, 1841 **£1/10/-**

Wolfstieg, 33197; Kloss, 2087.

141 **CHÉREAU** (ANTOINE GUILLAUME) EXPLICATION de la PIERRE CUBIQUE, 1806, *with folding plate*, showing the four faces of the cubic stone: "Grade Ecossais du Regime du G. Or. de France, 20 pages, wrappers, [*Paris*, 1806] **£1/10/-**

Wolfstieg, 32708; Kloss, 1970.

142 [———] ANOTHER EDITION, *with folding plate*, 20 pages, wrappers, *Paris*, 1839 **£1/-/-**

This edition is not given in Wolfstieg or Kloss.

143 **CHURCHWARD** (ALBERT) THE ORIGIN and EVOLUTION of FREEMASONRY connected with the ORIGIN and EVOLUTION of the HUMAN RACE, 1920 **£1/8/-**

144 **CLARE** (MARTIN) THE MOTION of FLUIDS, Natural and Artificial; in particular that of AIR and WATER, . . . FIRST EDITION, *with 9 copper-plates engraved by* J. COLE, contemporary calf, *Printed for Edward Symon*, 1735 **£6/10/-**

Contains a 4 page Dedication "To the Rt. Hon. Thomas Thynne, Lord Viscount Weymouth, Baron of Warminster, Grand Master of the Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons, &c." with his Arms engraved as headpiece.

It is interesting to note that in 1735 Viscount Weymouth became Grand Master and Martin Clare was appointed Junior Grand Warden; In the Dedication, Martin Clare refers to his Lordship's acceptance of the Grand Mastership and his own appointment.

Only the first edition of "The Motion of Fluids" contains a Masonic Dedication.

145 ——— The MOTION of FLUIDS, Natural and Artificial; in particular that of the Air and Water [etc.], THIRD EDITION, corrected and Improved, *with 9 folding plates*, old calf (upper cover detached) *Printed for A. Ward, J. P. Knapton, S. Birt . . .* 1747 **£2/-/-**

146 ——— YOUTH'S INTRODUCTION to TRADE and BUSINESS, SIXTH EDITION, Corrected, Augmented, New-Modell'd, and Considerably Improved, old calf (binding shabby) *Printed for R. Hett . . .* 1748 **£1/15/-**

147 **CLARET** (G.) MASONIC GLEANINGS, containing a DISQUISITION on the ANTIQUITY, EXTENT, COMPREHENSIVENESS, EXCELLENCE and UTILITY of FREEMASONRY [etc.], FIRST EDITION, *Printed by Br. G. Claret . . .* 1844 **£4/10/-**

CLAVEL, vide BÉGUE-CLAVEL (F. T.), ante.

148 **[CLELAND** (JOHN)] THE WAY to THINGS by WORDS, and to WORDS by THINGS; being a Sketch of an Attempt at the Retrieval of the Ancient Celtic, or Primitive Language of Europe . . .; also TWO ESSAYS, the one "On the Origin of the Musical Waits at Christmas," the other "ON the REAL SECRET of the FREEMASONS;" FIRST EDITION, marbled boards, calf back, tall copy, entirely uncut, *Printed for L. Davis and C. Reymers*, 1761 **£12/12/-**

Wolfstieg, 29990.

The Essay "On the Real Secret of the Freemasons" (on pages 108 to 123) contrives to show that the Masonic Obligation was derived from the Druids.

149 **[CLEMENT** (PIERRE, de GENÈVE)] LES FRI-MAÇONS: HYPERDRAME, FIRST ISSUE of the FIRST EDITION, *ornamental vignette on title*, iv + 87 (verso blank) + 2 leaves "Divertissement" etc. unnumbered, wrappers, *Londres, Chez J . . . T . . . dans le Strand*, 1740 **£10/-/-**

In this issue, on the second page of the 'Divertissement' at end is a verse L'Amour reçu Fri-Maçon, the first line commencing "Charmant Amour" which in later issues was altered to "Fils de Vénus". The alteration has been made in this copy by crossing through with a pen and adding the substituted words.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

150 **CLEMENT** (Pierre, de Genève) Les Fri-Maçons: Hyperdrame, Second Issue of the First Edition, *with a variant vignette design on title*, revised rendering " Fils de Vénus " to the first line in L'Amour reçu Fri-Maçon [iv]+76 pages, unbound, *Londres, Chez J . . . T . . dans le Strand*, 1740 **£7/-/-**

Wolfstieg, 41900, cites these two issues with date of 1740 and another also published with imprint Londres, 1741, and suggests that the publisher in each case was Jacob Tonson but on this point John T. Thorp, who produced an English translation by R. E. Wallace James in No. iv of Masonic Reprints, disagrees and says that the imprint is probably false and more likely to have been printed on the continent. It is one of the first, perhaps the very first, of a long series of dramas, comedies, romances, and other works of fiction which were written by French and German authors during the eighteenth century, all dealing with the various phases of Freemasonry as practised or supposed to be practiced on the Continent of Europe during that period.

151 **CLÉMENTE AMITÉ LOGE, PARIS.**—La Loge Française de La Clémente Amitié, O... de Paris, à tous les maçons réguliers (Observations du 28, 12, 5826 sur la dernier circulaire du sénat maç du Févr. 1826) 20 pages, [1826] ; Mémoire Justicatif de la rev Chapitrale de la Clémente Amité, dans son affaire avec de Gr. O. de France (Arrêté du 21 Nov. 1826 de se séparer du Gr. Orient) 30 pages, 1826 ; Complainte sur l'horrible catastrophe de la demolition de la Clémente Amitié en punition der ses forfaits épouvantables (en Vers) 4 pages, [1826] ; De L'Incompétence du G. O. dans L'Affaire du la Clémente Amitié (par le Fr Leblanc de Marconnay, 9 Jan. 1827) 24 pages, 1826/27 ; together 4 items, unbound, *Paris*, 1826-7 **£3/10/-**

Kloss, 4746—4750—4751—4752.

The Lodge la Clémente Amitié in Paris, distinguished for its works and talented authors, separated itself from the Grand Orient, and on January 7th 1827 received a Constitution from the rival Suprême Conseil of the A and A Rite.

152 **[CLIFFORD** (Hon. Robert)] Application of [the Abbé] Barruel's Memoirs of Jacobinism, to the Secret Societies of Ireland and Great Britain, by the translator of that work, First Edition, xxii + 50 pages, sewn, 1798 **£1/10/-**

153 **COCKBURN** (Hon. Sir John) Freemasonry : What, Whence, Why, Wither [1923] **5/-**

154 **COLE** (John, *P.M.*) Illustrations of Masonry ; to which is prefixed, The Funeral Service, and a Variety of other Masonic Information, First Issue, *with stipple portrait*, contemporary sheep, the sides ornamented with gilt tooling of later date, broad gilt floral borders, centre panel with 3 masonic emblematic devices (joints cracking), *Printed at the Masonic Printing Office, No. 18 Fore Street, Cripplegate*, 1801 **£18/10/-**

This work was issued in a variety of forms. The first issue appears with a black and white portrait of the Author, having in the particulars printed beneath, the address of the publisher and its then published price. These copies had no other illustrations or sheets of music. The original text on pages 38 to 40 contain an account of " Jeptha's Decisive Battle over the Ephramites," suppressed in later issues.

155 ——— Another Issue, the portrait printed in Colours (the address of the publisher and published price omitted) ; 4 *plates, comprising the figure of a Mason formed by the materials of his Lodge, and the three Tracing Boards ; also* 12 *double-page engraved Songs and Music*, sheep, *ibid.*, 1801 **£14/-/-**

The sheets of music carry the imprint of the publisher's change of address, i.e., St. Agnes Circus, City Road. The letterpress formerly on pages 38 to 40 is now Substituted by a Lecture on the Working Tools taken from Hutchinson's Spirit of Masonry. This necessitated the reprinting of two leaves, pages 37 to 40.

In his article on John Cole in A.Q.C., Vol. 20, pages 6 to 14, Brother Songhurst, although pointing out that the " Illustrations of Masonry " appeared to have been issued in several forms, did not mention the suppression of the original reading on pages 38 to 40.

156 **[COLLIN DE PLANCY** (Jacques)] Jacquemin le Franc-Maçon, Légendes des Sociétés Secrètes by Jean de Septchênes [pseud], Troisieme Édition, revue, augmentée et ornée de 6 gravures, hf. roan, *Paris* [1847] **18/-**

Wolfstieg, 41732.

157 **CONNAUGHT** and **STRATHEARN** (H.R.H. the Duke of): A Life and Intimate Study by Major-Gen. Sir George Aston, with the Assistance of Evelyn Graham, *illus.*, 1929 **10/-**

Chapter xxviii. The Duke as a Freemason.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

158 **CO MASON** (The) afterwards the Speculative Mason: a Quarterly Journal devoted to the Investigation of Freemasonry and its Concordant Orders, Vols. 1 to 38, Jan. 1909, to Oct. 1946, 38 vols. roy. 8vo, Vols. 1 and 7 to 16 in cloth, the rest in the original parts, wrappers), 1909-46 £18/10/-

Vols. 1 to 5, 11, and 34 are without title-pages. The early volumes went out of print soon after publication and are now scarce. With the April number of volume 17 in 1924 the title was changed to "The Speculative Mason."

159 ——— Vols. 5 to 19 (part 1) Jan. 1913 to Jan. 1927 (wanting Vol. 5, part 2, April 1913; and Vol. 16, part 1, Jan. 1924), 15 vols. bound in 8, various bindings (as under), 1913-27 £6/-/-

Vols. 5 to 7 in 1 vol., limp red roan; 8 to 11 in 1 vol., half blue roan; 12 to 15 in 4 vols., publisher's cloth; Vols. 16 to 17 in 1 vol., half black morocco; Vols. 18 and 19, part 1, in 1 vol., half black morocco. All volumes are bound without the title-pages.

160 ——— Continuation as Speculative Mason, Vols. 18 to 34, part 3, Jan. 1926 to Oct. 1942, all (with exception of vol. 34) with Title-pages and Indexes, 17 vols. bound in 9, binders' cloth, 1926-42 £9/10/-

161 **COMPLETE FREE MASON** (The), or Maulta Paucis for Lovers of Secrets, *engraved vignette title designed by Bro.* Powiss, *engraved by Bro.* Larkin, tall copy in the original marbled boards, calf back (cracked at joints), Very Rare, *without place, printer or date, [ca. 1764]* £90/-/-

Wolfstieg, 3882 (viii); Vibert. Rare Books of Freemasonry, page 29.

One of the gems of Masonic literature.

The writer, whoever he was, takes an independent view of the origin of Grand Lodge. He considers that more lodges took part therein than Dr. Anderson admits. The List of Lodges in the work is somewhat similar to the engraved List by Cole put out in 1763. The "Collection of Masons Songs" with which the work concludes occupies pages 131 to 176.

162 **CONDER** (Edward, *Junior, Master of the Masons Company*) Records of the Holy Crafte and Fellowshipe of Masons, with a Chronicle of the History of the Worshipful Company of Masons of the City of London, collected from Official Records in the possession of the Company, the MSS. in the British Museum, the Public Record Office, the Guildhall Library, &c. *with folding frontispiece "Charter and Arms," and numerous illustrations in the text*, roy. 8vo, buckram, 1894 £10/-/-

One of the most important of the works giving the connection between the "Operative" and "Speculative" Masons. It gives evidence of an inner circle in the Masons company which is of great importance. Very few copies of this book now occur for sale.

163 **CONNECTICUT GRAND LODGE** Proceedings from 1915 to 1938 (except for 1922) being the 127th to the 150th Annual Communications, 23 vols., half roan, cloth sides, *Hartford*, 1915-38 £8/-/-

164 **CONSTANTINE THE GREAT.**—The Life of Constantine, in Four Books, written in Greek by Eusebius Pamphilus, done into English from that edition which was Printed in Paris in 1659 and as printed in the Second English Edition of London 1709, *with 9 plates (including 6 portraits of Masonic Celebrities)*, 1874 £1/10/-

To this edition is added a Prefatory Note by Robert Wentworth Little, Grand Treasurer of the Masonic Order of Constantine, and a Preface to the translation by A. F. A. Woodford.

165 **CONSTANTINE ORDER OF ST. GEORGE** (Imperial), in Two Parts: (1) A Review of Modern Impostures, (2) A Sketch of its True History; by his Imperial Highness the Prince Rhodocanakis, *with 2 plates*, 32 pages, 4to, wrappers, 1870 18/-

166 **CONSTITUTIONS.**—Cox (Rev. John Edmund) The Old Constitutions belonging to the Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons of England and Ireland, Four Reprints of the First Editions published in London, 1722; 1723; MS. 1726; Dublin, 1730; *with 2 frontispieces reproduced in facsimile by the Woodbury process, and facsimile woodcuts*, 1871 £1/5/-

The originals of These Constitutions are respectively known as the "Roberts," "Anderson," "Cole," and "Pennell" Constitutions.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

CONSTITUTIONS ARRANGED ACCORDING TO JURISDICTION.

(See also OLD CHARGES, ante).

'ANTIENTS' OR ATHOLL GRAND LODGE

(in CHRONOLOGICAL ORDER).

167 **DERMOTT** (LAURENCE) AHIMAN REZON, or a Help to all that are (or would be) Free and Accepted Masons, containing the Quintessence of all that has been Publish'd on the Subject of Free Masonry, with many additions, which renders this work more Usefull, than any other Book of Constitutions, now extant, SECOND EDITION, *engraved title and frontispiece* containing the Arms of the Fraternity and of the Operative Stone Masons, modern half calf, *Printed for the Author and Sold by Br. Robert Black*, 1764 **£25/-/-**

Wolfstieg, 20442 (ii).

This edition is almost as rare as the first edition of 1756. It is the first to have the frontispiece containing the Arms of the Grand Lodge.

168 ——— ANOTHER COPY, somewhat shorter and wanting the engraved frontispiece, old calf rebacked, *ibid.*, 1764 **£12/-/-**

169 ——— THIRD EDITION, with many additions, with a new frontispiece being a design of a prostyle temple of the Doric order, with figures representing the three great masters of the tabernacle in the wilderness, and engraved dedicatory plate to John, third Duke, Marquis and Earl of Atholl, contemp. calf, rebacked, *Printed for James Jones, Grand Secretary; and Sold by Peter Shatwell*, 1778 **£15/-/-**

In all probability it was intended to issue this edition earlier; the Dedication to the 3rd Earl of Atholl who was Grand Master 1771 to 1774 seems to support this.

170 ——— [FOURTH EDITION], *engraved frontispiece* (tear in inner blank margin of title), old rebacked calf, *Printed for the Benefit of the General Charity, and sold by Brother John Peakins, Grand Treasurer, Earl-Street, Blackfriars*, 1787 **£16/-/-**

This edition is even rarer than the third edition of 1778. It is virtually the sheets of the former edition with a new title-page. The engraved Dedicatory plate is omitted, new Dedication being printed on verso of title and the Explanation of the Frontispiece re-set with a footnote respecting Lord Viscount Dunluce . . . now (1787) Earl of Antrim &c. and Grand Master of the Ancient Craft in England. The List of Errata has been corrected.

Whilst Dermott's name as Deputy Grand Master is retained on title-page he had surrendered his proprietory rights of publication to the Grand Lodge.

171 **AHIMAN REZON.**—The CONSTITUTION of FREEMASONRY; or AHIMAN REZON: to which is added a Selection of Masonic Songs, Prologues and Epilogues, and an Oratorio entitled Solomon's Temple; [SIXTH EDITION], Revised, Corrected, and Improved, with Additions, from the Original of the late LAWRENCE (sic) DERMOTT, by THOMAS HARPER, Deputy Grand-Master, *engraved frontispiece*, also the engraved Dedication to John, 4th Duke, Marquis and Earl of Atholl, old red morocco (repaired at joints, re-cased). *Printed by T. Burton*, 1801 **£6/15/-**

Virtually a re-issue of the Fifth Edition of 1800 with a redrawn frontispiece having some slight alterations.

172 ——— SEVENTH EDITION, revised and corrected [the third of the Editions issued by THOMAS HARPER, D.G.M., and the First to contain a LIST of LODGES] *engraved frontispiece and Dedication*, old calf, rebacked, *Printed by Brother T. Harper, Jun. . . . For the Editor*, 1807 **£5/15/-**

This is the first of the editions since the Third to have the number of the edition on the title-page. The frontispiece remains unchanged, but its 'Explanation' has been reworded. The Dedication is unchanged, but the Atholl Arms at its head have been re-engraved and slightly altered. A thorough revision has taken place in the General Regulations. The List of Lodges, 16 pages has separate title and pagination.

173 ——— EIGHTH EDITION, revised and corrected with considerable additions . . . by THOMAS HARPER, *engraved frontispiece and Dedication*, neatly rebound in old style sheep, *ibid.*, 1813 **£5/10/-**

This is the last edition of the Antients' Constitutions. Intended for publication in 1812, it was not ready until February 1813, the same year in which the Union with the Moderns Grand Lodge took place. The List of Lodges, 16 pages with separate title and pagination is extended from the former No. 339 to No. 354 Tenth Battalion Royal Artillery, Cape of Good Hope.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

(in CHRONOLOGICAL ORDER)

174 **PENNELL** (J.) The CONSTITUTIONS of the FREEMASONS. Containing the History, Charges, Regulations, &c. of that Most Ancient and Right Worshipful FRATERNITY . . . *Dublin, In the Year of Masonry* 5730 A.D. 1730. *Reprinted for Richard Spencer*, 1870 15/-

175 **SPRATT** (EDWARD) The NEW BOOK of CONSTITUTIONS of the MOST ANCIENT and HONOURABLE FRATERNITY of FREE and ACCEPTED MASONS, containing their History, CHARGES, REGULATIONS, &c. Also Some Rules to be observed by the Committee of Charity, not published before; together with a CHOICE COLLECTION of MASON'S SONGS (separately paged); PUBLISHED by the ORDER, and with the SANCTION of the GRAND LODGE, Collected from the Book of Constitutions published in England, in the year 1738 by JAMES ANDERSON, for the Use of the LODGES in IRELAND, (wanting the engraved frontispiece but having a modern facsimile in place), contemp. calf, *Dublin, Printed by J. Butler, on Cork Hill, for the Editor*, 1751 £21/-/-

Wolfstieg, 20415 (iv)

This is the Second Irish Constitutions, the first edition of which was edited by J. Pennell in 1730. Whilst based upon Anderson's New Book of Constitutions of 1738 the Code of Laws was adapted for Irish use.

In the 1751 edition, which is almost as rare as the earlier edition, the Grand Secretary's name: Edward Spratt is given but Pennell's name is omitted.

Apart from the missing frontispiece the above is a very good copy with the Dedication to Lord Kingsborough G.M. of Ireland, 8 pp., List of Subscribers 4 pp., and the 40 pages of songs free from the usual thumbing.

176 **DERMOTT** (LAURENCE) AHIMAN REZON: or a Help to a Brother, shewing the Excellence of Secrecy, and the first cause of the Institution of Free-Masonry . . . The Old and New Regulations . . . Collection of Masons Songs [etc.] FIFTH EDITION [the RARE FIRST BELFAST EDITION], modern boards, cloth back (some pages soiled and cut close) *Belfast, Printed for the Editor*, 1782 £6/15/-

From Spratt's edition of 1751 until Downes authorised edition of 1804 the Grand Lodge of Ireland used no authorised editions of the Book of Constitutions. The Craft in Ireland during that period used Dublin or Belfast reprints of the successive editions of Dermott's Ahiman Rezon as their text-book, supplemented by the Regulations of 1768. The reason was probably because Dermott's original code of Laws was based on Spratt's Irish version.

The enumeration of the edition stated on title-pages of these Irish editions is in some cases fictitious.

177 **FRATIMONIUM EXCELSUM**, a NEW AHIMAN REZON: or a Help to a Brother, . . . shewing the Excellency of Secrecy; and the first Cause of the Institution of Freemasonry [etc.]; THE ANCIENT MANNER of CONSTITUTING NEW LODGES, with all the CHARGES, &c., likewise the Prayers used in Jewish and Christian Lodges; also the Old and New Regulations, . . . with a LIST of all the MASTERS and WARDENS of the different LODGES in DUBLIN, By a WORTHY BROTHER, *with the folding engraved frontispiece* seldom found in copies of this edition, contemp. sheep, joints cracked, *Dublin: Printed for all the Lodges in England, Ireland, and America, and sold by Thomas Wilkinson* [1790] £12/12/-

If we omit from the enumeration the undiscovered Second and Third Dublin editions of Ahiman Rezon, this is the Seventh of the Irish, and Fifth of the Dublin editions. Its contents have been copied mainly from the Belfast edition of 1782 and not from the previous Dublin edition.

178 ——— ANOTHER COPY, wanting the frontispiece, boards, cloth back, uncut, *ibid.*, [1790] £7/-/-

Wolfstieg, 29991.

179 **AHIMAN REZON**; or a HELP to a BROTHER, collected from the Best Editions Extant; to which is added, the CHOICEST COLLECTION of MISCELLANEOUS MATTER ever before published [Incorporating a reprint of STEPHEN JONES' MASONIC MISCELLANIES, in Poetry and Prose, with separate title and pagination, dated 1800, the engraved frontispiece to which precedes the General Title], contemp. sheep (joints weak; name cut away from top blank margin of title), *Dublin: Printed by Brother Joseph Hill*, 1803 £6/15/-

180 ——— ANOTHER COPY, some waterstains and wanting the frontispiece, rebound calf, gilt back, m.e., *ibid.*, 1803 £4/10/-

This is mainly based upon the Dublin edition of 1780 but the Irish Regulations of 1768 are brought up to date. The Songs were omitted as many of them are given in Jones' Masonic Miscellanies, the inclusion of which (being a Modern's publication) made this edition of Ahiman Rezon objectionable to the Grand Lodge of Ireland and resulted in the sanctioned Downes' edition of 1804.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

181 **DOWNES** (CHARLES) The CONSTITUTION of FREE-MASONRY, or AHIMAN REZON; to which is added a Selection of Masonic Songs, Prologues and Epilogues, and an Oratorio, entitled, Soloman's Temple, published by permission of the Grand Lodge of Ireland, SECOND EDITION, revised, corrected and improved, with Additions, xii + 220 pages, *Dublin, printed by Brother C. Downes, P.M.* 141 (*Printer to the Grand Lodge of Ireland*), 1807—HOLDEN (S.) A SELECTION of MASONIC SONGS, &c., arranged with Choruses in Parts [Words and Music], title + 100 pages, *engraved throughout, Dublin, printed by S. Holden* [*ca.* 1802]—LIST of LODGES . . . held under the sanction of the Right Worshipful GRAND LODGE of IRELAND, arranged numerically and Alphabetically according to their respective Counties; also a LIST of MILITARY WARRANTS . . . and a LIST of LODGES held under the SANCTION of the GRAND LODGE of ENGLAND (according to the Old Constitutions, &c.), SCOTLAND, AMERICA, the EAST and WEST INDIES, LIST of OFFICERS of the GRAND LODGE of ENGLAND, INDEX, &c., 67 pages, *Dublin*, 1804—the 3 items in one vol., XIXth cent. calf gilt (restored at joints), *Dublin*, 1802-07 £12/-/-

The list of lodges was not published with the second or third editions of Downes' Constitutions, but is added from the first edtiion of 1804.

Holden's songs is also a distinct publication.

Pertinent portions of Downes' second edition of the Ahiman Rezon are reproduced in Crawleys Caementaria Hibernica, Part 3, in which the writer says: "Thus Bro. C. Downes' Second Edition remains the last authoritative utterance of the days when the Grand Lodge of Ireland found itself compelled to refuse admission to Modern Masons."

182 ——— THIRD EDITION, Revised, Corrected and Improved, with Additions, contemp. calf (sprung in sewing) *ibid., Printed by Brother C. Downes* (*P.M.* 141) *Whitefriars-Street, (Printer to the R.W. the Grand Lodge of Ireland)* 1817 £5/15/-

183 ——— FOURTH EDITION, Revised, Corrected and Improved, with Additions, old calf (text a little thumbed), *ibid., Imprint as before but having added thereto: Sold by William Fl Graham and Son, . . .* 1820 £5/5/-

Wolfstieg does not appear to have seen or examined Downes' editions.

An interesting association copy, inscribed on the half-title: St. Patrick's Lodge, Newry No. 77 May 8th 18—; lettered in gilt on upper cover Saint Patrick's Lodge, Newry No. 77. .

"MODERNS" GRAND LODGE CONSTITUTIONS.

Pre Union.

DR. WILLIAM DODD'S COPY?

184 **[ANDERSON** (JAMES)] The CONSTITUTIONS of the FREE-MASONS. The RARE FIRST EDITION, with the engraved frontispiece by JOHN PINE, waterstained throughout, 4to, original panelled calf, neatly rebacked, *Printed by William Hunter, for John Senex . . . and John Hooke . . .* 1723 [SOLD]

An interesting full-page MS. note in a late XVIIIth century hand, on fly leaf suggests that this copy once belonged to Dr. William Dodd (Grand Chaplain in 1776).

A bookplate which may well have been that of Dr. Dodd has been cut out from the inside front cover.

The book evidently passed in turn to two other owners: George Chapman George of Clements Inn [Deputy G.M. Province of Cornwall] whose bookplate is pasted on verso of the half-title and again on inside front cover along with that of Mr. John Tomy Stanton.

On the title-page, on either side of the printer's ornament, is a MS. key to the eight celebrities depicted in the foreground of the engraved frontispiece. Some MS. stanzas alluding to the Royal Arch have been added at foot of the Master's and Warden's Songs, also the verse complimentary to the Ladies in the E.A's Song. Several blank leaves of old paper have been bound in at the end of the volume for notes; the first four being occupied by copies of official forms: Petition to the Committee of Charity; Petition for a Constitution; Copy of Dispensation to certain Brothers authorizing them to form the Lodge of the Three Grand Principles, at the Golden Lion, Market Street, Penryn, Cornwall—Warranted 21st April, 1799. Signed by George C. George, Dep. G.M. for Cornwall.

185 ——— ANOTHER COPY, FIRST EDITION, interleaved throughout, wanting the engraved frontispiece but having a reduced photographic reproduction inserted, old rebacked calf, *ibid.*, 1723 £17/17/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

186 [ANDERSON (JAMES)] The CONSTITUTIONS of FREEMASONS, 1723, reproduced in facsimile from the original edition, with an Introduction by LIONEL VIBERT, I.C.S. (Rtd.), Past Master of the Lodge of the Quatuor Coronati, and a Foreword by E. H. DRING, 4to, half canvas, *out of print*, 1923 £2/10/-

Even though one may possess the original edition of 1723, this facsimile should be obtained for the important introduction (46 pages), which is prefixed.

187 ——— REPRINT of the FIRST EDITION of ANDERSON'S CONSTITUTIONS of 1723 and of the WILSON MS. Constitution [subsequently proved to be PHILLIPPS No. 2 MS. of the second half of the 17th Century] Edited by the Rev. A. F. A. WOODFORD; Kenning's Archaeological Library, 4to, 1888 £1/5/-

188 ——— AMERICAN REPRINT of the FIRST EDITION of ANDERSON'S CONSTITUTIONS of 1723, edited with Analytical Indexes prepared by ALBERT G. MACKEY, fcap. 8vo, *New York*, 1859 18/-

189 ——— REPRODUCTION of the CONSTITUTIONS of the FREE-MASONS or ANDERSON'S CONSTITUTIONS of 1723 in ENGLISH and FRENCH on parallel pages [The Translation into French; and the Forword and Introduction, also in French and English (42 pages) by MAURICE PAILLARD], 4to, calf with gilt panel on sides, in imitation of the contemporary binding style of the original constitutions, 1952 £6/10/-

Limited to 1000 copies.

190 ——— CONSTITUTIONEN-BUCH der ALTEN EHRWURDIGEN BRÜDERSCHAFT de FREY-MAURER, Worin die Geschichte, Pflichten, Reguln u. derselben auf Befehl der Grossen Loge, aüs ihren alten Urkunden, glaubwurdigen Traditionen und Loge-Buchern, zum Gebrauch der Logen verfasset worden, von JACOB ANDERSON, D.D. aus dem Englischen übersetzt, DRITTE vermehrte AUFLAGE. *Folding plate and 6 folding tables* [with APPENDIX, separate title and pagination] 2 vols. in one, sm. 8vo, boards, *Franckfurt am Mayn: Andrea*, 1762 £10/10/-

Wolfstieg, 20416 (vii); Kloss, 139

A Rare German edition of Anderson's Constitutions from the text of the Second Edition of 1738.

191 ——— [THIRD EDITION]—THE HISTORY and CONSTITUTIONS of the MOST ANCIENT and HONOURABLE FRATERNITY of FREE and ACCEPTED MASONS: containing An Account of Masonry ... to the present Time [etc.], sm. 4to, contemporary calf (joints weak), *Printed and Sold by J. Robinson . . .* 1746 £12/10/-

This is a re-issue of the Second Edition, the same sheets being used, a new title only being substituted. Small paper copies of the Second and Third Editions were issued without the frontispiece. Has the "Sanction" and "Corrigenda" leaves. It is certainly rarer than the small paper 1738 edition: Hughan traced only 19 copies known to be in Libraries and Private collections.

192 ——— LARGE PAPER COPY, *wanting the frontispiece*, 4to, contemporary red roan, *ibid.*, 1746 £18/-/-

193 ——— ANOTHER COPY, LARGE PAPER, having both the SECOND and THIRD EDITION TITLE-PAGES (name in ink on upper blank margin of the latter; some stains; and, as usual, without the frontispiece), 4to, old rebacked calf, *ibid.* [1738]-1746 £24/-/-

Two blank leaves, apparently for MS. additions, have been inserted before the songs.

On flyleaf is an early note written by Ralph Robson (probably Master of a Lodge) requesting the return of a copy of 'Ahiman Rezon' bearing the name of John Taylor on the book.

194 ——— [ENTICK'S FIRST EDITION] CONSTITUTIONS of the ANCIENT and HONOURABLE FRATERNITY of FREE and ACCEPTED MASONS, . . . carefully revised, Continued and enlarged, with many additions by JOHN ENTICK, *engraved frontispiece by* BOITARD *after* COLE, 4to, contemporary calf, rebacked, *Printed for Brother J. Scott*, 1756 £12/-/-

195 ——— ANOTHER COPY, shorter in size, washed throughout by the Binder, old calf, neatly rebacked, *ibid.*, 1756 £7/10/-

The title-page laid down to strengthen; some slight waterstains.

Entick used the enlarged History that Anderson had written for his 1738 edition but the Regulations were entirely recast. This is the first of the Constitutions to contain a List of Regular Lodges.

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

www.tabarestan.info تبرستان

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

WITH THE RARE APPENDIX.

196 **ANDERSON** (JAMES) CONSTITUTIONS [ENTICK'S SECOND EDITION], NEW EDITION, with Alterations and Additions, by a Committee appointed by the Grand Lodge, with engraved frontispiece by BOITARD, also the EXTREMELY RARE APPENDIX [compiled by WILLIAM PRESTON], LXXVI pages, dated 1776, in one volume, 4to, contemp. calf, neatly rebacked, *Printed for Brother W. Johnston*, 1767-[1776] £35/-/-

The Appendix is in its original state before the references to the Rev. William Dodd, Grand Chaplain was erased by pen as were all copies sold later than the current year. Small tear in the top blank margin of one leaf repaired.

197 ——— [UNAUTHORISED ISSUE of the FOURTH EDITION], NEW EDITION, carefully revised and continued to the Present Time, 8vo, contemp. calf, neatly rebacked, *Printed for G. Kearsly*, 1769 £14/-/-

Although bearing Anderson's name on the title he had nothing to do with it.

This is a word for word reprint of Entick's second edition of 1767; to which has been added: an appendix continuing the historic incidents relative to the Fraternity of Masons, from 1767 up to the Grand Feast, held by His Grace, Henry, Duke of Beaufort, Grand Master . . . on Friday, the 5th of May, 1769.

It was in all probability the appearance of this rival to the recognized constitutions that caused the delay between the production of Entick's Second Edition of 1767 and Noorthouck's First Edition of 1784, and necessitated Prestons' Appendix of 1776 to the 1767 Constitutions as a temporary measure. Copies of the unauthorised edition are now seldom met with.

198 ——— [NOORTHOUCK'S FIRST EDITION], a NEW EDITION, revised, enlarged, and brought down to the year 1784, under the direction of the Hall Committee, by JOHN NOORTHOUCK, [with Abstract of the Laws relating to the General Fund of Charity (4 pages); *also the fine engraved frontispiece after* CIPRIANI *and* SANDBY *by* BARTOLOZZI (*dated* 1786)], 4to, tall copy, contemp. undressed panelled calf, old but neat reback, *ibid.*, 1784 £9/-/-

The first authorised Constitution to have an index.

With regard to this edition it should be noted that most copies are without the Abstract of the Laws relating to the General Fund of Charity.

The frontispiece rightly belongs to the re-issue of 1786, for although the 1784 edition has a leaf "Explanation of the Frontispiece," the engraving was not ready until two years later. The book then had a new title-page, dated 1786, substituted, and the engraving inserted.

POST-UNION CONSTITUTIONS.

199 **CONSTITUTIONS** [SEVENTH EDITION], PART the SECOND [all published] containing the Charges, Regulations &c. published by the Authority of the United Grand Lodge, by WILLIAM WILLIAMS, Prov. G.M. for the County of Dorset, **The Genuine First Edition** with the Sanction Leaf dated December 12th, 1815 (some very slight stains; top outer blank corners of the last five leaves repaired) 4to, rebound cloth, fore and lower edges entirely uncut, *Printed by W. P. Norris*, 1815 £21/-/-

The first constitutions issued by the United Grand Lodge subsequent to the Union of 1813.

Notwithstanding the fact that the Introductory note states that "The First Part, containing the History of Masonry from the earliest period to the end of the year 1815 . . . will be printed with as little delay as possible," the "History" was never published.

200 ——— SECOND ISSUE of the SEVENTH EDITION, with the Original Title-page and Sanction leaf both dated 1815, but with the addition of a leaf: "Preface to the Corrected Edition," dated Feb. 1819 and some parts of text revised, necessitating substitute pages for the cancellations, 4to, orig. boards, entirely uncut (spine renovated with a different material) *ibid.*, 1815 [1819] £5/15/-

Copies of this issue are sometimes found with the distinguishing leaf of Preface removed making it appear to be the rare 1815 edition.

201 ——— The EXTREMELY RARE SIXTEENTH and FIRST POCKET EDITION, published by the Authority of the United Grand Lodge, by WILLIAM GRAY CLARKE, as Grand Secretary, 12mo, orig. cloth, *Printed by Ford and Tilt, 32 Long Acre, W.C.*, 1865 £10/-/-

Vibert, Rare Books of Freemasonry, says: "This is so rare that its very existence was doubted until quite recently, and it is only within the last year [i.e. 1922] that Grand Lodge has become possessed of a copy.

202 ——— [THIRTY-SIXTH EDITION], *frontispiece and 69 illus. on either side of 18 plates*, (with Amendment Slips to Dec. 1954 inserted), 1940 15/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

AMERICAN CONSTITUTIONS.

Octavo Editions

203 **IOWA GRAND LODGE.**—The CONSTITUTION and CODE [6th Edition], to which are added the "Charges of a Freemason," prepared and annotated by CHARLES T. GRANGER, *Iowa*, 1915 **12/6**

204 **NEW YORK.**—THE TRUE AHIMAN REZON: or a HELP to all that are, or would be FREE and ACCEPTED MASONS, with many additions, THE FIRST AMERICAN from the THIRD LONDON EDITION [of 1778] by LAU. DERMOTT [to which is appended]: The CONSTITUTIONS of the ANCIENT and HONORABLE FRATERNITY of FREE and ACCEPTED MASONS in the STATE of NEW YORK; collected and digested by Order of the Grand Lodge (separate title, pagination, and Signatures); *engraved frontispiece*, contemporary calf, rebacked, *New York: Printed by Southwick & Hardcastle*, 1805 **£10/10/-**

A good tall copy of this scarce edition.

THE FIRST OF THE AMERICAN EDITIONS.

205 **PENNSYLVANIA.**—AHIMAN REZON ABRIDGED and DIGESTED: as a Help to all that are, or would be Free and Accepted Masons. To which is added a SERMON preached in Christ-Church, Philadelphia, at a General Communication, Celebrated, agreeable to the Constitutions on Monday, December 28th, 1778, as the Anniversary of St. John the Evangelist. Published by Order of the GRAND LODGE of PENNSYLVANIA, by WILLIAM SMITH, D.D. (*without the frontispiece: some slight waterstains*), contemporary sheep, *Philadelphia: Printed by Hall and Sellers*, 1783 **£12/10/-**

A rare edition. The text of this edition is derived from the English second edition of Dermott, 1764, and is dedicated to General George Washington. An interesting account of this edition, together with facsimiles is given in Barratt and Sachse, "Freemasonry in Pennsylvania, 1727-1907," Vol. 2, pages 4 to 11.

206 ——: The AHIMAN REZON, Containing a View of the History and Polity of Free Masonry: together with RULES and REGULATIONS of the GRAND LODGE, and of the GRAND ROYAL ARCH CHAPTER of PENNSYLVANIA, compiled for the GRAND LODGE (title and some pages foxed), contemp. red straight-grained morocco gilt, m.e., *Philadelphia: Printed for the Grand Lodge of Pennsylvania*, 1825 **£4/10/-**

Some copies have a portrait of Joseph Chandler, the editor, but it is absent from this copy. It was compiled for the Grand Lodge by a Committee comprising the Grand Master, James Harper; the Past Grand Master, Joseph Randall; and Thomas Gordon. Issued under the authority of Samuel H. Thomas, Grand Secretary.

207 **WASHINGTON GRAND LODGE.**—WASHINGTON MASONIC CODE 1930. The Code of Laws in force June 20th 1929, Annotated from 1858 to 1929 inclusive. Compiled and Edited by W. H. GORHAM, *Washington*, 1930 **10/-**

208 —— SECOND EDITION, Annotated to 1931 inclusive, *ibid.*, 1932 **15/-**

---

209 **COOPER-OAKLEY** (ISABEL) TRACES of a HIDDEN TRADITION in MASONRY and MEDIAEVAL MYSTICISM: Five Essays, 1900 **£1/5/-**

An essential book for those desiring light on the subject of the transmission of the occult teachings.

210 **COPIN-ALBANCELLI** (?) LE DRAME MAÇONNIQUE: La Conjuration Juive contre le Monde Chrétien, TREIZIEME ÉDITION, wrappers, *Paris*, 1909 **10/-**

211 **COSGRAVE** (E. MACDOWEL) and **ROWLAND** (T. B.) CHESS with LIVING PIECES: The DUBLIN CLUB of LIVING CHESS at the MASONIC F.O.S. CENTENARY FETE, *illus., Dublin* [1892] **10/-**

212 **COULTON** (G. G.) SOCIAL LIFE in BRITAIN from the Conquest to the Reformation, *with frontispiece, Cambridge*, 1918 **£2/5/-**

Section XIII Architecture and the Arts, pages 481 to 491, includes: Masonic Legend and Fact; York Cathedral Masons; Wyclif on Freemasonry; Freemasons and Trade-Unionism.

213 **[COURET DE VILLENEUVE** (MARTIN)] L'ECOLE des FRANCS-MAÇONS, PREMIERE ÉDITION, *engraved frontispiece*, vignette on title, modern boards, leather label, Jerusalem (*Paris*) 1748 **£3/15/-**

214 —— ANOTHER COPY, bound with [ANONYMOUS] RECUEIL de POÉSIES MAÇONNES, PREMIERE ÉDITION, vignette on title, *ibid.*, 1748; in one volume, contemp. mottled calf, gilt back, 1748 **£6/6/-**

Wolfstieg 1455 and 1456 respectively.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

215 **COUSTOS** (JOHN) THE SUFFERINGS of, for FREE-MASONRY, and for His refusing to turn Roman Catholic, in the INQUISITION at LISBON; . . . To which is annex'd The Origin of the Inquisition . . . [with a Prefatory Discourse on Occasion of the Present Rebellion, by the Editor], FIRST EDITION, *portrait of Coustos (nearly always missing) and 3 engraved folding plates of tortures, engraved by Boitard*, contemporary calf (rebacked; very small portion of lower blank corner of title-page torn away), *Printed by W. Strahan, for the Author*, 1746 £8/15/-

216 ——— ANOTHER COPY, lacks portrait and blank fore-margin of one plate defective, shabby half calf, *ibid.*, 1746 £5/15/-

Wolfstieg, 14566.

217 ——— ANOTHER EDITION [with title:] FREE-MASONRY—UNPARALLELED SUFFERINGS of JOHN COUSTOS, who nine times underwent the most Cruel Tortures ever invented by Man . . . in order to extort from him the SECRETS of FREE-MASONRY, the engraved folding portrait of Coustos in this edition shewing him in Masonic regalia, and having in addition to the 3 plates of tortures, three other plates not in the former edition, contemp. calf, *Birmingham, Printed by M. Swinney, for J. Sketchley* . . . [1790] £12/-/-

Wolfstieg 14566 (iii).

A much rarer edition than the first of London 1746.

To this edition has been added Sermons and Orations, and List of Regular Chapters of the Royal Arch, held under the Constitutions from the Grand and Royal Chapter, with their Places and Times of Meeting.

218 **COVEY-CRUMP** (REV. W. W.) THE HIRAMIC TRADITION, a Survey of Hypotheses concerning it [1937] 7/6

219 **COWLISHAW** (WILLIAM) The MASONIC TREATY between the UNITED GRAND LODGE of ENGLAND and the SUPREME COUNCIL of the ARGENTINE REPUBLIC, lambskin, [*Buenos Aires*], 1937 10/-

220 ——— NOTES on the HISTORY of the DISTRICT GRAND LODGE of SOUTH AMERICA (SOUTHERN DIVISION), *ibid.*, 1931 10/-

221 **COXE** (PETER) TO SIR JOHN SOANE, Royal Academician; Professor of Architecture to the Royal Academy; Architect to the Bank of England; . . . GRAND SUPERINTENDENT of the WORKS of the UNITED FRATERNITY of FREE and ACCEPTED MASONS of ENGLAND . . . the following lines are addressed, by his Sincerely Respectful Friend [POEM on the HONOUR of KNIGHTHOOD having been conferred upon SIR JOHN SOANE], 16 pages, old calf (rebacked), 1832 £1/10/-

222 **CROSS** (JEREMY L.) THE TRUE MASONIC CHART, or HIEROGLYPHICAL MONITOR; containing all the Emblems explained . . .; to which are added Illustrations, Charges, Songs, &c., with additions and emendations; also a HISTORY of FREE MASONRY, by a BROTHER, *frontispiece and 53 pages of illus.*, amateur rebinding half roan, *New York*, 1859 18/-

223 **CRUIKSHANK** (JAMES) SKETCH OF THE INCORPORATION OF MASONS; AND THE LODGE OF GLASGOW ST. JOHN: With much curious and useful information regarding the Trades' House, etc., *Glasgow*, 1879 £1/5/-

224 **CUNHA-BELLEM** (A. M. DA) LE FRANC-MAÇON; Drame en Quatre Actes . . . traduit de Portugais, par le Capitaine ERNEST SEGUIN, 86 pages, wrappers, *Dieppe*, 1879 15/-

Wolfstieg, Supp. 10642.

225 **CUNNINGHAM** (JOHN) POEMS, chiefly Pastoral, FIRST LONDON EDITION, *frontispiece engraved by* ISAAC TAYLOR, calf gilt, m.e., *Printed for the Author: and sold by J. Dodsley, . . . J. Almon [&c.]*, 1766 £2/15/-

226 ——— ANOTHER COPY, having 2 *portraits* and some newscuttings relating to the Poet, inserted, contemp. calf, rebacked, *ibid.*, 1766 £3/5/-

This edition was printed simultaneously at Newcastle, 1766. In the Second Edition of 1771 twenty-six pieces were omitted.

Contains "An Eulogium on Masonry, spoke by Mr. Diggs, at Edinburgh," pages 159-160. It consists of five verses, commencing "Hail sacred Masonry, of source divine."

A revised version of this appeared as Ode I. in Preston's Illustrations of Masonry [Fourth Edition], 1781.

227 ——— POETICAL WORKS, BELL'S EDITION of the BRITISH POETS, *with portrait and engraved title*, 12mo., contemporary morocco, *Edinburgh: Apollo Press*, 1781 15/-

The "Eulogium" and "a Petition to the Worshipful Free Masons" occur on pages 74 and 79 respectively.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

228 **DA COSTA** (Hippolyto Joseph) : A Narrative of the Persecution of H. J. Da Costa Pereira Furtado de Mendonca, a native of Coloniado-Sacramento, on the River La Plata ; Imprisoned and Tried in Lisbon, by the Inquisition, for the Pretended Crime of Freemasonry ; to which are added, the Bye-Laws of the Inquisition of Lisbon, both Ancient and Modern (never before published), *portrait*, 2 vols, contemporary half calf, 1811 **£6/15/-**

Small library stamp on titles but a good copy. Wolfstieg, 14600 ; Kloss, 3179.

229 **DAKEYNE** (Rev. J. Osmond) Freemasonry : A Sermon preached in the Parish Church of St. Martin, Lincoln, on Thursday, August 31st, 1843 before the Provincial Grand Lodge . . . Lincolnshire, 38 pages, unbound, 1843 **15/-**

230 **DALCHO** (Frederick) Orations of the Illustrious Brother, reprinted by permission of the Author under the sanction of the . . . College of Knights of K.H., and the Original Chapter of Prince Masons of Ireland [with Anthems, performed in the Grand Lodge of South Caroline, 1807], First Edition, *vignette title*, modern boards, *entirely uncut* (some stains), *Dublin*, 1808 **£8/15/-**

Wolfstieg, 1045.

These orations were delivered at Charleston, South Carolina, in 1801 and 1803.

The leaf containing a list of members of the Illustrious College of the Knights of K.H., and of the original chapter of Prince Masons, is in the first state. In most copies this leaf has been revised and is dated 1817 at foot.

231 **DALLAWAY** (Rev. James) A Series of Discourses upon Architecture in England from the Norman Æra to the Close of the Reign of Queen Elizabeth, with an Appendix of Notes and Illustrations and An Historical Account of Master and Free Masons, roy. 8vo, 1833 **£1/-/-**

232 **[DARMAING** (Jean Baptiste)] La Nouvelle Tour D'Ugolin et les Catacombes ou Les Francs-Maçons Vengés ; . . . . Précédé d'un Epitre dédicatoire aux Dames, du Secret dévoilé, de L'Histoire d'un Grand homme, et d'anecdotes curieuses ; Par Jean qui Pleure et qui Rit, recovered in plain black cloth, *Paris*, 1821 **£1/15/-**

Wolfstieg, 41664 ; Kloss, 3994.

233 **DARUTY** (J. Emile) Recherches sur Le Rite Ecossais Ancien [et] Accepte ; Precedé d'un Historique de l'Origine et l'Introduction de la Franc-Maçonnerie en Angleterre, en Ecosse et en France, roy. 8vo, wrappers (back wrappers missing ; sewing loose), *Paris*, 1879 **£1/15/-**

Wolfstieg, 35752.

234 **DAVIES** (J. J.) Hand Book of District Grand Lodge of the Punjab ; With Proceedings of District Grand Lodge and District Grand Chapter, and A Short Account of the Punjab Masonic Institution, *Lahore*, [*ca.* 1888] **10/6**

235 **DAYNES** (Gilbert W.) The Birth and Growth of the Grand Lodge of England, 1717-1926, *illus.*, 1926 **10/6**

236 ——— The Untrodden Paths of Masonic Research, 1924 **5/-**

237 **[D'CRUZ** (Andrew)] The History of Free-Masonry in Bengal, from the Period of its Introduction in the Province, about 1728, to the date of the Constitution of the present District Grand Lodge of Bengal, in 1840 ; compiled chiefly from original MSS. and Records, half calf, *Calcutta*, 1866 **£2/2/-**

Author's presentation inscription on fly-leaf.

238 **DE LALANDE** [or Delalande] (Joseph Jérome, one of the Founders of the Grand Orient de France) Abrégé de L'Histoire de la Franche-Maçonnerie, précédée et suivie de quelques Pieces en Vers & en Prose, & d'Anecdotes qui la concerne ; D'un Essai sur les Mysteres et le Véritable Objet de la Confrérie des Francs-Maçons, auquel on a joint un Recueil Complet des Chansons . . . Rédigé par Un Membre de cet Ordre, contemporary French mottled calf, gilt back, *Londres, et se trouve a Lausanne, chez François Grasset & Comp*, 1779 **£3/10/-**

Wolfstieg, 3892.

239 ——— Another Edition, wrappers, *ibid*, 1783 **£2/10/-**

Wolfstieg, 3892 (ii) ; Kloss, 2819.

This Abrégé is practically a literatim reprint of Lalande's article " Francs-Maçons " in the third volume of the Supplement to the Grande Encyclopaedie, published in 1777 but with additional matter, including a reference to the initiation of Voltaire.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

240 [DE L'AULNAYE (François H. S.)] Théâtre des Trente-Trois Degrés de L'Écossisme du Rit Ancien, dit Accepté ; Nouvelle Édition, corrigée et augmentée, *frontispiece and 20 plates (some waterstains)*, wrappers, uncut, *Paris*, 1821 £3/15/-
Klost, 1992.

241 **DENSLOW** (Ray. V.) Freemasonry and the Presidency, U.S.A. [from Washington to the "Anti-Mason" John Quincy Adams ; together with Notes on later Presidents], *illus., Trenton, Missouri*, 1952 £1/10/-

242 ——— Freemasonry in the Eastern Hemisphere [Gt. Britain and countries in Scandinavia, Europe, the Near and Far East and Australasia], *illus., ibid*, 1954 £1/10/-

243 ——— Freemasonry in the Western Hemisphere [Alaska, Canada, United States, Mexico, Central and South America], *illus., ibid.*, 1953 £1/10/-

244 ——— Masonic Rites and Degrees [Alphabetically arranged from Aaron's Band to Zurumites], *illus., ibid.*, 1953 £1/10/-

——— *vide* Royal Arch, post.

245 **DERMOTT** (Laurence) : Bywater (Witham M.) Notes on Dermott and his Work, *with a reduced facsimile of title-page to the* First Edition *of* Ahiman Rezon, *and other illus. in the text*, 1884 £1/-/-
Original edition, only a limited number privately printed.

246 **DES QUERSONNIÈRES** (François-Marie-Joseph Noel) : Le Centenaire de Neuilly.—Biographie de M. Noel Des Quersonnieres, agé de 117 ans [Maçon à Brest, en 1764 ; Affilié à la R. L. des Trimosophes, Or. de Paris, 1844] Publiée sous le auspices de la Loge des Trimosophes, avec portrait et facsimile, boards, *Paris*, 1845 £1/5/-
Not in Wolfstieg.
From the Collection of Julius Kiener, with his autograph surname signature at end.

247 **DESAGULIERS** (John T.) : The Motion of Water and other Fluids, being a Treatise of Hydrostatics, written originally in French, by the late Mons. [Edmund] Marriotte . . . and translated into English ; together with a Little Treatise of the same author giving Practical Rules for Fountains or Jets d'Eau. [Preface by Mons. De la Hire], 7 *folding plates*, old calf, neatly rebacked, *Printed for J. Senex . . .* 1718 £5/5/-
The book is dedicated to James Brydges, 2nd Earl of Carnarvon, to whom Desaguliers was Chaplain. The latter was G.M. of the Freemasons in 1719 and the former held the Office in 1754-56.
Senex, the publisher of this work, was also the publisher of the First Edition of the Constitutions of 1723.

248 ——— Lectures of Experimental Philosophy, wherein the Principles of Mechanics, Hydrostaticks and Optics, are demonstrated and explained . . . To which is added, A Description of Mr. Rowley's Machine, called the Orrery . . . . [Edited by Paul Dawson] First Edition, *with 10 folding plates*, sm. 4to, contemp. calf, rebacked, *Printed for W. Mears, . . . B. Creake, . . . and J. Sackville*, 1719 £10/10/-
Fine tall copy with the advertisement leaf before title-page, the two leaves of Publishers' Announcements and leaf of errata.

249 ——— Another Issue, [with title] A System of Experimental Philosophy, prov'd by Mechanics, wherein the Principles and Laws of Physics, Mechanics, Hydrostatics, and Optics, are demonstrated and explained . . . . To which is added, Sir Isaac Newton's Colours : The Description of the Condensing Engine, with its Apparatus : and Rowley's Horary, ... [Edited by Paul Dawson] *with 10 folding plates*, sm. 4to, contemp. panelled calf, neatly restored at joints, *Printed for B. Creake . . . and J. Sackfield . . . and Sold by W. Mears . . .* 1719 £7/-/-
This issue does not have Desaguliers' Preface [iv pp.] or the Errata leaf, otherwise the text and plates are identical. Some slight waterstains.

250 ——— : Hurst (W. R.) An Outline of the Career of John Theophilus Desaguliers, Rector of Whitchurch, 1719-1744 ; Grand Master of England 1719-1720 ; D.G.M. 1722-23 and 1725 ; to which is appended A Short History of the Edgware Lodge, No. 3866, from 1918-1928, with a Foreword by Dr. John Stokes, 4to, 1928 £1/10/-
Only 100 copies printed.

251 **DE-SÉGUR** [Louis Gaston] Les Francs-Maçons ce qu'ils sont—ce qu'ils font—ce qu'ils veulent, Dixième Édition, wrappers, 1867 ; Les Francs-Maçons : Reponse a M. De-Segur, par Un Franc-Maçon, wrappers, 1867. Two items, *Paris*, 1867 £1/5/-
Wolfstieg 2969 cites various editions and the replies to the work by anonymous and other writers.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

252 [DIBDIN (CHARLES)] SONGS, DUETTOS, GLEES, CATCHES, &c., with an Explanation of the PROCESSION in the PANTOMIME of HARLEQUIN FREE-MASON, as performed at the Theatre-Royal in Covent-Garden [The Pantomime contrived by Mr. MESSINK, the Songs, etc. written by C. DIBDIN] FIRST EDITION, 24 pages, modern boards, morocco back, *Printed for G. Kearsly*, 1780 £10/10/-

Wolfstieg, 39757 does not give the authorship which is according to Halkett & Laing.

In the account of the Procession, towards the end will be found the following early reference to K.T.: "XVIIIth Banner. Two, bearing Insignia.—Six Knights Templars."

253 DIXON (JOHN) The ADDRESS GIVEN IN COMMEMORATION OF THE CENTENARY of the MOUNT-LEBANON LODGE No. 73, Founded 1760, on January 15th, 1878, limp cloth [1878] 10/-

254 [DIXON (THOMAS P.)] A COLLECTION of MASONIC POETRY, &c., consisting of ODES, SONGS, ANTHEMS, EULOGIES, &c., selected from the works of BURNS, JONES, GAVIN, WILSON, SWIFT . . . OLIVER, PRESTON, WESLEY, and other celebrated MASONIC WRITERS; To which are added, MASONIC DISCOURSES; LISTS of LODGES and ROYAL ARCH CHAPTERS in the PROVINCE of CORNWALL; and a variety of MASONIC TOASTS and SENTIMENTS, half calf, *emblematic gilt back, Falmouth*, 1854 £1/10/-

Not recorded in Wolfstieg.

255 DIXON (WM.) A HISTORY of FREEMASONRY in LINCOLNSHIRE: being a Record of all Extinct and Existing Lodges, Chapters, &c.; a CENTURY of the WORKING of PROVINCIAL GRAND LODGE and the WITHAM LODGE; together with Biographical Notices, Introduction by W. J. HUGHAN, *Lincoln*, 1894 £1/10/-

256 DODD (REV. WILLIAM, *Grand Chaplain* 1776): An ACCOUNT of the RISE, PROGRESS, and PRESENT STATE of the MAGDALEN CHARITY, to which are added, the Rev. Mr. DODD'S SERMONS; and the ADVICE to the MAGDALENS, with the Hymns, Prayers, Rules, and List of Subscribers, *frontispiece (hand-coloured)*, unbound, *Printed by W. Faden for the Charity and sold by J. Whiston [etc.]*, 1761 £2/10/-

257 ——— BEAUTIES OF HISTORY, or, Pictures of Virtue and Vice, *frontispiece, engraved title, Manchester*, 1842 10/-

258 ——— An ORATION DELIVERED at the DEDICATION of FREE-MASONS' HALL, Great Queen-Street, Lincoln's-Inn-Fields, on Thursday, May 23rd, 1776, published by general request, under Sanction of the Grand Lodge, FIRST EDITION, iv + 16 + iv pages, 4to, original grey wrappers, *uncut, Printed for the Society, and sold by G. Robinson . . . Richardson and Urquhart . . . and at Free-Masons' Hall*, 1776 £15/-/-

Some slight discoloration in margins partly caused by a damp stain.

The last 4 pages are devoted to "Proposals for Printing by Subscription, Freemasonry: or a General History of Civilization . . . by William Dodd, Grand Chaplain," but the work did not materialize.

259 ——— A SERMON on ST. MATTHEW, Chap. IX, Verse 12, 13, Preached at the PARISH CHURCH of ST. LAURENCE, near GUILD-HALL, April the 26th, 1759, before the President, Vice-Presidents, Treasurer, and Governors of the MAGDALEN HOUSE for the RECEPTION of PENITENT PROSTITUTES, FIRST EDITION, 24 pages, sm. 4to, unbound [1759] £2/10/-

260 ———: An ACCOUNT of the LIFE and WRITINGS of WILLIAM DODD, LL.D., FIRST EDITION, viii + 78 pages, unbound (small piece torn from top blank margin of title-page which is dust-soiled), *Printed for the Author*, 1777 £3/-/-

Cambridge Bibliography of English Literature says that the authorship of this work is attributed to either Isaac Reed or John Duncombe.

261 ———: [COMBE (WILLIAM)] A DIALOGUE in the SHADES between an UNFORTUNATE DIVINE [DR. WILLIAM DODD] and a WELCH MEMBER of PARLIAMENT, lately deceased [CHASE PRICE], FIRST EDITION, 20 pages, 4to, unbound, *Printed for J. Bew . . . and Sold by B. Bristow* [1777] £2/10/-

Small piece from top inner corner of blank margins of title and first 4 leaves torn away.

262 DORMAN (THOMAS P.) HISTORY of the PROVINCIAL GRAND LODGE of NORTHAMPTONSHIRE and HUNTINGDONSHIRE, with a Preface by HARRY MANFIELD, *illus., Northampton*, 1912 £1/-/-

263 DORSET MASTERS' LODGE, NO. 3368.—TRANSACTIONS, for the years 1909/10 to 1943/5, being Vols 1 to 33, *illustrated*, 33 vols, wrappers, *Weymouth*, 1910-46 £10/10/-

The editors were as follows: Vols 1 to 12, J. A. Sherren; 13 to 20, F. G. Hawes; 21 to 26, F. W. Burt; 27, C. H. Howse; 28 and 29, G. Meredith Sanderson; 30 to 33, the Rev. T. H. Flynn.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

264 **DORSET MASTERS' LODGE, NO. 3366.**—TRANSACTIONS, for the years 1912/13 to 1930/31 (except for 1928/29; being vols. 4 to 18, 20 & 21) in 18 vols, wrappers (one wrapper defective), *ibid.*, 1912-31 £8/-/-

265 ——— TRANSACTIONS, for the years 1915/16 to 1926/27 (except for 1919/20; being vols 7 to 10, and 12 to 17, in 10 vols (4 vols backstrips defective), wrappers, *ibid.*, 1915-27 £4/4/-

266 **[DOUMIE (MAX)]** LE SECRET de la FRANC-MAÇONNERIE, half morocco, *Paris*, 1905 £1/-/-

Wolfstieg No. 5688 does not give the author.

The book attributes to Francis Bacon the origin and plan of Political and International Masonry.

267 **DRAKE** (FRANCIS [*Grand Master of the York Grand Lodge*]) EBORACUM: or the HISTORY and ANTIQUITIES of the CITY of YORK, . . . collected from Authentick Manuscripts, Public Records, Ancient Chronicles, and Modern Historians, *with 2 maps and 58 plates (many double-page), comprising fine views of the City, Architecture, Antiquities, Coats of Arms, Monuments, etc., and 52 other engravings on the letter-press, fine mezzotint portrait of the Author (dated 1771) inserted*, folio, contemp. russia gilt (one joint partly cracked, repairs to spine), *Printed by Wm. Bowyer for the Author*), 1736 £5/-/-

268 ——— LARGE PAPER COPY, also having the *mezzotint portrait of the Author inserted; the map of the Roman Roads, and another of the boundaries of the City of York nicely coloured by hand, also a number of the 58 plates (those of Armorials and Stained Glass Windows) very finely coloured*, roy. folio, contemp. mottled calf gilt, extra, neatly rebacked and fully gilt, g.e., *ibid.*, 1736 £10/10/-

An exceptionally good copy, from the Bierley Collection.

The author is said to have been initiated into Freemasonry at York on Sept. 6th 1725, at a private Lodge, Star Inn, Stonegate. He was chosen as Grand Junior Warden of the Grand Lodge of All England [usually called the York Grand Lodge] in Dec. 1725, and on the 27th Dec. 1726 delivered his famous "Speech" to the Grand Lodge. He does not however mention masonic matters in his "Eboracum."

269 **DUGANNE** (AUGUSTINE J. H.) "The Great American Masonic Poem" KING SOLOMON'S TEMPLE [Reprinted from the American Freemason of July 15th, 1870], 12 pages, wrappers, *Brot. Tweddell & Sons, Yorkshire*, 1870 15/-

270 **DUNCKERLEY** (THOMAS): HIS LIFE, LABOURS, and LETTERS, including some MASONIC and NAVAL MEMORIALS of the 18th CENTURY, by HENRY SADLER, *illus.*, 1891 £1/2/6

271 **DUPANLOUP** (MONSEIGNEUR, *Bishop of Orleans*) A STUDY of FREEMASONRY [Original Edition of the English Translation], 104 pages, unbound, 1875 £1/-/-

272 **ECKERT** (ED.-EMIL) LA FRANC-MAÇONNERIE dans sa veritable signification, ou son Organisation, son But et son Histoire, traduit de L'Allemand, ... et considérablement augmenté de documents authentiques sur la FRANC-MAÇONNERIE BELGE et FRANÇAISE, par *L'Abbe* [JEAN GUILL.] GYR, *frontispiece: Alphabets et Hiéroglyphes Maçonniques*, 2 vols in one, half roan (rubbed), *Liége*, 1854 £2/10/-

Wolfstieg, 1435 (2).

Eckert was an advocate at Döbeln in the Kingdom of Saxony. He unjustly attacked Freemasonry bitterly as the source of all evil and all revolution in the World.

273 **ECOSSAIS PHILOSOPHIQUE (RIT)**—COMMANDEURS du TEMPLE du MONT-THABOR, Rit Ecossais Philosophique, a Lo. de Paris, 32 pages, wrappers, *Paris, C. Pougens*, 1810 £1/10/-

Kloss, 4410 gives an issue with imprint of Porthmann.

274 **EDWARDS** (DR. [BOGDAN EDWARD JASTRZEBSKI]).—BATESON (DR. VAUGHAN) MASONIC SECRETS and the ANTIENT MYSTERIES: A Memorial Lecture to the Late Arch-President, Brother Doctor Edwards, Delivered to the Garuda Temple the August Order of Light, Autumnal Equinox . . . 1923, at Bradford, *portrait, 2 plates*, 1923 18/-

Only 200 copies printed.

275 **EDWARDS** (LEWIS) GUIDE to MASONIC SPEECHMAKING, 1954 8/6

276 ——— The LAW and CUSTOM of FREEMASONRY, 1948 15/-

277 ——— RULE and TEACH, a Practical Handbook of Masonic Law and Custom, 1956 10/-

278 **EGAN** (P.) WALKS through BATH, . . . including WALCOT and WIDCOMBE, and the SURROUNDING VICINITY . . . a Complete Guide to the Visitors of the above City, *frontispiece and 20 plates*, boards, cloth back, *Bath*, 1819 £1/-/-

Contains a Description of the Masonic Hall in York Street, Bath, with an engraved plate, pages 129-132.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

279 **ELLIS** (Edward S.) Low Twelve . . . A Series of Striking and Truthful Incidents illustrative of the fidelity of Free Masons to one another in times of distress and danger, publishers' rexine, *New York*, 1920 12/6

280 ——— High Twelve, a Sequel to Low Twelve, publisher's rexine, *ibid.* 1920 12/6

281 **ENGRAVED LISTS OF LODGES.**—Cole (Benjamin, *Engraver*) List of Regular Lodges according to their Seniority & Constitution, 1764 [the Rt. Hon. Washington Shirley Earl Ferrars, Viscount Tamworth, Grand Master]: Facsimile made from the Original for W. J. Hughan, by C. Sackheuter of New York, narrow feap. 8vo, [*New York*], 1886 £1/1/-

282 ———. Pine (J., *Engraver*) List of Lodges 1735 [Lord Weymouth Grand Master]; Facsimile from the Original in the Bodleian Library, Oxford, *Printed at the University Press, Oxford, for E. L. Hawkins*, wrappers, 1907 £1/10/-
Printed on handmade paper and limited to 25 numbered copies, signed by E. L. Hawkins and dated 9 Dec. 1907

283 ——— Another facsimile from the Original in the possession of the Bodleian Library, Oxford (from blocks lent by W. Bro. J. Elston Cawthorne), stitched, *Leeds* [193-] 10/6
This facsimile is printed on ordinary paper and a larger number were issued.

——— *vide* Calvert (A. F.), and Carson (E. T.), ante; Hughan (Wm. J.), post.

284 **ESSAY** (An) on the Origin of Free Masonry by a Native of Norfolk [a Reprint of the Original Edition of 1818], 32 pages, wrappers, *Diss*, 1880 18/-
Only 250 Copies printed.

285 **ESSEX MASTERS LODGE, No. 3256,** Transactions, Vols. 1 to 8, 1927/28 to 1934/35 (wanting Vol 5, 1931/32), 7 vols., roy. 8vo, stitched, 1929-36 £2/2/-

286 **ESTOC** (Martial d') La Franc-Maçonnerie sa Politique et son Œuvre [Partie 1. Historique; Partie 2. Documentaire], binders half cloth, *Paris*, [1899] 18/-
Wolfstieg, No. 27795.

287 **EVERGREEN** (The) A Monthly Magazine devoted to Masonic Culture, Uniformity, and Progress, First Series, Edited by E. A. Gilbert, 3 vols, 4to., 1868-70 Second Series, Edited by T. S. Parvin and W. R. Langbridge, 2 vols, 8vo., 1871-72 (all published), 5 vols. in 3, uniform half roan, *Iowa*, 1868-72 £3/10/-
Wolfstieg, 615.
The first series bound in one volume lacks the Index.

288 **EVERY** (Geo. W. P.) One Hundred and One Years of Craft History in the Town of Whitby [Ontario], *Whitby, Ontario* [1927] 12/6

EXHIBITIONS AND BAZAARS.

289 **ABERDEEN MASONIC BAZAAR**—Book of the Mason Craft in connection with the Bazaar held . . . . on the 8th to the 10th of October 1896, [with literary items of interest on the Craft], *illus., Aberdeen*, 1896 12/6

290 **BELFAST.**—Kelly (W. Redfern, *Editor*) Ye Boke of ye Grande Fayre & Bazaar . . holdene atte ye Greate Ulster Halle, 15th-17th October, 1883, in ayde of ye Belfast Masonic Charyties, *illustrated*, roy. 8vo., half roan, *Belfast*, 1883 15/-

291 **DEVON** and **CORNWALL.**—Exhibition held in the Huyshe Masonic Temple, Plymouth, June 27th to July 1st 1887: Catalogue of Exhibits, edited by William James Hughan, 4to., 1887 10/-

292 **EDINBURGH.**—[McInnes (Mrs. D. M., *Poetess and Compiler*)] Grand Masonic Bazaar at Edinburgh, December, 1890—Greenock Souvenir [with Preface by John Barclay, also Poetical contributions by John Stuart Blackie, Colin Rae Brown, Mrs. D. M. Innes, and others], 8 *portraits and 5 other illustrations, Greenock*, 1890 10/-

293 ——— Stevenson (W. Grant, *Editor*) Pot Pourri of Gifts, Literary and Artistic, contributed as a Souvenir of the Grand Masonic Bazaar in aid of the Annuity Fund of Scottish Masonic Benevolence, *illustrated*, 4to., parchment wrappers, *Printed for the Lodge Dramatic and Arts, No. 757, Edinburgh*, 1890 £1/-/-
Includes literary contributions by J. M. Barrie, W. E. Henley, Jerome K. Jerome, Sir Noel Paton, and other known writers.

294 **HAMPSHIRE** and the **ISLE of WIGHT,** Masonic Exhibition held at Shanklin, September 9th and Following Days, 1886: Catalogue of Exhibits, edited by Alfred Greenham, with Archaeological Notes by William James Hughan, 4to., wrappers, *Shanklin*, 1886 10/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

295 **WORCESTER**: Masonic Soirée & Exhibition, held at the Guildhall, Worcester, August 27th, 1888 and following days . . Catalogue of Exhibits, edited by George Taylor, with Archæological Notes by W. J. Hughan, 4to., *Kidderminster* [1884] 10/-

296 ——— Another Copy, bound with Province of Hampshire and Isle of Wight: Masonic Exhibition, held at Shanklin, with Catalogue of Exhibits, edited by Alfred Greenham and Archæological Notes by Wm. J. Hughan, *Shanklin*, 1886—Devon and Cornwall: held in the Huyshe Masonic Temple, Plymouth, 1887: Catalogue of Exhibits, edited by Wm. J. Hughan, the three items bound in one vol. 4to., half calf (joints rubbed), 1884-7 £1/5/-

297 **YORKSHIRE.**—The Masonic Reception at York, Sept. 5th, 1881, under the Auspices of the York and Eboracum Lodges, with Report on Documents and Relics exhibited [&c.], by T. B. Whytehead, York, 1881—Societas Rosicruciana in Anglia: Province of Yorkshire, Masonic Conversazione and Exhibition, held 20th Feb., 1884, with a catalogue of Exhibits, *York*, 1884, the two items bound in one vol. 4to., 1881-4 10/-

---

298 [F. (N.)] Anti-Sarsena, für Freymaurer und Nicht-Freymaurer, xii + 244 pp., unbound, *Sondershausen: B. F. Voigt*, 1817 £2/-/-

Wolfstieg, 30004; Kloss, 1998.

This should not be confused with a work by Gerlach entitled Sarsena, which appeared at Bamberg in 1817.

299 **FAYEN** (—) Reflexions Philosophique. French Manuscript (so lettered) legibly written on 160 pages and comprising Eight Essays on Humanitarian or Moral Subjects, each signed at end by the writer (four of them variously dated between October 1868 and January 1869), the last and only Masonic Essay being "Reflexion Philosophique sur la Franc-Maçonnerie, ses Principes, et ses Actes" (28 pages, dated Jan. 1869, signed and marked with symbol of Masonic rank), half morocco, *masonic emblem of square and compasses in five panels on back*, 1868-69 £4/10/-

300 **FELLOWES** (John) an Exposition of the Mysteries, or Religious Dogmas and Customs of the Ancient Egyptians, Pythagoreans, and Druids; also an Inquiry into the Origin, History and Purport of Freemasonry, First Edition, *frontispiece and woodcuts*, 8vo., contemp. half calf, *gilt emblematic tooling on spine* (corners rubbed), *New York: printed for the Author*, 1835 £3/10/-

Wolfstieg, 4938.

301 ——— Another Copy, top outer corners waterstained, half calf (rubbed), *ibid.* 1835 £2/10/-

302 ——— Another Edition, fcap. 8vo., cloth [*ca.* 1908] 10/-

303 **FINCH** (W.) An Elucidation on the Masonic Plates, consisting of Sixty-four Different Compartments—*viz.*, 46 in the first plate; 9 in the second; and 9 in the third; comprising the following Degrees in Masonry, 1st, 2nd and 3rd, in Craft; R.A.; A.M.; K.T., &c. (text complete but having plate 3 only), 70 pages, unbound, *Printed and published for the Author* . . . 1802 £5/5/-

304 ——— Another Issue, having plates 2 and 3 only, the text now occupying 80 pages, unbound, *Printed and Published by the Author, and Sold by H. D. Symonds . . . Theodore Page, Printer* [1802] £6/10/-

305 ——— Lectures on Freemasonry [the three Craft Degrees], issued without title-page but having Finch's name and address on p. 29 and imprint: *Jaques, Printer, Lower Sloane-Street* on last page; 30 pages [*ca.* 1811]; bound with The Freemason's Looking Glass [a Masonic Lecture, issued without title-page, the last page having Finch's autograph signature], 20 pages [*ca.* 1805]; both items interleaved, in one volume, contemp. calf (one joint cracked) [1805-11] £12/10/-

Six of the interleaved pages are occupied with MS. additions as follows: "Declaration to be assented to by every Candidate previous to his initiation"; "Opening 1st Degree"; and "Prayer for a Candidate." Bound at the beginning of the volume is an engraving probably taken from one of the 18th Cent. Masonic Magazines, also a leaf containing on one side "Dedicated by Permission to God, the Grand Architect of the Universe" dated at foot Sept. 1807 and having Finch's name.—On verso is a portrait of the Rt. Hon. Thos. Boothby-Parkyns, Lord Rancliffe of Ireland, Supreme G.M. of K.T. and G.M. of R.A. Masons.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

306 **FINCH** (W.) Lectures on Freemasonry [the Three Degrees of Craft Masonry] with the "Key," issued without title-page, 32 pages with imprint at foot of last page, *Finch, Printer, 5 Lower Lambeth, March* [1811] £7/10/-

On page 16 of this issue is a printed note stating that about the month of February 1812 W. Finch will have ready for delivery Lectures on the 22 degrees as named.

Inscribed on fly-leaf "Lodge of Instructions Feby 1814 from Lodge No. 391." This was Concordia Lodge, meeting at Oisten's Town, Barbadoes, warranted 27 Sept, 1797, named in 1803, erased 2nd Oct. 1829.

307 ——— A Masonic Treatise, with an Elucidation on the Religious and Moral Beauties of Freemasonry, Ziydvjxyipix, Zqjisgsin, Wxsixjin, [Architecture, Astronomy, Geometry], etc. RA—AM—RC—KT—MP—M. &c. for the Use of Lodges and Brothers in general, dedicated by permission to William Perfect, Prov. G.M. for the County of Kent, Second Edition, with many valuable additions, *Printed by J. Atkinson, Deal*, 1802; An Elucidation on the Masonic Plates, ... comprising the following degrees in Masonry, 1st, 2nd, and 3rd, in Craft; R.A. A.M. K.T. &c. [without the separately published 3 plates], *Printed and Published for the Author* . . . . [1807]; bound together with Jachin and Boaz; or An Authentic Key to the Door of Free-Masonry, both Ancient and Modern . . . . with a Correct List of all the Regular Lodges in Scotland, *engraved frontispiece and a woodcut plan of the Drawing on the Floor of a Lodge, Printed for the Booksellers*, 1814; The Three items in one volume, half calf, m.e., 1802-14 £15/15/-

Wolfstieg, 35917, 35916 (ii), and 20983 (xxvii) respectively.

308 **FINDEL** (J[os.] G[abr.]) Geschichte der Freimaurerei von der Zeit ihres Entstehens bis auf die Gegenwart, Zweite Auflage, half calf, *Leipzig*, 1866 £2/10/-

Best German Edition. Wolfstieg, 3972 (iii).

309 **FINEMORE** (W. L.) History of Provincial Grand Lodge of Hampshire and Isle of Wight, 1832-1932, with Foreword by the Rt. Hon. the Earl of Malmesbury, *illus., Portsmouth*, 1939 12/6

310 **FLAMBEAU** (Le) du Maçon, divise en deux parties, contenant: Les Catechismes des Trois premieres Grades . . . . Les Constitutions générales de l'Ordre des Francs-Maçons . . . des pièces de poésie, et le Tableau des Logès et Souverains Chapitres, constitués à l'O. . . de Bordeaux [etc.], *Bordeaux*, 1811; bound with Pluchonneau Aine. Physiologie du Franc-Maçon, avec dessins de Josquin, gravés par Maurisset, *Paris* [*ca.* 1875], 2 vols in one, half calf, 1811-75 £2/15/-

The first item is not in Wolfstieg. The second item is No. 23727.

311 **FLOHR** (August) Geschichte der Grossen Loge von Preussen, genannt Royal York zur Freundschaft im Orient von Berlin, 1798-1898 . . . . als Manuscript für Brüder Freimaurer gedruckt, *Berlin* [1898] £1/5/-

Wolfstieg, 7871.

312 **FONTAINE-BORGEL** (Claudius) Relation Historique sur L'Établissement des Premières Loges Maçonniques a Geneve et leur Dissolution 1736-1796, suivie d'une Nomenclature des Loges Genevoises de 1736-1810, 32 pages, wrappers, *Geneve*, 1874 £1/10/-

Wolfstieg, 6701 quotes an issue with a different imprint, dated 1877.

313 **FORSHAW** (C. F.) Masonic Poems [Introduction by W. J. Hughan], 1900 8/-

314 **FOWLES** (E. W. H.) and **WHITE** (E. G.) The Jubilee Review of English Freemasonry in Queensland, 1859-1909, 74 Lodges, issued under the Supervision and Approval of the District Grand Master, Alfred J. Stephenson, *with 200 illus., Brisbane, Printed for Private Circulation*, 1909 £1/-/-

315 **FOX** (Thomas Lewis) Freemasonry: An Account of the Early History of Freemasonry in England with Illustrations of the Principles and Precepts advocated by that Institution, 1870 10/-

316 ——— Re-issue, 1872 8/6

317 **FOX-THOMAS** (Rev. Egbert) History of Freemasonry in Whitby [Yorkshire], from 1764 to 1897, with an Introduction by W. J. Hughan, *illus., Whitby*, 1897 18/-

Only 250 copies printed.

318 ——— Another Copy, with Appendix, comprising An Account of the Centenary Celebrations of the Lion Lodge, No. 312, Whitby, and the Meeting of the Prov. Grand Lodge . . . July 1897, paged in continuity with the 'History,' 2 vols; cloth, and unbound (stitched), *ibid.*, 1897-98 £1/5/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

319 **FRANCE** (Suprême Conseil de ; Rite Écossais Ancien Accepté) Réglements Généraux de la Maçonnerie Écossaise pour la France et ses Dépendances, half roan, *O.: de Paris*, 1863 £1/-/-

Wolfstieg (Supplement) 6523 lists editions of 1846, 1867 and 1877.

320 ——— : Grande Loge Symbolique Écossaise. Rituel des Travaux Maçonniques, printed on hand-made paper, 4to, wrappers (a little frayed) [ca. 1885] £2/-/-

The Grande Loge Symbolique Écossaise was formed on 4th April 1883.

321 **FRANCIS** (T.) Freemasonry at Havant : A Page in the History of Freemasonry in Hampshire [1763-1892], 46 pp., unbound, *Portsmouth* [1892] 10/-

322 ——— History of Freemasonry in Sussex ; containing a Sketch of the Lodges . . . the Provincial Grand Lodge . . . Royal Arch Masonry, etc. ; also A History of the Howard Lodge of Brotherly Love, No. 56, Arundel, 1736-1878, *with frontispiece and 4 plates in colour, Portsmouth*, 1883 £1/-/-

323 ——— Another Copy (binding waterstained), *ibid.*, 1883 15/-

324 **FRANKLIN** (Benjamin) : Proceedings of the R. W. Grand Lodge of Pennsylvania . . . at its Celebration of the Bi-Centenary of the Birth of Right Worshipful Past Grand Master, Brother Benjamin Franklin, held in the Masonic Temple, in Philadelphia, March 7th, 1906, containing Reproductions in facsimile, of Anderson's Constitutions of 1723, re-printed in Philadelphia by Benjamin Franklin in 1734 ; title-pages of books with Franklin Imprints, *and numerous other illus.*, roy. 8vo, *Philadelphia*, 1906 £1/15/-

325 [**FREDERICK WILLIAM III**, King of Prussia] Edikt wegen Verhütung und Bestrafung geheimer Verbindungen, welche der allgemeinen Sicherheit nachtheilig werden könnten, de dato Berlin, den 20 October 1798, 8 pages, folio, unbound, [*Berlin*] *Gedruckt bei Georg Decker* [1798] £2/10/-

In 1798 the King of Prussia issued this order against Secret Societies, but exempted from its operation the three Grand Lodges at Berlin. All other Lodges not under them were to be closed.

326 **FREEMASON** (The), a Weekly Journal of Freemasonry, Literature, Science and Art, from the Commencement in March 1869 to December, 1910, being vols 1 to 49, folio, cloth and roan, 1869 £15/-/-

Vols 1 to 43 in brown cloth (about 3 vols need recasing and several vols binding discoloured by damp) ; vols 44 and 45 blue cloth ; vols 46 to 49 publisher's roan (vol 45 without title, back strip of vol 48 missing). The early volumes of this periodical are now difficult to obtain.

327 **FREEMASONS' MAGAZINE** or **GENERAL** and **COMPLETE LIBRARY** (The) vols 1 to 7 (of 11 vols), *with numerous engraved plates including portraits*, 7 vols, half calf (last vol not uniform), 1793-96 £8/8/-

It seems probable that William Preston, through his circle of friends in the Lodge of Antiquity, and elsewhere, was much interested in the production and promotion of this magazine. There are liberal extracts from his "Illustrations of Masonry" and numerous references to him, which could scarcely have been made without his full knowledge and consent.

328 **FREEMASONS' MONTHLY MAGAZINE** (The) by Charles W. Moore, G.S. of the Grand Lodge of Massachusetts, Vol 18 (Nov. 1st 1858 to Oct. 1st 1859), half calf, *Boston* [*U.S.A.*] 1859 15/-

329 **FREE-MASON'S POCKET COMPANION**, containing I. An Ode by Mr. Bancks, on Masonry ; II. The History of Masons and Masonry ; III. The Charge given to a Free-Mason ; IV. General Regulations for the Use of Lodges ; V. The Manner of Constituting a New Lodge ; VI. Charge given, to a New Brother ; VII. A Collection of Freemasons' Songs, &c. ; VIII. Prologues and Epilogues . . . ; IX. A List of all the Regular Lodges in Scotland ; X. A List of all the Regular Lodges in England ; XI. A Defence of Masonry, occasioned by a Pamphlet called Masonry Dissected ; (*lacks frontispiece*), contemporary calf (cracked at joints), *Edinburgh: Printed by W. Cheyne* . . . 1752 £10/10/-

Wolfstieg, 778, gives entry but without particulars, not having seen a copy or obtained a collation, which is : Title ; [viii] + 150 pages.

The first Scottish edition of the Pocket Companion and follows closely the text of William Smith's London Edition of 1738, but his name is omitted from title. This copy is printed on thick paper. There is a separate title to the Collection of Songs but pagination is continuous.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

330 **FREE-MASON'S POCKET COMPANION** [Re-issue of the Edinburgh 1752 Edition], fcap. 8vo., contemp. calf (neatly rebacked), *Edinburgh, Printed for James Reid, Bookseller in Leith*, 1754 **£9/9/-**

No frontispiece was published with this issue.

The Title-page to the " Collection of Songs " retains the imprint of W. Cheyne and date 1752.

331 ——— [Third Glasgow Edition], containing the Origin, Progress and Present State of that Antient Fraternity; the Institution of the Grand Lodge of Scotland; Lists of the Grand Masters and other Officers of the Grand Lodges of Scotland and England; their Customs, Charges, Constitutions, Orders and Regulations: for the Instruction and Conduct of the Brethren; to which is added a Complete Collection of Free Mason Songs, Prologues, Epiloques [etc.], old calf rebacked, *Glasgow, Printed by Robert and Thomas Duncan*, 1771 **£7/-/-**

Wolfstieg, 788.

First Issue. This edition appeared with an alternative imprint: Printed for Peter Tait, James Brown, and John Tait, 1771. Whilst this is the third of the Glasgow editions it is the Second of them to be based upon Jonathan Scott's Pocket Companion of 1754. The first Glasgow edition of 1754 was based upon the Belfast edition of 1751 which in turn was derived from that of William Smith.

332 ——— Another Edition [Only Edition Printed at Ayr] . . . . To which is now added, a Collection of the Most Approved English, Scotch, and Irish Songs, old rebacked calf (upper joint chafed), *Air [Ayr]: Printed by John and Peter Wilson*, 1792 **£5/15/-**

Wolfstieg, 801.

This edition was derived from and closely resembles the Second Glasgow edition of the Pocket Companion of 1771. No frontispiece was done.

FREE-MASON'S POCKET COMPANIONS, vide Auld (Wm.), ante; Mant (W.), Scott (J.) and Smith (W.), post.

333 **FREEMASON'S QUARTERLY REVIEW** (The) continued successively as Free-mason's Quarterly Magazine and Review; Freemason's Quarterly Magazine; Freemason's Monthly Magazine; and finally Freemason's Magazine and Masonic Mirror, Commencing in April 1834 and ending with the completion of the octavo series in June 1859, *with numerous illustrations*, 28 vols, various bindings half calf and cloth (some bindings rubbed or worn; spines of three vols broken), 1834-59 **£15/-/-**

Contents: First Series, 9 vols, 1834-1842; Second Series, 7 vols, 1843-1849; Free-mason's Quarterly Magazine and Review, 3 vols, 1850-52; Freemason's Quarterly Magazine, 2 vols, 1853-54; Freemason's Monthly Magazine Vol 1, Jan.-Oct., 1855, then a new and independent publication " The Masonic Mirror, a Journal of Free-masonry " having commenced Nov. 1854 to Dec. 1855, a Union of the two periodicals took place and from Vol 2, Jan.-June 1856, to Vol 6, Jan.-June 1859, was continued as " Freemason's Magazine and Masonic Mirror," 6 vols, 1856-1859.

The above set does not include the independently published volume of " Masonic Mirror " for Nov. 1854 to Dec. 1855.

Vol 3 of Freemasons Magazine and Masonic Mirror (1857) lacks pages ix-xxi of Index.

334 **FREER** (Archdeacon Lane) Memoir, Extract of Speeches, Diary of Journey to America, &c.; In Memoriam [Edited by H. F.], *with photo-portrait and plate*, morocco (rubbed), *Issued for Private Circulation, Hereford*, 1866 **18/-**

Archdeacon Freer was one time Deputy Provincial Grand Master of Herefordshire.

335 **FRÈRES RÉUNIS.**—Reglement Particulier de la T. R. L[oge] de Saint Jean D'Ecosse, sous le titre distinctif des Frères Réunis, etablie et constituée à L'O. de Tournay, . . . 5770 [1770], limp boards, *Tournay*, 1818 **£1/10/-**

336 **[GABANON** (Leonard) i.e. Louis Travenol] Nouveau Catéchisme des Francs-Maçons, *engraved frontispiece*, 64 pages, contemporary French red morocco gilt in a Derome style, g.e., fine copy, *L'Orient*, 5779 [? *Paris*, 1775] **£10/10/-**

From the Library of Cortlandt F. Bishop with his engraved bookplate.

337 ——— Another Issue, *the engraving previously a separate plate and used as frontispiece now printed on verso of title-page*, vellum, *uncut*, *L'Orient*, 5783 [*ibid.*, 1779] **£4/15/-**

Wolfstieg does not give either of these editions although he does describe (No. 29960) an edition of a larger work entitled " Nouveau Catéchisme " published at Paris 1749, which contained some historical matter in addition to the Catechism itself. This reprint of the Catechism only, is practically textual, with a few minor changes, with two addresses added as the conclusion to the book.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

338 **GARDNER** (F. Leigh) Bibliotheca Masonica: a Catalogue of Lodge Histories (England) with a Preface by W. Wynn Westcott, 1912 £2/10/-

This is the third and concluding volume (complete in itself) of a Series entitled "A Catalogue Raisonné of Works on the Occult Sciences." Only 300 copies of this volume were printed.

339 **GAREY** (Wm.) Reflected Rays of Light upon Freemasonry; or the Freemason's Pocket Compendium, edited by James Stevenson, Second Edition, *folding frontispiece of Masonic Emblems, Aberdeen*, 1870 10/-

340 ——— Fourth Edition, *with folding frontispiece, Kenning*, 1874 8/-

341 **GARGANO** (Michael di) Irish and English Freemasons and their Foreign Brothers: Their System, Oaths, Ceremonies, Secrets, Grips, Signs, and Passwords, with Official Lists of Names, First Edition, 5 *plates* (4 *in colour*), 3 parts, sm. 4to., orig. wrappers, *Dublin*, 1876 £3/-/-

342 ——— Second and Best Issue, *with identical illustrations in one volume*, sm. 4to., original boards, cloth back, *ibid.*, 1877 £4/10/-

In this issue is now added, a leaf of Contents and List of Illustrations, also the Supplementary pages 83 to 108 comprising an Official List in Alphabetical Order, of the Freemasons of the City and County of Dublin, as well as the Masonic Officials of every County in Ireland. This was discontinued in later issues.

343 ——— Fourth Issue, the Plates of the E.A. and F.C. degrees omitted and those of Master Mason, and Mark Master Mason substituted, 4to., original boards, cloth back, *ibid.*, 1879 £3/10/-

The leaf of contents and List of Illustrations, together with the Supplementary Pages, are omitted from this issue.

344 **GARLAND** (Matthew, *Prov. Grand Orator for the County of Kent*) Masonic Effusions, Moral and Religious, arranged with his Memoirs, by F. C. Daniel, and published under Masonic Patronage, *portrait*, old cloth (recovered with paper), *uncut, Printed by Br. T. Harvey . . . .* [1820] £4/15/-

Wolfstieg, 24830; Kloss, 605. Both give date as 1819. The book is undated and was probably not published until 1820. The Memoir by Daniel is dated Dec. 1819.

345 **GAULLIEUR-L'HARDY** (le F. : L. Eus. II.) Planche tracée dans la R. : Loge des Vrais Frères Unis, du Regime Rectifié Ecossais, Or. : du Locle, à la Fête patronale d'hiver, de St.-Jean le 10e jour du 11e mois, de l'an de V. L. 5819, publiée au dépends de la loge, 40 pages, wrappers [*Paris*, 1819] 18/-

Not in Wolfstieg or Kloss.

346 **GAUTRELET** (Fr. Xav.) La Franc-Maçonnerie et La Revolution, half morocco, *Lyon*, 1872 £1/5/-

Wolfstieg, 6387.

347 **GAYNOR** (R. H.) Hints on Masonic Etiquette, Second Edition, [1936] 7/6

348 **GEDENBOEK** van de Vrijmetselarij in Nederlandsch 'Oost-Indië, 1767-1917, Uitgegeven door de Oudste drie Werkplaatsen of Java . . . *illustrated*, roy. 4to., *'s-Gravenhage* [1918] £2/-/-

349 **GENTLEMAN'S MAGAZINE** (The) Odd Volumes Containing Masonic Articles or Reviews of Masonic Books: Vol. 3 (no covers, 1733); Vol. 5 (1735); Vols. 7 to 10 (1737-1740); Vol. 13 (1743); Vols. 21 to 24 (1751-1754); Vol. 28 (1758); Vol. 32 (1762); Vol. 36 (1766); Vol. 39 (1769); Vol. 55, part two, (1785); Vol. 56, part two (1786); Vol. 69, part one (1799); Vol. 85, part one, unbound (1815); Vol. 88, part one (no back strip) 1818, old half calf, 1733-1818 per volume 10/-

A detailed account of the Masonic Articles which appeared in the above volumes will be found in A.Q.C. Volume XXVII, pages 185 to 216.

350 **GIBSON** (Rev. John George) Masonry and Society, A Series of Essays of Social Interest, wrappers, 1923 10/-

351 **GIRAUD** (Francis F.) Freemasonry in Faversham, 1763 to 1899, compiled chiefly from Lodge and Chapter Minutes, *frontispiece*, 56 pp., wrappers, *Margate: for private circulation*, 1900 18/-

This work was first published at Faversham in 1887, and consisted of 28 pages. The history is now brought down to 1899, but no indication of the former edition is given.

352 **GOLDENBURG** (Dr. Julius) Maurerspiegel: Bilder aus dem Freimaurerleben, wrappers, *Leipzig*, 1897 10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

353 **GLOVER** (CHARLES R. J.) A HISTORY of the FIRST FIFTY YEARS of FREEMASONRY in SOUTH AUSTRALIA, 1834-1884 [embracing the period when the Grand Lodge of South Australia was formed], *illus.* [*Adelaide*, 1885] £1/5/-

Designated as Vol. 1 in anticipation of a latter period being written but so far it remains all that has been published.

354 **GOLBY** (F. W.) A CENTURY of MASONIC WORKING: being a History of the Stability Lodge of Instruction, 4 *portraits*, *Bath*, 1921 15/-

The author claims that the Stability Lodge of Instruction founded in 1817 has lineal descent from the Lodge of Reconciliation.

355 **GOLDEN FLEECE** (ORDER OF THE)—LA TOISON D'OR ou RECUEIL des STATUTS et ORDONNANCES du NOBLE ORDRE de la TOISON D'OR, leurs Confirmations, Changements, Additions, Ceremonies, Immunitez, Exemptions, Pré-éminences, Honneurs et Bulles Papales depuis L'Institution jusques à present, avec les Remarques sur le contenu desdits Statuts et Ordonnances, contemporary calf, *Cologne, chez Pierre Sweitzer*, 1689 £2/15/-

Pasted below imprint on title is a printed slip " Chez les T. Serstevens, Imprimeurs MDCCXIII."

356 **GOLDNEY** (F. H.) A HISTORY of FREEMASONRY in WILTSHIRE: . . . Provincial Grand Lodge and its Subordinate Lodges . . . Grand Royal Arch Chapter [etc.], 1880 £1/5/-

Only a limited number were privately printed for presentation only.

357 **GOODWIN** (S. H.) MORMONISM and MASONRY: A UTAH POINT OF VIEW, buckram, (original wrappers bound in), *Salt Lake City*, 1925 10/-

358 **GORDON** (W., *Teacher of Mathematics*) EVERY YOUNG MAN'S COMPANION, FOURTH EDITION, corrected with large additions, and great improvements [including for the first time " The MYSTERY of FREEMASONRY EXPLAINED " pages 413-426], *engraved frontispiece*, modern half brown morocco, *Printed for J. Rivington, H. Woodfall, J. Newbery . . .*, 1765 £10/10/-

" The Mystery of Freemasonry Explained " is, virtually, a reprint of one of the so-called ' Exposures ' entitled Jachin and Boaz, first printed in 1762.

359 **GORHAM** (A., 8° *Rosicrucian Society*) INDIAN MASONS' MARKS of the MOGHUL DYNASTY, *numerous diagrams and other illustrations*, thin 4to., [1911] 15/-

360 **GOULD** (ROBERT FREKE) The ATHOLL LODGES, their AUTHENTIC HISTORY: being a Memorial of the GRAND LODGE of ENGLAND, " according to the Old Constitutions," compiled from Official Sources, 1879 £1/10/-

The best sketch of the junior rival Grand Lodge of A.D. 1751 to 1813.

Contains at end a list of Lodges to 1807 from Ahiman Rezon which was the earliest list published by the " Ancients."

361 ——— The HISTORY of FREEMASONRY: its ANTIQUITIES, SYMBOLS, CONSTITUTIONS, CUSTOMS, &c., embracing an Investigation of the Records of the Organisations of the Fraternity in ENGLAND, SCOTLAND, IRELAND, BRITISH COLONIES, FRANCE, GERMANY, and the UNITED STATES, derived from Official Sources, ORIGINAL EDITION, *illustrated with 40 portraits, 2 coloured and 7 other full-page plates*, 3 vols. 4to, publisher's half morocco gilt, g.e. (binding a little rubbed at joints), 1884 £2/15/-

362 ——— ANOTHER EDITION, revised, edited, and brought up to date by DUDLEY WRIGHT, *with 15 coloured plates of regalia, &c., and 47 other full page plates many reproduced from old prints*), 5 vols., 4to, [1931] £4/10/-

363 ——— The CONCISE HISTORY of FREEMASONRY, LAST and BEST EDITION, revised and brought up to date by FREDERICK J. W. CROWE, 8vo, 1951 £1/10/-

364 ——— MILITARY LODGES: The APRON and the SWORD, or FREEMASONRY under ARMS; being an ACCOUNT of LODGES in REGIMENTS and SHIPS of WAR, and of FAMOUS SOLDIERS and SAILORS (of all Countries) who have belonged to the Society [1899] 18/-

365 **GOYDER** (D. G.) LECTURES on FREEMASONRY, Exhibiting the Beauties of the Royal Art, THIRD EDITION, 1835 10/-

366 ——— FOURTH EDITION, 1875 12/6

367 **GRAHAM** (REV. JOHN) A HIEROGLYPHICAL REPRESENTATION of MESSIAH; being the leading features of a Sermon ' preached in ST. PAUL'S CHAPEL, ARBROATH, 27th Dec. 1826, before the PANMURE LODGE of FREE MASONS '; dedicated to the HON. WILLIAM MAULE of Panmure, M.P., P.G.M. 28 pages, wrappers, *Montrose*, 1827 £1/10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

368 **GRAHAM** (ALEXANDER) HISTORY of FREEMASONRY in the PROVINCE of SHROPSHIRE, and of the SALOPIAN LODGE, 262, with an Introduction by W. J. HUGHAN, *Shrewsbury*, 1892 £1/-/-

369 **GRAND ORIENT DE FRANCE.**—CALENDRIER MAÇONNIQUE pour l'an 5838 [1838] wrappers, *Paris*, 1838 15/-

370 ———: CONSTITUTIONS, Statuts et Réglements Generaux du G.O. de France, 1849-1875, being nine issues bound together in one volume, 1849-75 £3/10/-

371 ———: DOCUMENTS pour servir a L'HISTOIRE de la FRANC-MAÇONNERIE au XIXe SIÈCLE [recueillis et publiés par le GRAND ORIENT de FRANCE], half calf, *Paris*, 1866 £1/10/-

Wolfstieg, 23441.

372 ———: INSTALLATION de la Rév. L. des ARTISTES a L'O de PARIS. Discours qui ont été prononcés dans le Temple, précédés du procès-verbal, et suivis des morceaux d'architecture et des couplets qui ont embellis le banquet fraternel, wrappers [*Paris*, 1797] £1/10/-

Kloss, 4770.

Collation: Title+15 (verso blank)+12 pages (Poésies).

373 ———: Les MENEURS du G. O. Jugés d'apres leur oeuvres, ou Leçons de Grammaire, de Geographie, de Mythologie, D'Histoire et Même de Morale, a L'Usage de ces Messieurs, 16 pages, wrappers, O. D'Isis, Imprimerie du Seidat Écossais [*Paris*], 1827 18/-

374 ———: SOLSTICE D'ETE (24 Juin 1831) PROCÈS-VERBAL de la FÊTE de L'ORDRE célébrée par le G. O. de FRANCE, Avec Tableau du Comte rendu, wrappers, *Paris*, 1831 18/-

Kloss, 4249.

375 ———: SAINT-JEAN D'HIVER, 5812: Fête de L'Ordre, presidée par le Sér. Grand-Maître, . . . PRINCE CAMBACÉRÈS, le 28e jour du 10 mois de l'an 5812 (1812) 34 pages, 4to, wrappers, *Paulet*, 1812 £1/10/-

Kloss, 4213.

376 **GRANGER** (CHARLES T., *Past Grand Master of the G.L. of Iowa*): MEMORIAL VOLUME, compiled by NEWTON R. PARVIN, Grand Secretary, wrappers, *Iowa*, 1917 10/-

377 [**GRAVES** (RICHARD)] The REVERIES of SOLITUDE: Consisting of Essays in Prose, a new Translation of the Musipula, and Original Pieces in Verse, by the Editor of Columella, Eugenius, etc. FIRST EDITION, boards, modern calf back, entirely uncut, *Bath, Printed by R. Cruttwell for G. G. J. and J. Robinson . . . London*, 1793 £2/10/-

A piece entitled "The Grand Procession (pages 73-82) of a Society called "The True and Respectable Taylors" in which the subject of Freemasonry is introduced.

378 **GREENLAW** (COL. ALEXANDER JOHN) MASONIC LECTURES delivered in Open Lodge, Chapter, &c., published at the request of Brethren in ENGLAND, INDIA, and BURMAH, (name in ink on title; front end-paper missing), scarce, *Madras*, 1870 £5/5/-

Wolfstieg gives the publisher as Trubner, but they only published as London Agents for the Madras firm of Higginbotham and Co. Vibert in his Rare Books of Freemasonry evidently saw an imperfect copy as he gives the collation as pp. viii + 240, whereas a Concluding Lecture occupies pages 241 to 244.

379 ——— REPRINT, *ibid.*, 1905 £2/10/-

380 **GRIFFITH** (T. LL., *Prov. Grand Chaplain Eastern Province of South Wales*) A SERMON preached in the PARISH CHURCH at NEATH, at the PROVINCIAL GRAND MEETING of FREE and ACCEPTED MASONS, on Friday, October 1st, 1852, pamphlet, 22 pages, unbound, *Cardiff*, 1852 12/6

381 **GROSVENOR-SMYTH** (REV. F. A.) MASONIC PAMPHLETS (as under), wrappers, *Printed for Private Circulation, Derby*, 1941-42 each 5/-

(1) The Masonic Apron; (2) Masonry and Symbolism; (3) Masonry and its Symbolic Origin.

——— vide ROYAL ARCH, post.

382 [**GUERRIER** de **DUMAST** (AUGUST PROSPER FRANÇOIS)] LA MAÇONNERIE, Poeme en trois Chants, avec des Notes Historiques, Étymologiques et Critiques, *with 2 plates by* P. ADAM *after* LEVIERIA, *and 7 vignettes*, contemporary half morocco, uncut, t.e.g., *Paris*, 1820 £3/10/-

Wolfstieg, 1404.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

383 **GUERRIER de DUMAST** (August Prosper François) La Maçonnerie, Another Issue, Printed on a superior paper, the plates in two states (one state being proofs before letters), 7 *vignettes*, contemp. mottled calf gilt, sprinkled edges, *Paris*, 1820 £6/-/-

This issue is not mentioned by Wolfstieg.

Fine copy with the author's presentation inscription to Madam Adier, on half-title.

The book was issued for sale by the author and it is said that he destroyed most of the unsold copies.

384 **[GUILLEMAIN DE ST. VICTOR** (Louis)] La Vraie Maçonnerie d'Adoption ; Précédée de quelques Réflexions sur les Loges irréguliers & sur la Société civile, avec des notes critiques & philosophiques ; Dediée aux Dames, par un Chevalier de tous les Ordres Maçonniques, Premiere Edition, half calf, *Londres* [? *Paris*], *aux dépends de L'Auteur*, 1779 £3/3/-

Wolfstieg, 43213 (ii) Collation : Preliminaries comprising half-title, title, advertisement and table (viii pages but incorrectly numbered as xii), + 172 + 1 leaf for errata.

The title of this work was later changed (see next item) and a few songs were then added.

385 [———] Manuel des Franches-Maçonnes ou La Vraie Maçonnerie D'Adoption ; Précédée de quelques Reflexions sur les Loges irreguliers et sur la Societé civile, avec des notes critiques et philosophiques : et suivie De Canoques Maçonniques dediée aux Dames, Par un Chevalier de tous les Ordres Maçonniques, rebound half cloth, *Philadelphie* [*Paris*], 1787 £1/10/-

Wolfstieg, 43213 (viii). This work was also incorporated with " Recueil Precieaux " to which it formed the third part.

386 ——— Origine de la Maçonnerie Adonhiramite ou Nouvelles Observations critiques et raisonnées, sur la Philosophie, les Hieroglyphes, les Mystéres, la Superstition et les Vices des Mages [etc.], Premiere Édition, contemp. wrappers, uncut, *Helyopolis* [*Paris*], 1787 £2/10/-

Wolfstieg, 33383. Collation [iv] + 164 pages.

387 ——— Origine de la Maçonnerie Adonhyramite (sic) ou Nouvelles Observations, [etc.], with folding Table, *Helyopolis* [*Paris*] 1810 ; bound with Recueil de Chansons de la Très-Vénérable Confrairie des Francs-Maçons, précédé de plusieurs Pèces de Poésie Maçonne. Nouvelle Edition augmentée, *Jerusalem* [*Paris*], 1803 ; two vols. in one, contemp. French calf, emblematic gilt back, *Paris*, 1803-10 £2/15/-

Wolfstieg, 33383 (iv) and 39697 (vi) respectively.

388 [———] Recueil Précieux de la Maçonnerie Adonhiramite, Par un Chevalier de tous les Ordres Maçoniques : Premiere Partie contenant le Catechismes de quatres, premieres Grades, [etc.] ; Seconde Partie, contenant les trois Points de la Maçonnerie Ecossoise, le Chevalier de l'Orient & le vrai Rose-Croix [etc.] ; Troisieme Partie, La Vraie Maçonnerie D'Adoption, [etc.] ; Three Parts in one volume, boards, *Philadelphie* [*Paris*], *Chez Philarethe*, 1783 £2/10/-

Wolfstieg, 33380 (ii) ; Kloss 1919 (ii).

This, the Second Edition had no plates. Collation Part 1 [iv] + 116 (last blank) ; Part 2 [iv] + 149 + iii (unnumbered) ; Part 3. 142 (the half-title, title and Dedication though unnumbered being pp. 1-5) + 1 leaf of Table.

389 ——— Another Edition, Parts 1 and 2 only, 2 vols., wrappers, uncut (some waterstains), *ibid.*, 1786 £1/5/-

Wolfstieg, 33380 (iv) Collation of the two parts as for the 1783 edition. No plates were done.

390 ——— Another Edition, wanting plates to Part 1, the plate to Part 2 brought forward as frontispiece, 3 parts in 1 volume, old calf (worn) *ibid.*, 1787 £2/-/-

Wolfstieg, 33380 (vi) Collation : Part 1, 118 + Table, 2 pp., unnumbered ; Part 2, 153 + Table, 3 pp., unnumbered ; Part 3, 142 + Table, 2 pp. unnumbered.

391 ——— Nouvelle Edition ornée de figures, corrigée & augmentée de plusieurs Chansons etc. [containing 3 folding plates in Part 1 and one in Part 2] 3 parts in one volume, contemp. French mottled calf, emblematically tooled back (defective at headband), *ibid.*, 1787 £4/-/-

Wolfstieg, 33380 (vii)

Collation : Part 1 [iv] + 128 ; Part 2 [iv] + 149 + Table [iii] ; Part 3, 142 (including preliminaries).

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

392 **GUILLEMAIN DE ST. VICTOR** (Louis) Recueil Précieux de la Maçonnerie Adonhiramite, Nouvelle Edition, ornée de figures, corrigée, et augmentée de plusieurs Chansons, etc. (*folding table to the second part only*), 3 vols., *Philadelphie* [*Paris*] *Chez Philarethe*, 1787; bound with Origine de la Maçonnerie Adonhiramite, ou Nouvelles Observations . . . *Heliopolis* [*Paris*] 1787; together in 2 vols., modern half calf, m.e. [*Paris*], 1787 **£3/15/-**

Wolfstieg, 33380 (xiii) and 33383 respectively.

Collation: First Work, Part 1, 144; Part 2, 166 + Table, 3 pages (unnumbered); Part 3, 150 + Table, 2 pages (unnumbered). Second Work, First Edition, [iv] + 164 (including Table).

393 ——— Nouvelle Edition, revue, corrigée & augmentée, suivant ce qui s'observe dans les Loges réguliers, présidées par les V. M. Constituant le Grand Orient de France, *with folding plate of emblems*. Part 1 with imprint Au grand Orient de France, sous le Vestibule du Temple de Salomon 5789 [1789]; Parts 2 and 3, *Philadelphie* [*Paris*] *Chez Philarethe*, 1787, in 1 volume, contemp. calf, emblematic gilt back, [*Paris*], 1787-89 **£3/-/-**

Wolfstieg, 33380 (xv).

This issue does not have the 3 plates to part 1, and unlike all earlier editions, this part has the authors' name on title.

Collation: Part 1, [iv] + 140 (last page blank); Part 2, 154; Part 3, 142 + leaf of Table.

394 [**GUTIERREZ** (Valentin Llanos)] Sandoval; or The Freemason, a Spanish Tale, by the Author of "Don Esteban," First Edition, 3 vols., contemp. half calf (one joint cracked), 1826 **£2/-/-**

395 ——— Another Copy, First Edition, 3 vols., orig. boards, with paper labels, entirely uncut (spines a little defective), 1826 **£3/-/-**

An interesting review of this novel is contained in the Quarterly Review, Vol. 24, pages 488-506. Wolfstieg, 41676 attributes the work to Telesforo de Trueba y Cosis.

396 **GYR** (L'Abbé) La Franc-Maçonnerie en Elle-Même et dans ses Rapports avec les Autres Sociétés d L'Europe, notament avec la Carbonari Italienne, half cloth, *Liège et Paris*, 1859 **£2/-/-**

Not in Wolfstieg. Caillet "Sciences Occultes," No. 4908 says "Ouvrage important."

397 **HALLETT** (H. Hiram) A Short Account of the Lodges of Promulgation, Reconciliation, Stability and Emulation, Revised Edition, 56 pages, wrappers, *Margate*, 1932 **10/-**

398 **HAMILTON** (J. Lawrence) Les Rituels des Trois Première Grades dans la Maçonnerie Allemande Comparés avec les Rituels Francais et Anglais [Extrait du Journal La Chaine d'Union de Paris] thin 8vo, cloth, *Paris*, 1873 **18/-**

399 **HAMMOND** (William) Masonic Emblems and Jewels: Treasures at Freemason's Hall, London, *with 18 coloured and 42 half-tone plates*, 1917 **15/-**

400 **HANOVER GRAND LODGE.**—Statuten der Grossloge des Königreichs Hannover und der unter ihrer Direction arbeitenden St. Johannislogen. Angenommen im Jahre 1839, *Hannover*, [1839] **12/6**

Wolfstieg 20763; Kloss 200.

401 **HARRINGTON** (George F.) Desideratum for the Age, a Masonic Work, wherein the First Principles which constitute Nature are explained [etc.], 1851 **£1/5/-**

"That the Universalists ideas are very modern is proved to some extent by a small book called 'Desideratum for the Age' published in 1851. In this work, Masonic Universalism is fully discussed."—Whymper's Religion of Freemasonry, page 216 (note).

402 **HARRIS** (Thaddeus, *P.G. Chaplain G.L. of Massachusetts*) Discourses, delivered on Public Occasions, Illustrating the Principles, Displaying the Tendency, and Vindicating the Design, of Freemasonry, First Edition, *engraved frontispiece*, contemp. calf, rebacked, *Charlestown*, 1801 **£6/10/-**

Wolfstieg, 1389; Kloss, 1131.

403 **HART** (J. P.) The Freemason; or the Secret of the Lodge Room: a Domestic Drama, in Two Acts as performed at the Queen's Theatre, First Edition, *woodcut frontispiece*, 34 pages, orig. wrappers, *J. Pattie* (1839) **£1/15/-**

Wolfstieg, 41952; A.Q.C. vol. 21, page 158 gives an account of this play.

404 **HAUTE GRADES.**—Instructions des H. G. [Élu, Ecossais, Chev. D'Orient, Rose-Croix] tels qu'ils se conferènt dans les Chapitres de la Correspondance du G. O. de France, avec les Discours Analogues aux Réceptions, *Paris*, 1835 bound with Manuel Pratique du Franc-Maçon, *Angers*, 1845, two vols. in one, leather with flap, fastener missing, 1835-45 **£1/15/-**

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

405 **HAWKINS** (E. L.) A Concise Cyclopaedia of Freemasonry, . . . compiled from various sources, 1947 **11/6**

406 [**HAYE** (Anthony O'Neal, Fourth Poet Laureate of the Lodge Canongate, No. 2)] Songs and Ballads by the Poet Laureate of the Lodge 'Canongate Kilwinning,' First Edition, half roan (orig. wrappers bound in) binding rubbed, *Edinburgh*, 1861 **15/-**

407 ——— Another Copy, without the wrappers, 1861, bound with The Mirage of Life and other Poems, Second Edition, *Edinburgh*, 1860; 2 vols. in one, half calf (rubbed) *Edinburgh*, 1860-61 **£1/5/-**

The author's name appears on title-page of the second item.

408 "**HAZLITT**" P.M. (—) Unwritten Laws in Freemasonry, 1922 **7/6**

409 **HENDERSON** (J. A.) and **ANDERSON** (C. W.) Historical Records of Freemasonry in Stockton-on-Tees, edited by W. Newton, *with facsimiles and other illusts.*, thin 4to, wrappers, 1928 **10/-**

410 **HILLS** (S. M.) Five Minute Talks on Freemasonry, Revised and Enlarged Edition, 1948 **7/6**

411 **HIRAM**: or The Grand Master-Key to the Door of both Antient and Modern Free-Masonry: Being an Accurate Description of every Degree of the Brotherhood, as authorized and delivered in all good Lodges [etc.], By a Member of Royal Arch, Second Edition, *with folding plate* (often missing) "The Ceremony of Making a Free-Mason" (in the Second State, i.e. Showing the Candidate), modern half calf, *Printed for W. Griffin*, 1766 **£20/-/-**

Wolfstieg, 29986.

In the 'Exact List of all the Lodges under the Authority of the Grand-Master of England' the London Lodges are arranged under the days of meeting in the month.

The folding plate has been neatly backed on old paper to strengthen, and skilful repairs to half-title and title-page. It is however a good copy of a rare work, seldom found complete.

412 ——— Another Copy, wanting the half-title and the Exact List of Lodges; the engraved folding plate in the Second State, modern boards, *ibid.*, 1766 **£12/10/-**

413 ——— Third Edition, With an Appendix, Disclosing the other Secrets of Free-Masonry not divulged by the Author, 72 pages, (some stains; fore margins a little frayed) *Printed for Mess. Griffin and Toft in London, and Mr. J. Hoey, Junior in Parliament Street, Dublin*, 1773 **£8/15/-**

This edition did not have the List of Lodges, and in order to make room for the Appendix, the Songs were omitted. There is no engraving. It is not in Wolfstieg and is not mentioned by Vibert who does however refer to a Belfast edition of 1765.

414 **HISTOIRE** et **STATUTS** de la Societe des Francs-Maçons, la Maniere de les recevoir, avec leur Serment, puises dans les Mémoires secrets du Grand-Maitre de France, le 14 Juin, 1743, contemp. calf, *Londres*, [*? Paris*], *Chez Isaac Festetite* 1743 **£4/15/-**

The Dedication is signed le Frere Vrilminiack. Wolfstieg No. 20412 (vi) gives a short title entry but no collation. It would appear that he had not examined a copy. Collation: Title; Epitre (iv pp., unnumbered); Preface commences on p. 3 and the text ends on p. 258; Table 2 pp. (unnumbered).

415 **HISTORY** of the Ancient and Honorable Fraternity of Free and Accepted Masons, and Concordant Orders, illustrated, written by a Board of Editors: Henry Leonard Stillson, Editor-in-Chief; William James Hughan, European Editor; thick roy. 8vo, half roan (binding worn and shabby) *The Fraternity Publishing Co., New York*, 1891 **£1/10/-**

416 **HISTORY** (The) and Illustration of Free Masonry, Compiled from an Ancient Publication, contemporary half calf, *Published by Baldwin, Craddock, and Joy; and G. B. Whittaker . . .* 1826 **£3/15/-**

There is no clue as to the authorship but the work is "Dedicated by permission to the Worshipful Master, Officers, and Brethren of the Lodge of Unity, No. 214, [now No. 132] Ringwood, Hants." The imprint at end is "Wheaton, Printer, Ringwood.

417 **HISTORY OF MASONRY** (The) From the Creation of the World to the Present Time [including a History of Masonry in Britain . . . to the Norman Conquest, The State of Masonry in Scotland . . . to the Present Time, and A Short Charge to be given to New Admitted Brethren], limp cloth, *Printed for the Booksellers*, [*ca.* 1850] **£1/1/-**

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tharesfoundation.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

418 **HOBBS** (J. Walter) Lodge and After-Dinner Speaking, a Collection of Chapters compiled with a View to improve Masonic Speaking, with an Introduction by Lionel Vibert, Third and Revised Edition, 1949 5/-

419 ——— Masonic Ritual: Described, Compared, and Explained, 1923 5/-

420 ——— Masonic Speech Making, a Series of complete speeches compiled to aid Brethren in making appropriate remarks on Masonic occasions, Fifth and Last Edition, 1948 8/6

421 **HOLLAND** (Thomas) Freemasonry from the Great Pyramid of Ancient Times . . . to which is added the Practical Working, Construction, and Probable Geometrical Draft or Plan of the Pyramid, *with 5 plates, Printed for the Author*, 1885 £1/15/-

422 H[olme] (R[andle]) The Academy of Armory: or a Display of Heraldry, being a more easy way to attain the Knowledge thereof, than hath been hitherto published by any . . . [Second & Best Edition], *with 47 pages of devices engraved on copper (and the two insets in Book III, between pages 414/15)*, folio, old panelled calf (joints broken), 1701 £9/9/-

Has the printed title but lacks the engraved title-page; marginal repair to page 353/4 and small defect in lower blank margin of page 447/8 in Book II; lower corner of page 305/6 in Book III torn away; a few marginal stains.

The portions of Book III. relating to Freemasonry were reprinted in Gould's History of Freemasonry (original edition, Vol. 2, p. 180/181). These included "Terms of Art used by Free Masons," and "Masons Tools," which commenced with the following paragraph: "I cannot but Honor the Fellowship of the Masons because of it[s] Antiquity; and the more, as being a Member of that Society, called Free-Masons."

423 **HOLMES** (Emra) Tales, Poems, and Masonic Papers, 1877; [Second Series] Amabel Vaughan and other Tales, 1878; with Biographical and Masonic Memoirs of the Author, by G. M. Tweddell, 2 vols. (binding of vol. one damaged) 1877-78 18/-

Wolfstieg, 1183 gives the first series only.

424 **HOLMES** (John) The Art of Rhetoric made easy . . . In Two Books: the First comprehending the Principles of that excellent Art . . . the Second containing the Substance of Longinus's celebrated Treatise on the Sublime, Third Impression, (Index at end incomplete), old calf, panelled back, emblematic tooling of the square and compass alternating with the Sun Moon and Stars, *Printed for and sold by L. Hawes, W. Clarke, and R. Collins* 1766 £1/15/-

425 **HOLMES-DALLIMORE** (A.) The Freemason's All in All—The Master—A Manual of Reference and Instruction on Law, Office and General Procedure: Constitutional, Official, Miscellaneous, *Printed for Private Circulation*, [1936] 18/-

426 ——— Masonic Side-Lines: Historical—Symbolical—Humorous, [1936] 9/-

427 ——— The Three Constitutions: England, Scotland, and Ireland, Laws, Regulations and Decisions of the Craft, 1927 5/-

——— vide Royal Arch, post.

428 **HOLTSCHMIDT** (Friedrich) Licht und Schatten in der Freimaurerei, *Braunschweig*, 1903 10/-

429 **HUDDERSFIELD** and **DISTRICT INSTALLED MASTERS' ASSOCIATION**, Transactions, Vol. 1, 1926/27, compiled by Frank Greenwood, wrappers, 1928 10/-

430 **HUDSON** (Thomas) Poems on Several Occasions, in Two Parts, First Edition, rebound in old style boards, *Newcastle upon Tyne: Printed by I. Thompson and Company*, 1752 £3/10/-

Contemporary autograph of E. Harrison on title.

Contains: "Ode on Masonry, inscribed to the Rt. Hon. Lord Ward, late Grand Master [of England 1742-44] occupying with its sub-title, pages 39-52; "A Free Masons' Song by Mr. H. Jackson, commencing 'Begin O ye muses' pages 226-228.

431 **HUGHAN** (Wm. James) History of the Apollo Lodge, York, in relation to Craft and Royal Arch Masonry; with Brief Sketches of its Local Predecessors and Contemporaries; the Grand Lodge of all England (York Masons); the Provincial Grand Lodge, and various Lodges from 1705 to 1805, with valuable appendices, *frontispiece*, (binding a little damp soiled at fore-edges), 1889 £1/15/-

Only 300 copies printed.

432 ——— The Engraved List of Regular Lodges for A.D. 1734 *in facsimile*, with an Introduction and Explanatory Notes, 1889 £1/1/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

433 **HUGHAN** (Wm. James) The Jacobite Lodge at Rome, 1735-7, *with a complete Reproduction of the Minute Book and 2 facsimiles*, 4to, *Torquay*, 1910 £1/5/-
Founded by English Freemasons in Rome with the Earl of Winton as Master. It had no warrant from England or elsewhere. Never numbering more than two dozen members it became extinct in August 1737.

434 ——— Memorials of the Masonic Union of A.D. 1813, consisting of an Introduction on Freemasonry in England; the Articles of Union, Constitutions of the United Grand Lodge of England, A.D. 1815, and other Official Documents; a List of Lodges on the Roll of the United Grand Lodge of England, A.D. 1814, with their Numbers immediately before and after the Union; also an Exact Reprint of Dassigny's "Serious and Impartial Enquiry into the Cause of the present Decay of Free-Masonry in the Kingdom of Ireland," Dublin, 1744, which contains the Earliest known Reference to Royal Arch Masonry [Second] Revised and Augmented Edition [with a Facsimile of Attwood's Masonic Glee, 1813, now first added], *frontispiece*, 4to, *Leicester*, 1913 £2/-/-

435 ——— Another Copy, binding damp soiled, *ibid.*, 1913 £1/10/-

436 ——— A Numerical and Numismatical Register of Lodges which formed the United Grand Lodge of England: containing the Numbers of such Lodges during 1813, and as altered in 1814, 1832, and 1863; Years of Constitution under the "Moderns," and "Ancients," Roll of Distinguished Lodges, Special and Centenary Medals, Historical and Numismatical Sketches, *with 6 coloured plates*, 4to, (binding badly waterstained), 1878 £1/5/-

437 ——— Origin of the English Rite of Freemasonry, New and Revised Edition, edited by John T. Thorp [and an Index now added], *facsimile of the Royal Arch Record of 1753, and 3 plates* (some marginal annotations and underlinings in ink; binding a little soiled) *Leicester*, 1909 £2/5/-
One of the best works on Freemasonry. This edition is corrected and revised to accord with the later studies of the author.

438 ——— Third and Last Edition (a reprint of the second edition, with a revised preface by John T. Thorp), *ibid.*, 1925 £2/15/-

439 ——— The Worshipful Company of Gold & Silver Wyre Drawers (Reprinted from "The Freemason," Nov. 21st, 1891) 16 pages, wrappers, 1891 [sold]

——— vide Charges (Old), ante.

440 **HUMBER INSTALLED MASTERS LODGE, No. 2494,** Transactions, Parts 1 and 2, Feb. 1894 to April, 1903, 2 vols., (wrappers rather frayed) *Hull*, 1894-1903 £1/1/-

441 ——— Transactions, Part 6, Feb. 1917 to Dec. 1921, wrappers, *ibid.*, 1922 8/-

442 **HUNT** (Charles Clyde) Masonic Symbolism, *illustrated*, wrappers, *Iowa*, 1939 £1/10/-

443 **HUTCHINSON** (William) The Spirit of Freemasonry in Moral and Elucidatory Lectures, First Edition, *with engraved plate*, contemp. panelled calf neatly rebacked, *Printed for J. Wilkie and W. Goldsmith*, 1775 £6/15/-

444 ——— Another Copy, contemp. half calf, *ibid.*, 1775 £8/15/-
Wolfstieg, 21609.
Has the following interesting inscription on fly-leaf "This Book is the property of John Edward Reynolds of Hampstead and Grays Inn, both in the County of Middsx., Gent., Atty. at Law, who passed the Office of Grand Steward to the Grand Lodge of Masons for England in the year 1805" (Signed) J. E. Reynolds, 27th Novr. 1807
The writer's name and appointment is recorded by Henry Sadler in his "Memorials of the Globe Lodge, No. 23" in the Chronological List of the Grand Stewards from that Lodge.

445 ——— Second Edition [containing an addition to the former XIV Lectures, a number of additional Charges, Orations, Discourses, and Addresses, together with Lists of Lodges under the Grand Lodges of England and Scotland] contemp. calf, neatly rebacked and emblematically tooled, *Carlisle: Printed by F. Jollie*, 1795 [altered by pen to appear as 1797] £5/5/-

446 ——— Another Copy, boards, spine renewed, entirely uncut, *ibid.*, 1795 £8/8/-

447 ——— Third Edition, with Additions [but omitting the Lists of Lodges], with medallion portrait on title and engraved frontispiece; contemp. calf, rebacked, *ibid.*, 1802 £3/15/-

448 ——— Another Copy, contemp. calf, joints weak, *ibid.*, 1802 £4/15/-
This copy has inscribed on end-papers (1) "Motto of Lodge No. 2" [Canongate Kilwinning]; (2) "To all Brother Masons" written by "Edward Frederic Kelam, Past Master of the Edinburgh Kilwinning Lodge, Companion of the Royal Arch Holy Order of Free-Masons"

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

449 **HUTCHINSON** (William) The Spirit of Freemasonry [First German Edition, translated from the First English Edition, with title]: Der Geist der Maurerey, in Moralischen und erläuternden Vorlesungen, aus dem Englischen übersetzt, contemp. half calf, *Berlin, L. L. Stahlbaum*, 1780 £7/10/-

450 ——— [First American Edition], *with the plate of a Masonic Jewel*, contemporary sheep, *New York: Printed by Isaac Collins, . . . for Cottom & Stewart, . . .* 1800 £5/15/-

This edition follows closely the first English edition of 1775 but the Appendix (separately paged) is followed by four Masonic Songs (pages 17 to 22).

Lower outer corner of page 17/18 (first leaf of the Songs) is torn away affecting part of two words of text.

451 **ILLUMINATI.**—A Letter to the Reverend John Erskine, D.D. . . . on the Dangerous Tendency of his late "Sketches of Church-History" by his Countenancing the Authors, and Promoting the Designs of the Infamous Sect of the Illuminati, 22 pages, binder's cloth, *Edinburgh*, 1798 £1/10/-

Probably by the Hon. R. Clifford.

452 ———: [Luchet (Jean Pierre Louis de la Roche du Maine, *Marquis de*)] Essai sur la Secte des Illumines, Premiere Edition, wrappers, uncut, *Paris*, 1789 £2/15/-

Wolfstieg, 42769; Kloss, 2675.

This is the original edition. It was afterwards issued with imprint "Londres" 1789, as the third volume of Mirabeau's "Histoire Secrette de la Cour de Berlin."

453 ———: Stauffer (Vernon) New England and the Bavarian Illuminati (vol. LXXXII No. 1, of Columbia University Studies in Political Science), wrappers, *New York*, 1918 £1/-/-

454 ———: Ueber Freymaurer, Erste Warnung, 64 + [iv] pages, wrappers, *without place or printer*, 1784 £1/10/-

Wolfstieg, Supplement, No. 10777, says 78 pages. The tract itself is complete (ending at page 64), followed by 4 unnumbered pages.

———; vide [Lombard de Langres (V.)], and Mounier (J. J.), post.

455 **INDIAN JOURNAL OF FREEMASONRY** (The) Vols. 1 and 2 (all published) from April 1865 to March 1867, in one volume, half cloth, *Bombay*, 1865-67 £2/-/-

456 **INDIAN FREEMASON** (The) A Monthly Journal published under the sanction of the District Grand Lodges of India and Burmah, Vols. 1 to 3; with numerous autotype portraits, 3 vols., roy. 8vo, half roan, *Calcutta*, 1894-96 £4/10/-

457 ——— Vols. 1 and 2 only, half roan, *ibid.*, 1894-95 £3/-/-

458 **INMAN** (Herbert F.) Emulation-Working Explained, a Practical Handbook for the Guidance of Officers in Craft Lodges under the jurisdiction of the United Grand Lodge of England, Tenth Edition, 1953 12/6

459 ——— Masonic Problems and Queries (One Thousand and One items of Information), 1950 11/6

460 **INTRODUCTION TO FREEMASONRY** (An): being a General Outline of that Ancient and Venerable Institution, pointing out the Dignity of its Design and the means for attaining it, by A. Brother, First Edition, Second Issue (the sheets of the former issue with title-page dated a year later) old half calf, *Sold by Longmans, Hurst, Rees, Orme, and Brown; and by W. Hodgetts, Birmingham*, 1820 £3/10/-

Wolfstieg, 1405, gives this issue only, and says 118 pages. Both issues have xviii + 118 pages.

461 **INWOOD** (Rev. Jethro, *Prov. Grand Chaplain for County of Kent*) Sermons (1793-1799), in which are explained and enforced the Religious, Moral, and Political Virtues of Freemasonry, preached upon several Occasions, before the Provincial Grand Officers, and other Brethren, in the Counties of Kent and Essex, *portrait*, boards, rebacked, entirely uncut, *Printed for the Author, . . .* [1799] £3/3/-

Kloss, 1123; Wolfstieg, 21703 (ii)

This work is dedicated to William Perfect, Esq., Provincial Grand Master for the County of Kent.

It consists of eleven sermons each with a separate title-page, pagination continuous.

The above copy was one of the earliest to leave the press being bound up without the title-page to the eleventh sermon, preached 27th June, 1799. Pages 281/2 were omitted from the numeration to allow for the later insertion of its title-page.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

462 **IOWA GRAND LODGE.**—MORECOMBE (J. E.) and CLEVELAND (W. F.) HISTORY of GRAND LODGE of IOWA 1844 to July 1912, to which is added a BRIEF HISTORY of the MOTHER GRAND LODGE of ENGLAND and an INTRODUCTION of FREEMASONRY into NORTH AMERICA, together with Portraits and Sketches of the Grand Masters, 2 vols. in 3, *Iowa*, 1900-15 £3/10/-

463 **IOWA MASONIC LIBRARY.**—MISCELLANY, Numbers 12 and 13, in one volume, boards, roan back, *Iowa*, 1924 15/-

Contents: The Holy Saints John, by W. D. Nesbitt and C. C. Hunt; Again the Roll is called, and The Hour Glass and Scythe, by E. G. Williams.

464 **IRELAND.**—CRAWLEY (W. J. CHETWODE) CÆMENTARIA HIBERNICA: being the Public Constitutions that have served to hold together the Freemasons of Ireland: Fasciculus Primus, 1726-30; Fasciculus Secundus, 1735-44; Fasciculus Tertius, 1751-1807; *with numerous facsimiles*, 3 vols. in one, strongly bound in buckram, or half vellum, roy. 8vo, VERY SCARCE, *Dublin*, 1895-96-1900 £15/15/-

Only 300 copies printed and sold only to Brethren of the craft.

"Ireland stood void of any serious Masonic historical works until the advent of our distinguished Brother W. J. Cherwode Crawley, but his brilliant talents have amply removed the stigma. His three volumes of Irish Masonic Reprints are difficult to procure but cannot possibly be omitted from any list of books for Masonic students."—R. H. BAXTER, "*Suggestions for a Course of Masonic Reading*."

465 ———: LEPPER (JOHN HERON) and CROSSLE (PHILIP) HISTORY of the GRAND LODGE of FREE AND ACCEPTED MASONS of IRELAND, Vol. I. (all published), *profusely illustrated*, thick roy. 8vo, *Dublin: Lodge of Research*, 1925 £3/3/-

CONTENTS:—The Early Craft in Ireland; The Genesis of the Grand Lodge of Ireland; The Status of Freemasonry in Ireland, 1725-68; The Grand Lodge Officers, 1725-88; Notable Events in Irish Freemasonry, 1725-89; Evolution of Laws and Regulations, 1725-89; The Donoughmore Era—General Events, 1789-1801; The Seton Secession; The Donoughmore Period, 1801-13; The Grand Lodge Officers, 1789-1812; Appendices and Index.

466 ———: LODGE of RESEARCH, No. CC. TRANSACTIONS 1914 to 1923, being Vols. 1 to 3, edited by PHILIP CROSSLE, 3 vols., wrappers, *Dublin*, 1922-29 £1/15/-

———: Vide CONSTITUTIONS (G. L. Ireland), ante

467 **JACHIN and BOAZ**: or an AUTHENTIC KEY to the DOOR of FREE-MASONRY, calculated not only for the Instruction of every New-made Mason, but also for the Information of all who intend to become Brethren . . . By a GENTLEMAN belonging to the JERUSALEM LODGE . . . , EARLY EDITION, *illustrated with an accurate Plan of the Drawing on the Floor of a Lodge*, iv + 42 pages, modern half calf, *London: Printed for W. Nicoll and Dublin: Reprinted for, and sold by Thomas Wilkinson . . . [ca. 1777]* £14/-/-

The first of the Dublin Editions. The text is based upon the First London Edition, which was the only one of the many English and Scottish editions not having the transposition of certain words applicable to the first two degrees.

Wolfstieg, 29983 attributes the authorship to S. Gosnell but on what authority he does not say.

468 ——— NEW EDITION, greatly Enlarged and Improved . . . to which is now added, A NEW and ACCURATE LIST of all the ENGLISH REGULAR LODGES in the WORLD . . . *engraved frontispiece* (as for the 1776 edition), modern boards, *Printed for W. Nicoll . . . and E. Newbery*, 1790 £10/10/-

469 ——— TWENTY-THIRD EDITION, greatly enlarged and improved; to which is added A New and ACCURATE LIST of all the ENGLISH regular LODGES in the WORLD, according to their Seniority . . . . *engraved frontispiece* (as for the 1797 edition), vi + 74 pages, calf, rebacked, *Printed for Crosby and Co., . . . and J. Harris* 1809 £7/10/-

The List of Lodges includes particulars of those erased for not conforming to the laws of the Society, or discontinued on being united to other Lodges, since the Alteration of numbers in 1792.

470 ——— ANOTHER EDITION; . . . to which is added a SELECT COLLECTION of SONGS, and a LIST of TOASTS and SENTIMENTS, proper for the SOCIETY of FREE-MASONS; with a CORRECT LIST of all the REGULAR LODGES in SCOTLAND, *engraved frontispiece* (as for the 1776 edition), 64 pages (last blank), modern boards, *Printed for the Booksellers*, 1809 £8/10/-

471 ——— TWENTY-FOURTH EDITION, greatly enlarged and improved . . . . the LIST of all the ENGLISH regular LODGES in the WORLD [brought down to 1809], *engraved frontispiece* (as for the 1797 edition), calf, rebacked, *ibid.*, 1811 £8/10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

472 **JACHIN** and **BOAZ**, ANOTHER EDITION, with a CORRECT LIST of all the REGULAR LODGES in SCOTLAND, *engraved frontispiece* (as for the 1776 edition), 64 pages (last blank), modern boards, *ibid.*, 1811 £6/-/-

473 ——— ANOTHER EDITION, with a CORRECT LIST of all the REGULAR LODGES in SCOTLAND, *engraved frontispiece* (as for the 1797 edition), neatly bound in old style sprinkled calf, *ibid.*, 1812 £5/10/-

The last of the series issued prior to the Union of the "Antients" with the "Moderns."

474 ——— ANOTHER EDITION, with a CORRECT LIST of all the REGULAR LODGES in SCOTLAND, with the *engraved frontispiece* as for the 1797 edition (which varied considerably to that as first issued for the 1776 edition), 56 pages, modern boards, *ibid.*, 1814 £5/10/-

With regard to the editions of 1809, 1811, 1812, 1814, and in fact, all the editions "Printed for the Booksellers" and intended for Scottish use, having the List of Scottish Lodges, there is an important change in the "steps" shown on the "Plan of the Drawing on the Floor at the Making of a Mason."

None of the London editions, even those published in the same years as those intended for Scottish use have this variation.

475 ——— NEW EDITION, Improved, with a CORRECT LIST of the LODGES (ending with No. 744 "Temple of Harmony, Osterode, Hanover), *engraved frontispiece*, 56 pages, 8vo, contemp. half roan, *Maidstone* [*ca.* 1821] £4/15/-

476 ——— ANOTHER EDITION, with CORRECT LIST of LODGES as for the Maidstone Edition and *engraved frontispiece with some variations*, 56 pages, unbound, *Printed for T. Hughes*, 1822 £4/10/-

——— *vide* GORDON (W.), ante.

477 **JACQUES** (D.) The PIC-NIC, a Collection of RECITATIONS, and COMIC SONGS, TOASTS, SENTIMENTS, &c., *engraved frontispiece* (*hand coloured*), modern boards, *B. Reynolds, D. Jacques, and J. Stacey*, 1816 £2/5/-

Part 1.—Recitations, contains 4 relating to Freemasonry. Part 2.—Songs, etc., contains Masonic Toasts and Sentiments.

478 **JAMES** (F. HUBERT) FREEMASONRY in MONMOUTHSHIRE from 1764 to 1923, *with 17 illustrations* (covers and edges ink-splashed), *Newport*, 1924 12/6

479 **JAMIAT RAI** (R. B. WAN) A BRIEF HISTORY of FREEMASONRY in QUETTA [PAKISTAN], with a Preface by the Hon. Sir HENRY MCMAHON, *Bombay*, 1908 18/-

480 **[JEBB** (JOHN)] An ADDRESS to the FREEHOLDERS of MIDDLESEX, assembled at the Free Masons Tavern in Great Queen Street, upon Monday the 20th of December 1779 being the day appointed for a Meeting of the Freeholders, for the purpose of establishing meetings to maintain and support the Freedom of Election (lacks half-title), 20 pages, unbound, *without place or Printer*, [1799] £1/10/-

481 **JOHANNE a MATRE DEI** (P. FR.) ADUMBRATIO LIBERORUM MURATORUM, seu FRANCS-MASSONS vi cujus eorum societas, Origo, Ritus, Mores, &c. deteguntur, [xvi] + 136 pages (last page blank), contemporary calf, *Matriti* [*Madrid*], *Antonii Marin*, 1751 £4/10/-

482 ——— ANOTHER COPY, some slight water-stains, contemporary vellum, *ibid.*, 1751 £3/15/-

Wolfstieg, Supp. 693. A violent invective against the Freemasons.

483 **JOHNSON** (THOMAS) A BRIEF HISTORY of FREE MASONS, collected from the most approved Authors: Containing many of the most material occurrences, and an Account of Grand Masters, Buildings, &c., from the Creation of the World to the Present Time; to which is added the Design of a Monument to the Memory of a Great Artist, well-known to the Craft, and a CONCISE SYSTEM of CHRISTIAN MASONRY . . . Concluding with a MASONIC POEM on the FOUR PARTS of the DAY, &c., SECOND EDITION, embellished with *twelve aquatints* applicable to the several subjects, contemporary sheep, *Printed by J. Moore for the Author*, 1784 £15/15/-

Wolfstieg, 3893 gives incorrect collation. It is Title + viii. + leaf announcing the G.L. permission to publish, with Errata on verso, plus xviii, + leaf of adverts. + 164 pages.

The Author was Grand Tyler also Tyler to the Somerset House, Friendship, Britannic, and Royal Lodges, and Janitor to the Grand Royal Arch Chapter.

484 ——— ANOTHER COPY, wanting leaf of adverts. and one leaf of Songs (pages 161/2); *having 5 of the 12 plates rather crudely coloured* and some scribblings, old sheep, binding shabby, *ibid.*, 1784 £6/-/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

485 **JOHNSON** (G. Y.) and **BRAMWELL** (F. H.) A Catalogue of Masonic Pottery, The Freemasons' Hall, Duncombe Place, York; in the possession of the Province of Yorkshire North and East Ridings and the York Lodge, No. 236; *with* 13 *illus., York*, 1951 **10/-**

486 **JOHNSON** (Rev. Joseph) The Lure of Freemasonry, with a Foreword by the Rev. Dr. Joseph Fort Newton, 1936 **10/-**

487 **JOHN BULL MAGAZINE** and **LITERARY RECORDER** (The), Volume I (July to Dec. 1824, all published), old half calf (worn), 1824 **£2/2/-**

Pages 63 to 68 contain, under the heading "Freemasonry," a castigation (interspersed with verse) of those of the craft who (like the writer) spent too much time at the festive board.

488 **JONES** (Bernard E.) Freemasons' Guide and Compendium, with a Foreword by J. Heron Lepper, New and Revised Edition, *illustrated with* 31 *half-tone plates and* 37 *illustrations in the text*, 1956 **£1/10/-**

Based as far as possible on modern research, this is one of the most useful masonic books published in recent years.

489 **JONES** (Stephen) Masonic Miscellanies, in Poetry and Prose, in 3 parts—*viz.*, The Muse of Masonry: comprising One Hundred and Seventy Masonic Songs; The Masonic Essayists; and the Free-Mason's Vade-Mecum; First Edition, *engraved frontispiece*, contemporary morocco gilt (small stain in top blank margins but a good copy), *Printed for Vernor and Hood*, 1797 **£3/3/-**

Wolfstieg, 939.

The List of Lodges, pages 309-328, corrected to Oct. 1st, 1797, is arranged according to Countries and includes the Foreign Lodges.

490 ——— New Edition [Second], enlarged and improved, *engraved frontispiece*, old calf, rebacked, *Printed by W. Wilson for Vernor, Hood, and Sharpe* 1811 **£2/2/-**

Wolfstieg, 939 (iv.).

The List of Lodges in this edition is in numerical order down to No. 621, "Tortid-zonian" Gold Coast (constituted 11th April, 1810, erased in 1862).

Brother Jones was a Past Master of the Lodge of Antiquity, an intimate friend and the executor of William Preston, after whose death he filled the office of Prestonian Lecturer.

491 **JOUX** de la **CHAPELLE** (Pierre de, Orateur de la Loge de la Fraternité) Ce Que C'est que la Franche-Maçonnerie, wrappers, *Genève, An X de la Republique* [1802] **£2/10/-**

Wolfstieg 2956; Kloss 3517.

492 **[JUBÉ** (Charles)] Recueil des Actes du Suprême Conseil de France, ou Collection des Décrets, Arrêtés et Décisions de cet illustre Corps de 1806 a 1830. Précedés des Grandes Constitutions de 1762 et de 1786, et du Concordat passé le Supreme Conseil et le Grand Orient de France (wants binding) wrappers missing, *Paris*, 1832 **£1/10/-**

Wolfstieg, Supp. 6521; Kloss, 4648.

493 **JUGE** (Louis-Theodore) Le Globe, Archives generales des Sociétés Secrets non politiques [et des Initiations], publiées par Une Societe de Francs-Maçons et de Templiers, sous la direction principale du Frere Juge, *with* 28 *portraits*, 4 vols, roy. 8vo, calf (spines defective), *Paris*, 1839-42 **£2/10/-**

Wolfstieg, 551.

494 **KAUFFMANN** (Wilhelm) et **CHERPIN** (Johann) Histoire Philosophique de la Franc-Maçonnerie, ses Principes, ses Actes et ses Tendances, *frontispiece and* 3 *plates*, roy. 8vo., half morocco, m.e., (title and a few pages foxed), *Lyon*, 1850 **£1/15/-**

Wolfstieg, 24132 (iii).

495 **KELLY** (Christopher) Solomon's Temple Spiritualized; setting forth the Divine Mysteries of the Temple, with an Account of its Destruction, *engraved title*, rebound boards, cloth back, uncut, (title-page soiled and some waterstains), *Dublin: printed by Brother William Folds, for the Author, under the sanction and patronage of the Grand Lodge of Ireland*, 1803 **£4/15/-**

It has been said that the Author plagiarized his work from Samuel Lee's "Orbis Miraculum; or the Temple of Solomon pourtrayed by Scripture Light," &c.

Whatever may be Kelley's faults in this respect, all such works seem to be founded more or less on John Bunyan's "Solomon's Temple Spiritualized."

pdf.tarikhema.org
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir

tarikhema.org

496 **KELLY** (Wm., 30°) Fifty Years' Masonic Reminiscences briefly told: An Address to the brethren of St. John's Lodge, No. 279 Leicester, *with 2 autotype portraits, Printed for Presentation only*, 1888 10/-

497 **KENNING** (George) Masonic Cyclopaedia and Handbook of Masonic Archæology, History and Biography, edited by the Rev. A. F. A. Woodford, 1878 £1/10/-

498 **KINGSTON MASONIC ANNUAL** (The) for 1871, edited by Ll. W. Longstaff [containing Articles by the Editor, W. J. Hughan, J. G. Findel, C. James Todd, and others], half calf (binding broken), *Hull*, 1871 18/-

Includes Hughan's "History of Freemasonry in York," afterwards republished as No. 1 of his "Masonic Sketches and Reprints."

499 **KIPLING** (Rudyard) The Seven Seas, First Edition, 1896 12/6

The well-known poem "The Mother Lodge" appears on pages 196-199.

500 **KLOSS** (Georg) Geschichte der Freimaurerei in England, Irland und Schottland aus ächten Urkunden dargest (1685 bis 1784) nebst einer Abhandlung über die Ancient Masons, half roan, *Leipzig* [1847] £3/10/-

Wolfstieg, 5657.

501 —— Die Freimaurerei in ihrer wahren Bedeutung aus den alten und ächten Urkunden der Steinmetzen, Masonen und Freimaurer nachgewiesen, *frontispiece containing four armorial illustrations*, boards, *Leipzig* [1846] £2/15/-

Wolfstieg, 3946.

502 **KNEISNER** (Friedrich) Geschichte des Provinzial-Ordens-Kapitels von Niedersachsen "Inviolabilis" in Hamburg von 1834 bis 1934, *frontispiece and 19 illus.*, roy. 8vo., *Hamburg* 1934 15/-

KNIGHT TEMPLARS.

503 **ADDISON** (C. G.) The Knights Templars, Third Edition, *vignette title and 3 lithograph plates*, 1854 £1/-/-

504 **BARD of AVON PRECEPTORY**, Priory of Middlesex By-Laws and Regulations, thin sm. 4to., 1873 10/-

505 **BOTHWELL-GOSSE** (A.) The Knights Templars [Transaction No. 1 of the No. 2 Co-Masonry], *ca.* 1920 10/-

506 **ILLINOIS.**—History of the Grand Commandery of Knights Templar of the State of Illinois, Volume 2 (in 3 parts), covering the period from October 25th, 1881, to June 1st, 1907, with a Digest of Events of the First Quarter of a Century, from October 27th, 1857, *profusely illus.*, 3 vols. (bindings damp-stained), *Published by order of the Grand Commandery [Bloomington, Illinois]*, 1908 £1/5/-

507 **KENDRICK** (Rev. John) A Selection of Papers on Subjects of Archæology and History Communicated to the Yorkshire Philosophical Society, 1864 £1/5/-

The first chapter deals with "The Rise, Extention and Suppression of the Order of Knights Templar in Yorkshire" (68 pages).

508 **RAYNOUARD** (François Juste Marie) Les Templiers, tragédie; représentée pour la première fois sur le Théâtre François par les Comédiens ordinaires de l'Empereur, la 24 floréal an XIII (14 mai, 1805), Précedée d'un précis historique sur les Templiers, *frontispiece*, 1805; bound with [Grouville (Phil)] Memoires Historiques sur les Templiers, ou Eclaircissemens Nouveau sur leur Histoire, leur Procès, [etc.], *frontispiece*, 1805. The 2 items in one volume, contemporary half calf, *Paris*, 1805 £3/-/-

Wolfstieg, 41947 and 5152; Kloss, 2257 and 2267.

509 **ROYAL GLOUCESTER PRECEPTORY.**—[Freeman (P. T., *Compiler*)] A History of the Royal Gloucester Preceptory and Priory No. 32 of the United Religious and Military Orders of the Temple, and of St. John of Jerusalem, Palestine, Rhodes and Malta, 1845-1945, *with 8 illus. on 6 plates, Southampton* [1946] 15/-

510 **ST. GEORGE PRECEPTORY.**—Matier (C. Fitzgerald) The Origin and Progress of the Preceptory of St. George, 1795-1895, with Roll of Members and Preceptors carried down to 1910 [Foreword by William James Hughan], *with 6 illus.*, [1911] 12/6

511 **STATUTES** for the Government of the Royal Exalted Religious and Military Order of Masonic Knights Templar in England and Wales, as resolved and agreed on at the Grand Conclave, May 13th, 1853, *frontispiece and 4 plates*, 1853 15/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

512 **STATUTES** . . . as resolved and agreed on at the Grand Conclave held on the 9th of December, 1864, *with frontispiece and 4 plates*, 1864 **10/-**

513 **TEMPLE PRECEPTORY, LONDON.**—The Officers of The Preceptory of The Temple at London, with abstracts of The History of the Order, of its Preservation in Scotland, and of The Rules of the Preceptory, with The Roll of its Members. A.T. 732-A.D. 1850, roy. 8vo., vellum, gilt, [1851] **18/-**

KNIGHTS TEMPLARS, *vide* Dibdin (Charles), ante.

---

514 **KNOCKER** (George Stodart) Freemasonry in Jersey [1762-1929], *frontispiece, chart, 21 plates and 19 text-figures, Lowestoft*, 1930 **£1/10/-**

515 **KNOOP** (Douglas) and **JONES** (G. P.) The Genesis of Freemasonry : An Account of the Rise and Development of Freemasonry in its Operative, Accepted, and Early Speculative Phases, *Manchester*, 1947 **£1/5/-**

516 ——— A Handlist of Masonic Documents [arranged in Alphabetical Order and Summarizing their history, date, etc.; comprising Catechisms, Constitutions, Old Charges, Pocket Companions, etc., whether printed or MSS.], *ibid.*, 1942 **6/-**

517 ——— An Introduction to Freemasonry [the Origin of Freemasonry and the Connection between operative and speculative Masonry], *ibid.*, 1937 **7/6**

518 ——— The Mediaeval Mason, An Economic History of English Stone Building in the Later Middle Ages and Early Modern Times, *Re-issue, ibid.*, 1949 **£1/5/-**

519 ——— The Scottish Mason, and the Mason Word, [Two Studies], *with a Sketch map, ibid.*, 1939 **8/6**

520 **KNOOP** (Douglas), **JONES** (G. P.), and **HAMER** (Douglas) Early Masonic Pamphlets [1638-1736], *Manchester*, 1945 **£4/-/-**

Only 500 copies were printed. It is a companion volume to "Early Masonic Catechisms." Both works are out of print and now very scarce.

521 **[KÖPPEN** (Karl Friedrich)] Essay on the Mysteries and the True Object of the Brotherhood of Free Masons, translated from the Second French Edition of Amsterdam, 1774, by W. H. Reece, 1862 **15/-**

522 [———] Les Plus Secret Mysteres des Hauts Grades de la Maçonnerie Dévoilés, ou Le Vrai Rose-Croix, traduit de L'Anglois ; suivi Du Noachite, traduit de l'Allemand [par Berage], Nouvelle Edition augmentée, *frontispiece and a folding plate*, original boards, entirely uncut, *Jerusalem [Berlin: Haude & Spencer]*, 1774 **£5/5/-**

Wolfstieg, 29989 (v) ; Kloss, 1898.

The frontispiece having extra large margins is folded and placed with the other plate after the Table (page xvi).

This is the only edition to contain (pages 153 to 163) "Sublime Assemblée des Maçons Africains, which under the sub-heading Les Loix, on page 159 says 'La Société qui se nomme Maçons Africains ou Gemergons,'"—possibly one of the allusions to the "Gormogons."

[———] Another Edition, [*Berlin*] 1788, *refer to* [La Tierce (Le Frere De)], post.

523 **KUHNE** (F. Gustav) Die Freimaurer, Eine Familiengeschichte aus dem vorigen Jahrhundert, [in 3 parts : Grossvater Erlaucht; Xaver Dubois ; and Graf Giuseppe della Torre], half roan, *Frankfurt a. M.* 1855 **£3/10/-**

Not in Wolfstieg.

Although a separate and complete work in itself it forms the fifth of a series entitled : Deutche Bibliothek ; Sammlung auserlesener Original-Romane, von Otto Muller.

524 **L.** (E. H.) Guide and Hints for the Secretary of a Masonic Lodge, 1952 **6/6**

525 **LAFITTE** (J. B. Pierre) Les Sybarites ou les Francs-Maçons de Florence, Drame Lyrique en Trois Actes, 56 pages, unbound, *Paris*, 1831 **£1/1/-**

Wolfstieg (Supp.) 10640.

526 **[LAMBERT** (George)] Our Trip to Weymouth in the Summer of '66 [Masonic Verses, *issued for Private Circulation to Brethren and printed at the Writer's own press*], [1866] **£1/-/-**

The author was S.W. of Percy Lodge No. 198 at this time. An Account of his Masonic Services will be found in Cowell's "Some Account of the Percy Lodge of Freemasons."

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

527 **LAMONBY** (W. F.) United Grand Lodge of Victoria [S.E. Australia] : A Record of the Proceedings in Connection with its Inauguration, March 20th and 21st, 1889, morocco, *Printed for Private Circulation*, 1894 15/-

528 **LANE** (John) Centenary Warrants and Jewels : comprising an Account of all the Lodges under the Grand Lodge of England to which Centenary Warrants have been granted ; together with *Illustrations of all the Special Jewels*, with Introduction by William James Hughan, *coloured frontispiece and 11 plates*, 1891 £1/5/-

529 ——— A Handy Book to the Study of the Engraved, Printed, and Manuscript Lists of Lodges of Ancient Free and Accepted Masons of England ("Moderns" and "Ancients") from 1723 to 1814, with an Appendix and Valuable Statistical Tables, 1889 £1/15/-

530 ——— Masonic Records, 1717-1886, comprising a List of all the Lodges at Home and Abroad warranted by the Four Grand Lodges and the United Grand Lodge of England, with the dates of Constitution, Places of Meeting, Alteration in Numbers, etc. . . . Also Particulars of all Lodges having Special Priviledges, Centenary Jewel Warrants, &c., with Introduction by William J. Hughan, 4to., (lower corners of covers slightly waterstained), 1886 £3/10/-

531 ——— Second and Best Edition, brought down to 1894, 4to, 1895 £5/15/-

532 **L[ANGLEY]** (B[atty]) The City and Country Builder's and Workman's Treasury of Designs : or the Art of Drawing and Working the Ornamental Parts of Architecture, *illustrated by upwards of 400 grand designs, neatly engraved on 186 copperplates . . . . with an Appendix of 14 plates* . . . 4to, contemp. sheep, rebacked, *Printed for John and Francis Rivington*, 1770 £8/10/-

533 **LANGLEY** (Batty and Thomas) Ancient Architecture, Restored and Improved, by a great variety of Grand and Useful Designs, entirely new in the Gothick Mode for the Ornamenting of Buildings and Gardens . . . *exquisitely engraved on 64 copperplates*, 4to., original sheep, *Printed by the Editors* [1742] £9/15/-

Dedicated to His Grace Charles, Duke of Richmond and to His Grace John, Duke of Montagu [Past Grand Masters of the Craft].

534 ——— The Builder's Jewel : or the Youth's Instructor, and Workman's Remembrancer, explaining Short and Easy Rules, . . . for Drawing and Working, (I) The Five Orders of Columns . . . (II) Blocks and Cantaliver Cornices [etc.], Tenth Edition, *fine emblematic frontispiece of the three pillars: Wisdom, Strength, and Beauty, with appendages of the Working Tools, etc., and 99 Copperplates*, sq. 12mo., neatly rebound in antique style calf, *Printed for C. and R. Ware*, 1763 £4/4/-

535 **[LARUDAN** (L'Abbé)] Les Francs-Maçons Écrasés suite du livre intitule L'Ordre des Francs-Maçons Trahi, traduit du Latin [Fourth Edition], *frontispiece engraved by S. Fokke, and 5 folding plates*, contemporary calf gilt, *Amsterdam*, 1762 £5/5/-

Wolfstieg, 29969 (iii).

536 ——— [Sixth Edition], *engraved frontispiece but with only 4 of the 5 plates (plate 5 at page 299 missing)*, old calf (joint cracked ; spine a little defective), *ibid.*, 1778 £2/10/-

Wolfstieg, 29969 (vi).

537 **[LA TIERCE** (Le Frere De)] Histoire Obligations et Statuts de la tres venerable Confraternite des Francs-Maçons tiréz de leur archives et conformes aux traditions les plus anciennes : approuvez de toutes les Grandes Loges . . . Premiere Edition, *engraved frontispiece, and 5 plates of music*, contemporary calf gilt, g.e., *Francfort sur le Main*, 1742 £6/-/-

Two leaves of "Discours Preliminoire" and 1 plate of music are misbound.

538 ——— Another Copy, orig. boards (rebacked), entirely uncut, *ibid.*, 1742 £8/-/-

Wolfstieg, No. 20412.

This was reprinted in 1745 under the title "Histoire des Francs-Maçons."

There are some curious variations from Anderson whom the author professes to translate.

539 ——— Another Copy, First Edition, *ibid.*, 1742 ; bound with [Perau (Gabriel Louis C.)] L'Ordre des Francs-Maçons Trahi, et Leur Secret Révélé, *with 2 folding plans and a plate of cipher, A L'Orient [Paris], chez G. De L'Étoile, [ca. 1780]* ; [Koppen (Karl F.)] Les Plus Secrets Mysteres des Haute Grades de la Maçonnerie Dévoiles ou Le Vrai Rose-Croix, traduit de L'Anglois ; Suivi Du Noachite, traduit de L'Allemand [par M. Bérage] *with frontispiece and folding plate, Jerusalem [Berlin]* 1788 ; The Three items in one volume, contemp. French mottled calf (binding defective at spine), 1742-88 £12/-/-

Wolfstieg, Numbers 20412 (iv) ; 29963 (xv) ; 29989 (iii) respectively.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

540 **LASCELLES** (Viscount): Record of his Installation as Rt. Wor. Provincial Grand Master of West Yorkshire, at the Town Hall, Leeds, 8th Oct., 1926, edited by Charles E. Frobisher, *illus.*, morocco, 1926 15/-

541 **LATOMIA.** Freimaurerische Vierteljahrs-Schrift, Vols I to XII, *with 6 portraits and 22 plates (of which 4 are in colour)*, bound in 6 vols, shabby half calf, spines damaged, *Leipzig*, 1842-48 £4/10/-

Wolfstieg, 559.

Withdrawn from the Guildhall Library London. Several pages and most of the plates having the library stamp.

This is the scarce portion of this periodical. It was continued as 'Freimaurerisches Jahrbuch.'

542 **LAURENS** (J. L.) Essai Historiques et Critiques sur la Franche-Maçonerie, ou Recherches sur son Origine, sur son Système et sur son But, Premiere Edition, boards, *Paris*, 1805 £3/-/-

Wolfstieg 3909; Kloss, 726.

543 [———] Vocabulaire des Francs-Maçons suivi des Constitutions générales de l'Ordre de la Franche-Maçonnerie, d'une Invocation Maçonnique à Dieu, et de quelques pièces de Poésie inédites, par Un Franc-Maçon, Deuxième Édition, revue et augmente, wrappers, uncut, *Paris*, 1808 £2/10/-

Wolfstieg 1294 (iii); Kloss, 1968. A later edition of this work, published in 1810 came out under the name of Bazot—*vide* Kenning's Cyclopaedia.

544 **LAURIE** (William A.) The History of Free Masonry and the Grand Lodge of Scotland, with Chapters on the Knights Templars, Knights of St. John, Mark Masonry, and R.A. Degree; to which is added an Appendix of valuable papers, *emblematic title-page, 11 plates and numerous other illustrations (lacks portrait, some wormholes)*, half roan, *Edinburgh*, 1859 £1/15/-

545 **LAWRENCE** (Rev. John T.) The Perfect Ashlar and other Masonic Symbols, 1951 11/6

546 ——— The Keystone and other Essays on Freemasonry, with a portrait [Memoir] of Sir Edward Letchworth, G.S., 1947 11/6

547 ——— Highways and By-Ways of Freemasonry, a Series of Essays . . . New and Revised Edition, 1954 11/6

548 ——— Sidelights on Freemasonry (Craft and Royal Arch), New and Revised Edition, *illus.*, 1948 11/6

549 ——— Masonic Jurisprudence and Symbolism, as interpreted by Grand Lodge Decisions, with an Introduction by Canon J. W. Horsley, 1912 8/6

550 **LAWRENCE** (Samuel) The Moral Design of Freemasonry, Deduced from the Old Charges of a Freemason, to which is added: The Vision of Achmed, A Masonic Allegorical Poem, *Atlanta and New York*, 1860 15/-

551 **LEADBEATER** (C. W.) The Hidden Life in Freemasonry, with a Foreword by Annie Besant, Second Edition, *with 11 plates (3 in colour) and 16 text-illustrations*, *T.P.H., Madras*, 1928 £1/5/-

552 ——— Fourth Edition (a re-issue of the Second Edition), boards, cloth back, *ibid.*, 1955 £1/1/-

553 **LECTURES on FREEMASONRY,** delivered at the Lodge of Instruction held under the Warrant of the Victoria Lodge, No. IV., Dublin, in the months of January, February, and March 1857, Comprising: Townsend (J. F., Deputy G.M. of Ireland) The Duty of a Master in the Government of a Masonic Lodge; Longfield (Robert) The Origin of Freemasonry; Morrison (Rev. G. S.) The Ethics of Freemasonry; each Lecture 24 pages, the three items in one volume, *Dublin*, 1857 £1/10/-

554 **LEE** (Rev. Charles) Freemasonry: Its Antiquity and Excellence, A Sermon-Lecture Delivered before the Provincial Grand Lodge of Staffordshire, May 17th, 1878, at S. Mary's Church, Stafford, 18 pages, boards (original wrappers bound in), *Wolverhampton*, [1878] 10/-

555 **LEE** (Henry) Poetic Impressions, a Pocket Book, with Scraps and Memorandums, boards, uncut (one cover detached), 1817 £1/5/-

Contains two poems of Masonic interest: "Faith, Hope, and Charity, a Masonic Ode" and "All's Right, a Masonic Medley."

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

556 **LEEDS INSTALLED MASTERS' ASSOCIATION**, Transactions, Vols 5 to 12, 1908/9 to 1915/16, 8 vols, wrappers, *Leeds*, 1910-17 £3/10/-

557 ——— Transactions, Vols 9 to 12, 1912/13 to 1915/16, 4 vols, wrappers, *ibid.*, 1914-17 £1/10/-

558 **[LE FRANC** (Abbé François)] Le Voile Levé pour les Curieux, ou Le Secret de la Revolution [Français] révélé a L'aide de la Franc-Maçonnerie, Premiere Edition, boards [*Paris: Valade*] 1791 £4/10/-

Top blank margin of half-title cut away.

Wolfstieg, 6362 ; Kloss, 3445.

Thory [" Acta Latomorum " Vol 1 page 192] says that the Author was massacred at the " Prison des Carines," and that a generous Freemason, Brother Ledhui, who attempted to save him, also underwent the same fate

559 **LEICESTER LODGE of RESEARCH, No. 2429.**—Transactions, Vols 3 to 45, 1894/95 to 1936/37 (wanting vols 12, 1903/4 ; 15, 1906/7 ; and 16, 1907/8), *with numerous illustrations*, 40 vols, (first 22 vols wrappers ; the last 18 vols bound in 6, half roan), *Leicester*, 1895-1938 £22/10/-

This is one of the most important of the Transactions issued by Lodges of Research. From its Commencement until 1930 it was edited by John T. Thorp, and thereafter by A. L. Macleod.

The above set includes the Supplementary Papers afterwards issued as separate items : " Masonic Papers," 5 parts, 1900-15 ; " Early History of the Knights of Malta Lodge, Hinckley," 1899 ; " Irish Masonic Certificates," 1903 ; " Memorials of Lodge No. 91 (Antients) Leicester," 1898 ; " Freemasonry in Ashby-de-la-Zouch," 1909 ; and " Lodge No. 47, Macclesfield," 1930.

560 ——— Transactions, Vols 20 to 34, 1911/12 to 1925/26 (wanting vol 26, 1917/18), 14 vols, wrappers, *ibid.*, 1912-27 £5/5/-

561 ——— Transactions, vols 21 to 25, 1912/13 to 1916/17, 5 vols, (2 vols binders' cloth, edges dump stained ; other vols, wrappers), *ibid.*, 1914-18 £1/17/6

562 ——— Transactions, vols 27 to 30, 1918/19 to 1921/2, 4 vols, wrappers, *ibid.*, 1920-23 £1/10/-

563 **LEICESTERSHIRE AND RUTLAND** Provincial Grand Lodge, By-Laws ; to which is added a History of Freemasonry in the Province and a Roll of Grand Lodge Officers, &c., from 1775 to 1870, wrappers, *Leicester*, 1870 18/-

564 **LENNHOFF** (Eugen) Die Freimaurer, *mit* 107 *abbildungen*, *Leipzig*, 1932 £1/10/-

565 ——— The Freemasons : The History, Nature, Development and Secret of the Royal Art, translated from the German by Einar Frame, *with* 63 *plates and* 15 *illus. in the text*, good ex-libris copy, 1934 £2/10/-

566 **LENNING** (C. [really C. Hesse]) Allgemeines Handbuch der Freimaurerei. Zweite völlig umgearbeitete Auflage von Lenning's Encyklopadie der Freimaurerei [Herausgeben die Friedrich Mossdorf], 3 vols, roy. 8vo., half roan, *Leipzig*, 1863 £2/-/-

567 ——— Best Edition, 2 vols stout roy. 8vo., half roan (a little rubbed), *ibid.*, 1900 £3/10/-

568 **L'ESPÉRANCE LOGE**—Installation de la Loge de L'Esperance, à L'Or. d'Arras, au Rit Ecossais Ancien, accepte pour la France . . . [29 Juin, 1835], 22 pages, wrappers, *Arras*, 1835 £1/-/-

Kloss, 5341.

569 **[LESSING** (Gotthold Ephraim)] Entretiens sur la Franc-Maçonnerie, par un Philosophe bien digne d'en être, *vignette on title*, 82 pages, modern boards, cloth back (amateur binding, orig. front wrappers bound in), *Rotterdam*, 1784 £1/10/-

Wolfstieg 1373.

The above copy is printed on handmade paper with watermark J. Honig and has the appearance of being a later reprint.

570 ——— Masonic Dialogues, translated from the German, with Introduction and Annotations by the Rev. A. Cohen, 1927 7/6

571 **LE STRANGE** (Hamon) History of Freemasonry in Norfolk, 1724 to 1895, *portrait*, *Norwich*, 1896 £1/5/-

572 **LESUEUR** (Émile) La Franc-Maçonnerie Artésienne au XVIIIe Siècle : Thèse pour le Doctorat Ès-Lettres, presentée a la Faculté des Lettres de l'Université de Besançon, *illus.*, roy. 8vo., boards, cloth back (original wrappers bound in), *Paris*, 1914 £2/2/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

573 **LINNECAR** (Richard, *of Wakefield*) Miscellaneous Works, First Edition, half calf gilt, *uncut*, nice copy, *Leeds, Printed by Thomas Wright*, 1789 £3/15/-

Inscribed in ink on top blank margin of title-page : " Eliza Linnecar to Henry Jackson, Feb. 24th, 1817."

574 ——— Another Copy, old calf (binding a little worn), *ibid.*, 1789 £2/15/-

Includes a Song ' On the Constituting of the Lodge No. 238, at Wakefield ' [This is now the Lodge of Unanimity No. 154], pages 233-35 ; ' An Hymn on Masonry,' pages 239-40 ; and ' Strictures on Masonry,' pages 245-62.

575 **[LIOY** (Felix de)] Histoire de la Persecution intentée en 1775 aux Francs-Maçons de Naples, suivie de Pieces Justificatives, *with 2 engraved plates*, wrappers, uncut, *Londres*, 1780 £3/15/-

Kloss, 3181. This work was re-issued under the title : " Mémoires des Francs-Maçons de Naples," 1790 and again, translated into English, 1793 and probably later.

Apparently the French edition was unknown to Wolfstieg.

576 **LITTLE MASONIC LIBRARY,** published by the Masonic Service Association of the United States, being a republication of Standard Works by British and American Writers, 20 vols, *Washington, D.C.*, 1924 £3/15/-

Includes Anderson's Constitutions of 1723 ; Landmarks of Freemasonry, by S. H. Shepherd, 2 vols ; Masonic Jurisprudence, by R. Pound ; Comacines, by W. Ravenscroft ; Modern Masonry, by J. Fort Newton ; The Morgan Affair, by J. C. Palmer ; Mormanism and Masonry, by Goodwin ; History of the York & Scottish Rites, by H. R. Evans, etc.

577 **LIVRE-D'OR.**—Extrait du Livre-D'or du S. Chap. Metropolitain, sous le Rit le plus ancien connu et pratiqué en France, 14 pages, unbound, *Paris*, 1807 £1/5/-

The Livre-D'or was the Minute Book of one of the high grades in France

578 **[LOFTUS** (G. W. F.)] Reminiscences of Twenty Six Years of Freemasonry [1864-1890] : By a Past Provincial Grand Officer of Norfolk, 1890 12/6

579 **[LOMBARD DE LANGRES** (Vincent)] La Verité sur les Sociétés Secrètes en Allemagne, à l'occasion de l'ouvrage ayant pour titre : Des Sociétés Secrètes en Allemagne et en d'autres Contrées . . . etc., par Un Ancien Illumine, wrappers, *Paris*, 1819 £2/-/-

Wolfstieg, 3808 (ii) ; Kloss, 3539 ; Caillet, 6771.

A sequel to the author's " Des Sociétés Secrètes en Allemagne " 1819.

580 **LONDON RANK ASSOCIATION.**—London Rank in Freemasonry, A Record of the Appointments made by the M. W. the Grand Master of England [in 1908 and 1909], with Sketches of the Masonic Careers of Recipients, *illus.*, 1910 ; Year Book, 1921 ; Blue Book, 1921-1925 ; the 3 items in one volume, boards, roan back, 1910-25 £1/-/-

581 **LOTHIANS** and **BERWICKSHIRE MASTERS'** and **PAST MASTERS' ASSOCIATION,** Proceedings, for 1913/14 to 1941/42 being numbers 1 to 87 (except 15 and 86, 1916/17 and 1940/41), 85 parts, wrappers, *Edinburgh* 1914-42 £4/-/-

Each part consists of approximately 8 pages with one or more articles on various aspects of Freemasonry.

582 **L'UNION PARFAITE.**—Ouverture des Trav. pour L'Install. de la R. L. L'Union Parfaite, Regulièrement Constituée a L'Or. de Chollet, le 22e J. du 3e M. de L'An de la V. L. 5829, et Installée le 6e J. du 5e M. : 5829, par les FF. Mangin, Dessay, et Dumont, représentant la L. Mars et les Arts, Or. de Nantes, 24 pages, wrappers, *Nantes* [1829] £1/5/-

Apparently not in Wolfstieg or Kloss.

583 **L'UNIVERS MAÇONNIQUE,** Revue Générale des Progrès et Acquisitions de L'Esprit Humain, dans toutes les Branches des Connaissances Maçonniques, Histoire —Litterature—Poésie—Biographie et Bibliographie, . . . avec L'Autorisation Spéciale du Grand-Orient de France, par Une Societé de Francs-Maçons, . . . dirigée par César Moreau de Marseille [Numbers 1 to 4, 1835-6, all published], rebound cloth, *Paris*, 1837 £1/15/-

Wolfstieg, 546.

584 **MACBEAN** (Edward) On Symbolism, 30 pp., wrappers, *Printed for Private Circulation*, [1888] 10/-

585 **[McDONOUGH** (Capt. Felix)] Traits and Stories of Scottish Life, 3 vols., original boards, cloth backs (binding a little worn), 1836 £1/-/-

Vol 1, pages 155-161, consist of a sketch entitled " A Masonic Lodge."

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

586 **MACDONALD** (George) Oration delivered at the Funeral Lodge of Master Masons, held by the brethren of St. David's Lodge, Edinburgh, in Freemasons Hall, on Tuesday, 31st Oct. 1837, in honour of the memory of Sir P. Walker, of Coates [late J.W. of the Grand Lodge of Scotland], 30 pages, wrappers, *Edinburgh*, 1837 15/-

587 [———] A View of the Origin, Objects and Utility of Freemasonry, by the W. Substitute Master of St. David's Lodge, Edinburgh, 24 pages, stitched, *ibid.*, 1830 18/-

588 ——— Another Copy, cloth, *ibid.*, 1830 £1/5/-

Wolfstieg, 4098.

589 **MACKENZIE** (Kenneth R. H.) The Royal Masonic Cyclopaedia of History, Rites, Symbolism and Biography, containing upwards of Three Thousand Subjects; together with Numerous Original Archaeological Articles on Topics never before treated in any similar Work, publisher's half roan (binding worn), 1877 £4/15/-

An important work of reference, containing special features not common to any other cyclopaedia. It has become very scarce.

590 **MAÇONNERIE SYMBOLIQUE.**—Rits Français et Ecossais: Apprenti, Compagnon, et Maitre, 3 parts, each 8 pages, wrappers, [*Paris, ca.* 1870] £1/5/-

591 ———: Maçonnerie Symbolique, suivant le regime du Grand Orient de France, [Comprend trois Grades: Apprenti, Compagnon, et Maitre], *with plate of Masonic Alphabet, and another of Numbers*, 32 pages, wrappers [*Paris*], 1809 £1/1/-

592 **MAHHABONE**: or, The Grand Lodge Door Open'd. Wherein is Discovered the Whole Secrets of Free-Masonry, both Ancient and Modern, containing An Exact Account of all the Ceremonies and Mysteries belonging to Masonry, from an Entered Apprentice to a Pass'd Master, . . . as authorized and delivered in all good Lodges . . . To which is Annex'd A Collection of Masons' Songs, Toasts, Sentiments [etc.] . . . by Jxxx Gxxxxxx, First Dublin Edition, *engraved frontispiece*, 66 pages, modern boards, *Dublin: Printed, and to be had at Thomas Wilkinson's* [1778] £18/18/-

593 **MALDEN** (Rev. C. H.) A History of Freemasonry (under the English Constitution) on the Coast of Coromandel; together with Histories of the Old Madras Lodges which were founded before the Union; together with Appendices and a *map*; with an Introduction by William James Hughan, *Madras*, 1895 £1/8/-

594 ——— Another Copy, (binding badly waterstained), *ibid.*, 1895 18/-

"A reliable, complete, and ably digested account of the Craft in Madras from 1752 to date."—Hughan.

595 **MALDEN** (Henry, *Chapel-Clerk*) An Account of King's College-Chapel, in Cambridge; . . . Including a Character of Henry VI. and a Short History of the Foundation of his two Colleges, King's and Eton, and containing . . . [under heading No. IV. of the Contents] An Accurate Description of whatever is worthy of Notice within the Chapel—Wonderful Structure of the Stone Roof: which occasions a Mention of the Original Secret of Free-Masons, and some few particulars concerning that Society . . . *embellished with a plate of the Chapel, and a print of the Author*, executed by a Gentleman of the University, half calf, *Cambridge, Printed for the Author, by Fletcher and Hudson* . . . 1769 £3/15/-

According to Upcott the Topographer, the real author was Dr. James, one of the Fellows and Master of Rugby College. Not given in the United Grand Lodge Library Catalogue.

596 **MANCHESTER ASSOCIATION** for **MASONIC RESEARCH**, Transactions for 1909/10 to 1953, being Vols 1 to 43 *with numerous illustrations*, 43 vols in 41; vols 1 to 3 in one volume half roan, the remainder in orig. wrappers, *Manchester*, 1910-1954 £21/-/-

The early volumes of these important transactions are now scarce

Each volume contains at least four interesting papers, the contributors including such well-known writers as C. P. Noar, R. H. Baxter, John T. Thorp, Rev. W. W. Covey Crump, James O. Manton, R. E. Wallace-James, Charles Gough, Eustace B. Beesley, F. L. Pick, Norman Knight, and Arthur Sharp.

597 ——— Vols 6 to 40, 1915/16 to 1950 (wanting vols 18, 1927/8; 21, 1931; and 39, 1949), 32 vols, wrappers (spine of 1 vol damaged), *ibid.*, 1916-51 £12/-/-

598 ——— Vols 1 and 2, 1909/10 and 1910/11, wrappers, *ibid.*, 1911-12 £2/-/-

599 ——— Vols 8 to 16, 1917/18 to 1925/6 (wanting vol 10, 1919/20), 8 vols, wrappers, *ibid.*, 1919-29 £3/5/-

600 ——— Vols 11 to 15, 1920/21 to 1924/25, 5 vols, wrappers, *ibid.*, 1921-26 £2/-/-

601 ——— Vols 14 and 15, 1923/24 to 1924/25, 2 vols; Vol. 20, 1929/30; Vols 23 to 25, 1933 to 1935, 3 vols; Vols 27 to 29, 1937 to 1939, 3 vols; Vol 31, 1941; Vol 34, 1944; Vols 36 and 37, 1946-47, 2 vols. All in wrappers, FACH UNIT AT PER VOLUME 8/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

602 **MANCHESTER ASSOCIATION** for **MASONIC RESEARCH** : PICK (FRED. L.) MORE MASONRY INTO MEN: The Story of the Manchester Lodge and Association for Masonic Research, with suggestions for a Course of Masonic Reading and an index to the first forty volumes of the Transactions (1909-1950); with a foreword by Sir Edward Rhodes, wrappers, *Oldham*, 1951 **7/6**

603 **[MANT** (WALTER, *Bp.*)] FREEMASON'S POCKET COMPANION ; containing a Brief Sketch of the History of Masonry, a Chronology of Interesting Events, etc., by a BROTHER of the APOLLO LODGE, 711, Oxford, 12mo., 1831 **£2/2/-**

Wolfstieg, 828.

604 **MANTON** (JAMES O.) EARLY FREEMASONRY in DERBYSHIRE with especial reference to the TYRIAN LODGE, No. 253, *with facsimiles of documents*, wrappers, 1913 **10/-**

Manchester Association for Masonic Research : Monograph No. 1.

605 **MARGOLIOUTH** (Rev. MOSES) GENUINE FREEMASONRY Indissolubly connected with REVELATION : A Lecture delivered in the Worthy and Worshipful Lodge of Virtue, 177, [now No. 152], Manchester, 46 pages, wrappers, 1852 **18/-**

MARK MASONS.

606 **CHELMER LODGE**, No. 342, CHELMSFORD, Essex.—CRATE (Rev. F. E.) The CHELMER LODGE of MARK MASTER MASONS, 1884-1933, *with 2 portraits*, stiff wrappers, *Colchester*, [1934] **10/-**

607 **CONSTITUTIONS** of the Grand Lodge of Mark Masters of England and Wales, and the Colonies and Dependencies of the British Crown : being the Regulations for the Government of the Order of Mark Masters, &c., 1870 **18/-**

608 ——— Ditto for 1871 **15/-**

609 ——— Ditto for 1872 **15/-**

610 ——— Ditto for 1877 **18/-**

Bound at end is the Reprint of the Roberts' Constitutions of 1722 published in 1870.

611 ——— Ditto for 1882 [interleaved copy] **10/-**

612 ——— Another Copy (with Reprint of the Roberts' Constitutions of 1722, dated 1882 **15/-**

All of the above editions were issued by Frederick Binckes, Grand Secretary. Each contains a preliminary essay on the "Origin of the Grand Lodge of M.M.M. of England," omitted in later editions.

The editions of 1870-1877 and 1890 are not shown in the United Grand Library catalogue as being in the Library.

613 ——— Ditto for 1890 **10/-**

A reprint of the edition of 1886, that date being retained on cover.

614 ——— Ditto for 1895 **6/-**

This and the previous edition were issued by Charles Fitzgerald Matier, Grand Secretary.

615 **GRANTHAM** (J. A.) AN INTRODUCTION to MARK MASONRY, a Survey of Masonic Evolution in the British Isles, FIRST EDITION, *frontispiece and 10 plates, Buxton [Derbyshire]* 1934 **£1/5/-**

616 ——— SECOND (ENLARGED) EDITION, with a Foreword by G. E. W. BRIDGE, *frontispiece and 15 plates, ibid.*, 1935 **£1/15/-**

617 **SPRINGETT** (B. H.) The MARK DEGREE, its Early History, its Variations in Ritual, its Symbolism and Teaching, 1931 **6/-**

---

618 **[MARRYAT** (THOMAS)] The PHILOSOPHY of MASONS in several Epistles from Egypt, to a Nobleman, FIRST EDITION, neatly rebound in old style sprinkled calf, *Printed for J. Ridgway*, 1790 **£12/-/-**

Wolfstieg 34123 ; Kloss 520.

Dedicated to the French National Assembly. The biographer of Marryat in the Dictionary of National Biography says of this book : "A work so heterodox in opinion and licentious in language as to offend his best friends."

619 **MARTIN** (GEORGE M., *Compiler*) BRITISH MASONIC MISCELLANY [a Series of 132 Short Essays on the OLD CHARGES, ORIGIN and ANTIQUITY of FREEMASONRY, SYMBOLISM, RITUAL, LEGENDS, etc., of CRAFT MASONRY, by R. H. BAXTER, J. T. THORP, H. C. de LAFONTAINE, REV. W. W. COVEY-CRUMP, W. B. HEXTALL, REV. JOSEPH FORT NEWTON, A. E. WAITE, and other well-known writers], 20 vols, *Dundee*, [ca. 1935] **£5/10/-**

620 ——— ANOTHER SET, 20 vols, blue leatherette, *ibid.* [ca. 1935] **£6/15/-**

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

621 **MARTIN** (George M.) and **CALLAGHAN** (John W.) The Treasury of Masonic Thought [a Series of 58 Essays on various aspects of Freemasonry, by the foremost writers], *out of print, Dundee*, 1924 £1/5/-

622 **MASON** (Francis) Cui Bono? Masonry: What's the Use of it? or, The Last Secret of Freemasonry Revealed, being Five Lectures on the Utility of Freemasonry, edited by E. G. Man, [*ca.* 1875] 15/-

623 **MASON'S MISCELLANIES** (The) or First and Last Stone of the Jerusalem Church, Vol 1 [all published and complete in itself] Consisting of about three hundred Questions and Answers on the first degree of Masonry, for the Society of Free Masons, by the Author of "The Free Mason's Guide," etc., *frontispiece*, 24mo., *Edinburgh, Printed for J. E. Fisher . . .* 1830 £2/10/-

Not in Wolfstieg and not given in the United Grand Lodge Library Catalogue.

624 **MASONIC ENQUIRE WITHIN,** a Glossary or Explanation of 1001 Questions relating to English Freemasonry, Alphabetically Arranged, 1925 10/-

625 **MASONIC MAGAZINE** (The) A Monthly Digest of Freemasonry in all its branches (Supplemental to "The Freemason") Vols 1 to 9, July 1873 to June 1882; New Series: The Masonic Monthly, July to December, 1882 [all published]; in all 10 vols (9 vols roy. 8vo., half morocco and half calf, bindings worn; 1 vol 8vo. half roan), *Kenning's*, 1874-1882 £12/10/-

626 ——— Another Set, First Series Complete, 9 vols, half roan (spines of 3 vols missing; bindings worn), *ibid.*, 1874-82 £7/10/-

627 **MASONIC OBITUARIES.**—Province of West Yorkshire: In Memoriam [A Record of the more prominent Services rendered by departed brethren of eminence, each of the 117 Obituary Memoirs accompanied by a *portrait*] from its Commencement in October, 1901 to April 1911, 18 numbers, together with an Index covering the years 1901-1909, in one volume, roan, 1901-11 £1/-/-

628 **MASONIC PORTRAITS**: A Series of [62] Sketches of Distinguished Brethren, First Series, edited by J. G.; Second Series, by G. B. Abbott; 2 vols, 1876-79 15/-

629 **MASONIC RECORD** (The) An Illustrated Monthly, from the Commencement in December, 1920, to July, 1941, being Vols 1 to 22, 4to., vols 1-7 in cloth, the rest in parts, wrappers, 1920-41 £8/-/-

Wants Title-pages and Index of Contents to Vols 9 and 19 to 22.

630 ——— Vols 1 to 8, December 1920 to November 1928, strongly bound in 4 vols, buckram, 1920-28 £4/10/-

631 ——— Vols 1 to 6, December, 1920, to November, 1927, 6 vols, cloth, 1920-27 £3/-/-

632 **MASONIC STAR** (The) A Weekly Journal and Record of Freemasonry at Home and Abroad [Edited by James Stevens] From August 23rd 1888 to August 15th, 1889, being Vols 1 and 2 (Title-page and Index to Vol 2 missing), 2 vols, folio, binders' cloth, 1888-89 £1/15/-

This periodical ceased with the first number (August 29th 1889) of an intended Vol. 3.

633 **MASSACHUSETTS GRAND LODGE.**—Report of the Committee on the Relations of Freemasonry to Sectarianism, 18 pages, wrappers, *Boston* [1871] 10/-

634 **MASTERS' & PAST MASTERS' LODGE NO. 130,** Christchurch, New Zealand, Transactions, Vols 1 and 2, from January 1909 to September, 1916, 2 vols, *Christchurch*, 1912-16 £1/15/-

Contains about 58 short but interesting papers on various aspects of Freemasonry, many by S. Clifton Bingham, W. Cumming, J. A. Frostie, and T. W. Rowe.

635 **MEAD** (Col. John) A Few Facts concerning Freemasonry in St. Helena, from A.D. 1798, *with facsimiles*, boards, cloth back, *Printed for Private Circulation*, 1889 £1/5/-

MEDALS.

636 **"CROWE" & "HODGKIN" COLLECTIONS** of Masonic Jewels as exhibited [at the Q.C. Lodge Conversazione held at the Holborn Restaurant] November 1896; together with Typescript List of the "Crowe" Masonic Medals, not then shown and other "Hodgkin" acquired in 1928-31 etc., *with a specially printed title-page*, the Q.C. List mounted to size, 4to, cloth, parchment back [1933] £1/10/-

637 **HAMBURGISCHE ZIRKEL-CORRESPONDENZ.** Abbildungen Freimaurerischer Denkmünzen und Medaillen mit Beschribung und erläuterndem Text historischen und biographischen Inhalts. Band I. Deutschland, *with 22 plates*, 1898; Band II. Schweden, Niederlande, Belgien, Deutschland, Petersburg und Kopenhagen, *with 18 plates*, 1899; 2 vols, 4to., *Hamburg*, 1898-9 £4/-/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

638 **MARVIN** (William T. R.) The Medals of the Masonic Fraternity Described and Illustrated, *frontispiece of the Arms of the Freemasons in colour and 17 other plates*, 4to, half roan (binding repaired), *Boston*, 1880 **£14/-/-**

Wolfstieg, 1889].

Only 150 copies printed for private circulation, now very scarce.

639 **POOLE** (Rev. H., *Editor*) A Catalogue of Masonic Medals in the Museum of the Provincial Grand Lodge of Worcester (including the Collection made by the late Wor. Bro. G. L. Shackles), containing 1252 entries, *illus. with 48 plates*, 4to, *Worcester*, 1939 **£1/15/-**

640 **SHACKLES** (George L.) The Medals (Commemorative or Historical) of British Freemasonry: a Photographic Reproduction of Medals struck by British Lodges and Freemasons, 12 *plates, containing 175 illustrations*; together with an Accurate Description of each Specimen and a Full Account of the Person or Event thereby Commemorated, with an Introduction by W. J. Chetwode Crawley, 4to, 1901 **£1/8/-**

641 ——— Another Copy, shabby half roan (needs rebacking), 1901 **18/-**

Published conjointly by the Literary Committee of the Grand Lodge of Hamburg and the Quatuor Coronati Lodge of London.

642 **[ZACHARIAS** (Ernst)] Numothéca Numismatica Latomorum, Complete in the eight parts, *engraved titles to each part, with 6 plates to each, in all 48 plates*, 4to., roan, *Dresden* [1840-46] **£10/10/-**

643 ——— Another Copy, Parts 1 to 7 only, *with 42 plates*, half roan, binding defective, *ibid.*, 1840-44 **£6/10/-**

Wolfstieg, 19882. Very seldom found complete. Marvin, in the Preface to his "Medals of the Masonic Fraternity" referring to this work by Zacharias says: "The book was rare, and I could learn of no complete copy."

---

644 **MELVILLE** (Henry) Ignorant Learned; or Researches after "The Long Lost" Mysteries of Free-Masonry, also The Eleusinian Mysteries as they relate to Royal Arch-Masonry, 1863 **18/-**

645 **MERSEYSIDE ASSOCIATION** for **MASONIC RESEARCH**, Transactions, Vols 1 to 5, 1922/3 to 1927, *illustrated*, 5 vols, wrappers, *Liverpool* 1924-28 **£2/15/-**

646 ——— Transactions, Vols 8 and 9, 1930-31; Vols 12 and 13, 1914-15; Vol 24, 1946, orig. wrappers, each per volume **10/-**

647 **MILLER** (James) History, Nature and Objects of Masonry, wrappers, 1853 **10/-**

648 **MILNER** (Rev. J.) Freemasonry Older than the Ancient Mysteries: Its Symbols not borrowed from the Gnostics or the Indian Mystæ, An Address delivered . . . 1880, *Published by special request* [*ca.* 1880] **12/6**

649 ——— Proof Copy, without the Dedicatory leaf, printed wrappers [*ca.* 1880] **10/-**

650 **[MINTY** (George)] A Discourse upon Masonry, as spoken by the Author when Master of a Lodge in England, in the Year 1772 [*sic*] . . . to which is added [Riley (William)] Fraternal Melody, adapted for the Members of the Royal Arch and Knights Templars, consisting of Original Odes, Cantatas, and Songs, for the Use of the Members of the Most Ancient and Honourable Fraternity of Free and Accepted Masons, 64 pages, modern boards, *Dublin: Printed for the Author, and sold by T. Wilkinson* [*ca.* 1772] **£15/-/-**

Wolfstieg, 3884 (II).

The actual Discourse by Minty was delivered in 1742, the date given on the title-page of the Original edition of Dublin 1757. Riley's Fraternal Melody first appeared with this [Second Edition] and was separately published with additions, London, 1773

651 **[MIRABEAU** (Honoré Gabriel Riquetti, *Comte de*)] Histoire Secrète de la Cour de Berlin, ou Correspondence d'un Voyageur François, depuis le mois de Juillet 1786 jusqu'au Janvier 1787, Ouvrage Posthume, 3 vols, in 2, contemp. calf [*Alençon, Malassis le jeune*] 1789 **£4/10/-**

Caillet, 7588 quotes an edition in 2 vols without place, of the same date. There exists another edition of 1789 in which the third volume has a separate title: Essai sur la secte des illuminees, but this was really by Jean Pierre Louis de la Roche du Maine, Marquis de Luchet.

Of the 'Histoire Secrete' Caillet says: "Contient des revelations fort curieuses sur la Franc-Maconnerie au XVIIIe siècle et particulierement en Prusse."

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

652 **MILNOR** (James, *Grand Master*) Oration on Masonry, Delivered at St. John's Church, in the City of Philadelphia, at the Request of the Right Worshipful Grand Lodge of Pennsylvania, on St. John's Day, June 24, 1811, to which is prefixed An Account of the Procession, and of the Ceremonies attending the Consecration and Dedication of the New Masonic Hall, 41 pp., half morocco, gilt back, *Philadelphia*, [1811] £4/10/-

653 **MISCELLANEA LATOMORUM,** or Masonic Notes and Queries, A Serial intended to facilitate Intercommunication between Masonic Students on matters of interest in connection with Freemasonry, New Series, edited by F. W. Levander continued by Lionel Vibert, and afterwards by Col. F. M. Rickard, Vols. 1-31, August 1913 to June 1947; (first 17 vols. half calf, a little rubbed, the rest in parts, all but three of the volumes with cloth binding cases), 31 vols., 1914-47 £36/-/-

Complete sets seldom occur for sale. With the publication of vol. 31 (issued without Title-page and Contents leaves) the series was discontinued. The eleven volumes which have the parts loosely inserted in their binding cases need the volume numbers added to the lettering on spines when bound.

654 ——— Vols. 2 to 25, August 1914 to June 1940 (Vols. 2, and 4 to 17 with cloth cases, other vols. in parts), 24 vols., 1914-40 £16/10/-

Vols. 24 and 25 have the outer wrappers removed from the parts ready for sewing and binding.

MIZRAIM (Rite of) vide Vernhes (J. F.), post.

655 **MODI** (Jivanji Jamshedji) Masonic Papers [comprising: The Legendary and the Authentic History of Freemasonry; Zoroaster and Euclid; King Solomon's Temple and the Ancient Persians; Charity], with portrait of M. Cursetjee, *Bombay*, 1913 £1/5/-

656 **MOGAS** (Pietro) I Liberi Muratori Schiacciati. Origine, Dottrina ed avanzamento della setta filosofica ora dominante, Opera composta da uom pratichissimo delle Loggie, ora tradotta dall' edizione di Amsterdam dal Sig. Abbate Don Pietro Mogas sacerdote spagnuolo confermata con note relative alle presenti rivoluzioni e novita di Europa dal Pietro Saverio Casseda. Coll' aggiunta di un' Appendice in sostegno della Cattolica Religione, with *engraved plate*, 4to, wrappers, *Assisi, per Ottavio Scarighi*, 1793 £5/10/-

657 **MONDE** (Le) Hebreux et François ou Parallele des Bons et des Méchants a la Gl... du G... Arch... de L'U... Dédié aux Enfants de la V... L'U.... Ap... Comp... & M.... Par le F... de.... *Membre de la R... L....* des Neuf Soeurs à L'O... de Paris, 16 *pages*, wrappers; Imprimé en la Chambre des Réflect... Se trouve aux Colonnes J. & B. . . . 5789 [*Paris*, 1789] £2/-/-

Not traced in Wolfstieg or Kloss.

658 **MONSELET** (Charles) La Franc-Maçonnerie des Femmes, *illus. with woodcuts*, impl. 8vo, wrappers (slightly frayed), *Paris* [1867] £1/-/-

Wolfstieg, 41750.

659 **MOODY** (J. J.) The Origin of Freemasonry; a Lecture, delivered in the Lodge of Virtue, 177, [now No. 152] Manchester, 56 pages, unbound, 1852 12/6

660 **MOORE** (Charles W.) The New Masonic Trestle-Board, adapted to the Work and Lectures as practised in the Lodges, Chapters, Councils, and Encampments of Knights Templars in the United States, Stereotype Edition, Both Parts, *with 9 plates*, 2 vols. in one, (binding soiled and torn), *Boston*, 1856 £1/5/-

This work was originally published in 1846-50.

661 ——— Masonic Trestle Board Part II, [Containing the American Capitular and Encampment Degrees], First Edition, *frontispiece*, 1850 15/-

662 **MORGAN** (William): Free Masonry Exposed: a Narrative of the Seduction and Murder of William Morgan for threatening to divulge the Pretended Secrets of Free Masonry; with an Account of the Trials, Acquittal, and Condemnation of many of those implicated in the horrible transaction, 1836 15/-

663 **MORRIS** (Rob.) Masonic Odes and Poems, Second Edition, *New York*, 1864 15/-

664 **MOUNIER** (Jean Joseph) On the Influence attributed to Philosophers, Free-Masons, and to the Illuminati, on the Revolution of France, First English Edition, translated from the Manuscript, and corrected under the inspection of the Author, by J. Walker, old marbled boards, plainly rebacked with calf, 1801 £3/-/-

Wolfstieg, 6374.

A reply to the attacks of Barruel and Robison.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

665 **MURATORI.-** Dichiarazione dell' Instituto, e Scopo de' Liberi Muratori, Dove si prende a consi.ere il Candeliere acceso de' Liberi Muratori eretto di fresco, tradotta dal Latino nel Vulgare Idioma da C. B. D. C. B. [Clementi Baroni de' Marchesi Cavalcabo], modern boards, *Rovereto*, 1749 £2/10/-

Wolfstieg, 1351 (iii) says that there is 1 plate but it is not present in this copy.

666 **MYLNE** (Rev. R. S.) The Master Masons to the Crown of Scotland, and their Works, *frontispiece in colour*, 37 plates and 50 *other illus.*, folio, buckram, *Edinburgh*, 1893 £3/10/-

The Office of Principal Master Mason to the Crown was one of the Offices of the Court from the time of James V. to the Death of Queen Anne.

Only a limited number of copies were published and the type distributed.

667 **NAPOLEON**: Corsican's Downfall (The) . . . Shows most clearly to have been predicted by the Prophet Daniel, 2,400 years ago . . . In a Series of Letters from One Free Mason to Another, . . . illustrated with Notes, Quotations, Odes; the Form of a Procession of Free Masons, and Comparative Anecdotes of Napoleon the Destroyer, and Alexander the Saviour of Europe . . . by a Royal Arch Mason, amateur binding of cloth with the original front and back wrappers mounted on outside covers, *Mansfield* [1814] £2/10/-

668 **NASH** (Joel) Lebanon: Or, A 'Light' from the Lebanon Lodge at Gloucester; Being Explanatory Lectures on the Spirituality of Freemasonry, wrappers, uncut, *Colchester*, [1836] £1/5/-

669 **[NAUDOT** (Jean Jacques)] Apologie pour l'Ordre des Francs-Maçons, par Mr. N**** membre de l'Ordre, avec deux Chansons composés par le Frère Americain, Premiere Edition, *engraved frontispiece*, rebound half morocco, *La Haye, chez Pierre Gosse*, 1742 £6/10/-

Lacks the second song at end (the second of two unpaged leaves following page 118).

Wolfstieg, 23736 gives collation as 118 pages + 3 pages of music, with 1 plate, but it should be Title + [xii] + 118 + [iv] pages, and frontispiece.

The work is sometimes erroneously attributed to F. Nogaret.

670 ——— Another Edition, with the following variation on title-page: avec deux Chansons, composées par le Frere ***, modern boards, *ibid.*, 1744 £3/15/-

Wolfstieg, 23736 (ii).

This edition does not have a frontispiece. The collation of this copy is Title + page [vi] + 62 + [ii] for songs.

——— vide Songs, post.

671 **NAYLOR** (Rev. M. J., *Prov. Grand Chaplain, West Riding of York*) Sermons on various Masonic Occasions, to which are attached Some Occasional Addresses, and Ceremonies observed on particular Celebrations, 1842; bound with Kilby (Rev. Thomas) Sermons (Non-Masonic) preached at St. John's Church, Wakefield, 1866. Two vols. in one, half calf, 1842-66 £2/2/-

672 ——— Sermon [based upon Proverbs. VIII. 35, 36.] Preached at the Parish Church at Bradford, on Monday, August 13th, 1810, before the Brethren . . assembled there to celebrate the Birthday of H.R.H. George Prince of Wales, G.M., 16 pp., wrappers, *Halifax*, 1811 £1/5/-

Dedicated to the Master, Wardens, and Brethren of the Lodge of Hope, No. 539 [now 302, Bradford].

673 **[NEALE** (Rev. E.)] Stray Leaves from a Freemason's Note-Book, by a Suffolk Rector, 1846 10/-

674 **NÉCESSAIRE MAÇONNIQUE**, contenant: Le Catechisme d'Apprenti, un Formulaire pour les Travaux de Banquets, pour les Affiliations, [etc.], half calf, *Paris*, 1802 18/-

Wolfstieg, 33209.

675 **NEUT** (Amand) Attentats de La Franc-Maçonnerie a L'Ordre Social, roy. 8vo, wrappers, *Gand*, 1868 15/-

Wolfstieg, 27976.

676 **[———]** La Franc-Maçonnerie soumise au Grand Jour de la Publicité a l'aide de Documents Authentiques, Deuxiéme Édition, 2 vols., roy 8vo, half roan, *Gand et Bruges*, 1866 £2/10/-

677 ——— Another Copy, wrappers (back wrapper of vol. 2 missing), *ibid.*, 1866 £1/15/-

678 **NEWTON** (Joseph Fort) The Builders, a Story and Study of Masonry, 1952 15/-

679 ——— Brothers and Builders The Basis and Spirit of Freemasonry, [1924] 5/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

680 **NEW SOUTH WALES.**—Proceedings of the United Grand Lodge, held at the Town Hall, Sydney, on Monday, the 20th July, 1903, in Commemoration of the Dawn of Freemasonry in Australia, 1803, and for the Installation of M.W. Bro. John Cochrane Remington as Grand Master for the Fifth Year, and Investiture of the Grand Lodge Officers, with 8 *plates*, 4to, *Sydney*, 1903 18/-

631 **NEWNHAM** (Rev. P. H., *Prov. Grand Chaplain, Dorset*) God's Law of Social Life: A Sermon Preached in St. Mary's Church, Weymouth, May 29, 1871, with An Appendix on the Ancient Fraternity of the Essenes, and the possible connexion of St. Paul therewith, *Weymouth*, [1871] £1/5/-

Presentation Copy to W. J. Hugh...

682 **NEW YORK.**—Collection made by Committee on Antiquities of the Grand Lodge of Free and Accepted Masons, of the State of New York, 1905; with Addenda for 1906 and 1908, *illustrated*, in one volume, limp boards, cloth back, *New York*, 1905-08 £1/5/-

683 **NICHOLSON** (Rev. P. C.) The Symbolism of Freemasonry; From Whence its Archetype? The Hieroglyphics of the Craft, and of the world in General, From what Source Derived, where and how Developed? A Lecture delivered in the Lodge of Virtue, 177 (now No. 152) *Manchester*, . . . 1852, 32 pp., wrappers, 1852 18/-

684 **NOBLE** (Rev. Mark, *Rector of Barming in Kent, and Domestic Chaplain to George [Townshend], Earl of Leicester: author of "Memoirs of the Protectorate House of Cromwell," etc.*) Original Autograph Manuscript (Signed), entitled "Some Observations respecting Richard, an Illegimate Son of Richard III, who, though the Child of a Monarch, became a Mason," title-page, Preface + 14 pages, neatly and legibly written, with 66 pages of blanks bound up at end, thin folio, half calf, *Barming Parsonage*, 1807 £8/8/-

Carries the Author's bookplate inside front cover.

685 **NORMAN** (George) Freemasonry: Provincial Grand Lodge of Gloucestershire, with some Account of the Older Lodges of the Province, *portrait and 23 illustrations*, 4to *Cheltenham*, 1911 £1/2/6

686 ——— Another Copy, strongly bound in half morocco gilt, *ibid.*, 1911 £1/10/-

687 **NORTH** (C. N. McIntyre) Wisdom, Strength and Beauty [being Sketches illustrating the Building of the Temple of Solomon from Dimensions as given in the Bible], 6 *plates*, with Descriptive Text, thin folio, 1890 £1/10/-

688 ——— Another Copy, binding shabby, 1890 £1/5/-

689 **NOTTS. INSTALLED MASTERS LODGE, No. 3595,** Transactions, vols. 3-5 (in 2 vols.) 1913-16, Vol. 17 1928/9; Vols. 21 and 22 1935-1939; together 6 vols. in 5, wrappers, *Nottingham*, 1917-40 £2/-/-

690 **NORFOLK INSTALLED MASTERS' LODGE, No. 3905,** Transactions, Vols. 1 to 12, 1919 to 1936/37 (wanting Vol. 11, 1935/36) 11 vols., wrappers, 1920-38 £3/10/-

Vols. 1 and 2 edited by H. Cooper Pattin; Vols. 3 to 6 by G. W. Daynes; and Vols. 7 to 12 by R. H. Teasdel.

691 **O'BRIEN** (Henry) The Round Towers of Ireland; or the Mysteries of Freemasonry, of Sabaism, and of Buddhism, for the first time unveiled, First Edition, re-cased and repaired at joints, 1834 £3/-/-

Wolfstieg 4959.

This copy has the "Preface" 36 pages which are often lacking.

692 **ODIORNE** (James C.) Opinions on Speculative Masonry, relative to its Origin, Nature, and Tendency. A Compilation embracing recent and important documents on the subject, and exhibiting the views of the most distinguished [Anti Masonic] writers respecting it (name clipped from top outer corner of title-page), boards, cloth back, *Boston* [*Mass.*], 1830 £3/3/-

Wolfstieg, 4099.

One of the spate of anti-masonic publications which arose from the William Morgan affair in America.

693 **OLIVER** (Rev. George) An Apology for the Freemasons, respectfully submitted to the Consideration of those Clergymen who doubt the propriety of allowing the use of their Churches for Masonic Celebrations, 36 pages, unbound, 1846 15/-

694 ——— The Bible, The Great Source of Masonic Secrets and Observances; A Sermon Preached . . . before a Provincial Grand Lodge of Free and Accepted Masons [Lincolnshire], 24 pp., unbound, *Louth*, 1834 15/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

695 **OLIVER** (Rev. George) The Book of the Lodge, or Officer's Manual, First Edition, 1849 8/-

696 ——— ——— [Second Edition] To which is added, A Century of Aphorisms, calculated for General Instruction, and the Improvement of a Masonic Life, *emblematic frontispiece*, 1856 10/6

697 ——— ——— Third Edition, [with two additional Chapters], *frontispiece*, 1864 12/6

698 ——— ——— Fourth (Last and Best) Edition [to which is added a History of Modern Masonry and origin of its Symbolism], 1879 10/-

699 ——— A Century of Aphorisms, for General Instruction and the Improvement of a Masonic Life, 1882 10/-

700 ——— The Existing Remains of the Ancient Britons, within a small district lying between Lincoln and Sleaford, described and illustrated, in a letter to Sir Edward French Bromhead, wrappers, 1846 15/-

701 ——— The Historical Landmarks and other Evidences of Freemasonry, Explained; in a Series of Practical Lectures, with Copious Notes, *portrait, plan, 17 plates and numerous text-illus.*, 2 vols., (binding of Vol. I somewhat worn and shabby) 1845-6 £2/15/-

702 ——— The History of Initiation, in Twelve Lectures; comprising a detailed Account of the Rites and Ceremonies, Doctrines and Discipline, of all the Secret and Mysterious Institutions of the Ancient World, New Edition, binding shabby, 1841 £1/5/-

703 ——— Institutes of Masonic Jurisprudence; . . . together with a Summary View of the Laws and Principles of the Royal Arch, Best Edition, revised and corrected, 1874 17/6

704 ——— Another Copy, strongly bound in half morocco, 1874 £1/5/-

705 ——— Masonic Institutes, by Various Authors, with an Introductory Essay and Explanatory Notes, binding shabby, 1847 12/6
Forms the first volume of "Remains of Early Masonic Writers."

706 ——— A Mirror for the Johannite Masons, in a Series of Letters to the Right Hon. the Earl of Aboyne, half calf, emblematically tooled in gilt on spine, 1848 15/-

707 ——— The Moral and Religious Tendency of Freemasonry Asserted, in a Sermon Preached . . . before the Right Honorable Charles Tennyson M.P., Provincial Grand Master for Lincolnshire, and the Officers and Brethren of the County Lodges, 24 pp., unbound, *Lincoln*, 1833 15/-

708 ——— An Oration on . . . Freemasonry, and Farewell Address to the [Lincolnshire] Provincial Grand Lodge, 10th May, 1866, with *photo-portrait*, 1866 10/-

709 ——— The Pythagorean Triangle; or, the Science of Numbers, with diagrams (Title-page and few other pages wormed), cloth, morocco back, 1875 18/-

710 ——— The Revelation of a Square; exhibiting a Graphic Display of the Sayings and Doings of Eminent Free and Accepted Masons, from 1717 to 1813, First Edition, *illus.* (top corners of some pages grease stained), 1855 15/-

711 ——— A Sermon preached at St. Peter's Church, Barton-upon-Humber, at a Provincial Meeting of the United Grand Lodge of Free and Accepted Masons; Aug. 14th, 1816, 28 pages, unbound, *Barton*, 1816 15/-

712 ——— Signs and Symbols illustrated and explained, in a Course of Twelve Lectures on Free-Masonry, First Edition, half roan, uncut, *Grimsby: Printed by the Author*, 1826 £1/8/-

713 ——— New Edition [Revised], half calf, gilt emblematic tooling on spine, m.e., 1837 £1/15/-

714 ——— The Theocratic Philosophy of Freemasonry, in Twelve Lectures on its Speculative, Operative, and Spurious Branches, First Edition, cloth (a little worn; name erased from title), 1840 18/-

715 ——— Another Copy, First Edition, 8vo, half calf, emblematic tooling in gilt on spine, 1840 £1/12/-

716 ———: An Account of the Proceedings attending the "Masonic Offering" to Brother the Rev. George Oliver, Presented at Lincoln, May 9, 1844, with the Various Addresses delivered on the Occasion, *frontispiece*, 26 pp., wrappers [1844] 12/6

717 **OVERTON** (Rev. John) The Building and Dedication of The Second Temple: A Seatonian Prize Poem, 18 pp., unbound, *Cambridge*, 1825 £1/-/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

718 **ORME** (Rev. Thomas, W.M. *Lodge* 510 *and Prov. Grand Chaplain for the County of Lincoln*) A Sermon preached in the Church of Louth, at the Anniversary Grand Provincial Meeting of Free and Accepted Masons, August 13th, 1804 [to which is added: General Objections against Free Masonry Answered] 20 pages, unbound, *Louth* [1804] £1/5/-

The sermon based upon I. Peter, ii, 17.

719 **PAILLARD** (Maurice) The Three Freemasonries (Operative—Speculative—Dogmatic) or Evolutional History of Freemasonry, 1955 £1/5/-

——— vide Anderson (James), also Constitutions, ante

720 **PAINE** (Thomas) [Works] Part the Fourth, Containing a Letter to the Hon. T. Erskine . . . A Discourse delivered to the Society of Philanthropists . . . Letter to Camille Jordan . . . An Essay on the Origin of Free-Masonry [etc.] modern boards, *R. Carlile*, 1819 £2/2/-

721 ——— An Essay on the Origin of Free-Masonry, First London Edition, 14 pages, unbound, *Printed and Published by R. Carlile*, 1818 £1/1/-

Wolfstieg, 4092.

722 ——— Re-issue, 14 pages, wrappers, *ibid.*, 1826 15/-

The author suggest that Freemasonry was derived from Sun Worship and is the remains of the religion of the Ancient Druids.

723 **PARKER** (George) Life's Painter of Variegated Characters in Public and Private Life, First Edition, *portrait*, half calf, *uncut*, t.e.g., *Printed for James Ridgway*, 1789 £3/10/-

Chapter xviii (pages 227-234) contains "A Dissertation on Freemasonry . . . inscribed to H.R.H. the Duke of Cumberland, Master of the Grand Lodge of England."

724 **PARKER** (Rev. M. A.) A Sermon, preached before a Provincial Grand Meeting of Freemasons, at St. Peters' Church, Marlborough, October 23rd, 1827, Published by Request of the Grand Lodge, 20 pages, half calf, *Imber* [1827] £1/10/-

The text of the sermon was based upon the Proverbs of Solomon, xii, 19.

725 **PARVIN** (Theodore Sutton, *Grand Secretary of the Grand Lodge of Iowa*) Life and Labours, by Joseph E. Morcombe, *illus.*, *Iowa*, 1906 15/-

726 **[PASCALLET** (E.)]: Moreau (César, Souverain Grand-Inspecteur Général 55eme), Précis sur la Franc-Maçonnerie, son Origine, son Histoire, ses Doctrines, etc., et Opinions Diverses sur cette Ancienne et Célèbre Institution, etc., *portrait* (slight water stain on upper blank margins) *Paris*, 1855; bound with the First and Second Parts of Revue Générale Historique, Biographique, Necrologique, Scientifique et Littéraire; et Mémorial Municipal de France [etc.], 1854-55; in one volume, roy. 8vo, half roan (worn), *Paris*, 1854-55 £2/-/-

The first item is Wolfstieg, 3958.

The second part of the 'Revue Générale' contains some references to French Freemasonry.

727 **PATHETIC ADDRESS** (A) to Free and Accepted Masons by a Deceased Brother [to which is added a Sermon on the Death of a Deceased Brother] 16 pages, 12mo, wrappers, *York: Printed by Bro. M. W. Carrall, Walmgate*, [*ca.* 1818] £2/10/-

Written with the view to the Address being published after the Anonymous Authors' death.

Not in Wolfstieg.

728 **PATON** (Chalmers I.) Freemasonry and its Jurisprudence, according to the Ancient Landmarks and Charges and the Constitutions, Laws and Practices of Lodges and Grand Lodges, 1872 18/-

729 ——— Freemasonry in Relation to Civil Authority and the Family Circle, 35 pp., wrappers, 1867 15/-

The author's earliest published work.

730 ——— Freemasonry: its Symbolism, Religious Nature, and Law of Perfection, 1873 £1/5/-

731 ——— Freemasonry: its Two Great Doctrines, the Existence of God and a Future State, 1878; Freemasonry: The Three Masonic Graces, Faith, Hope, Charity, 1878; the two works in 1 volume, 1878 £1/5/-

732 ——— The Origin of Freemasonry: The 1717 Theory Exploded, Original Issue, unbound [1870] 10/-

733 ——— Re-Issue, cloth [*ca.* 1900] 7/6

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

734 **PEACH** (R. E. M.) A Brief Historical Sketch of Craft Masonry in the City of Bath [1732-1882], with a portrait of Dunkerley, 34 pp., *Bath*, 1894 15/-

735 **PEACHAM** (Henry) The Compleat Gentleman . . . [Second Edition, with the Second Part]: The Gentleman's Exercise, or an Exquisite practise, as well for drawing all manner of Beasts . . . as also the Makeng of all Kinds of Colours to be used in Limming, Painting, Tricking, and Blazon of Coates and Armes, . . . as also serving for . . . divers Trades-men and Artificers, as namely Painters, Joyners, Free-Masons, Cutters and Carvers, &c. . . . *wants engraved general title-page*, 2 parts in one vol., sm. 4to, rebound in old style sheep, *Printed for Francis Constable . . .* 1634 £8/15/-

S.T.C., No. 19504. Some of the woodcuts of Arms in the section relating to "The Practice of Blazoney" have been coloured by a contemporary hand and the names of the persons whose arms are depicted are noted in the margins.

The second Part which has separate title-page, pagination and signatures carries the imprint: *Printed for J. M., and are to bee sold by Francis Constable . . .* 1634.

736 ——— Third Impression much inlarged, especially in the Art of Blazonry, by a very good Hand, *engraved title (slightly defective in upper left hand corner; trimmed to plate line; and laid down to size)*, sm. 4to, contemporary calf, neatly rebacked, *Printed by E. Tyler, for Richard Thrale . . .* 1661 £7/-/-

Wing, P. 943. From the library of the Earl of Ellenborough, with his book-label.

In this edition the Second Part has a separate title-page but pagination and signatures are continuous.

737 **PENNECUIK** (Alexander, *Burgess and Guild Brother of Edinburgh*) An Historical Account of the Blue Blanket: or Craft-Mens Banner containing the Fundamental Principles of the Good-Town, with the Powers and Prerogatives of the Crafts of Edinburgh, etc., First Edition, old half roan (some margins cropped close to text), *Edinburgh: Printed by John Mosman and Company, and sold by him and the Author*, 1722 £4/-/-

738 ——— Second Edition, enlarged and adorned (for the first time), *with the Fourteen Incorporations' Arms (including that of the Masons), on 14 plates*, calf, *Edinburgh: printed by Alexander Robertson, Sold at his Printing Office, in Niddery's-Wynd*, 1780 £4/15/-

739 ——— Another Edition [reprinted with slight alterations from that of 1780], *with the fourteen Incorporations' Arms, on 7 plates*, morocco, *Edinburgh*, 1832 £2/10/-

"Blue Blanket.—An old property of the Edinburgh Guilds, and now in the possession of the Lodge of Journeymen in that good old city . . . In 1482 King James III gave to the craftsmen their 'Blue Blanket' as the rallying flag of the Edinburgh craftsmen. In all Masonic Processions it is carried by the Lodge Journeymen . . ."—*Cyclopaedia of Freemasonry.*

740 ———: An Historical Sketch of the Municipal Constitution of the City of Edinburgh; including the Set of the Burgh as established in 1583, and amended in 1730; with the Acts of Parliament and Council relating thereto . . . to which is added An Historical Account of the Blue Blanket . . . by Alex. Pennecuik, *illus. with the arms of the city, the Merchant Company, and the fourteen Incorporations' Arms, on 9 plates*, original boards, *entirely uncut* (upper cover loose), *ibid.*, 1826 £2/2/-

"The Historical Account of the Blue Blanket is printed verbatim from the original edition, with the addition only of some few notes."—*Preface.*

741 [**Perau** (Gabriel L. C.)] Le Secret des Francs-Maçons, Nouvelle Édition, revue, corrigée et augmentée, xii + 126 (last page blank) + 22 pages, contemporary marbled boards, *without place or printer* [Genève], 1744 £2/2/-

Wolfstieg, 29956 (iii).

Watermark in paper is Montarcis 1742. The Songs at end which have separate pagination lacks the last leaf and the lower half of the previous leaf has been torn away affecting the end verses.

742 [———] Another Edition, avec un Recueil *de leurs* Chansons, précédé de quelques Pièces de Poésies, x + 160 pages, half cloth, *ibid.*, [? Paris] 1744 £3/10/-

Wolfstieg, 29956 (iv.). The Songs have a separate title-page but pagination is continuous.

743 [———] Another Edition, x + 136 pages, wrappers, *uncut, En France, MDCCXIV* [? 1744] £4/15/-

A rare issue. Though purporting to be printed in 1714 it is a false date, the watermark date in the paper is Rovergue 1743. The first edition being published at Geneva, 1742.

Neither Wolfstieg or Kloss mention this issue and it was unknown to Thorp whose "Bibliography of Masonic Catechisms and Exposures" mentions various dates from 1742-1752.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

744 [PERAU (GABRIEL L. C.)] L'ORDRE des FRANCS-MAÇONS TRAHI, et LE SECRET des MOPSES REVELÉ, FIRST EDITION, *vignette on title, plate of ciphers, 8 plates of ceremonies, emblems, etc. (5 folding), and 5 sheets of music*, contemporary calf, neatly rebacked, *Amsterdam [Catuffe, Haag: Neaulme]*, 1745 **£10/10/-**

Wolfstieg, 29963 (i); Kloss, 1860.

First Issue, plates 3 and 6, have the engraver's initials and plate 7 signed in full "S. Fokke, Sc." All other issues have the plates unsigned. Collation: Title + xxviii + 240 + 40, last page blank.

745 [———] ——— SECOND ISSUE of the FIRST EDITION, plates as in the former but all unsigned and having misprint "Secsret" for Secret on sub-title at page 113, and a variant series of ornamental head and tail pieces (same collation), contemp. calf, neatly rebacked, *ibid.*, 1745 **£8/-/-**

Wolfstieg, 29963 (i) variant.

746 ——— ANOTHER ISSUE, *vignette on title, plate of ciphers, 8 other plates*, and *5 sheets of Music*, xvi + 176 pages (last blank), half mottled calf gilt, *Amsterdam*, 1745 **£6/-/-**

Wolfstieg, 39963 (iv). In this issue the "Chansons" at end are not separately paged.

747 ——— [THIRD EDITION], *with similar plates*, good impressions, contemporary mottled calf, gilt back, *ibid.*, 1758 **£5/15/-**

Wolfstieg, 29963 (vi), Collation: xxxii + 195 (verso blank) + 32 pages. The "Chansons" at end are again separately paged.

748 ——— [FOURTH EDITION], *with similar plates*, contemporary mottled calf gilt, *ibid.*, 1763 **£5/5/-**

Wolfstieg, 29963 (vii). Same collation as third edition.

749 ——— [FIFTH EDITION] with similar plates save for plates 3, 6 and 7 which have been re-engraved with more pronounced backgrounds than formerly, contemp. calf, gilt back (a little worn), *ibid.*, 1766 **£4/10/-**

Wolfstieg, 29963 (viii). Same collation as for third and fourth editions.

L'Ordre des Francs-Maçons Trahi is a compilation of four separate treatises. (1) Perau (L'Abbe) Le Secret des Francs-Maçons, originally published in 1742; (2) Gabanon (Leonard, otherwise Louis Travenol) Catechisme des Francs-Maçons, originally published, ca. 1743; (3) Perau (L'Abbe) Le Secret des Mopses (published for the first time in the 1745 edition of his L'Ordre des Francs-Maçons Trahi); (4) Naudot (Fr.) Chansons de la Tres-Venerable Confrerie des Francs-Maçons, precedées de Poesies, originally published in 1737.

——— ANOTHER EDITION, [ca. 1780] refer to LA TIERCE (Le Frere de), ante.

751 **PERCY** (REV. W. J.) THREE SERMONS, preached at SHAFTESBURY, 1841: MELCOMBE REGIS, 1842: and SHERBORNE, 1843: before the PROVINCIAL GRAND LODGE of DORSET, 1844 **15/-**

The subjects of these sermons were: "The Chief Corner Stone," "The only Foundation," and "The Spiritual Temple."

752 **PHOENIX BRITANNICUS**: being a MISCELLANEOUS COLLECTION of SCARCE and CURIOUS TRACTS, Historical, Political, Biographical, Satirical, Critical, Characteristical, &c., Prose and Verse. Only to be found in the Cabinets of the curious. Interspersed with Choice Pieces from Original MSS. Collected by J. MORGAN, VOL. I (ALL PUBLISHED), containing Numbers 1-6, with Index, FIRST ISSUE, 4to, old calf (worn), *Printed for the Compiler and T. Edlin*, 1731 **£9/-/-**

753 ——— SECOND ISSUE, 4to, modern calf, m.e., Imprint having the addition of J. Wilford, 1732 **£7/15/-**

Dedicated to His Grace Charles, Duke of Richmond and Lennox, and mentioning his connection as Grand Master of the Freemasons.

Morgan gave vent to his scorn for the Society of Gormogons in this dedication.

Edmund Hunt Deing, in his English Masonic Literature before 1751, makes no mention of Phoenix Britannicus, the masonic interest in which he was undoubtedly at that time [1913] unaware, but there are two interesting articles on the work, see A.Q.C. transactions, vol. 19, pages 127 to 136, and vol. 26, pages 71 to 82.

754 **PICK** (FRED. L.) and **KNIGHT** (G. NORMAN) The POCKET HISTORY of FREEMASONRY, 1954 **15/-**

755 ——— ——— The FREEMASON'S POCKET REFERENCE BOOK, 1955 **15/-**

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

756 **PILLON-DUCHEMIN** (A. A. FERMIN) Essai sur la F[RANC] MAÇONNERIE, poëme en trois chants, dédié à son A. S. le PRINCE CAMBACÉRÉS, wrappers, *Paris*, 1807 £2/5/-

Both Wolfstieg, 1393, and Kloss, 730, give date in brackets as though the work was undated. There may have been a counterfeit undated edition as there is a precautionary notice regarding this signed by the printers on verso of half-title.

757 **PLAIN DEALER** (The): being SELECT ESSAYS on Several Curious Subjects, relating to Friendship, Love and Gallantry, Marriage, Morality, . . . and other branches of Polite Literature [by AARON HILL and WILLIAM BOND, assisted by RICHARD STEELE] FIRST COLLECTED EDITION, *engraved frontispiece by* J. PINE, 2 vols., old calf, neatly rebacked, *Printed for S. Richardson, and A. Wilde . . .* 1730 £8/10/-

Vol. I, pages 427 to 433 contains an article on the Freemasons concluding with the celebrated letters on the Gormogons. Portions of this article were printed in "The Grand Mystery" 2nd edition, 1725.

758 ——— SECOND EDITION, Vol. I only, 8vo, old calf (broken) *Printed for J. Osborn*, 1734 £2/10/-

The reference to Freemasonry and the Gormogons occurs on the same pages as in the first edition.

759 **PLANCHES, DISCOURS et CANTIQUES,** à l'Occasion de la Réunion des deux GG. OO. de FRANCE et Fête de l'Ordre [28 Juin, 1799], 100 pages, unbound, *Paris, Au VII de la Republique* [1799] £2/10/-

Not in Wolfstieg. There is a copy in the Charles Morison Collection bequeathed to the library of the G.L. of Scotland.

760 **PLATTS** (REV. I.) The BOOK of CURIOSITIES; or WONDERS of the GREAT WORLD . . . *engraved frontispiece*, contemp. calf [1822] £1/15/-

Chapter LXXVII: "Free and Accepted Masons" relates to the Antiquity of the Craft and quotes various authors' opinions relating to the subject.

761 **PLETTI** (A.) RÉSUMÉ HISTORIQUE de la Loge Chap.·. La "FRATERNITÉ" à L'Or de GENÈVE (Suisse) CENTIÈME ANNIVERSAIRE, 1798-1898, boards (Grand Orient de France) [*Paris*, 1898] 10/-

762 **PLOT** (ROBERT) The NATURAL HISTORY of STAFFORD-SHIRE, Imperfect but cheap copy [having the EARLY and IMPORTANT REFERENCE to FREEMASONRY, pages 316/318 intact], *plates*, folio, old calf, shabby, *Oxford*, 1686 £6/-/-

In this work the author alludes to the existence of Masonic Lodges in Staffordshire and to their custom of reading the Charges—he speaks of a vellum roll.

763 **[POPE** (ALEXANDER)] THE NEW DUNCIAD: as it was Found in the year 1741, with the Illustrations of SCRIBLERUS, and NOTES VARIORUM [FIRST EDITION of BOOK IV of the DUNCIAD], [vii] + 40 pages (the recto of half-title pasted to blank fly-leaf), 4to, contemp. wrappers, entirely uncut, *Printed for T. Cooper at the Globe in Pater-noster Row*, 1742 £4/10/-

764 ——— ANOTHER COPY, smaller, with the half-title, unbound, enclosed in a specially made cloth protective folder, *ibid.*, 1742 £3/10/-

Griffiths Bibliography of Alexander Pope, No. 546. In this fourth part of the Dunciad the following lines occur:

"Some deep Free-Masons, join the Silent race
Worthy to fill Pythagoras's place:
Some Botanists, or Florists at the least;
Or issue Members of an Annual feast.
Nor past the meanest unregarded, one
Rose a Gregorian, one a Gormogon."

765 **POWELL.** (MAJOR ARTHUR E.) THE MAGIC of FREEMASONRY, [1924] 7/6

766 **POWELL** (ARTHUR CECIL) and **LITTLETON** (JOSEPH) A HISTORY of FREEMASONRY in BRISTOL, compiled at the Request of the Provincial Grand Lodge, with an Introduction by WM. JAMES HUGHAN, 57 *illus., many reproduced from old prints*, thick roy. 8vo, buckram, *Bristol*, 1910 £2/15/-

A handsome and voluminous work, nothing being spared on the part of its Historians to publish a book wholly worthy of the local fraternity.

767 **POWER** (THOMAS) An ORATION [on the PRINCIPLES of FREEMASONRY] delivered before MONITOR LODGE [constituted by the Grand Lodge of Massachusetts], June 25th, A.L. 5821, FIRST EDITION, 22 pages, modern boards (some stains), *Boston, Mass.*, 1821 £1/15/-

Thomas Power was the Author of the well-known "Masonic Melodies," which was published at Boston, 1844.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

768 **POMPE FUNEBRE,** celebrée dans la R. L. du POINT-PARFAIT, 64 pages, wrappers, *O. de Paris,* 1802 15/-

769 **"PRECEPTOR."** YOUR LODGE WORK [the Duties of the respective officers at meetings and Ceremonies of Craft Masonry], 1926 5/-

770 **[PRESTON (WILLIAM)] ILLUSTRATIONS** of MASONRY, the RARE FIRST EDITION, *with Plan of the Free Masons Gala,* contemporary calf, *Printed for the Author ; and Sold by Brother J. Williams,* 1772 £15/-/-

A famous Masonic classic. The account of " A Grand Gala in Honour of Free Masonry held at the Crown and Anchor Tavern in the Strand, 21st May, 1772 " was omitted from subsequent editions.

771 [———] FACSIMILE REPRINT of the RARE 1772 EDITION, with Biographical Notice by WILLIAM WATSON, *plan of the Grand Gala as frontispiece,* orig. boards, 1887 £3/10/-

Only a small number of copies were printed.

772 [———] SECOND EDITION, corrected and enlarged, contemporary sheep (name of former owner, in ink, on title-page), *Printed for J. Wilkie,* 1775 £10/10/-

This edition contains a Commendatory letter from the Master and Wardens of King's Arms Lodge, Falmouth, No. 116 [now known as the Lodge of Love and Honour, No. 75], also a Collection of Odes, Anthems, and Songs, now first added.

Both this, and the first edition carry the " Sanction " leaf, afterwards omitted.

773 ——— [FOURTH, or SECOND GERMAN EDITION] : Erläuterung der Freymaurerey. Aus dem Englischen des Bruder Preston übersezet von J. H. C. MEYER, *with engraved plate,* post 8vo, contemp. calf, *Stendal, D. C. Franzen and J. E. Grosse,* 1780 £6/-/-

The Third, or First German Edition was published in 1776.

774 [———] NEW [FIFTH, or THIRD LONDON] EDITION, with Additions, contemp. calf, neatly rebacked, *Printed for G. Wilkie,* 1781 £4/10/-

775 ——— NEW [SEVENTH, or FOURTH LONDON] EDITION, with Alterations and Additions, contemp. calf, *Printed for G. and T. Wilkie,* 1788 £3/10/-

The author's name appears on the title-page of this and subsequent editions.

This is the first of the editions to contain the author's " Introduction " dated from Dean Street, Fetter Lane, Jan. 18th, 1788.

776 ——— EIGHTH EDITION, with Additions and Corrections, newly rebound in old style sheep, tall copy, *ibid.,* 1792 £4/-/-

The numeration of the edition on the title-page which had been discontinued after the Second Edition, is now resumed.

The advertisement to this edition contains an account of Preston's reconciliation with Grand Lodge.

777 ——— NINTH EDITION, with considerable ADDITIONS, newly rebound in old style sheep, *ibid.,* 1796 £4/10/-

In this edition Burns' song " To the Brethren of St. James's Lodge, Tarbolton," appears for the first time amongst the Songs.

The first to the ninth editions were dedicated to the Rt. Hon. Lord Petrie, first as Grand Master, then as Past Grand Master.

778 ——— TENTH EDITION, with considerable Additions, contemp. calf, joints cracked, *Printed by A. Strahan for G. and T. Wilkie,* 1801 £2/10/-

779 ——— LARGE PAPER COPY, 8vo, contemporary half calf, *ibid.,* 1801 £4/10/-

In this edition appears for the first time, a Refutation of Robison's " Proofs of a Conspiracy " which had been first published in 1797.

This, and the eleventh edition, are dedicated to the Earl of Moira, Acting Grand Master.

The tenth edition was the only one printed on Large Paper.

780 ——— FIRST AMERICAN EDITION, from the Tenth London Edition [of 1801] contemp. calf, *Alexandria [Virginia] Printed by Cotton & Stewart . . .* 1804 £8/15/-

Wolfstieg, 1365 (x) A Rare Edition.

781 ——— ELEVENTH EDITION, with considerable additions, contemporary sheep (joints weak), *Printed for C. Wilkie [by Strahan and Preston],* 1804 £1/15/-

782 ——— TWELFTH EDITION, with considerable additions, *portrait engraved by* RIDLEY, fcap. 8vo, half calf, *ibid.,* 1812 £2/10/-

783 ——— ANOTHER COPY, entirely uncut (slight waterstain on portrait; title and first few pages but a good copy) modern blue calf, *ibid.,* 1812 £3/-/-

This is the first edition to contain the portrait, and the last edition published during the author's lifetime.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

784 **PRESTON** (William) Illustrations of Masonry, Thirteenth Edition, with Corrections and Additions by Stephen Jones, *portrait*, contemp. calf, *Printed for G. and W. B. Whittaker*, 1821 £2/15/-

This is the first edition to contain the additions by Stephen Jones, a Past Master of the same Lodge as the late Author [i.e. Lodge of Antiquity]. The Dedication to the Earl of Moira is retained, but an additional Dedication is now addressed to H.R.H. the Duke of Sussex. This latter Dedication was continued in all editions up to the Seventeenth.

785 ——— Fourteenth Edition, with additions to the present time, and copious notes, illustrative and explanatory, by the Rev. George Oliver, half calf, *Printed for Whittaker, Treacher and Co.*, 1829 £2/10/-

This is the first edition to be edited by Oliver.

786 ——— Fifteenth Edition, the Second with Oliver's Notes, *Whittaker & Co.*, 1840 £1/15/-

787 **PRINCIPLES** and **PRACTICE** (The) of the Most Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons together with the Duties enforced in several Charges, &c., selected from the best Authors [also A Correct List of the County Lodges, under the Constitution of England, pages 175 to 184], half calf (rubbed), *Printed and Sold by the Editor*, 1786 £6/15/-

Attributed to Jonathan Scott. This rare work should not be confused with others bearing a similar title.

It is mentioned in Lane's Handy Book to the List of Lodges, page 104.

788 **PRITCHARD** (Samuel) Tubal-Kain: Being the Second Part of Solomon in all His Glory, or Master Mason; Containing an Universal and Genuine Description of All its Branches, from the Original to the Present Time; As it is delivered in the Constituted Regular Lodges, both in City and Country, according to the Several Degrees of Admissions: . . . viz. I. Enter'd 'Prentice; II. Fellow Craft; III. Master. With a new and exact List of Regular Lodges, according to their Seniority and Constitution. To which is added, The Author's Vindication of Himself . . . Likewise, a Collection of Free Masons Songs, Toasts, and Sentiments, &c., 32 pages, modern boards, *London Printed for W. Nicoll. And Dublin: Reprinted for, and Sold by Thomas Wilkinson . . .* [*ca.* 1777] £21/-/-

Wolfstieg, 29975 (viii) and Vibert. "Rare Books of Freemasonry," page 28, both show that no earlier edition was known to them. The United Grand Lodge Library Catalogue illustrate this title-page as the edition which is in the library but suggest the date of publication as circa 1760.

The work is virtually Pritchard's 'Masonry Dissected' (the running headlines being so designated), with the addition of the List of Lodges and the Songs. Wilkinson the Dublin Printer probably used the text of an edition of 'Masonry Dissected' previously put out by W. Nicoll, the introduction of his name in the imprint misleading readers into thinking that there was a London edition of Tubal-Kain.

PRITCHARD (Samuel) Masonry Dissected, vide [Bonneville (N. de)], ante

789 **"PROTEUS."** A Dissertation on The Celestial Sign of the Rainbow, in connection with the Sacred "Oath of the Seventh," being an exposition of its expansive significance in accordance with the teachings of Transcendental Masonry, *Dublin*, 1879 18/-

QUATUOR CORONATI LODGE.

TRANSACTIONS AND PUBLICATIONS.

790 **ARS QUATUOR CORONATORUM**: being the Transactions of the Lodge Quatuor Coronati, No. 2076, London, edited by G. W. Speth, W. H. Rylands, W. J. Songhurst, F. M. Rickard, Rev. H. Poole, and J. R. Dashwood, from the commencement in 1888 to 1956 with the St. John's Cards, *profusely illustrated with many full-page plates (some illuminated and coloured), besides numerous text-illustrations*, 68 vols., impl. 8vo, half red roan, and original parts, 1888-1956 £92/-/-

This set has the original issue of volume one (in the publishers half blue morocco), which because of its scarcity was reprinted in 1895; Volumes 2 to 46 are in half red roan; 47 to 68 in the original parts.

791 ——— Another Set, with the Original Issue of Vol. 1, 1888-1954, Vols. 1 to 27 publishers half morocco (about 12 vols rather rubbed and worn at head and foot of spines); vols. 28 to 66 in the original parts, 1888-1954 £74/-/-

No Masonic library should be without this valuable work of research, the earlier volumes of which are extremely difficult to obtain.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

792 **QUATUOR CORONATI LODGE:** BAXTER (R. H.) The QUATUOR CORONATI LODGE, No. 2076 [a BRIEF MEMOIR and CLASSIFIED INDEX to the Publication, Lodge Proceedings, Papers and Essays, Notes and Queries, Illustrations, &c., in the Volumes of Ars Quatuor Coronatorum 1 to XXX], thin roy. 8vo, cloth, *Rochdale*, 1918 £1/2/6

PAPERS and ESSAYS, off-printed from "ARS QUATUOR CORONATORUM," roy. 8vo, original wrappers, unless otherwise noted, various dates, as under :—

793 **ADAMS** (CECIL) AHIMAN REZON, the Book of Constitutions, 16 *facsimiles*, 70 pages, 1933 15/-

794 ——— The FREEMASONS' POCKET COMPANIONS of the 18TH CENTURY, 10 *facsimiles*, 68 pages, 1932 15/-

795 ——— NOTES on some EIGHTEENTH CENTURY MASONIC HANDBOOKS, 42 pages, 1937 12/6

796 **CRAWLEY** (W. J. CHETWODE) The OLD CHARGES and the PAPAL BULLS, in 3 parts, *with* 2 *plates*, 53 pages, buckram (original wrappers bound in) [1911] £1/1/-

797 **DRING** (E. H.) The EVOLUTION and DEVELOPMENT of the TRACING or LODGE BOARD, *with* 28 *pages of illus.*, 78 pages, 1916 15/-

798 **ELKINGTON** (GEORGE) SOME NOTES on the "FREEMASONS' MAGAZINE or GENERAL and COMPLETE LIBRARY," a Masonic Periodical at the end of the Eighteenth Century, 24 pages, 1929 6/-

799 **FIRMINGER** (REV. W. K.) The MEMBERS of the LODGE at the BEAR and HARROW (ST. GEORGE and CORNER STONE, No. 5), *with* 2 *plates*, 36 pages, 1935 8/-

800 ——— STUDIES in CONTINENTAL XVIIIth CENTURY FREEMASONRY and FREEMASONRY SO-CALLED. II.—FREEMASONRY in SAVOY, 30 pages, 1933 7/-

801 **ROGERS** (NORMAN) 200 YEARS of FREEMASONRY in BURY [S.E. LANCASHIRE], 48 pages, cloth, 1945 10/-

802 **RYLANDS** (W. HARRY) The ALNWICK LODGE MINUTES [with a List of the Members from 1748 to 1756], 24 pages, 1901 7/-

803 ——— CHARTER INCORPORATING the TRADES of GATESHEAD, 1671, 12 pages, 1902 6/-

804 ——— NOTES on the SOCIETY of GREGORIANS, *with* 4 *plates*, 50 pages, 1908 10/-

805 ——— NOTES on SUSSEX MASONRY, *with* 2 *plates, and illustrations in the text*, 14 pages, 1898 6/-

806 **WILLIAMS** (W. J.) The KING'S MASTER MASONS [England], 4 *pages of facsimiles*, 64 pages, 1930 10/-

807 **WONNACOTT** (W.) The COUNTRY STEWARDS' LODGE and the GREEN APRON, 31 pages, cloth, roan back, 1955 16/-

808 ——— MARTIN CLARE and the "DEFENCE of MASONRY (1730)," 34 pages, 1915 10/-

---

809 **QUATUOR CORONATORUM ANTIGRAPHA:** MASONIC REPRINTS [of Scarce Manuscripts and Books, including the MS. Old Charges, Constitutions, and Early Pamphlets, etc.], edited for the LODGE QUATUOR CORONATI, by G. W. SPETH and W. J. SONGHURST, COMPLETE SET, *with plates, facsimiles of title-pages and other illustrations*, 10 vols., 4to, various bindings, half roan (a little rubbed) and cloth, and not quite uniform in size, *Margate*, 1889-1913 £32/10/-

Vols. 1 to 6 are principally devoted to reprints of the "Old Charges;" Vol. 7 is a reproduction of the Constitutions of 1738; Vol. 8 Masonic Certificates from the earliest to the present time; Vol. 9 Constitutions of the Philo Musicæ et Architecturæ Societas, 1725-1727, whose members were all Freemasons; Vol. 10 Reproduction of the Minutes of Grand Lodge from 1723 to 1739, with numerous facsimiles of entries, etc.

Complete Sets seldom occur for sale. Most of the volumes are scarce as only 250 copies were printed.

810 ——— Vol. VI.—FACSIMILE of the "INIGO JONES MS.," with Introduction; FACSIMILE of the "WOOD MS.," with Introduction; and FACSIMILE of the "LECHMERE MS." with Introduction and Transcript, 4to (wanting back wrapper), *ibid.*, 1895 £1/15/-

811 ——— Vol. IX.—BOOK of the FUNDAMENTAL CONSTITUTIONS and ORDERS of the PHILO MUSICÆ et ARCHITECTURÆ SOCIETAS, LONDON, 1725-1727, with Introduction and Notes by W. H. RYLANDS, *illustrated with plates and facsimiles*, 4to (wanting back wrapper), *ibid.*, 1910 £1/12/-

QUATUOR CORONATI LODGE PUBLICATIONS, vide BAIN (G. W.), ante; STUKELEY (REV. W.), post.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

812 **RAGON** (J. M.) FRANCMAÇONNERIE: RITUELS du GRAND INSPECTEUR INQUISITEUR, COMMANDEUR, 31 Degré, et du PRINCE de ROYAL SECRET, 32 Degré; et du PRINCE de ROYAL SECRET, 32 Degré; RITUAL du SOUVERAIN GRAND INSPECTEUR GÉNÉRAL, 33 et Dernier Degré; in one volume, *Paris* [ca. 1860] £2/-/-

813 **RAMSAY** (Chevalier ANDREW MICHAEL) The TRAVELS of CYRUS; to which is annex'd a DISCOURSE upon the THEOLOGY and MYTHOLOGY of the ANCIENTS, FIRST OCTAVO EDITION, of the ENGLISH TRANSLATION, 2 vols., old calf (joints broken) 1727 £2/-/-

814 ——— FOURTH EDITION, much enlarged, with *engraved frontispieces* (not done for the first edition) 2 vols., contemp. calf, 1730 £3/-/-

Wolfstieg, 41478; Kloss, 3935.

The author's best known work and one that is of interest to R. A. M.'s

Cyrus was King of Persia when the Jews returned from Babylon to rebuild the Temple, under the leadership of Zerubbabel, Joshua, and Haggai.

815 **RANKIN** (G. J. V.) Some Account of the Ritual authorised and prescribed by The United Grand Lodge of England now generally known as Reconciliation Working together with some account of Emulation Lodge of Improvement, 1925 10/-

816 **RAWLINSON** (REV. HENRY) A SKETCH of FREEMASONRY, PAST and PRESENT, in its RELATIONS to SOCIETY—A SERMON Preached . . . August 11th, 1859; on the occasion of the Installation of the Right Worshipful JOSEPH GUNDRY, Esquire, as Prov. G. M. for the County of Dorset, 20 pp., wrappers, 1859 12/6

817 [**RAY** (J., *of Liverpool*)] The GRAND ORDER of MASONRY EXPLAINED; or the VIRTUOUS MASON'S COMPANION, *illustrated* by several Lectures, Observations and Charges, delivered by Eminent Brethren, with Rules and Directions for Masons, at the Various Ceremonies in Lodges . . . etc., original printed boards (back strip defective), uncut, *Dublin: Printed by J. Charles*, 1813 £8/8/-

A rare edition, unknown to Wolfstieg, and not mentioned by Vibert. It is the Third of First Dublin Edition of Ray's Elements of Free Masonry Delineated, being the sheets of the Second Edition with a new title-page substituted, but omitting the frontispiece.

818 [———] The ELEMENTS of FREE MASONRY DELINEATED, SECOND EDITION, with additions, *engraved frontispiece*, boards, old leather back, *Belfast: Printed for Brother R. J. Ferguson*, 1808 £9/-/-

819 ——— ANOTHER COPY, taller, but wanting pages 1 to 12 which contained "General Objections against Freemasonry" and the "Design and Nature of the Society," half calf, m.e., *ibid.*, 1808 £6/-/-

Wolfstieg, 1384 (ii).

This work received the Sanction of the Grand Lodge of England. The first edition was published at Liverpool in 1788.

820 **READE** (W. WINWOOD) The VEIL of ISIS; or THE MYSTERIES of the DRUIDS, half calf, gilt, scarce, 1861 £3/10/-

Includes "Vestiges of Druidism in the Emblems of Freemasonry," pages 166-185.

821 **REBOLD** (EMANUEL) HISTOIRE des TROIS GRANDES LOGES de FRANCS-MAÇONS en FRANCE: Grand Orient [depuis sa Fondation en 1772, jusqu'en 1862]; Suprême Conseil [1804, jusqu'a la fin de 1862]; Grande Loge Nationale [1848 jusqu'a L'Interdiction de ses Reunions en Janvier 1851]; précedée d'un PRÉCIS HISTORIQUE de la FRANC-MAÇONNERIE ANCIENNE depuis sa FONDATION jusqu'à transformation en INSTITUTION PHILOSOPHIQUE en 1717 [etc.], half morocco, *Paris*, 1864 £4/15/-

Wolfstieg, 6421.

822 ——— La FRANC-MAÇONNERIE PHILOSOPHIQUE son importance morale et sociale: EXPOSE HISTORIQUE . . les COLLÉGES de CONSTRUCTEURS ROMAINS jusqu'aux CORPORATIONS des FREE-MASONS de la GRANDE-BRETAGNE, dont est issue en 1717, la Franc-maçonnerie moderne, 48 pages, unbound, *Paris*, [1859] £1/5/-

Wolfstieg, 24134.

823 **RECTANGULAR REVIEW** (The) A QUARTERLY COMMUNICATION on PHILOSOPHY, FREEMASONRY, ARCHAEOLOGY, SCIENCE, and the FINE ARTS, July, October, 1870; January, April 1871 (all published), binder's cloth, 1871 £1/10/-

824 **RECUEIL** de POËSIES MAÇONNES [composé des Piéces en Vers, Cantates, et Chansons] PREMIÉRE ÉDITION, modern boards, leather label, *Jerusalem* (*Paris*), 1748 £3/-/-

Wolfstieg, 39696.

This work is sometimes bound with l'Ecole des Francs-Maçons by Martin Couret de Villeneuve and may have been issued by him.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

825 **RED CROSS** of **ROME** and **CONSTANTINE**—STOKES (JOHN) HISTORY of the WHITE ROSE of YORK CONCLAVE No. 120, SHEFFIELD, from 1875 to 1929, wrappers, 1929 12/6

826 **REES COPESTICK** (F. D.) The MANOR of ANDREWES and LE MOTTE [HERTFORDSHIRE], the present Home of the GRESHAM LODGE No. 869 of FREEMASONS. Being an HISTORICAL Account of CHESHUNT GREAT HOUSE from the Fourteenth Century, with a View of the Banqueting Hall, 30 pages, 1884 15/-

827 **REPRESENTATIVE BRITISH FREEMASONS**: A Series of 275 Biographies of Early Twentieth Century Freemasons, *with* 180 *portraits*, thick imp. 4to, publisher's roan gilt, 1915 £1/15/-

828 **REPRINT OF MASONIC PAPERS** (A) [Comprising The Science of Lux: The Four Periods of Light; Observations on Masonry; A Sermon by the Rev. Wm. Brook Jones, P. Grand Chaplain, Essex, May 15th 1797] 76 pages, wrappers, *Madras*, 1842 £1/5/-

Privately Printed and not for sale.

Wolfstieg, 882.

829 **RÈGLEMENT** de la **LOGE** de la **CONCORDE** (arrêté le 1 Fructidor au XI) 40 pages, wrappers, *Dijon*, 1810 18/-

Kloss, 5111.

830 ——— de la R.: L.: de la CONCORDE, dument constituée a L'O.: de STRASBOURG, wrappers, *without printer, place or date* [*Strasbourg*, 1806] £1/5/-

This copy was apparently used as a model for prospective rules for Lodge "Triple Lumiere" a L'O.: de Huningue (adopted 14.10.1808 vide Kloss No. 5130) as it has corrections and remarks showing the adoption of some of the regulations.

831 ——— pour la tres respectable Loge LA CONSTANCE COURONNÉE à I. D. ANGERS (small holes in title (not affecting text) 24 pages, wrappers, *Angers*, 1838 12/6

——— vide STATUTS, post.

832 [**REID** (JAMES)] The FREE-MASON'S POCKET COMPANION, containing [amongst other matters included under nine headings] An Ode, by Mr. Bancks, on Masonry; History of Masons and Masonry; Collection of Freemasons Songs (with separate Title-page); List of all the Regular Lodges in Scotland; List of all the Regular Lodges in England, and a Defence of Masonry, occasioned by a Pamphlet called Masonry Dissected. FIRST EDITION, contemp. calf, joints cracked, *Edinburgh, Printed by James Reid*, 1754 £8/10/-

The text of this edition follows closely that of Edinburgh, Printed by W. Cheyne, 1752, but no frontispiece was done for Reid's edition.

833 **RÉTIF** DE LA **BRETONNE** (L.) VADE MECUM du PREMIER DEGRÉ de L'ORDRE MAÇONNIQUE au RIT ÉCOSSAIS, 112 pages, (lower blank corner of title torn away), unbound, *Paris: A. Lebon*, 1853 £1/10/-

Wolfstieg, 35741 cites an edition of 50 pages, *Paris: Lebegue*, 1840.

834 **REY** (E. C.) ITANOKO, Drame Mac.: en six époques, précedé de la Salle des Pas Perdus, Prologue symbolique en un acte; par ENE . . . C . . . REY, R.: †. Dédié aux Francs-Maçons (Rosicrucian device of the pelican feeding her young, and the cross on title), boards, *Paris*, 1835 £3/10/-

"La scéne se passe dans une Salle de Pas Perdus d'une Loge de Francs-Maçons, à Paris."

Not in Wolfstieg or Kloss.

RITUALS.

(We reserve the right to refuse orders for any of these items from unauthorized persons.)

835 [**ALLYN** (AVERY)] A RITUAL, and ILLUSTRATIONS of FREE-MASONRY, and the ORANGE and ODD FELLOWS' SOCIETIES, *accompanied by numerous engravings*, and a KEY to the PHI BETA KAPPA, also an ACCOUNT of the KIDNAPPING and MURDER of WILLIAM MORGAN . . By a TRAVELLER in the UNITED STATES, FIRST ENGLISH EDITION, rebound boards, cloth back, uncut, *Devon: S. Thorne*, 1835 £5/5/-

First published in Boston (U.S.A.) 1831. The English edition contains, in addition to the "Orange" and "Odd Fellows' Societies," the degree of Mediterranean Pass, and the Account of the Morgan affair, now first added. Allyn's name is omitted from the title-page.

Not in Wolfstieg.

836 ——— ANOTHER EDITION, *illustrated*, rebound cloth, with addition to imprint: *Sold in London by Partridge and Oakey*, 1851 £2/10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

837 **CARLILE** (Richard) Freemasonry, a Manual [of the Craft, Royal Arch, and Several of the Higher and so called Side Degrees], Part 1, Second Edition, revised and enlarged, 1843; Parts 2 and 3, First Editions, 1836-37, the 3 vols., 1843 and 1836-37 £3/10/-
Imprints: Part 1, N. Bruce, 84 Farringdon Street; Part 2, Alfred Carlile, 183 Fleet Street; Part 3, Alfred Carlile, Water Lane, Fleet Street.

838 ——— Freemasonry [Part II.] Manual of Masonry; containing the Royal Arch and Knights Templar Degrees: with an Explanatory Introduction to the Science, First Edition, *Alfred Carlile, 183 Fleet Street*, 1836 £1/5/-

839 ——— Manual of Freemasonry, Third [and First Collected] Edition, revised and enlarged, *Printed and Published by R. Carlile, Fleet Street, Reprinted and published by W. Dugdale, Holywell St.* 1845 £2/10/-

840 ——— Fourth Edition, binders cloth, printed title-label on cover, *Richard Carlile, 2 Lovell's Court, Paternoster Row; and Murrey Street, Hoxton [ca. 1850]* £2/-/-
Both the Third and Fourth Editions have separate titles, pagination, and signatures in each of the three parts, but the type-setting is distinctive in each edition.

841 ——— Another Edition, the general title-page setting out the contents of the three parts, no separate titles, the pagination continuous, *Reeves & Turner, 196 Strand, W.C.* [1876] £1/5/-

842 ——— Re-issue, *Reeves & Turner, 5, Wellington St., W.C.* [1898] £1/-/-
Imprint on verso of title: Printed by the New Temple Press, 185 Fleet Street, London, E.C.

843 ——— [Stereotype Issue] *William Reeves, 83 Charing Cross Road, W.C. ca.* 1908 £1/-/-
Publisher's catalogue at end having books "just published" dated 1908.

844 **COMPLETE WORKINGS** (The) of Craft Freemasonry: being a Practical Guide to the Three Degrees in Blue Masonry, including the Lectures and Installation Ceremony, *Privately Printed for A. Lewis*, 1883 £1/-/-

845 ——— Re-issue, 1902 15/-

846 ——— Later Edition (numerous MS. corrections in pen and ink) omitting the Ceremony of Opening and Closing a Board of Installed Masters, 1909 10/-

847 **EASTERN STAR.**—Ritual of the Order of the Eastern Star, published by Authority of the General Grand Chapter, Second Edition, *Chicago*, 1913 12/6

848 **EMULATION WORKING.**—Lectures of the Three Degrees in Craft Masonry, the Ceremony of Installation, and an Appendix (including Opening and Closing of a Board of Installed Masters) *with illustrations of the tracing boards*, leatherette, *Privately Printed for A. Lewis*, 1876 15/-

849 ——— Another Edition [to which is added the Ceremony of Constituting and Consecrating a New Lodge] leatherette, *ibid.*, 1899 15/-

850 ——— Another Edition, Installation omitted, but with the Funeral Ceremony, and the Masonic Muse (or Songs) added, *ibid.*, 1906 10/-

851 **KNIGHT TEMPLARISM ILLUSTRATED** (Revised) a Full and Complete Illustrated Ritual of the Six Degrees of the Council and Commandery, wrappers, *Chicago*, 1925 10/-

852 **MONITOR** of the **WORK, LECTURES** and **CEREMONIES** of Ancient Craft Masonry in the Jurisdiction of the Grand Lodge of New York, cloth, *New York*, 1904 10/-

853 **"PAST MASTER (A)"** The Working of the Three Degrees of Craft-Masonry and the Installation Ceremony, *with 3 plates of tracing boards*, interleaved for notes, 1879 15/-

854 **PERFECT CEREMONIES** (The) of Craft Masonry according to the most approved forms as taught in the Unions Emulation Lodge of Improvement for M.M.'s, with the most recent Corrections, *with woodcut "Dance of Death" borders*, First Issue of this edition, binding soiled, *Privately printed*, 1871 £1/15/-

855 ——— New Edition, with Numerous Alterations and Additions [including Test Questions . . put to a M.M. who goes as a visitor; Ceremony of Calling-off and Calling-on], with the "Dance of Death" borders, *ibid.*, 1874 £1/5/-

856 ——— Perfect Ceremonies (The) of Craft Masonry, 2 vols.; The Esotery of Board of Installed Masters, 1 vol. Specially Prepared in Braille for the National Institute for the Blind, 3 vols., 4to, wrappers, *ibid.* [ca. 1936] £4/10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

857 **REVISED FREEMASONRY ILLUSTRATED,** The COMPLETE RITUAL of the FIRST SEVEN MASONIC DEGREES, by JACOB O. DOESBURG, *profusely illustrated* . . . EIGHTEENTH EDITION, *Chicago*, 1925 15/-

858 **REVISED RITUAL** (THE) of CRAFT FREEMASONRY, including the Lectures, Installation Ceremony etc. . . . by AN OLD PAST MASTER [FRANKLIN THOMAS], FOURTH EDITION, revised, *Privately Printed*, 1915 10/-

859 **RICHARDSON** (JABEZ) MONITOR of FREEMASONRY; being a Practical Guide to the Ceremonies in All The Degrees conferred in Masonic Lodges etc. . . . The Ineffable and Historical Degrees are also given in full, *numerous text-illustrations*, *Philadelphia* [*ca.* 1890] 12/6

860 **RITUAL** (A) and ILLUSTRATIONS of FREEMASONRY, *accompanied by numerous engravings* (*on 30 plates*), and A KEY to the PHI BETA KAPPA, EARLY ISSUE, rebound half cloth, *Reeves and Turner*, 5, *Wellington Street*, *W.C.* [*ca.* 1898] £1/10/-

861 ——— LATER ISSUE, *W. Reeves*, 83, *Charing Cross Road*, *W.C.* [*ca.* 1905] £1/5/-

This ritual is based upon the work by Avery Allyn.

862 **RONAYNE** (EDMOND) HAND-BOOK of FREEMASONRY, with APPENDIX, revised, enlarged, complete, wrappers, *Chicago*, 1928 10/-

863 **ROYAL ARCH.**—PERFECT CEREMONIES (The) of the ROYAL ARCH DEGREE, to which are added the LECTURE [etc.] SECOND and REVISED EDITION, *woodcut of Tracing Board*, board, *Privately Printed for A. Lewis*, 1877 15/-

864 ———: NEW and REVISED EDITION [with the Ceremony of Consecrating a Chapter], boards, *ibid.*, 1888 10/-

865 **SCOTTISH CRAFT RITUAL** (COMPLETE): The SCOTTISH RITUAL of the THREE DEGREES of ST. JOHN'S MASONRY, with the Lectures, Consecration and Installation Ceremonials [etc.] *A. Lewis* [1876] 12/6

866 **TEXT BOOK** (THE) of ADVANCED FREEMASONRY: Containing . . . the Complete Rituals of the Higher Degrees . . . by the Author of "The Text Book of Freemasonry" (Craft), FIRST EDITION, 1873 £1/5/-

RITUAL, vide CARTWRIGHT (E. H.), HOBBS (J. W.), RAGON (J. M.), and RANKIN (G. J. V.), ante; ROWBOTTOM (Wm.), and SANDERSON (M.), post.

---

867 **ROBBINS** (SIR ALFRED) ENGLISH-SPEAKING FREEMASONRY, *out of print* [1930] 18/-

868 **ROBERTSON** (J. ROSS) The HISTORY of FREEMASONRY in CANADA from its Introduction in 1749, embracing . . . more particularly a HISTORY of the CRAFT in the PROVINCE of UPPER CANADA, now ONTARIO, in the DOMINION of CANADA. Compiled and written from official Records and from MSS. covering the Period from 1749-1858, in the possession of the Author [with an Introduction by W. J. HUGHAN], *profusely illus.*, 2 vols., stout roy. 8vo, *Toronto*, 1899 £3/5/-

869 ——— TALKS with CRAFTSMEN and PENCILLINGS by the WAYSIDE, *ibid.*, 1890 10/-

870 **ROBIN HOOD SOCIETY.**—The HISTORY of the ROBIN HOOD SOCIETY in which the Origin of that Illustrious Body of Men is traced; the Method of Managing their Debates is shewn; The Memoirs of the Various Members that Compose it are given; and Some Original Speeches, as Specimens of their Oratorical Abilities are Recorded; Chiefly compiled from Original Papers, contemp. mottled calf, rebacked, *Printed for James Fletcher and Co.* . . . 1764 £3/15/-

James Prior, in his Life of Goldsmith refers to this work as evidence that the famous writer was a member. An entry on page 193 is headed "MR. G**D***TH.

871 ———: [LEWIS (RICHARD)] THE ROBIN HOOD SOCIETY: a SATIRE, with Notes Variorum, by PETER POUNCE, Esq., *engraved frontispiece of a meeting in progress*, contemp. mottled calf, *Printed for E. Withers and W. Reeve* [etc.] 1756 £3/-/-

The Dedication to the Rev. Mr. Romaine is signed Richard Lewis.

For reference to the Robin Hood Society see Article by W. B. Hextall in A.Q.C., vol. 27, pages 31/32.

872 **ROBISON** (JOHN) PROOFS of a CONSPIRACY against all the RELIGIONS and GOVERNMENTS of EUROPE, carried on in the SECRET MEETINGS of FREE MASONS, ILLUMINATI, and READING SOCIETIES, collected from good Authorities, SECOND EDITION, corrected; to which is added a POSTSCRIPT, old calf (worn), *Printed for T. Cadell, Jun. and W. Davies, Strand; and W. Creech, Edinburgh*, 1797 £1/5/-

The Second, and all subsequent editions contain the Postscript.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

873 **ROBISON** (John) Proofs of a Conspiracy, Second Edition, boards (cloth back a trifle frayed) entirely uncut, *Printed for T. Cadell, Jun. and W. Davies, Strand, and W. Creech, Edinburgh*, 1797 **£1/15/-**

874 ——— Third Edition, corrected (top blank corner torn from title), contemp. half morocco gilt (worn at headband), *ibid.*, 1798 **£1/10/-**

875 ——— Another Issue of the Third Edition [and the First American], sm. piece of top blank margin of title-page cut away, old rebacked sheep, *Philadelphia: Printed for T. Dobson . . . and W. Corbet*, 1798 **£3/10/-**

Wolfstieg gives the New York issue with the Fourth edition imprint but does not mention this, which although printed in the same year, being based on the Third English, is the first of the American issues.

876 ——— Fourth Edition, with corrections and additions, old rebacked calf, *Printed for T. Cadell, Jun. and W. Davies; and W. Creech, Edinburgh*, 1798 **£1/15/-**

877 ——— Another Issue of the Fourth Edition [and the Second American], 8vo, rebound buckram, *New York: Printed by George Forman, . . . for Cornelius Davis*, 1798 **£2/10/-**

878 ——— Fifth Edition, corrected [Second Dublin Edition], contemp. half russia, m.e. (slight waterstain on some pages), *Dublin: Printed by W. Watson and Son*, 1798 **£2/10/-**

Wolfstieg, 3806 gives particulars of the first to the fourth London Editions but not the two Dublin editions designated as "Fourth" and "Fifth" which both appeared in 1798.

879 [**ROEBUCK** (George Edward)] The Teachings of Freemasonry, by "Essex Master," Original Edition, 1928 **10/-**

880 ——— New and Revised Edition, 1938 **5/-**

881 **ROSE** (Algernon) The Director of Ceremonies: His Duties and Responsibilities, New and Revised Edition, 1932 **9/-**

ROSICRUCIANS.

882 **BATESON** (Capt. Vaughan) Four Papers read before the Metropolitan College S.R.I.A. between 1909 and 1921, and 4 other addresses to Non Masonic Societies, lambskin, lettered "Lectures," 1909-21 **18/-**

883 **BROWN** (Arthur, *M.A.*) The Fourth Gospel and the Eighteenth Degree, a Correlation of Two Systems of Symbolism, 1956 **£1/1/-**

The first comprehensive interpretation of this specifically Christian Masonic degree. The author argues that the degree can only be fully understood by studying St. John's Gospel and by examining what the evangelist has to say about the many symbols which are common to the gospel and the ritual of the Masonic ceremony.

884 **GARDNER** (F. Leigh) A Catalogue Raisonné of Works on the Occult Sciences, Vol. I.—Rosicrucian Books [a Bibliography of 781 items with collations, etc.], with an Introduction by Dr. W. Wynn Westcott, Second [and Revised] Edition, *Privately Printed*, 1923 **£1/5/-**

Limited to 500 numbered copies.

The second volume of this Series: "Bibliotheca Astrologica," published in 1911 can be supplied for £1/5/-

885 [**KING** (William, *Principal of St. Mary Hall, Oxford*)] The Dreamer [a Collection of Essays, including "The Rosicrucians or Knights of the Rosy Cross"] First Edition, boards, cloth back, uncut, *Printed for W. Owen*, 1754 **£2/10/-**

Wolfstieg, 42554.

886 **MOUNT CALVARY CHAPTER ROSE CROIX, No. 3.**—Wiles (H. V.) One Hundred Years, 1848-1948, compiled to commemorate the centenary of the Chapter on June 11th, 1948, *illus.*, boards, 1948 **12/-**

887 **SOCIETAS ROSICRUCIANA IN ANGLIA**: Metropolitan College—Clavicula Rosicruciana, numbers I to V, being Lectures by W. R. Woodman, and MacGregor Mathers, each number consisting of 4 pages, unbound, 1884-88 **£1/10/-**

888 ——— Quarterly Notes of the Metropolitan Study Group, S.R.I.A., Numbers 30, 31, 42, 43, 60, 65, 66 and 70, 71, the 6 parts, 1930-40; also 4 Supplements, being the Directories for the years 1926, '28, '30 and 1940, together 10 parts, 8vo, stitched, 1926-40 **£1/5/-**

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

889 **SOCIETAS ROSICRUCIANA IN ANGLIA** : Metropolitan College Transactions 1885 to 1890 (wanting 1889) 5 numbers, (without the wrappers which bear the title-page) in one volume, binders' cloth, 1885-90 £2/10/-

These were the first of the Transactions of the Metropolitan College to contain the Proceedings of the Convocations in addition to Lectures. Its fore-runner was the "Rosicrucian" published from 1868 to 1879.

890 ——— : ——— Transactions 1897/8 and 1899/1900, 2 parts, wrappers 12/6

891 ——— : ——— Transactions, 1906, wrappers 6/-

892 ——— : ——— Transactions, 1915, half roan 7/6

893 ——— : ——— Transactions, 1944-1953, 9 parts, wrappers £2/15/-

894 ——— : Province of Hallamshire : Transactions for 1910/11, wrappers, *Sheffield*, 1912 10/-

895 ——— : Province of Yorkshire—Rules and Regulations of the York College, approved Feb. 16th 1895, with List of Members to Nov. 1895, thin 4to, cloth, *York*, [1895] 10/-

896 ——— [Second Edition], with List of Members to Nov. 1898, thin 4to, cloth, *ibid.*, [1898] 12/6

897 **SOCIETAS ROSICRUCIANA in SCOTIA.**—Allan (J. Mason) Metropolitan College, 1873-1923, a Brief History of the College and its Antecedents, wrappers, *Edinburgh*, 1923 10/-

898 ——— : Metropolitan College—Ad Lucem, being some Papers read by Fratres of the College, wrappers, *ibid.*, 1930 10/-

899 **[VAUGHAN** (Thomas)] The Fame and Confession of the Fraternity of R. C. commonly of the Rosy Cross . . . by Eugenius Philalethes, originally printed in 1652 and now reprinted in facsimile, together with an Introduction, Notes, and a Translation of the Letter of Adam Haselmeyer, . . . by F. N. Pryce, *Printed for the Societas Rosicruciana in Anglia*, 1923 £3/-/-

900 **WESTCOTT** (Dr. Wm. Wynn) History of the Societas Rosicruciana in Anglia, *Privately Printed*, 1900 £1/5/-

ROSICRUCIANS, vide Castells (Rev. F. de P.), ante.

---

901 **ROSS** (Alexander) Freemasonry in Inverness : being an Account of the Ancient Lodges of St. John's Old Kilwinning, No. 6 and St. Andrew's Kilwinning, No. 31, both of Scotland, compiled from the Minute Books, *Printed for Private Circulation*, *Inverness*, 1877 10/-

902 **ROWBOTTOM** (Wm.) The Origin of Masonic Ritual and Tradition as manifested by the Geometrical Design and Symbolism of the Great Pyramid, First Edition, *with 3 plates*, *Alfreton*, 1880 15/-

903 **ROYAL AND SELECT MASTERS.**—Constitutions of the Grand Council of Massachusetts, and General Regulations for the Government of Councils under its jurisdiction, wrappers, *Mass.*, 1877 12/6

904 **ROYAL ARK MARINERS.**—Statutes and Regulations . . . with a Sketch of the Origin and Progress of the Order . . . compiled and issued under the Authority of the Grand Lodge of Royal Ark Mariners of England and Wales . . . First Edition, 1871 18/-

ROYAL ARCH.

905 **CASTELLS** (Rev. F. de P.) Antiquity of the Holy Royal Arch, the Supreme Degree in Freemasonry, 1927 11/6

906 ——— Historical Analysis of the Holy Royal Arch Ritual, 1929 11/6

907 **CYRUS CHAPTER No. 21.**—Calvert (Albert F.) The Records of the Cyrus R.A. Chapter, 1811 to 1918, cloth, 1919 10/-

908 **DASSIGNY** (Fifield) A Serious and Impartial Enquiry into the Cause of the present Decay of Free-Masonry in the Kingdom of Ireland, *Dublin : Printed by Edward Bate . . .* 1744, *Reproduced in Facsimile* ; to which is prefixed : Introductory Sketch on Royal Arch Masonry, 1743-1893, by William J. Hughan, impl. 8vo, wrappers, *Leeds*, 1893 £1/10/-

909 ——— Another Copy, neatly bound in half morocco, *ibid.*, 1893 £2/5/-

Dassigny's work contains the earliest typographial reference to the Royal Arch.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

910 **GENERAL REGULATIONS** for the GOVERNMENT of the ORDER of ROYAL ARCH MASONS of ENGLAND, established by the Grand Chapter (W. H. WHITE, Grand Scribe E.), *with 24 illustrations on 14 plates (spotted)*, 1843 8/-

911 ——— The SAME for 1852 (W. H. WHITE, Grand Scribe E.), *with identical plates*, 1952 6/-

912 ——— The SAME for 1864 (WILLIAM GRAY CLARKE, Grand Scribe E.), *with identical plates*, 1864 6/-
From now onwards the prefix "Supreme" is added to "Grand Chapter."

913 ——— The SAME for 1869, 1875, 1879 (JOHN HERVEY, Grand Scribe E.) *with identical plates*, 1869-79 each 6/-

914 ——— The SAME for 1886 (COL. S. H. CLERKE, Grand Scribe E.), *with 28 illustrations on 7 plates*, 1886 6/-

915 ——— ANOTHER COPY, 1886; bound with PROVINCIAL GRAND CHAPTER, EAST LANCASHIRE, BY-LAWS, 12 pages, *Bury*, 1886. 10/-

916 **GROSVENOR-SMYTH** (REV. F. A.) The FOUR PRINCIPAL BANNERS of the ROYAL ARCH CHAPTER, a Paper read at the Godson Chapter, 2385, April 10th 1942, mimeographed, 16 pages, stitched, *Printed for Private Circulation, Derby*, 1942 7/6

917 **HOLMES-DALLIMORE** (A.) SUPREME ORDER of the HOLY ROYAL ARCH: The PRINCIPAL, a full and complete guide to the Law, Procedure and Etiquette, [1930] 12/6

918 **INMAN** (HERBERT F.) ROYAL ARCH WORKING EXPLAINED, 1923 12/6

919 **JERUSALEM CHAPTER No. 8, NEW YORK.**—TWISS (CHARLES VICTOR) The Centennial History of Jerusalem Chapter 1799-1899, 53 *illus., New York* [1900] £1/5/-

920 **LAWS** and **REGULATIONS** for the ORDER of ROYAL ARCH MASONS, revised and amended, by the SUPREME GRAND CHAPTER, 5th Feb., 1823, *with 7 plates*, wrappers, 1823 £1/10/-
This copy has the printed slip accompanying the plates which lays down the rule regarding Jewels for private Chapters.

921 **MOUNT HOREB R.A. CHAPTER, LOWELL, MASS.**—CHARTER, BY-LAWS, and LIST of MEMBERS; together with the Constitution of the GRAND R.A. CHAPTER of MASSACHUSETTS, morocco, g.e., *Lowell, Mass.*, 1871 12/6

922 **NEW ZEALAND.**—WILLIAMS (HERBERT J.) A HISTORY of the SUPREME GRAND ROYAL ARCH CHAPTER of NEW ZEALAND for a period of Twenty-one Years, from Jan. 1892 to Jan. 1913, *illus., Wellington*, 1913 12/-

923 **POLLOKSHAWS R.A. LODGE, No. 153, SCOTLAND.**—BRYCE (William) HISTORY of the LODGE, 1783-1919, *frontispiece, Glasgow*, 1920 10/-

924 **PROVIDENCE [RHODE ISLAND] ROYAL ARCH CHAPTER, No. 1** [1793 to 1893]: ONE HUNDREDTH ANNIVERSARY of the CONSTITUTION, Sept. 3rd and 4th, 1893, *with 4 illus., Providence, R.I.*, 1894 15/-

925 **ST. GEORGES CHAPTER, No. 140.**—FLUKE (Geo. Benj.) HISTORY of the CHAPTER . . . formerly called The Chapter of Hope, No. 49, 1786-1936, *illus.*, 1936 18/-

926 **SCOTLAND.**—GENERAL REGULATIONS for the GOVERNMENT of the ORDER of ROYAL ARCH MASONS of SCOTLAND, FIRST EDITION, 6 *illus. on 4 plates* (Colours of sashes, collars, and ribbons painted in by hand), *Edinburgh*, 1845 £1/5/-

927 ——— : ——— SECOND EDITION, *with portrait and 7 plates* (the additional illustration being of Jewels for Provincial Grand and Subordinate Chapters), *ibid.*, 1861 18/-

928 ——— : ——— ANOTHER EDITION, *with 19 plates, ibid.*, 1915 10/-

929 **STOKES** (JOHN) and **FLATHER** (DAVID) The HISTORY OF ROYAL ARCH MASONRY in SHEFFIELD, *Sheffield*, 1922 15/-

930 **SUPREME GRAND CHAPTER**: PROCEEDINGS of the SUPREME GRAND CHAPTER of ROYAL ARCH MASONS of ENGLAND, OCTAVO SERIES, Vol. 1, from Aug. 1868 to Nov. 1885, half calf (binding rubbed), 1895 15/-

931 **TURNBULL** (E. R.) and **DENSLOW** (RAY V.) A HISTORY of ROYAL ARCH MASONRY, *illustrated*, 3 vols., *Issued under Authority of the General Grand Chapter R.A.M., Trenton, Missouri*, 1956 £3/12/6
Vol. 1 is confined largely to the beginnings of the Rite, the development of its ritual, the formation of Grand Chapters; Vol. 2, The Story of the Grand Chapters other than the British Isles (which are included in the first volume); Vol. 3 continues the stories of the Grand Chapters, biographies of Past General Grand High Priests, and an extensive index.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

932 **TOPLEY** (W. H.) The CRAFT and the ROYAL ARCH, with a Foreword by the Rev. Canon COVEY-CRUMP, 1945 7/6

933 **UNITED STATES GENERAL GRAND CHAPTER.**—FOX (C. G., *General Grand Secretary*) PROCEEDINGS of the General Grand Chapter of Royal Arch Masons of the United States, from its organization, in 1797, up to and including the Triennial Convocation of 1856, *illus.*, *Buffalo*, 1877 £1/1/-

934 **WAKEFIELD CHAPTER No. 485.**—RYLANDS (JOHN RICHARD) The WAKEFIELD CHAPTER of ROYAL ARCH MASONS, 1848-1949, *illus.*, boards, *Printed for Private Circulation*, *Wakefield*, 1949 £1/10/-

935 **WEST YORKSHIRE** PROVINCIAL GRAND CHAPTER BY-LAWS, FIRST EDITION, *Wakefield*, 1887 8/-

ROYAL ARCH, *vide* FINCH (WM.), RAMSAY (*Chevalier* A. M.), and RITUALS, ante.

---

936 **RUNTON** (P. T.) The KEY of MASONIC INITIATION [The Three Degrees] [1946] 6/-

937 **RUSSELL** (GEORGE) FIRST TWENTY-FIVE YEARS of FREEMASONRY in NATAL, compiled from the Records of the PORT NATAL LODGE, No. 738, [with LIST of LODGES in NATAL to the end of the year 1883], (binding damp soiled), *Durban* [1884] 18/-

938 **SADLER** (HENRY) MASONIC FACTS and FICTIONS: comprising a New Theory of the Origin of the "Ancients'" Grand Lodge, founded on Official Records and recently discovered Documents [with Introduction by Thomas Fenn], 5 *illus.*, *scarce*, 1887 £3/15/-

This work is noteworthy as propounding a new theory as to the origin of the "Ancients" or "Atholl" Masons. Brother Sadler sets out to prove that the Grand Lodge of the Ancients was formed in London by some Irish Freemasons who had never, prior to the Union, owned allegiance to the Grand Lodge of England.

939 ——— MASONIC REPRINTS and HISTORICAL REVELATIONS, including Original Notes and Additions, with an Introductory Chapter by W. J. CHETWODE CRAWLEY, 1898 £2/5/-

The introductory chapter deals with early Irish Freemasonry and Dean Swift's connection with the Craft. The "reprints" consist of "A Letter from the Grand Mistress of the Freemasons to George Faulkner, Printer," and "A Defence of Freemasonry, London, 1765." To these valuable reprints is added Sadler's defence of Laurence Dermott and the "Ancients."

940 ——— NOTES on the CEREMONY of INSTALLATION, *portrait*, 1889 8/-

941 **ST. PIERRE DES VRAIS EXPERTS LOGE**—AMITIE, UNION, FORCE: INSTALLATION du FR. DE FOURNELLE, agé de 119 ans, en qualité de Vénérable d'honneur dans la R.L. de ST. PIERRE, sous le titre distinctif des FRÈRES du VRAI EXPERT (le 2.2.5809), 42 pages, unbound, *Paris*, 1809 18/-

Kloss, 4961.

942 **[SAMBER** (ROBERT)] LONG LIVERS: a Curious History of such Persons of both Sexes who have Liv'd several Ages and grown Young again, with the Rare Secret of Rejuvenescency of Arnoldus de Villa Nova, and a great many Approv'd and Invaluable Rules to prolong Life; as also how to Prepare the Universal Medicine, by EUGENIUS PHILALITHES, F.R.S., contemporary calf (joints cracked), *Printed for J. Holland . . . and L. Stokoe*, 1722 £12/10/-

Wolfstieg, 5916. Although attributed to Robert Samber the work is really a translation of a work by Harouet de Longeville.

This work is dedicated "To the Grand Master, Masters, Wardens and Brethren, of the Most Antient and Most Honourable Fraternity of the Free Masons of Great Britain and Ireland, Brother Eugenius Philalethes sendeth greeting."

The introductory pages abound with mystical and hermetic lore. "And now, my Brethren, you of the higher Class, permit me a few Words, since you are but few; and these few Words I shall speak to you in Riddles, because to you is given to know those Mysteries which are hidden from the Unworthy" (page xlix. of Dedication).

943 [———]: "BAIN" REPRINTS, No. 2.—THE PREFACE to LONG LIVERS: a Curious History, being a Facsimile Reprint of the Original Title-page and the Dedication, liv pages, [containing the pertinent passage relating to Higher Degrees], from a copy in the possession of George W. Bain (edited with an Introductory Note by R. F. GOULD), roy. 8vo., 1891 £2/2/-

944 ——— ANOTHER COPY, unbound (wrappers missing), 1891 £1/10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

945 [**SALENGRE** (A. H. DE)] EBRIETATIS ENCOMIUM : or The PRAISE of DRUNKENNESS . . . confirmed by the Examples of Heathens, Turks, Infidels . . . Free Masons, Gormogons, and other tope-ing Societies, and Men of Learning in all Ages. By BONIFACE OINOPHILUS de Monte Fiascone, A.B.C., SECOND [ENGLISH] EDITION [translated by ROBERT SAMBER], *engraved frontispiece*, old calf, restored at joints, *Printed for E. Curll*, 1743 **£10/-/-**

Chapter XV. " Of Free Masons, and other learned men, that used to get drunk."

946 **SANDERSON** (MEREDITH) AN EXAMINATION of the MASONIC RITUAL [with an Introduction by J. S. M. WARD], THIRD and ENLARGED EDITION, [1926] **7/6**

947 **SANDERSON** (REV. R. N.) SOLOMON and HIRAM, or The TEMPLE of FREEMASONRY : A SERMON preached before the Provincial Grand Lodge of Suffolk . . . 1861, on the Installation of Col. ROBERT ALEXANDER SHAFTO ADAIR, M.W.P.G.M., 16 pages, wrappers, *Ipswich* [*ca.* 1861] **18/-**

948 **SANDYS** (WILLIAM) A SHORT VIEW of the HISTORY of FREE-MASONRY, [From times anterior to the formation of Grand Lodge until the Union of 1813], 1829 **18/-**

949 [**SCHENCK** (F.) and **M'FARLANE** (?)] The BOOK of ORNAMENTAL, ARCHITECTURAL, and MONUMENTAL DESIGNS, RARE ALPHABETS, etc., containing also [4] DRAWINGS of the JEWELS in use by the GRAND LODGES of ENGLAND and SCOTLAND (2 of the plates in colour) ; with Explanatory Index, 36 *lithograph plates in all*, 4to. boards, cloth back (binding cracked and soiled), *Edinburgh* [*ca.* 1870] **£1/15/-**

950 **SCHMIDT** (EUGEN W.) VADEMECUM FÜR FREIMAURER ; Zugleich ein beitrag zum Freimaurerischen Takt, *Leipzig*, 1925 **10/-**

951 [**SCOTT** (JONATHAN)] THE POCKET COMPANION and HISTORY of FREEMASONS, containing their Origine, Progress, and Present State : An Abstract of their Laws, Constitutions, Customs, Charges, Orders and Regulations, for the Instruction and Conduct of the Brethren [etc.], FIRST EDITION, *frontispiece after the design of the author, engraved by* I. F. BOITARD, old calf (repaired at joints), *Printed for J. Scott . . . and Sold by R. Baldwin*, 1754 **£10/10/-**

Wolfstieg, 781.

The History written for this edition is said to be the work of the Rev. John Entick and is almost identical to that which appeared in the 1756 edition of the Constitutions compiled by him.

952 [———] SECOND EDITION, Revised, corrected and greatly enlarged throughout, and continued down to this time in all its Parts, *engraved frontispiece*, old rebacked calf (inner joints strengthened with linen ; some scribbling on verso of frontispiece), *Printed for R. Baldwin, P. Davey and J. Scott*, 1759 **£7/-/-**

Wolfstieg, 781 (ii).

This is the first of Scott's Pocket Companions to have the List of Lodges.

953 [———] THIRD EDITION, Revised and Corrected [etc.], *engraved frontispiece*, old rebacked calf, *Printed for R. Baldwin, W. Johnston, B. Law and Co. and J. Scott*, 1764 **£6/15/-**

Wolfstieg, 781 (iii).

This edition varies but little from the second edition. The Dedication, Preface and Advertisements are omitted but the List of Lodges now continues down to No. 307 warranted 28th Nov. 1763.

———: *vide* PRINCIPLES and PRACTICE (The), ante.

954 **SCOTT** (LEADER [pseud. of LUCY E. BAXTER]) THE CATHEDRAL BUILDERS, the STORY of a GREAT MASONIC GUILD, *with* 80 *illus.*, roy. 8vo. 1899 **£3/3/-**

955 ——— SECOND and BEST EDITION [with a New Preface], *identical illus.*, roy. 8vo, 1899 **£3/15/-**

The best work on the Comacines.

956 **SECRET REVEALED ! !** (THE) and the MYSTIC BEAUTIES of FREEMASONRY DEVELOPED ! !, by an ANCIENT BROTHER, boards, uncut (spine defective), *Printed for G. & W. B. Whittaker*, 1820 **£4/10/-**

957 ——— ANOTHER COPY, a little shorter, and some slight stains, contemp. roan, *ibid.*, 1820 **£3/10/-**

This work appeared with alternate titles as " Beauties of Freemasonry," London, 1820 and as " The Mystic Beauties of Freemasonry Developed ! !, printed at Salem (America) 1822, and are entered under those titles by Wolfstieg, No. 3614. All issues have 108 pages plus title.

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

958 **SCOTLAND** (GRAND LODGE) CATALOGUE of BOOKS and MANUSCRIPTS in The Library at Freemasons' Hall Edinburgh, [Compiled by the Rev. DR. GLASSE, Chairman of the Library Committee], *Edinburgh*, 1906 18/-

959 **SCOTT** (CHARLES) The ANALOGY of ANCIENT CRAFT MASONRY to NATURAL and REVEALED RELIGION, *with portrait and 4 plates (somewhat foxed)*, (binding shabby, front cover detached), *Philadelphia*, 1849 15/-

960 **SECRETS** (The) of the FREE-MASONS REVEALED by a DISGUSTED BROTHER, containing An ingenious Account of its Origin, their Practices in the Lodges, their Signs and Watch-words, their Proceedings at the Making of a Mason, . . . to which is added the favorite Song of the Masons as Sung in every Lodge, EARLY XIXTH CENTURY MANUSCRIPT transcription from the rare mid-eighteenth century publication. Title and 25 pages, legibly written, the paper with water-mark date of 1806, sm. 4to, wrappers [*ca.* 1810] [SOLD]

Vibert notes only a second edition of the published book Printed by J. Scott in 1759; the United G.L. Library Catalogue records having only a sixth Edition, same printer, *ca.* 1762. Not in Wolfstieg.

SEPTCHÊNES (JEAN DE), *vide* COLLIN de PLANCY (JACQUES), ante.

961 **SETHOS.**—[TERRASSON (L'ABBE JEAN)] SETHOS, HISTOIRE ou VIE tirée des MONUMENS ANECDOTES de l'ANCIENNE EGYPTE, traduite d'un Manuscrit Grec, PREMIERE EDITION, 2 *folding maps*, 3 vols., contemporary French calf, gilt backs, *Paris*, 1731 £3/10/-

962 ——— NOUVELLE EDITION, revue et corrigée sur l'exemplaire de l'Auteur, 2 vols., *ibid.*, 1767 £2/-/-

This work is mentioned in Kenning's Masonic Cyclopaedia. It also forms the subject of an article by R. E. Wallis-James in the Transactions of the Manchester Association for Masonic Research, vol. 15, pages 43 to 60.

963 **SICKELS** (DANIEL) The GENERAL AHIMAN REZON and FREEMASON'S GUIDE: containing Monitorial Instructions in the Degrees of E. A., F. C., and M.M., with Explanatory Notes, etc., Page 405/6 of Appendix Imperfect, *portrait and illus.* (binding a little worn), *New York*, 1873 15/-

964 **SIMONS** (JOHN W.) A FAMILIAR TREATISE on the PRINCIPLES and PRACTICE of MASONIC JURISPRUDENCE (backstrip frayed), *New York*, 1864 12/6

965 ——— ANOTHER EDITION, *with a portrait*, *ibid.*, 1873 15/-

966 **[SKETCHLEY** (JAMES)] THE FREE MASONS REPOSITORY, containing a Selection of Valuable Discourses, Charges, Rules, Orders, Aphorisms, and Letters: particularly one from Omdit ul Omrah Bahauder, son of the Nabob of Arcot, and other Pieces belonging to the Fraternity: to which is added, a Variety of Anthems, Odes, Songs, Poems, . . . also the SECRET WAY of WRITING used AMONG MASONS, *engraved frontispiece (a little frayed in outer blank margin and backed: wrongly inserted between pages 16/17 of the Songs which are separately paged at end)*, modern boards, cloth back, *Birmingham: Printed by and for J. Sketchley . . .* [*ca.* 1786] £10/10/-

For a reference to this scarce work and the date of its publication see the note by S. J. Fenton, in A.Q.C., Vol. 50, page 183. Vibert, "Rare Books of Freemasonry" gives date as [? 1794].

967 **SLADE** (ALEXANDER) THE FREE-MASON EXAMIN'D, or the World brought out of Darkness into Light . . . FIFTH EDITION, with Additional Notes [*ca.* 1758], reprint, 24 pages, boards [1907] £1/-/-

This work is, in a sense, a parody of the spurious rituals, set out in catechism form, and intended as a counter to Pritchard's "Exposure," and such works.

"The date of the fifth edition is given on the cover of this reprint as 1740, but this is an error . . ."—Vide article by John T. Thorp, page 95, Vol 20, "A. Q. C."

968 **SMITH** (CAPT. GEORGE, *Prov. G.M. for the County of Kent*) THE USE and ABUSE of FREE-MASONRY; a Work of Great Utility to the Brethren of the Society, to Mankind in General, and to the Ladies in Particular, FIRST EDITION, calf, rebacked, *Printed for the Author*, 1783 £7/10/-

Wolfstieg, 37237; Kloss, 453.

The Grand Lodge of the period would not give official sanction to the work, but nevertheless it had a large sale.

It includes accounts of the History and Progress of Freemasonry in the continents of Europe, Asia, Africa, and America.

This learned treatise taken in conjunction with Pritchard's "Masonry Dissected" is supposed to have furnished Tom Paine with materials for his notorious "Essay on Freemasonry."

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

969 **SMITH** J. F.) AMY LAWRENCE, the FREEMASON'S DAUGHTER [A Novel], *illus.*, roy. 8vo, [1863] £1/-/-

970 **SMITH** (W., *a Free Mason*) The FREE MASON'S POCKET COMPANION: Containing the History of Masons and Masonry; the Charges given to a Free Mason; General Regulations for the Use of Lodges; the Manner of Constituting a new Lodge; Charges given to a new Brother; a Collection of Free Masons Songs, &c.; Prologues and Epilogues spoken at the Theatres to Entertain Free Masons; An Exact List of Regular Lodges. SECOND ISSUE of the FIRST LONDON EDITION, *frontispiece by* T. WORLIDGE *engraved by* J. CLARK, contemp. calf, neatly rebacked, *Printed for John Torbuck . . .* 1736 £28/-/-

Wolfstieg, 768. Collation: (vi) + 116 pages, plus two leaves of adverts dated December 12th, 1734 and which are necessary to the collation as they complete signature Q. The first issue of the first London edition was printed for E. Rider, 1735, and in the same year an edition was printed at Dublin.

971 ——— SECOND EDITION, with large Additions, Containing [in addition to the former contents] AN ODE, by MR. [JOHN] BANKS, on MASONRY; and A DEFENCE of MASONRY, Occasioned by a PAMPHLET [by SAMUEL PRITCHARD] call'd MASONRY DISSECTED; neatly rebound in old style sheep, *ibid.*, 1738 £18/-/-

Wolfstieg, 769. Collation: Title + 120 pages (last blank). This edition, the second published by Torbuck is the third of the London editions. No frontispiece was done.

Two issues of 1738 appeared. The above is the first of these having on title the misprint XI for IX in the List of Contents.

972 **SMITH** (WILLIAM, *M.A., Provost of the College and Academy of Philadelphia*) A SERMON, preached in CHRIST-CHURCH, PHILADELPHIA before the Provincial Grand Master [the Right Worshipful W. ALLEN], and General Communication of FREE and ACCEPTED MASONS, on Tuesday the 24th of June, 1755, being the Grand Anniversary of St. John the Baptist, 16 pages, unbound, *Philadelphia Printed: London, Reprinted for R. Griffiths . . .* [1755] £9/9/-

The Sermon was based upon I Peter, ii, 17 "Love the Brotherhood, Fear God, Honour the King."

An account of this Sermon is contained in the Franklin Bi-Centenary Celebration Memorial Volume published by the Grand Lodge of Pennsylvania, 1906, page 146.

973 **SOANE** (GEORGE) THE CURIOSITIES of LITERATURE and the BOOK of the MONTHS, SECOND EDITION, *with frontispieces, and vignettes on titles*, 2 vols, 1849 18/-

Contains a Chapter on Rosicrucianism and Freemasonry. Vol 2, pp. 35/95.

974 **SOMERSET MASTERS LODGE, No. 3746.**—TRANSACTIONS, Edited by G. Norman, E. Lewis, and H. Hiram Hallett, from 1915/16 to 1937, parts 1 to 23 (wanting parts 16, 17, and 20, for 1930, 31, and '34), *illustrated*, 20 parts, wrappers, *Bath*, 1916-38 £8/10/-

975 ——— TRANSACTIONS, part 9, 1923; part 11, 1925; part 21, 1935; and part 30, 1944, wrappers each 8/-

SONGS.

976 **AGAPES** DE LA **PALESTINE**: RECUEIL de CHANSONS [a Collection of 33 Songs (without music) preceded by a List of "Membres fondateurs et autres"], lithographed, wrappers, *[Paris]* 1841 £1/5/-

977 **ANSCHUETZ** ([JOHANN] A[NDREA]) MARCHE des FRANCS MAÇONS à COBLENCE, composée par, *title and 1 leaf music*, oblong 4to, unbound, *Bonn et Cologne [ca.* 1780] £1/1/-

978 **BRETHREN'S COMPANION** (THE) or the MASONIC SONGSTER: CHOICE SONGS [64 Songs, with Index], unbound (remains of fount wrapper; waterstains and some corners dog-eared), *Edinburgh: Printed by and for Oliver & Boyd, Netherbow [ca.* 1820] £1/10/-

979 **COLLECTION** of 84 SONGS, composed by Dr. ARNE, Mr. JEFFERYS, GEORGE SHERVIL, Mr. TRAVERS, G. A. STEVENS, GEORGE KIRSHAW, Mr. DIBDIN, Mr. DUPUIS, R. TAYLOR, THEODOR SMITH, Mr. LOCKMAN, WM. YATES and others, margins of a few songs defective, in one volume, folio, half morocco, *[ca.* 1780 etc.] £6/15/-

Includes "A Mason's Song" commencing: Arise and sound thy Trumpet Fame, Freemasonry aloud proclaim; "An Ode to Masonry, or the Fellow Crafts Song"; "A New Bucks Song."

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

980 **CLARK** (Richard, *Compiler*) The First Volume of Poetry; Revised, Improved, and Considerably enlarged, containing the Most Favorite Pieces as performed at The Noblemen and Gentlemen's Catch Club, the Glee Club . . . The Lodge of Antiquity, The Somerset House Lodge, The Lodge of Inverness, and the Lodge of Prudence, [etc.], binder's cloth, 1824 £1/5/-

The Masonic Songs comprise "An Ode," p. 32; "Glee," p. 91 and "Glee," p. 330. Although designated "First Volume" the book is complete, with Index, xxviii pages, the text ends on page 512 with the word "Finis" and having the imprint at foot of the page.

981 ——— Re-issue [to which is added] A Continuation of the Words of the Glees, Catches, Rounds, &c., not inserted in Mr. Clark's Second Volume; chiefly selected from the MS. and Printed Collection belonging to the Glee Club, edited by Mr. Lieth 1833 (Separate title with different imprint but continued as pages [513] to 766), followed by XL page Index covering both parts, 2 vols. in one, old calf, g.e. [1824]-33 £1/15/-

The first part although retaining date 1824 on title, being a verbatim reprint, was published with the continuation in 1833.

982 **COLLECTION** (A) of Favourite Songs adapted for the Voice, Harpsichord, Violin, Guitar or German Flute; to which is added a Duett for Two Violins, composed by W. Shield; Title + Leaf of Subscribers' Names + 18 pages of Songs with Music, followed by 18 pages of Another Collection of Music and Songs, and a MS. Song at each end of the volume, in all 20 Songs, thin folio, contemporary half calf, *Printed for the Author, at Mr. Thorne's, Durham* . . . [*ca.* 1795] £3/10/-

Contains a 2-page "Eulogium on Masonry, the words by Brother Hartley."

983 **CROGER** (F. Julian) The Masonic Muse: Amusement with Music, . . . written and composed, for the Use of the Craft, thin roy. 8vo, 1880 10/-

984 **DRESSLER** (Ernst Christop.) Lied allen Brüdern und Logen der Strickten Observanz (Words and Music), 4 pages, unbound, *Cassel*, 1778 £1/5/-

Wolfstieg, 33440.

985 **FREE-MASONS' MELODY** (The), being a General Collection of Masonic Songs, . . . (chiefly adapted to Familiar Tunes) containing the largest number hitherto published, and many that have never before been printed. To which are added, The Royal Free-Masons' Charities, a List of the Officers of the United Grand Lodge, with the Remarkable Occurrences in Masonry, and a List of Lodges down to the Present Time. By the Brethren of Prince Edwin's Lodge No. 209 [now No. 128] Bridge Inn, Bury, Lancashire, neatly rebound in old style sheep, *Bury: Printed and Sold for the Society, by R. Hellaway*, 1818 £5/5/-

Has the Errata leaf but lacks the half-title.

986 **GARFORTH** (Wm.) The Masonic Vocal Manual, comprising Songs, Duets, Glees, &c., together with valuable Masonic Information, publisher's morocco, emblematically gilt, *Hebden-Bridge* [*Yorks*, 1852] £1/10/-

987 ——— Another Copy, (spine defective), *ibid.* [1852] 18/-

988 **GARLAND** (A) of New Songs; The Storm, by Mrs. Robinson; A Free Mason's Song; My Eye and Betty Martin, *woodcut vignette on title*, folded sheet of 8 pages, 12mo, *Newcastle upon Tyne: Printed by J. Marshall* [*ca.* 1812] £1/1/-

989 [**GOETZ** (Wilhelm Friedrich)] Auswahl von Liedern für die Freimaurer-Loge Balduin zur Linde in Leipzig, boards [*Leipzig*] 1824 £1/10/-

Wolfstieg, 40014.

990 **GOOCH** (Richard) The New Masonic Melodist; or, Freemason's Vade-Mecum of Original and Select Songs, &c., &c., adapted to popular tunes, First Edition, *Bolton*, 1836 £1/-/-

The author was a member of Anchor and Hope Lodge, No. 44 (now No. 37).

991 **HALE** [or rather **HALL**] (Thomas, of *Darnhall, Cheshire*) Social Harmony: a Collection of Songs and Catches, in two, three, four and five parts, from the Works of the most eminent Masters [Purcell, Morley, Hayes, &c.]; to which are added several Choice Songs on Masonry, First Edition, in Three Parts and a Supplement (each with separate pagination), *engraved title skilfully re-margined*, roy. 8vo, half calf, *No place or printer*, 1763 £10/10/-

A good copy with the 18 page List of Subscribers and leaf of Errata. The Third Part has been misbound before Part Two.

992 ——— Another Copy, First Edition, with the List of Subscribers and Errata but wanting Contents leaf to part 3, contemp. sheep (binding worn), *ibid.*, 1763 £7/10/-

pdf.tarikhema.org

Y10
tarikhema.org

993 **HALE** (THOMAS) SOCIAL HARMONY, SECOND EDITION, *engraved title* and text somewhat soiled from use, old calf, *Printed and Sold by James Lewer . . . Moorfields* [1776—] £8/-/-

This is the edition, with the imprint, which Wolfstieg, 39706 dates as 1763 but gives no collation. It is virtually the sheets of the First Edition, omitting the List of Subscribers and the Errata leaf, although the errata remain unaltered, but with a new title-page which is undated.

Both first and second editions have six Masonic Songs.

994 ——— THIRD EDITION, with Additions and Alterations, *engraved title*, neatly rebound in half calf, *Printed and Sold by Longman and Broderip* [*ca* 1770] £8/-/-

In this edition the Supplementary Songs are now incorporated into the Three Parts and the pagination is continuous. The six Masonic Songs are now together in Part One. Previously the first three were in Part One and the last three were contained in the Supplement. There is also now added a seventh Masonic Song: A Masons Song for 2 voices, commencing " Check the growing idle passion " [author not given].

995 **HERZOG** von **KURLAND** (KARL).—MAURERISCHES FREUDENLIED. Zur gluecklichen Genesung Sr. Königl. Hoheit des HERZOGS CARL zu CURLAND, von den beiden G. u. V. Logen zu den 3 Schwerdtern und wahren Freuden in Dresden, 4 pages and folding sheet of Music, sm. 4to, unbound [*Dresden*], 1788 £2/10/-

Wolfstieg, 16545.

996 **HOBBS** (J. W.) MONODY (composed expressly for, and performed at, a Morning Concert at Watford, for the Benefit of the Orphans) Set to Music and PUBLISHED for the BENEFIT of the FOUR ORPHAN CHILDREN of Bro. JOHN WILLSON, late a Member of the WATFORD LODGE of FREEMASONS, Dedicated to the Members of the Lodge, *vignette title*, 8 pages, folio, wrappers [*ca.* 1875] £1/10/-

Probably relates to Lodge No. 404, then and now meeting at Watford.

997 **HOLDEN** (S.) A SELECTION of MASONIC SONGS &c., arranged with Choruses in Parts [with the Music], respectfully dedicated to the Brethren of the Most Ancient & Honourable Fraternity of Free and Accepted Masons, FIRST EDITION, *title, plus* 100 *pages, engraved throughout*, contemp. half sheep, *Dublin, Printed by S. Holden* [*ca.* 1802] £6/10/-

Wolfstieg, 39632 ; Kloss, 1686.

This copy has as engraved frontispiece the trade card of James Brush & Son, Masonic Jewellers to the G.L. of Ireland. It is evident that they acted as retail agents for the sale of this work.

998 **[HOLTROP** (W.)] GEZANGBOEK voor VRIJMETSELAAREN, *frontispiece*, original blue boards, gilt (slightly rubbed at joint), *Amsterdam, by J. S. Van Esveldt Holtrop*, 1806 £1/15/-

The dedication is signed W. Holtrop. Wolfstieg (Supplement), 10092.

999 **JACQUELIN** (JACQUES ANDRÉ) LA LYRE MACONNIQUE, Etrennes aux FRANCS-MAÇONS et a leurs SOEURS pour l'An. 5812 [1812] QUATRIEME ANNEE (title-page dust soiled), wrappers, uncut, *Paris*, 1812 £1/-/-

Wolfstieg, 39924.

Complete in itself, although one of a series which came out over four years, 1809-1812.

1000 ——— LE CHANSONNIER FRANC-MAÇON, composé de Cantiques de Banquet, Échelles D'Adoption, Rondes, Vaudevilles, Chansons, et Couplets. PREMIER EDITION, wrappers, uncut, *ibid.*, 1816 £1/15/-

Wolfstieg, 39985 ; Kloss, 1677.

1001 **JOUENNE** (F. T.) CANTIQUES MAÇONNIQUES, imprimée par ordre de la [loge] de Thémis, suivi d'un Appendice et d'un ESSAI HISTORIQUE sur la FRANC-MAÇONNERIE à CAEN, CINQUIEME EDITION, wrappers, *Caen*, 1859 12/6

1002 **LYRE MAÇONNE** ou RECUEIL CHOISI des Plus JOLIES CHANSONS, Dédiées à M. Le M—— de G—— Grand-Maitre des Loges Jaunes dans les Pays-Bas, contemp. calf (worn), *Jerusalem chez Raphael, a L'Enseigne de la Ville de Nazareth*, [*? Paris*], 1768 £3/3/-

Wolfstieg, 39713, says that the work is rare and was published without music to the songs.

1003 **MASQUE** (THE) A NEW and SELECT COLLECTION of the BEST ENGLISH, SCOTCH, and IRISH SONGS . . . NEW EDITION, *frontispiece engraved by* GRAVELOT, old sheep (binding shabby), *Printed for Richardson and Urquhart* [*ca.* 1765] £1/5/-

Ends with Song No. 331 ; lacks the list of Toasts and Sentiments. Has all the 10 Masonic Songs which appeared in this publication.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1004 **MELODIA MASONICA** : Four Songs and a Trio, viz. " The Entered Apprentice," " The Secret," " Let Masonry from Pole to Pole," " Now Brothers, Lets with One Accord," and " Hail Mysterious Glorious Science," partly composed and arranged by Bro. Charles H. Purday, 12 pages, roy. 8vo, wrappers, *Bloomsbury* [*ca.* 1860] £1/10/-

Wolfstieg, 39666 who had not seen this item cites it from an entry in " A Catalogue of Valuable Collection of Books " apparently undated.

1005 **NAUDOT** (Jean Jacques) Chansons Notées de la très vénérable Confrerie des Francs Maçons ; Précedées de quelques Pieces de Poësie convenables au sujet, et d'une Marche. Le tout recüeilli et mis en ordre par Frre Naudot, Premiere Édition, *engraved title*, 96 pages, contemp. French calf [*Paris*], 1737 £8/10/-

Wolfstieg, 39684 quotes two issues of 1737. The first with separate pagination to the two parts (40 and 51 pages); the second (as described above) also with 91 pages but pagination continuous. Following page 91 there is a Table, 2 pp.; Music to the Marche des Franches Maçonnes, 2 pp.; and 1 page blank. These five unnumbered pages are not mentioned by Wolfstieg.

Perau copied extensively from this work for the " Chansons " appended to his " L'Ordre des Francs-Maçons Trahi.

1006 ——— Manuscript Copy of 47 Chansons notées de la Très Vénérable Confrérie des Francs-Maçons, précedées de quelques pieces depictie conseuables au Sujet, et d'une marche le tout recueilli et mis en ordre par frère Naudot, 1737 " neatly written on 106 pages, followed by two other songs written by another hand, on 4 pages, contemporary sheep, little worn, [1737] £8/-/-

The MS. is most probably contemporary.

It has a pencilled signature of the Rev. A. F. A. Woodford, editor of Kennings Masonic Cyclopaedia, where under article Naudet (J. F.) this MS. is mentioned.

1007 **PARRY** (John) Hail to the Craft ! a Masonic Glee, Written, Composed, and respectfully Dedicated to M. W. Grand Master of the Order [H.R.H. the Duke of Sussex], the R.W.M., Officers, and Members of the Lodge of Antiquity, *engraved with the Music*, 4 pages, thin sm. folio, boards, cloth back, [*ca.* 1826] £1/5/-

The watermark date in the paper is 1824.

1008 **PONTEUIL** (T.) Hymne Maçonnique, Imitation d'un Hymne Gaulois, composé et arrangé pour le Piano-Forté par J. A. Anschuez et dédié a la Loge de Coblence par les Auteurs, 22 pages, *engraved throughout* (*last page blank*), 4to, unbound, *Bonn* [*ca.* 1790] £1/15/-

1009 **RAMSAY** (Allan) The Tea-Table Miscellany : a Collection of Choice Songs, Scots and English, Eighteenth Edition, 2 vols. in one (pagination continuous), old sheep (cracked through spine), *Edinburgh*, 1793 £1/-/-

The Second volume commences at page 225 without a separate title-page. This section contains four Masonic Songs, viz—pages 346 ; 362/64 ; 427 ; and 443/44.

1010 **RAUTERT** (Fr.) Mauer-Lieder [a Collection of 32 Songs], wrappers, *Essen*, 1819 £2/-/-

Wolfstieg, 39990 ; Kloss, 1684.

1011 **RECUEIL** de **CHANSONS** de la Très-Vénérable Confrairie des Francs-Maçons, précedé de plusieurs pieces de Poesies Maçonnes, Nouvelle [5e] Edition, augmentée, wrappers, uncut, *Jerusalem* [*Paris*] 1772 £1/5/-

Wolfstieg, 39697 ; Kloss, 1512.

This work went through six editions, the last being in 1803.

1012 **RECUEIL** de **CHANSONS**, pour la Maçonnerie des Hommes et des Femmes ; [avec Supplement] augmenté de plusieurs Vaudevilles nouveaux, old calf, *Sophonople* [*Paris*] *l'An de la Renaissance de Vertus*, 3.5.7. [1750 ?] £2/10/-

Wolfstieg, 39668.

1013 **RECUEIL CHOISI** de Chansons et de Poësies Maçonnes, sm. 8vo., contemp. French calf, gilt back, *a Jerusalem* [*Paris*] *Aux depens de la Loge de St. Jean* [*ca.* 1760] £2/10/-

This edition is not given in Wolfstieg.

1014 ——— Another Edition, revu, corrigé et augmenté des Poésies et des Chansons du Grand Orient, et de differentes Loges, contemp. marbled paper wrappers, entirely uncut, *A L'Orient, chez Le Silence* [*Paris*, 1787] £2/-/-

Wolfstieg, 39802 ; Kloss, 1582.

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

1015 **SMITH** (JOHN, *Grand Organist to the G.L. of Ireland*) LYRA MASONICA, *engraved title illuminated in Gold and Colour*, and 30 Masonic Songs, thin folio, cloth (worn) [*ca.* 1840] £3/-/-

1016 **STEPHEN** (A. C., *Compiler*) MASONIC SONGS and POEMS by Bards chiefly of the XIXth and XXth Centuries [1903] 8/6

1017 **TOLPUTT** (W. B., *Prov. Grand Organist for Kent*) THE FREEMASONS' FESTIVAL MARCH and MASONIC HYMN, Dedicated to the Rt. Hon. the Earl of Zetland . . . Grand Master of England, *engraved emblematic title-page*, 8 pages, folio [*ca.* 1865] 15/-

1018 **UNIVERSAL SONGSTER** (The); or MUSEUM of MIRTH: forming the most Complete, Extensive and Valuable Collection of Ancient and Modern Songs in the English Language, with a Copious and Classified Index [containing EIGHTY MASONIC SONGS, Serious and Humorous], FIRST EDITION, *with 3 etched frontispieces and 84 woodcuts after George and Robert Cruikshank*, 3 vols. old half calf (worn and joints cracked), 1828 £2/-/-

1019 ——— REPRINT, 3 vols. cloth, gilt backs, *Routledge* [*ca.* 1880] £1/15/-

1020 **VIGNOLES** (J. J. [i.e. JEAN JOSEPH JONIOT]) and DU BOIS (?) LA LIRE MAÇONNE, ou RECUEIL de CHANSONS des FRANCS-MAÇONS, Revu, Corrigé, mis dans un nouvel ordre, et augmenté de quantité de Chansons, qui n'avoient point encore paru, avec les Airs Notés, mis sur la bonne Clef, tant pour le Chant que pour le Violon et la Flute, Nouvelle Edition, Revue, Corrigée et Augmentée, *vignette on title*, contemp. calf, gilt panelled sides (spine a little worn and defective at head band) g.e., *La Haye, chez R. van Laak*, 1775 £3/15/-

Wolfstieg, 39707 (iii); Kloss, 1515.

In this and subsequent editions the matter which was formerly published as a supplementary volume to the 1763 edition [printed in 1765]; is now incorporated in the body of the work. Where formerly there was a frontispiece, a half-title is now substituted.

1021 ——— NOUVELLE EDITION, Revue, Corrigée et Augmentée, *vignette on title*, *ibid.*, 1787; [ANONYMOUS] REGLE MAÇONNIQUE, a L'Usage des Loges Réunies et Rectifiées arrêtée au convent Général de Wilhelmsbad, SECONDE ÉDITION, 24 pages, *La Haye*, 1797; 2 vols. in 1, old calf (spine defective), *ibid.*, 1787-97 £4/-/-

Wolfstieg, Nos. 39707 (vii) and 25035 respectively.

1022 **YATES** (EDWIN) HYMNS, ANTHEMS, &c. Selected by a Committee of the Brethren of ST. JAMES'S LODGE, No. 482, *Birmingham*, 1873 12/6

SONGS, *vide* [DIBDIN (C.)], [GUILLEMAIN de ST. VICTOR (LOUIS)], and JACQUES (D.), ante.

1023 **SPETH** (G. W.) BUILDERS' RITES and CEREMONIES. Two Lectures on the FOLK-LORE of MASONRY, ORIGINAL EDITION, wrappers, *Margate*, 1893 £1/5/-

Only a small number of copies were printed. This copy has the Author's presentation inscription on title-page.

1024 ——— RE-ISSUE by the QUATUOR CORONATI LODGE as Q. C. PAMPHLET No. 1, wrappers, *ibid.*, 1931 10/-

1025 ——— Later Reprint, wrappers, *ibid.*, 1947 5/-

1026 **STAPLETON** (G. H.) THE HAND-BOOK of FREE MASONRY: adapted for the use of Lodges, Chapters, and Convocations, and the Instruction of Individual Members of the Craft, compiled from various Authors, FIRST EDITION, *portrait and 18 plates (those of the Tracing Boards and some of insignia nicely coloured)*, rebound cloth, *Calcutta*, 1847 £3/15/-

Some of the blank margins have been affected by Indian insect but does not affect the text or surface of the plates.

1027 **STATUTS ET RÉGLEMENS** de la R. L. de ST.-JEAN D'ÉCOSSE, sous le titre distinctif de JERUSALEM, Constituée à l'O.: de Paris le 11. 2. 1. 5807, 64 pages, wrappers [*Paris*] 1807 £1/5/-

Kloss, 4557.

1028 **STATUTS ET RÉGLEMENS** de la R. L. de ST. JEAN sous le titre distinctif de la RÉUNION des AMIS d'HANOVRE, elevée à L'Or. d'HANOVRE le 23. 7. 5803 (arrêtés le 30 Oct. 1803), 96 pages, wrappers [*Paris*] 1803 £1/-/-

Kloss, 5297.

STATUTS, *vide* LA TIERCE, and RÉGLEMENS, ante.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1029 **STEARNS** (JOHN C.) AN INQUIRY into the NATURE and TENDENCY of SPECULATIVE FREE-MASONRY; with AN APPENDIX; to which is added, PLAIN TRUTH; a Dialogue; and the AUTHOR'S REASONS, FIFTH EDITION, revised and corrected, old rebacked sheep, *Utica [New York]*, 1829 £2/-/-

Wolfstieg, 21687.

The author claims that he was a member of the Champion Lodge, No. 146 and left the craft on his becoming a Christian.

1030 **STEVENS** (JAMES) CHIPS from a ROUGH ASHLAR "Knocked off" by the Gavel of Common Sense; a DISCOURSE on the RITUAL and CEREMONIAL of FREEMASONRY, *portrait*, 1885 15/-

1031 ——— MASONIC MAP and DIRECTORY of LODGES and CHAPTERS in ENGLAND and WALES, *in Colour*, strongly mounted on linen and folded into a board case (little worn), 1881 12/-

1032 ——— UNIFORMITY of MASONIC RITUAL and OBSERVANCE, Correspondence and Opinions, with Notes and Addenda of interesting Masonic Information, 1879 10/-

1033 **STEWART** (REV. JOHN) MASONIC SERMON, Preached in the Parish Church, LOCHLEE, to the Brethren of ST. ANDREW'S LODGE (No. 282), Tarfside, Lochlee, on the 13th December 1896, 16 pages, weappers, *Brechin*, 1897 10/-

1034 **STEWART** (DR. T. M.) THE SYMBOLISM of the GODS of the EGYPTIANS and the LIGHT they throw on FREEMASONRY, *with 10 plates and 7 other illus.*, 1927 15/-

1035 **STOKES** (JOHN) and **ILIFFE** (J. W.) PORTRAITS in the MASONIC HALL, SHEFFIELD, with Titles and Short Descriptions; *frontispiece and 26 portraits reproduced from the original paintings*, roy. 8vo, *Sheffield Past Masters' Association*, [1928] 15/-

1036 **STRACHAN** (JOHN) NORTHUMBRIAN MASONRY and the DEVELOPMENT of the CRAFT in ENGLAND, *with 2 plates and 4 pages of music*, 1898 15/-

1037 ——— ANOTHER COPY, Printed wrappers, 1898 15/-

Commencing with British, Roman, and Saxon Masonry to A.D. 1068, and followed by a Record bearing upon Craft Masonry in the Province, from 1725 to 1875.

1038 **STRANG** (JOHN) GLASGOW and its CLUBS: or Glimpses of the Condition, Manners, Characters, and Oddities of the City, during the past and present centuries, Second Edition, Revised, Corrected, and Enlarged, half morocco, 1857 £1/5/-

Contains articles on Freemasonry including a chapter on "Music and Masonry in Glasgow."

1039 **STUKELEY** (REV. WILLIAM, *Sometime Master of the Lodge held at the Fountain Tavern in the Strand*) OF the ROMAN AMPHITHEATER at DORCHESTER [a reprint of the Original tract of 16 pages, *and folding plate of Geometrical Ground plot*, published, 1723; edited with an INTRODUCTION by E. H. DRING], thin folio, 1925 £1/5/-

One of 200 copies, reprinted in facsimile from the Original in the British Museum for the Quatuor Coronati Lodge.

1040 **SUMNER** (CHARLES PINCKNEY, *Sheriff of Suffolk County; Ex-Freemason*) A LETTER on SPECULATIVE MASONRY: Being an Answer to a LETTER addressed to him on that subject by the [Anti-Masonic] SUFFOLK COMMITTEE, 20 pages, *Boston, [Mass.]*, 1829 £1/10/-

1041 **SUPPLÉMENT** aux VRAIS JUGEMENS sur la SOCIETÉ MAÇONNE. En réfutation de l'Intitulé: Le SECRET des FRANCS-MAÇONS, avec un Recueil de leurs Chansons, précedé de quelques Pièces de Poésie. Ouvrage Dogmatique et Moral sur différens sujects de religion, contre l'incrédulité et le dérèglement de notre siècle, PREMIERE EDITION (top blank margin cut away from title), wrappers, *Bruxelles*, 1754 £2/10/-

Wolfstieg, 3594; Kloss, 338.

A Refutation of the Abbe Perau's work.

1042 **SUSSEX** (H.R.H. PRINCE AUGUSTUS FREDERICK, *Duke of, Grand Master*): MASONIC OFFERING to H.R.H. [in COMMEMORATION of COMPLETING 25 YEARS as GRAND MASTER, 1813-1838], *with 2 lithograph plates illustrating the offering*, 1838 15/-

1043 **SUTHERLAND** (HENRY) NOTES on the HISTORY of FREEMASONRY, FIRST EDITION, *[Privately Printed for the Author]*, 1877 18/-

1044 ——— FIRST PUBLISHED EDITION [Enlarged and with an Index now added], 1881 15/-

1045 ——— [SECOND EDITION], 1887 10/-

1046 **SWANSON** (PETER) The HISTORY of CRAFT MASONRY in BRAZIL [1834-1928] sanctioned and supervised by the Grand Council, *Rio de Janeiro* 1928 15/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1047 **SYDNEY LODGE OF RESEARCH, No. 290 N.S.W., TRANSACTIONS**, Vols. 1, 2, and 4, 1914-15-17, *illustrated*, 3 vols., wrappers, *Sydney* 1915-18 **£1/-/-**

1048 **TABLEAU DES FRÈRES** composant la T. R. L. ECOSSAISE LA PARFAITE, a L'ORIENT de NANTES, (with MS. signatures of the 4 principal officers responsible for the publication) 8 pages, wrappers, *Nantes* 5807 [1807] **£1/-/-**

Apparently not in Wolfstieg or Kloss.

1049 **TATSCH** (J. HUGO) SHORT READINGS in MASONIC HISTORY: a Concise Account of the Rise and Development of Ancient Craft Masonry, FIRST SERIES, FIRST EDITION, wrappers, *Torch Press, Iowa*, 1926 **12/6**

1050 **TATLER** (THE) or LUCUBRATIONS of ISAAC BICKERSTAFF, ESQ. [Edited by RICHARD STEELE], 4 *frontispieces*, 4 vols., old calf (joints weak), *Printed for R. and J. Tonson . . .* 1764 **£1/15/-**

Contains two references to Freemasons: their Signs and Tokens.

1051 **TAXIL** (LEO [i.e. GABRIEL JOGAND-PAGÈS]) DER MEUCHELMORD in der FREIMAUREREI, Einzig autorisierte deutsche Uebersetzung, half cloth, *Salzburg* 1891 **£1/5/-**

Wolfstieg, 30053 (ii).

A translation of "Les Assassinats Maconniques" 1889.

1052 ——— LES MYSTÈRES de la FRANC-MAÇONNERIE, *profusely illus. by* P. MÉJANEL, roy. 8vo., *Paris*, [1887] **£2/5/-**

Wolfstieg, 30049.

1053 ——— YA-T-IL des FEMMES DANS LA FRANC-MAÇONNERIE, ÉDITION ILLUSTRÉE—Scènes et portraits des principales sœurs maçonnes de Paris, wrappers (repaired at spine), *ibid.* [*ca.* 1890] **18/-**

1054 **TAYLOR** (REV. GEORGE) MASONIC GATHERINGS, containing RECORDS of FREEMASONRY from the EARLIEST to the PRESENT TIME, &c., 1871 **10/-**

1055 **TAYLOR** (REV. ROBERT) LECTURE on FREEMASONRY, in 4 parts (being Nos. 16 to 19 of the Devils Pulpit), binder's cloth [1831] **£1/-/-**

1056 **TAYLOR** (SYDNEY) HISTORY of FREEMASONRY in BUXTON and LONGNOR [DERBYSHIRE] *with* 5 *plates*, roy. 8vo., *Buxton*, 1906 **£1/-**

TERRASSON (*Abbé* JEAN) *vide* SETHOS, ante.

1057 **TEW** (THOMAS WILLIAM, *J.P.*) MASONIC ADDRESSES, with Some Account of his Life and Career by J. MATTHEWMAN, *with* 17 *illus.*, *Wakefield*, 1892 **18/-**

1058 ——— MASONIC MISCELLANEA: Comprising a Collection of Addresses and Speeches, also a Series of Papers by various Masonic writers; with Introduction, Explanatory and Historical Matter, Notes, &c. &c. by J. MATTHEWMAN, *with* 7 *portraits*, *ibid.*, 1895 **18/-**

1059 ——— RECORD of his INSTALLATION as Right Worshipful P.G.M. of the West Riding of Yorkshire, at Leeds, April 24th, 1885 [with Notes on Leeds Lodges], Preface and Appendix by CHARLES LETCH MASON, *Leeds*, 1885 **10/-**

1060 **[THOMAS** (FRANKLIN)] THE ETIQUETTE of FREEMASONRY, a Handbook for the Brethren treating of the right things to do upon all Occasions, Official and Social, by AN OLD PAST MASTER, FIRST EDITION, 1890 **£1/1/-**

1061 ——— SECOND EDITION, Revised, 1902 **12/6**

This should not be confused with a later work by W. P. Campbell-Everdon.

1062 **THORP** (JOHN T.) FRENCH PRISONERS' LODGES: A Brief Account of Twenty-six Lodges and Chapters of Freemasons, established and conducted by French Prisoners of War in England and elsewhere, between 1756 and 1814, *with* 18 *plates, facsimiles of original documents, seals, &c.*, 8vo, half calf, *Leicester*, 1900 **18/-**

1063 ——— SECOND and BEST EDITION, with Brief Accounts of Fifty Lodges and Chapters . . . *with* 41 *plates*, 4to, cloth, *ibid.*, 1935 **£2/5/-**

1064 ——— HISTORY of FREEMASONRY in ASHBY-DE-LA-ZOUCH, 1809-1909, being an Account of all the Masonic Bodies which have been established there during the Past Century, *with* 5 *plates*, wrappers, *ibid.*, 1909 **10/-**

1065 ——— MASONIC PAPERS: Parts 1 and 3 to 5, containing 22 Articles [comprising Biographical Accounts of Eminent Freemasons, Historical Records of Famous Lodges, and Traditional Accounts of Important Events in the Annals of Freemasonry], *with* 16 *plates*, 4 parts bound in one vol. with original wrappers bound in, cloth, *ibid.*, 1901-15 **£1/15/-**

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tarikhema.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1066 **THORP** (JOHN T.) MASONIC REPRINTS: Reproductions of Masonic Manuscripts, Books and Pamphlets, edited with Notes, COMPLETE SET, 14 vols., wrappers, *Leicester*, 1907-31 £7/15/-

Contents: (I) Pritchard's "Masonry Dissected" 1730, and "A Defence of Masonry," 1730; (II) "Bruin in the Suds," 1751; (III) "The Freemasons Accusation and Defence," 1726; (IV) "Les Fri-Maçons Hyperdrame," 1740, a translation by R. E. Wallace-James; (V) "Free-Masonry the Highway to Hell," 1768, and "Masonry the Turnpike-Road to Happiness," 1768; (VI) "The Secrets of Free-Masonry Revealed by a disgusted Brother," 1759; (VII) "The Complete Freemason, or Multa Paucis for Lovers of Secrets," 1763-64; (VIII) "A Master Key to Free-Masonry," 1760; (IX) "Rite Ancien de Bouillon," an old English Ritual, 1740?; (X) Slade, "The Free Mason Examin'd," 1754; (XI) "Solomon in all his Glory," 1768; (XII) Pritchard "Masonry Dissected Second Edition, 1730 (full text); (XIII) "The Chetwode Crawley MS.," circa 1720; (XIV) "Reception d'un Franc-Maçon," translation as "The Secrets of Masonry made known to all men," circa 1737.

1067 ——— Vols. 1 to 13, strongly bound in 2 vols., cloth, *ibid.*, 1907-30 £7/15/-

1068 ——— Vols. 2 to 13, wrappers, *ibid.*, 1919-30 £6/6/-

1069 ——— Vol. 2, 1919, Vol. 4, 1921; Vol. 5, 1922; Vol. 6, 1923; Vol. 11, 1928, wrappers each 10/6

1070 **THOUGHTS ON MASONRY,** being a SUMMARY on which this COMPACT is founded, by a BROTHER MASON, 8 pages, bound between a number of blank leaves for protection, old calf, rebacked, *Printed at Concord N[ew] H[ampshire] by Brother M. Davis, for the Author* [*ca.* 1796] £25/-/-

Extremely Rare unrecorded item.

Apart from its Masonic interest in the fact that freemasonry had made little progress in New Hampshire (being restricted to one Lodge at Portsmouth from 1735-1780) until 1789 when an independent Grand Lodge was formed, it is also one of the earliest books published in Concord, N.H.

1071 **THREE DISTINCT KNOCKS** (The), or the Door of the Most Antient Free-Masonry, opening to all Men, Neither Naked nor Cloath'd, Bare-foot nor Shod, &c. . . . by W——O—v—n [said to be WILLIAM O'SULLIVAN], Member of a Lodge in England at this time, 52 pages, modern boards, *Dublin: Printed and sold by Thomas Wilkinson . . .* [*ca.* 1777] £15/-/-

Page 12 carries an advertisement for the Dublin edition of Jachin and Boaz by the same publisher which appeared in 1777.

Title-page a little soiled and strengthened in lower blank margin.

The authorship of this work has been attributed alternately to W. O'Sullivan and W. Otto Vernon but there is no certainty in the case of either.

Both Kloss, 1888 and Wolfstieg, 29981 attribute the authorship to Daniel Tadpole on the strength of a sarcastic appellation made by Laurence Dermott in his second edition of the Ahiman Rezon in speaking of the unknown author.

1072 ——— ANOTHER EDITION (small stain on last few pages), 44 pages, stitched, uncut (small slit at inner margins caused by sewing), *Printed by and for A. Cleugh, T. Hughes, B. Crosby* [*ca.* 1805] £0/-/-

Some copies of this edition have been seen with a frontispiece as in the edition of *ca.* 1811, but in black, but it is absent in the above copy. Neither Wolfstieg or Thorp (Bibliography of Masonic Catechisms and Exposures) mention a frontispiece to this edition.

1073 ——— ANOTHER EDITION, *with a frontispiece printed in blue* (frayed in blank margins), 44 pages, sewn, *London: Sold by the Booksellers; A. Napier, Printer (on foot of last page: A. Napier, Printer, Trongate, Glasgow)* [*ca.* 1811] £8/-/-

1074 ——— ANOTHER EDITION, title plus 39 pages, modern boards, cloth back, *Maidstone: Printed for C. Brown* [*ca.* 1830] £5/5/-

The Master's Song which terminates former editions is omitted. Both this and the editions of ca. 1805 and ca. 1811 omit the third or Master's step in the diagram of the drawing of the lodge.

1075 **TREVILIAN** (M. C.) A LETTER on the ANTI-CHRISTIAN CHARACTER of FREEMASONRY to the REV. WM. CARWITHEN, D.D., Deputy-Provincial G.M. for the County of Devon; together with an APPENDIX addressed to the PUBLIC, 1849 £1/-/-

The Freemasons' Quarterly Magazine for June 1850 contains a 34-page refutation and reply to this work.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1076 **TOLAND** (JOHN)—LANTOINE (ALBERT) Un Précurseur de la Franc-Maçonnerie : JOHN TOLAND, 1670-1722, suivi de la traduction française du PANTHEISTICON de TOLAND, wrappers, *Paris*, 1927 12/6

1077 [**TRAVENOL** (LOUIS, sometimes called LEONARD GABANON)] NOUVEAU CATECHISME des FRANCS-MAÇONS, contenant tous les MYSTÈRES de la MAÇONNERIE, épars et obmis dans l'ancien Catéchisme, dans le livre intitulé le SECRET dans FRANCS-MAÇONS, etc. . . . précédés de l'HISTOIRE d'ADONIRAM architecte du temple de Salomon ; avec de nouveaux dessins des loges de L'Apprentis, Compagnon, et du Maitre. . . . TROISIÈME EDITION, revuë, corrigée et augmentée des Observations de L'Auteur sur L'Histoire des Francs-Maçons, d'un Extrait critique de L'Anti-Macon [etc.], *engraved frontispiece and 7 plates* (including the degree ceremonies, plan of the Lodge, etc.), contemp. French calf, gilt back, *Jerusalem* [*Paris*] *Pierre Mortier, MCCCC.XL. Depuis le Déluge* [1749] £12/-/-

Wolfstieg, 29960 (iii).

This work was later incorporated in " L'Ordre des Francs-Maçons Trahi," by Gabriel L. C. Perau.

1078 ——— OEUVRES MÊLÉES du SIEUR ***. Ouvrage en Vers et en Prose, Contenant des Remarques curieuses sur les MYSTÈRES de la CONFRAIRIE des FRANCS-MAÇONS [etc.], wrappers, uncut, *Amsterdam*, 1775 £4/10/-

Wolfstieg, 1004 ; Kloss, 299 ; Catalogue de la Bibliothèque de Grand Orient de France (1880), No. 1054.

1079 [**TREWMAN** (R.)] THE PRINCIPLES of FREE-MASONRY DELINEATED, FIRST EDITION [with a CORRECT LIST of the REGULAR LODGES under the CONSTITUTION of ENGLAND, alphabetically arranged under two headings " London and its Neighbourhood," and County Lodges], *with plate of the medal of the Union Lodge, Exeter*, old rebacked calf, *Exeter : Printed (and Sold) by R. Trewman . . .* 1777 £7/10/-

1080 ——— ANOTHER COPY, a little cropped in lower blank margins, frontispiece trimmed to plate line and backed to size, old rebacked calf, *ibid.*, 1777 £5/10/-

Wolfstieg, 25033.

1081 [**TSCHOUDY** (THÉODORE HENRI, Baron de)] L'ETOILE FLAMBOYANTE, ou la SOCIÉTÉ des FRANCS-MAÇONS, considerée sous tous les aspects, 2 vols., wrappers, uncut [*Paris*] a L'Orient, chez le Silence [*ca.* 1812] £2/5/-

Wolfstieg, 1288 (viii) ; Kloss, 1896.

1082 **TUCKETT** (J. E. S.) NOTES on FREEMASONRY in the TOWN of MARLBOROUGH [Wiltshire] 1768-1834, 42 pp., boards, *Marlborough*, 1910 8/-

1083 **TUFNELL** (REV. S. JOLIFFE, *Deputy Prov. G.M. Sussex*) The MASONIC DISCOURSE, delivered at the PARISH CHURCH of BRIGHTON, on Thursday, July 24th, 1823, before His Grace the DUKE of RICHMOND, P.G.M. and the Provincial GRAND LODGE of SUSSEX ; with the Prayers, and the Ode and Hymn, performed on the occasion, 48 pages, sm. 4to, *unbound*, *Chichester*, 1823 £2/10/-

1084 [**TURNOUGH** (JOHN)] The INSTITUTES of FREE MASONRY ; to which are added, a Choice Collection of Epilogues, Songs, &c. Addressed to the SEA CAPTAINS' LODGE, neatly rebound in old style half calf, *Liverpool : Printed and Sold by Thomas Johnson, . . .* 1788 £12/10/-

1085 ——— ANOTHER COPY (some stains; blank fore-margins of three leaves defective), old calf, rebacked, *ibid.*, 1788 £9/10/-

The book is along the lines of the Pocket Companions but with additional matter.

Vibert " Rare Books of Freemasonry " does not give the Author but his name appears at the end of the Dedication.

The Sea-Captains' Lodge was constituted at Liverpool on the 15th April, 1755, erased 3rd Sept., 1823.

1086 **TWEDDELL** (GEORGE MARKHAM) A HUNDRED MASONIC SONNETS, illustrative of the Principles of the Craft, for Freemasons and Non-Masons, *Stokesley, published by the Author*, 1887 10/-

1087 **TWO CENTURIES OF FREEMASONRY** : June 24th 1717 to June 24th 1917 ; containing the Facts, Principles, Men and Literature of Freemasonry, profusely illus., wrappers, *Berne*, 1917 15/-

1088 **ULBACH** (LOUIS) PHILOSOPHIE MAÇONNIQUE, wrappers, *Troyes*, 1853 15/-

Wolfstieg, 24133.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1089 **UNITED GRAND LODGE** of **ENGLAND**: Catalogue of Books in the Library at Freemason's Hall, London, Compiled by Order of the Grand Lodge, 48 pages, 8vo, 1888 10/-

1090 ——— Another Copy, with Supplementary Catalogue containing the Additions made from June, 1888, to Dec., 1895, compiled by Henry Sadler; 48 and 94 pages, 2 vols. in one, 1888-95 15/-

1091 **UNITED GRAND LODGE** of **ENGLAND**: Tudor Craig (Major Sir Algernon, *Compiler*) Catalogue of the Museum and Library at Freemasons Hall, United Grand Lodge of England: Vol. 1. Museum [containing the Regalia, Furniture, Jewels, Pottery and Porcelain], *with* 14 *plates in colour, and* 46 *in monotone*; Vol. 2. Portraits and Prints, *coloured frontispiece, with* 52 *plates in monotone*; Vol. 3. Library, containing Books, Broadsides and Manuscripts, *with* 3 *coloured plates and* 40 *plates in monotone*; printed on hand made paper, 3 vols., 4to, buckram, *uncut*, t.e.g., 1938 £4/10/-

1092 ——— Vol. 2 only, buckram, 1938 £1/10/-

1093 ——— Vol. 3 only, buckram, 1938 £2/-/-

1094 **UNIVERSAL JOINT FREEMASONRY.**—Transactions of the Dharma Lodge of the Supreme Council of Universal Joint Freemasonry: Outline of the History of Modern Freemasonry and an account of the formation of the Supreme Council of Universal Joint Freemasonry, 24 pp., wrappers, *Benares*, 1903 12/6

1095 **VALLENTINE** (S.) Gossip about Freemasonry; Its History and Traditions, a Paper read to the Brethren of the Albion Lodge of Instruction, 2nd November, 1889 (reprinted from the "Freemason's Chronicle"), 42 pp., 1889 10/-

1096 **VERNHES** (J. F.) Defense de Misraim, et Quelques Aperçus sur les divers rites Maçonniques en France, 28 pages, wrappers, *Paris*, 1822 £1/15/-

Not in Wolfstieg; Kloss, 5379.

1097 **VERNON** (W. Fred) History of Freemasonry in the Province of Roxburgh, Peebles and Selkirkshires, from 1674 to the Present Time, with an Introduction by William James Hughan, *portraits and other illustrations*, 1893 £1/8/-

1098 **"VINDEX."** Light Invisible, the Freemason's Answer to "Darkness Visible," 1952 10/6

1099 **WADIA** (P. N.) The Poetry of Freemasonry, 28 pp., wrappers, *Bombay*, 1893 12/6

1100 **WALLIS** (Richard, A. M.) Decency and Order the Cement of Society: Being a Discourse delivered before the Society of Free and Accepted Masons, in the English Chapel at Kelso, June 24, 1769, First Edition, 32 pages, *unbound*, *Newcastle*, 1769 £2/15/-

Not in Wolfstieg or Kloss.

1101 **WARD** (J. S. M.) Freemasonry and the Ancient Gods, with an Introduction by the Hon. Sir John A. Cockburn, [An Appendix on the Bora Ceremony, and a Bibliography], Original Edition, *coloured fronts and* 50 *illus. on* 48 *plates*, 1921 £5/10/-

This edition contains the names of the Members of the Supreme Council 33°, pages 226-228, omitted in the later edition.

1102 ——— An Interpretation of our Masonic Symbols, 1948 11/6

MASONIC HANDBOOK SERIES, as under:—

1103 ——— No. 1 The E. A.'s Handbook, 1947 5/6

1104 ——— No. 2 The F. C.'s Handbook, 1946 5/6

1105 ——— No. 3 The M. M.'s Handbook, 1929 5/6

1106 ——— No. 4 An Outline History of Freemasonry, 1924 5/6

1107 ——— No. 5 Higher Degrees Handbook, 1924 5/6

1108 ——— The Masonic Why and Wherefore, *illus.* [1926] 7/6

1109 ——— The Moral Teachings of Freemasonry, 1926 5/6

1110 ——— The Sign Language of the Mysteries, with illuminated marginal borders to the commencement of each chapter, 136 *illus. on* 119 *plates and* 20 *text-illus.*, 2 vols., 4to, 1928 £4/4/-

1111 ——— Told Through the Ages: A Series of Masonic Stories, *with* 6 *illus.*, 1926 15/-

1112 ——— Who was Hiram Abiff? 1925 15/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1113 **WARD** (J. S. M.) and **STIRLING** (W. G.) The Hund Society or the Society of Heaven and Earth [with an Introductory Essay by A. C. Haddon], *frontispieces in colour, 64 plates, and 55 tail-pieces and other designs in the text*, 3 vols., 4to, 1925-26 £6/6/-

1114 **WASHINGTON** (George) Proceedings of the Grand Lodge of Pennsylvania at its Celebration of the Sesqui-Centennial Anniversary of the Initiation of Brother George Washington into the Fraternity of Freemasons, held in the Masonic Temple, Philadelphia, 5th Nov., 1902, *with numerous illus.*, roy. 8vo, *Philadelphia*, 1902 £1/10/-

1115 **WATKINS-PITCHFORD** (Maj. R.) The Predominant Wish, a Masonic Study, *Privately Printed for the Author*, [1948] 7/6

1116 **WEISSE** (John A.) The Obelisk and Freemasonry according to the Discoveries of Belzoni and Commander Gorringe; also Egyptian Symbols compared with those discovered in American Mounds, *coloured and other illustrations, &c., New York*, 1880 £1/10/-

1117 ——— Another Copy, wrappers, *ibid.*, 1880 £1/1/-

The Hieroglyphs of the American and English Obelisks, and translations into English are by Dr. S. Birch.

1118 **WESLEY** (Samuel [Eldest Brother of the Methodist Divine]) Poems on Several Occasions, First Collected Edition, 4to, old calf, *Printed for the Author by E. Say . . .* 1736 £3/10/-

Contains two stanzas relating to Freemasonry; the first consisting of five lines in "The Bondsmen": a Satyr, the second consisting of three lines, in "The Mastiff": a Tale.

This work appears to have been unknown to E. H. Dring when he published his "English Masonic Literature before 1751."

1119 **WHADCOAT** (J. H.) An Account of the West-Yorkshire Educational and Benevolent Institution, from its inception in March 1896, to March 1906, *illustrated*, 4to, *Printed for Private Circulation* [1906] 15/-

Only 225 copies printed.

1120 **WHARTON** (Philip, *Duke of*) Life and Writings [Comprising The True Briton and Speech in the House of Lords, on the Third Reading of the Bill to Inflict Pains and Penalties on Francis [Atterbury], Lord Bishop of Rochester, May the 15th, 1723], *portrait*, 2 vols., contemp. calf, 1732 £2/2/-

Wolfstieg, 19247; Kloss, 4080.

The Duke of Wharton was the sixth G.M. of the Freemasons but only actually reigned for about 6 months in 1722.

1121 **WHITEHEAD** (Paul) Poems and Miscellaneous Compositions; with Explanatory Notes on his Writings, and His Life, written by Captain Edward Thompson, *engraved portrait*, 4to, half calf, 1777 £4/4/-

Whitehead designed a humourous print, "Mock Procession of Masonry." In the "Life" of Whitehead by Capt. Edward Thompson this is referred to, and concludes: "So powerful was the laugh and satire against that secret Society, that the anniversary parade was laid aside from that period."

1122 **WHITMAN** (Rev. Bernard) An Address delivered May 30th, 1832, at the Dedication of the Masonic Temple in Boston [Massachusetts], 44 pages, binders' cloth, *Cambridge* [*Mass.*], 1832 £1/5/-

1123 **WHO'S WHO IN FREEMASONRY (1913-14)** 1,600 entries of Notable British Freemasons, numerous illus., roy. 8vo, (loose in case) [1914] 10/-

1124 **WHYMPER** (H. J.) The Religion of Freemasonry, with an introduction by Wm. J. Hughan, edited by George W. Speth, cloth (front cover chafed), 1888 £1/5/-

1125 ——— Another Copy, wrappers, 1888 18/-

1126 ———: Minutes of the Proceedings of Lodge "Albert Victor," No. 2370, E.C. . . . Meeting held on 31st January, 1891 [Containing an Article on Masonic Catalogues and Bibliography, by H. J. Whymper, pp. 7 to 48] 52 pages, *unbound*, *Lahore*, 1891 £1/5/-

1127 ——— Another Copy, boards, cloth back, *ibid.*, 1891 £1/10/-

1128 **WILLMORE** (Frederic W.) A History of Freemasonry in the Province of Staffordshire, *with 10 portraits*, impl. 8vo, 1905 £1/5/-

1129 **WILLOX** (David) Poems and Sketches, *with portrait*, *Glasgow*, 1898 12/-

Many of these Poems and Sketches first appeared in the pages of the "Freemason"; the book is dedicated to W. J. Hughan.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1130 **WILLIAMSON** (HARRY A.) NEGROES and FREEMASONRY, 24 pp., wrappers [1920] 10/-

1131 **WILMSHURST** (W. L.) The CEREMONY of INITIATION and the CEREMONY of PASSING. Two Lodge Papers prepared for Members of the Lodge of Living Stones, No. 4957, 2 vols. [1925] 10/-

1132 ——— The MEANING of MASONRY, TENTH EDITION, 1951 15/-

1133 ——— The MASONIC INITIATION, a Sequel to "The Meaning of Masonry," reprint of the original edition, 1948 15/-

1134 **[WILSON** (THOMAS)] DER ENTDECKTE MAURER, oder des Wahre GEHEIMNISS der FREY-MAURER . . . [Title and text on opposite pages in French: LE MACON DÉMASQUE, etc.] with a plate of the Masonic Alphabet in Cipher, contemp. half calf, *Frankfurt und Leipzig [Munchen: Strobl]* 1786 £9/-/-

Wolfsteig, 29974 (iii) gives the collation as 374 pages but does not mention the plate or the (vi) preliminary pages. This is the First German translation from the French of this exposure.

1135 ——— Le MAÇON DÉMASQUE, ou Le VRAI SECRET des FRANCS-MAÇONS, mis au jour toutes ses parties avec sincérité et sans déguisement, *with 3 folding plates* (few small stains but a good copy), modern half calf, gilt back, r.e., *Londres* [1751] £12/-/-

Wolfstieg, 29975; Kloss, 1882.

The Second Edition in French. It was first published in Berlin, 1743, translated into German as "Der entdeckte Maurer," Frankfurt & Leipzig, 1786 and into English as "Solomon in all his Glory" 1766.

1136 ——— SOLOMON in all his GLORY: or THE MASTER MASON, being a True Guide to the Inmost recesses of Free-Masonry, both Ancient and Modern; a minute Account of the Proceedings from an Entered Apprentice to a Past-Master, with the different Signs, Words, and Gripes [Fifth Edition], *illustrated with 4 copperplates* . . . To which is added a Complete List of all the English Regular Lodges in the World; also Lists of Scotch and Irish Lodges . . . viii + 72 pages (some wormholes, a few slightly affecting a few letters of text), modern boards, *London Printed, and Dublin reprinted for T. Wilkinson*, 1777 £12/10/-

Wolfstieg, 29975. The First Dublin Edition, a reissue of the Third London Edition of 1771. It is a translation of "Le Maçon Démasqué" published at Berlin 1743 and Londres [1751].

1137 ——— ANOTHER EDITION, printed in double-coloumns, 16 pages, roy. 8vo, *unbound Glasgow: Gage & Gray [ca. 1880]* £1/15/-

1138 **[WIMPFEN** (FELIX)] LE MANUEL de XÉFOLIUS, wrappers, *uncut, au Grand Orient [Paris]*, 1788 £4/10/-

Wolfstieg, 1289; Kloss, 716.

Caillet, Bibliographie des Sciences Occulte, No. 11551, says "Edition originale Imprimée a 60 examplaires. Cet ouvrage, attribué á Felix Wimpfen guillotiné en 1793, est un exposé de principes en concordance remarquable avec ceux du Spiritisme—L'auteur appartenait à la secte des théosophes, qui en ont été les precurseurs les plus directs."

1139 **WINDISCH-GRAETZ** (Le Comte JOS. NICOL de) OBJECTIONS aux SOCIÉTÉS SECRETES, modern half cloth, *[Londres]*, 1789 £3/3/-

Wolfstieg, 42784; Kloss, 3257.

A German edition of this work appeared in the same year. Both editions are now scarce.

1140 **[WONDERFUL MAGAZINE** and MARVELLOUS CHRONICLE or the NEW WEEKLY ENTERTAINER] An Imperfect Volume One (of 2 vols. published 1793-94) containing amongst other articles a satirical "NEW HISTORY of FREEMASONRY, from the First Grand Master the D—l, to the present Time" being a parody of the Opening Ceremony, Initiation, and Entered Apprentices' Song, comprising pages 112 to 116 continued on pages 210 to 213, old calf, rebacked, 1793 £1/10/-

1141 **WOODFORD** (A. F. A.) A DEFENCE of FREEMASONRY [against the many and varied attacks on the Craft], FIRST EDITION, 1874 £1/5/-

1142 ——— SECOND EDITION, (a reprint), 1896 18/-

1143 ——— "FREEMASONS' SECRETS" [Early XVIIIth Century Catechism], being one of the Miscellaneous Papers contained in the SLOANE MS. No. 3329, in the British Museum THIRD EDITION [revised with a New Preface and corrections by the Editor] with a lithograph facsimile of part of the MS., 1885 £1/1/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1144 **WRIGHT** (Dudley) England's Masonic Pioneers [Sir Robert Moray, Elias Ashmole, Dr. Richard Rawlinson, Dr. J. T. Desaguliers, Dr. J. Anderson, Martin Folkes, Dr. William Stukeley, Martin Clare, and the Hon. Charles Dillon], *with 2 facsimiles and a diagram*, [1925] £1/-/-

1145 **WRIGHT** (James [*Grand Chaplain, G.L. Scotland*]) A Recommendation of Brotherly Love, upon the principles of Christianity; to which are subjoined (pages 287-331) An Inquiry into the True Design of the Institution of Masonry, rebound in old style boards, *uncut*, *Edinburgh*, 1786 £8/10/-

Wolfstieg, 26222; Kloss, 495.

1146 ——— The Union of Love to God and Love to Man, a Sermon, preached in St. Andrews Church, New Town, Edinburgh, to the Fraternity of Accepted Masons, and other hearers, assembled there on the 30th of November 1786, being the Anniversary of St. Andrew, viii + 56 pages, modern cloth, entirely uncut, *Edinburgh*, 1786 £6/-/-

Not in Wolfstieg or Kloss.

Dedicated to Francis Charteris, G.M. of the Grand Lodge of Scotland.

1147 **WYLIE** (William) A Few Words about Freemasons, 12 pp., wrappers, *Haslingden*, 1856 12/6

Dedicated to Thomas Wylie, P.G.S. for West Lancashire.

1148 **YARKER** (John) The Arcane Schools: a Review of their Origin and Antiquity, with a General History of Freemasonry and its relation to the Theosophic, Scientific and Philosophic Mysteries, scarce, 1909 £6/10/-

A comprehensive view of the whole fabric of the Arcane Mysteries and their affinity with the Masonic system. The chapters dealing with the "Archaic Legends" and "Mystic Schools in Christian Time" are notable.

——— vide Ancient and Primitive Rite, ante.

1149 **YORKSHIRE PROVINCE.**—Vibert (Lionel) York and the Craft through the Centuries; Makins (W. R.) The Founding and Early Years of the Union Lodge, No. 504 (now York Lodge No. 236); Two papers read at the 150th Anniversary of the Founding of the York Lodge No. 236, 40 pages, wrappers, *York*, 1927 15/-

1150 ——— (North and East Ridings) Masonic Year Books for 1945-46-47, 3 vols., wrappers, 1945-47 10/-

1151 ——— (West Riding).—Stokes (John) Some Account of the Provincial Grand Masters of the Province of Yorkshire (West Riding) and of Yorkshire from 1738-1933, with portrait of William Horton, [*ca.* 1934] 10/-

YORKSHIRE, vide Naylor (Rev. M. J.), ante.

1152 **ZABROCKI** (J. Count De Brody) The Origin of Free-Masonry; its mission and the epoch of its material institution, boards, *Edinburgh*, 1847 £1/-/-

1153 **ZACCONE** (Pierre) Histoire Illustrée des Francs-Maçons, *illustrated with woodcuts*, impl. 8vo, wrappers, *Paris*, 1867 18/-

Wolfstieg, 3881.

LODGE HISTORIES

(including a few By-Laws)

ENGLISH CONSTITUTION.

(Ancients and Moderns).

1154 **AIREDALE LODGE NO. 387 SHIPLEY.**—Power (Thos. E.) History of the Lodge, 1827-1927 Compiled from the Minute Books and other Records of the Lodge, publisher's morocco, *Bradford*, 1928 £1/5/-

1155 **ALBANY LODGE NO. 389.**—[Drury (Dr. E. G. Dru)] Records of the Albany Lodge, meeting at Grahamstown, S. Africa, from 1828 to 1928, *with 26 plates*, wrappers, *Privately printed, Grahamstown*, 1928 18/-

1156 **ALL SOULS' LODGE, NO. 170, WEYMOUTH.**—Milledge (Zillwood) Historic Notes of All Souls' Lodge, 1767-1895, with Preface and Introduction by Wm. J. Hughan, 34 *plates*, cloth, roan back, *Weymouth*, 1896 £1/5/-

1157 **ANCHOR AND HOPE LODGE, NO. 37, BOLTON.**—Newton (James) and Brockbank (F. W.) A Revised History of the "Anchor & Hope" Lodge of Freemasons (warranted 23rd October, 1732), together with a Complete Roll of its Members from 1765, cloth, *Bolton*, 1896; Supplementary History, 1895 to May 1907, wrappers, 1907; Epitome of the Lodge History 1732-1932, wrappers 1932, both pamphlets by F. W. Brockbank, together 3 items *(Notes: 1895-1932)* £1/5/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tarikhema.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

Lodge Histories—*continued.*

1158 **ANERLEY LODGE NO. 1397.**—[Dalzell (J. G.) and Lecky (H. S.)] Sixty-Five Years of Freemasonry: A History of the Anerley Lodge and Chapter, 48 pages, roy. 8vo, wrappers, [1937] 10/-

1159 **ANNESLEY LODGE NO. 1435.**—Briscoe (J. Potter) and Bradley (Frank) The Semi-Centenary History of the "Annesley" Lodge, 1873-1923, *illus., Printed for Private Circulation, Nottingham,* 1923 10/-

1160 **ANTIQUITY LODGE NO. 2.**—Rylands (W. H.) and Firebrace (Capt. W.) Records of the Lodge Original, No. 1, now the Lodge of Antiquity, No. 2. . . . acting by Immemorial Constitution, *with frontispieces and 17 plates,* 2 vols., 4to, *Privately Printed,* 1928-26 £7/10/-

Vol. 1 is the Second and revised edition limited to 200 copies; Vol. 2 was not reprinted or revised and was limited to 300 copies.

1161 **ANTIQUITY LODGE, NO. 178.**—Brown (J.) Masonry in Wigan, being a Brief History of Lodge of Antiquity, No. 178, originally No. 235 [warranted 26th May, 1786], with references to other Lodges in the Borough at the Close of the Last, and Beginning of the Present Century, 2 *coloured plates and facsimile of summons, Wigan,* 1882 18/-

"**APOLLO" LODGE, YORK** [Extinct] vide Hughan (W. J.) ante

1162 **BANK OF ENGLAND LODGE, NO. 263.**—Pope (Stephen A.) The Bank of England Lodge, its History and the Life work of its Members in Promoting the Welfare of the Craft, 1788-1931, *with 45 illus.,* 1932 18/-

1163 **BARD OF AVON LODGE, NO. 778.**—Parkinson (J. C.) The Bard of Avon Lodge, a Record [1859-1872], *photo-portrait,* (name cut from half-title), *Printed for Private Circulation,* 1872 £1/5/-

Includes Essay "Shakespeare a Freemason." This Lodge was held at Stratford-on-Avon from 1859 to May 1872, whence it was removed to the Province of Middlesex. Now meets at Hampton Court.

1164 **BENEVOLENCE LODGE, NO. 336.**—Andrew (Ralph) A Centenary Souvenir and Short History Constituted under the "Antients" [1759]; [" Moderns" Warrant 1790]; resuscitated at Marple, 1809; *illus.,* roy. 8vo, [1909] £1/-

1165 **BOROUGH LODGE, NO. 424.**—Story (Thomas Oliver) A Brief History of the Borough Lodge and its Ancestors, 1834-1934, *with 6 plates,* roy. 8vo, *Newcastle upon Tyne,* 1934 12/6

1166 **BRITANNIC LODGE, NO. 33.**—Sanderson (William) Two Hundred Years of Free-Masonry: a History of the Britannic Lodge, 1730 to 1930, *with 61 illustrations, many reproduced from old prints, documents, &c.,* roy. 8vo, 1930 £1/10/-

1167 **BRITISH UNION LODGE, NO. 114, IPSWICH.**—Sadd (A. H.) and Martin (R. L.) The Minute Books of the Lodge, Part 1. 1762 to 1874, compiled from the Original Records, 1932 12/6

1168 **BROTHERLY LOVE, NO. 329.**—Collins (W. Beale, *Editor*) Centenary History, 1810-1910, An Epitome of 100 Years' Masonic Work of Lodge of Brotherly Love, No. 329, Yeovil [with Contributions by W. J. Nosworthy, H. F. Raymond and Norman Buchanan], 18 *illus. from photographs by* S. G. Witcomb, *Yeovil* [1910] 15/-

1169 **CALEDONIAN LODGE, NO. 204.**—Ingham (Alfred) Centenary Records, 1802-1902, compiled and Edited from Minute Books, Manuscripts and other Sources, *illus., Manchester,* 1903 15/-

1170 **CALLENDER LODGE, NO. 1052.**—Jubilee Souvenir 1865-1915: Extracts from Lodge Books, etc., *illus.,* roy. 8vo, *Manchester* [1916] 10/-

1171 **CASTLE LODGE OF HARMONY, NO. 28.**—[Morrieson (H. W.)] A Short History of the Lodge . . . (constituted 22nd January, 1724/5), 1725-1925, *with 6 illus.,* roy. 8vo, *Privately printed,* 1925 12/-

1172 **CASTLEBERG LODGE, NO. 2091, SETTLE.**—Pearson (T. E.) Fifty Years of Masonry: Being the History of the Castleberg Lodge, 1885-1935, *with 3 plates of portrait groups,* [*ca.* 1935] 10/-

One of 100 numbered copies.

1173 **CAVEAC LODGE, NO. 176.**—Simpson (John Percy) The Origin and History of an Old Masonic Lodge "The Caveac" [1768-1904], *with 15 illus.,* [1906] 10/-

1174 **CHIGWELL LODGE, NO. 458.**—Gough (C.) History of the Chigwell Lodge, [Essex], 1858-1914, 6 *plates, Privately Printed,* 1914 15/-

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

Lodge Histories—*continued.*

1175 **CHRISTCHURCH LODGE, NO. 91.**—SKETCH of the HISTORY of the LODGE No. 91 on the Register of the G.L. of NEW ZEALAND, during the First 21 years of its existence, Dec. 3rd 1893—Nov. 23rd, 1914, *illus.*, *Christchurch*, 1915 **12/-**

1176 **CONSTITUTIONAL LODGE, NO. 294.**—The RECORDS of the CONSTITUTIONAL LODGE [1793-1893], giving one or more Extracts from the Minutes in each year, from the Foundation of the Lodge, and the details of the Centenary Celebration, 37 pp., roy. 8vo, wrappers, *Beverley*, 1893 **10/-**

1177 **COPE LODGE, NO. 1357.**—[RUMSEY (WILLIAM)] CHRONICLES of the LODGE, 1871-1913 [Compiled from the Minute Books], [1913] **10/-**

1178 **EGYPTIAN LODGE, NO. 27.**—HALE (Major M. H.) HISTORY of the LODGE, 1811 to 1911, [with Extracts from the Minutes], 1916 **12/6**

1179 **ELEANOR LODGE, NO. 1707.**—FLAMBOROUGH (PERCY W.) HISTORY of the FIRST FIFTY YEARS of the LODGE (1877-1927) [with an Introduction by A. F. CALVERT], 30 *illus. many from old prints*), wrappers, *Edmonton*, 1927 **10/-**

Issued for Private Circulation at the Jubilee Meeting.

1180 **ELEUSINIAN MYSTERIES LODGE, NO. 103, NORWICH.**—BY-LAWS, 8 pp., wrappers, *Norwich*, 1823 **15/-**

The Lodge ceased to function in 1835; erased 1853.

1181 **EMULATION LODGE, NO. 21.**—SADLER (HENRY) HISTORY and RECORDS of the LODGE of EMULATION, from 1723 to 1906, *with* 45 *illus.*, 1906 **£1/15/-**

An old "Moderns" Lodge, originally meeting at the Griffin in Newgate Street. In 1769 it was named "Mourning Bush" Lodge; amalgamated with the Constitution Lodge [then No. 255] in 1780, and in 1783 became the Lodge of Emulation No. 12. It has borne its present number since 1832, and is one of the "Red Apron" [or Grand Stewards] Lodges.

1182 **EMULATION LODGE OF IMPROVEMENT, NO. 256.**—SADLER (HENRY) ILLUSTRATED HISTORY of the EMULATION LODGE of IMPROVEMENT, from 1823 to 1903, with BRIEF HISTORICAL SKETCHES of its BRANCHES and OFFSHOOTS [Introduction by ROBERT CLAY SUDLOW], *with* 60 *portraits and* 8 *other plates*, 1904 **£1/10/-**

This important Lodge of Instruction was founded on the 2nd October, 1823, by 23 Pupils of Peter Gilkes, and worked under the sanction of the Lodge of Unions No. 256, at this time No. 481.

1183 **EVERTON LODGE, NO. 823.**—[DAVEY (L. C.)] A HISTORY of the EVERTON LODGE, 1860-1910, with numerous Appendices, *Liverpool*, 1911 **12/6**

1184 **FELICITY LODGE, NO. 58.**—[SMITHETT (WILLIAM)] HISTORY of the LODGE of FELICITY, from 1737 to 1887, with Comments on Contemporary Events, 4 *portraits and* 2 *facsimiles*, impl. 8vo., parchment gilt, 1887 **£1/15/-**

Only 200 copies printed. One of the Red Apron Lodges.

1185 **FIDELITY LODGE, NO. 289 [LEEDS].**—SCARTH (ALFRED) and BRAIM (C. E.) HISTORY of the LODGE, from 1792 to 1893, including a SHORT ACCOUNT of FREEMASONRY in LEEDS during the EIGHTEENTH CENTURY, and of the PROV. GRAND LODGES of the COUNTY of YORK and of the WEST RIDING of YORKSHIRE, *illus.*, roy. 8vo., *Leeds*, 1894 **£1/10/-**

Only 250 numbered copies were issued.

1186 **FIDELITY LODGE, NO. 445, TOWCESTER, NORTHAMPTON.**—DORMAN (THOMAS P.) HISTORY of the LODGE, 1837-1908, 54 pages, wrappers, *Northampton*, 1909 **10/-**

1187 **FORTITUDE LODGE, NO. 281, LANCASTER.**—LONGMAN (H.) RECORDS of the LODGE, 1789-1889, compiled from the Minutes, viii + 90 pages, wrappers, *Lancaster*, 1895 **10/-**

1188 **FRATRES CALAMI LODGE, NO. 3781** [a Digest or Precis of the Work accomplished during 19 years], 1917-1936, by a PAST MASTER [with REPORTS of SOME of the LECTURES delivered in the LODGE, by SIR ALFRED ROBBINS, REV. J. FORT NEWTON, A. F. CALVERT, and others], binding a little waterstained, 1937 **12/6**

1189 **FREDERICK LODGE OF UNITY, NO. 452.**—MONEY (REV. W. T.) HISTORY of the LODGE, from Lodge Records and from Records in the Custody of the Grand Lodge, prepared for the Centenary, 1838-1938, *illus.*, 1938 **12/6**

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1190 **FRIENDSHIP LODGE, NO. 6.**—PLATT (WILLIAM) The CENTENARY of the LODGE: Abstracts and Brief Chronicles of the Time, gleaned from the Genealogies, Memoirs and Correspondence of the Eighteenth Century and embodied in an Address to the Lodge, 38 pages, roy. 8vo., [*Privately printed at the Chiswick Press*], 1867 12/6

1191 **GALLERY LODGE, NO. 1028.**—RECORD and REVIEW 1881-1931, JUBILEE CELEBRATION, July 18th, 1931, half morocco, 1931 10/-

1192 **GARDNER** (F. LEIGH) BIBLIOTHECA MASONICA: a CATALOGUE of LODGE HISTORIES (ENGLAND) with a Preface by W. WYNN WESTCOTT, 1912 £2/10/-

This is the third and concluding volume (complete in itself) of a Series entitled "A Catalogue Raisonné of Works on the Occult Sciences." Only 300 copies of this volume were printed.

1193 **GLOBE LODGE, NO. 23.**—SADLER (HENRY) SOME MEMORIALS of the GLOBE LODGE [from 1723 to 1903], with a SKETCH of the ORIGIN and HISTORY of the RED APRON, *with* 22 *illustrations*, 1904 15/-

1194 ——— RE-ISSUE, together with REMINISCENCES of TWENTY YEARS, 1904-1923, by W. J. K. CHANDLER, *with* 10 *additional illus.*, 1904-23 £1/5/-

1195 **GODERICH LODGE, NO. 1211, LEEDS.**—WORTS (F. R.) HISTORY of the LODGE, the First Seventy-five Years (1868-1943), with Foreword by M. E. CLARK, 1943 £1/-/-

1196 **GRAND MASTERS LODGE, NO. 1.**—BELTON (CHARLES) RECORD of MEMBERS from 1759 to 1897, with a BRIEF HISTORY of the LODGE compiled from the Minutes and from other Sources, SECOND EDITION, *with* 14 *autotype portraits from photographs*, cloth, 1897 10/-

1197 **GRAND STEWARDS'.**—CALVERT (ALBERT F.) The GRAND STEWARDS' and RED APRON LODGES, *profusely illus.*, 1917 £1/8/-

1198 **GRAND STEWARDS' LODGE.**—CALVERT (ALBERT F.) The GRAND STEWARDS' LODGE, 1735-1920 [with Appendices containing List of Masters, By-Laws, &c.], 1920 12/6

1199 **GRESHAM LODGE, NO. 869 [CHESHUNT].**—GOMPERTZ (WALTER E.) A REVIEW of the PAST TWENTY-ONE YEARS [of the LODGE], with Notes from Minutes, 1861-1881, *illus., Privately Printed*, 1882 16/-

1200 **GREY FRIARS LODGE, NO. 1101, READING.**—PHILLIPS (G. THORNE) HISTORY of the LODGE [1866-1910], with a Preface by EDWARD MARGRETT, *with* 2 *plates and facsimile of the Warrant, Reading*, 1910 10/-

1201 **GUY'S LODGE, NO. 395, LEAMINGTON SPA.**—MELLOWS (STEPHEN) THE HISTORY of GUY'S LODGE, 1829-1929, *with* 18 *illus.*, roy. 8vo., half blue calf, *Leamington Spa*, 1929 £1/10/-

Warranted 14th Feb. 1829 as No. 828 then meeting at the Bedford Hotel, Leamington.

1202 **GWYNEDD LODGE, NO. 5068.**—[CECIL-WILLIAMS (J. L. C.)] THE STORY of the LODGE [1929-1949], *with* 6 *illus.* [1949] 15/-

Only a limited number printed for private circulation.

This London-Welsh Lodge was formed primarily for those who hailed from North Wales.

1203 **HALSEY LODGE, NO. 1479.**—[DEBENHAM (E. P.)] HISTORY of the "HALSEY" LODGE, from 1874 to 1904, 32 pp., boards, 1904 10/-

1204 **HENGIST LODGE, NO. 195, BOURNEMOUTH.**—NEWNHAM [(REV. F. H.) HISTORY of the LODGE, 1770 to 1870; a Paper read at the Centenary Festival, 38 pages, wrappers, *Bournemouth* 1870 10/-

1205 ———: WHITTING (C. J.) HISTORY of the LODGE of HENGIST, BOURNEMOUTH; ROYAL ARCH and R. CROIX CHAPTERS; MARK, BOSCOMBE, and HORSA LODGES, *with numerous illus. and appendices*, 1897 18/-

1206 **HENRY MUGGERIDGE LODGE, NO. 1879.**—BOYCE (WILLIAM) HISTORY of the LODGE, with an Introduction by ALFRED SLACK, *illus.*, 1904 10/-

1207 ———: WRIGHT (DUDLEY) HISTORY of the HENRY MUGGERIDGE LODGE 1877 to 1927, *illus.*, roy. 8vo., wrappers, *Privately issued for Members of the Lodge*, 1927 15/-

1208 **HIGH CROSS LODGE, NO. 754.**—ORDISH (F. W.) A Brief RECORD of the LODGE, formerly No. 1056, from 1858-1926, SECOND EDITION, revised and enlarged, *with* 8 *illus.* [1926] 10/-

1209 ——— THIRD EDITION, revised and enlarged and brought down to 1948 15/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1210 **HOPE LODGE, NO. 302, BRADFORD.**—GOTT (CHARLES) SHORT HISTORY of the LODGE of HOPE, 1794-1894, written for the Proceedings in Celebration of the Centenary, from Extracts and Particulars prepared and Compiled from Minute Books and other documents, by THOMAS C. HOPE, and CHARLES J. SCHOTT, thin 4to., wrappers, *Bradford*, 1894 **12/6**

1211 **HUMBER LODGE, NO. 57 [HULL].**—SHAW (GEORGE A.) A HISTORY of the HUMBER LODGE [1809-1909], with a CATALOGUE of the LODGE LIBRARY, compiled by WILLIAM F. LAWTON; *illus.* [1910] **£1/-/-**

This Lodge took over by transfer an endorsed warrant of the Atholl Lodge No. 53 originally issued in 1775 consequently obtaining its "Centenary Warrant" in 1877.

1212 **INDEFATIGABLE LODGE, NO. 237.**—JONES (WILLIAM HENRY) HISTORY of INDEFATIGABLE LODGE, and of the Advancement of Freemasonry in Swansea, [1777-1923] *with 9 plates, Carmarthen*, 1923 **18/-**

1213 **INDUSTRY LODGE, NO. 186.**—BRADY (S. E. J.) HISTORY of the LODGE of INDUSTRY, 1788-1938, compiled in connection with the Celebration of the 150th Anniversary of the Constitution of the Lodge, 4to., [1938] **18/-**

1214 **INTEGRITY LODGE, NO. 163.**—BEESLEY (EUSTACE B.) A REVIEW of RECORDS and FACTS relating to the LODGE, from 1766 to 1909, roy. 8vo., *Printed for Private Circulation, Manchester* [1909] **12/6**

1215 **ISRAEL LODGE, NO. 1474, WARWICKSHIRE.**—LEVY (E. LAWRENCE) HISTORY of the "LODGE of ISRAEL," with some Impressions and Reminiscences (1874-1916), with a Foreword by the REV. A. COHEN, *frontispiece and 32 portraits* [1916]; and VOL. II. JUBILEE ISSUE (1874-1924), Foreword by the REV. A. COHEN, *frontispiece and 7 portraits* [1924], 2 vols. [*Birmingham*, 1916-1924] **£1/10/-**

1216 **JOHORE ROYAL LODGE, NO. 3946.**—BY-LAWS and HISTORY of LODGE JOHORE ROYAL, *with portrait and 5 plates of facsimiles*, [*Singapore*, 1922] **10/6**

1217 **JOPPA LODGE, NO. 188.**—BIRTLES (ERNEST W.) ANNALS of the LODGE, 1789-1933, *illus.*, roy. 8vo., wrappers, *Printed for Private Circulation*, 1933 **10/6**

Printer's "Advance copy," left unbound.

1218 **JORDAN LODGE, NO. 1402, TORQUAY.**—LANE (STANLEY H. N.) JORDAN LODGE . . . 1872 to 1922, a Record of the First Fifty years of the Lodge, together with a Complete List of Members [etc.], *with 14 illus.*, *Torquay*, 1923 **12/6**

1219 **JOHNSON** (G. Y.) The SUBORDINATE LODGES CONSTITUTED by the YORK GRAND LODGE [Reprinted from A.Q.C. vols LII and LIII] 144 pages, impl. 8vo., wrappers, *Margate*, 1942 **15/-**

1220 **KENT LODGE, NO. 15.**—BUCKERIDGE (E. H.) HISTORY of the LODGE [1752-1914] SECOND EDITION, with Notes from Masonic Historians, (front end-paper missing) 1914 **£1/-/-**

1221 **KING HENRY THE EIGHTH LODGE, NO. 1757.**—[TOMLINSON (R. A.)] HISTORY of the LODGE, from 1878 to 1928, with a Foreword by CHARLES EDWARD KEYSER, [1928] **10/-**

1222 **LEINSTER MARINE LODGE OF AUSTRALIA, NO. 2, U.G.L., N.S.W.**—PHILLIPS (G. W. S.) The First Hundred Years (1824-1924) of LEINSTER MARINE LODGE of AUSTRALIA, formerly No. 266, I.C., *illus.*, *Sydney*, 1924 **15/-**

1223 **LION and LAMB LODGE, NO. 192.**—ABBOTT (GEORGE) HISTORY of the LION and LAMB LODGE, 1789 to 1889, written in Commemoration of the Centenary of the Lodge, [1890] **10/-**

1224 ——: HUGHAN (WILLIAM JAMES) HISTORY of the LION and LAMB LODGE, 192, London [1789-1894], *with 31 illus.*, [1894] **£1/5/-**

1225 **LONDON RIFLE BRIGADE LODGE, NO. 1962.**—[YATES (C. FISHER)] AN HISTORICAL RECORD of Events in The LONDON RIFLE BRIGADE LODGE, 1882-1932, *with 5 illus.*, roy. 8vo., half calf, g.e., [*Privately Printed*] [1932] **15/-**

1226 **MOIRA LODGE, NO. 92.** (CONSTITUTED 17TH JUNE 1755).—MOIRA LODGE LEAVES, a COMPLETE SET of the 13 numbers, Commemorating the 111th to the 115th ANNIVERSARY FESTIVALS and SPECIAL MEETINGS of the LODGE, with Historical Notes, Lists of the Past Masters, Facsimiles of important entries in the Minutes, Lists of Masonic Exhibits, etc., 13 parts, forming vols 1 to 5 (all published in this series), 4to., wrappers, 1915-19 **£3/5/-**

The first nine numbers were issued 7th Dec. 1915 to 23rd Oct. 1917, under the direction of and during the Mastership of Brother Robert J. Soddy, who contributed to the later numbers as a P.M.

pdf.tarikhema.org

mandegar.tarikhema.org

tarikhema.ir

tarikhema.org

Lodge Histories—*continued*

1227 **MOIRA LODGE, NO. 92.** ANNIVERSARY FESTIVALS: Souvenirs of the 128th to the 135th Anniversary Festivals to Commemorate the Birthday of the Earl of Moira, from the 6th Dec., 1932, to the 5th Dec., 1939; Also SOUVENIR of an ESPECIAL MEETING to WELCOME WALTER S. HERRINGTON, G.M. of the GRAND LODGE OF CANADA (ONTARIO), 26th July, 1933; together 9 Souvenirs 8vo and roy. 8vo, unbound, 1932-39 £1/10/-

1228 **MOUNT EGMONT LODGE, NO. 670, NEW ZEALAND.**—WHITE (P. J. H.) SEVENTY-FIVE YEARS of MOUNT EGMONT LODGE, NEW PLYMOUTH, NEW ZEALAND [1853-1928], with Foreword by A. DE BATHE BRANDON, and Reminiscences by ALEXANDER BLACK, *Wellington, N.Z.*, 1929 10/6

MOUNT LEBANON LODGE, NO. 73, *vide* DIXON (JOHN) ante.

1229 **MOUNT MORIAH LODGE, NO. 34.**—HOWKINS (F.) The MOUNT MORIAH LODGE: being a Short Account of its History, compiled from the Minutes; together with Complete Alphabetical Lists of Members from 1783, *with map, facsimile of the original warrant and 14 other illus., Leicester*, 1915 £1/-/-

An old "Atholl" Lodge originally No. 31, constituted Jan. 9th, 1754; twice defunct and revived; commencing its continuity of working from March 6th, 1783.

1230 **NEPTUNE LODGE, NO. 22.**—GOLBY (F. W.) HISTORY of the NEPTUNE LODGE, 1757-1909, *portrait and 10 plates, Privately printed*, 1910 £1/-/-

1231 **NEWSTEAD LODGE, NO. 55,** [now No. 47] **NOTTINGHAM.**—BYE LAWS; with Selections from the Star in the East, a Sketch of the History of Masonry, Masonic Songs and Anecdotes, etc., [Compiled by J. SMART, P.M.], *frontispiece*, 60 pp., *Nottingham*, 1839 15/-

1232 **NINE MUSES LODGE, NO. 235.**—AN ACCOUNT of the LODGE . . . , from its Foundation in 1777 to the Present Time, Compiled from the Minute Books and other Sources, by a Past Master of the Lodge, *with 12 plates (2 of Jewels in colour)*, 1940 £1/-/-

1233 **NORTH KENT LODGE, NO. 2498.**—JENKINS (SIDNEY A.) A MASONIC JUBILEE, 1895-1944, being the Story of the first fifty years of the Lodge, *illus., Printed for Private Circulation*, 1944 10/6

1234 **OAK LODGE, NO. 190.**—TYSSEN (F. D.) The HISTORY of the OAK LODGE [1789-1870], 48 pp., boards, *Printed for Private Circulation [ca. 1896]* 15/-

1235 **OLD KING'S ARMS LODGE, NO. 28.**—[CALVERT (ALBERT)] SOUVENIR of the BI-CENTENARY MEETING, 1725-1925, by a Past Master, with Introduction by [WILLIAM WONNACOTT], Librarian of the Grand Lodge, *illus.*, roy. 8vo., 1925 10/6

1236 **PEACE AND HARMONY LODGE, NO. 60.**—BELL (H. S.) A HISTORY of the LODGE, 1738-1938, *illus.*, 1938 12/6

1237 **PEACE AND UNITY LODGE, NO. 314.**—BERRY (A. J.) The LODGE of PEACE and UNITY: Its History and the Significance Thereof [1797-1923], *with 2 illus. and 2 folding facsimiles*, [1923] 15/-

1238 **PERCY LODGE, NO. 198.**—COWELL (GEORGE) Some Account of the PERCY LODGE of FREEMASONS [1791-1902], printed on hand-made paper, *with 6 plates*, parchment boards, 1902 12/6

1239 **PHŒNIX LODGE, NO. 257, PORTSMOUTH.**—HOWELL (ALEXANDER) HISTORY of the PHŒNIX LODGE, 1786 to 1893—CHAPTER of FRIENDSHIP, No. 257, Originally No. 3, 1769 to 1893—and ROYAL NAVAL PRECEPTORY of KNIGHTS TEMPLAR, No. 2, 1791 to 1893, *illus. with 6 collotype plates and 4 photo-blocks*, 4to., *Portsmouth*, 1894 £2/10/-

One of 150 numbered copies, privately printed.

1240 **PHILANTHROPIC LODGE, NO. 107, KING'S LYNN.**—GLASIER (J. S. B.) HISTORY of PHILANTHROPIC LODGE [1810-1910], *with 22 plates*, roy. 8vo., *Privately printed, King's Lynn*, 1911 £1/-/-

1241 **PHILANTHROPIC LODGE, NO. 304, LEEDS.**—MASON (CHARLES LEITCH) The HISTORY of PHILANTHROPIC LODGE, 1794 to 1894, *with 23 illus.*, roy. 8vo., *Leeds* [1895] £1/10/-

One of 200 numbered copies.

1242 **PHŒNIX LODGE, NO. 94, SUNDERLAND.**—TODD (THOMAS O.) THE HISTORY of the LODGE, from the Consecration 1755 to the 150th Anniversary, 1905, *illus.*, lambskin, little rubbed, *Printed for the Subscribers*, 1906 18/-

The senior Lodge of Freemasons in Sunderland. A "Masters' Lodge" from 1780-1813.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1243 **PHŒNIX LODGE, NO. 173.**—[HERBERT (W. H.) and others] THE PHŒNIX LODGE, 1785-1909, a Retrospect, *with 4 illustrations*, morocco (binding rubbed), *Printed for Private Circulation* [1910] 12/6

Founded under warrant granted by the Atholl Grand Lodge.

1244 **POMFRET LODGE, NO. 360, NORTHAMPTON.**—DOIGMAN (THOMAS PHIPPS) A HISTORY of the 'POMFRET LODGE,' [1818-1910] with Preface by Rev. Canon S. J. W. SANDERS, *with frontispiece and 19 portraits, Northampton* [1910] 12/6

1245 **PRINCE EDWIN'S LODGE, NO. 125, HYTHE.**—[STANTON (E. W., *compiler*)] HISTORIC RECORDS, 1771-1918, *Hythe* [1919] 10/6

1246 **PRINCE GEORGE LODGE, NO. 308.**—CRAVEN (J. E.) AN OLD STORY RE-TOLD [An Account of Events leading to the formation of PRINCE GEORGE LODGE and its subsequent History], a Paper read before the Lodge, 30 pages, wrappers, *Privately Printed, Todmorden*, 1914 12/6

1247 **PRINCE of WALES'S LODGE, NO. 259.**—[FENN (T., *compiler*)] LIST of MEMBERS, from the TIME of its CONSTITUTION [1787], with Notes on the Proceedings and Circumstances of Interest in connection with the Lodge and its Members—[THIRD EDITION], *photo-portrait, 16 autotypes from old prints and a coloured plate*, 1890 15/-

1248 ——— [FOURTH EDITION], *with 21 autotypes and a coloured plate*, 1910 £1/-/-

1249 ———: REPORT of the INSTALLATION of His Royal Highness the DUKE of YORK as MASTER of The PRINCE of WALES'S LODGE, on the 22nd of March, 1823; to which is prefixed A Short Statement of the Origin of the Lodge, 16 pp., unbound [1823] £1/1/-

1250 **PROBITY LODGE, NO. 61.**—CROSSLEY (HERBERT) HISTORY of the LODGE [1738-1888]; together with AN ACCOUNT of the FORMATION of the PROVINCIAL GRAND LODGE of WEST YORKSHIRE and the LODGE of PROMULGATION, *with 10 plates*, roy. 8vo., *Published by the Lodge*, 1888 £1/-/-

1251 ———: HANSON (T. W.) The LODGE of PROBITY, 1738-1938, with a Foreword by the EARL of HAREWOOD, P.G.M., *with 30 illus., Halifax*, 1939 £1/15/-

1252 **PROSPERITY LODGE, NO. 65.**—FERRY (C. E.) A HISTORY of the LODGE of PROSPERITY [1810-1884], *portrait*, 1884 10/-

1253 ——— SECOND [AND BEST EDITION], with an Introduction by WILLIAM JAMES HUGHAN, *illus., Published by the Author*, 1893 18/-

This lodge was warranted in 1810, purchasing the old "Atholl" warrant which had been issued to Lodge No. 68 on the 15th February, 1758, and ceased to exist in 1762.

1254 ———: SOUVENIR of the One Hundred and Twenty-Fifth Anniversary of The LODGE of PROSPERITY, 1810-1935, *with folding facsimile of the Warrant*, 32 pp., roxine gilt, [1935] 10/-

1255 **RAVENSCROFT LODGE, NO. 2331, HERTFORDSHIRE.**—MCREA (SIR CHARLES J. H.) A RESUMÉ of the FIRST FIFTY YEARS [1889 to 1939], with Foreword by SIR LIONEL HALSEY, P.G.M., *illus.*, 4to., 1939 15/-

1256 **RICHMOND LODGE, NO. 2032 [SURREY].**—[JONES (J. G.)] The RICHMOND LODGE, founded 25th March, 1884: Record of Fifty Years [and Early Masonry in Richmond], *illus.*, 48 pp., [*Richmond*, 1934] 10/-

1257 **RILEY** (J. RAMSDEN) THE YORKSHIRE LODGES: A CENTURY of FREEMASONRY [with an Introduction by W. J. HUGHAN], *with 5 plates of Lodge and Chapter Seals, and a facsimile of Provincial Grand Lodge Quarterly Communication*, 4to., cloth, g.e., *Leeds*, 1885 £1/5/-

1258 ——— ANOTHER COPY, red morocco gilt, g.e., *ibid.*, 1885 £1/15/-

Contents: Part 1. The Yorkshire Lodges, 1729-1829; Part 2. A Complete List of Yorkshire Lodges, 1729-1884, and a List showing the Changes of Number from 1740 to the last enumeration in 1863.

1259 **ROYAL LODGE, NO. 207,** Dist. No. 1. **KINGSTON, JAMAICA.**—LEON (EML. X.) The HISTORY of The ROYAL LODGE, Constituted on the 3rd September, 1789, No. 699, by the Grand Lodge of Ireland; Re-constituted on the 10th May, 1794, No. 283, by the Grand Lodge of the "Ancient" Freemasons of England, 46 pp., wrappers, *Jamaica*, 1894 12/6

1260 **ROYAL ALPHA LODGE, NO. 16.**—CLERKE (COL. SHADWELL) HISTORY of the LODGE [tracing its descent from the five old Lodges which at different periods since 1722 amalgamated] with List of Masters and Members since 1818, [*Privately Printed*], 1930 12/6

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

Lodge Histories—*continued.*

1261 **ROYAL BRUNSWICK LODGE, NO. 298, SHEFFIELD.**—KNOOP (DOUGLAS) STORY of the LODGE, 1793-1943, printed for the 150th Anniversary of its First Meeting, *illus.*, 52 pages, roy. 8vo., boards, cloth back, 1943 12/6

1262 **ROYAL KENT LODGE of ANTIQUITY, NO. 20, CHATHAM.**—WHYMAN (HERBERT F.) HISTORY of the LODGE, [1723-1909], with an Introduction by W. J. HUGHAN, *illustrated*, 4to., *Maidstone*, 1910 £1/-/-

1263 ——— ANOTHER COPY, binding waterstained, *ibid.*, 1910 15/-

The senior Lodge of the Provinces, by date of constitution and enumeration.

1264 **ROYAL SOMERSET HOUSE AND INVERNESS LODGE, NO. 4.**—OXFORD (REV. ARNOLD WHITAKER) An Introduction to the History of the Lodge, acting by Immemorial Constitution, *with 22 illustrations*, 4to., buckram, 1928 £1/18/-

Only 320 numbered copies issued.

This old Lodge originally meeting at the "Rummer and Grapes" in 1717 was one of the four old Lodges which founded the "Moderns" Grand Lodge. It was named the Old Horn Lodge in 1767; Somerset House Lodge in 1774; and received its Present title in 1828.

1265 **ROYAL SUSSEX LODGE, NO. 402, NOTTINGHAM.**—[COLE (G.)] A HISTORY of the ROYAL SUSSEX LODGE, 1829-1937, *with coloured frontispiece and 11 plates (including 4 photographic facsimiles)*, [1937] 12/6

Limited Edition, each copy numbered, printed for Private Circulation.

1266 **ROYAL SUSSEX LODGE OF EMULATION, NO. 355, SWINDON.**—REYNOLDS (HERBERT WILLIAM) The ANNALS of the ROYAL SUSSEX LODGE of EMULATION, 1818 to 1919, *with frontispiece*, [*Printed*] *for presentation only*, 1919 10/-

1267 **ROYAL UNION LODGE, NO. 246, CHELTENHAM.**—NORMAN (GEORGE) A SKETCH of the HISTORY of the LODGE 1813-1888, compiled from the Lodge Minutes and Contemporary Sources, with an Introduction by WILLIAM JAMES HUGHAN, *illus.*, roy. 8vo., [*Cheltenham*, 1888] 18/-

1268 **ROYAL YORKSHIRE LODGE, NO. 265, KEIGHLEY.**—RILEY (J. RAMSDEN) HISTORY of the LODGE, [1788-1888], including an Account of the Centenary Celebration in 1888, *frontispiece, Keighley, Privately Printed*, 1889 18/-

1269 **RURAL PHILANTHROPIC LODGE, NO. 291, HIGHBRIDGE [SOMERSET].**—NORRIS (THOMAS F.) HISTORY of the LODGE 1793-1893, with Introduction by W. J. HUGHAN, *Taunton*, 1893 15/-

1270 **ST. ALBAN'S LODGE, NO. 29.**—CALVERT (A. F.) SOUVENIR of the BI-CENTENARY MEETING, [1728-1928], *with 14 plates (including 6 pages of reproductions from Pine's engraved List of Lodges, 1729-64)*, [*Privately Printed*], 1928 10/-

1271 **ST. GEORGE'S LODGE, NO. 242, DONCASTER.**—DELANOY (WILLIAM) The RECORDS of the LODGE [1780-1880] giving every Minute of importance from the Foundation of the Lodge and details of the CENTENARY CELEBRATIONS [with Introduction by W. J. HUGHAN], 4to., *Doncaster* [1881] 18/-

1272 **"ST. GEORGE" of BOMBAY LODGE, NO. 549.**—SHIELDS (ISAAC M.) HISTORY of the LODGE, 1848 to 1898, compiled from Original Sources and published by the Lodge on the occasion of its Jubilee, [*Bombay*, 1898] 12/6

1273 **ST. JAMES'S UNION LODGE, NO. 180.**—SLINGO (F. O'CONNOR) HISTORY of ST. JAMES'S UNION LODGE (1787 to 1907); with a Supplementary Chapter by R. GRAHAM MARGETSON (1907 to 1920), *with 6 illus.*, roy. 8vo., *Printed and published for the Lodge* [1921] 18/-

Originally on the roll of the 'Antients' Grand Lodge.

1274 **ST. JOHN'S LODGE, NO. 80, SUNDERLAND.**—MITCHELL (WILLIAM CRANMER) HISTORY of the LODGE, from 1761 to 1906, *with 6 illus., Sunderland, Printed for the Subscribers* [1907] 15/-

Originally consecrated as No. 94 "Fifty First Regiment" in 1761, it remained on the Atholl List until 1804 being established in Sunderland the following year, and constituted 1806.

1275 **ST. JOHN'S LODGE, NO. 279, LEICESTER.**—WILLIAMS (W. MAURICE) A SKETCH of the PROCEEDINGS in Connection with the CENTENARY CELEBRATION of ST. JOHN'S LODGE, and a Brief Historical Account of the Lodge from 1790 to 1890, *with 4 photographic plates, Leicester*, 1892 18/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

Lodge Histories—*continued.*

1276 **ST. JOHN'S LODGE, NO. 328, TORQUAY.**—Chapman (John) History of the Lodge, 1810-1894, 32 pages, wrappers, [1894] 10/-

1277 **ST. JOHN'S LODGE, NO. 579, NEWFOUNDLAND.**—Edgar (W. J.) Extracts from the Records of St. John's Lodge, No. 579, from 1848-1908; with Synopsis of the Proceedings of the Celebration of the Sixtieth Anniversary, November 1908, by A. J. W. McNeily, wrappers, *St. John's*, 1909 10/-

1278 **ST. LAURENCE LODGE, NO. 2330, YORKSHIRE.**—[Webster (Nelson) and Swales (Allison)] History of the Lodge, 1889 to 1949, *illus.*, [1949] 12/6

One of 300 numbered copies.

1279 **ST. LEONARD LODGE, NO. 1766.**—Ames (John) My Mother Lodge, being the History of St. Leonard Lodge, 1878-1928, typescript, 63 pages, 4to., wrappers, [1928] 15/-

1280 **ST. MARY'S LODGE, NO. 63.**—Windsor (F. A.) Chronological Record, from the Constitution in 1757 to the Centenary Festival in 1857, continued to 1882 by Wilmer Hollingworth; with a Series of Observations [in Three Lectures] on Freemasonry in Germany, by Ernest E. Wendt; the whole edited and revised by George Kelly and W. Hollingworth, roy. 8vo., 1883 £1/-/-

The Lectures on Freemasonry by Ernest E. Wendt were omitted in the new edition.

1281 ——— Another Edition, continued to the 150th Anniversary Festival in 1907 by Cole A. Adams, *with 6 illustrations [now first added]*, roy. 8vo., 1908 15/-

Warranted 14th April, 1757 as an "Atholl" Lodge.

1282 **ST. MARY'S LODGE, NO. 707, BRIDPORT.**—Broadley (A. M.) A History of St. Mary's Lodge (1857-1907); together with some Account of the Rise and Progress of Speculative Freemasonry in West Dorset, *with 8 plates, Bridport*, 1907 12/6

1283 **ST. MICHAEL'S LODGE, NO. 211.**—[Morgan (W. W., *Compiler*)] History of St. Michael's Lodge, compiled from such Minute Books as have been preserved, 1881 12/6

Warranted September 11th, 1795, as an Atholl Lodge, No. 290.

1284 **ST. OSWALD LODGE, NO. 910.**—Lord (Edmund) Freemasonry in Pontefract, from Feb. 1862 to Feb. 1902, being the History of the Lodge of St. Oswald, No. 910, for forty years, and of the Royal Arch Chapter St. Oswald, from 1893, and some Contemporary Events, *illus., Leeds*, 1902 12/6

1285 **ST. THOMAS' LODGE, NO. 992.**—Jubilee Souvenir 1863-1913: Extracts from Lodge Books, etc. and Complete Roll of the Members, roy. 8vo., *Manchester* [1913] 10/-

1286 **SALISBURY LODGE, NO. 435.**—Watson (Dr. J. H.) A History of The Salisbury Lodge [1836-1936], [*Privately Printed*, 1936] 10/-

1287 **SCIENTIFIC LODGE, NO. 439, BINGLEY.**—Wade (Harold R.) and Wragg (Charles W.) History of the First Hundred Years of the Lodge, 1836-1936, *illus.*, 1936 12/6

1288 **SCOTS LODGE, NO. 2319 [ENGLAND].**—Chandler (John Edwin) History of the Lodge: 1889 to 1938, 64 pp., roy. 8vo., wrappers, 1938 10/-

1289 **SHAKESPEARE LODGE, NO. 99.**—Ebblewhite (Ernest Arthur) History of the Lodge, 1757-1904 [with Biographical List of Members from the time of its Constitution, By-Laws, etc.], 19 *illus.*, 1905 £1/15/-

Privately printed and limited to 150 copies.

This old "Moderns" Lodge received the Freemasons' Hall Medal 1783; a "Red Apron" Lodge since 1798; named in 1805; Warrant of Confirmation, April 1841; Centenary Warrant (Special Jewel), Feb. 1857.

1290 **SINCERITY LODGE, NO. 174.**—Newton (John) History of the Lodge, compiled from the Minutes, 1784 to 1887, *portrait and facsimile of Lodge Certificate*, 1888 18/-

The Lodge was warranted 23rd April, 1768, as No. 423; a "Masters' Lodge" 1793-95.

1291 **SOUTH SAXON LODGE, NO. 311.**—Grantham (Ivor) Records of the Lodge, 1796 to the Year 1879, printed on hand-made paper, *Printed for Private Circulation*, 1930 10/-

1292 **STAR of BURMAH LODGE, NO. 614 [E.C.].**—Bailivala (J. C.) Fifty Years Record of the Lodge, 1853-1903 [with Addenda, Bangoon, 1911 10/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1293 **STABILITY LODGE OF INSTRUCTION.**—GOLBY (F. W.) A CENTURY of MASONIC WORKING: being a History of the Stability Lodge of Instruction, 4 *portraits*, *Bath*, 1921 15/-

The author claims that the Stability Lodge of Instruction founded in 1817 has lineal descent from the Lodge of Reconciliation.

1294 **STEWART LODGE, NO. 1960.**—LESLIE (MAJOR J. H.) HISTORY of the "STEWART" LODGE (ENGLISH CONSTITUTION), holding at RAWAL PINDI and MURREE, under the District Grand Lodge of the PUNJAB [1881-1896; with an Introduction by R. F. GOULD], *portrait, reproduction of warrant and 2 coloured plates*, 1896 12/6

1295 **SURREY LODGE, NO. 416.**—LEES (JOHN, *Compiler*) THE HISTORY of the SURREY LODGE, No. 416, formerly No. 603, established at Reigate 1834; to which is prefixed a Sketch of Masonry . . . Compiled as a Memorial of the Fiftieth Anniversary of the Lodge, *with 7 illus.* [*ca.* 1895] 12/6

1296 **SYDNEY LODGE, NO. 829, KENT.**—HUTTON (ALFRED H.) The HISTORY of the SYDNEY LODGE, Province of Kent: 1860-1935; *with 4 illus.*, roy. 8vo., stiff wrappers, 1935 10/-

1297 **TEMPERANCE LODGE, NO. 169.**—BEZZANT (REG.) A STORY of an "ANTIENT" LODGE [being a HISTORY of the LODGE of TEMPERANCE, 1784-1917], *illus.*, [1918] 10/-

An "Ancients" Lodge, No. 225 on their roll.

1298 **TILBURY LODGE, NO. 2066.**—[FREEMAN (JOHN G.)] RECORD of the HISTORY of the TILBURY LODGE [1884-1934] Compiled for the occasion of its Jubilee, *with plan and 12 illus.* [1934] 10/-

1299 **TRANQUILLITY LODGE, NO. 185.**—CONSTABLE (JOHN) HISTORY of the LODGE, from its ORIGIN to the PRESENT TIME [1787-1874], with Appendices containing a Complete List of Members, Rules and Orders, etc.; and a Preface by W. J. HUGHAN, *with facsimiles*, 1874 12/-

Warranted as an Atholl Lodge, originally No. 244. It was named in 1816.

1300 ———: KRUSIN (HENRY M.) HISTORY of the LODGE of TRANQUILLITY, written for the 150th Anniversary Celebration [1787-1937], *Printed for Presentation to the Members*, 1937 15/-

1301 **TYRIAN LODGE, NO. 253, DERBY.**—BYE-LAWS of the TYRIAN LODGE, No. 315 [now 253], Constituted in 1785, as originally published in 1847 with MS. corrections and printed additions to the List of Initiated and Joining Members down to Sept. 1855, *sewn, Derby* 1847[55] 10/-

1302 **UNION LODGE, NO. 129, KENDAL.**—POOLE (REV. H.) SOME CHAPTERS from the FIRST HUNDRED YEARS of the LODGE, 1764-1864, *with 8 illus.*, roy. 8vo., [*ca.* 1940] 18/-

1303 **UNION LODGE, NO. 247, GEORGETOWN, BRITISH GUIANA.**—MAGGS (CHARLES J.) The CENTENARY of the UNION LODGE, 1813-1913, being a Brief History of the Lodge as far as can be compiled from existing documents, 1913 12/6

1304 **UNIONS LODGE, NO. 256.**—DAVIS (REUBEN ROBERT) ANNALS of the LODGE of UNIONS, from 1785 to 1885, compiled from the Minute Books, *portrait and 4 plates*, 4to, *Printed for private circulation*, 1885 £1/-/-

This lodge was the Parent of the Emulation Lodge of Improvement.

1305 **UNITED FRIENDS LODGE, NO. 313, GREAT YARMOUTH.**—TEASDEL (ROBERT HENRY) The HISTORY of UNITED FRIENDS LODGE, 1797 to 1930, *with 8 illus., Gt. Yarmouth* 1930 12/6

1306 **UNITED MARINERS' LODGE of INSTRUCTION, NO. 30.**—[DICKSON (R. A.)] NOTES for a HISTORY of UNITED MARINERS' LODGE of INSTRUCTION No. 30; Primus; Centenary 1927, *with 2 illus.*, 48 pp., roy. 8vo., wrappers [1927] 10/-

1307 **UNITY LODGE, NO. 69.**—[REECE (R. J.)], CARTWRIGHT (E. H.) and MARSHALL (G. F.)] HISTORY of the LODGE of UNITY (founded 1742), together with BY-LAWS and a Note on FREEMASONRY in the EIGHTEENTH CENTURY [Written by G. W. SPETH], parchment, 1901 18/-

1308 **UNITY LODGE, NO. 183.**—SPETH (GEORGE W.) THE HISTORY of the LODGE of UNITY (formerly 441, 376, 289, 290, 242, 305, 215), extracted from the Minutes and other Documents of the Lodge and from the Records and Register of Grand Lodge, *with 3 folding tables*, 1881 12/6

A 'Modern' Lodge, warranted in 1769.

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1309 **WESTMINSTER and KEYSTONE LODGE, NO. 10.**—GODDING (J. W. SLEIGH) HISTORY of the LODGE from the date of its Constitution, 28 January, 1722, to the year 1905, *frontispiece and 17 plates, Privately printed, Plymouth*, 1907 £1/5/-
Only 250 copies printed, each numbered and signed; An old "Moderns" Lodge, warranted 1722, as the "Tyrian" Lodge, No. 7; changed its name in 1792 when its number was No. 5; At the Union and thereafter held its present number.

1310 **WHITCHURCH LODGE, NO. 1, SALOP.**—GRAHAM (ALEXANDER) HISTORY of the LODGE [originally No. 478, afterwards No. 388] Founded in the year 1785 by Major Charles Shirreff [down to its last meeting in 1803], *Shrewsbury*, 1902 £1/-/-
According to Lane's Masonic Records the lodge was erased in November, 1801 but apparently the lodge occasionally met during the years 1802-3.

1311 **WORCESTER LODGE, NO. 280.**—GRIFFITHS (C. C. WHITNEY) REMINISCENCES of the WORCESTER LODGE of FREEMASONS, [1769-1869] and of other MASONIC INSTITUTIONS in the PROVINCE and CITY of WORCESTER, *frontispiece*, wrappers, cloth back, *Published by the Lodge, for presentation only*, 1870 18/-

LODGE HISTORIES (ENGLISH CONSTITUTION) vide General Alphabet: CALVERT (A. F.); GOULD (R. F.); HUGHAN (W. J.); LANE (J.); Q. C. PAPERS and [ESSAYS]; and THORP (J. T.).

IRISH CONSTITUTION.

1312 **FIRST VOLUNTEER MASONIC LODGE of IRELAND, NO. 620.**—GEOGHEGAN (WILLIAM) THE HISTORY and ANTIQUITIES of the LODGE, 1783-1920, from Original Records, *with 5 illus.*, wrappers, *Dublin*, 1921 12/6

1313 **ST. PATRICK'S LODGE, NO. 77, NEWRY.**—PARKINSON (R. E.) HISTORICAL SKETCH of the LODGE, 1737-1937, [with List of the Masters to 1936 and Officers Elect for 1937], *Newry*, 1936 15/-

1314 **TEMPLE LODGE and CHAPTER, NO. 51.**—LEIGHTON (SAMUEL) A SHORT HISTORY of the LODGE from 1849 and the CHAPTER from 1851, together with Lists of Members, etc., *Belfast* 1893; SECOND EDITION to which has been added a HISTORY of the PRECEPTORY, with Lists of Past Masters and Past Preceptors, *Belfast* 1929; in one volume, wrappers, 1893-1929 18/-

SCOTTISH CONSTITUTION.

1315 **ABERDEEN 1ter.**—MILLER (A. L.) NOTES on the EARLY HISTORY and RECORDS of the LODGE ABERDEEN, No. 1*ter*, on the Roll of the GRAND LODGE of SCOTLAND, *with 13 illus.*, *Aberaeen* [1920] £1/5/-
Besides many interesting notes on early Masonic records of Scotland, this work contains valuable photographic reproductions of old minutes and other documents.

1316 **ANCIENT STIRLING LODGE, NO. 30.**—BAIN (JAMES) The LODGE of STIRLING, Part I. [all published], Prior to 1741, 24 pages, wrappers, *Stirling*, 1927 10/-

1317 **EDINBURGH DEFENSIVE BAND, NO. 151.**—MURRAY (A. A.) HISTORICAL SKETCH of the LODGE [from 1782 to 1901], the Continuation Years 1902 to 1922 by WILLIAM ALSTON, with an Appendix: SKETCH of the CHAIR MASTER LODGE; *illus.*, roy. 8vo., [*Edinburgh*, 1923] 15/-

1318 **EDINBURGH (MARY'S CHAPEL), NO. 1.**—LYON (DAVID M.) HISTORY of the LODGE of EDINBURGH (MARY'S CHAPEL), No. 1 . . . embracing an Account of the RISE and PROGRESS of FREEMASONRY in SCOTLAND, *with numerous portraits and facsimiles*, roy. 8vo. (front end-paper missing), 1873 £1/5/-

1319 ——: BLACKBURN (THOMAS, and others) [A Resumé of important events in the] HISTORY of the LODGE, 1599-1949, published to mark the 350th Anniversary of the Oldest Minute, *illustrated, Edinburgh*, [1949] 12/6

1320 **ELGIN LODGE, NO. 91.**—MIDDLETON (HARRY B.) HISTORICAL SKETCH of the LODGE for 150 years, (8th February, 1763 to 6th February, 1913), 48 pages, wrappers, 1913 10/-

GLASGOW ST. JOHN, NO. 3, BIS.—*vide* CRUIKSHANK (JAMES) in General Alphabet, ante.

1321 **HOLYROOD HOUSE (ST. LUKE'S), NO. 44.**—LINDSAY (ROBERT STRATHERN) A HISTORY of the MASON LODGE of HOLYROOD HOUSE (ST. LUKE'S) No. 44, holding of the GRAND LODGE of SCOTLAND, with Roll of Members, 1734-1934, *with frontispiece map showing known meeting-places of the Lodge (in pocket of cover), and 12 plates*, 2 vols, 4to., buckram, t.e.g., *Edinburgh*, 1935 £2/15/-
Only 500 copies of this sumptuous Lodge History were printed.
The first volume includes much useful information on the Scottish System of Freemasonry from the earliest times to 1734.

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1322 **JOURNEYMEN MASONS, EDINBURGH, NO. 8.**—ARTICLES of the LODGE of JOURNEYMEN MASONS, EDINBURGH, 24 pages, sewn, *Edinburgh*, 1854 10/-

1323 ——— : HUNTER (WILLIAM) INCIDENTS in the HISTORY of the LODGE of JOURNEYMEN MASONS, EDINBURGH, No. 8, *Edinburgh*, 1884 18/-

1324 **MOTHER LODGE, KILWINNING.**—KER (REV. WILLIAM LEE) MOTHER LODGE, KILWINNING, "The Ancient Lodge of Scotland": Discussions of an Old Historical Question, *portrait*, 1896 £1/5/-

Since 1807 the Grand Lodge of Scotland has placed Mother Lodge, Kilwinning in the exalted position of priority over the Lodge of Edinburgh (Mary's Chapel) No. 1.

1325 **POLLOK LODGE, NO. 772, POLLOKSHIELDS.**—HALLIDAY (DR. R. T.) A HISTORY of the LODGE [1890-1940], *illus.*, roxburghe, *Glasgow*, 1940 10/-

1326 **ST. DAVID LODGE, NO. 78, DUNDEE.**—GRANT (JAMES) The HISTORY of LODGE ST. DAVID, from 1759 to 1912, *illus.*, *Dundee*, 1913 12/6

1327 **ST. JAMES'S LODGE, DOUNE, NO. 171.**—[WILLIAMS (REV. GEORGE)] A HUNDRED YEARS' HISTORY [1789-1889], boards, *Stirling*, 1890 10/-

1328 **ST. JOHN LODGE, NO. 16.**—JOHNSTON (THOMAS) The OLD MASONIC LODGE of FALKIRK, now known as LODGE ST. JOHN, [From the year 1736], *Falkirk*, 1887 15/-

1329 **ST. JOHN'S LODGE, NO. 111, HAWICK.**—KER (THOMAS) SHORT HISTORICAL SKETCH of HAWICK ST. JOHN'S LODGE of FREEMASONS, [1768-1892], compiled from the Old Books of the Lodge and other Sources; A Paper read before the Members of the Lodge on 11th September, 1891; together with A Complete List of the Members of the Lodge and also a List of Masters, *Hawick*, 1892 10/-

1330 **ST. MICHAEL'S KILWINNING, NO. 63, DUMFRIES.**—SMITH (JAMES) HISTORY of the LODGE [1755-1894], *frontispiece and text-illus.*, *Dumfries*, 1895 15/-

1331 **ST. NICHOLAS LODGE, NO. 93.**—BENSON (JAMES SPEID) HISTORY of the LODGE [1763-1908], compiled from Records, *Aberdeen*, 1910 10/-

1332 **ST. STEPHEN'S LODGE, EDINBURGH, NO. 145.**—SIMPSON (WILLIAM) HISTORY of the LODGE, written and compiled to commemorate its Ter-Jubilee (1777-1927), *illus.* [*Edinburgh*, 1928] 10/-

1333 **SCOON AND PERTH, NO. 3.**—SMITH (D. CRAWFORD) HISTORY of the ANCIENT MASONIC LODGE of SCOON and PERTH, No. 3 (the LODGE of SCONE), with an Introduction by WILLIAM JAMES HUGHAN, *with 17 illus., including facsimiles*, 4to., (binding a little soiled and worn at joint), *Perth*, 1898 £1/10/-

1334 **STONEHAVEN LODGE, NO. 65.**—MURRAY (ALFRED A. ARBUTHNOT) HISTORY of the LODGE of STONEHAVEN No. 65 (formerly No. 78), *illus.*, roy. 8vo, *Edinburgh*, 1922 15/-.

1335 —— ANOTHER COPY, wrappers, *ibid.*, 1922 10/-

The first minute book dates from 1738. There is an interesting record relating to the Mark Degree, 1792 to 1833.

1336 **UNION and CROWN LODGE, NO. 307.**—THOMSON (ROBERT) Brief HISTORY of the LODGE during the past HUNDRED YEARS, 1824 to 1924, *Paisley*, 1924 12/6

UNITED STATES AND CANADIAN CONSTITUTIONS.

1337 **BRISTOL LODGE, NO. 25, PENNSYLVANIA.**—BY-LAWS of BRISTOL LODGE, Held in the Borough of Bristol, Bucks County, Pa., by Warrant dated March 15, 1780, adopted upon their Reconstitution, March 18, 1848, and approved by the Grand Lodge . . . of Pennsylvania, 16 pages, *Bristol, Pa.* [1852] 15/-

1338 **GOLDEN RULE LODGE, NO. 5, STANSTEAD, QUEBEC.**—MOORE (REV. ARTHUR HENRY) HISTORY of GOLDEN RULE LODGE, being a Sketch of a Century of Freemasonry (1803-1903) in the Jurisdiction of that Lodge, *illus.*, *Toronto*, 1905 18/-

1339 **[LANCASTER, PENNSYLVANIA] LODGE, NO. 43.**—WELCHANS (GEORGE R.) HISTORY of LODGE No. 43, F. & A.M., being the RECORDS of the FIRST CENTURY of its EXISTENCE [1785-1885]; also a REPORT of the PROCEEDINGS of the CENTENNIAL CELEBRATION, BIOGRAPHICAL SKETCHES of its CHARTER MEMBERS, PAST MASTERS, and PRESENT OFFICERS, and a COMPLETE LIST of MEMBERS of the LODGE, *Lancaster, Pa.*, 1885 18/-

pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

1340 **LOS ANGELES LODGE, NO. 42.**—[Ellis (Arthur M.)] Historical Review of the Lodge [1854-1929], Seventy-Fifth Anniversary, May 5th 1929, *illus., Los Angeles,* 1929 **12/6**

1341 **ST. ANDREW'S LODGE, NO. 16, CANADA.**—Smith (Henry T.) History of the Lodge, 1822-1922, *illus., Toronto,* 1922 **16/-**

1342 **SCOTIA LODGE, NO. 634, NEW YORK.**—Ross (Peter) The Book of Scotia Lodge: 1867-1895, *with 10 portraits, New York,* 1895 **12/6**

MASONIC ENGRAVINGS.

(In each case the height is given before the width in the measurements).

1343 **ASPERNE** (James, *Bookseller in Cornhill; Past Master of the Foundation Lodge, No. 96, and St. Peters, No. 249; P.S.D. of the Lodge of Antiquity, No. 1, and Grand Steward for* 1814) Proof Stipple Portrait after S. Drummond, engraved by T. Blood, 12 × 10 inches, to plate line (with good margins) [*ca.* 1820] **£1/1/-**

1344 **BLAYNEY** (Rt. Hon. Cadwallader, *Lord, Grand Master,* 1764-66) Proof three quarter length Mezzotint Portrait in Masonic Regalia (unsigned) 15¼ × 11 inches to plate line, overall 16 × 12¼ inches, with stout card framed mount, [*ca.* 1800] **£2/10/-**

1345 **CAGLIOSTRO** ([Joseph Balsamo], *Count of*): A Masonic Anecdote. Caricature group representing Count Cagliostro and others at Lodge of Antiquity Meeting on the 1st Nov., 1786, line engraving [by James Gillray], engraved surface 13¾ × 17¼ inches, nicely coloured by hand, with verses in French and English, above and below the engraving, overall 20 × 18¼ inches, *Published for the Proprietor, by H. Humphrey, New Bond Street, Nov. 21st,* 1786 **£3/3/-**

1346 **FRANCS MAÇONS FLAMANDS EN LOGE** (Les) Line engraving after David Teniers by Lépicié, engraved surface 14¼ × 20 inches with caption beneath, overall 16¼ × 20½ inches (soiled and small marginal tear), 1747 **£1/5/-**

1347 **FREEMASON'S HALL** (Interior) Line Engraving by F. Bartolozzi and James Fitler, after G. B. Cipriani and P. Sandby, 12 × 10 inches to plate line, overall 17¼ × 11¼ inches, with watermark T. Dupuy, Published . . . by the Society of Free Masons at their Hall . . . 1786 **£1 10/-**

1348 ——— Another, Proof before letters, on slightly thinner paper, sizes as above, [1786] **£2/-/-**

This engraving was afterwards used as a frontispiece to some copies of Noorthouck's edition of Anderson's Constitutions of 1784.

1349 **FREE-MASONS SURPRIZ'D** (The), or the Secret Discover'd. A True Tale from a Masons Lodge in Canterbury. Caricature, line engraving, 7¾ × 13 inches to plate line, verses beneath in four columns, overall 9¼ × 13¾ inches (very small defect in right hand margin hardly affecting the engraving), *Printed for Robt. Sayer, in Fleet Street* [1754] **£3/10/-**

1350 **"FREE-MASSONS** (Les)" depicting a Masonic Ceremony in progress, above which is a Calendar of Lodges numbered 1 to 129 with their tavern or meeting-place signs, also a Medallion portrait of Sir Richard Steele, and the arms of Thomas, 2nd Viscount Weymouth, Grand Master in 1735. Line engraving by L.F.D.B. after J.F. [re-engraved by Bernard Picart], 13¼ × 16¼ inches to plate line with good margins, stout card framed mount, [*ca.* 1737] **£3/10/-**

1351 **MOIRA** (Rt. Hon. Francis Rawdon, *Earl of [afterwards Marquess of Hastings] Acting Grand Master of the most Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons*) Fine Stipple Portrait, three-quarter length, seated in the G.M.'s chair, wearing regalia, drawn by F. Bartolozzi, engraved by H. Landseer, 18¼ × 14¼ inches to plate line, overall 22 × 17½ inches, laid down on stout card ready for framing, *Published by C. Wilkinson [etc.], Cornhill,* 1804 **£1/10/-**

1352 ——— Mezzotint Portrait, three-quarter length seated in G.M. Chair, wearing regalia with the V.S.L. opened before him, cut to plate line, 17¼ × 13¼ inches, and laid down to provide ruled border having caption "The Marquess of Hastings" [engraved by Charles Turner after James Ramsay], with framed mount, [1811] **£1/10/-**

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

Masonic Engravings—*continued.*

1353 **MYSTERY OF MASONRY BROUGHT TO LIGHT BY YE GORMAGONS** (The). CARICATURE, line engraving, EARLY IMPRESSION, drawn and engraved by [WM.] HOGARTH, 8¼ × 13½ inches, to plate line, with Title in the centre of the four columns of verses beneath, overall 9¼ × 13½ inches, *Printed for Robt. Sayer . . .* [*ca.* 1760] £6/6/-

This is a genuine early impression of the engraving and not one of those re-engraved by Thomas Cook many years later. The eprints can be identified by being on a whiter paper and having larger margins.

1354 **"ON MASONS AND MASONRY,"** commencing "By MASONS ART ye ASPIRING DOME," set to Music, vignette head-piece, engraved by G. BICKHAM, with Dedication beneath, to the RT. HONBLE. [JOHN CAMPBELL] the EARL of LOUDON, GRAND MASTER, [in 1736], 13 by 8 inches to plate line, folio sheet [*ca.* 1740] 15/-

1355 **PRESTON** (WILLIAM, *Past Master of the Lodge of Antiquity, No.* 1 [*now No.* 2]; *Author of "Illustrations of Masonry"*) Bust portrait, wearing Masonic regalia, line engraving by JAMES THOMSON after SAMUEL DRUMMOND, cut to bordered plate line, 13¾ × 9¼ inches, with stout card framed mount, [*ca.* 1810] £1/5/-

1356 **PRINCE OF WALES** (GEORGE AUGUSTUS FREDERICK; [aft. GEORGE IV] *Grand Master*) Three-quarter length PORTRAIT in MASONIC REGALIA, seated in the Grand Master's Chair, fine stipple engraving by EDMUND SCOTT, engraved surface 18¼ × 15 inches, overall 19¼ × 16 inches, 1802 £2/5/-

1357 **[ROYAL MASONIC INSTITUTION for GIRLS: FESTIVAL 1800—Children being presented to the Trustees and Governors on their Anniversary, at Freemasons Hall].** Fine Stipple engraving from the painting by BROTHER [THOMAS] STOTHARD, R.A., engraved by BROTHER [FRANCESCO] BARTOLOZZI, R.A., engraved surface 19 by 24½ inches, overall 21¼ × 25½ inches (backed to strengthen; some small marginal tears), *Published by* WM. JEFFRYES, *June* 1, 1802 £2/10/-

Inscribed: "To the Grand Lodge of England, this Print representing the Distinguishing Characteristic of Masonry, Charity Exerted on Proper Objects, is by Permission most respectfully Dedicated by their Obedient Servant and Brother, Wm. Jeffryes."

1358 **SUGG** (CHRISTOPHER LEE, [an Irish Mason]; *Ventriloquist*) Full-length etched portrait, wearing P.M. badge, engraved by W. MATHEWS, 10¼ × 8 inches to plate line (overall 12 × 9½ inches) with stout card framed mount, [*ca.* 1830] £1/-/-

1359 **SUSSEX** (H.R.H. PRINCE AUGUSTUS FREDERIC . . . *Grand Master* [1813–1842]) Half-Length PORTRAIT in HIGHLAND DRESS, PROOF LINE ENGRAVING after Sir WILLIAM BEECHEY by WILLIAM SKELTON, 20 × 15¼ inches to plate line, overall 23¼ × 16¾ inches, 1816 £1/15/-

1360 **VANITY FAIR CARTOONS** of CELEBRATED FREEMASONS by "SPY" [Leslie Ward] in Colour. (1) "The Pro Grand Master" [WILLIAM, 3rd Earl AMHERST], 1904; (2) "The Grand Secretary" [E. LETCHWORTH], 1903; (3) "The Most Worshipful Grand Master" [EARL of ZETLAND], 1869, in stout card framed mounts *each* 18/-

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فهرست نام کسان

«آ»

آخوندان ۴۶
آخوند زاده ـ میرزافتحعلی خان ۱۶۰
آخوند طالقانی ۱۷۱
آدم ابوالبشر ۱۱۵
آدمیت ـ عباسقلی خان ۴۰-۴۶ ـ ۸۳-۲۷۸
۲۸۵ ـ ۳۲۳
آقا بالا خان سردار ۳۰۳
آقا خان کرمانی ـ میرزا ۱۶۰ -۳۲۷- ۳۳۴
آلپ ـ سرهنگ ۴۳۵

«الف»

ابراهیم آقای تبریزی ـ حاج میرزا ۱۸۲ ـ ۲۵۵
ابراهیم بگ ۲۴۲ ـ ۲۴۴
ابراهیم خان ـ حاج ۲۳۶
ابراهیم خان ـ میرزا ۱۷۸
ابراهیم خان ـ میرزا سید ۷۳
ابراهیم ریحان ۳۸۷ ـ ۳۸۸
ابراهیم سرتیپ توپخانه ۴۴۸
ارباب کیو زردشتی ۱۷۹
ابوالحسن ـ حاجی‌سید ۷۳-۴۴۸
ابوالضیاء ۳۰۹
ابوالفتح خان ـ حاجی ۷۳ ـ ۴۴۸
ابوالفتح‌زاده ـ اسداله خان ۱۸۵ ۲۵۳-۲۵۴
۲۵۵
ابوالقاسم آقا ـ حاجی میرزا ۸۲
ابوالقاسم خان ـ میرزا سید ۷۳ ـ ۴۴۸
ابوالقاسم سروش ۴۴۸
ابوطالب ۳۶۹ ـ ۳۷۰
ابومسلم ۴۳۶
احتساب الملك ـ محمد تقی خان ۷۳
احتشام السلطنه ـ میرزا محمد خان ۲۰۹ ـ ۲۷۷ ـ ۲۹۹
احمد خان ـ حاج میرزا آقا بیك زاده ۷۳ ـ ۴۴۸
احمد ـ سید ۲۴۵
احمد شاه ۳۱ ـ ۱۴۳ ـ ۲۸۳ ـ ۳۴۶
ادرین لولیس ۷۹
ادوار فتح اله ۳۸۸
ادوارد هفتم ۳۴

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

ادیب السلطنه ـ میرزا حسنخان ۷۳ـ۸۲ ـ ۸۳ ـ ۱۸۲ ـ ۴۴۸
ادیب الممالک فراهانی ـ میرزا صادق خان ۴۸ ۴۹ ـ ۵۴ ـ ۵۵ ـ ۵۶ـ۵۷ ـ ۵۸ ـ ۵۹ ـ ۶۰ ـ ۷۰ ـ ۷۳ ـ ۸۵ ـ ۸۷ ـ ۸۸ ـ ۸۹ ـ ۹۹ ـ ۱۰۰ ـ ۱۸۶ ـ ۱۸۹ ـ ۱۹۹ ـ ۲۰۰ ـ ۲۵۰ ـ ۳۴۵ ـ ۴۴۵ ـ ۴۴۷ ـ ۵۴۸
ادیب بهبهانی ـ حسینعلی ۲۴۱
ارباب کیخسرو ـ شاهرخ ۱۴۲
اردبیلی ـ سید جلیل ۱۸۲
اردشیر جی زردشتی ۷۳ ـ ۱۷۹ ـ ۴۴۸
اردلان ـ عزالملک ۴۹ ـ ۵۰
ارسطو (ارسطا طالیس) ۴۲۱
ارستجانی ـ دکتر حسن ۲۱۰ ـ ۲۱۲ ـ ۲۱۲
ارسیمی ۳۴
ارشد الدوله ۳۱۰ ـ ۳۱۲
ارفع الدوله ـ حاج سید ابوالحسن ۴۴۸
ارفع السلطنه ـ (دکتر فرخ) ۲ـ۳
ارغون ـ سرهنگ ۳۷۷
استالین ۳۰۶
اسدآبادی ـ سید حسن ۳۰۳
اسداله میرزا ۲۰۹
اسفندیاری محتشم السلطنه ـ حسن ۲۷۳
اسکندر ـ منصور ۳۸۷
اسکندری ـ عباس ۴۱۱
اسمعیل خان منتشی (میرزا) ۲۰۰
اشراق ـ محضردار ـ ۴۸ ـ ۷۰ ـ ۴۴۷
اشمیت ۴
اصفهانی ـ آقا نجفی ۴۲۸ـ۴۲۹
اصفهانی ـ جناب ۱۷۹
اصفهانی ـ حاج محمد باقر ۴۳۳ ـ ۴۳۴ ـ ۴۳۵
اصفهانی ـ حمزه ۴
اصفهانی ـ سید جمال واعظ ۱۸۱
اصفهانی ـ سید عبدالرحیم ۱۸۰
اصفهانی ـ مجلسی
اصفهانی ـ ملک المتکلمین ۲۴۰
اصفهانی ـ میرزا آقای ۲۳۱
اصفهانی ـ میرزا عباس ۴۳۵
اصفهانی ـ میرزا محمود ۱۸۰ ـ ۲۵۳
اصفهانی خواجوی ـ میرزا مرتضی خان ۲۴۰
اعتبار الدوله ـ عبدالرزاق ۲۷۳
اعتضاء الحکماء ـ میرزا محمد حسین ۱۷۹
اعتضاد دیوان ـ لطفعلیخان ۴۳۷
اعتلاء الملک ـ میرزا نصراله خان ۷۳
اعتمادالدوله شیرازی ـ حاج محمد ابراهیم خان ۴۴
اعتماد الملک ۴۴۸
اعزاز نفقی ـ حسین ۲۶۵ ـ ۳۵۴
اعلم الدوله نفقی ـ دکتر ۲۵۶
افتخار التجار ـ حاج میرزا علی ۷۳ ـ ۴۴۸
افتخار الملک ـ دکتر میرزا علی قلیخان ۷۳
افجه ـ سید مهدی ۳۰۶
افشار ـ رضا ۲۱۱
افشار ـ یار محمد خان ۱۸۵
افلاطون ۴۲۱
افندی ـ عسگر ۳۱۰
اقبال السلطنه ماکوئی ۳۱۱
اقبال ـ عباس ۳۷ ـ ۲۸۱
اقتدار الدوله ـ میرزا عیسی خان ۷۳
اقتدار السلطنه ۳۱۰
اگوست کنت ۱۵۹
الت ـ محمد باقر ۴۲۸ ـ ۴۲۹ ـ ۴۳۱ ـ ۴۳۲
المرت ۲۲۰
امان اله خان ـ علی خافان ۷۳
امام جمعه ـ میرزا ابوالقاسم ۳۰۱
امامی ـ سید حسن ۳۰

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

امیراعلم ـ دکتر امیرخان ۴۹ ـ ۵۷ ـ ۷۳ ـ ۸۰ ـ ۲۰۹ ـ ۴۴۸
امیرالمومنین ۳۴۶
امیر بهادر ـ ۲۴۹ ـ ۳۰۷ ـ ۳۱۰ ـ ۳۱۲
امیرخان بولدی ۴۲۷
امیر کبیر ـ میرزا تقی‌خان ۱۵۷ـ۳۱۰ـ۳۳۴
امیر نظام گروسی ـ حسین قلیخان ۵۵ ـ ۵۸
امین الاطباء رشتی ۱۷۹
امین الدوله ۴۷ ـ ۱۶۸ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۳ ـ ۳۳۵
امین الدوله اصفهانی ـ میرزا حسنخان ۴۵
امین السلطان (میرزا علی اصغرخان) ۳۰ ـ ۳۱ ـ ۳۲ ـ ۳۶ـ ۴۰ ـ ۱۷۵ ـ ۲۳۶ ـ ۲۶۱ ـ ۲۶۲ـ ۲۶۳ ـ ۲۶۴ ـ ۲۶۵ ـ ۲۶۶ ـ ۲۶۷ ـ ۲۶۸ ـ ۲۷۱ ـ ۲۷۲ ـ ۲۷۳ ـ ۲۷۵ ـ ۲۷۶ ـ ۲۷۷ ـ ۲۷۸ ـ ۲۷۹ ـ ۲۸۰ـ۲۸۱ ـ ۲۸۲ ـ ۲۸۳ ـ ۲۸۵ ـ ۲۸۶ ـ ۲۸۷ ـ ۲۹۹ ـ ۳۰۱ ـ ۳۰۲ ـ ۳۰۳ ـ ۳۱۴ ـ ۳۱۵ ـ ۳۲۷ ـ ۳۳۴ـ ۳۳۵ ـ ۴۳۷
امین الضرب ـ حاج حسین آقا ۷۳ ـ ۱۹۵ ـ ۱۹۸ ـ ۲۰۰ ـ ۴۳۷
امین الملک ۳۳۹
امین خلوت ۴۴۸
امین خلوت ـ حسنقلی خان ۷۳
امین خلوت ـ حسین قلیخان ۷۳
امین همایون ۱۶۷
امینی ـ دکتر علی ۲۱۰
انتظام الحکماء ۲۴۰
انتظام السلطنه ـ میرزا سید محمد خان ۷۳ ـ ۲۵۱ ـ ۴۳۸ ـ ۴۴۸
اندرس ـ دکتر ژ ۱۱۴ ـ ۱۱۶ ـ ۱۱۸ ـ ۱۵۴
انصاری ـ زکریا ۳۸۸
انگار ـ حمد ۸ ـ ۱۱ ـ ۲۷ ـ ۲۹
اورنگ وصالی ـ محمود ۶۷ ـ ۴۴۸
ابوانف ـ ۲۲۷ ـ ۲۳۱
ایوبی ـ حاجی سید ۴۵۰

«ب»

بالفور ۶۹
بایرن ـ لرد ۳۶۲ ـ ۳۶۳ ـ ۴۲۷
بای بی کامیل دمولن ۲۲۱
بتن ـ مسیو ۴۴۹
بحرالعلوم ۳۴۱
بحرالعلوم کرمانی ۱۷۹
بختیاری ـ امیر مجاهد ۳۸۴
بختیاری ـ سردار بهادر جعفر قلی خان ۷۵ ـ ۴۵۰
بختیاری ـ مرتضی قلیخان ۴۵۲
بختیاری ـ سردار اسعد ـ حاج علی‌قلی‌خان ۷۹ ـ ۳۱۵ ـ ۳۹۷ ـ ۴۵۰
براون ـ ادوارد ۱۵۸ ـ ۳۰۱ ـ ۳۰۴ ـ ۴۱۳
برتانو ـ فونك ۱۸۴
برزین ـ ابوالحسن خان ۲۴۰
برناود ـ مسیو ۷۰ ـ ۷۹
بقاء الملك ۴۴۸
بنان الملك ۴۱۳
بنیامین فرانکلین ۱۱۵
بوتن ۷۹
بهاء دفتر ۲۵۳
بهار ـ محمد تقی ملك الشعرا ۱۶۰ ـ ۱۶۱ ـ ۳۲۰ ـ ۳۲۱ ـ ۳۲۲ ـ ۳۲۳ ـ ۳۳۱ ـ ۳۵۲ ـ ۴۳۸
بهبهانی ـ آقاسید عبدالله ۲۱۵ ـ ۲۴۰ـ۲۴۱ ـ ۲۴۴
بهبهانی ـ حاج محمد علی ۳۲۵ ـ ۳۲۷

mandegar.tarikhema.org
tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

بهبهانی ـ حاجی مشیر ۳۷۷
بیموری ـ تیکلر ۳۵۹

«پ»

پاتین جولین ۷۹
پاسیلی ۱۱۹
پاله تی یر ـ ام ـ ۱۷
پرتواعظم ـ دکتر علیخان ۴۵۱-۷۶-۸۳
پژوه ـ احمد ۳۰۴ ـ ۳۸۳
پرکینز ۸
پرلی ـ میو ۷۹ ـ ۱۲۰ ـ ۲۰۲ ـ ۲۰۳
پرویز (مدیر کتابخانه تهران) ۱۸۱
پرویز ـ حسین آقا ۱۸۲
پولاکا ۲۸۵
پهلوی ـ رضاشاه ۲۱۸ ـ ۳۲۱-۳۸۳ ـ ۳۸۴
۳۸۵ ـ ۴۱۶
پریجار ـ ساموئل ۳۶۱
پریسو ۲۲۱

«ت»

تالمیر ـ موریس ۱۶۲ ـ ۲۲۰
تبریزی ـ حاج میرزا آقا فراشچی ۷۳
تبریزی ـ حاج میرزا ابراهیم آقا ۷۳
تبریزی میرزا محمد علیخان ۷۳
تربیت ـ میرزا محمد علیخان ۴۷ ـ ۱۹۶ ـ ۴۵۲
تروسکانیان ـ سرکیس ماوتین ۲۹۱ ـ ۴۲۳ ۴۲۵-۴۲۶-۴۶۴ ـ ۴۶۵
تقوی ـ جمال ۴۴۸
تقوی ـ حاج سید نصرالله ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۴ ـ ۶۷ ـ ۶۸ ـ ۷۴-۸۳ ـ ۸۶ ـ ۱۱۲ ـ ۱۲۱ ـ ۱۲۲ ـ ۱۷۸-۱۹۵ ـ ۲۰۰ ـ ۲۰۲ ـ ۲۰۳ ـ ۲۰۸ ـ ۲۳۱ ـ ۲۳۲
تقی‌زاده ـ سید حسن ۳-۷۳-۸۳ ـ ۱۸۱ ـ ۱۸۲ ـ ۱۹۰ ـ ۱۹۵ ـ ۱۹۶ ـ ۱۹۷ ـ ۱۹۸ ـ ۲۰۰ ـ ۲۰۹ ـ ۲۱۰ ـ ۲۳۲ ـ ۲۶۲ ـ ۲۶۳ ـ ۲۸۰ ـ ۲۸۲ ـ ۲۸۶ ـ ۳۰۴ ـ ۳۱۶-۳۲۶ ـ ۳۴۱ ـ ۳۵۷ ـ ۴۴۷
تیمور تاش ۱۸۵
تنکابنی ـ عبدالله میرزا ۴۵۱
تنکابنی ـ میرزا طاهر ۲۴۰
تورگر ۲۲۰
توری ۵
توفیق نقیب ۳۸۷-۳۸۸

«ث»

ثقة الاسلام ـ میرزا اسماعیل خان ۷۱
ثقة الملك ـ میرزا اسماعیل خان ۷۱ ـ ۷۴ ـ ۴۴۹
ثقة الملك ـ میرزا محمد علی خان ۷۱
ثقفی ـ حسین ۲۸۲

«ج»

جابر ـ حاجی محمد شیخ ۳۸۸ ـ ۳۹۰
جاسب ـ شیخ ۳۷۷
جرجی زیدان ۴۳۰
جعفر ـ ملا ۱۶۵
جلال الدوله ۳۲۲ ـ ۳۲۳ ـ ۳۲۷ ـ ۳۴۱ ـ ۳۴۲ ـ ۳۴۹
جلال الملك ـ ایرج ـ ۱۷۸
جلال الممالك ـ حاج ۲۵۳
جم ـ محمود ۱۴۶
جمال زاده ـ سید محمدعلی ۷۲ ـ ۳۳۷
جمال الدین اسدآبادی ـ سید (سیدجمال واعظ) ۱۹ ـ ۲۲ ـ ۲۳ ـ ۷۲ ـ ۷۴ ـ ۸۲ ـ

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info
تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۸۳ ـ ۱۵۸ ـ ۱۶۰ ـ ۱۶۱ ـ ۱۶۴ ـ
۱۶۵ ـ ۱۶۶ ـ ۱۶۷ ـ ۱۷۳ ـ ۱۷۴ ـ
۱۷۵ ـ ۱۷۷ ـ ۱۷۸ ـ ۱۸۲ ـ ۲۱۱ ـ
۲۱۴ ـ ۲۲۵ ـ ۲۳۶ ـ ۲۳۸ ـ ۲۶۳ ـ
۲۸۰ ـ ۳۰۳ ـ ۳۲۷ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۵ ـ
۳۳۷ ـ ۳۴۰ ـ ۳۴۱ ـ ۳۴۹ ـ ۴۳۳ ـ
جیمس ـ آلبرت ۷۹
جهانبانی ـ سپهبد ۶۱
جهانگیرخان صور اسرافیل ـ میرزا ۱۷۹ ـ
۱۸۱ ـ ۱۸۲ ـ ۳۴۱
جواد ۳۲۵
جواد خان ـ میرزا ۴۴۸
جواد خان (معلم خان) ـ میرزا ۲۰۱
جواهر الکلام ـ میرزا حسین خان مشاورالملك
۳۴۶
جوتز ـ برنارد ۴
جونس ـ اوان ۳۵۸ ـ ۳۵۹ ـ ۳۶۰
جونس ـ سرهارد فورد ۱۸

«چ»

چرچیل جرج ـ ۱۷۱ ـ ۲۸۵
چرول ـ مروانتین ـ ۲۶۵

«ح»

حاجی نایب ۳۳۲
حامد الملك ـ شیرازی ۱۸۰ ـ ۳۰۹
حسام الملك ـ حسین خان ۳۳۲
حسن آقا ۲۸۱ ـ ۳۶۴ ـ ۳۶۶ ـ ۳۶۷ ـ
۳۶۸ ـ ۳۶۹ ـ ۳۷۰ ـ ۲۷۱ ـ ۳۷۲
حسن ـ شیخ ۶
حسن خان ـ میرزا ۷۴ ـ ۲۵۳
حسنخان ـ میرزا سید ۳۷۷
حسن خان مذوی ـ میرزا ۱۷۹
حسن شیرازی ـ میرزا ۱۵۱
حسن عکاس ـ میرزا ۲۳۶
حسنعلی خان ۲۰۹
حقی ـ حبیبه جی ۳۸۷
حکیم‌الملك حکیمی ـ ابراهیم ۳۰ ـ ۳۱ ـ ۳۲ ـ
۳۴ ـ ۴۶ ـ ۴۷ ـ ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۲ ـ
۵۸ ـ ۷۰ ـ ۷۴ ـ ۸۰ ـ ۸۳ ـ ۸۹ ـ
۹۲ ـ ۱۴۶ ـ ۱۸۰ ـ ۱۸۱ ـ ۱۸۲ ـ
۱۸۳ ـ ۲۶۵ ـ ۳۲۶ ـ ۳۳۶ ـ
۳۵۷ ـ ۴۵۷ ـ ۴۴۶ ـ ۴۴۷ ـ ۴۴۹
حکیم الملك ـ محمود ۲۸۲
حکیم الهی ـ میرزا فضل‌الله ۵۴
حکیمی ساعت ساز ـ میرزا علی اکبر ۱۷۸
حسین آقا ـ حاج ۴۳۸
حسین (ع) ـ امام ۲۴۵
حسینخان ـ میرزا ۴۹ ـ ۲۳۶ ـ ۲۳۸ ـ ۴۳۳
حسینی ـ شیخ غلام ۱۸۰
حیدر عمو اوغلی ۲۸۰ ـ ۲۸۱ ـ ۲۸۲ ـ ۲۸۳ ـ
۲۸۴ ـ ۲۸۶

«خ»

خان بابا خان ۲۳۶
خان خانها ـ حسنعلیخان ۷۴
خان شوکت ۱۸۰
خان ملك ساسانی ۵۹ ـ ۱۱۱ ـ ۱۶۵ ـ ۲۵۰
۲۸۳ ـ ۳۳۴ ـ ۳۳۵ ـ ۳۳۷ ـ ۳۴۵ ـ
۳۴۷ ـ ۳۴۹ ـ ۳۵۱ ـ ۳۵۲ ـ ۳۶۳
خرقانی ـ سید اسدالله ۱۷۷ ـ ۱۷۸
خزعل ـ احمد فیصل ۳۸۲ ـ ۳۸۶ ـ ۳۸۷ ـ
۴۸۸
خزعل ـ شیخ ۳۴۸ ـ ۳۷۳ ـ ۳۷۴ ـ ۳۷۵ ـ
۳۷۶ ـ ۳۷۷ ـ ۳۷۸ ـ ۳۸۱ ـ ۳۸۳ ـ
۳۸۴ ـ ۳۸۵ ـ ۳۸۶ ـ ۳۸۷ ـ ۳۸۸ ـ

mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
www.tabarestan.info تبرستان
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

۳۹۲ ـ ۳۹۳ ـ ۳۹۴
خصبری ـ سامی ۳۸۸
خصبری ـ سامی هاشم ۳۸۸
خصبری ـ عبدالکریم ۳۸۸
خصبری ـ نوری ۳۸۷ ـ ۳۸۸
خلخالی ـ آقا سید برهان ۲۴۱
خلخالی ـ سید عبدالرحیم ۱۸۲ ـ ۱۸۸
خلعتبری ـ ارسلان ۲۰۷
خیرالله آذربایجانی ـ ۳۵۲
خیریه ـ حاجیه ۳۹۹ ـ ۳۸۰

«د»

وادیان ـ پرنس ۳۱ـ ۳۴
وآف گرانت ۳۷
والکورکی ـ پرنس ۳۳۴
وانتن ۲۲۱
وانتون مارا ۲۱۳
وان سبوتندرف ۶۰
داود خان ـ آقا میرزا ۱۸۲ ـ ۲۰۹
داور ۴۳۲
دالاتور ۲۱۳
دبدور ـ ۲۲۰
دبیر اکرم ـ ۳۴۴
دبیر السلطان ۲۸۳
دبیر الدوله ـ جلیل خان ۲۵۶
دبیر الملك ـ میرزا حسنخان ۷۴
دبیر الملك بدر ـ میرزامحمد حسین خان ۲۳
۳۰ـ ۳۳ ـ ۴۷ ـ ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۸۶ـ۹۹
۱۲۱ ـ ۲۲۲ ـ ۱۸۲ ـ ۴۴۹
دبیر الملك شیرازی ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۴
دبیر حضور ۷۴
دبیر مخصوص ـ میرزا حسنخان ۸۴
دربندی ـ سید علی ۱۶۹
درك ـ ژول ۵۹ ـ ۶۰ ـ ۶۳
دریا بیگی ـ مرحوم احمد خان ۴۴۱
دزاکولیه ۱۱۴ ـ ۳۶۲
دزفولی شیخ محمد علی ۱۶۸
دشان ۲۲۲
دقت الملك ـ محسن خان ۷۴
دلبشر ۱۱۹
دملنین ۴۴۹
دوادمکر ۳۸۷
دویروگ ۸۰ـ۴۴۹
دوبریتس ـ کاردینال ۲۲۲
دوترمان ـ یارون ۱۸۶
دولت آبادی ـ حاجی میرزاعلی محمد ۱۷۵ ـ ۱۷۸
دولت آبادی ـ حاجی میرزا مهدی ۱۷۸
دولت آبادی ـ حاجی میرزا یحیی ۷۱ـ ۱۷۴ ـ ۱۷۷ ـ ۱۷۸
دووارتون ـ دوك ۱۱۴ ـ ۳۶۳
دوحر نیبك ۷۹
دهخدا ـ میرزا علی اکبر خان (دخو) ۴۵ ـ ۷۴ ـ ۱۷۲ ـ ۱۸۲ ـ ۴۵۱

«ذ»

ذکاءالملك ـ میرزا محمدعلیخان ۵۴ ـ ۵۷ ـ ۷۴ ـ ۱۲۱ ـ ۱۲۲ ـ ۲۰۳ ـ ۲۰۸ ـ ۴۳۹
ذوالریاستین ۲۴۱ ـ ۲۴۲ ـ ۲۴۵ ـ ۲۴۷

«ر»

رابوسن ـ اتین ۲۲۱
رابی ـ میسیل‌اسپرینگ ۱۹۲ ـ ۱۹۳ ـ ۱۹۵ ـ ۲۷۶ ـ ۲۷۷ ـ ۴۵۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

رجبعلی خان ۷۴ ـ ۴۴۹
رحیم خان ۳۱۱
رزق الله الحاج ۳۷۵
رزق سیفا ۳۸۷
رسول زاده ـ محمد امین ۳۰۶
رشتی ـ دکتر اسمعیل خان ۷۴
رشتی ـ حاج میرزا اسمعیل ۷۱
رشدیه ـ حاج میرزا حسن ۱۸۰ـ۳۰۳ـ۳۰۴
رضاخان ـ میرزا ـ منشی وزارت خارجه ۷۴
رضا قلیخان ۴۹ ـ ۳۶۴ ـ ۳۶۵ ـ ۳۶۶ ـ ۳۶۹ ـ ۳۷۱
رضا قلی خان رئیس ۴۴۹
رضای کرمانی ـ میرزا ۱۹ ـ ۲۲ ـ ۱۶۴ ـ ۱۶۵ ـ ۱۶۶ ـ ۱۶۷ ـ ۲۲۲ ـ ۲۳۶ ـ ۲۳۸ ـ ۲۶۳ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۵ ـ ۳۴۹
رضا یوف ـ میرزا محمد ۵۰ ـ ۷۴
رضوی ـ سید نصرالله نقوی رجوع به نقوی ـ حاج سید نصرالله
رفیع ـ حاجی شیخ محمد ۱۷۹
رله ـ هانری ۶۹
روبسپیر ۲۱۳ ـ ۲۲۱
روحی ـ شیخ احمد ۳۲۷
روحی کرمانی ۱۸۹
روزی اسائی ۴۲۶
رسو ـ ژان ژاك ۲۱۳
رومیو ـ دکتر ۴۹ ـ ۵۴
ریاضی ـ غلام حسینخان ۷۴
ریاضی ـ غلام علیخان ۴۵۱
ریز ـ دانیل ۳۵۸ ـ ۳۶۰
رئیس التجار ـ میرزا غلامرضا ۷۴

«ز»

زادن ۴۲۸
زاهدی ـ سپهبد فضل‌اله ۳۸۵ ـ ۳۹۳ ـ ۴۱۸
زر دوز ـ میرزا حیدرعلی ۱۷۸
زملین ۸۰
زنجانی ـ آقا شیخ ابراهیم ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۴ ـ ۷۵ ـ ۴۴۸
زین‌العابدین مراغه‌ای ـ حاج ۱۶۰ ـ ۱۶۱

«ژ»

ژاکوبیك ۲۱۳
ژان ژوری ۲۵۶

«س»

ساعد الوزراء ـ میرزا حسن خان ۷۵ ـ ۴۵۰
سالار الدوله ۳۴۱ ـ ۳۴۳ ـ ۳۴۴ ـ ۳۴۵ ـ ۳۴۶ ـ ۳۴۷ ـ ۳۴۸ ـ ۳۴۹ ـ ۳۵۱ ـ ۳۵۲ ـ ۳۵۳ ـ ۳۵۴ ـ ۳۵۷
سالار ـ رضا قلیخان ۴۴۱
سپهدار تنکابنی ۳۱۰ـ۱۹۶
سپهر ـ علی ۱۵۲
سپهسالار ـ میرزا حسنخان ۱۵۱ ـ ۱۵۸
سدهی گیوه دوز ـ میرزا عبدالخالق ۱۷۵
سردار ارفع ۳۷۸
سردار اسعد ـ علی قلیخان ۵۴ ـ ۷۵
سردار امجد ـ نصرت اله خان ۷۵
سردار ظفر ـ حاجی خسرو خان ۷۵
سردار محی ۳۱۰
سردار منصور ـ میرزا فتح‌اله خان ۷۰ ـ ۷۵
سرکیس ۴۲۷
سرکیس ـ جوهانس ۴۱۸
سروش ـ میرزا ابوالقاسم ۷۵
سعادت ـ شیخ محمد حسین ۴۴۱
سعادت نوری ـ حسین ۳۲۷ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

سعدالدوله ـ میرزاجوادخان ۴۷ ـ ۱۴۹ ـ ۱۹۵ ـ ۱۹۷ ـ ۱۹۸ ـ ۲۰۰ ـ ۲۰۱ ـ ۲۱۶
سعد العلماء ۲۴۰
سعید ـ محمد ۴۳۱
سعید خان ـ میرزا ۵۴
سعید نفیسی ۴۴
سقراط ۳۹۹
سکن ـ مسیو ۷۹ ـ ۴۵۰
سلطان المتکلمین ـ شیخ مهدی ۲۴۱
سلطان العلماء زوارمای ۱۷۹
سلطان عبدالمجید ۳۱
سلطان للمحققین واعظ اصفهانی ـ حاجشیخ‌محمد
سلیمان ـ حضرت ۲ ـ ۱۱۶ ـ ۳۹۵ ـ ۴۰۸
سلیمان پاشا ۷
سمیم ـ مسیو ۴۴۱
سنجری ـ محمد ۴۳۱
سنگلجی ۵۴
سوریل ـ دکتر ۳۳۶
سولیه ۴۶
سهام‌الدوله ـ جعفرقلی جلیلوند ۲۷۳
سیاح ـ خانم ۸۰
سیاح ـ حاج ۵۰ ـ ۱۷۹ ـ ۲۳۸ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۵ ـ ۴۳۸
سیاح ـ حاج محمدعلی ۷۵
سیاح ـ کاظم خان ۷۱
سیاح ـ میرزا همایون ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۵ ـ ۵۹ ـ ۷۵ ـ ۸۰
سیرجانی ـ سید یوسف ۳۴۱
سیف اله خان ۲۵۳
سیف اله میرزا ۶۱

«ش»

شاپشال ۳۳۸ ـ ۳۳۹
شانگهای شیرازی ـ میرزا محمد تقی ۴۱۲ ـ ۴۱۳ ـ ۴۱۴ ـ ۴۱۵ ـ ۴۱۶
شاهرخ ـ ارباب کیخسرو ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۵۴ ـ ۷۵ ـ ۱۴۷ ـ ۴۵۱
شاهکار ـ دکتر محمد ۲۰۴
شبستری آذربایجانی ـ سیدمحمود ۳۰۶
شریف العلماء ۴۳۵
شریف کاشانی ـ مهدی ۱۷۸
شعاع السلطنه ـ شاهزاده ملک منصور میرزا ۷۵ ـ ۲۵۳ ـ ۳۱۹ ـ ۳۲۰ ـ ۳۲۲ ـ ۳۲۳ ـ ۳۲۴ ـ ۳۲۶ ـ ۳۳۶ ـ ۳۳۷ ـ ۳۳۹ ـ ۳۴۲ ـ ۳۴۵ ـ ۳۴۶ ـ ۳۴۷ ـ ۳۴۹ ـ ۳۵۲ ـ ۴۳۶ ـ ۴۳۷ ـ ۴۳۸
شکوه الدوله ۲۹۹ ـ ۳۰۱
شکوه الملک ـ حسین خان ۴۹ ـ ۵۷ ـ ۷۵
شنبه ۲۲۱
شوستر ۳۴۷
شوکت الوزراء ۲۵۳
شیخ الرئیس ـ ابوالحسن میرزا ۳۷ ـ ۳۸ ـ ۱۷۷ ـ ۱۷۸
شیخ الملک کرمانی ۴۳۲
شیخ الملک ـ محمد حسن ۷۵
شیدفر ۴۱۲
شیرازی ـ میرزا قاسم ۷۵ ـ ۴۵۱
شیرازی ـ میرزا محمود ۱۸۰
شست ۱۱۵

«ص»

صاحب اختیار ـ غلامحسین خان ۲۷۲
صاحبدیوان ـ میرزا فتحعلی خان ۱۴۴
صادق خان ۲۸۵
صارم الدوله ۴۲۲
صباح ـ حسن ۳
صدرالاشراف ۲۳۲

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

صدرالعلماء ـ آقا میرزا محمدتقی محرر ۱۷۷ ـ ۱۷۸ ـ ۱۷۹
صدرالعلماء خراسانی ـ آقا میرزا یعقوب ۷۵ ـ ۴۵۰
صدرالممالک ـ ۷۵ ـ ۴۵۰
صدیق حرم ۳۰۹
صدیق حضرت ـ میرزا محمد خان ۲۰۹
صفائی ـ ابراهیم ـ ۴۰ ـ ۳۴۰
صفرعلی ۲۰۰
صالح شیرازی ـ میرزا ۱۵۶ ـ ۱۶۰
صلاح الدین ایوبی ۳
صمصام السلطنه بختیاری (علیقلی خان بختیاری) ۴۵۰
صمصام السلطنه نجف قلیخان ۷۵
صنیع الدوله ـ مرتضی قلی‌خان ۷۵ ـ ۲۰۱ ـ ۲۰۸ ـ ۲۸۵ـ۴۵۰
صنیع حضرت ۳۱۴
صور اسرافیل رجوع به جهانگیرخان صور اسرافیل

«ض»

ضیاءالدوله ـ امان اله میرزا ۷۱ـ ۷۵ـ ۴۴۸
ضیاء الدوله ـ میرزا علیخان ۷۵
ضیاء الملك ـ حسنعلی خان ۷۵
ضیاء الملك فرمند ـ ۴۴۷
ضیاء الملك قراگوزلو ۴۱۲
ضیاء اله خان قراگوزلو ۴۵۰
ضیاء السلطنه ـ میرزا علیخان ۴۵۰

«ط»

طالبوف ـ ملا عبدالرحیم ۱۶۰ ـ ۱۶۱
طباطبائی ـ سید ضیاء الدین ۳۸۴
طباطبائی ـ میرزا رضا خان ۲۰۳
طباطبائی ـ میرزا سید محمد ۳۰ ـ ۴۵ ـ ۵۴ ـ ۷۶ ـ ۲۱۵ ـ ۲۳۰ ـ ۲۳۹ ـ ۲۴۰ ـ ۲۴۱ ـ ۲۴۲ ـ ۲۴۴ ـ ۲۴۵ ـ ۲۴۶ ـ ۲۵۰ ـ ۲۵۱ ـ ۲۵۴ ـ ۳۱۳ ـ ۳۳۶
طباطبائی ـ میرزا سید محمد صادق ۳۰ ـ ۷۶ ـ ۸۲ـ۱۶۹ـ ۱۷۰ـ۲۵۰ـ ۲۵۱ ـ ۲۵۲ ـ ۲۵۳ ـ ۳۳۹ ـ ۳۵۶ ـ ۳۶۹ ـ ۴۵۲

«ظ»

ظل السلطان ـ شاهزاده ، سلطان مسعود میرزا ۵۴ ـ ۷۱ ـ ۷۶ـ ۲۳۸ ـ ۳۱۹ ـ ۳۲۲ ـ ۳۲۳ ـ ۳۲۴ـ۳۲۵ ـ ۳۲۶ ـ ۳۲۷ ـ ۳۲۸ـ ۳۲۹ ـ ۳۳۰ ـ ۳۳۱ ـ ۳۳۲ ـ ۳۳۳ ـ ۳۳۴ ـ ۳۳۵ ـ ۳۳۶ ـ ۳۳۷ ـ ۳۳۸ ـ ۳۳۹ ـ ۳۴۱ ـ ۳۴۲ ـ ۳۴۹ ـ ۳۵۶ ـ ۴۱۳ ـ ۴۲۱ ـ ۴۲۲ ـ ۴۲۸ ـ ۴۳۲
ظهیرالدوله میرزا علیخان صفا علیشاه ۵۴ ـ ۷۶ ـ ۸۴ـ ۱۴۶ـ ۱۷۳ ـ ۲۹۳ ـ ۳۰۴ ـ ۳۰۵ ـ ۳۰۶ ـ ۳۳۶ ـ ۴۳۸
ظهیرالاعیان ـ مهدی خان ۷۶
ظهیرالسلطان ـ محمد ناصر خان ۷۶ ـ ۴۵۰

«ع»

عامرکامل ـ حاج ۳۸۸
عاملی ـ دکتر باقر ۲۰۶ ـ ۲۰۷ ـ ۲۰۸
عباس ـ آقا ۸۰ ـ ۲۸۱ ـ ۲۸۲
عباسعلی واعظ ـ حاج ۲۴۱
عباسقلی خان ـ میرزا ۳۲۲
عبدالحکماء ـ میرزا ابراهیم خان ۴۵۱
عبدالحمید ـ سلطان ۱۶۶
عبدالخالق سدهی ـ میرزا ۱۷۹
عبدالرحیم ـ میرزا ۷۶۱

www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
mandegar.tarikhema.org
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

عبدالرحیم خلخالی ۴۵۱
عبدالعظیم ـ حاجی میرزا آقا حسین زاده ۷۶
عبدالعلی ـ حاج ۴۳۵
عبدالقاء دربانی اعیان ـ شیخ ۳۸۷ ـ ۳۸۸
عبدالکریم ـ شیخ ۳۸۶
عبدالمجید میرزا ۴۳۶ ـ ۴۳۷ ـ ۴۳۸
عبدالوهاب اصفهانی ـ سید ۱۷۹
عبدالوهاب‌زاده ۳۰۶ـ۳۰۷
عبدالوهاب نغمه ۳۸۷
عبداله ـ آخوند ملا ۲۵۳
عبداله میرزا ۶۱ ـ ۸۰
عبداله میرزا عکاس ۶۱ ـ ۷۶
عرفان ـ محمود ۵ ـ ۵۴ ـ ۶۳ ـ ۱۴۴ ـ ۱۷۰ ـ ۱۷۲ ـ ۲۰۶ ـ ۲۳۴ ـ ۲۳۷ ـ ۴۲۸
عزالملك ـ عزت اله خان ۷۶
عزالملك کردستانی ۴۹ـ ۵۰ـ ۴۵۰
عضدالسلطنه ۳۳۹
عضدالملك ـ ۳۳۷ ـ ۳۳۸ ـ ۳۴۶
عقدائی ـ ملاحسین ۱۶۵
عسگرخان ـ میرزا ۶۱ ـ ۱۷ ـ ۴۱۱
علاء ـ حسین ۲۱۱
علاء الدوله ۲۹۹ ـ ۳۱۴
علاءالسلطنه ـ محمدعلی ۲۷۳
علاءالملك ۲۶۴
علم ـ اسدالله ۲۱۰
علی(ع) ۴۱۹
علی ـ سید ۳۷۸
علی‌اصغرخان اتابك رجوع شود به‌امین‌السلطان (میرزاعلی‌اصغرخان)
علی‌اکبر ـ میرزا ۲۸۱ـ۳۱۰
علی‌اکبر فال‌اسیری ۳۳۳
علی‌بیك ـ ۳۳۹ـ۴۳۵
علی‌آبادی میرزا عیسی‌خان ۴۵۱
علی‌میو ۲۳۳
عمرخیام ۴۲۷
عمیدالحکما ـ میرزا سیدابراهیم‌خان ۷۶
عمیدالسلطنه ـ سردارطالش ـ (نصرت‌الله‌خان) ۷۱ـ ۷۶ـ۴۵۰
عنان ـ محمد ۱۱۸
عنایت ـ حسن ۳۴۶ـ۳۴۸ـ۳۵۳
عون‌الممالك ۲۶۲ـ۲۶۷ـ۲۷۰ـ۲۷۸
عین‌خاقان ـ امان‌الله خان ۴۴۸
عین‌الدوله ـ ۲۴۲ ـ ۲۴۳ـ۲۴۸ـ۳۰۴ـ۳۲۷ ـ ۳۴۵ـ۳۵۴ـ۳۵۵ـ۳۵۶ـ۴۳۷ـ۴۳۸

«غ»

غریب ـ دکتر جورج ۳۸۸
غفاری ـ مهدی ۲۵ـ۲۷۳
غفوری تبریزی ۴۳۵

«ف»

فای ۱۱۷ـ۱۵۵ـ۳۶۳
فتوری ـ پرنس ۳۶۷
فتحعلی‌شاه ۴۴ ـ ۶۱ ـ ۲۹۱ ـ ۲۲۷ ـ ۴۱۱ ـ ۴۱۲ـ۴۲۶ـ۴۳۶
فتحعلی‌خان صاحب دیوانی ۲۳۵
فتحعلیخان فائی ـ میرزا ۲۳۶
فخرالواعظین کاشانی ـ سیداحمد ۳۰۲ـ۳۰۳
فراسکینا ۴۵۱
فراکیان ـ دکترالفرد ۷۹
فرامرزی ـ احمد ۳۱۶
فرانکلین ۳۵۸
فراهانی ـ میرزا احمدحسینی ۳۳
فری ـ کریستوفرابزاك ۲۹
فرخ ـ سناتور سیدمهدی ۶۷ ـ ۶۸

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

فتح‌الله خان ـ میرزا ۲۳۶ ـ ۲۳۸
فردوسی ۴۳۶
فرزد ۸۱
فرزین ۵۴
فرمانفرما ـ عبدالحسین‌میرزا ۲۷۳
فرمانفرما ـ عبدالمجیدمیرزا ۳۲۷
فرنان ـ موریس ۱۱۹
فروغی ۸۶ـ۲۳۲ـ۳۲۶
فروغی ـ ذکاءالملک ۴۷ـ۴۹ـ۸۱ـ۱۱۲ـ۲۰۲ـ۴۴۱
فروغی ذکاءالملک ـ محمدعلی ۴۹ـ۵۰ـ۵۳
فروغی ـ مهندس ۴۴۱
فروغی ـ میرزا ابوالحسن ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۷۶ ـ ۳۳۹ ـ ۴۴۸
فروهر ـ ابوالقاسم ـ ۷۰
فروهر ـ غلامحسین ۷۰
فرهادپور ۲۵۱ ـ ۳۳۹
فریدالملک ۴۷
فریزر ـ جیمز ۱۸
فضل‌الله ـ حاج‌شیخ ۲۵۳
فطن‌الملک ۴۵۱
فهیم‌الدوله ـ مصطفی‌قلیخان ۷۶ ـ ۴۵۲
فورکروی ۲۲۱
فوشه ۲۲۱
فوریه ـ دکتر ۳۷
فیثاغورث ۳۹۹
فیلسوف ـ شیخ محمدتقی ۴۴۲ـ۴۴۰

«ق»

قابیل ۱۱۵
قاسمی ـ ابوالفضل ۴۳۵ـ۴۳۸
قاسمی ـ احمد ۴۳۶
قاضی قزوینی ۱۷۹
قائم‌مقام ۳۳
قائم‌مقام غفاری ۴۵۱
قائم‌مقام ـ میرزا مهدی‌خان ۷۶
قریب ـ عباسقلی ۴۹ ـ ۵۰ ـ ۴۵۱ ـ
قریشی ـ آقاسید ۲۵۳
قزوینی ـ حسنخان ۳۳۹
قوام‌الدوله ۲۰ـ ۲۱ـ ۲۳ـ ۲۴ـ۷۰ـ۲۶۴ ـ ۳۲۳ـ۳۳۳ـ۳۸۳ـ۴۳۶ـ۴۳۷ـ۴۳۸ ـ ۴۵۱
قوام‌الدوله ـ میرزامحمدعلیخان ۷۰ـ۷۶ـ۳۲۳
قوام‌السلطنه ـ میرزااحمدخان ۶۷ـ۷۶ـ۴۳۵ـ ۴۳۸ ـ ۴۵۱

«ک»

کادوش ـ میوارمینی ۳۳
کارل ـ دکتر ۱۶۰
کاشانی ـ سیدحسن ۲۴۱
کاشانی ـ سیدعبدالرحیم ۱۸۰
کاشانی ـ شیخ یحیی ۲۳۳ ـ ۲۴۱ ـ ۳۰۳
کارومیناسیان ۳۷۶
کاشف‌السلطنه محمدمیرزا ۷۶ ـ ۸۰ ـ ۸۷ ـ ۴۵۱
کاظمی ـ دکتر پرویز ۳۳ ـ ۲۰۶
کاظمی ـ سیدمصطفی‌خان ۳۳
کاوه ـ میرزا عبداله ۳۶۴
کتابچی‌خان ـ ادوار ۷۶
کتابچی‌خان ـ یل ۷۶ـ۴۵۱
کحال ـ دکترحسینخان ۵۰ ـ ۷۱ ـ ۷ ـ ۴۴۹
کرزن ـ لرد ۴۳۶
کرمانی ـ میرزا حسنخان ۱۶۸
کرومر ـ لرد ۲۶۶
کسروی ـ احمد ۱۴۸ـ ۲۳۲ـ ۲ـ ۲۴۴ـ ۲۷۷ـ۲۸۱ـ۲۸۲ـ۲۰۳ ۳۰

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

کمالی ـ میرزاحسینخان ۳۰۹
کشمیری ـ محمد خلیل ۴۱۹
کشیکچی باشی امیر نظام ـ محمدرحیم‌خان ۲۹۹
کلوب ـ میرزا محمدعلیخان ۷۷ـ۳۱۰ـ۴۵۲
کمال ـ سید ۳۱۵
کمال ـ میرزاحسنخان ۵۴
کمال‌الملک نقاش ۵۰ـ۵۴
کمال‌الملک ـ محمدخان غفاری ۴۹ ـ ۷۶ ـ ۴۵۱
کمبو ـ دکتر ۷۹ـ۴۵۱
کنت‌دومونت فورت ۳۳۵
کنندورسه ۲۲۰ـ۲۲۱
کوشنی ـ سپهبد ۴۳۵

«گ»

گارا ۲۲۱
گاردان ـ آلفردجان ۴۴۰ـ۴۴۳
گاولد ۵ـ۶ـ۱۳ـ۱۴
گلپایگانی ـ میرزامحمد ۲۴۱
گری ـ سرادوار ۶۸ـ۱۹۲ـ۱۹۳ـ۲۷۳
گشتاسب ـ فریدون میرزا ۴۵۲

«ل»

لانس ـ ویزیوز ۵۴ ـ ۷۹ـ۸۲ـ۹۹ـ۱۰۰ ـ ۱۲۰ـ۱۲۱ـ۲۰۲ـ۴۵۲
لاهارپ ۲۲۰
لاهوایون ۲۲۰
لسان‌الحکماء ـ یحیی‌میرزا ۲۰۹
لسان‌الملک ـ میرزا اسمعیل‌خان ـ ۷۷
لقمان‌الممالک دوم ـ دکتر صالح خان ۷۷
لقمان‌الملک ـ میرزاعباس‌خان ۷۷
لقمان حکیمی نهورای ـ دکتر ۴۵۲
لقمان کلیمی ـ دکتر ۷۷
لکفر ـ مسیو ۷۹ـ۱۲۰ـ۴۵۲
لمبتن ـ میس ۱۶۹ـ۱۷۰ـ۲۲۵ـ۲۲۷ـ۲۳۱ـ۲۴۰ـ۲۴۹
لنین ۳۰۶
لواءالدوله ـ میرزافضل‌الله خان ۷۱ـ۷۲ـ۱۷۹ـ۲۵۲
لویلان ۲۰۲
لوئی بلان ۱۸۴
لوئی شانزدهم ۱۶۲ـ۱۶۳ـ۱۹۹
لیاخف ۳۳۸
لیث الدوله ۳۱۰
لیروی ۲۲۰

«م»

مارتمیردوراند ـ سر ۲۶۵
مارتیردس ـ سرکیس ۴۱۸ـ۴۱۹
مارتین سرکیس رجوع به‌تروسکاتیان
مالک ـ دکتر سعید (لقمان‌الملک) ۴۵۲ـ۴۴۷
مجتهد ـ سیدعبدالله ۲۸۱
مجدالاسلام کرمانی ۱۷۸ ـ ۲۴۱
مجدالملک ۳۴۰
مجلل‌السلطان ۳۰۷ـ۳۱۰ـ۳۱۲ـ۳۱۵
مجلل السلطنه ۳۰۷
محسن‌خان ـ شیخ ۴۳۳
محقق‌الدوله ۱۹۵
محمدامین باش اعیان ـ شیخ ۳۸۷
محمدامین خان خیوه ۵۸
محمد باقر ـ شیخ ۴۳۰
محمدتقی ـ آقا سید ۲۴۱ـ۲۴۴
محمدحسینخان ـ میرزا ۷۷ـ۴۴۹
آقا محمدحسین تاجر (معروف به خیاط) ۱۷۹

www.tabarestan.info
تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

محمد حسین میرزا ۳۸٤
محمد رساخان (منشی وزارت‌خارجه) ۷۷-٤۵۲
محمدرضا میرزا ٤۳۳
محمدرضا- سید ۸۳-۳٤۰
محمد رفعت ۳۷۸
محمد شیرازی - شیخ ۲٤٤
محمدعلی پاشا ۳٤۸
محمدعلی خان - سید ۲۰
محمدعلی - شیخ ۲۵٦
محمد مازندرانی - آقاشیخ ۲۵۳
محمدعلیشاه (محمدعلی میرزا) ۷۱-۷۲-۸٤-
۱٤۳-۱٤۵-۱٤٦- ۱۸۱-۱۸۲-
۱۸۵-۱۸٦-۱۹۳-۱۹۹-۲۰۱-۲۰۸-
۲۱٦-۲۳۳-۲٤۷-۲۵۰-۲۵۱-۲۵٦-
۲۷۲-۲۷۳-۲۷٦-۲۷۷-۲۸۲-۲۸۳-
۲۸۵-۲۹۹-۳۰۰-۳۰٤-۳۰۵-۳۰۷-
۳۰۸-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۳-۳۱٤-۳۱٦-
۳۱۷-۳۲۰-۳۲۲-۳۳۵-۳۳۷-۳۳۸-
۳۳۹-۳٤۲-۳٤٤-۳٤۵-۳٤٦-۳٤۹-
۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵٤-۳۵۵-٤٤۳-
محمودخان جم - میرزا ۷۷
محمودخان - دکتر ۷۷
محمودخان - میرزا ۷۷
محمود محمود ۱۸-۱٤٦-۱٤۹-۱٦۳-۱۷۱-
۲۲۱-۲٦٤-۲٦٦-۲۸۲-۲۸٤
محمود ورامینی - شیخ ۳۱۵
محیط طباطبائی ٤٦-۱۲۱-۱٤۸-۱٦۹-۱۹۵-
۲۰۷
مخبرالدوله - حسین قلی‌خان ۷۷
مخبرالدوله - علینقی‌خان ۲۰۰
مخبرالسلطنه - رجوع به هدایت
مخبرالسلطنه- مهدی قلی‌خان ۷۷ - ٤۵۲
مختارالسلطنه - ۳۳٦
مختارالملک - صبا ۲۰۸
مدحت‌السلطنه ۳۰۹
مدحت‌الممالک عباس قلی‌خان ۸۷ - ٤۵۲
مدحت پاشا ۱۵۱
مدرس - سیدمحمد حسن ۲۰۲-۲۰۳
مدعی‌العموم - سید حبیب‌الله ۲۳۲
مدیرالدوله ۲۳٦
مراث السلطان ۳۱۰
مرتضوی - حاجی‌میرزاحمد ۱۹۷
مرتضی قلی خان ۷۷
مرتدآقا ۱۷٤-۱۷۹
مرل - دکتر ۷۲-۱۲۰-۱۸۵-۱۸۷
مزعل - شیخ عبدالکریم ۳۸٦ - ۳۸۸-۳۹۰
مساعدالسلطنه ۷۷-۷۸
مساوات - سید محمد رضا ۱۷۷-۱۷۸-۱۸۱-
۱۸۲
مستشارالدوله - میرزا صادق خان ۷۷
مستشارالدوله - میرزا یوسف خان ۱٤-۲۰۰-
۳٤۱
مستعان‌السلطان - میرزا کاظم خان ۲۵۳
مستعان‌الملک ۳۰۹
مستمرالملک ۳۰۳
مستوفی‌الممالک، میرزاحسنخان ٤۵-۵٤-۳٤۰
مستوفی‌الممالک- میرزا حسینخان ۷۸
مسعود السلطنه شیرازی ۲۳۵-۲۳۸
مشارالملک ۲۰۰
مشاورالملک - میرزا محمود خان ۵٤-۷۸
مشکوة الممالک ۲۵۵
مشیرالدوله ۳۱-۳۲-۳٤-۶۷-۶۸-۲۰۲-
۲۰۳-۲۳۹-۳۲۵-۳٤۱
مشیرالدوله بیرنیا ۵٤-۲۰٦
مشیرالدوله - میرزا حسن خان ۷۷
مشیرالدوله - میرزا محسن خان ۲۲-۲۳-۲۷-
۳۰-۱٦٦
مشیرالدوله - میرزا اسدالله خان ۱۹۳-۱۹۸

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مشیرالسلطنه ـ میرزا احمدخان ۲۷۳ ـ ۳۳۷
۳۳۸
مشیری ـ علی ۲ـ۱۳ـ۷۲
مصباح السلطان ـ حاج میرزا عباس ۷۷
مصطفی اصفهانی ۴۳۳
مصطفی خان ۳۹۳
مصطفی طه سلمان ۳۷۸
مظفر ـ احمد ۳۸۸
مظفرالدینشاه ۵۴ـ۱۴۳ـ۱۴۵ـ۱۶۸ـ۱۷۱ـ
۱۹۲ـ۱۹۳ـ۲۱۵ـ۲۱۶ـ۲۳۷ـ۲۳۸ ـ
۲۴۷ـ۲۴۹ـ۲۶۴ـ۲۶۵ـ۲۶۶ـ۲۹۹ ـ
۳۰۰ـ۳۰۱ـ۳۰۴ـ۳۱۴ـ۳۱۹ـ۳۲۰ ـ
۳۳۵ـ۳۴۲ـ۳۴۴ـ۳۴۵ـ۳۴۷ـ۳۴۹ـ
۳۵۲ـ۴۲۸ـ۴۳۶
مظفرالملك ـ حاج میرزامحسن ۷۱ـ۷۸
معاضدالسلطان ـ ۱۸۲
معاضدالسلطنه پیرنیا ۴۵۲
معاضدالسلطنه ـ میرزا ابوالحسن‌خان ۷۷ـ۷۸
معاون‌الدوله ـ ابراهیم‌خان غفاری ۲۶ـ۲۵۲ـ
۴۵۲
معاون‌الدوله ـ میرزاحسنخان ـ ۷۷
معتمدالتجار ـ میرزا محسن خان ـ ۷۷
معتمدالدوله ۳۳۱ـ۳۳۲
معتمدالسلطنه ۶۸
معتمدالممالك ـ میرزاحسنخان ۲۰۹
معتمدخاقان ـ شکرالله‌خان ۳۱۶
معتمدی ۷۲ـ۱۳۸
معزالسلطنه ـ میرزا محمدعلی‌خان ـ ۷۷
معزالملك ـ میرزا ابوالحسن خان ـ۷۷
معظم‌السلطنه ۳۰۸ـ۳۰۹
معیرالممالك ـ دوست محمدخان ۷۱ـ۷۸
معین‌الدوله ـ حاجی ۲۹۹
معین‌العلماء ـ سیدعبدالوهاب ۱۷۹
معین‌نظام ۱۸۰
مفازه‌ای ـ حاج‌محمداسمعیل ۱۹۷ـ۱۹۸
مفاخرالملك ۳۰۷ـ۳۱۵ـ۳۳۹
مفخم‌السلطنه ۳۸۳
مفید ـ شیخ عبدالله ۱۸۰
مقدم ـ محسن ۷۱
ملك‌المتکلمین ـ ۱۷۳ـ۱۷۵ـ۱۷۷ ـ ۱۷۸ ـ
۱۸۱ـ۱۸۲ـ۲۳۱ـ۲۸۰ـ۳۳۷ـ۳۴۰ـ
۳۴۱ـ۳۴۴ـ۳۴۵ـ۳۵۱ـ۳۵۲
ملکزاده ۱۴۸ ـ ۱۵۹ـ۱۷۳ـ۱۷۴ـ ۱۷۸ ـ
۱۸۱ـ۱۸۳ـ۱۸۴ـ۲۳۲ـ۳۱۴ـ ۳۲۰ـ
۳۳۷ـ۳۵۱
ملکشاه ۱۰
ملك‌منصور ـ میرزا ۳۲۰ـ۳۴۴ـ۳۵۲
ملکم خان ـ فریدون ۲۵۶
ملکم ـ لیو ۴۴۳ـ۴۴۴
ملکم خان ـ میرزا ـ ۱۱ـ۲۲ـ۲۸ـ۳۰ـ۴۳ـ
۴۴ـ۴۵ـ۴۷ـ۵۴ـ۱۲۲ـ۱۵۲ـ ۱۵۸ـ
۱۵۹ـ۱۶۰ـ۱۶۸ـ۱۶۹ـ۲۰۷ـ ۲۱۱ـ
۲۱۳ـ۲۲۴ـ۲۲۵ـ۲۲۶ـ۲۲۷ـ۲۳۸ـ
۲۴۳ـ۲۵۶ـ۲۶۲ـ۲۶۷ـ۲۶۸ـ ۲۶۹ـ
۳۱۳ـ۳۱۹ـ۳۲۲ـ۳۲۳ـ۳۳۳ـ ۳۷۲ـ
۴۲۰ـ۳۵۵ـ۳۶۳ـ۳۶۴ـ۳۶۶ـ ۳۶۷ـ
۳۵۱ـ۴۲۱ـ۴۲۲ـ۴۳۲ـ۴۳۳ـ۴۳۶
ممتازالدوله ـ میرزا اسمعیل خان ۷۷ـ۴۵۲
ممتازالسلطنه ـ احمدخان ۳۰۲
منتخب‌الدوله ـ میرزا رضاخان ۷۷
منشی‌زاده ۱۵۸ـ۲۵۵
منصورالملك ـ رجبعلی خان (منصور علی)
۴۴۷
منصور ـ حسین‌علی ۳۸۸
منفح ۱۷۸
مؤتمن‌الملك ۶۸
مؤتمن‌الممالك ـ میرزا جواد خان ۷۴
مؤتمن لشکر نوری ـ میرزا سیدمحمد ۳۰۳
مؤتمن نظام ـ ۲۴۰

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

مورل ـ پل هنری ـ ۷۹
موریه ـ جیمز ۲ ـ ۸ ـ ۱۸
موقرالسلطان ـ ۱۹ ـ ۲۰ ـ ۱۴۴ ـ ۳۱۱ ـ ۳۱۳ ـ ۳۱۴ ـ ۳۱۵ ـ ۳۱۶ ـ ۳۱۷
موقرالسلطنه ۲۹۹ ـ ۳۰۰ ـ ۳۰۱ ـ ۳۰۲ ـ ۳۰۳ ـ ۳۰۴ ـ ۳۰۶ ـ ۳۰۷ ـ ۳۰۸ ـ ۳۰۹ ـ ۳۱۰ ـ ۳۱۲ ـ ۳۳۹
موقرمجید ۳۹۴
موقر ـ میرزا حسین زرمنی ۳۹۴
مؤیدالدوله ـ شاه طهماسب میرزا ۵۸
مؤیدالممالک ۲۳۶
مؤیدالاسلام ـ کرمانی ۱۶۸ ـ ۱۶۹ ـ ۲۴۱
مؤیدالسلطنه حاج میرزا صادقخان (گرانمایه) ۱۴ ـ ۷۸ ـ ۳۴۰ ـ ۳۴۱ ـ ۴۵۲
مؤیدبیدگلی ـ شیخ عبدالعلی ۳۰۴
مونتسکیو ۲۱۳
مهدسیاسی ـ میرزا عباس خان ـ ۷۸
مهندس الممالک ـ نظام الدین ۲۷۳
مهدی ـ حاج شیخ ۱۷۵
میرابو ۲۱۳ ـ ۲۲۱
میرازبان ـ میرزا یوسف خان ۴۲۷
میرزاآقا ـ حاج ۸۳
میرزا شفیع ۴۴
میرزا عبدالله طبیب ۲۳۸
میرزا محسن ۱۷۵ ـ ۱۷۷ ـ ۱۷۸
میرزا محمد تقی ۳۱۰
میرزا محمد حسین ۳۳
میرزا محمود خان (سنانورجم) ۴۴۷
میرزا مهدخان ۴۴۹
میرزا مهدی ـ آقا ۲۵۳
میرزا میرخان سردار ۲۴۸
میرزا یانس ـ یوسف ۷۷
میکده ـ میرزا سلیمان خان ۱۷۳ ـ ۱۷۴ ـ ۱۷۷ ـ ۱۷۸
میلسپو ـ دکتر ۲۸۳ ـ ۴۲۷
میناسیان ـ دکتر کارو ۲۹۱ ـ ۲۹۲ ـ ۴۲۳
میمندی نژاد ـ دکتر محمدحسین ۱۷۰ ـ ۳۲۵ ـ ۳۵۶

«ن»

ناپلئون بناپارت ۲۴ ـ ۲۹۰ ـ ۲۸۹ ـ ۴۱۱
ناپلئون سوم ۳۳
نادر ۴۳۶
ناصرالایالیه ۴۳۵
ناصرالدین شاه ۱۹ ـ ۲۲ ـ ۲۳ ـ ۳۱ ـ ۳۷ ـ ۴۰ ـ ۶۴ ـ ۷۱ ـ ۱۳۴ ـ ۱۴۴ ـ ۱۴۵ ـ ۱۴۶ ـ ۱۴۹ ـ ۱۵۷ ـ ۱۵۹ ـ ۱۶۰ ـ ۱۶۱ ـ ۱۶۲ ـ ۱۶۳ ـ ۱۶۴ ـ ۱۶۵ ـ ۱۶۶ ـ ۱۶۷ ـ ۱۶۸ ـ ۱۷۰ ـ ۱۸۶ ـ ۲۲۴ ـ ۲۲۶ ـ ۲۲۷ ـ ۲۳۱ ـ ۲۳۴ ـ ۲۳۶ ـ ۲۶۳ ـ ۲۳۸ ـ ۲۳۹ ـ ۲۶۴ ـ ۲۷۵ ـ ۲۸۵ ـ ۲۹۲ ـ ۳۲۷ ـ ۳۳۳ ـ ۳۳۴ ـ ۳۳۵ ـ ۳۴۸ ـ ۳۴۹ ـ ۳۵۰ ـ ۴۲۱ ـ ۴۲۲ ـ ۴۳۶
ناصرالملک ـ میرزا ابوالقاسم خان ۷۸ ـ ۲۶۴ ـ ۲۷۳ ـ ۳۳۲ ـ ۳۳۳
ناصرالملک قراگوزلو ۲۷ ـ ۲۶۲ ـ ۲۸۲
ناطق‌الملک ـ شیخ علی زرندی ۱۸۰
ناظم الاسلام کرمانی ۲۳۰ ـ ۲۴۱ ـ ۲۴۲ ـ ۲۴۳ ـ ۲۴۴ ـ ۲۴۶ ـ ۲۴۷ ـ ۲۵۰ ـ ۲۵۳
ناظم الدوله دیبا ۳۷ ـ ۳۹ ـ ۴۰ ـ ۷۲
ناظم‌الشریعة کرمانی ـ سیداحمد ۳۴۱
ناظم‌السلطنه ـ میرزا موسی خان ۷۸ ـ ۲۹۹ ـ ۳۱۴ ـ ۳۱۷
ناظم‌العلوم محمد تقی‌خان ۷۸ ـ ۸۰
ناظم‌العلوم ـ نصرالله خان ۱۷۹
ناظم‌المهام ـ میرزا جبار ۲۰۰
ناظم دفتر تبریزی ۱۸۰
نظام ـ ۳۹۳
نظام‌السلطنه ۳۱۰ ـ ۳۳۷ ـ ۴۴۱
نظام‌السلطنه مافی ۳۹۳

mandegar.tarikhema.org
www.abarestan.info
تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

نظام‌الملك ۹۰
نظام ـ حشمت ۳۰۹
نظر آقا آسوری ۲۸
نظم‌الدوله ـ ابوتراب خان ۵۴ـ۳۳۵
نایب السلطنه ـ کامران میرزا ۲۷۳
نایب الصدر شیرازی ـ حاجی ۱۷۹
نبیل‌الدوله ۱۵۲
نجم‌آبادی ـ آقا شیخ مرتضی ۴۹ـ۵۰ ـ ۵۴ـ ۷۸ـ۴۵۲
نجم‌آبادی ـ آقا میرزامحسن ۱۸۲ـ۳۰۹
نجم‌آبادی ـ حاج شیخ هادی ۵۴ـ۱۶۷ـ۱۶۸ـ ۳۰۴ـ۳۱۱
نجم‌الدوله ۳۳۲
نجات ـ میرزا محمد ۱۸۲
ندیم‌السلطان ـ میرزا محمد ۷۸
نریمان خان ۲۸
نصرالله اخوی ـ حاج سید ـ۴۷ـ۱۲۲ـ۲۵۳
نصرالله خان ـ میرزا ۲۳۶ ـ۲۳۸
نصرالله شیرازی ـ میرزا ۳۳
نصرالملك ـ حسنعلیخان مخبری ۷۸ـ۴۴۹
نصرالملك هدایت ۲۳
نصرت‌الدوله ـ ۳۴۰ـ۳۴۱
نصرت‌السلطان ۱۷۷ـ۱۷۸ـ۱۸۲
نصرت‌السلطنه ۲۳۱
نصر ـ دکتر ولی‌الله خان ۷۸
نصیرالملك شیرازی ۳۴۴
نفیسی ـ سعید ۴۵
نمازی ـ حاج محمد حسن ۴۱۲ـ۴۱۶ـ۴۱۷ـ ۴۱۸
نواب ـ حسین علی خان ۸۲ ـ۲۰۸ ـ ۳۲۶ ـ ۳۳۲ـ۴۴۹
نواب ـ حسین قلیخان ۷۸
نواب ـ عباس قلیخان ۷۸
نواب ـ میرزا سلیمانخان ۱۸۲
نورالدوله ۳۴۴
نورالله خان مزدی ـ میرزا ۱۷۹
نوری ـ آقامیرزا مهدی ۳۰۹
نوری شیخ فضل‌الله ۲۵۳ـ۳۰۰ـ۳۱۴
نوری ـ میرزا محمد علیخان ۳۰۳ـ۳۰۴
نوز ـ مسیو ۲۱ـ۱۹۸ـ۲۴۷ـ۲۴۸
نیرالملك ۵۷

«و»

واگنر ۳۳۴
وثوق‌الدوله ـ میرزا حسنخان ۹۶ـ۶۷ـ۶۸ ـ ۷۸ـ۹۹ـ۱۲۰ـ۲۰۹
وثوق نظام ۳۱۱
وحیدالملك ـ حاجی میرزا عبدالحسین خان ۲۰۹
وزیرهمایون ـ میرزامهدیخان ۲۰ـ۳۰۳
وصال ـ وقارالسلطنه ۴۹ـ۵۰
وصالی ـ میرزا یوسف خان ۷۲ـ۷۸
وکیل‌السلطنه ـ محمد قاسم ۲۷۸
وکیل‌الملك ـ محمد اسماعیل خان ۱۶۵
ولاسف ۲۶۲ـ۲۶۶
ولز ۱۸۳ـ۲۱۳
ولف ـ جوزف ۷ـ۱۵۸
ویلفرد ـ اسکاول بلانت ۱۶۸
ویه ۷۹

«ه»

هایل ۱۱۵
هادیخان ـ دکتر ۲۴۰
هاردینگ ـ سر آرتور ۱۹ـ۲۶ـ۲۷ـ۲۸ـ۲۶۵ـ ۲۶۶ـ۲۶۷
هاشمی حائری ـ حسین ۴۸ـ۷۰
هایس ـ کارل‌تون ۲۱۹
هرالکتیوس ۶۶
هدایت ۴۰۹

www.tabarestan.info تبرستان
mandegar.tarikhema.org
tarikhema.fr
pdf.tarikhema.org

tarikhema.org

هدایت ـ حاج مخبر السلطنه ۱۹۹ ـ ۲۰۶ ـ ۲۶۴ ـ ۲۶۷ ـ ۲۶۸ ـ ۲۷۶ ـ ۲۸۲ ـ ۲۸۳ ـ ۳۲۶
هدایت ـ رضاقلیخان ۷۸
هدایت ـ دکتر کریم خان (سرلشکر کریم هدایت) ۷۸ ـ ۴۴۷
هدایت فخر السلطنه ـ مهدیقلی ۲۷۳
هدایت محمود ۲۰۶
هدایت ـ مسعود ۲۰۷
هدایت ـ هدایت قلیخان ۷۸
هدایتی ـ دکتر ۳۱۲
هرمز ـ احمد ۳۱۳
هفترودی ۴۳۵
هنری پیو ـ ۳۸۸
هولباخ ـ بارون ۲۲۰
هولمز ۶
هویدا ۲۰۷
هیتلر ۱۵۳

«ی»

یزدم خان ـ مسیو ۷۱ ـ ۷۳ ـ ۱۹۸ ـ ۳۲۳ ـ ۴۳۸
یحیی ـ شیخ ۳۰۴
یحیی میرزا ۱۷۸
یحیی میرزا (اسکندری) شاهزاده ۲۰۹
یزدانیان حسین ۹۳ ـ ۱۲۱
یزدی ـ محمدحسین ۲۰۸
یعقوب ساده ۳۸۸
یعقوب صدرالعلماء ۴۱۲
یعقوب میرزا ۲۲۴ ـ ۲۳۸ ـ ۴۲۰ ـ ۴۲۱
یعقوب خان ـ میرزا ۳۶۳
یگانه ـ دکتر ۲۰۷
یمین السلطنه ۱۷۸
یمین الملك ۷۸

mandegar.tarikhema.org
www.tabarestan.info تبرستان
tarikhema.ir
pdf.tarikhema.org